

קובץ גליונות

פרשת בהעלתך

ממרנן ורבנן גדולי ומאורי הדור

מרן גאון ישראל הגר"ד לנדו שליט"א
בכניסתו לישיבת 'אור ישראל' בראשות הגר"י רוזן שליט"א

לעילוי נשמת

הרב שמעון הכהן

ב"ר יהושע אליקים ז"ל

לעילוי נשמת

הרב ר' מרדכי

ב"ר ישראל יחיאל ז"ל

זמני השבת

בחסות:

גיליונות דוד

לגור בבני ברק, לחיות על חסדק!

03-900-9944

עיר	הדלק"נ	מוצ"ש	ר"ת
ירושלים	7:03	8:20	8:55
בני ברק	7:17	8:21	8:52
קרית ספר	7:11	8:20	8:54
בית שמש	7:01	8:20	8:54
אופקים	7:10	8:20	8:52
חיפה	7:12	8:23	8:55

ניתן לשלם באשראי במכשירי קהילות ונדרים שבבתי הכנסת

להקדשות ע"ג הקובץ ניתן לפנות למס' 053-3145900 | k.gilyonot@gmail.com

לעילוי נשמת

ישראל זלמן

ב"ר שלמה הכהן שיבלחט"א

פרסט

תנצב"ה

לע"נ הרב שמעון הכהן

ב"ר יהושע אליקים ז"ל

לעילוי נשמת הרב ר' מרדכי

ב"ר ישראל יחיאל ז"ל

לכל הקוראים והלומדים החשובים שליט"א

הקדישו את יקיריכם ע"ג הקבצים באחת משבתות השנה,
ותהיו שותפים בזיכוי הרבים הגדול להגדיל תורה ולהאדירה.

• י"א סיון נשא	• ט"ז תמוז בלק	• י"ג אלול כי תצא
• י"ח סיון בהעלתך	• כ"ג תמוז פינחס	• כ' אלול כי תבא
• כ"ה סיון שלח	• א' אב מטו"מ	
• ב' תמוז קרח	• ח' אב דברים	• כ"ז אלול נצבים ר"ה
• ט' תמוז חקת	• ו' אלול שופטים	• ה' תשרי וילך יו"כ

להקדשות/לפניות

להקדשות ע"ג הקובץ / למעוניינים לפתוח מוקד
הפצה באיזור מגוריהם / לשאר ענייני הקובץ -
ניתן לפנות למו"ל:

טל': 053-3145900 פקס: 077-2092005

מייל: k.gilyonot@gmail.com

כתובת: רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

לקבלת הקובץ במייל ניתן להצטרף

ע"י שליחת מייל לכתובת:

kovetz+subscribe@googlegroups.com

לתשלום/לתרומות

במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבהכ"נ:

יש לבחור בלחצן קופות נוספות,

חיפוש, ולכתוב קובץ גליונות.

בטלפון:

נדרים פלוס: 03-7630585 שלוחה 486

קהילות: 073-2757000 שלוחה 4311

בהעברה בנקאית:

מרכנתיל-17 | סניף: 745 | מס' חשבון: 71262

ע"ש קובץ גליונות

יו"ל בסיוע: יתדות תשמו להחדרת ערכי היהדות ע. ר.

דברי שי"ח

ממזן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

פנינים על הפרשה

ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר ציווה ה' את משה (ח' ג')

ברש"י: ויעש כן אהרן, להגיד שבחו של אהרן שלא שינה. בסעודת שבת ארע פעם שאחד מבני הבית לא היה זהיר כשפינה את הכלים מהשולחן ושבר כלי. חיך רבינו ואמר: ראיתי פעם בשם חסידים, ששואלים מה רוצה רש"י לומר בדבריו 'להגיד שבחו של אהרן שלא שינה', וכי באהרן הכהן, שזכה להיות מגדולי הדור, היינו חושדים שישנה מדיבור של הקב"ה? אלא הכוונה, שלא היה זריז מדי, ומרוב מהירות וזריזות לקיים המצווה גרם לשפוך השמן על הרצפה... רק היה זהיר והדליק בניחותא שלא לשנות כהוא זה. ובמעלת הזריזות וגנות העצלות קבע רבינו פרק מיוחד בספרו אורחות יושר (סימן ט') וכותב שם מספר הברית, שיש חיה אחת שנקראת עצל על שם עצלותה, והיא (הבעל חיים) העצל והשכל מכל בעלי החיים, אינו משתמר להינצל מאויביו אף אם יראה קמיו מנגדו, ומהלכו דומה לרחישה, כל היום כולו לא ילך יותר משבעים אמה, וכאשר ירצה לעלות באילן לטרוף (לתלוש) עליו, ירחוש ב' או ג' ימים ואז ישב עליו ג' וד' חדשים, ואחר כך ישמיט עצמו על הארץ, ורוחש והולך ב' או ג' שבועות עד הגיעו אל אילן אחר, והקב"ה עושה עמו חסד שמתעכב מאכלו בבטנו חודש ימים ויותר, והוא יכול לחיות חודש ימים ויותר בלי אכילה והוא אינו שותה כל ימיו וכו', ואליו נדמו העצלים...

יפה מראה

והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח וגו' (ט' י"ג)
דברים נוראים על המבטל את מצות קרבן פסח, כותב כאן בעל הטורים: "ובדרך - ד' במסורה. הכא."

"ואידך 'וילך בדרך אביו ובדרך אמו ובדרך ירבעם בן נבט' (מ"א כב, ג).
"ובדרך חטאים לא עמד (תהלים א, א).
וזוהו "ובדרך" לא היה וחדל לעשות הפסח, שעושה כדרך שעשה ירבעם שהלך בדרך חטאים שבטל הקרבנות והחטיא את ישראל. גם זה שאינו בדרך ומבטל לעשות הפסח."

תמונה נדירה: יהודים יקרים שהגיעו בחודש ניסן למעונו של רבינו, עם גדי עיזים בלי מום, והציעו לו להתמנות על הגדי לקרבן פסח, אם נזכה ויבנה בית המקדש בב"א.

"ויהי בנסוע הארון" (י, לה).

מעשה בבית כנסת של בני ספרד, שהגיעו המתפללים לתפילת מנחה של שבת, ובהגיע עת קריאת התורה, הופתעו להיווכח שאי אפשר לפתוח את ארון הקודש. לארון היו שני מנעולים ודלתות. האחד היה בצורה של רב-ברית, ולאחר מכן הותקנו סורגים, וגם עליהם היה מנעול, והמפתח של הסורגים לא היה בנמצא. כדי להביא את המפתח, יש ללכת לביתו של הגבאי, והדבר יארך לפחות כעשרים דקות, וכמובן שהיתה בכך טירחא דציבורא גדולה מאוד.

התדיינו המתפללים מה לעשות, תלמיד-חכם אחד שנוכח שם הציע להם שכדי למנוע את הטירחא דציבורא, יקראו הפעם בתורה מבעד לסורגים. דהיינו, שכיוון שמדובר בספר של עדות המזרח, שבזמן הקריאה הספר עומד על הבימה, ולא מונח כמנהג האשכנזים, הרי אפשר לפתוח את הספר מבעד לסורגים, ולקרוא בו כך, גם מבלי לפתוח את הסורגים עצמם. העצה התקבלה בקרב המתפללים, עד שבא יהודי אחד וטען שלקחו ממנו את מצות ההוצאה וההכנסה של ספר התורה... 'קניתי את המצוה בכסף מלא, אמר, ועכשיו כשיקראו בתורה מבעד לסורגים, לוקחים ממני את המצוה'.

הת"ח הנ"ל ניסע להרגיעו, ואמר שמן הסתם הגבאים יהיו מוכנים לתת לו את המצוה הזו חנם אין כסף בשבת הבאה, אבל האיש הפתיע שוב את כל המתפללים ואמר שלא לחינם קנה את המצוה דווקא בשבת זו, אלא משום שאשתו צריכה עתידה ללדת בקרוב, ומצות הוצאה-והכנסה יש בה סגולה רבה, כמבואר בכמה מקומות, ובשבוע הבא יתכן ואשתו כבר תהיה בעז"ה לאחר לידתה.

כאשר הת"ח הציג את הענין בפני רבינו שליט"א, אמר לו רבינו שהגדר במצות הוצאה-והכנסה והוצאה של ספר התורה, אינה רק בפתירתו המוחלטת של ההיכל, והוצאתו של הספר משם, כפי שאכן עושים בכל פעם, אלא כאשר באמצעותה מתאפשר לקרוא בתורה, ואם על ידי פתיחתה של דלת הרב-ברית, וסידורו של הספר מעבר לסורגים, אפשר יהיה לקרוא, גם כך נחשבת מצות הוצאה-והכנסה, ולכן האיש שרכש את המצוה, יפתח את הדלת הראשונה של ההיכל, ויקיים בכך את המצוה.

"המקור שהביא רבינו להציל את המלכה מעונש החוק"

סיפור הרב יעקב גליס: הגאון רבי יהושע לייב דיסקין מבריסק זי"ע כתב מכתב להרב חיים נחום [אפנדי] זצ"ל רבה הראשי של מצרים בבקשה לברר משהו בענין התרת עגונה, ולא נענה. בראותו שלא הגיע תשובה למכתבו, כתב מכתב שני. כעבור זמן מה הגיע מכתב שבו מתנצל רבה של מצרים, שלא ענה על המכתב הראשון, היות והיה עסוק בבית מלך מצרים (אביו של פארוק המלך פואד) הגאון חשש שמא ישנה גזירה על היהודים במצרים ולכן עסוק הרב בבית המלך, שיגר אליו מכתב לדעת מה זה ועל מה זה. הרב ענהו גופא דעובדא הכי הוה, המלך והמלכה טיילו בגינת ביתן המלך ליד המעיין, ופרץ ביניהם ויכוח על רצון המלכה להתרחץ במעיין, המלך התנגד בהדגישו ג' פעמים את התנגדותו, ולמרות זאת התרחצה המלכה במעיין.

סיפור המעשה הגיע לאזני השרים הקרובים למלכות, רגזו ותבעו מהמלך לנהוג על פי חוקת מצרים - ממרה פי המלך ג' פעמים דינו כמורד במלכות. בהדגישם שאם המלך לא יכבד את חוקי המלוכה כאשר יש לו נגיעה אישית, ימרדו בו ויהרגו אותו, בנתנם למלך פסק זמן של ג' חדשים. המלך בא במבוכה כי לא ידע לשית עצות בנפשו.

בחר המלך ג' אנשים, האחד רבה של מצרים, השני נוצרי, והשלישי מוסלמי. סגרם בבית מיוחד על מנת שיענינו בדבר למצוא מוצא להצלתה כאשר שוחררנו לכמה שעות מצאתי את שני המכתבים של הגאון ועניתי לו מיד.

כאשר קיבל הגאון את מכתבו של הרב, השיב לו מיד שעל פי חז"ל אפשר למצוא עצה להצלתה וציין מאמר חז"ל. (המספר לא זכר איזה מאמר חז"ל ציין הגאון ועיין בסוף הסיפור בשם הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א לאיזה מאמר ציין הגאון).

רבה של מצרים, בקבלו את המכתב, התעמק בסוגית הגמרא בעיון רב, עד שהצליח להבין כוונת הגאון על פי ההלכה, האומרת: הנודר לא לשתות מים, המים אסורים עליו אם הם עומדים כגון בחבית או בבור, אבל הנודר לא לשתות ממימי מעיין מותר לו לשתות כי אנו אומרים מים הראשונים אדו להו, ואלו מים חדשים, ומהם לא נדר.

כמו כן המלך אסר על המלכה להתרחץ במי המעיין, כאשר המלכה אמרה שנית שרצונה להתרחץ והמלך ענה "לא", הרי לא על אותם המים ענה את ה"לא" כי הרי מים הראשונים אדו להו, נמצא שאין כאן ג' פעמים "לא" על אותו הדבר, אלא זה כשלשה דברים נפרדים, ועל כל אחד אמר המלך רק פעם אחת "לא". יעץ הרב למלך לטעון טענה זו לפני השרים, הטענה נתקבלה והגזירה נתבטלה. כאשר נודע למלך מפי הרב שהגאון מבריסק יעץ לו זאת, כתב לו מכתב תודה בצירוף מדליה לאות הוקרה. הגאון החביא את המדליה באחת ממגירותיו. לאחר הסתלקות הגאון מצאו במגירה את המדליה ולא הבינו פשר הדבר, עד שרבה עד שרבה של מצרים סיפר את השתלשלות הענין. רציתי לדעת מקור הדין הנ"ל וחקרתי בענין, חשבתי שהכוונה לדברי הר"ן בנדרים (דף מ"ז ע"א ד"ה קונם) "ואי אמר בית זה ונפל וכו' דכיון דנפל אזדא" ועיין גמרא שבת קכ"א ע"ב וביצה לט ע"א ועיין בירושלמי ברכות פ"ו ה"א דף מג ע"ב, ובגמרא עירובין מה ע"ב).

כאשר שאלתי את פי הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א, ענה לי עיין בגמרא בכורות דף נה ע"א. אך לאחר מכן קיבלתי גלויה מהגאון הנ"ל כתובה בזו הלשון: "עיין ירושלמי שבועות פ"ג ה"א ומגמרא בכורות נה א שהשבתי אין ראייה, אלא יש לציין ע"ז מז א' עכ"ל הגאון.

(תפארת בנים)

הערות הקוראים

אייר תשפ"א

מאד נהניתי מה"דברי שי"ח" של חג הפסח. ברצוני להביא פה הנהגה מיוחדת של בנו של בעל הפרדס, שיש לזה שייכות למעשה הנורא שהובא שם בדברי שי"ח, שבחור צעיר נפטר וכששאלו את מרן שליט"א מה לעשות ולהתחזק, אמר שילמדו מסכת מועד קטן, ואח"כ התברר שהבחור התחיל ללמוד מסכת זו (כי רצה לעשות סיום בערב פסח) ונפטר באמצע לימוד המסכת. ובכן בספר אור השנים (שהו"ל הרב יצחק אוהב ציון) לבעל הפרדס שמרן שליט"א מצאצאיו, בסוף הספר מובא הספד והנהגות מהגאון רבי מרדכי הלוי עפשטיין (שהוא בנו של בעל הפרדס ואיתא שם, שהי' גם צי"ע) וז"ל כשהי' נפטר איזה למדן הי' שואל ודורש מידותיו הטובים. **ואם היה מניח באמצע מסכתא ולא הניחוהו בחייו לגומרה, הי' מסיים אותה במקום שהניח.** עכ"ל ויכול להיות שהפשט בזה, שחסר בזה, כבוד למסכתא שהתחילוה ולא גמרוה, ולכן הקפיד לגומרה, ואולי גם בזה מועיל יותר לעילוי נשמה.

ויהי רצון שנוכה להרבות כבוד התורה כראוי

תודה רבה על הכל

מנשה מועלם

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🕍 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדירים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדירים פלוס 03-7630585 שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 שלוחה - 4310

דרכי החיזוק

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

• שיחות רבינו מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א •

מה השם אלזקיך שואל מעמך

על חובתנו בעת הזו – עקב דיבוי האסונות

כן, אלא מיד לאחר מנחה גדולה כבר עושים את ההכנה לשבת, וכבר מתרחצים ומתלבשים בגדי שבת ויושבים ולומדים, אבל לא רבים עושים כן, ויש חלק מהציבור שערב שבת מתבזבז ולא מנוצל אצלם.

ואחר כך בליל שבת, צריכים שתהיה סעודת שבת, עם זמירות, אבל לאחר הסעודה יש זמן ללמוד, ובפרט בלילות החורף הארוכים. אמנם בקיץ זה קשה. ואחר כך ביום השבת גם כן יש סעודת שבת ועונג שבת, אבל יש שיעור לזה, ולאחר הסעודה יש זמן ללמוד, וזהו גם כן זמן שלא מנוצל, והם ימים כאלה שלא מנוצלים כמו שצריך בשביל עסק התורה.

ניצול הזמן בכל ימות השבוע

וגם בסדר שלישי בכל השבוע, צריך להיות שבגמר הסדר הולכים לישון, ואם לא אזי ממשיכים ללמוד, אבל לדבר דברים בטלים אחר כך? אמנם כן צריך 'מיעוט' שיחה כידוע מהגר"א, אבל מהו השיעור של מיעוט וכמה צריך? רק מיעוט, ולא יותר ממיעוט שיחה.

ויש כאלה שבאמת כשנגמר הסדר קוראים קריאת שמע במקומם בישיבה ואחר כך מיד הולכים לישון, אך לא כולם עושים כן, וזה זמנים שאינם מנוצלים, שיש בהם ביטול תורה, ובוזה צריכים חיזוק!

ובפרט יש להתחזק בסדר המוסר, שהוא סדר שנותן חינוך ומחנך את האדם מה חובתו בעולמו, האיד להתנהג, שכל ההנהגה תהיה על פי ספרי המוסר, וכבר דיברנו פעמים רבות כי אפילו בעלי משפחה אם לומדים בכל יום משהו בספרי מוסר זה משפיע על כל ההנהגה שבבית, להנהגה מאד נעימה וחיים מאושרים, על ידי שכל סדר היום מסודר לפי ספרי המוסר, ובוזה החיים מאושרים, אשריך בעולם הזה! וכמו שאמרו באבות (ו, ד) כי בדרכה של תורה אשריך בעולם הזה.

דרכה של תורה במיעוט תענוג

ומהו דרכה של תורה? פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה, ועל הארץ תישן, וחיי צער תחיה, ובתורה אתה עמל, והיינו ארבעה קשיים גשמיים: באוכל, ובשתייה, ובשינה, ועוד סתם צער חוץ מזה, וגם בתורה אתה עמל, שזהו לכאורה עוד קושי חמישי, ועם כל זה 'אשריך בעולם הזה', ואלו הם החיים המאושרים ביותר, כך המציאות!

ולמדנו בזה כי צריך דווקא מיעוט תענוג, כמה שצריך ולא יותר, והציבור לא יודעים מזה, אלא רוצים שיהיה עוד יותר תענוג ויותר תענוג, יותר טעים ועוד יותר טעים, ויש הרבה 'דרכות' בתענוגים, ובמשקאות, הרבה דברים שגם אינם בריאים, ורק יש בהם תענוג, ומחפשים את התענוג למרות שגם אינו בריא, אבל צריך להיות 'מיעוט תענוג', וזהו אחד מהמ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, וכך היא דרכה של תורה! ובאופן זה, שבתורה אתה עמל עם מיעוט תענוג, אזי אשריך בעולם הזה.

ואמנם כמובן החיוב הוא לכל אחד לפי כוחו, ויש כאלה שאינם יכולים כל היום ללמוד, אבל חייבים כל אחד כמה שהוא יכול, לנצל את הזמן וללמוד בכל רגע פנוי, ומכבר ראיתי למרן החפץ חיים זצ"ל בספרו 'תורת הבית' שכתב איך לסדר את סדר היום למי שאין תורתו אומנותו, שיוכל להיות לו סדר יום מאד נעים עם עסק התורה ביחד.

השפעת התפילה ולימוד המוסר

וכאמור בפרט סדר המוסר הוא הסדר שצריך חיזוק, וזה משפיע על כל היום, שכל ההנהגה תהיה הנהגה מאד נעימה עם חיים מאושרים.

והנה בדורות האחרונים כבר יש סדר מוסר קבוע בישיבות, וכפי שהנהיגו גדולי הדורות, וגם החפץ חיים כתב (בית ישראל פ"ט) כי כהיום הכל מודים שאין ברירה ומוכרחים לעשות זמן קבוע לסדר המוסר, אבל בדורות הקדמונים לא היה דבר כזה, ואמנם רבותינו הראשונים כבר חיברו ספרי מוסר, אבל לא היה אצלם זמן קבוע לזה בכל יום.

ותבער בו ולא ישים על לב

הנה בזמן האחרון היו כמה אסונות, במירון בל"ג בעומר, ואחר כך מה שיש עכשיו בעזה, ומחלת הקורונה, שאמנם פה בארץ ב"ה כבר עברה המחלה, אך בחוץ לארץ היא עדיין נמשכת, וגם מה שהיה ביום טוב בקרלין. אסונות ופורענויות רחמנא ליצלן.

ואמרו חז"ל (יבמות סג, א) אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל, היינו כשיש פורענות 'בעולם', לא בארץ, לא בעם ישראל, אלא בגויים, זהו בשביל ישראל, ולמדו כן מפסוק שנאמר (צפניה ג, ו-ז) הכרתי גויים נשמו פינותם החרבתי חוצותם וגו' אמרתי אך תיראי אותי תקחי מוסר, דהיינו שהפורענות בעולם היא כדי ש'תיראי' – שיהיה יראת שמים, על ידי שיראו שיש דין ויש דיין, וזהו בשביל ישראל.

אבל יש מקרים שהפורענות היא בישראל עצמם, ועל זה נאמר (ישעיה מב, כה) 'ותלחטהו מסביב ולא ידע ותבער בו ולא ישים על לב', היינו שבתחילה יש פורענות 'מסביב', ולא ידע – האדם משים עצמו כמי שאינו יודע, ואחר כך ותבער בו – בתוכנו גם כן יש פורענות רחמנא ליצלן, ועדיין לא שמים על לב להתבונן מה זה, וכך טבע האדם.

עיקר התביעה היא מבני התורה

אמנם מחובתנו הוא להתבונן, כמו שנאמר (איכה ג, מ) נחפשה דרכינו ונחקרנה, לדעת מה התביעה, ומי מהציבור אשם, מי הם השוגגים ומי המזידים שעליהם התביעה גדולה יותר.

וידוע ממרן החזון איש זצ"ל (יו"ד סימן ב' ס"ק כח) כי סתם אלו שאינם בני תורה הם תינוקות שנשבו, מפני שלא למדו, ולא לימדו אותם, ומילדותם הם קיבלו חינוך אחר לגמרי, ואינם יודעים מה זה אמונה ומה זה שמע ישראל, יש כאלה שלא יודעים והם ממש תינוקות שנשבו, והם שוגגים ולא מזידים (ואמנם גם שוגג חייב חטאת וצריך תיקון וכפרה), אבל בני תורה שעוסקים בתורה הרי הם יודעים מה חובתם בעולמם.

יש בישיבות סדר ללימוד המוסר, וכל ספרי המוסר כגון שערי תשובה ומסילת ישרים, ארחות צדיקים, וחובות הלבבות, הם ספרים שנותנים הרבה אמונה והרבה ידיעות מה זה חטא ומה הם חובות הלבבות, איך הלב צריך להיות, והם דברים שאינם מידת חסידות אלא 'חובות' הלבבות, חובות שהלב חייב בהם, מצוות התלויות בלב, שהתורה מחייבת שכן יהיה הלב, ויש הרבה מדרגות בזה, וכשעוסקים בזה מתקדמים.

אך אם לא מנצלים את סדר המוסר, ולא לומדים את המוסר כמו שצריך, אלא מזלזלים, ובאים יותר מאוחר, או אפילו אם לומדים אבל לא חושבים כיצד לקיים למעשה, וכמו שכתב באגרת הגר"א שלא מספיק מה שלומדים דברי מוסר אלא צריכים גם אחר כך לחשוב מה איתי? האם כך אני מתנהג? וכיצד ההנהגה שלי? מחשבות כאלה מה ההנהגה שלי – זהו דבר שלא רבים מקיימים, ועל ידי כך חסר בקיום חובות הלבבות.

ובודאי שאלו שעוסקים בתורה כל היום וגם בספרי מוסר, הם היותר חייבים, כי הם יודעים ומבינים מה חובתם בעולמם, ועליהם התביעה יותר גדולה, והם צריכים את החיזוק.

לנצל הזמן ביום ששי ושבת

ובפרט יש זמנים שצריכים חיזוק, כידוע שיש זמנים שיש בהם רפיון אצל חלק מהציבור, ואמנם ודאי שיש כאלה שאינם כן, אלא מנצלים את כל הזמן בשלמותו, אבל לא כל הציבור כן, ויש בציבור בני התורה, שכל היום עוסקים בתורה, סדר א' וסדר ב' וסדר שלישי, אבל יש זמנים עם רפיון, שהזמן לא מנוצל בהם, וזה צריך חיזוק.

ולמשל ערב שבת, יום ששי, זהו זמן ההכנה לשבת, וכיון שעוסקים בהכנה לשבת כבר יש שמולזלים ומתרפים מלימוד תורה, ואמנם יש כאלה שאינם

ושמעתי שהסבא מקלם הסביר בזה כי **אצל הראשונים כל תפילה הייתה כמו סדר מוסר!** ומפני שהתפילה שלהם הייתה כמו שכתוב בשולחן ערוך (או"ח צח, א) בהתפשטות הגשמיות, שכל החושים הגשמיים לא פועלים, וכידוע כן ממרנן החזון איש והגרי"ז זצ"ל שבשעת תפילת שמונה עשרה חוש השמיעה שלהם היה כמשותק, ולא שמעו מה שדיברו אליהם, ותפילה במדרגה כזו ודאי שהיא כמו מוסר, ושלושה פעמים ביום היה כן.

ואף על פי כן מרן הגרי"ז זצ"ל גם למד מסילת ישרים בכל יום, כפי שהעידו וסיפרו אלו שראו אותו, שבכל יום הוא למד פרק במסילת ישרים, ואף שגם תפילתו הייתה בהתפשטות הגשמיות, כנראה שהמסילת ישרים השפיע, והגיע למדרגתו זו עם המסילת ישרים ביחד!

ואם הם היו כן, מה איתנו? הן אנו בודאי שצריכים חיזוק, וכתב רש"י בברכות דף ל"ב כי 'חיזוק' צריך להיות תמיד ובכל כוחו.

וכבר סיפרנו על מדרגת היראת שמים של מרן החזון איש זצ"ל, שכידוע לפעמים כשהוא היה צריך לאכול או לשתות, וזה היה פיקוח נפש אם לא יאכל או לא ישתה, היו פעמים שהוא הרגיש שאם יברך יתעלף, מרוב יראתו הגדולה, וזה גם כן היה פיקוח נפש, ולכן בלית ברירה היה מוכרח באותם פעמים לאכול בלי ברכה, משום פיקוח נפש.

ועל מרן הגאון רבי ברוך בער זצ"ל מסופר, שהוא בעצמו לא למד מוסר, ורק בישיבתו היה סדר מוסר אך הוא בעצמו לא למד מוסר, ופעם אחת נתיישב ללמוד מוסר ואחר כך הוא לא ישן כל הלילה, כי היראת שמים הייתה אצלו כל כך חזקה וכל כך גדולה שאם הוא לומד מוסר כבר אינו יכול לישון, ואם כן אסור לו להוסיף יותר מזה.

אבל אנחנו כן צריכים חיזוק ביראת שמים ומוכרחים ללמוד ספרי מוסר, ולבחורים יש את סדר המוסר הקבוע בישיבות חצי שעה בכל יום, אך גם בעלי משפחה כל אחד בביתו, אם יש קביעות בכל יום קצת משהו בספרי מוסר זה משפיע וגם עושה הרגשה נעימה מאד.

התורה והתפילה יהיו בשמחה

והנה בשולחן ערוך סימן א' כתב כי צריך בכל יום להצטער על חורבן בית המקדש ולא לשכוח את החורבן, כמו שמפורש בגמרות ומאמרי חז"ל (תענית ל ועוד) שאין להסיח דעת מן החורבן, וכתב המשנה ברורה שם כי עם כל הצער "אבל התורה והתפילה יהיו בשמחה", והיינו שבזמן שאדם

אינו לומד ואינו מתפלל אז צריך שיהיה אכפת לו ויכאב לו ויצטער על החורבן, אבל כשלומד צריך להיות בשמחה! וזהו מהארבעים ושמונה דברים שהתורה נקנית בהם: בשמחה, והשמח בחלקו.

וכן גם התפילה צריכה להיות בשמחה, כמו שהביא המסילת ישרים (פרק יט) בשם מדרש: כשאתה מתפלל יהא לבך שמח עליך שאתה מתפלל לפני מלך שאין כמוהו, שאתה יכול לדבר לפני מלך כזה, והמלך רוצה לשמוע אותך, וזהו שמחה גדולה מאד. ואמנם זה גם יראה, שעומדים ומדברים עם המלך, אבל זו יראת שמים עם שמחה!

וכך היא דרכה של תורה, בשמחה, לצורך ההצלחה בתורה.

ועוד מוזכר בדברים שהתורה נקנית בהם 'באימה וביראה', וזה מוסיף להצלחה בתורה, וזהו גם כן דבר שלא כולם יודעים את זה.

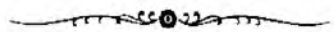
ניצול הזמן בלימוד לפי טבעו

ויש דבר הנוגע למעשה, בסדר א' בישיבות, שלומדים בעיון, אך לא כל אחד יכול ללמוד בעיון, להתעניין מה הסברות, סברת הגמרא וסברת רש"י וסברת תוספות וכל הראשונים והאחרונים, לקלוט את זה ולא להתבלבל זה קשה מאד, ורק מיעוט יכולים לעשות כן ולא כל הציבור.

ורוב הציבור צריכים ללמוד בצורה יותר פשוטה, כי כשמתעמקים יותר מכפי יכולתם הזמן מתבזבז ולא מנוצל כראוי, ורק אלו שבכוחם להתעמק לומדים יותר לאט ומתעמקים, אבל רוב הציבור צריכים להספיק יותר, ויש דרכים ועצות כיצד לעשות כן, וזהו דבר הצריך תיקון, שהזמן יהיה מנוצל בסדר א', על ידי הלימוד באופן המתאים לפי טבעו.

יש הרבה דברים הצריכים חיזוק, והחיזוק של בני התורה מזכה את כל הציבור, שכל ישראל ערבים זה בזה (סנהדרין כז, ב) וגם כולם מזכים זה את זה כמו שאמרו חז"ל (ויקרא רבה ל, יב) בארבעה מינים שבלולב יבואו אלו ויכפרו על אלו, **וכל הציבור זוכים בשביל בעלי המדרגה.**

ובעזרת השם הלוואי שכל אחד ואחד מאיתנו יוכל להיות בעל מדרגה כמו שצריך, וכפי מה שאומרים המסילת ישרים והחובות הלבבות, זה שייך! ובסייעתא דשמיא נזכה להצלחה בכל מה שצריך.

משיחת רבינו שליט"א בהיכל ישיבת עטרת שלמה - קרית הישיבה

וכן 'בענוהו', הרי הפך הענווה וזהו גאוה, ועל גאוה נאמר (משלי טז, ה) תועבת השם כל גבה לב, וכבר הזהירה התורה על גאוה (דברים ח, יא-יד) השמר לך וגוי' ורם לבבך ושכחת (עיי' סמ"ג לאוין סד ובהקדמה), ואם כן הגאוה זה חטא בפני עצמו, אבל זה גם סיבה שאין הצלחה בתורה, ולהצלחה בתורה צריך ענווה! ולא כולם יודעים מה היא ענווה, והמסילת ישרים האריך בזה בשני פרקים (כב-כג) וביאר היטב מה היא ענווה.

וכן 'אוהב את המקום' ו'אוהב את הבריות', הרי אלו הן מצוות עשה, אהבת המקום (דברים ו, ה) ואהבת את השם אלוהיך, ואהבת הבריות (ויקרא יט, יח) ואהבת לרעך כמוך, ומוזכר קודם אוהב את המקום, שזו מדרגה אחת, ואחר כך אוהב את הבריות, שזו עוד מדרגה יותר קשה, ושתייהן מצוות עשה, אך הם גם חיובים מצד ההצלחה בתורה.

התקן עצמן במידות טובות

והנה שנינו עוד בפרקי אבות (ב, יב) התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך, התקן עצמך, תתקן את עצמך ללימוד התורה, ובמה לתקן? מהו התיקון? פירש רבינו יונה שם: במידות טובות, וצריך ביאור שהרי יש ארבעים ושמונה דברים שהתורה נקנית בהם, ומדוע נקט רבינו יונה דווקא מידות טובות? ונראה שפירש כן משום שהתנא אמר התקן 'עצמך', והיינו לתקן את עצמך – את האופי והמהות של האדם, ומידות טובות הם מהות האדם, יש 'מעשים' טובים, אבל יש 'מידות' טובות, שהם האופי והמהות של האדם, ובה צריך לתקן את 'עצמו'.

וזהו שאמרו (שם ב, ז) קנה שם טוב קנה לעצמו, ויש לפרש קנה 'לעצמו' – את עצמו, כי 'שם טוב' זה מידות טובות כמו שמפורש בתרגום יונתן (דברים לד, ה), ובהו כל מהות האדם משתנית ומתוקנת.

שלושה כתרים וכתר שם טוב

ובאמת אמרו (אבות ד, יג) שלושה כתרים הם: כתר תורה כתר כהונה וכתר מלכות, וכתר שם טוב עולה על גביהן, וכתר תורה גדול יותר מכל הכתרים, כמו שאמרו (שם ו, ה) גדולה תורה יותר מן הכהונה ומן המלכות שהמלכות נקנית בשלושים מעלות והכהונה בעשרים וארבע והתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים, ונוסף לזה יש כתר שם טוב.

ההכנה לתורה במ"ח קניינים

חג השבועות נקרא 'זמן מתן תורתנו', כי הוא זמן שהייתה בו השפעה של תורה, ובכל שנה חוזרת ההשפעה. אבל כמוכן צריכים גם להיות ראויים להשפעה, ובהר סיני היו ראויים להשפעה, ופסקה זוהמתן (שבת קמו, א), על ידי ההכנה שהייתה קודם לזה, וכמו שכתוב (שמות יט, טו) היו נכונים לשלושת ימים וגוי', שהייתה פרישה שלוש ימים, וכך בכל שנה צריכים הכנה לזכות להשפעה של ההצלחה בתורה, וההכנה היא בארבעים ושמונה דברים שהתורה נקנית בהם כדאיטא באבות פ"ו.

והנה כל הארבעים ושמונה דברים שהתורה נקנית בהם, הם הרבה דברים, ושאדם אחד יהיה בו את כל הדברים האלו – זה דבר נדיר מאד, ושמעתי שכך פירש הגרי"א את הפסוק (משלי לא) "אשת חיל מי ימצא", שכל הפרק שם הולך על תורה, כי התורה נמשלה לאשה, וחז"ל זה בגימטריא מ"ח, כנגד מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, ועל זה אמר אשת חיל – היינו אדם כזה שהוא עם כל הארבעים ושמונה דברים, מי ימצא – זה דבר נדיר מאד, וישנם רק יחידי סגולה כאלו, כגון תנאים ואמוראים, ראשונים וגדולי האחרונים, אבל זה דבר נדיר!

אבל חלק מהארבעים ושמונה דברים יכולים להיות גם לכל אחד ואחד, ועל זה כתוב בהמשך הפרק שם "רבות בנות עשו חיל", דהיינו שאם יש רבות בנות – הרבה אנשים שעוסקים בתורה, אזי ביחד 'עשו חיל', ויש בין כולם יחד את כל המ"ח דברים, כי לכל אחד יש איזה מעלה, וביחד יש לכולם את הארבעים ושמונה דברים. וכך גם כאן, בציבור הזה, ברוך השם ציבור כזה שעוסקים בתורה, ודאי שיש פה 'רבות בנות עשו חיל' ויש בכולם יחד את כל הדברים שהתורה נקנית בהם.

ובאמת הרבה מהדברים שהתורה נקנית בהם, זה דברים שהם חיובים מצד עצמם, וכגון 'באימה וביראה', הרי יש מצוות עשה (דברים י, כ) את השם אלוהיך תירא, ויראת שמים היא מצוה בפני עצמה, ואימה ויראה הם מדרגות ביראת שמים, כמו שכתב רבינו יונה (שע"ת ג, יז) שיש הרבה מדרגות ויש חיוב להוסיף יראת שמים, ולהוסיף זה לא פשוט אבל זה חיוב! אך מלבד החיוב והמצוה שבזה, וזהו גם דבר שהתורה נקנית בו. נמצא שיש פה חיוב כפול: מצד הדבר עצמו, וגם מצד שהתורה נקנית בזה.

ויש להבין מהו כתר שם טוב. הנה 'תורה' זה דבר מובן, ו'כחונה' זה עבודה, אמונה וקדושה (וענין 'כתר' הוא השפעה, כמו מלך המשפיע על העם) וכתר כהונה היינו השפעת אמונה ועבודה, עבודה שבלב ועבודת הקרבנות, וכתר מלכות זה חסד, כמו מלך הדואג לטובת העם, וכאמור כתר תורה הוא יותר מכתר כהונה ויותר מכתר מלכות (וראה גם בילקוט משלי תתקמא). ויש לעיין מהו עוד כתר שם טוב הנוסף על זה. וגם, הרי זה ארבעה כתרים, ומדוע אמר התנא שלושה כתרים ועוד אחד.

ויש לפרש כי כתר שם טוב עולה על גביהן היינו שעל כל שלושת הכתרים יש כתר אחד שכולל אותם ומוסיף בשלמותם, כי תורה זה פרט, וכחונה זה פרט, וכן מלכות, ועל גביהן יש עוד כתר שם טוב שהוא כתר כללי המוסיף שלמות בכל הכתרים.

והענין מבואר בתרגום יונתן הנ"ל, שכתב שם כי למשה רבינו היו כל הכתרים האלו עם הכתר שם טוב, וכתב בתרגום יונתן שם במה קנה משה רבינו את הכתר שם טוב: 'בעובדין טבין ובענותנותיה', והיינו במעשיו הטובים ובענותנותו, כלומר שכתר שם טוב זה מידות טובות, שהן שלמות מהות האדם, ענווה היא מהותו של האדם, שאינו מרגיש חשיבות, וכן מעשים טובים, היינו מידות טובות ואהבת הבריות, ולמשה רבינו היה את הדברים האלו בשלמות, וזהו הכתר שם טוב. **ולכן זה עולה על גביהן – על השלושה כתרים, כי זה מוסיף מעלה בכל הכתרים, יותר תורה ויותר עבודה ויותר חסד, על ידי הענווה ואהבת הבריות.**

העולם הזה הכי טוב הוא מיעוט תענוג!

והנה יש דבר נוסף שמוזכר בפרקי אבות שם: מיעוט תענוג, שזהו גם כן אחד מהארבעים ושמונה דברים שהתורה נקנית בהם, במיעוט תענוג, ותענוג היינו מה שלא הכרחי, למעט בתענוג!

וכמו שאמרו (אבות ו, ד) כך היא דרכה של תורה: פת במלח תאכל, והיינו מיעוט תענוג, וכן מים במשורה תשתה, ועל הארץ תישן, ובכל הדברים האלו יש לאדם מה שהוא צריך כדי חייו, כי אמנם הוא אוכל רק פת במלח, אבל הוא אוכל ושבע מזה, וכן כששותה מים במשורה, סוף סוף הוא שותה כדי צרכו וכבר אינו צמא, וגם כשישן על הארץ, הרי הוא ישן ונח, וכבר יש לו כוח, ורק שאינו מתענג בזה, וחיי צער תחיה זהו עוד חידוש, שיש עוד דברים אחרים שגורמים צער, ובתורה אתה עמל זהו גם כן עוד מאמץ, ואם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה.

ומבואר כי **האשריך בעולם הזה הוא רק כך, רק באופן זה, ואם יש תענוג אזי אין אשריך בעולם הזה, בעולם הזה! אין עולם הזה, והעולם הזה הכי טוב הוא פת במלח! במיעוט תענוג.** וזה גם כן שייך להתקן עצמך! כמו שכתב רבינו יונה שם, וזהו אשריך בעולם הזה.

ואמנם אין זה פשוט, כי האדם מטבעו נמשך אחרי הנאות העולם הזה, ורוצה את מה שיותר טעים, וכך הטבע, אבל זו לא המעלה! וצריך שיהיה 'התקן עצמך' גם במיעוט תענוג.

ששי ושבט זמן הצריך חיזוק

והנה יש דברים הצריכים חיזוק, וכגון יום ששי ושבט, שידוע שהם ימים שיש בהם רפיון, וכך הטבע, מפני שאין סדרים קבועים על כל היום, וסדרי הישיבה אינם כמו באמצע השבוע, ויש עונג שבת וסעודת שבת, ומחמת זה יש שמורים היתר לעצמם קצת, וההתמדה בתורה אינה בשלמות.

ובאמת הרי זה שני ימים בשבוע, שהם כמו שליש מהחיים, והזמן לא מנוצל בהם כמו שצריך בשביל תורה, והרי כי הם חיינו ואורך ימינו! ובהם נהגה יומם וליילה! ומה ההבדל בין ששי ושבט לשאר ימים.

אך זה דבר הצריך חיזוק. ומעשה שהיה בילדים צעירים בגיל של ישיבה קטנה, שהיה להם רבי שידע האידך לתת חשק ללמוד, והם היו לומדים בששי ושבט ביחד שמונה עשרה שעות! בלי מאמץ מיוחד, רק הזמן היה מנוצל לפי כוחם, ולא יותר מהכוח, בלי מתח ובאווירה רגועה למדו שמונה עשרה שעות בששי ושבט. כך היה מעשה לפני הרבה שנים. ואם כן הרי זה שייך, ואפשר שיהיה כן, וזהו אשריך בעולם הזה!

אדם מחוזק מתעלה כל הזמן

ובאמת תמיד צריכים חיזוק, כמו שאמרו (ברכות לב, ב) ארבעה דברים צריכים חיזוק, ארבעה דברים, ובהם תורה ותפילה ועוד דברים, ופירש רש"י שם מהו חיזוק: 'תמיד ובכל כוחו', תמיד – שיהיה חיזוק תמיד, לעסוק בחיזוק עוד פעם ועוד פעם, ובכל כוחו – כל אחד לפי כוחו, ואם יכול עוד יותר ורק מתוך עצלות ואהבת המנוחה אינו עושה, כבר אין זה חיזוק! כך כתב רש"י, שכך המציאות.

ואם יש חיזוק, אדם שמחוזק הוא בכל יום מתעלה, ובכל יום זו התקדמות, והוא מתחזק ומתחזק ומתעלה בשלמות, ואפשר לומר:

מתקדש, בקדושה, וכלשון המסילת ישרים פרק א' 'האדם השלם המקודש בקדושתו יתברך', וזהו האדם השלם! אם הוא מחוזק על הדרך של המסילת ישרים, שמתחיל עם תורה, ואחר כך זהירות וזריזות, וכל הסדר של המסילת ישרים הוא סדר מסודר על פי כוחות הנפש, האידך להתקדם בכל המעלות עד מעלת הקדושה. והדרך לחיזוק תמיד היא רק על ידי הסדר הקבוע שיש בישיבות ללימוד המוסר חצי שעה לפני מעריב.

ומעשה שהיה בבחור צעיר בגיל של ישיבה קטנה, שרצה ללמוד אך היו לו קשיים, והיה אנוס ומוכרח לעבוד מחמת איזו סיבה, אבל בסוף היום הוא היה בא לישיבה ללמוד מוסר בסדר המוסר, ושאלתי אותו למה דווקא מוסר? ואמר לי שהוא מרגיש כי לימוד המוסר מחזק ומחיה אותו, וכך במשך תקופה היה לו קביעות לחיזוק תמיד כמו שכתב רש"י, בלימוד המוסר חצי שעה בכל יום, וההמשך היה שזכה להשגחה פרטית שנשתלק האנוס והפסיק לעבוד, ונכנס לישיבה קטנה ולישיבה גדולה, וכיום הוא משפיע תורה ויראת שמים, כל זה בזכות החצי שעה מוסר.

במקומך יושיבך ומשלך יתנו לך

ובאמת כל זיכוי הרבים שייך רק על ידי זכויות, ואין זה משנה אם זיכוי הרבים בתורה או ביראת שמים או במידות טובות, הכל תלוי בזכויות! כמו שאמרו (אבות ה, יח) משה זכה וזיכה את הרבים, קודם 'זכה' בעצמו ואחר כך בזכות זה 'זיכה את הרבים', ולא שייך בזה השתדלות או פרוטקציה, אלא 'זכה וזיכה', כך הסדר וזו המציאות, כי הכל בידי שמים, והכל בהשגחה, בידי שמים ולא בידי אדם.

וכל אדם מקבל את המגיע לו מן השמים, כמו שאמרו (יומא לח, א) במקומך יושיבך ומשלך יתנו לך, במקומך יושיבך! כך ההנהגה וכך המציאות, ואפשר לראות את זה אידך שזה נכון, רואים את זה ממש, שהכל לפי ההנהגה ולפי הזכויות כך יש סייעתא דשמיא להצלחה בזיכוי הרבים, ובכל השטחים, ההצלחה היא רק על ידי זכויות.

ירבה בישיבה ויבקש רחמים

וכן כל הצלחה בתורה היא בידי שמים, וצריכים רחמי שמים, כמו שאמרו (נדה ע, ב) מה יעשה אדם ויחכם? ירבה בישיבה, ושאלו שהרי הרבה עשו כן ולא הועיל להם, ואמרו כי צריכים גם לבקש רחמים ממי שהחכמה שלו, ובהמשך הגמרא שם הקשו מאי קא משמע לן, ותיצרו דהא בלא הא לא סגי. ומבואר ברש"י שם כי החידוש הוא 'ירבה בישיבה', אבל לבקש רחמים פשיטא שצריך בקשת רחמים, מפני שהכל בידי שמים, ואם אדם לא מבקש למה שיתנו לו, ורק שהיה מקום לחשוב כיון שהכל בידי שמים לא צריך להרבות בישיבה, ואמנם צריך ישיבה אבל למה 'ירבה'? וזהו החידוש, דהא בלא הא לא סגי וצריך גם להרבות בישיבה.

ו'בישיבה' היינו לא לבד אלא בתוך ציבור, בישיבה, שיש בה שימוש חכמים ודיבוק חברים ופלפול התלמידים, ושלושה דברים אלו הם גם כן מקנייני התורה, ובישיבה יש את הכל ביחד.

מרבתי מחברי ומתלמידי

וכבר אמרו (מכות י, א) הרבה למדתי מרבתי ומחברי יותר מרבתי ומתלמידי יותר מכולם, והנה מרבתי זה מובן, כי בלי רב לא שייך הצלחה בתורה, אבל האידך יתכן שיהיה מחברי יותר מרבתי? ויש לבאר כי כששומעים בשימוש חכמים כל אחד שומע ומבין עם ההבנה שלו, אך עדיין אינו עומק ההבנה מה שהרב התכוון, ויש הרבה דרגות בהבנה, והחזרה בדיבוק חברים מוסיפה בהירות ההבנה, וזהו יותר מרבתי.

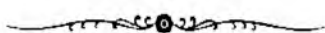
ומתלמידי יותר מכולם, היינו על ידי פלפול התלמידים, שהתלמידים שואלים עוד ומבקשים להבין דברים פשוטים שהרב לא חשב עליהם כלל, וכשעונה ומסביר להם זה מוסיף עוד יותר בהבנה של הרב עצמו.

וכך גם בישיבה, מלבד הרבנים, גם כל בחור יכול להיות באופן יחסי רב וחבר ותלמיד: כי כשלומד עם בחור שיותר חלש בהבנה ממנו, הרי הוא כמו הרב והחבר כמו תלמיד, וכשלומד עם חבר אחר ששניהם שווים בהבנה הרי זה מחברי, ועם חבר יותר מוכשר ממנו הרי הוא כמו תלמיד, ונמצא שיש גם דיבוק חברים וגם רבתי ותלמידי בין התלמידים עצמם.

ומי מרוויח מזה, האם 'התלמיד' או 'הרב'? הרב מרוויח! כי מתלמידי יותר מכולם, ואינו מפסיד ממה שלומד עם חברותא חלש ממנו, כי אדרבה הוא הרב, והחברותא כמו תלמיד, וזה מועיל לו להבנה יותר מכולם! ולא כולם יודעים את הדבר הזה, שכך המציאות.

ברוך השם שאנחנו כולנו עוסקים בתורה, ועתה בעמדתנו לפני זמן מתן תורתנו, יהי רצון שנוכל כולנו בעזרת השם להצלחה בתורה כמו שצריך באמת ובכל העניינים מה שצריך בשלמות האדם.

(נאמר ביום ששי ג' סיון)

משיחת רבינו שליט"א בהיכל ישיבת ארחות תורה

היום משהו עלייה ומחר עוד קצת עלייה, וכך הוא עולה ועולה עד שנעשה אדם גדול! ובזה הוא מזכה את עצמו ומזכה את הרבים.

*

והנה יש זמנים שצריכים חיזוק, כגון יום ששי ושבת, שבכל השבוע יש סדרים קבועים עם מסגרת קבועה, ובששי ושבת יש רפיון, ואמנם לא כולם כך, אבל יש כאלה שיש אצלם רפיון, בששי אחרי הצהריים ולפני הצהריים, ובכל שבת ויום השבת, שיש סעודת שבת ועונג שבת, וגם במוצאי שבת, זה הרבה שעות שהזמן מתבזבז, ומה ההיתר? אין לכך שום היתר!

אבל כך הטבע, שאדם רוצה מנוחה, ואינו רוצה להתאמץ, ומצינו כן כבר בדור המדבר, שנאמר בהם (במדבר י, לג) ויסעו מהר השם, ואמרו חז"ל (שבת קטז, א, ובילקוט בהעלותך) שהייתה שם פורענות, שנסעו מהר סיני בשמחה "כתינוק הבורח מבית הספר", והיינו כמו תינוק הלומד בבית הספר, שכל זמן שהוא נמצא בבית הספר יש לו רבי והוא לומד, והלימוד מעניין וטוב לו מאד, אך כשנגמר הזמן והוא הולך לביתו, הוא רץ בשמחה רבה, כי כך טבע האדם ששמח להיות בלי שעבוד.

וזה מדובר על דור המדבר, שהיו בהר סיני הרבה זמן לאחר מתן תורה, ועסקו שם בתורה והיה להם טוב מאד, אך כשהתחילו לנסוע שמחו ואמרו: אהה, כמה התאמצנו פה, ועכשיו אנו בשמחה שלא צריכים להתאמץ עוד, ונסעו בשמחה, וזו הייתה פורענות (עיי' רמב"ן שם), והיינו משום שכך הטבע, אפילו בני דור המדבר מקבלי התורה, שראו את קריעת ים סוף, והגיעו למדרגה שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל (מכילתא בשלח ג), כזו מדרגה של אמונה, ושירת הים, אף על פי כן כך הטבע וכך המציאות, וצריכים בזה התגברות נגד הטבע.

וכאמור עתה זה נוגע לנו ליום ששי ושבת, וברוך השם יש רבים שהזמן אכן מנוצל אצלם, אך לא כולם כך, ואצל חלק מהציבור הזמן מתבזבז בימים אלו, והרי זה שני ימים בכל שבוע, שהם כמו שלוש שבועות ושליש מהחיים שלא מנוצל, וזה יכול כל החיים להימשך כך, אבל וכי כך צריך להיות? ובפרט עכשיו לפני זמן מתן תורתנו, וגם שזו עת צרה שצריכים זכויות הרבה, בודאי זהו זמן שצריכים להתחזק.

ומי שלומד בזמנים אלו זכותו גדולה מאד, כמו שאמרו חז"ל (בירושלמי סוף ברכות) על הפסוק "עת לעשות להשם הפרו תורתך" אם ראית את הבריות שנתיאשו ידיהן מן התורה מאד עמוד והתחזק בה ואתה נוטל שכר כולם, והיינו שבזמן שיש ניסיון שרבים מתפרים מלימוד התורה, זהו העת לעשות להשם, ואז הזכויות יותר גדולות למי שמתחזק, מפני שזה נגד הטבע, וזוכה בזה לזכויות עצומות!

וכל חיזוק שאדם מתחזק נותן לו כוחות להמשיך הלאה, כי על ידי החיזוק כבר אין זה ניסיון אצלו, ורק בתחילה זה ניסיון אבל אחר כך זה כבר לא ניסיון, כי ההרגל נעשה לו לטבע.

וכן אמרו חז"ל (אבות ה, ג) על אברהם אבינו, שהקב"ה ניסהו בעשרה ניסיונות, כמו שכתוב (בראשית כב, א) והאלוקים ניסה את אברהם, ולכאורה וכי בלי ניסיון לא ידע הקב"ה את דרגתו של אברהם, ולשם מה הוצרך לנסותו? וביאר הרמב"ן (בראשית שם) כי אמנם כן כבר היה בכוחו של אברהם לעמוד בניסיון, אך זה היה רק 'בכוח' ולא 'בפעול', ועל ידי העמידה בניסיון 'בפעול' קיבל דרגה אחרת והוסיף עוד מדרגה.

וכך בכל דבר שצריך איזה מאמץ, שיש משהו קושי ומתאמצים, על ידי זה מקבלים מדרגה! ומכוח הקשיים האדם עולה ועולה, ואילו בלי קשיים אינו מתקדם, ולכך צריך את הקשיים, וזו דרך העלייה.

וכאמור העצה לכל זה היא לעסוק בספרי מוסר, ויש הרבה ספרי מוסר שמעניינים ומשפיעים, כגון החובות הלבבות שמאריך הרבה לבאר כל דבר, והשערי תשובה לרבינו יונה, שדורש חריף מאד, והמסילת ישרים נותן דרך התקדמות איך להתקדם בכל המעלות עד קדושה, וכן ארחות צדיקים, שהוא ספר יותר קל, והוא גם כן ספר קדום מאד. ברוך השם יש לנו ספרי מוסר, ועל ידי זה כל מי שרוצה יכול לזכות לכותרה של תורה!

(נאמר ביום חמישי ב' סיון)

הנה על תורה נאמר (משלי ה, יט) באהבתה תשגה תמיד, ויתשגה' הוא לשון שוגה ופת, שלימוד התורה כל כך מושך, שהאדם נמשך לזה ואינו יכול להפסיק, והוא כל כך שקוע בתורה עד שאינו מרגיש במה שנעשה עמו, ונדמה בזה כמו שוגה ופת.

ובגמרא (עירובין נד, ב) קראו פסוק זה על רבי אלעזר בן פדת, שהיה יושב ועוסק בתורה בשוק התחתון וסדינו מוטל בשוק העליון, היינו שמרוב שהיה שקוע בתורה שכח שהניח את מלבושו במקום אחר ולא זכר מזה, עד כדי כך היה שקוע בתורה עם היסח הדעת מכל העניינים!

ושמעתי בשם מרן המשגיח דמיר הגה"צ רבי ירוחם זצ"ל שאמר כי הנה האדם הוא בעל בחירה, אך יש דברים שאינם שייכים לבחירה כלל, ולמשל יכול להיות בחירה על ביטול תורה או על לשון הרע, אבל לחלל שבת או על מאכלות אסורות אין בכלל בחירה, כי אין לאדם שום הוה אמינא לעבור על זה, ואמר רבי ירוחם כי האדם חייב לעשות את עצמו למוכרח על כל מה שהוא עדיין במצב של בחירה, שיהפוך אצלו להכרח, שאינו יכול לעבור על זה, כמו חילול שבת ומאכלות אסורות, וזהו על ידי חיזוק ביראת שמים, ועל ידי הרגל הנעשה טבע, עד שיהיה כמוכרח!

והרי תורה זה דבר שמושך, ומעניין, ויש מתיקות בתורה, כמו שכתוב (תהלים יט, יא) ומתוקים מדבש, אבל שזה ימושך עד שאי אפשר להפסיק, זו כבר עוד מדרגה, והחיוב על כל אחד הוא להתקדם בזה עד כדי כך שלימוד התורה יהיה אצלו כהכרח, שכל כך יימשך לזה עד שיהיה כמוכרח ללמוד, שאינו יכול אחרת, ויהיה כמי שאין לו בחירה בזה.

והדברים אמורים בפרט בעת הזו, שהמצב הביטחוני פה בארץ הוא מצב לא פשוט, וצריכים זכויות, אך יש כאלה שבמקום זכויות, מתעניינים עם סקרנות מה היה פה ומה היה פה, ומה הסקרנות? הרי צריכים זכויות! ובמקום זכויות עוסקים בסקרנות? צריכים זכויות של תורה ומעשים טובים ולהתחזק באמונה, וספרי המוסר מחזקים באמונה ומחזקים גם את כל הדברים הצריכים חיזוק, וצריכים לעסוק בהתחזקות!

אבל יש רבים שלא מבינים זאת, ובמקום לעשות את הדבר ההכרחי ביותר כדי להיצל, וגם להוסיף זכויות לכל הציבור, כי הרי כל אחד גם מזכה אחרים ומציל בזכותו את כל הציבור, במקום זה עוסקים בסקרנות, ומה הרווח מסקרנות? הרי זו בטלה! ובמקום בטלה יכולים וצריכים לעסוק בתורה, ולא כולם מבינים את זה.

*

ובאמת כבר אמרו חז"ל (ברכות לב, ב) ארבעה צריכים חיזוק, ופירש רש"י שיתחזק אדם בהם תמיד ובכל כוחו, ויתמיד' היינו כמו קרבן תמיד שנאמר בו (במדבר כח, ג) שניים ליום, או לכל הפחות פעם ביום כמו שנאמר במנורה (שמות כז, כ) להעלות נר תמיד, פעם ביום לעסוק בחיזוק, והחיזוק הוא על ידי ספרי המוסר העושים חיזוק כידוע.

וסדר המוסר בישיבה הוא חיוב, אך לא כולם מבינים שלא רק שזה חיוב חמור מאד, אלא זו ממש הצלה רוחנית! כי בלי זה האדם מסיח דעת מכל ענייני האמונה וחי בלי אמונה. וזה נוגע למעשה על בטלה, שאם יש אמונה הרי נופל פחד, וביטול תורה זהו פחד! כי יש גיהנום, ויש גן עדן ופירותיהן בעולם הזה, כמו שאמרו תלמוד תורה כנגד כולם, וכל זה תלוי באמונה, ולכן צריכים חיזוק האמונה כל הזמן, ובלי חיזוק האמונה נחלשת, כי האמונה אינה בחוש, אלא הבנה, וצריכים זכירה, לזכור את האמונה, והעצה היחידה לזה היא לעסוק בספרי מוסר.

ואמנם אם המוסר משעמם זה לא משפיע כלל, אבל יש הרבה ספרי מוסר שמאד מעניינים, וגם בכל ספר יש חלקים ופרקים שיותר מעניינים, וכל אחד צריך ללמוד מה שמעניין ומושך לפי טבעו, ואם זה מעניין אזי זה כבר משפיע, ומתי זה משפיע? בכל פעם זה משפיע משהו, כמו שכתוב (עיי' אדר"נ פ"ו) אבנים שחקו מים, שכל טיפה מצטרפת ומשפיעה, ולבסוף רואים את ההשפעה. וזהו הכוח של חיזוק.

ומי שיש לו חיזוק תמידי בספרי מוסר הוא עולה ועולה ומתעלה בכל יום, ואף אם עדיין לא רואים עליו את השינוי, בכל פעם זה משפיע משהו, ויש

ברכות לידידיו הרב שמואל יצחק זיבל שליט"א
לרגל הוצאת ספרו 'לחזק לבל' המכנים לילדי ישראל
מתיקות ונעימות בקיום המצוות
בברכת רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א

לעילוי נשמת הרבנית הצדקנית
מרת גיטא פייגא קרול ע"ה
בת הגאון רבי יעקב זצ"ל
נלב"ע י"א סיון תשס"ב - תנצב"ה

לכבוד כלולות נכדנו
יהונתן אהרן בן ר' שלמה
עב"ג הדסה בת ר' גרשון
י"ב סיון, תשפ"א

גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת מזכה הרבים הגה"צ רבי נסים יגן זצ"ל
נלב"ע ש"ק פרשת בהעלותך י"ד סיון תשס"ס - תנצב"ה

פרשת בהעלותך תשפ"א (שנה ב') לפ"ק * גליון 70 * עיה"ק ירושת"ו * כתבי תלמידים

ייעש כן אהרן

שלא שינה - ללא תערובת מחשבה זרה

פירש רש"י להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, ולכאורה מה החידוש בזה שלא שינה, הרי אם היה משנה לא היה מקיים את המצוה, ומהו השבח בזה?

אכן הפירוש הוא כמו שמצינו בעבודת יום הכיפורים שכתוב שם גם כן (ויקרא טז, לד) ויעש כאשר צוה ה' את משה, ופירש רש"י שם "להגיד שבחו של אהרן שלא היה לובשן לגדולתו אלא כמקיים גזירת מלך", היינו שלבש את בגדי הכהונה רק מפני ציווי השי"ת, ולא הרגיש שום חשיבות בלבישתם, למרות שבדרך הטבע היה יכול להרגיש חשיבות, שהוא היחיד מכלל ישראל ששובש את הבגדים, ונכנס לקודש הקדשים, ועיני כל ישראל נשואות אליו.

ובאמת בזמן בית שני היו כהנים גדולים שקנו את הכהונה בכסף מהמלכות, ולא הוציאו שנתם (יזמא ט, א), ובכל זאת בכל שנה היו כהנים אחרים שהמשיכו לשלם עבור הכהונה, מפני שרצו את החשיבות שבזה, ואף שראו את קודמיהם שלא הוציאו שנתם, לא התחשבו בכך, וכל אחד חשב אני לא אמות, והרי היו להם בני משפחה אשה וילדים, וגם הם לא הצליחו למנוע זאת מהם, או שאפילו נשיהם וילדיהם נמשכו איתם בחמדת הכבוד, כי כן הוא טבע האדם, שהכבוד דוחק, כמו שכתב המסילת ישרים בפרק י"א.

וזהו שבחו של אהרן הכהן, שלא הרגיש שום חשיבות בלבישת הבגדים, למרות שהוא היה היחיד מכל ישראל שהקב"ה בחר בו לזה, לא החשיב את עצמו, אלא עשה הכל כמקיים גזירת מלך, וזה גם הפירוש בהדלקת המנורה "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה", למרות שהוא היה היחיד מכלל ישראל שזוכה להדליק את המנורה, והקב"ה אמר לו שלך גדולה משלהם וכו' כמובא ברמב"ן שם, אף על פי כן לא החשיב עצמו בזה, אלא עשה הכל לשם שמים.

ומבואר כי אם היתה מתערבת איזו הרגשת חשיבות בלבישת הבגדים או במעשה הדלקת המנורה, זה כבר היה 'שינוי' ממה שנצטווה, וכבר לא היה 'כאשר צוה ה'', ובה נשתבח אהרן הכהן שהיה נקי מכל הרגשת חשיבות, ועשה הכל לשם שמים ולא לגדולתו.

(משיחות מרן שליט"א)

והיו לי הלויים

הבדלת הלויים

בחומש דברים (י, ח) כתוב "בעת ההיא הבדיל השם את שבט הלוי", ופירש רש"י "בעת ההיא בשנה הראשונה לצאתכם ממצרים, וטעיתם בעגל ובני לוי לא טעו, הבדילים המקום מכם", והיינו מפני שעמדו בניסיון, שבזמן שכל הציבור טועים יש יצר הרע חזק מאד המטעה את כולם ועלולים לטעות אחריו, והם עמדו בניסיון ולא טעו בעגל, לכן הבדילים הקב"ה וזכו לכל המעלות של שבט לוי.

ובאמת יש להבין מהיכן היה לשבט לוי הכוח לעמוד בניסיון, הרי זהו ניסיון גדול מאד שלא להיות מושפע מכלל הציבור, וכיצד א"כ לא הושפעו שבט לוי מכלל ישראל, ובאיזה כוח התגברו על היצר הרע של עבודה זרה.

ונראה הטעם בזה מפני ששבט לוי עסקו בתורה כל הזמן, וגם במצרים ישבו ועסקו בתורה, ומבואר בחז"ל (תנחומא בפרשתנו סימן ח', ספר הישר פרשת שמות) כי בתחילה לא היה השעבוד חובה אלא רשות, שהמצרים ביקשו מישראל להתנדב לטובת המדינה, וגם המצרים התנדבו יחד איתם, וישראל שהיו גרים במצרים ביקשו למצוא חן בעיני

השלטונות והלכו והתנדבו לעבודה, ולאחר מכן במשך הזמן נהפך השעבוד לחובה, וכבר היו חייבים לעבוד, אבל שבט לוי לכתחילה לא הסכימו להתנדב, ולא ביקשו למצוא חן בעיני השלטונות, אלא ישבו ועסקו בתורה, ומפני כן לא חלה עליהם גזירת השעבוד.

ובדעת זקנים מבעלי התוספות (ה, ה) כתב "אמרו שבט לוי, עתידים אנו לעבוד עבודת משה של הקב"ה, חלילה שלא נעבוד שום עבודה לרשע זה בשום שכר שייתן לנו, וענו הלויים ואמרו כולם שאינם יודעים לעשות לבנים, ומאותו יום והלאה לא היה לו פתחון פה לשאול להם שום דבר עבודה".

זכות התורה הגנה על שבט לוי שלא יצטרכו להיות משועבדים, וכמו שאמרו חז"ל (אבות ג, ה) כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ.

ולכן גם בחטא העגל, שבט לוי עמדו בניסיון, שבזכות התורה היה להם בהירות האמונה יותר חזקה, והבנה ברורה יותר, וממילא הייתה להם סייעתא דשמיא מיוחדת שלא לטעות בעגל, זוהי המעלה של שבט לוי, ומפני כך זכו להיות משרתי ה'.

וזכו בזה לקדושה מיוחדת, וכפי שמצינו שיש מחנה שכינה ומחנה לוי ומחנה ישראל, והיינו שיש קדושה מיוחדת במחנה לוי, וכאשר זר מישראל עובד עבודת הלויים חייב מיתה שנאמר (במדבר יח, ד) "זר לא יקרב אליכם", ולכל זה זכו שבט לוי בזכות התורה, ובזכות שלא טעו בחטא העגל.

***

והנה כתב הרמב"ם (סוף הלכות שמיטה ויובל) "כל שבט לוי מזהרים שלא ינחלו בארץ כנען, וכן שלא יטלו חלק בבזיה בשעה שכושבים את הערים, ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל ובבזיה עם אחיו? מפני שהובדל לעבוד את ה' לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים שנאמר יורו משפטין ליעקב ותורתך לישראל, לפיכך הובדלו מדרכי העולם, לא עורכים מלחמה כשאר ישראל ולא נוחלים ולא זוכים לעצמם בכוח גופם, אלא הם חיל ה' שנאמר בך ה' חילו, והוא ברוך הוא זוכה להם שנאמר אני חלקך ונחלתך".

ביאור דבריו, מפני מה שבט לוי אין להם חלק בבזיה ונחלה בארץ, מפני שהובדלו מדרכי העולם, והבדלה היא ענין של קדושה, כמו שמצינו "המבדיל בין קודש לחול", וכן "ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי", והיינו ששבט לוי הובדלו בקדושתם מכל כלל ישראל, לעבוד את ה' ולשרתו בעבודת המקדש, ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים היינו שיש להם זכות מיוחדת להיות מרביצי תורה ומזכי הרבים בתורה, זו היא הדרגה והקדושה של שבט לוי.

ומאחר שהובדלו מגשמיות ומדרכי העולם, לכן אין להם שייכות עם ענייני העולם הזה הגשמיים, ואינם עורכים מלחמה ולא זוכים לעצמם בכוח גופם, כי כוח הגוף הוא דבר הפוגם ברוחניות ופוגם בקדושה, 'אלא הם חיל ה'', ואינם צריכים להשתדל בכל צרכי הגוף, מפני שהקב"ה זוכה להם ודואג לכל צרכיהם, והם כמו חיילי המלך שמקבלים מהמלך את כל מה שהם צריכים, ואין להם שום דאגות על פרנסתם.

***

וסיים הרמב"ם "ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להיבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבודו לדעה את ה' והלך ישר כמו שעשאו האלקים ופרק מעל צווארו עול החשבונות הרבים אשר ביקשו בני האדם הרי זה

נתקדש קודש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים ויזכה לו בעולם הזה דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללווים.

והיינו שכל אדם יכול לזכות למעלת שבט לוי, אם נדבה רוחו אותו והבינו מדעו היינו שיש לו הבנה ושאיפה, והוא שואף להיבדל לעמוד לפני ה', להיבדל היינו להתקדש, שהוא רוצה את הקדושה, ורוצה רק לעסוק בכבוד שמים, לשרת ולעבוד את השם, ואינו חושב על עצמו ועל ענייני העולם הזה והדברים הגשמיים, אלא כל שאיפתו רק להיות משרת ועובד ה', ולדעה את ה' היינו להיות בשלמות האמונה.

ועל ידי השאיפות האלו הלך ישר כמו שעשאו האלוקים ופרק מעל צווארו עול החשבונות הרבים אשר ביקשו בני האדם, וכלשון הכתוב בקהלת (ז, כט) "אשר עשה האלוקים את האדם ישר והמה ביקשו חשבונות רבים", היינו שהאדם בטבעו נברא ישר עם מידות טובות, ומצד המידות הטובות יש לו שאיפה לעבוד את השם, כמו שביאר החובות הלבבות כי אהבת ה' באה מתוך הרגשת החיוב והכרת הטוב, שאדם מרגיש את חסדי הקב"ה עימו, וממילא יש לו שאיפה לעסוק בעבודת השם, שכן הטבע שאדם מכיר טובה למי שעשה לו טובה, אבל זהו בתנאי שיש לו מידות טובות, ובלי החשבונות של הטבע הגשמי המפריעים ומבטלים את כל השלמות הרוחנית.

וכתב הרמב"ם שאם אדם עוסק בעבודת ה' ופרק מעל צווארו עול החשבונות הרבים, הרי זה נתקדש קודש קדשים, והזכיר בלשונו 'כל איש ואיש מכל באי העולם', היינו אפילו גוי, וכמאמרם (בבא קמא לח, א) שאפילו גוי העוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול, וקדושת כהן גדול נקראת קודש קדשים כמו שכתוב באהרן הכהן (דברי הימים א כג, יג) "ויבדל אהרן להקדישו קודש קדשים", ולזה זוכים על ידי עבודת השם ופריקת עול החשבונות הרבים.

והמשך הרמב"ם שם 'ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים', היינו שזוכה לעולם הבא, וגם בעולם הזה 'יזכה לו בעולם הזה דבר המספיק לו' היינו מה שצריך ומוכרח, לא עשירות מיוחדת, אלא 'דבר המספיק' מה שמספיק ולא יותר, כמו שאמרו (גיטין נט, א) על רבינו הקדוש שהיו אצלו תורה וגדולה במקום אחד, ואף על פי כן (כתובות קד, א) לא נהנה בעולם הזה אפילו באצבע קטנה, מפני שהשתמש רק במה שמספיק לו, ולא יותר ממה שצריך.

***

נמצינו למדים שכל אחד ואחד יש בידו לזכות ולהיות כמו שבט לוי, על ידי ההבנה, השאיפה והישרות, ובלא החשבונות שהטבע משחד, על ידי זה הרי הוא מתקדש קודש קדשים, כך היא הדרך, ואין זה תלוי בכישורונות, אלא כמו שכתב הרמב"ם בלשונו 'כל איש ואיש מכל באי העולם' - כולם יכולים לזכות לזה, וכפי שרואים כן במציאות שיש מגדולי הדור, גדולי עולם, שלא היו בעלי כישורונות מיוחדים, ואף על פי כן זכו להיות גדולים ממש קודש קדשים.

והכלל אמרו (יומא לח, ב) בא ליטרהר מסייעים אותו, מי שמשתדל ובא ליטרהר, זוכה לסייעתא דשמיא למעלה מכוחו.

(ע"פ שיחות מרן שליט"א)

'וישאר שני אנשים במחנה שם האחד אלדד ושם השני מידד'

מדוע לא חפצו אלדד ומידד במעלת 'העולה לגדולה'

פירש"י כי אלדד ומידד היו מאותם שנבחרו, אבל נשאר במחנה ואמרו אין אנו ראויים לגדולה זו.

ואמרו חז"ל (במדבר רבה טו, יט) כי בשכר שמיעטו עצמם ואמרו שאינם ראויים לגדולה, נמצאו יתרים על הזקנים חמישה דברים, שהזקנים לא נתנבאו אלא למחר והם נתנבאו על מה שעתיד בסוף ארבעים שנה, הזקנים לא נכנסו לארץ אבל הם נכנסו, הזקנים לא נתפרשו שמותם, הזקנים נפסקה נבואתם שהייתה משל משה שנאמר

ואצלתי מן הרוח אשר עליך, אבל אלדד ומידד הייתה נבואתם ישר מהקב"ה שנאמר ותנח עליהם הרוח, וכל זה בשכר שמיעטו עצמם ואמרו אין אנו ראויים לגדולה.

ויש להעיר ממה שמצינו בגמרא (סנהדרין יד, א) על רבי זירא שבתחילה לא רצה לקבל סמיכה, והיה מתחבא ובורח מן הסמיכה, מפני ששמע בשם רבי אלעזר שאמר 'הוי קבל וקיים', והיינו שעדיף שיהיה באפלה ולא יתפרסם, שלא יכירו אותו ולא יידעו ממנו, כי הפרסום עלול להזיק לו, עד ששמע שוב בשם רבי אלעזר כי העולה לגדולה מוחלים לו על כל עוונותיו, ומיד המציא את עצמו לקבל סמיכה, מפני שרצה לזכות למחילת עוונות.

ומבואר שיש עניין לקבל סמיכה וגדולה של תורה, שזוכים בזה למחילת עוונות, וכמו שביאר המאירי שם "הוא הערה על התחדשות הנהגותיו ועילוי מידותיו על צד התכלית", והיינו שאם אדם עולה לגדולה ומקבל תפקיד שיש בו השפעה, סימן שהוא ראוי לזה, ומן השמים נותנים לו כוחות חדשים של הנהגות אחרות ומידות טובות, ולכן זוכה למחילת עוונות, מפני שעכשיו הוא כמו אדם אחר.

ואם כן צריך ביאור, למה נשאר אלדד ומידד במחנה, ומדוע לא רצו לקבל את הגדולה? הרי יכולים לזכות בזה למחילת עוונות.

והתירוץ פשוט מאד, כי אלדד ומידד היו סבורים שיש אחרים יותר טובים מהם, והרגישו שהם פחות חשובים מכל שבעים הזקנים, וכיון שהיו אחרים הראויים יותר מהם לגדולה, נשאר במחנה ואמרו אין אנו ראויים לגדולה זו, מפני שאם יכנסו במקום שיש אחרים יותר טובים זהו שלא כהוגן, אבל רבי זירא קיבל את הסמיכה מפני שלא היו אחרים ראויים כמוהו, וכיון שרק הוא היה ראוי לזה, כדאי לו לקבל את הסמיכה ולזכות למחילת עוונות.

ואמנם לבסוף זכו אלדד ומידד יותר מכל הזקנים, מפני שמיעטו את עצמם והרגישו שכל שבעים הזקנים עדיפים עליהם וראויים יותר מהם לגדולה, ובשכר מידת הענווה זכו שהיו יתרים חמישה דברים על שבעים הזקנים כמבואר במדרש הנ"ל.

(משיחות מרן שליט"א)

נ.ב. לכאורה יש להוסיף ולבאר דלאו היינו מיעטו עצמן בלא שהכירו מעלותיהן (וכפי שביאר מרן שליט"א במק"א שא"ז דרך הענוה), רק שאמרו אף שגם אנו ראויין לסנהדרין יש עוד זקנים הראויין ממנו, ומפני מה נידחק דוקא אנו לכך, ומפני כך מיעטו עצמן ודוקא ע"י זה זכו.

'ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים'

חומר טומאת המצורע

הנה טומאת המצורע חמורה מכל הטומאות, שבכל הטמאים נאמר שילוח חוץ למחנה, טמא מת משתלח חוץ למחנה שכינה, וטמא מחמת טומאה היוצאה מגופו משתלח אף חוץ למחנה לוויה, אבל המצורע חמור מהן, שהוא משתלח חוץ לג' מחנות, ושרוי חוץ למחנה ישראל, ויש לבאר מדוע חמור טומאתו כל כך.

וביאר מרן שליט"א את הדבר, כי הצרעת באה על לשון הרע, ומלבד מה שהטומאת הלשון מטמאה את נפשו של אדם, ה"ה מטמאה גם את גופו, נמצאת כי טומאת העברה של לשון הרע, היא היא הגרועה מכל הטומאות האחרות.

ובאמת שכבר הזכירו חז"ל כי זה עונשו בעבור שהוא הפריד בדבורו בן איש לרעהו ובין איש לאשתו, ולכן נגזר עליו בדי ישב, ולפי דברי מרן הרי זו תוצאה ישירה של מעשהו שגרם לו טומאה חמורה כזו שיש בה מדה כנגד מדה על רוע פעלו.

(ע"פ שיעורי מרן שליט"א)

ניתן לקבל את הגיליון במייל : MIMAGED111@GMAIL.COM

כמו כן לתרומות והנצחות, ולשליחת ד"ת, עובדות והנהגות ממרן שליט"א ניתן לפנות לכתובת הנ"ל.

בהעלותך את הנדת אל מול פני המנורה וגו' (ז' ב')

ענין רש"י שפירש בהעלתך – על שם שהלהב עולה כחוצה בהדלקתו לשון עליה שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה וכו'.

והנה זה כבר נאמר בריש פרשת תצוה להעלות נר תמיד ופירש רש"י מדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה, וכאן בא הכתוב לומר אל מול וגו' שכולם יהיו אל מול נר האמצעי עיי' רש"י, ובשבת כ"א א' איתא דפתילות [ושמנים ועיי' גליון הש"ס שם שהקשה הא' בעינן שמן זית] שאין מדליקין בהן בשבת אין מדליקין בהן במקדש משום שנא' להעלות נר תמיד כו' כדי שתהא שלהבת עולה מאליה ולא שתהא עולה על ידי דבר אחר ופרש"י ולא שתהא צריכה תיקון והטייה, והיינו שיהא הלהב עולה יפה מיד שיסלק ידו כמ"ש במ"ב סימן רס"ד ס"ק כ"ו, ומסיים שם כמו שהיה הענין בהדלקת המנורה, וכ"ז קאי על הדין שבשו"ע שם לענין הדלקת נר שבת שצריך שידליק רוב מה שיוצא מן הפתילה חוץ לנר, וזהו לכאורה הדין שבמנורה להעלות נר וכן בהעלתך להדליק בידים כו' כנ"ל שיהא הלהב עולה יפה מיה ולזה צריך גם פתילה טובה וכנ"ל, ואמנם מה שכתוב ויעש כן אהרן משמע דקאי עיקרו אאל מול כדכתיב אל מול פני המנורה העלה נרתיה וגו' ומ"ש להגיד שבחו של אהרן שלא שינה צריך פירוש וכי הי' איזה ענין לשנות וכבר העיר הכלי יקר, והנה מימרא דעולא היא על הדלקת נר שבת, וצ"ע למה לא נאמר על מנורת המקדש שצריך שידליק בידים רוב היוצא, וגם ברמב"ם לא הביא רק מימרא דעולא על נר שבת בפ"ה משבת ה"ה, ובפ"ג מתמידין לא הביא רק הך דפתילות שאסורין בשבת אסורין במקדש שנאמר להעלות כו' שתהא שלהבת עולה מאליה, וצ"ע.

ולענין להדליק ולכבות בנר שבת עיי' שו"ע ורמ"א שם, ויש אומרים בשם מרן החזו"א זללה"ה שנרות שלנו שנדלקים היטב אי"צ להדליקם ולכבותם קודם ההדלקה, שהרי נדלקים היטב, ויותר נאים כשאינם מחורכים. ועיי' או"ח סי' רס"ד ס"ח המדליק צריך שידליק רוב כו' ובמשנ"ב שם.

והא"ש מ"ה ענו מאד וגו' (י"ז ג')

פירש רש"י ספל וסבלן.

ומשה שידע דרגתו הנוראה שאין נביא כמותו והוא המקבל התורה ובוקע הים ושאר כל הדברים וכמו שאמר בעצמו למלאך המות שאין הוא ראוי ליטול נשמתו (עיי' מד"ר סוף חומש דברים), אמנם הרגיש שפלותו ולא ישיב דבר כשיפגעו בכבודו אף שיש לו להשיב עיי' רמב"ן וסובל כל אחד ואחד, יותר מכל האדם שעל פני האדמה.

וכן מצאנו שענוה ענינו הסבלנות עיי' שבת ל' ב' לעולם יהא אדם ענוותן כהלל והביאו על זה מעשה בשני בני אדם שלא יכלו להקניט את הלל ע"ש, וכעין זה חזינו נמי בעובדא דר' אבא בסוטה מ' א' כיון דחזינא כו' ולא קפיד אמינא לאו ענוותנא אנא, (וכמו ששמענו ממרן החזו"א ז"ל שאין חוסר הכרת מעלת עצמו ענוה אלא חוסר הבנה שענינו טיפשות ולא ענוה), ופעם כשנשאל מרן החזו"א ז"ל אם הי' לו קפידא על איזה ענין השיב בכעין לישנא דבדיחותא שהוא יכול להבין שיש דבר כזה "קפידא" אבל בחנותו אינו בנמצא, (ופשוט שא"א להגיע לדרגא כזו רק ע"י עמל נורא בתורה כאשר ראינו אצל מרן ז"ל), וזהו ענין ענוה דאמר מר שהיא גדולה מכולן, [כ"ה בפשיטות בערכין ט"ז ב' אם כי בע"ז כ' ב' איכא פלוגתא ע"ש], ואמרו במעלת המעביר על מדותיו שמעבירין לו על כל פשעיו, ואשכחן גם שזימנין מוסיפין לו שנים וכן שמקובל תפלתו טפי עיי' ר"ה י"ז א' חגיגה ה' א' תענית כ"ה ב', ואולי שפלות דענוה הוי טפי שאינו צריך אף להעביר על מדותיו, ואמרו שבת פ"ח ב' במעלת הנעלבין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואין משיבין ועונין עושין מאהבה ושמחים ביסורים [על עלבון הבא עליהם כן פרש"י שם] שעליהם נאמר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו, [והיינו טפי מכוכבים דקאי אגבאי צדקה או אמלמדי תינוקות כבב"ב ח' ב', ועיי' תו' שם ד"ה ומצדיקי, בסו"ד היינו שמש של עתיד לבא כו' ולכאורה גם בנעלבין כו' כן כמו ברבנן שם מאחר דהוא אותו פסוק], ורבי שזכה לסוף משנה כבב"ב פ"ו א' ועיי' רש"י שם, אשכחן שהצטיין בענוה כבסוף הוריות ואמרו משמת רבי בטלה ענוה כו'.

ועיי' שם הגדולים מערכת ספרים באות ב' בית יוסף, שהיו בדורו של הב"י עוד שני רבנים שהיו ראויים לעשות ספר ב"י והסכימו מן השמים ותנתן דת ע"י מרן הקדוש מפני ענותנותו היתירה עיי"ש.

והעם לא נסע עד האסף מרים (י"ב ט"ז)

פירש רש"י זה הכבוד חלק לה המקום כשציל שעה אחת שנתעכזה למשה כשהשולך ליאור שנאמר ותחלץ אחותו מרחוק וגו'.

משמע שעשתה בזה מעשה חשוב, ובסוטה י"ג א' איתא שנתנבאה עתידה אמי שתלד בן שמושיע את ישראל כו' עמד אביה ונשקה על ראשה אמר לה בתי נתקיימה נבואתיך וכיון שהטילוהו ליאור כו' אמר לה היכן נבואתיך והיינו דכתיב ותתצב אחתו מרחק לדעה מה יעשה לו לידע מה יהא בסוף נבואתה, גם הא דהחזירה עמרם היתה בנבואת בתו כברמב"ן ב' א', והרי אמרה לו קשה גזירתך יותר משל פרעה כו' כבסוטה י"ב א' ואיתא ברש"י ישן ב' א', ועוד איתא ברמב"ן שם שמרים ואהרן מרקדים לפניהם (והוא בסוטה שם) ואע"פ שהיה אהרן קטן כו' או מרים אחותו מלמדתו, ובודאי שמעשה שנעשה ע"י נביאה הי' מעשה גדול וחשוב, והרי מקרא מלא כתבה תורה ותתצב וגו' להורות לנו ענין זה, ואפשר שאחרי שציפתה שתתקיים נבואתה עמדה על המשמר בפחד ובדאגה ושמא יצטרכו במצב הסכנה הזו לאיזו השתדלות להצלתו והרי הי' גם בלי מזון ולא ינק מן המצריות כברש"י פסוק ז', ובאמת אמרה לבת פרעה האלך וקראתי וגו' ומיד הלכה בזריות לקרוא את אם הילד כברש"י ח' שם, והעלימה את דבריה ע"י בסוטה י"ב ב', וזכתה להצלתו, וי"ל דמשו"ה הגיע לה הכבוד והעם לא נסע עד וגו', ואפשר דנזהרה גם לעמוד מרחוק שלא יהא היכר והתעוררות שבאים להציל ילד, ובאמת נערוותיה מיחו בה כברש"י ה' שם.

ואכלו את הבשר וגו' צלי אש ומצות על מררים יאכלו (י"ב ז')

מצות הפסח לאכלו על מצות ומררים וכן משמע פסחים צ' א' דמצה ומרור הכשירא דפסח נינהו ע"ש, ויש לדקדק בשינוי הלשון בפרשת בא שנכתב ציווי המצה לחוד ולא נכלל עם המרור כבפסח שני [וכן בפיסוק הטעמים תיבת ומצת נפסק בקטן], והנה הרמב"ן כתב דפירושו ובמצות עם מררים יאכלוהו וכן על מצות ומררים ג"כ פירושו עם, ולא אמר עם ללמד שאינו חובה שיהא כורכן בב"א ואוכלן [וזהו כרבנן פסחים קט"ו א', ויש לעי' להלל ולדעת הרמב"ם פ"ח מחמץ ומצה דהכריכה דהלל היא במצה ומרור לחוד בלי פסח ניחא (עכ"פ קרא דפסח שני)], וילמד הכתוב שאין מצוה במרורים אלא עם אכילת הבשר אבל המצות חזר וצוה בערב תאכלו מצת אפילו בפני עצמן כדעת רבותינו, ויותר נכון שנאמר כי מצות נמשך למעלה ואכלו את הבשר ומצות וחזר וצוה עם מררים יאכלוהו לבשר הנזכר והנה צוה באכילת הבשר ובאכילת המצות ולא צוה באכילת המרורים רק אמר שיאכלו הבשר עם מרורים ירמוז שאין במרורים מצוה רק לאכול הבשר עמהם ובזמן שאין בשר אין במרורים מצוה וגם אינם מעכבים הבשר ואם אכל פסח ולא אכל מרורים ידי פסח יצא כי המצוה בפסח כמו המצוה במצה כל אחד צוה בפ"ע, ע"כ, וכתב הרש"י בפסחים שם ע"פ פירוש השני ברמב"ן דמה"ט בפסח שני כתיב על מצות ומררים משום דאין בו מצוה כלל במצה בפ"ע וכולו משום פסח הוא משא"כ בפסח ראשון דבזה"י הוי מצה מה"ט לרבא פסחים ק"כ א' ולכו"ע טמא וערל הוי מה"ט משו"ה נכתב מצה לחוד, ומרור עם פסח נכתב לחוד דמרור אין בו מצוה בפ"ע ושייך לאכילת הפסח, ויש להבין דאם מהך קרא דומצות יש ללמוד לחייב מצה בפ"ע א"כ תרי קראי ל"ל (ולא משמע דהך ויותר נכון כו' הוא בפשוטו של מקרא לולא הדרש והרי לפ"ז הי' ראוי ליישב תרי קראי ל"ל), ואולי מקרא דומצות א"א ללמוד דמצה הוי כמצוה בפ"ע אלא בזמן דאיכא פסח והקריבוהו דבזה איירי קרא ואף בנאבד הבשר ולא אכלו חייב במצה משא"כ מרור תלוי באם אוכל הבשר ואף דתרווייהו הכשירא דפסח נינהו וכדמוכח נמי מפסח שני מ"מ יש במצה גם מצוה בפ"ע ואכתי לא נדע ערל וזה"י, ועדיין צ"ע.

ותדבר מרים ואהרן במשה על אדות האשה הכשית אשר לקחו (י"ב א')

איתא ברכות ח' א' במערבא כי נסיב איניש איתתא אמרי ל"י הכי מצא או מוצא מצא דכתיב מצא אשה מצא טוב מוצא דכתיב ומוצא אני מר ממות את האשה, והקשה החפץ חיים בהלכות לה"ר (כלל א' בבמ"ח אות י"ג) איך מותר לברר דבר זה מצד לשון הרע, ורצה לתרץ משום דאשה מר ממות כבר נתפרסם באפי תלתא, ודחוק טובא שעכשיו נסיב איתתא וכבר נתפרסם, וגם אלו ששאלו הרי לא ידעו, ותו בשביל מה הם שואלים והרי העתיקו לנו הדבר בגמרא משמע שיש בזה מן הנכון, ובחדושים ובאורים בפאה כתב לתרץ דהיו השואלים אלו שבידם לתקן ולתועלת נתכוונו.

ולנאורה יש לפרש שאינו בדרך שאלה שמחכים לתשובתו אלא "אמרי ל"י" שידע שאם יש לו איזה ענין יוכל לדבר אתם שכבר רמזו לו לבוא לעזרתו, וא"י לעוררו עכ"פ להקדים רפואה למכה או להתגרש מיד אם צריך ולפני שיהי' לו בנים ממנה, גם אולי יתכן לפרש כי נסיב כמו כד בעי למינסב, ונקט לשון כי נסיב מפני שלשון בעו למינסב מתפרש באופן כללי שממתין שתזדמן לו אשה ואז עדיין אין כ"כ הזמן להעירו על מצא או מוצא אלא כד מחליט על אשה פלונית ועמד למינסבה אז העירו לו שיברר היטיב וכההיא דיבמות ס"ג א' מתון נסיב איתתא ופ"י רש"י המתן עד שיבדוק מעשי' שלא תהי' רעה וקנטרנית, ובהני פירושי ניחא למה אמרו כך.

גליון מתנת חיים

פרשת בהעלותך תשפ"א

מתורת מרן המשגיח הגאון הצדיק רבי מתתיהו חיים סלומון שליט"א

השפעת הסביבה

אלילים, עכ"ז נתברר לו במלחמת עמלק כי אין הדבר כן, אלא צריך להיות קרוב אל עם ה' ולראות השגחתו הנסית עליהם בכל עת, כדי שיתקיים בידו רצונו הטוב.

אכן אם כנים הדברים האלה, יש באמת להתפלא איך חזר יתרו לבסוף אל ארצו, ואף שכבר הביא רש"י (פרשת בהעלותך י' ל"א) שכוונתו בזה לטובה לגייר בני ארצו, הרי הוא עצמו יפסיד מזה ומה הי' חשבונו בחזרתו.

אולם לפי הכלל הנ"ל שאדם נמשך אחרי ריעו גם בריחוק מקום, יש לומר דכן חשב יתרו, כי בכח זה יוכל לעמוד גם אחרי שיעזוב את בני ישראל ויחזור למדינתו, כי אחרי שיצר את הקשר עם בני ישראל עד שנעשו הם ריעו וחבירו, יוכל להיות בחבורתם גם בהיותו רחוק מהם בארץ מולדתו. ועם כל זה לא צדק בחשבון זה, כמו שנראה מדברי משה עליו (שם), שמשה הפציר בו אל נא תעזוב אותנו, ויתרו לא שמע אליו וילך לו אל ארצו. ובלקוט שמעוני (במדבר רמ"ז תשכ"ו) הוסיף לבאר טענת משה בזה"ל, כסבור אתה לרבות כבוד שמים אינך אלא ממעט, ובפ"י זית רענן שם (אות כ"ז) אדרבה כשתלך עמנו יתגייירו כמה גרים, והכוונה כי יתרו חשב, שכאשר יחזור אל ארצו יספר לאחיו גודל השגחת ה' על עמו וישיח בכל נפלאותיו, ויוכל לקרבם בזה אל האמת, ועל זה ענה לו משה כי אדרבה עיקר כבוד שמים יצא כאשר הוא מחליט ללכת אחרי ה' במדבר בארץ לא זרועה בבטחון שלם, מעשה כזה ישפיע עליהם הרבה יותר מכל דבריו אליהם, כי בזה תקויים עצם הענין ההוא של השפעת ריעו וחבירו מרחוק.

והרי ראינו בזה שמעשים משפיעים על האדם יותר מכל דברים. מרן החזון איש זצוק"ל כתב (ע"י סי' אמונה ובטחון פ"ד ט"ז) על מלמד תינוקות שאינו שלם במידותיו, אפילו אם יהי' בקי ומוחה בדרכי החינוך וכח הסברתו יהי' להפליא לא יצליח בחינוכו, שחסרון במדות הוא מהמפריעים העיקרים שאם אין לו הנהגת המוסר לא יכנסו דבריו אל לב התלמיד כאשר אין תוכו כבדו, ולא עוד אלא **שלומד ממעשיו יותר משיעוריו**, ולפעמים כשאופן תוכחתו היא בגסות ואכזרות מקבל התלמיד הנהגה זו כהנהגת חיים.

רגילים אנו להזכיר פסק הלכה מאת מרן הגר"י קמינצקי זצוק"ל שנשאל ע"י מי שזמנו ללימוד

בדבריו המפורסמים קבע הרמב"ם יסוד גדול בעבודת האדם (פ"ו מהלכות דעות ה"א) וז"ל, דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעו וחבירו נוהג כמנהג אנשי מדינתו עכ"ל. דייק לומר דרך ברייתו, כי כך היתה כוונת הבורא בשלימות בריאתו, ולא שזה ח"ו מקלקולי האדם וחלישותו, ומה שנוהג האדם כמנהג אנשי מדינתו נעשה אצלו כעצם טבעו עד שכל הנהגותיו וחשבונותיו הן באמת רק ביטוי לדרכיו המושפעים מסביבתו.

והרמב"ם ממשיך שם בזה"ל, לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמוד ממעשיהם, ויתרחק מהרשעים ההולכים בחושך כדי שלא ילמוד ממעשיהם, הוא ששלמה המלך אומר הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע ואומר אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים וכו' עכ"ל. וכבר כתבנו בס' מתני"ח (חלק המאמרים בסופו) דיש לדייק בזה שיש שתי כוחות נפרדים המשפיעים על האדם, האחד הוא חבורת מרעיו ואנשי סודו, ושנית אנשי מדינתו הסובבים אותו בלי שיש לו קשר נפשי עמם.

ובביאור החילוק בין שתי כוחות אלה יש לומר כי ההשפעה הבאה לאדם מאנשי מדינתו באה אליו מצד קירוב המקום שבהכרח יש לו מגע איתם בכל אשר יפנה, אבל סביבת רעיו וחביריו מושכת אותו אליהם גם כאשר כבר מזמן יוצא מקרבם שעצם קשר הנפשי איתם יכול לחברו אליהם גם למרחקים כאשר הוא מזדהה רק עמם ולא עם אנשי מדינתו כלל, ורעים אהובים אלו משמשים לו כתריס בפני השפעת בני מדינתו.

ובזה יאיר לנו אור חדש בפרשה שתומה בתורה, וישמע יתרו מה שמועה שמע ובא (שמות י"ח א'), וכבר האריכו המפרשים בזה כי אע"פ שהרבה נסים נעשו לישראל וכולם נתפרסמו בעולם, אבל מה שגרם ליתרו לבא אל המדבר הי' דוקא קריעת ים סוף ומלחמת עמלק. וביאר בזה מרן הגר"י זצוק"ל, שאחרי קריעת ים סוף שמעו עמין ירגזון חיל אחז יושבי פלשת, ואעפ"כ גבר עמלק ברשעו ולא פחד מהם כי לא ירא אלוקים, וממנו למד יתרו לקח והבין שאף ההתעוררות הכי חזקה אפשר להפיג כחה שלא תתקיים לעולם, ולכן הגם שבני סביבתו נידוהו והורידוהו מגדולתו, והי' מקום לחשוב שיוכל לעבוד את ה' במקומו באשר איננו כבר שייך לחבורת עובדי

התורה מוגבל, ויכול ללמוד בעצמו ולעלות ברמת לימודיו, או שילמד עם בנו ויקיים בזה מצוות ושננתם לבניך, ואמר לו מרן הגר"י זצוק"ל בעצתו אמונה, דעדיף לו ללמוד בעצמו כי עי"ז יחונך בנו לראות במו עיניו כי יש חיוב תמידי של תלמוד תורה יומם ולילה, שאם ילמד את בנו יראה שהוא בזה כרק שיעור נוסף על שיעוריו הרגילים, ובלמדו הוא יקבל הבן ציור חי של מצוות תלמוד תורה, והוא מעין גדולה שימושה יותר מלימודה (ברכות ז' ע"ב).

ויש לנו לדעת, כי לא רק בין הרב לתלמיד ובין אב לבנו קיים ענין זה, אלא בכל מקום שנמצאים בני אדם יחד, עיקר דרכי ההשפעה באים ממעשיהם, וזהו באמת ענין נוהג כמנהג אנשי מדינתו. ולכן כל מי שנמצא בחבורת אנשים, יש לו לדעת להכיר היטב אחריותו על חבריו, שפעולותיו עולות הרבה על דיבורו איתם, וכל מה שיושפעו אחרים ממעשיו לטובה, יעמוד לו לזכות לטובה גם לעליית עצמו.

גם משה רבינו הבין יסוד זה, ועליו נתווכח עם חותנו וטען כי ההשפעה היוצאת ממעשי אדם על חבריו עוברת מעבר לגבולות עמים. אמנם צריכים להוסיף ביאור בזה, כי בטח יתרו לא רק בדבריו ה' משפיע על חבריו במדין, אלא גם במעשיו והנהגת חייו, ובכל זאת היתה ההליכה אל ארצו טעות בידו.

דבר זה מבואר בספר מכתב מאלהו (פרשת לך לך) לגבי מצב לוט בסדום, שהגם שכוונתו להתיישב ביניהם היתה לתכלית טובה להדריכם בדרך הישר כמו

שנראה שהוכיחם אל נא אחי תירעו (בראשית י"ט ז'), רק שהעידו חז"ל שהתגנב בלבבו משהו מחמדת הממון שלא הרגיש בה מחמת כוונת לשם שמים. והחילוק בין דרכו של לוט לדרך אברהם נראה בזה שאברהם הכניס בני אדם לביתו והשפיע אליהם בתוך גבולו, ולוט הלך להתיישב אצלם במקומם והרבה פעמים מצא עצמו בגדר בא ללמד ונמצא למד.

וזו היא סכנה עצומה שקיימת גם עתה בימינו ושלא הכירו בה כראוי, שאפילו אם יושפע רק מעט לרעה וישפיע על אחרים לטובה מרובה, מי יימר דמותו לו לוותר דרגתו למטרה זו, ומי אמרין לאדם חטא בשביל שיזכה חבירו. ואדרבה אפילו מי שילך בדרכי אברהם ויכניס זרים לביתו גם עליו יש חשש שיפגם מהם וזקוק הוא לסייעתא דשמיא מרובה, רק לכל הפחות יש לו שליטה על סביבתו, אבל כאשר יצא למקום הרשע הרי סכנתו קרובה מהצלתו. ובוה טעה יתרו עד כי נדחה לגמרי מקרבת ה', כי חוץ ממה שניתק הקשר בינו לבין ישראל בהיותו רחוק מהם, גם לא עלה בידו להחזיק מעמד בעבודתו ושמו וזכרו נאבד ממנו ומבניו.

בן תורה כל זמן ששוהה בין כותלי בית המדרש הרי הוא נמצא בתוך מדינה של תורה דבוק לחכמים בחבורת רעים וחברים בני עלייה ומדרך ברייתו הוא נמשך אחריהם, ועל ידי זה הוא עולה בתורה וביראת שמים ומידות טובות כפי סביבתו אשר זוכה להסתופף בצילה.

מדת הענוה

והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה (במדבר י"ב ג'). לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא (במדבר י"ב ז'). מפסוקים אלו יש ללמוד מה היא מדת הענוה, דנתאר לעצמינו מה היו מחשבותיו של משה רבינו כשנאמר לו לכותבם, דזה ודאי שלא חשב דאין הדברים אמיתיים, דאם כן הוא כופר בדברי הקב"ה ח"ו, אלא ודאי שהאמין שכך הוא, ושמה שמחה גדולה על זה, וכנוסח התפילה ישמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו, אלא שמתוך מדת הענוה שבו לא גבה לבו, גם כששמע שהקב"ה מחשיב אותו כל כך, משום שהכיר בחכמתו דלעומת השגתו בגדלות ה', לעולם תהא עבודתו מעט מדי, כדתנן באבות (פ"ב מ"ח) ריו"ח בן זכאי קבל מהלל ומשמאי הוא היה אומר, אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת. ומפרש רבינו יונה וז"ל כי לכך נוצרת, הקב"ה לא המציאך יש מאין רק כדי לעשות תורתו, ומוזה הטעם אין לך להחזיק טובה לעצמך אם עשית טובה הרבה, כי לכך נוצרת עכ"ל.

וכוונתו שאדם שזכה ללמוד תורה הרבה, עליו לדעת שאין לו סבה להתגאות, שהרי לכך הוא נוצר ועשה רק מה שמוטל עליו לעשות, וכך אנו אומרים גם בפסוקי דזמרה בשחרית של שבת, אילו פינו מלא שירה כים וכו' אין אנחנו מספיקים להודות לך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו ולברך את שמך על אחת מאלף אלפי אלפים ורבי רבבות וכו', וזהו נוסף לכך שהכל הוא מתנה מהקב"ה, ורק עי"י סייעתא דשמיא אפשר להגיע למדרגה גבוהה זו בעבודת ה' והכל הוא חסד מהקב"ה, וכן כל אדם המגיע למדרגה גבוהה ברוחניות, או שזכה לסיים מסכתא או ש"ס, צריך להכיר שהכל בא רק עי"י סייעתא דשמיא ולא עי"י כוחותיו, אף שבודאי צריך שידע מדרגתו האמיתית ברוחניות, וכמה השיג בלימוד התורה, ולשמוח בזה, ולהודות ולשבח להקב"ה שעזר לו להגיע למדרגה או לגדלותו בתורה, ומי שעושה עצמו כאילו אינו יודע מאומה או שלא זכה לשום השגה רוחנית, אין זו ענוה.

מערכי תורה

בהעלותך

משיעורי מרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א ראש ישיבת עטרת שלמה

למה נגרע לבלתי הקריב קרבן ה' במועדו בתוך בני ישראל'

הנה בשאלת הטמאים 'למה נגרע', מלבד השאלה על עצם הקרבת קרבן פסח, נכלל גם עוד שתי שאלות, שהקרבתם תהיה 'במועדו', ו'בתוך בני ישראל', וכמו שכתוב (ט', ו') 'למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו בתוך בני ישראל'.

והנה על עצם הקרבת הקרבן פסח, נענו בזה שנתחדש להם זמן של פסח שני, אבל על מה ששאלו למה נגרע שיהא זה 'במועדו' ו'שיהא בתוך בני ישראל', על זה לכאורה לא נענו, דהרי מקריבין בזמן אחר, ובנפרד מכל בני ישראל.

והנה על מה ששאלו שיהיה זה במועדו, נראה דיש לומר בזה, דהנה נתייחד יום י"ד אייר, שהוא יהיה זמן ההקרבה של פסח שני. והנה אמת דכן הוא הגזירת הכתוב, ד"ד אייר הוא זמן דפסח שני, ואין צריך ליתן טעמים בזה, אמנם נראה דיש לומר בזה, על פי דברי הגמ' בסנהדרין דף י"ב ע"ב, גבי חזקיה מלך יהודה, שעבר ניסן בניסן, דמסקינן בגמ' שהיה ביום שלוששים של אדר, ואמר שמואל, דאין מעברין הואיל וראוי לקבעו ניסן, ומבואר דמשום שראוי החודש להיות ניסן, הוא חשוב כניסן, שלא לעבר את השנה.

אשר לפי זה יש לומר, דזהו הטעם דדוקא יום י"ד באייר נקבע לזמן הקרבת קרבן פסח שני, דהואיל וראוי לקובעו ניסן, שהרי אם יעברו בית דין את השנה, יהא נעשה חודש לחודש ניסן, נמצא דאייר ראוי לקובעו ניסן, ועל כן יש לומר דמישך שייך לניסן, וחשיב יום י"ד שלו, כיום י"ד בניסן, ולכן קבעה תורה יום זה למועד להקרבת קרבן פסח שני.

ולפי זה נראה, דמהאי טעמא יש לומר דגם חשיב 'במועדו', דכיון דמה שנקבע יום זה שיהיו מקריבין בו הוא משום דחודש זה מישך שייך לניסן, א"כ עי"ז נחשב שהוא מקריב בי"ד ניסן, וא"כ חשיב שמקריב 'במועדו', ונמצא דנענו הטמאים במשאלתם להקריב קרבן ה' 'במועדו', דעיקר הזמן של קרבן פסח הוא בי"ד ניסן, וי"ד אייר יש לו בחינה שהוא חשוב י"ד ניסן.

והנה על מה ששאלו שיהיה זה 'בתוך בני ישראל', נראה לומר עפ"י מה דאיתא בגמ' בפסחים דף פ' ע"א, ונפסק ברמב"ם פ"ז מהל' קרבן פסח ה"ד, מימרא דרב, דאם רוב ישראל לא הקריבו את הפסח בראשון, [כגון שהיו רוב הקהל זבים, וטומאת זיבה לא הותרה בציבור], אין היחידים מביאין בפסח שני, וז"ל הרמב"ם שם 'שאין היחידים עושין את השני, אלא בזמן שעשו רוב הקהל את הראשון.

אשר לפי זה נמצא, שכל דין הקרבת פסח שני, הוא רק אם רוב ישראל הקריבו את הפסח בראשון, מעתה יש לומר דלכן שפיר נחשב הקרבת פסח שני, שהיא נעשית 'בתוך בני ישראל', דאינה נעשית רק אם גם ישראל עשו את הפסח בראשון.

ויש להוסיף בזה עוד, דמדיון זה דאין היחידים עושים את השני, אלא בזמן שעשו רוב הקהל את הראשון, חזינן דהקרבת הפסח שני מצטרף להקרבת הפסח הראשון, ומהאי טעמא בעינן שיהא הפסח נעשה בראשון, דאז אפשר שהקרבת הפסח שני, יצטרף להקרבת הפסח הראשון, ולפי זה הרי בודאי חשיב שהפסח שני נעשה 'בתוך בני ישראל', ושפיר נענו הטמאים גם בשאלתם שיהא נעשה 'בתוך בני ישראל'.

למה נכתבו נזיין

הנה פרשת 'ויהי בנסוע' זו יש לה סימניות של נזיין הפוכה לפני ולחריה, וברש"י הביא דברי הגמ' בשבת דף קט"ו ע"ב, הטעם שנכתבו הסימניות, לומר שאין זה מקומו, ולמה נכתב כאן, כדי להפסיק בין פורענות לפורענות. והרמב"ן הוסיף בזה, שההפסק הוא כדי שלא יהיו שלש פורעניות סמוכות זו לזו, ונמצאו מוחזקים בפורענות.

והנה בגמ' בשבת שם, הוא מחלוקת תנאים בטעם הדבר, דמה שהביאו רש"י והרמב"ן הוא דעת רשב"ג, אבל דעת רבי שם הוא דלא מן השם הוא זה, אלא מפני שספר חשוב הוא בפני עצמו.

ונראה דלפי דברי הרמב"ן שטעם ההפסק הוא כדי שלא יוחזקו בפורענות, יש לומר פלוגתתם היא לשיטתייהו בדין חזקה, דהנה בגמ' ביבמות דף ס"ד ע"ב תניא, מלה הראשון ומת, שני ומת, שלישי לא תמול, דברי רבי, רבן שמעון בן גמליאל אומר שלישי תמול, רביעי לא תמול, הרי דנחלקו בדין חזקה, דדעת רבי דחזקה הוא בשתיים, ודעת רשב"ג דחזקה הוא בשלוש, וא"כ נמצא דלדעת רבי לא ינהיג ההפסק דפרשה זו, להפסיק בין הפורעניות שלא יוחזקו בפורענות, דהרי גם בשתיים נעשים מוחזקים לפורענות, ורק רשב"ג לשיטתו דבשתיים לא הוה חזקה, מועיל הפסק פרשה זו להיות הפסק שלא יוחזקו בפורענות לשלושה פעמים.

'וינוסו משנאיך מפניך'

כתוב (י', ל"ה) 'ויהי בנסוע הארץ ויאמר משה קומה ה' ויפוצו אויבך וינוסו משנאיך מפניך'. ופירש רש"י, וינוסו משנאיך, אלו הרודפין שונאי ישראל, שכל השונא את ישראל, שונא את מי שאמר והיה העולם, שנאמר ומשנאיך נשאו ראש, ומי הם, על עמך יערימו סוד. וצריך ביאור מה השייכות של תפילה זו כנגד שונאי ישראל, בעת נסוע הארץ.

ונראה לבאר, עפ"י דברי הגמ' בר"ה דף ג' ע"א, על הפסוק בפרשת חוקת, 'וישמע הכנעני מלך ערד, מה שמועה שמע, שמע שמת אהרן ונסתלקו עניי כבוד, וכסבור ניתנה רשות להלחם בישראל', ומבואר שבעת סילוק הענן, סבורים שונאי ישראל שאפשר להלחם בישראל. ולפי זה יש לומר, דהנה בעת נסוע הארץ, היה עמוד הענן מתקפל, וכמו שכתב רש"י לעיל בפ"ט פסוק י"ח, שכיון שהיו ישראל נוסעין, היה עמוד הענן מתקפל, ונמשך על גבי בני יהודה כמין קורה, [והוא ענין נשגב, ועיין בזה בדברי הגר"א], מעתה יש לומר דכשם שבעת שנסתלקו עניי הכבוד במיתת אהרן, סבר הכנעני מלך ערד שניתנה רשות להלחם בישראל, כן יסברו שונאי ישראל בעת נסוע הארץ, שגם אז הענן מתקפל, לכן התפלל משה בעת נסוע הארץ, שיפוצו אויבך וינוסו משנאיך.

'והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה'

כתוב (י"ב, ג') 'והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה'. וצריך ביאור למה נכתב ענין זה שהוא עניו מאוד מכל האדם כאן. וברמב"ן כתב שהוא להגיד כי ה' קנא לו בעבור ענותנותו כי הוא לא יענה על ריב לעולם, ור"א מפרש ואמר כי הוא לא היה מבקש גדולה על שום אדם ולא יתגאה במעלתו כלל אף כי על אחי והם חוטאים שמדברים עליו חנם.

וברמב"ם סוף הלכות טומאת צרעת כתב ז"ל והוא לא היה מקפיד על כל אלו הדברים שנאמר והאיש משה עניו מאוד. ומשמע מדברי הרמב"ם דזהו הטעם שנכתב דבר זה כאן, לומר שמושה לא היה מקפיד על זה.

ונראה לומר בזה בעוד אופן, דהנה רבנו חיים מוואלוז'ין כתב ברוח חיים (ריש פרק א' דאבות), דהטעם דאצל משה הייתה שכינה מדברת מתוך גרונו, מפני שנזדכך אצלו הגוף כל כך, עד שלא היה חוצץ ומפסיק כלל הארת הנשמה כשהיה בעולם העליון לכשהיה בגוף, וזה היה מפני רוב שפלותו וענותו, שחשב עצמו כאלו הגוף אינו, ואמר ונחנו מה, ולכן אמר השכינה מדברת מתוך גרונו של משה, מחמת שלא היה הגוף מסך מבדיל, הייתה שכינה מדברת מתוך גרונו ממש. והוסיף שם ברוח חיים עוד, דמה שאהרן ומרים דברו במשה, הוא מפני שחשבו שאצלם גם כן נזדכך החומר כמו במשה, ולכן אמרו הרק אך במשה דבר, כלומר לא בו בלבדו השכינה מדברת מתוך גרונו בו ממש, הלא גם בנו דבר, חשבו שגם נבואתם במדריגה כזו, והשיב להם הקדוש ב"ה אם יהיה נביאכם ה' וכו', לכן אמר להם כאן, שאל ידמו שהנבואה שלהם במעלה גבוהה כל כך כמו של משה וכו', וכל זה זכה מחמת רוב ענוה שהיה בו שהיה הגוף נחשב אצל כדבר מה.

הנה מבואר מדבריו דהטעם דדברו אהרן ומרים במשה, הוא מפני שחשבו שנבואתם היא במדרגה ובמעלה גבוהה כל כך כמו של משה, אבל האמת שאינו כן, והטעם דרק אצל משה הייתה הנבואה במדרגה ובמעלה גבוהה של שכינה מדברת מתוך גרונו בו ממש, משום רוב ענוה שהיה בו.

אשר לפי זה מבואר היטב למה הזכיר הכתוב כאן את ענין ענותנותו של משה, דהתשובה שהשיב הקב"ה לאהרן ומרים היא שנבואתם אינה באותה מעלה גבוהה כמו של משה, והטעם שרק משה זכה לנבואה במדרגה ובמעלה זו של שכינה מדברת מתוך גרונו, שלא זכו נביאים אחרים, הוא מפני רוב ענותנותו, לכן הזכיר הכתוב את ענין ענותנותו של משה, שבזה מקדים את הטעם למה משה רבנו זכה לנבואה במדרגה זו, ולכן הוא חלוק מאהרן ומרים.

הטהרה רפואת המצורע

כתוב (י"ב, י') 'והנה מרים מצורעת כשלג'. ואיתא בגמ' בזבחים דף ק"ב ע"ב, מרים מי הסגירה, א"ת משה הסגירה, משה זר הוא, ואין זר רואה את הנגעים, וא"ת אהרן הסגירה, אהרן קרוב הוא, ואין קרוב רואה את הנגעים, אלא כבוד גדול חלק לה הקב"ה למרים אותה שעה, אני כהן, ואני מסגירה, אני חולטה, ואני פוטרה. והתוס' שם (דף ק"ב ע"א ד"ה אני) הביאו דברי הספרי, שאמר אהרן נמצאת מפסיד לאחותנו, שאיני יכול להסגירה, ולא לטמאה ולא לטהרה, והקשו ע"ז, תימה במה מפסידה, הא כיון דאין רואה את הנגעים, כל שכן שהיתה טהורה. ואפשר לומר בביאור הענין, שהנה בצרעת מלבד שהיא סימן טומאה, הלא היא גם נגע ומכה בשר, וכדכתיב להדיא בפרשה כאן, 'ויהא חצי בשרו'.

והנה בפשטות אופני הטהרה כל עניינם הוא רק לטהר מטומאת צרעת, ולא שייכי לרפואת הנגע, שהרי דבר זה תלוי אם שב ורפא לו, שכשישוב בתשובה על החטאים שהם סיבת המכה, ממילא ישלח השם דברו וירפאהו וימלט השחתת בשרו, אכן נראה ד"ל שבאמת ע"י הנהגת דיני הצרעת במצורע, מהני זאת גם שעל ידי זה יתרפא הנגע.

מעתה יש לומר, דעל כן רצה אהרן שיהא אפשר לראות את הנגע להסגירה, ושיהא נוהג בה כל דיני מצורע, דעל ידי זה תהא נרפאת מהנגע והמכה, וזהו שאמר נמצאת מפסיד לאחותנו, שאם אין מי שיראנה ועל ידי זה יהא נוהג בה כל דין וסדר צרעת, לא תהא נרפאת ממכתה.

רשימות תלמידים

משיעורי מרן הגאון רבי דוד פיינשטיין שליט"א

ראש ישיבת בית יהודה

פרשת בהעלותך תשפ"א

ואחרי כן יבואו הלויים לעבוד את אהל מועד וגו' [ח', ט"ו]

בחדושי מרן רי"ז הלוי כאן דקדק מהמשך הכתובים, דהא דקאמר הכא 'ואחרי כן יבואו הלויים לעבוד את אהל מועד', אינו רק היתר בעלמא, שאחרי התגלחת והתנופה הוכשרו הלויים לעבודת אהל מועד, והרי הם רשאים מעתה לבא לעבוד את אהל מועד, אלא עבודתם זו היתה מתורת 'חינוך', שאחרי התגלחת והתנופה היו צריכים גם לבא לעבוד את אהל מועד, ובזה הוא שנתחנכו לעבודה, ע"ש.

והנה מצינו בתוספתא דשקלים פ"ג ה"ט, והובא ברמב"ם פ"ה מכלי המקדש ה"ט, דבמנחת חינוך צריך שיהא הכהן המתחנך 'עובדה בידו', ובחינוכי אאמו"ר הגאון זצ"ל סימן ח' האריך לייסד ולבאר, דהא דבעינן שיהא 'עובדה בידו', אינו דין בהקרבן של 'מנחת חינוך' שהוא צריך להיות קרב על ידי הכהן שמתחנך בו דוקא, אלא דהוא דין נוסף של חינוך בהגברא, שהכהן עצמו צריך להתחנך לעבודת הכהונה, וחינוך זה של הגברא נעשה במה דמקריב את מנחת החינוך בידו, ובלא חינוך זה אינו מתכשר וראוי לעבודה (ועיי' שם שחידיש עוד, דלענין הדין חינוך בהגברא אין צריך שיעבוד דוקא בהקרבן ה'מנחת חינוך', אלא אפילו אם יעבוד בידו בקרבן אחר גם כן יתחנך לכהונה).

וזה מסייע לדברי אא"ו זצ"ל כאן דבעינן שהלויים יעבדו את אהל מועד כדי שיתחנכו בכך לעבודה, דמצינו כיוצא בזה בחכשר הכהנים לעבודה לדורות, דבעינן שיעשו עבודה בידם כדי שיתחנכו בכך לעבודה.

אמנם לענין הכשר הלויים לעבודה לדורות לא מצינו שיעצמנו לעבוד עבודה בידם כדי להתחנך לעבודה, ורק בתחילת הבדלתם הוא דהוצרכו תגלחת ותנופה ועבודה לחינוכם, אבל לענין הכשר הכהנים לעבודה בעינן גם לדורות שיהא הכהן הנכנס לעבודה עובד בידו את מנחת החינוך, או אפילו קרבן אחר, ובלאו הכי אין הגברא כשר וראוי לעבודה.

ואחרי כן יבואו הלויים לעבוד את אהל מועד וגו', כי נתונים נתונים
המה לי מתוך בני ישראל וגו' [ח', ט"ו-ט"ז]

ופירש רש"י, וזה לשונו – 'נתונים נתונים', נתונים למשא, נתונים לשיר, עכ"ל. והנה בפשוטו היה נראה, שכשם שהכהנים הופקדו על העבודות המסורות להם, כך הופקדו הלויים על המשא ועל השיר. אמנם להלן כתיב 'ואתנה את הלויים נתונים לאהרן ולבניו' וגו', ומבואר מזה, דגם העבודות שעושים הלויים הינם בעצם עבודות המוטלות על הכהנים, אלא שניתנו להם הלויים לסמיכם בעבודות אלו, וכל תפקיד הלויים הוא לסייע את הכהנים בעבודות המוטלות עליהם.

וכן הוא מבואר בדברי רש"י בפרשת קורח, על הפסוק 'ואני הנה לקחתי את אחיכם הלויים מתוך בני ישראל לכם מתנה נתונים להשם לעבוד את עבודת המקדש' [ו', יא], וזה לשונו – 'לכם מתנה נתונים', יכול לעבודתכם של הדיוט, תלמוד לומר 'להשם', כמו שמפורש למעלה, לשמור משמרת גזברין ואמרכלין, עכ"ל. והיינו דבאמת ניתנו הלויים לכהנים, שיהיו הם עוזרים להם בעבודתם, עד דהוה סלקא דעתך שניתנו להם אפילו 'לעבודתכם של הדיוט', והוצרך הכתוב למעט, שלא ניתנו להם אלא לענין זה שיהיו עוזרים להם בעבודת גבוה, דהיינו למשא ולשיר ולשמור משמרת גזברין ואמרכלין. (ולפי זה יש לפרש לשון הכתוב שם 'לכם מתנה נתונים', דהיינו שהלויים ניתנו לכהנים במתנה, והיו זה על דרך הכתוב להלן שם 'עבודת מתנה אתן את כהונתכם', דהיינו שהעבודה ניתנה לכהנים במתנה, וכמו שפירשו רש"י והרמב"ן שם).

והראו שב'חוקוני' בפרשת במדבר על הפסוק 'ונתת חכמך לאהרן ולבניו' כתב, שכמו שהלויים שהיו פדיון הבכורות נתונים לכהנים, כך הדין להיות כסף פדיון הבכורות העודפים ניתן לכהנים, ע"כ. וזה מסייע לדברינו, דנתינת הלויים לכהנים הינה כעין נתינת כסף פדיון הבכורות העודפים לכהנים, דשניהם ניתנו להם במתנה.

ויחי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם, ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא וגו' ויאמרו האנשים ההמה אליו, אנחנו טמאים לנפש אדם, למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ח' במועדו בתוך בני ישראל [ט', ו'-ז]

והנה בפשוטו היה ידוע להם הדין שאין מקריבין את הפסח על טמא מת, וכמו שכתוב 'לא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא', ומה שאמרו 'למה נגרע', היינו שמענו

שמכיון שאין יכולים לעשות הפסח במועדו, יש ליתן להם מועד אחר לעשותו, ואכן קיבל ח' מענתם, ונתן להם מועד אחר – דהיינו פסח שני – שבו יוכלו גם הם לעשות את הפסח.

אמנם עיין בפירושי רש"י כאן שכתב, וזה לשונו – 'למה נגרע', אמר להם, אין קדישים קרבים בטומאה. אמרו לו, וְיָרָק הדם עלינו בכהנים טהורים, וְיִאָכַל הבשר לטהורים, עכ"ל. הרי מבואר, דמענת האנשים ההמה היתה, שאף שטמאים הם, ואין יכולים להקריב את הפסח בעצמם, מכל מקום אפשר שְיִרָק הדם עליהם על ידי כהנים אחרים, והיינו, או משום דבשאר קרבנות הוי הדין דטמא מת משלח קרבנותיו, והיו סבורים דהוא הדין בקרבן פסח מצי טמא מת לשלח קרבנו, או משום דאית ליה לפסח דין קרבן הקבוע לו זמן שדוחה את הטומאה (וכמו שהאריך בחדושי מרן רי"ז הלוי כאן לבאר שיטות הראשונים בזה), אלא שנתחדש בפרשה זו שהטמאים נדחים מלהקריב את הפסח במועדו.

באופן דנמצא, דבהך פרשתא לא נתחדש רק דין הקרבת פסח שני, אלא גם נתחדש עיקר הדין דאין זורקין דם קרבן פסח על טמא מת, וגם דלא ניתן בקרבן פסח ליחיד דין הקרבה בטומאה של קבוע לו זמן.

ודבר זה מפורש הוא בגמ' פסחים דף צ"ג ע"א, דתניא התם, אלו שעושים את השני, הובין והובות וכו', השוגגין והאנוסין והמוזדיין, וטמא, ושהיה בדרך רחוקה, אם כן למה נאמר 'טמא', לפוטרו מן הכרת. ופריך, למה נאמר (ובתמיה), דאי בעי למיעבד בראשון לא שבקינן ליה. אלא אימא, אם כן למה נאמר 'בדרך רחוקה', לפוטרו מן הכרת, ע"כ. הרי דבהך פרשתא הוא דנתחדש דאי בעי טמא למיעבד בראשון לא שבקינן ליה, ובלאו כך פרשתא הוה סלקא דעתך דמצי טמא למיעבד בראשון, והיינו כמו שנתבאר, דהוה סלקא דעתך דקרבן פסח הוי כמו שאר קרבנות שטמא מת משלחן, או דהוה סלקא דעתך דהוי כמו שאר קרבנות שקבוע להם זמן שדוחין את הטומאה.

אמנם בתום' שם (ד"ה דאי) ביארו, דלמאן דאמר דשוחטין וזורקין על טמא מת בשביעי שלו (פסחים דף צ' ע"ב), על כרחך דלא היה שביעי 'שלהן', ואם כן גם אי טמא מת משלח שאר קרבנותיו, וגם אי אית ליה לקרבן הפסח דין קרבן שקבוע לו זמן שדוחה את הטומאה, מכל מקום לא היו אותם הטמאים יכולין להקריב את הפסח, שהרי לא הוו לאוכלו לערב (פסחים דף ע"ח ע"ב), ואם כן לדידיה הרי לא בעי להך פרשתא לאשמועינן שאין דם קרבן הפסח נזרק על אותם האנשים הטמאים לנפש אדם, ועל כרחך דמה שאמרו 'למה נגרע', היינו שמענו שמכיון שאינם יכולים לעשות את הפסח במועדו, שהרי עיקר הפסח לאכילה נצטווה, דכתיב 'לפי אכלו' (כלשון רש"י פסחים דף ע"ו ע"ב), ואינהו לא הוו לאכילה, אם כן יש ליתן להם מועד אחר לעשותו, והא דקאמרה הגמ' שם דלולי כך פרשתא הוי ראויים להקריב את הפסח במועדו, היינו רק למאן דאמר דאין שוחטין וזורקין על טמא שרץ בשביעי שלו, דלדידיה חל שביעי שלהן להיות בערב הפסח, ושפיר הוו חזו לאוכלו לערב, וכמו שיבאר להלן.

אכן בתום' ובהים דף כ"ג ע"א (ד"ה זקני) כתבו, דזקני דרום סברי, דאליבא דרבי נתן דאכילת פסחים לא מעכבא, לא בעינן שיהא הגברא הוי לאכילה, ולית להו הא דקאמר הש"ס בכיצד צולין דמודה רבי נתן הויא דגברא לא חזי, ואם כן לדידהו שפיר יתכן לקיים את פירושו של רש"י דמענת האנשים הטמאים לנפש אדם היתה דאפשר שְיִרָק דם קרבן הפסח עליהם על ידי כהנים אחרים, גם למאן דאמר שוחטין וזורקין על טמא שרץ, דאף שלא הוי ראויין לאוכלו לערב, מכל מקום הוי יכולין לשלח קרבנם, כיון שאכילת פסחים לא מעכבא, ואיצטריך קרא לאשמועינן דלא שבקינן להו למיעבד בראשון, אלא נידחין לפסח שני.

למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ח' במועדו בתוך בני ישראל [ט', ז]
ופירש רש"י, וזה לשונו – 'למה נגרע', אמר להם, אין קדישים קרבים בטומאה. אמרו לו, וְיָרָק הדם עלינו בכהנים טהורים, וְיִאָכַל הבשר לטהורים, עכ"ל.

והנה בפסחים דף צ' ע"ב מבואר, דרב דסבירא ליה דאין שוחטין וזורקין על טמא שרץ, אית ליה כרבי יצחק דאמר טמאי מת מצוה הוי שחל שביעי שלהן להיות בערב הפסח, ולולי שנתחדש בפרשה זו שהטמאים נדחים מלהקריב את הפסח במועדו, ראויים היו להקריב ולאכול את קרבן הפסח, שהרי בידם היה למכול

באותו היום, ולאכול את הפסח לערב. והקשו התוס' שם (ד"ה שחל), וזה לשונם – ואם תאמר, למה אמר להם לדחות לפסח שני, יטבלו בו כיום וישחמו עליהם. ויש לומר, דשמא כן עשו, ובשעה ששאלו לא טבלו עדיין, ואמר להו משה, אם לא טבלו היום, תדחו לפסח שני, ע"ל. ולפי דברי התוס' צריך לומר, דאף דבאותה שעה לא טבלו עדיין, וכל הדין ודברים בינם לבין משה היה רק אם לא יטבלו היום, מכל מקום 'היו לאכילה' מיהא הוה, שהרי סוף סוף בידם לטבול ולאכול בערב.

אמנם צ"ע דאם כן למה אמרו למשה – יִרְק הדם עלינו ככהנים טהורים, וְיִאָכַל הבשר לטהורים, הרי אף דבאותה שעה לא טבלו עדיין, ואם כן לפי מצבם אז לא היו יכולים לזרוק את הדם בעצמם, מכל מקום הרי בערב אפשר שיהיו טהורים, ויאכלו הם עצמם את הבשר. וצריך לדחוק, דמה שאמרו וְיִאָכַל הבשר לטהורים, היינו גם כן אם לא יטבלו היום, וישארו טמאים בערב.

ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם ונשאו אתך במשא העם וגו' (י"א, י"ז)

ענין במדרש כאן, שבשאר משה להקדוש ברוך הוא 'לא אוכל אנכי לבדי לשאת', אמר לו הקדוש ברוך הוא, אני נתתי בך רוח ודעת לפרנס את בני, ולא הייתי מבקש אחר, כדי שתתייחד אתה באותה גדולה, ואתה מבקש אחר, תדע שמשלי אינן נוטלין כלום, אלא 'ואצלתי מן הרוח אשר עליך, ע"ש. ומבואר מדברי המדרש, דהא דאצל ה' מן הרוח אשר על משה ושמו על הזקנים, היה זה כדי שיוכלו לישא אתו במשא העם, והיינו דבשביל לישא במשא העם צריך 'רוח נבואה'.

והנה בפרשת פנחס כתיב 'קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו' (כ"ז, י"ח), ובפירושו רש"י שם מפרש, ד'אשר רוח בו' היינו שיוכל להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד, אולם בתרגום אונקלוס שם איתא – 'גבר די רוח נבואה ביה', וזה כמו 'שמבואר כאן, שהנשוא במשא העם צריך להיות 'גבר די רוח נבואה ביה'.

ויאצל מן הרוח אשר עליו ויתן על שבעים איש הזקנים וגו' (י"א, כ"ח)

והנה להלן כתיב 'וישאר שני אנשים במחנה, שם האחד אלדד ושם השני מידד, ותנה עליהם הרוח והמה בכתובים ולא יצאו האהלה, ופירש רש"י שם, וזה לשונו – 'וישאר שני אנשים, מאותן שנבחרו, אמרו אין אנו כדאין לגדולה זו. 'והמה בכתובים, במבוררים שבהם לסנהדרין, ונכתבו כולם נקובים בשמות, ועל ידי גורל, לפי שהחשבונו עולה ל"ב שבטים, ששה ששה לכל שבט ושבט, הוין משני שבטים שאין מגיע אליהם אלא חמשה חמשה, אמר משה, אין שבט שומע לי לפחות משבטו זקן אחד, מה עשה, נטל שבעים ושנים פתקין, וכתב על שבעים זקן, ועל שנים חלק, וברר מכל שבט ושבט ששה, והיו שבעים ושנים, אמר להם טלו פתקיכם מתוך קלפי, מי שעלה בידו זקן נתקדש, ומי שעלה בידו חלק, אמר לו 'המקום לא חפץ בך, עכ"ל.

ומבואר דרק ששים ושמונה מוקני העם שנאספו ועמדו פתח האהלה נתבררו לסנהדרין, שהרי היו רק שבעים שנכתב על פתקיהן זקן, ואלדד ומידד, שלא יצאו האהלה, היו מאותן שבעים שנבחרו, ואם כן צ"ע למה האציל מן הרוח על כל ה'שבעים' שעמדו סביבות האהלה, ודחוק לומר ד'ויתן על שבעים איש הזקנים' היינו ששים ושמונה מוקני העם שנאספו ועמדו פתח האהלה, עם שני הזקנים שנשארו במחנה, דבפשוטו משמע ד'שבעים איש הזקנים' היינו אותם שבעים האיש שנזכרו לעיל שנאספו ועמדו סביבות האהלה, ולא מיירי באלדד ומידד שעדיין לא נזכרו בפסוק לעיל.

ויאמר ה' פתאם אל משה ואל אהרן ואל מרים וגו' (י"ב, ד')

ופירש רש"י, וזה לשונו – נגלה עליהם פתאם, והם טמאין בדרך ארץ, והיו צועקים 'מים' 'מים', להודיעם שיפה עשה משה שפירש מן האשה, מאחר שהשכינה נגלית עליו תדיר, ואין עת קבועה לדיבור, ע"כ.

והנה בשבת דף פ"ז ע"א תניא, שלשה דברים עשה משה מדעתו, והסכים הקדוש ברוך הוא עמו וכו' ופירש מן האשה. מאי דריש, נשא קל והומר בעצמו, אמר ומה ישראל שלא דיברה שכינה עמהן אלא שעה אחת וקבע להן זמן, אמרה תורה 'והיו נכונים וגו' אל תגשו' (שמות י"ט, י"א), אני שכל שעה ושעה שכינה מדברת עמי, ואינו קובע לי זמן, על אחת כמה וכמה.

ומפשטות דברי הברייתא שם נראה, דבאמת כל מי שהשכינה מדברת עמו צריך להיות פרוש מן האשה, ועל כן הוצרכו ישראל לפרוש מן האשה קודם מתן תורה, כי בשעת מתן תורה היתה השכינה מדברת עמהן, אלא שכל מי שהשכינה מדברת עמו אין צריך לפרוש מן האשה אלא בשעת דיבור השכינה עמו, אולם משה רבנו הוצרך לפרוש מן האשה לעולם. וכמו כן נראה מפשטות דברי הברייתא שם, דהא הוצרך משה לפרוש מן האשה לעולם, הוא משום ההיכי תימצא שלא היה לו זמן קבוע לנבואה שיוכל לפרוש קודם לכן, וממילא הוצרך לפרוש מן האשה

בכל זמן, וזהו שאמר 'אני שכל שעה ושעה שכינה מדברת עמי ואינו קובע לי זמן על אחת כמה וכמה'.

וכן הוא מפורש בדברי רש"י כאן, שגם אהרן ומרים הוצרכו להטהר מטומאות דרך ארץ כאשר נגלה עליהם ה', ורק שבשאר הנבואות ידעו מתחילה שעתידים הם להתנבא, וכאן נגלה עליהם ה' פתאם, כדי להודיעם שיפה עשה משה שפירש מן האשה, כיון שאצלו אין עת קבועה לדיבור, וממילא צריך הוא להיות מהור מטומאות דרך ארץ בכל זמן.

אולם מדברי הרמב"ם בפ"ז מיסודי התורה ה"ו נראה, דענין פרישתו של משה מן האשה היו מכלל המעלות שהיו בנבואת משה יותר מבשאר הנביאים, שכתב שם – ומה הפרש יש בין נבואת משה לשאר כל הנביאים וכו', שכל הנביאים כשהנבואה מסתלקת הוורין לאהלם, שהוא צרכי הגוף כולו, כאשר העם, לפיכך אינן פורשין מנשותיהן, ומשה רבינו לא חזר לאהליו הראשון, לפיכך פירש מן האשה לעולם, ומכל הדומה לה, ונקשרה דעתו בצור העולמים, ולא נסתלק ההוד מעליו לעולם, ורקן עור פניו, ונתקדש כמלאכים, עכ"ל.

הרי להדיא, דאף על פי שבאמת כל הנביאים צריכים לפרוש מן האשה בשעת נבואתם, ורק כשהנבואה מסתלקת מהן הרי הן הוורין לאהלם, מכל מקום הא דפירש משה מן האשה לעולם, לא היה זה רק משום ההיכי תימצא שלא היה יודע מתי יתנבא, שיוכל לפרוש קודם לכן, אלא היה זה מצד מעלתו של משה, שלא חזר לאהליו, אלא נקשרה דעתו לצור העולמים, ולא נסתלק מעליו ההוד לעולם, ורקן עור פניו, ונתקדש כמלאכים. ולכן לא פירש משה רבנו רק מן האשה, אלא גם פירש מכל הדומה לה, דהיינו צרכי הגוף כולו, ופרישתו מן האשה היתה גם כן מחמת היותה מכלל צרכי הגוף.

באופן דנמצא, דלרש"י כל החילוק בין משה לשאר הנביאים הוא, שמשו רבנו לא היתה לו עת קבועה לדיבור, וממילא הוצרך לפרוש מן האשה כדי שיהיה מהור בכל עת, אבל משאר צרכי הגוף, דלא שייך בהן מעט זה, לא הוזכר כלל שהוצרך לפרוש מהן, אולם להרמב"ם לא פירש משה רבנו רק מן האשה, אלא גם פירש מכל הדומה לה, דהיינו 'צרכי הגוף כולו', והיינו משום דלהרמב"ם פרישתו של משה מן האשה היתה מחמת עמידתו עם ה', וכמו שאמר לו ה' 'ואתה פה עמוד עמדי, ומעם זה שייך בכל צרכי הגוף, ולא רק באשה.

***

והנה לעיל כתיב – 'ותדבר מרים ואהרן במשה, על אודות האשה הכושית אשר לקח וגו', ויאמרו הרק אך במשה דיבר השם, הלא גם בנו דיבר' וגו'. ופירש רש"י שם, וזה לשונו – 'הלא גם בנו דיבר', ולא פירשנו מדרך ארץ, ע"כ.

ולפי מה שנתבאר בדעת רש"י, דהא דפירש משה מן האשה היה זה רק משום ההיכי תימצא שלא היה לו זמן קבוע לנבואה שיוכל לפרוש קודם לכן, צריך לומר שאהרן ומרים היו סבורים דפרישתו מן האשה היא מחמת עצם נבואתו, וזהו שטענו – הלא גם בנו דיבר השם, ולא פירשנו מדרך ארץ. ועל זה השיב להם השם, שיפה עשה משה שפירש מן האשה, מאחר שהשכינה נגלית עליו תדיר, ואין עת קבועה לדיבור. ומה שאמר להם השם – 'אם יהיה נביאכם השם כמראה אליו אתודע בהלום אדבר בו, לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן' וגו', הוא ענין בפני עצמו, להודיעם שיש מעלה בנבואתו של משה רבנו על פני שאר הנביאים.

אמנם לפי מה שנתבאר בדברי הרמב"ם הנ"ל, דהא דפירש משה מן האשה היה זה מצד מעלת נבואתו על שאר הנביאים, יש לומר בפשיטות דכל המעלות שמנה הכתוב בענין נבואתו של משה שהיא יתירה בהם מנבואת שאר הנביאים, הם כדי לבאר מדוע פירש מן האשה, והיינו שאהרן ומרים היו סבורים שמעלת נבואתם שווה לזו של משה, וכמו שכתב הרמב"ם בסוף הלכות טומאות צרעת, וממילא לא הוצרך לפרוש מדרך ארץ יותר מהם, ועל זה השיב להם השם, שבאמת מעלת נבואתו של משה גדולה ממעלת נבואתם של כל הנביאים בכל אלו הפרטים, ועל כן אף על פי שכל הנביאים אינן צריכין לפרוש מנשותיהן, מכל מקום משה רבינו לגודל מעלת נבואתו הוצרך לפרוש מן האשה ולהתקדש כמלאכים.

ועד ליל שבת

דברי מוסר והשקפה ע"ס מסכת אבות

מראש הישיבה הגאון הגדול רבי ישראל בונם שרייבר שליט"א

שנאמר ב"שיה"ק

"חטוף ואכול חטוף ושתי"

ניצול הזמן - ע"י התבוננות במהות החיים

בדרך כלל אנו מנסים להדחיק את המחשבות על החיים שלאחר המוות, על הגן עדן והגיהנום, אבל גם מי שלא יחשוב על זה בסוף יגיע לשם... אין אפשרות לחמוק מכך. זאת היא האמת ואין להתעלם ממנה. חיי האדם בעולם הזה קצובים הם, ובסופו של דבר יאלץ ליתן דין וחשבון. ההתחמקות לא תועיל לו לאדם, ורק אם הוא יחשוב על כך יהיה בכוחו להתעורר על פי זה ולתקן את דרכיו.

האדם גדל ע"י הניסיונות והקשיים

'וכשאני לעצמי מה אני', כתב רבינו יונה משל למה הדבר דומה 'למלך שנתן שדהו לעבדיו ופסק עמהם בשלשים כור לשנה, טרחו בה הרבה והביאו לו רק חמשה כורין. אמר להם המלך והלא פסקתם עמי בשלושים כורין, אמרו לו אדוננו המלך, שדה שנתת לנו זבורית טרחנו בה הרבה ולא היינו יכולין להוציא ממנה יותר מחמשה כורין'.

והנמשל הוא לאדם. כל אדם הוא 'זבורית' מבחינה מסויימת, יש בו עפריות גסה שמושכת אותו למטה לארץ, קשיים ונסיונות שצצים על כל צעד ושעל, ועליו להתגבר, להתאמץ, 'לטרוד בה הרבה' ולהביא למלך כל מה שתעלה מצודתו.

וכלשון רבינו יונה: "אפילו כשאדם טורח הרבה לעשות הישר בעיני ה' אין אדם יכול להשיג אלא לדבר מועט ממה שחייב לעשות וזהו שנא' 'כי הוא ידע יצרנו זכור כי עפר אנחנו'. שאם לא מפני יצר הרע הרבה באדם אפי' בלא שיטרח ויחזור אחר המצוה היה עושה מהם הרבה כשדה עדית אפי' אם לא יטרחו בעבודת אדמתו יצא ממנה שום דבר. אבל עכשיו שיועד שאפי' אם יטרח הרבה לא ישיג אלא המיעוט מפני יצר הרע שמקלקל גופו. כל שכן אם לא יטרח תשאר נפשו ריקה מן המצות כמו שדה זבורית אם לא יטרח בה ואם לא יזבלנו ויחרישנו לא יצא ממנו שום דבר... ומפני זה סמך עוררות אחרים ועוררות עצמו ואמר אם אין אני לי מי לי, ואם לא אטרח ומעורר את עצמי לחזר אחר המצות אשאר מהן ריקה, שאף כשאני לעצמי וטורח בהן איני משיג לחלק קטן מכמה חלקים ומה אני משיג אם לא אטרח כלל'".

אמנם יש להבין, אם עבדי המלך, לאחר כל מאמציהם, אינם מסוגלים להביא לו כי אם חמשה כורין, מדוע מעיקרא הוא גוזר עליהם יותר מכפי יכולתם ופוסק להביא לו שלושים.

ועל כרחך שהתביעה אינה לשם תביעה, שבאמת יוטל על העבד להביא את מלוא הסכום שנקצב עליו, אלא רק להמחיש לו היכן היעד ומה הם הקשיים האורבים לפניו ומרחיקים אותו מהיעד. באמת מוטל עליו רק חמשה כור, אך שיידע שאין זה מפני שזהו מלוא הסכום הנצרך, אלא משום שזוהי השדה שניתנה לו – שדה זיבורית שאי אפשר להוציא ממנה יותר.

וכך הוא בעבודת הבורא, הקב"ה לא דורש מהאדם למעלה מכפי יכולותיו, אבל רצונו שיידע האדם את הקשיים הניצבים בדרכו ויכיר בכך שעליו לעמול ולהתגבר על הקשיים, וזוהי גופא המטרה, לא שיספק סתם כך שלושים כור אלא שאת שאת המעט שכן השיג, יגיש בעמל וביגע.

הקב"ה אינו זקוק למלאכים, בכונה תחילה הוא ברא בני אדם קרוצי חומר, שמתוך הנמיכות וטבעם החומרי יתעלו ויתקברו אליו, וזה חביב לפניו יותר מהכל. אותה זיבורית שהאדם מביא לבסוף, נחשבת הרבה יותר מעידי עידי. משום כך היחס לקושי לא אמור להיות כאל קושי אלא כאל אתגר וקרב קפיצה, שמיועד להתרומם מעליו וממילא להתרומם ממנו. וכך כותב הרמ"ק, שכלל שהקשיים הנישאים על האדם יותר גדולים כך סימן שהאדם יותר גדול, ולפיכך דוקא הערים עליו הבורא קשיים על גבי קשיים – להרימו ולקברו אליו, כמידת הקשיים כך מידת ההתרוממות.

מעתה, אם האדם צלח קושי מסויים, אין זה סיבה שכעת תהיה לו מנוחה והוא ייפטר מלעבוד, אלא אדרבה, שיבואו אליו עוד קשיים, כי הרי כעת הוא התרומם ועמד בניסיון, ואם כן עליו להתרומם עוד. הקושי אינו בעיה אלא מעלה, הוא אתגר המזניק את האדם אל על.

פרק א' משנה י"ד. "הוא היה אומר אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמי מה אני ואם לא עכשיו אימתי".

להתבונן בשביל מה אנו חיים

כתב רבינו יונה: "אם לא אוכיח עצמי שאזרז עצמי במצוות מי לי להוכיח ולזרזני, כי זרזו האחרים טוב הוא לפי שעה אבל כשיעורר האדם את עצמו בכל יום ויום יוסיף לחשוב מחשבות לעשות מלאכת ה' ואין שכחה לפניו כאשר לבו חפץ, והוא דרך ישר לפני איש".

מבואר בדבריו ההבדל בין תוכחה שמוכיחים האחרים את האדם לבין תוכחה שהוא מוכיח את עצמו, בתוכחה אחרים המסר חולף ומשתכח עם הזמן, מה שאין כן בתוכחה עצמו האדם מחזיק את ההתעוררות לאורך ימים והרושם נותר לזמן רב.

ולכשנתבונן בדבר עלינו להבין את טעמו, האם זהו חילוק יבש גרידא במשך זמן תפוגת התוכחה, או שמא יש חילוק מהותי, בין התעוררות שבאה מהאדם עצמו לבין תוכחה שנשלחת אליו מאחרים.

ובאמת שורש החילוק טמון בלשון רבינו יונה: "ואין שכחה לפניו כאשר ליבו חפץ". דהיינו שהסיבה שהאדם אינו שוכח את תוכחת עצמו היא לפי שליבו חפץ בכך, הוא עצמו גורם את ההתעוררות והוא שם את הלב לאן עליו להועיד את פניו.

אין אדם שלא רוצה לחיות. העולם מלא באנשים שרוצים לנצל את החיים, זה מה שליבם חפץ. אבל הסיבה שהבריות אינן עומדות ביעד זה, אינו משום שאינן רוצות את החיים, אלא מפני שפשוט לא יודעים מהו חיים.

אם האדם רוצה למלא את ימיו ושנותיו, עליו להתבונן בשביל מה הוא חי ומה המטרה שלו בעולם, וכך הוא יוכל להוביל את רצון החיים למקומו האמיתי, להתחיל לעבוד, לעלות ולנצל את החיים.

וכך כותב הרמח"ל בחיבורו 'דרך עץ חיים': "הלא האדם רוב שנות ימיו עומד לחשוב חשבונות עסקין, עסקי חיי שעה, ולמה לא ישים אל לבבו אפילו שעה אחת גם לזאת לחשוב מחשבת ממש - מה הוא, ולמה בא לעולם, או מה מבקש ממנו מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ומה יהיה סוף כל ענייניו". "וזאת היא התרופה היותר גדולה וחזקה שתוכל להמציא נגד היצר, והיא קלה, ופעולתה גדולה ופריה רב, שיעמוד האדם בכל יום לפחות שעה אחת פנוי משאר כל המחשבות לחשוב רק על הענין הזה שאמרתי".

חובת לימוד המוסר

זוהי גם מטרתו של 'סדר מוסר'. שהאדם יישב עם עצמו לבד פרק זמן מסויים, ופשוט יחשוב. למה הוא חי, לאן הוא צריך להתקדם בחיים ומה הוא צריך לעשות עבור זה. רק כאשר מתבוננים בזה ניתן לנצל את החיים שניתנו לו כפי שצריך לנצל.

כי כאמור, כל אחד יודע, אין אחד שלא מכיר בערך החיים וברור לו שצריך לנצל אותם, כל הנושא הוא האם האדם חי את הדברים או שהוא חי כסוס שוטף במלחמה. העצירה והמחשבה גורמות להחזיר את הכל מן השכל אל הלב, וכך לנהל את החיים על פי זה. אפילו סדר המוסר עצמו יכול להתנהל בצורה של 'מלומדה', וכדי לעורר את הלב יש לחשוב מחדש כל פעם מה אני והיכן אני אווז.

ובעלי המוסר אמרו, שהמרחק בין 'וידעת היום' לבין 'השבות אל לבבך' הוא מרחק שמיים וארץ. יש הבדל עצום בין מה שהאדם יודע לבין מה שהוא מצליח לחיות למעשה. יסוד החסידות ושורש העבודה התמימה הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו, דהיינו שלא מספיק שהדברים יהיו 'מבוררים' אצל האדם אלא הוא זקוק 'לאמתם' בליבו, שיחדירם היטב בליבו. אדם שלומד מוסר בקביעות ושאינו לומד הוא לא אותו אדם, כי ע"י ההתבוננות בכל יום לפרק זמן מסויים - חשים יותר את העוה"ב, כדי לנצל את החיים כאן בעולם עלינו 'לחיות' את העוה"ב, רק כך נכין את עצמנו אליו כיאות.

פעם הגיעה אלי בעיר אשדוד אשה מרת נפש שנתגרשה מבעלה ל"ע, והתלוננה במילים הללו: 'מדוע הקב"ה פירק אותי?... אמרתי לה, עליך לדעת שגם אם הקב"ה עשה לך כך הוא לא פירק אותך, הוא פירק את הבית שלך בשביל לבנות אותך. כל קושי שיש לאדם לא נועד בשביל שיהיה קשה לו אלא בשביל שיתגבר עליו ויבנה ממנו, ואם הקב"ה שלח לך כזה קושי בודאי שהמטרה היא שתבני ממנו בנין רב קומות.

דא עקא, שרוב בני האדם אינם ניגשים אל הקשיים במבט הנכון, וחושבים שהוא מטרד שחבל שקיים ומעיק עליהם סתם כך. אבל האמת היא הפוכה בדיוק. אמנם כל אחד חושב שיש לו קשיים מיוחדים שקיימים רק אצלו, יותר מכל האחרים, והוא מתלונן מדוע נשלחו דוקא לו, אך לעומת זאת האמת לאמיתה שלכל אחד יש קשיים ובאותה רמת קושי, וזהו התפקיד של האדם, להתגבר על אותם קשיים ולעלות.

לפעמים בחורים באים ומתלוננים על הקשיים הגדולים שיש אך ורק להם ולא לאף אחד אחר, ואינם יודעים שזו התלונה שיש לכולם. כי אין למישהו אחד קשיים יותר מאחרים, לכל אחד יש את התפקיד שלו בעולם, תפקיד מיוחד בשבילו, וחלק ממילוי התפקיד הוא לדלג על הנסיגות שנשלחו במיוחד אליו. (פעם ניגש אלי בחור מהישיבה בעל כשרון גדול שכל רואיו הועידוהו לגדולות, וטען שקשה לו יותר מכל האחרים. כולם מבינים את הסוגיות בקלות ובמהירות, ואילו הוא מלא בחבילי קושיות... אמרתי לו, אדרבה אשריך שזכית, הרי זה נובע ממעלה ולא מחסרון. מחמת שאתה בעל כשרון לכן אתה חושב על כל הקושיות בסוגיא, ולאחרים זה אפילו לא מתעורר. אולם הוא טען, סוף סוף יותר קשה לי... עניתי לו, תביא לי את שם אמן ואתפלל עליך שתהיה כמו כולם... הלה נבהל מיד, והלך לו...)

ניצול הזמן בימי הבחירות

ואם לא עכשיו אימתי? ברבינו יונה כתב: "שלא יאמר אני היום עסוק במלאכתי למחר אפנה ואעסוק ואתקן עצמי, כי שמא לא תפנה, ואפי' אם יפנה - היום הוא חלף עבר ובטל אותו ממלאכת ה' ולא יוכל לשלמו כל ימיו, כי כל הימים אשר הוא חי על האדמה חייב הוא לתקן עצמו ולעסוק במצות ואין לו רשות ליבטל ממלאכתו ואפי' שעה אחת".

כל אדם צריך לדעת שלא חיים כאן לנצח, יבוא יום ובו האדם יעלה למעלה ויתן דין וחשבון על כל מעשיו, ובטח יספה ויזכור יבוא עליו לנצל את הימים ולעשות כל אשר בכוחו. כי אם לא עכשיו - אימתי.

בחורים צעירים חושבים בדרך כלל שהזמן עוד לפניהם, אין צורך דחוף להתקדם עכשיו, החיים עוד ארוכים ואפשר להספיק בהם הכל. גם אם לא כעת, אז בכלל, ואם לא אז - לאחר שיחתנו את הילדים, וכי' וכי', וכך

האדם אומר לעצמו משחר היותו, אם לא עכשיו אז בשלב הבא. אולם צריך לדעת שהחיים חולפים ועוברים מהר, אם האדם לא יתחיל עכשיו, ועכשיו דוקא, הוא ימצא את עצמו עומד בסוף ימיו ורואה ח"ו שנשאר אותו דבר. אותם תירוצים שקיימים כעת קיימים גם אחר כך, האדם פשוט צריך להתחיל מיד ולדעת שאין יותר מאוחר.

יש פתגם בגרמנית, שהאומרים 'מחר' הם עצלנים, אין להם רצון לעשות ולהתקדם ולכן הם דוחים את זה הלאה. ובשם חסידים מליצים שזו כוונת חז"ל בענין התשובה (יומא פו:), 'באותה אשה באותו פרק ובאותו מקום', יען כי תמיד האדם דוחה את מעשיו למחר ועל שם העתיד, שאחרי זה יהיה כבר יותר טוב, אך לבסוף הוא מגלה את עצמו 'באותה אשה, באותו פרק ובאותו מקום', כשהוא נשאר אותו דבר...

בענין זה שמעתי מהגרי"פ גולדווסר שליט"א לפרש את הפסוק 'ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד', דלכא' יש לתמוה מדוע הוקדם ההווה לעבר וקודם כל כתיב 'ה' מלך' עוד לפני 'ה' מלך', ואמר ע"ז דבר נפלא, שאמנם הכי נח לאדם להמליך את הקב"ה על העבר או על העתיד, אולם הדבר הראשון, העיקרי והקשה ביותר הוא להמליך את הקב"ה על ההווה...

זקני ז"ל, כאשר היה בסוף ימיו כבן תשעים שנה, אמר לי שכשם שבגיל ארבעים מסתכלים על החיים ורואים כיצד הם חלפו מהר, כך זה בדיוק בגיל תשעים. אין הבדל בין אז לעכשיו. הלילה לאחר מעריב אמרתי את הדברים למרן המשגיח שליט"א, והוא אמר לי: 'נכון'. וזכרונותי בהיותי בערך בגיל עשרים, עזות היתה בי וניגשתי לאדם מבוגר צ"ל שהכרתי, שהיה כבן שמונים, ושאלתי אותו האם בגילו הוא חושב על יום המוות יותר ממני. אמר לי הזקן, בדיוק כפי שאתה מתעלם כעת מהמוות ומעדיף שלא לחשוב עליו, כך בדיוק אני, אין כל הבדל ביני לבינך, שנינו יודעים שבסוף אותו יום יבוא אלא ששנינו מתעלמים ממנו... (וגם אני יכול להעיד על עצמי בזמן הזה, כעת אני קרוב יותר לגיל השמונים מאשר לגיל העשרים, ובכל זאת אינני מרגיש שינוי ממשי בהרגשתי יום המוות מיני אז, כל הימים שווים...).

סיפר לי יהודי ז"ל בשם יהודי אחר, ששמע מיהודי שלפניו ששמע בעצמו מתלמיד הקצות החושן, שלאחר שנותיו אצל הקצות פנה לחזור לביתו המרוחק, וניגש אל רבו לקבל ברכת פרידה. תפס הקצות בידו, ואמר לו את לשון הפסוק "שמח בחור בילדותיך ויטיבך לבך בימי בחורותיך והלך בדרכי לבך ובמראי עיניך, ודע כי על כל אלה יביאך האלוקים במשפט"...

בהיות האדם בשנותיו הצעירות עולות בו מחשבות שכדאי לו כעת 'ליהנות מן החיים' ולעשות ככל העולה על רוחו, אחרת חלילה עתיד ליתן את הדין... אך לא. אין הבדל בין הזמן הזה לימים הבאים. החיים ניתנו לאדם בשביל לנצל אותם עד תומם, ועל הכל יביא הקב"ה במשפט.

מידת הזכיה כמידת השאיפה

מתוך שיחת של"ס על הפרשה (משנים קודמות)

להראותה לו, הרי בלא"ה עשייתה לבסוף לא היתה מחמת ראייתה.

ויסוד על יסוד נגלה לנו כאן, שכדי לשאוף ולזכות על ידי השאיפה יש **לדעת במדויק מהי המטרה ולהיכן ניתן להגיע**, וכאשר האדם יודע אל נכון למה הוא שואף ולהיכן הוא נכסף כך השאיפה תוכל לזכותו כאמור לכבוש את היעד, ולפיכך משה שרצה להחכים במעשה המנורה (וכמב' ברמב"ן) שלא היה זה מעשה ותו לא אלא חכמה נעלמה וזה מה שנתקשה משה (הראהו הקב"ה מנורה של אש, שייצג לאיו חכמה הוא צריך להגיע).

וכיצא בזה מבואר בהא דאשכחן בירושלמי, דהנה ידוע מבבלי עירובין (יג:) "אמר רבי האי דמחדנדא מחבראי - דחזיתיה לרבי מאיר מאחוריה" ובירושלמי ביצה (ה'), 'א' שרבי אמר שזכה לתורה רק בגלל שראה את אחוריו ר' מאיר. ואם כי אין לנו מושג מה ראה רבי באור המאיר אחוריו של ר"מ, אך יש להבין וכי יכל רבי לדרוש מעצמו יתר ממה שעשה עד כעת שעל זה אמר שרק מעתה זכה לתורה, הלא יגע בעשר אצבעותיו בתורה ולא נהנה בהם כמלא אצבע קטנה (כתבות קד.).

והמבואר שאף שגם קודם עסק בתורה לשמה ככל יכולתו, אך כאשר גוברת השאיפה בלב האדם והוא רואה כמה ניתן להשיג עוד יותר, גם יכולותיו מתגברות עוד יותר בהתאם למידת השאיפה. וכאשר ראה רבי או רואה כל גדול בדורו שהדרגות העליונות גבוהות עוד יותר והוא מכיר בגדול מה שניתן להגיע אליו, גם מה שעשה עד כאן לא נחשב בעיניו לעומת מה שהוא רוצה ויכול להשיג מעתה, ובידו לזכות ולהשיג עוד ועוד עד רום שמיים.

וכן הוא גם אנו בדיוק, יש דברים שנראים לנו כלמעלה מהשגתנו, אך אם נכיר במה שאנו שואפים אליו ונדע בדיוק לאן אנו יכולים ולאן אנו חותרים להגיע, יפתחו לפנינו כל השערים ואין דבר שיהיה מנוע מאיתנו. די להביט ולראות ימין אל אותם מבנינו שכן זכו כדי להכיר במטרה, וכך לשאוף וממילא לזכות עד אליה.

בפרשה אנו מוצאים את ענין 'למה נגרע', שהאנשים הטמאים לנפש אדם אמרו אל משה למה נגרע מלהקריב את קרבן ה', וכן יש לקמן פר' פנחס גבי בנות צלפחד שאמרו למה נגרע מלהיות לנו חלק ונחלה. וברש"י כתב: "וראויה היתה פרשה זו להאמר על ידי משה כשאר כל התורה כולה, אלא שזכו אלו שתאמר על ידיהם, שמגלגל זכות על ידי זכא" (וכע"ז כתב לגבי בנות צלפחד להלן ז"ל). ומבואר שזכו אותם אנשים לזכות נשגבה שלא מצינו כמותה, שתכתב הפרשה על ידם (וברור שאין הכוונה שהפרשה לא נאמרה על ידי משה, הן כל התורה המצויה עתה בידינו היא הנתונה למשה רבינו ע"ה, אלא הכוונה לסיבה שמחמתה נאמרה הפרשה, שזכו אלו שתאמר על ידיהם ומחמתם).

אך לכא' יש להבין בעיקר הדבר מה טענה היא זו, הרי הלכה פסוקה היא שבמקרים כאלו אין את דיני התורה, וכי רצו האנשים ובנות צלפחד לחדש להם דין חדש. כל הגרעונות קיימת רק כאשר אמור להגיע להם משהו ולבסוף הוא אינו מגיע, אך כאן מה מגיע להם. ואדרבה, מאי שנא מקרח שטען שגם הוא חושק בכהונה ועל כך השיבו לו 'גבולות חלק הקב"ה בעולמו', ולא היתה לו רשות לעלות וליראות יותר מכפי הראוי לו.

ועל כרחך המבואר בזה **שעצם השאיפה היא סיבה לזכות על דיה**, שכאשר האדם אינו מוותר וחושק להגיע למעלה למעלה זהו עצמו סיבה וזכות שבאמת יגיע, וכאשר האנשים הטמאים ובנות צלפחד לא יכלו לוותר על הזכות ליגש הלום עצם השאיפה הביאתם לזכות במה שהשתוקקו אליו, ותורה חדשה ניתנה להם מן השמיים.

ונהנה גבי משה רבינו מצינו במדרש בפרשתו שנתקשה במעשה המנורה והראה לו הקב"ה מנורה של אש ואעפ"כ נתקשה בעשייתה עד שעשאה על ידי השלכת הכנר לאור, ולכא' אם גם לאחר שהראהו השי"ת המנורה באש נתקשה מה היה הענין

ברגע אחד נהיה וירוס ונשכח הכל... לתורה יש דרך קנינים איך לקנות אותה ואיך להבין אותה, ויש לה גם דרך איך להחזיק אותה ואיך לשמור עליה... התעניף ענייך בו ואיננו.

כשזמירות היו לי חוקיך - זכרתי בלילה שמך ה'.

ולפני שנגיע לעומקם של דברים נבין קצת את ההרגש שבכך, שהתורה היא בבחינת זמירות זה אכן דבר גדול, יעיד ע"כ הסיפור הבא, מעשה שחלקו הראשון ידוע אך החלק השני פחות מפורסם. (הנכד של מרן רה"י הגאון ר' מיכל יהודה ליפקוביץ מספר זאת ששמע מכלי ראשון). היה ת"ח נכבד שמחלת השכחה 'אלצהיימר' נתפסה בו, שכח הכל. אחד מילדיו עמד לחתן והמשפחה מאוד רצתה שהוא ישתתף בחתונה כאחד העם אלא שהמחלה הזאת לא משאירה את החולה בצלילות, החולה לא יודע מה קורה איתו ומה הולך סביבו וכו'. יש כדור מסוים מאד יקר וקצת מסוכן וצריך לזה לזרז של רופא, וזה מחזיר את האדם לכמה שעות וקצת חוזר לעצמו, הילדים קנו את הכדור שעלותו רבה, ונתנו לאבא לפני החתונה, זה אכן עזר אלא שברגע שהוא קלט שהוא בצלילות הוא פשוט ברח מהחתונה ונכנס לבית מדרש והתחיל ללמוד ולכתוב חידושי תורה כימים ימימה וכך כמה שעות עד שחזר למחלתו...

אך החלק הפחות ידוע שבסיפור סיפר הבן, הרופאים שנתנו את הכדור ישבו לאחר מעשה ודנו בינם לבין עצמם בנעשה והם תמחו, הם חשבו שזה יעזור קצת אבל עד כדי שהוא חזר לעצמו וחידש חידו"ת וממש הכל היה פרוס ופתוח לפניו, לזה הם לא ציפו, זה תופעה שבכלל לא מצויה גם אחרי הכדור.

אחד הרופאים שהיה שם אמר שיש לו הסבר, ישנו מחקר שגילו בחולים באלצהיימר שאפילו שהם שוכחים כל דבר, דבר אחד כן נשאר להם בזיכרון, 'שירה', כשהם שומעים שירה שמוכרת להם הם נזכרים, וזה מה שקרה...

ומענין להביא לזה סמך, כשדוד המלך אומר 'זמירות היו לי חוקיך' מיד כמה פסוקים אחרי זה הוא כותב 'זכרתי בלילה שמך ה' ואשמרה תורתך' וכידוע שכתב המשך חכמה שלילה זה לא בהכרח מה שאנחנו מבינים יום ולילה, אלא שלילה זה זמן שמורה על חושך והגדרה על קושי, וזה משאחז"ל (במו"ק) כל מי שלומד תורה בלילה חוט של חסד משוך עליו ביום, מי שבזמנים שקשה לו מתאמץ ועמל בתורה אח"כ כשהוא חוזר לימים היפים החוט של חסד נמשך עליו...

כשזמירות היו לי חוקיך - ממילא זכרתי בלילה שמך ה', גם בעת מחלה, הזמירות האלו נשארו...

'התעניף ענייך לרגע - ואיננו, וישמרך'

ועם כל זה אומר הקב"ה לדוד המלך ד"ת שהכתוב קורא בהן התעניף ענייך בו ואיננו ואתה קורא אותם זמירות! גם אם זמירות מועילות אבל זה לא זה!

אמר פעם מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל לשואל ששאל 'מה הסגולה לזיכרון' האם זה נכון מה שאומרים 'חזרה'! א"ל הגר"ש נו נו, זה גם דבר טוב, שאל אותו מה יש עוד חוץ מזה? א"ל הגר"ש 'אם לא מתבטלים - לא שוכחים' כשקצת מתבטלים מתחילים לשכוח ואז מתחילים לחפש סגולות ועצות לזיכרון... התעניף ענייך בו ואיננו - אם קצת מתבטלים כבר צריך עצות 'זמירות היו לי חוקיך', (הרבי מקוצק אמר עוד סגולה, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם - למען תזכרו - ע"י שמירת העיניים והמחשבה זה סגולה לזיכרון, ורבי מאיר אבוחצירא זצ"ל אמר, שמור וזכור בדיבור אחד נאמר, שמירת העיניים והפה הם שמביאים לזכרון. וכו' וכו' עצות רבות אבל כל זה אחרי שתעניף ענייך)...

ולגופם של דברים, אנחנו אווזים היום אחרי מתן תורה, כולנו קיבלנו את התורה בחג השבועות, וכידוע שחג שבועות הוא לא זכר למתן תורה אלא קבלת התורה בכל שנה מחדש. (ומביאים סמך לזה שהשו"ע (או"ח) תסח, י) מביא שאין מקיזים דם בערב שבועות ומסביר המשנה ברורה דבערב שבועות יצא שד דשמו טבוח, ואלו לא קיבלו ישראל את התורה

'אין תועלת ביברכך בלי וישמרך'

ישנם ב' נושאים העומדים על הפרק, הא' אנו עומדים כעת אחרי חג השבועות, והב' פרשת 'נשא', אלו ב' נושאים שבדרך כלל מתחברים יחד כמעט בכל שנה.

לפני עשרות שנים השתתפתי במסיבת שבע ברכות בקרית 'ישמח משה' והיה שם מנהל בנק טפחות של אז (ממשפחת מן) זה היה בפרשת נשא והוא דבר ואמר כך, בפרשת נשא יש את 'ברכת כהנים' ואני רוצה לפרש לכם את ברכת כהנים כמו בנקאי, אבל זהו יסוד גם לכל החיים. אם נשים לב כל ברכת כהנים מחולקת לשניים, 'יברכך ה' - וישמרך. יאר ה' פניו אליך - ויחונך, יאר ה' פניו אליך - וישם לך שלום. כל ברכה מחולקת לשניים.

אני אסביר את החלק הראשון שקשור לבנקאי ובהתאם לכך תבינו גם את השאר - הוא אמר והסביר. 'יברכך ה' - בממון (רש"י), וישמרך - מן המזיקים (רש"י). בתורת הממון כל בנקאי יודע שיש 2 חוכמות יש חוכמה לדעת לעשות כסף ולהרבות את הממון, ויש חכמה הרבה יותר קשה לשמור על הממון. וישמרך - מן המזיקים, שחלילה לא יפול על איזה בנקאי לא יוצלח שיכניס אותו לעיסקה שמניבה רק חובות. אתה יכול להשקיע את כל הכסף ובעצה לא טובה אחת קטנה אתה נשאר רק בעל חוב. 'יברכך - בממון, אבל שהכסף גם ישמר - מן המזיקים. זה מה ששייך לבנקאי אבל גם בכל דבר במהלך החיים הקב"ה נותן לנו מתנות רבות שאפשר ברגע קט להפסיד את הכל ולכן יש ברכה מיוחדת 'וישמרך'.

על דברי תורה הגמ' בחגיגה (טו, א) אומרת קשה לקנותם ככלי זהב וקל לאבדם ככלי זכוכית שנשברים בקלי קלות. השמירה היא הדבר היותר נצרך לקיום.

(אגב, דברי תורה קל לאבדם ככלי זכוכית אכן כן, אבל אמר הגאון ר' אברהם יפהן זצ"ל ר"י נובהרדוק, לאדם פשוט שנשבר לו כלי זכוכית זה גם סכנה להתקל בהם, אכן אין תקנה אוספים את השברים ומשליכים לאשפה, אבל כשקורה דבר כזה במפעל לכלי זכוכית פשוט אוספים את השברים ומתיכים אותם בחזרה ויוצרים כלי חדש...

אני שומע שיש בני תורה שנשברים, לא צריך להבהל, אתה הרי בישיבה הישיבה היא בית חרושת, בבית חרושת לא זורקים שברים. אוספים את השברים ומכניסים למפוח ויוצרים - בחור טוב חדש...

עברנו את חג השבועות קיבלנו את התורה מחדש, כעת עלינו לדאוג לשמור על מה שקיבלנו, 'וישמרך' שלא לאבדם ככלי זכוכית.

לתורה יש את הדרכים שלה איך לקנותה ואיך לאבדה.

הגמ' בסוטה (לה, א) אומרת מפני מה נענש דוד המלך שמת עוזה ע"י, אמר רבא מפני שקרא לדברי תורה זמירות שנאמר זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי (תהילים קיט, נד) א"ל הקב"ה לדוד ד"ת שכתוב בהן התעניף ענייך בו ואיננו ואתה קורא אותן זמירות הריני מכשילך בדבר שאפילו תשב"ר יודעים אותו דכתיב 'ולבני קהת וגו' בכתף ישאו' ואיהו אתייה בעגלתא.

אמר פעם הגר"צ קוק שליט"א שהוא שאל את מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל מה זה נקרא התעניף ענייך בו ואיננו - והגר"ש מצמץ לו פעם אחת בעין וא"ל ככה זה! מצמוץ קטן ואין לך כלום - ואיננו. וזהו פלא עצום, דוד המלך לא יודע הלכה פשוטה שכל תינוק של בית רבן יודע אותה, וכי יש מישהו שלא יודע שבכתף ישאו, איך יתכן שדוד המלך ישכח כזה דבר פשוט!?

מה שלימדו אותנו בישיבה זה שתורה איננה חוכמה, תורה זה לא אוניברסיטה, לתורה יש דרך לקנות אותה ויש גם דרך איך להחזיק אותה שלא תאבד ותמחק, ולקנות תורה לא מספיק ללמוד, לקניי תורה יש מ"ח קנינים. כך גם בכדי לאבד את התורה יש דרך קלה ומהירה 'התעניף ענייך בו - ואיננו' להבדיל אלפי הבדלות כשיש תוכנה מאוד גדולה במאגר במחשב ופתאום צץ לו איזה וירוס קטן שום דבר לא יעזור - הכל נמחק.

הוי טבח להי לבשרייהו ולדמייהו, ולכאורה אם זה רק זכר למתן תורה מה שייך זכר לאותו שד... ויש עוד ראיות) למעשה קיבלנו את התורה כל אחד לפי הכלי קיבול שלו, כל אחד לפי הכלים שהוא הכין לעצמו במשך כל ימי הספירה, עד כאן זה 'יברכך' כעת זה הזמן של 'וישמך', איך משמרים את מה שקנינו. התורה הרי קל לאבדם ככלי זכוכית 'התעייף עיניך בו ואיננו' ברגע קט אפשר לאבד את כל המתנה, הא למה זה דומה לאחד שהלך לעסקיו והרויח הון רב במשך תקופה, כשחזר עם כל הכסף במזוודה הסיח דעת רגע אחד מהמזוודה ובאותו רגע בא גנב וגנב לו את זה... גם מזוודה כבר אין לו... רכשת, קיבלת, זכית בהון יקר ונעים, אם תעייף עיניך לרגעים אחדים - ואיננו - הכל נמחק!

שהתורה היא זמירות - זה התוצאה

ובכל זאת אנחנו רוצים קצת להבין יותר את עומקם של דברים, הרי זמירות היו לי חוקיך אנחנו רואים שזה חיים אחרים, רואים שאדם חי חיים של שירה אצלו התורה יותר משתמרת ומה בכל זאת העונש שדוד המלך קיבל ע"ז. וביותר, הרי הגמ' בעירובין (יח, ב) אומרת שכל בית שאין נשמעים בו דברי תורה בלילה אש אוכלתו שנאמר 'ולא אמר ה' איה אלוקי עושי הנותן זמירות בלילה' וזה פסוק שהולך על התורה, והמהרש"א במקום מקשה דוד קרא לתורה זמירות - ונענש, ופה ההפך הגמור, הפסוק בעצמו מעיד על התורה שהיא נקראת זמירות 'הנותן זמירות בלילה' הפשט הפשוט (ע"פ דבריהם של רבותינו מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל) ה"ל אומרים שהארון נושא את נושאי, מה לדעתכם אם יבא כהן ויחליט שהוא תופס טרמפ על הארון. הוא בא ולוקח את הארון ומטייל - הארון נושא את נושאי, אחת דתו למות! אבל למה הרי הארון נושא את נושאי, נכון, אבל זה כשאתה בא לשאת את הארון ואתה מתאמץ בשביל זה, אז אתה מקבל שכר - הארון נושא את נושאי, אבל ארון זה לא 'טרמפ', כשאתה בא עם הכובד ראש אז תקבל גם את המתנה.

פשוט וברור שהתורה היא זמירות 'הנותן זמירות בלילה', אבל כשדוד המלך בא ואומר זמירות היו לי חוקיך - דוד בא בלשון שמשמע שהתורה היא 'זמירות' בצורה קלילה יותר וזה אינו, לתורה נגשים בצורה אחרת, תורה זה רק עם כובד ראש, ולא, התעייף עיניך בו ואיננו.. אחרי שאתה לוקח את התורה ברצינות ומקבל אותה בכובד ראש אז מגיע המתנה 'ארון נושא את נושאי', אז זה הופך להיות זמירות, פשוט.

בצעירותי היה יהודי מאוד מענין שחי בתל אביב, הרה"ג ר' חיים חייקל גרינברג זצ"ל, הוא היה רב באחת מהעירות ליד וילנא והיה מחברי הועד של רבני וילנא. הוא הוציא קונטרס תורני 'אחיעזר', והוא מביא שם שהיה ת"ח בשם ר' שמואל יצחק יפה שהיה גיס חורג של הגאון ר' חיים בריסקער זצ"ל. ור' שמואל יצחק סיפר שכשהוא למד בוילנא הגיע פעם ר' חיים וראה איך שכולם לומדים, הזדעק ר' חיים ואמר, מה, ככה לומדים!! כשלומדים תורה צריכים לדעת שלומדים את תורת ה', זה התורה של הקב"ה. וממילא זה לא סתם אומרת הגמ' או אומר תנא פלוני, זה צריך להיות 'זאגט דער היליקע תורה', 'זאגט דער היליקע תנא' אומרת התורה הקדושה, אומר התנא הקדוש. ועיין במרדכי ריש חולין: כתב רבינו ברוך, ראיתי כתוב בהלכות שחיטה שהביא רבי אלדד בן מחלי הבא מעשרת השבטים - אמר יהושע מפי משה מפי הגבורה וכו'.

כך באמת היתה התייחסותם של גדולי התורה בכל דור, הגאון ר' ברוך בער זצ"ל כשהוא למד פעם חולין והביאו לפניו קורקבן (שבו נאסף הפסולת שבעוף) ר' ברוך בער לקח את הקורקבן ביד ואמר ה'קורקבן הקדוש' שהתורה הקדושה אמרה עליו את הלכותיה, כך וכך דינו... 'קורקבן קדוש'. במבטו הקדוש של רב"ב כל הבריאה דברה אליו רק בחלק שהיא שייכת לתורה"ק.

כשינגשים לתורה כתורת ה' ולומדים אותה כתורת ה' ולא מנידים עפעף לרגע, אחרי הכל ממילא נהפך התורה לזמירות. אכן זו כבר המתנה לעמליה בטהרה.

מעמד הר סיני - מה זה מלמד אותנו

אמר לי גיסי הגרא"צ טויב שמרן הגרא"מ שך זצ"ל היה אומר, שאנחנו לא מקבלים נכון את חג השבועות, אנחנו מדברים רק ששבועות זה 'קבלת התורה', אבל זה לא נגמר בזה, בחג השבועות היה עוד משהו 'מעמד הר סיני' וזה מצות עשה לשי' הרמב"ן 'זכור את היום אשר עמדת לפני ה' אלוך בחורב' ועל החלק הזה שביום מתן תורה שוכחים לדבר.

ועוררני לדברי הפיסקתא חדתא (הובא באוצר מדרשים עמ' 488 לחג שבועות) פתח ר' נהוראי כתיב וכו' ללמדך שכל שנה ושנה חייב אדם לראות את עצמו כאילו עמד על הר סיני.

(ואכן, המגן אברהם בסי' ס' מביא בשם ספר הכוונות בשם הכתבים שכל השש זכירות הם דאורייתא, ולמה תיקנו רק 'זכור דעמלק' לקרוא בציבור, והוא מביא בזה כמה סברות, ואח"כ כותב המג"א שלגבי זכור של מעמד הר סיני נתקן חג השבועות).

והענין המיוחד במעמד הר סיני מבואר ברמב"ן (דברים ד, יט) בב' חלקים, החלק הראשון, וזה גם המשך לדברינו איך נגשים לתורה, מעמד הר סיני מזכיר את היראת שמים, את הפחד והחלחלה שהיה שם כשכל העם רואים את הקולות ואת ההר עשן, וכל העולם דממה, ומלאכים רועדים, וכולם מתים ובאים מלאכים ונותנים בהם טל תחיה, 'נפל פחד אלוקים עליהם' ולכן בקשו דבר אתה אתנו ולא ידבר אתנו אלוקים כי יראנו פן נמות. וזה מה שנלמד ממעמד הר סיני 'למען תהיה יראת ה' על פניכם לבלתי תחטאו', המחזיק של התורה זה היראת שמים, יראת ה' טהורה - עומדת לעד, הגמרא מביאה (שבת לא, א) שתורה בלא קב חומטין לא מחזקת, קב חומטין זה הירא"ש, זה ד"א במצות הזכירה במעמד הר סיני. ועד כדי כך שמבואר שם בגמ' שאם אין ירא"ש מוטב שלא היה לומד (וכמובן שיש דגות בירא"ש).

ולזה התכוון ר' חיים בריסקער שהתורה היא תורת ה', תורה זה לא חכמה שמשתעשעים בה, תורה היא חלק אלוך ממעל, התורה הקדושה, התנא הקדוש, כנתינתה בסיני.

והדבר השני שלומדים ממעמד הר סיני, עם שלם עומד לפני ההר עם שלם ראה, שמע, שמע את קול ה' מדבר אל משה את כל דברי התורה, עם שלם מעביר ומנחיל כך לבניו. מעמד כ"כ גדול ורב רושם לא שייך לבא ולחלוק עליו, שאין אב מנחיל שקר לבניו, וממילא מעמד הר סיני בא לחזק אצלו שנבואת משה רבינו אמת, ושאין משה בדא מליבו. אין מקום לפקפק - כך אומרים הרמב"ם (ביסודי התורה פ"ח) והרמב"ן [שם].

השפע של הר סיני - זה לחדש חידו"ת

אך נדע, יש לנו דבר הרבה הרבה יותר מזה, התורת חיים (ב"מ פח, א) אומר יסוד גדול ועצום, בפרשת ואתחנן כתוב 'את הדברים האלה דיבר ה' אל כל קהלכם בהר, קול גדול ולא יסף', ללא יסף יש ב' פשטים. לא הוסיף, כלומר שלא המשיך לדבר, ומאידך לא יסף הכוונה שלא פסק.

ומהו לא פסק, כותב התורת חיים ונראה לפרש שבשעת מתן תורה יצא השפע מאיתו יתברך והשפע על הר סיני את כל התורה כולה, תורה שבכתב, ותורה שבע"פ, מידות ואגדות, הכל מה שנאמר למשה בסיני.

ואותו שפע קיים לעולם, וכל תלמיד העוסק בתורה לשם שמים **השפע ההוא חוזר עליו** ונח עליו וזוכה לחדש חידו"ת, **והשפע הוא כדמות רוח הקודש**, והיינו קול גדול ולא יסף **שכל השפע של מתן תורה לא פסק עד היום וקיים לעולם**. וזה משאחז"ל תורה מחזרת על אכסניה שלה.

ומוסיף התורת חיים ואומר שנראה שדברי הגמ' בבבא בתרא (יב, א) שאומרת שמיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים, ומן החכמים לא ניטלה, הכוונה לחידו"ת שהם נקראים נבואה וזה השפע משמים.

וזהו הפשט בדברי המדרש (שה"ש ג, א) שר' יהושע ראה את המקום שעליו ישב רבי אליעזר ולמדו תורה, אמר האבן שר"א ישב עליה דומה להר סיני בזמן מתן תורה, והוא דומה לארון הברית. כי אכן כך הוא שמעמד הר סיני עם השפעותיו נשאר עד היום הזה, כשהאדם עמל ויגע בתורה. וכבר הזכרנו את אשר שמעתי ממרן רה"י זיע"א שאמר שאצלנו נתפס 'רוח הקודש' כהגדת עתידות וכיוצ"ב, אכן זהו הדבר הקטן שבו, רוח"ק אשר אליה נתאוו החכמים הוא כעין המבואר בקידושין (לא, ב) על אבימי שבזמן מסירתו לכבוד אב איסתיעא מילתא ודרש מזמור לאסף קינה לאסף מיבעיא ליה וכו'. והוא רוח של קדושה השורה על האדם ומסייעתו בשפע קדש לחדש בתורה - והוא הוא המבואר בתורת חיים.

אדם עד היום יושב ולומד ומחדש חידו"ת, וכל המציאות הזו שרואים ב"ה ריבוי ספרים עוד ספר חדש עוד קונטרס, עוד דורות קודמים ר' שמעון ור' ברוך בער הקוצקר ור' חיים כ"א בספרו בזוית שונה, ועוד מחדשים בדורינו, כל זה זה הקול גדול ולא יסף - ולא פסק. זה השפע השמור שהיה במעמד הר סיני וזה מקור השפע לכל השפע הרוחני שאנחנו רואים היום, וזה מה שאומר בתורת חיים שהשפע הזה נקרא דבר ה' - 'נבואה'.

מעמד הר סיני מלמד אותנו את הדרך לגשת לתורה, היראה והפחד, הירא'ש' זה קב חומטין כמו שדיברנו. אבל זה לא רק זה, הגה"צ ר' ישראל אלי' ויינטרוב א"ל פעם התורה היא מצד אחד יראה, ומצד שני שמחה, והוא הביא ע"כ את ד' התנא דבי אליהו 'שמחתי מתוך יראתי, יראתי מתוך שמחתי' התורה זה שילוב מיוחד של שמחה ויראה כאחד. אדם שיעמוד ליד גדול הדור במשך יום שלם, יש בו יראת הרוממות אך מצד שני הוא שמח שמחה גדולה... בתורה הירא'ת מתוך שמחתי, התורה עצמה היא שמחה.

הגמ' בשבת (פס, א) אומרת שבשעה שירד משה מלפני הקב"ה בא שטן ואמר לפניו רבש"ע תורה היכן היא וכו', ותוס' במקום שואל וכו' השטן לא ידע על מתן תורה שהוא שואל איפה התורה וכו' הוא לא יודע שהיא אצל ישראל, ומתוך תוס' ע"פ המדרש שהקב"ה טרדו למלאך המות שהוא השטן כדי שלא יבא ויקטרע על עמ"י שעתידיים בעוד מ' יום לחטא בעגל.

שאל ע"ז מרן ראש הישיבה זיע"א וכו' זה חידוש שהשטן מחדש לקב"ה שישאל אמורים לחטוא הרי הקב"ה יודע זאת בעצמו וא"כ אם בכל זאת הקב"ה החליט לתת לעמ"י את התורה מה כבר הקיטרוג של השטן מפריע ולמה לטורדו מן העולם? אלא ביאר מרן ראש הישיבה, אין לנו שיעור וגודל בתורה מתוך שמחה, הקב"ה יודע שעמ"י עתידים לחטוא אבל אם השטן יבא ויקטרע גם אם הקב"ה יתן את התורה עדיין זה כבר לא אותה שמחה, ותורה מתוך שמחה שלימה היא המטבע של מתן תורה. וראיה לכך, הגמ' בברכות אומרת שהאמוראים ישבו ושמחו ועברו על המידה, ובא אחד מהאמוראים ואמר וי' לן למיתנן' הזכיר להם יום המיתה פתאום כולם השתנו. נו, וכי עד היום לא ידעו שיגיע יום ומועד לכל חי... פשוט שהם ידעו אך בזמן שמחה שום דבר לא שולט היא ממלאה כל הרמ"ח והשס"ה. תורה זה מתוך שמחה, שמחתי מתוך יראתי, וכמ"ש"כ הוד והדר לפניו, עוז וחדוה במקומו. זה המשמחי לב האמיתי הממלא כל פינה.

כעת נדע, נמצאים אנו במצב מלחמה, העולם בחוץ מענין ומסקרן, חדשות מכל הסוגים וכו'...

הגמ' אומרת אמר ר' יוסף אילולי ההוא יומא כמה יוסף איכא בשוקא ופרש"י שלמדתי תורה ונתרוממתי. התורה מרוממת את האדם יש בד' תורה, למדת תורה, אתה כבר אדם אחר מורם מעם.

ילד קטן משחק עם בובה, לילד גדול זה כבר מבייש אצלו יש משחקים עם רמה יותר גבוהה, 'נתרוממתי' גדלנו עלינו דרגות הגיע הזמן שכל החדשות והסקרנות בחוץ כבר לא יענינו אותנו. ואיך מגיעים לזה - איתא במדרש שהש"ר (פא, כא) מה השמן הזה כוס מלא שמן בידך ונפל לתוכו טיפה של מים ויצאת כנגדה טיפה של שמן, כך אם נכנס דבר של תורה ללב יצא כנגדו דבר של ליצנות, ככל שלומדים יותר והראש שקוע בלימוד יוצא הטעם והחשק לדברים אחרים, ונהיה דרופתקאי דאורייתא. מי לא מבין כמה התורה שלנו נצרכת עכשיו בימים אלו, מי יודע מה יכול לקרות בלי כל השטייגנץ הזה, כמה פצצות יכולים לבא בלי כח התורה זה פשוט סכנה לעולם.

‘ואני אברכס’

דבר נוסף, ישנו סוד גדול להצלחה שלא כולם עושים אותו וחבל, בפרשת השבוע יש לנו את ברכת כהנים, ברכה מאיתו יתברך 'ואני אברכס', מספרים שפעם ניגש אחד לגה"צ ר' שמעון פינקוס זצ"ל ור' שמשון א"ל בהתלהבות, תראה, יש בחדר השני אחד שמברך וכל הברכות שלו מתקיימות, אין בלא כמוהו בכל העולם כולו... נו איפה... מיד נכנס לחדר השני והיו שם בברכת כהנים, שהקב"ה בעצמו מברך אותך אין דבר גדול מזה, מקור הברכות, הוא בכבודו ובעצמו, 'ואני אברכס'.

כשמרן ראש הישיבה זיע"א היה נוסע לחו"ל ושם האשכנזים לא מברכים ברכת כהנים במהלך השנה חוץ מיו"ט, מרן רה"י עם כל החשיבות שלו לכל דקה, הוא היה עושה מסע בכל יום לעבר הבית הכנסת הספרדי יחד עם ציבור גדול שבאו איתו כדי לשמוע את ברכת הקב"ה בכבודו ובעצמו.

לקבל כל יום ברכה ו'אני אברכס' מהקב"ה זה לא מה בכך. ובפרט בישיבה כשיש ציבור כ"כ גדול של כהנים שבזמננו ישנם כהנים ודאיים. - שמעתי לפני כשישים שנה את הגאון ר' שלמה בלוך שאמר לדודי ראש ישיבת כפר חסידים שבזמן הגאונים היה איזשהו כינוס של כהנים והגיע המון כהנים ובפינה ישב לו אחד קיטע בעל מוס, והגיע אליהו הנביא והתחיל לצחוק ואחד מהגאונים שהיה שם שאל אותו למה הוא צוחק, א"ל אליהו כל מי שאתה רואה פה, אף אחד מהם הוא לא

כהן, חוץ מאחד, הקיטע הזה שיושב שם בפינה...

אנחנו לא יודעים מי באמת כהן מיוחס ומי לא, אבל עם הרשת הענקית הזו של הכהנים בהיכל הישיבה ודאי נתפוס כמה מהם שהם ודאי כהנים וכך זוכים לברכת ה' בשלימות, חבל להפסיד.

נקודה נוספת רציתי לעורר, ההתעוררות הגדולה באהבה רבה בקבלת התורה אכן זה אחד הדברים שרואים בחוש איך אנשים נלחמים על החיים האמיתיים... אכן היה פה אש... אבל צריך לדעת שזה לא נגמר באהבה רבה, מיד אחרי זה יש לנו קבלת עול מלכות שמים וקבלת עומ"ש זה לא פחות מזה, אל לנו להרגע מיד אחרי אהבה רבה...

ישנם ישיבות שאומרים כולם יחד מילה וכל מילה עם הפסק שמע... ישראל... ומכוונים את מה שצריך בכל מילה ובהתלהבות אדירה, צריך לדעת שכמו שבקדושה בשבת כולם אומרים יחד מילה במילה, קבלת עול מלכות שמים עכ"ל.

ומצאנו בספרים שכל מי שמקבל עליו עול מלכות שמים ומכוון טוב בשמונ"ע מבטח לו שיצליח בתורה באותו היום.

כבר סיפרנו על הגאון ר' דב כהן שבילדותו הגיע ללמוד בחברון ולא הצליח להסתדר בישיבה וביציאתו נכנס לבית מדרש וזה היה באמצע מעריב והוא שמע את הקריאת שמע שמע... ישראל.. שובה לב וזה מה שכבש את ליבו והוא החליט להשאר בישיבה וגדל וגידל משפחה גדולה לתפארת, בנים וחתנים תלמידי חכמים גדולים.

בקבלת התורה הבריאה השתנתה - בקולות וברקים

הגמ' בשבת (פס, א) אומרת, אמר חזקיה מאי דכתיב משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה, אם יראה למה שקטה ואם שקטה למה יראה, אלא בתחילה יראה ולבסוף שקטה, ולמה יראה אר"ל מלמד שהקב"ה התנה עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימים, ואם לא אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו.

עם ישראל אמרו נעשה ונשמע וברגע אחד ארץ שיראה שקטה, הנחת חור לה כלא היה, שואל ע"ז מרן רה"י זיע"א הרי הנפש החיים כותב שכל רגע ורגע אם יהיה רגע אחד בעולם פנוי מן התורה כל העולם כולו חוזר לתוהו ובוהו, נו אז מה אם ישראל אמרו נעשה ונשמע אבל עדיין זה לא מסיר את הפחד, כל הזמן עוד יש ממה לירא... למה שקטה?

אמר מרן רה"י לו היינו עומדים שם ורואים איך עמ"י אמרו את הנעשה ונשמע, איך שהם צעקו את זה מכל ליבם, לא נותר שום ספק, ודאי שלא יעזבו את התורה לרגע לעולם. לכן ארץ שקטה.

במעמד הר סיני היו קולות וברקים, היה ממש מעמד גדול, הראש ישיבה הגאון ר' שמואל רוזובסקי היה אומר שעד היום מה שרואים בחורים מתוכחים בלימוד בצעקות ובשאגות עם סטנדרים ודפיקות זה כי כך דרכה של תורה, התורה ניתנה בקולות וברקים, וזה מה שאמרו חז"ל על הפסוק את והב בסופה דקאי התורה, מתחילה כאויבים ואח"כ אוהבים. ואמר לי מרן רה"י זיע"א שכשרוצים להחדיר חשיבות וחביבות של מצוה שלא מחשבים אותה כראוי, עושים סביבה 'עסק' גדול וכך חודר ללב שיש פה משהו חשוב ומיוחד. [וכן מצינו ביומא (כד, ב) למה מפיסין וחוזרין ומפיסין, א"ר יוחנן כדי להרגיש כל העזרה שנאמר אשר יחדיו נמתיק סוד בבית אלוקים נהלך ברגש].

מתן תורה זה משהו חדש לגמרי, צריכים אנו להבין, אין זה אותו עולם עם תוספת של תורה, זה פשוט עולם אחר לגמרי.

שמעתי פעם את הגאון ר' מנחם צבי ברלין (בהספד לפני כ-40 שנה) כתוב בחז"ל שבשעה ששמעו ישראל את הדברות הראשונה יוצאות מפי הגבורה פרחו נשמתם, 'נפשי יצאה בדברו' ובאו המלאכים והרעיפו עליהם טל של תחית המתים וכולם חיו מחדש, נעשה להם נס...

שאל הגרמ"צ אם בין כה נעשה להם נס למה לא יעשו להם נס שלא תפרח נשמתם, למה צריך להגיע לנס כ"כ גדול של תחיית המתים, אלא ביאר, אם הנס היה כך עמ"י היו נשארים אותו גוף שהיה לפני מתן תורה רק עם תוספת של תורה, פרחו נשמתם, כי עכשיו העולם הוא שונה לגמרי, זה לא אותם גופות, זה גוף חדש שבא מתוך התורה. יש כאן עולם חדש, עולם חדש בא עם קולות וברקים, יש לנו פה עסק גדול כי כל הבריאה השתנתה לגמרי.

עמ"י קיבלו גוף חדש מתוך התורה, זה לא אותו גוף עם תורה, ידוע המעשה (כך שמעתי מהגר"ש סלמון ששמע מהגר"ש ליבוביץ על סבו הגאון ר' ברוך בער זצ"ל) היתה פעם אסיפה גדולה של גדולי ישראל ואחד מהרבנים שדיבר שם עמד והתלהב שהתורה היא כמו אור לנשימה, ובלי תורה א"א לחיות וכו', כולם ראו את ר' ברוך בער רועד כולו, ואיך שההוא סיים לדבר נעמד ר' ברוך בער ואמר, לא הזמינו אותי לדבר אבל אני מוכרח למחות, שמענו כאן דברים נוראים ובזיון התוה"ק, אמרו פה

שהתורה היא כמו אויר לנשימה, התורה היא לא אויר, התורה היא החיים בעצמם, אויר הוא רק היכי תמצית לחיות, התורה היא חיים 'כי הם חיינו'.

החיים של כלל ישראל נתונים בידנו

כעת התורה נמצאת כבר בידיים שלנו, התורה היא חלק ממנו, זה כבר עולם אחר, הבריאה השתנתה. האור החיים בבשלח מביא מדרש שהיה ויכוח בין משה רבינו לים סוף, הים לא רצה להקרע א"ל הים למשה אני יותר גדול ממך, מה עשה הקב"ה העמיד את משה על ידי ימינו וירא הים ויננס - מדרש פליאה. מה נשתנה עכשיו מלפני כן, אחז"ל כתוב 'וישב הים לאיתנו' - לתנאו הראשון, אכן תנאי זה הוא בכלל התנאים שהתנה ה' על כל מעשה בראשית לחיות כפופים לתורה ועמליה, ולעשות כל אשר יגזרו עליהם, וממשלתם עליהם כמו ממשלת הבורא ברוך הוא.

משה רבינו ניגש לים בכח התורה, הוא רוצה לבקוע את הים כי הבריאה כפופה לבן תורה, א"ל הים אתם עדין לא קיבלתם תורה, וא"כ אני קודם לכם בגלל שאני נבראתי כמה ימים לפניכם, מה עשה הקב"ה הוליד ימינו לימין משה והראהו לים שגם קודם מתן תורה משה נקרא בן תורה שימין זה התורה מלשון 'מימינו' אש דת למו', מיד נקרע הים ושב לתנאו הראשון. הים ראה ויננס...

התורה הופקדה בידיהם של הבני תורה, התורה נמצאת כעת בידיים שלנו. אי אפשר להתעלם, מידת הדין מתוחה על כלל ישראל ובפרט על הבני תורה, היתה שנה שלימה של מגיפה, חשבנו שסימנו עם זה הגיע האסון הנורא במירון, בקושי סימנו את השבעה, אסון בליל שבועות הלא דבר הוא. אדם צריך להיות לב עיקש ופתלתול בכדי לא להבין שמדברים אליו. זה התחיל במגיפה בכל העולם, ועכשיו מלחמה לכלל ישראל, והפעם זה מה שמדבר אלינו בתוכנו ממש, אסון מירון, ההרוגים והפצועים מהיום הגדול יום קבלת התורה, זה כבר מדבר לבני תורה בנפרד, הקב"ה רואה שאנחנו לא מבינים ברמזים והוא רוצה שכן נשמע אותו, העולם תלוי בידיים שלנו, אין מספיק תורה שתגן עלינו.

כל הזמן מדברים על הצפייה לגאולה שתהיה בקרוב, האור החיים בתחילת תצוה אומר שהגאולה האחרון הוא משה רבינו, ואין משה חפץ לגאולה בטל מן התורה, ולכן היא מתעכבת.

להבין באמת מה תובעים מאיתנו משמים אף אחד לא יכול לדעת, אבל פשוט וברור שהדבר שהכי יכול לעזור זה ריבוי התורה.

כשיהודה בא ליעקב וא"ל על בנימין והיה אם לא הביאותיו אליך וחטאתי לך כל הימים, אמר הה"ה ר' מאיר שפירא בשם הגר"י יוסף לייב טעלור, כתוב בפסוק (מקץ מג, ט) אם לא הביאותיו אליך והצגתיו לפניך וחטאתי לאבי כל הימים, ופרש"י על כפל הלשון דהיינו שלא אביאנו אליך מת כי אם חי, שאל ע"ז ר' יוסף לייב מטעלו בשלמא להחזיר מובן יהודה גיבור, אבל חי ולא מת - איך הוא יכול להבטיח שמלאך המוות לא ידרוש אותו בדרך? אמר ר' יוסף לייב בהתרגשות, יהודה אומר ליעקב, **אבא, מה אתה חושב שאני סתם גיבור, 'אני בן תורה', אני יכול להלחם גם עם מלאך המוות.**

השטן נמצא מנגדנו, אכן הוא יכול ליפול בידיים שלנו, מרבה תורה - מרבה חיים, כמה שיותר תורה זה מה שודאי יכול לעזור.

זה צרות בתוכינו, זה מסלתה ומשמנה של היהדות החרדית, וזה גם מגיע לנו בימים הכי יפים בשנה, ל"ג בעומר, שבועות - זמן שמחת ליבנו, הזמן שפיקודי ה' ישרים משמחי לב.

(הן אמנם, הגאון הצדיק ר' דן סגל שליט"א אמר על האסון במירון, תראה, עד ל"ג בעומר אנחנו באבילות ובל"ג בעומר שמחים, בגלל שמתו תלמידי רבי עקיבא ואנחנו באבילות, ובל"ג בעומר פסקו מלמות, ולמה מתו על כבוד של בין אדם לחבירו, כנראה שלא תיקנו מספיק את הבין אדם לחבירו הוסיפו לנו עוד שבוע של אבילות. ונוסיף, כנראה שגם השבוע הזה לא הספיק הוסיפו לנו עוד שבוע...)

חבל שלא יודעים כמה אפשר להרויח במילה טובה אחת לחבירו 'גדול המלבין שיניים לחברו יותר ממשקהו חלב', צריכים באמת לרצות שלולת יהיה טוב לראות כמה שיותר אפשר לשאת איתו בעול, לתת חיוד, לחיות את

השני באמת, זה לא לוקח הרבה זמן זה ענין של דקות ספורות.

'על אשר לא חמד יופי המצוה בלבבו'

אנו נמצאים בזמן של ריתחא, חז"ל אומרים 'בעידנא דריתחא ענשינן העשה' בזמן של כעס עמ"י נענש על ביטול מצוות עשה, חייבים אפילו על מצוות שהם לא מחויבות, ציצית, אם אין לו בגד עם ארבע כנפות לא חייב בציצית, אבל זמן כעס תובעים אותנו גם על כאלה דברים.

מה, איך אפשר לבא בטענות על כזה דבר הרי אם לא חייבים אז זה לא איסור?!! - אם נתבונן נבין בפשטות, זה לא שבזמן כעס נענשים יותר אלא שכל הכעס מגיע בגלל זה, הרבינו יונה כותב בעידנא דריתחא ענשינן העשה על אשר לא חמד יופי המצוה בלבבו. כך מתחילה הירידה והדעיכה.

אצל מרן ראש הישיבה זיע"א ראינו כל הזמן איך שהוא היה מדבר על כל מצוה כמה שהוא היה מאושר, כמה שהוא חיפש רק לחטוף עוד ועוד זכויות ומצוות לעוה"ב, עוד שטיקל מצוה - עוד שטיקל עוה"ב... מרה"י תמיד אמר לנו העולם הזה מלא וגדוש באפשרויות לזכות רק צריכים להיות חכמים ולתפוס כמה שיותר. לנצל את הזמן ולא לבזבז את הזמן על שטויות והבלים. ישנם שיושבים ומפספסים במשך זמן רב להטייפלעך היה אומר 'אם תעזבני יום יומים אעזבך' על כל שעה של דיבור יורד שעתיים של תורה, בסוף היום ישנם כאלה שישנים באפס מעש, אין בהם שום תורה מאותו היום, כנגד מה שלמד ביום דיבר דברים בטלים ה"י.

בן תורה צריך להרגיש בכל לימוד שלומד ובכל שטיקל תורה 'ונתורממתי' אני כבר מעל הכל, שום דבר לא מענין אותי כבר מלבד התוה"ק. אי אפשר כל הזמן להשאר ילד, (וחוץ מזה עוברים על לא תגזול הרי עשרה קבין ירדו לעולם אחד נטלו אנשים תשעה נשים, אתה גונב אותם, ברכת ברכה לבטלה 'שלא עשני אשה'...)

אבל כל הירידה הזו מתחילה מ'לא חמד יופי המצוה', כשאדם מרגיש שכל דבר שהוא עושה הוא מוכרח לעשות ברגע שיש לו איזושהי דרך להתחמק הוא בורח, בעידן ריתחא ענשינן העשה כי זה המקור לכל הריתחא פה התחילה הירידה.

תבא לגביר עשיר ותביא לו מכתב מכל גדולי ישראל בכתב ידם במיוחד בשבילו 'לגביר הנכבד אין מחובתך יותר בהשתדלות, ואתה יותר לא חייב לעשות עסקים של מליונים' וכי זה מה שיענין אותו חייב לא חייב, וכי הוא יסתכל ע"ז בכלל, זה לא מענין אותו הוא עכשיו רוצה להרויח כמה שיותר, ואם זה כך בעסק בעוה"ז כמה צריך לרדוף אחרי כל מצוה שזה עסקים גדולים ועצומים הרבה יותר לעוה"ב. בעידן ריתחא נענשים על עשה על שלא חמד יופי המצוה כי כשאדם חומד למשהו, הוא מאושר כולו ולא נותן לזה לחמוק לו בידיים... זה מה שמוטל עלינו היום בעידן ריתחא, לקבל כמה שיותר חביבות לתורה, כמה שיותר חביבות למצוות.

מרן ראש הישיבה אמר שהוא קיבל מדודו ר' שמחה זעליג שהגר"א אמר שהוא יודע איזה ניגון שרו עמ"י ברגע שהם שבו ממעמד הר סיני... הם פשוט הלכו ברחוב בשירים ומחולות... הם שרו ורקדו כמו בשמחת תורה....

אנחנו לא יודעים מה הם שרו אבל ניתן להעלות על הדעת את תוכן השירים שהם שרו... בקלם (כך מביא המכתב מאלהו) לפני שהלכו לעקידה הם רקדו ושרו 'אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו...' 'ברוך אלוהינו שבראנו לכבודו...' מסתבר מאוד שעמ"י אחרי קבלת התורה עם כל ההרגשה של 'נתורממתי' שרו גם הם אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו, אני לא רק בן תורה אני בדרגות אחרות הרבה יותר גבוהות.

בואו ונהיה סוחרים טובים, נחפש לעצמנו עוד מצוה ועוד מילה של תורה, עוד 'אמן יהא שמיה רבה' שחז"ל אומרים שכל העונה בכל כוחו קורעים לו גזר דין של שבעים שנה - מי לא מוכן לשלם מליארדים בשביל לחיות עוד שבעים שנה... ופה באמן יהא שמיה רבה אחד קורעים לו גזר דין של שבעים שנה. **אפשר לזכות כ"כ הרבה, יש לנו כ"כ הרבה הזדמנויות לתפוס ולזכות.**

אחד שחמד ליופי המצוה רחוק מאוד מליפול.

נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה', יתן ה' ונקבל ע"ע עול מלכות שמים, וברחמיו הגדולים והעצומים יסיר מעלינו כל שבי ומשחית ונוכה לראות את הימים היפים של הגאולה השלימה.

לזכות ולהצלחת ידינו תלמיד המשגיח שליט"א

החתן המופלג הרב **שלמה הכהן זאבי** שיחי

אשר שקד ועמל מידי שבוע בשבוע בכתיבת ועריכת השיחות

לרגל נישואיו בשעטו"מ עב"ג **למשפחת לביא**

ברכותנו שיבנה זה הבית על אדני התורה והיראה, ויזכו לבנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות אכ"י"ר

ניתן לשמוע את השיחה ביום שלישי בערב ולאחמ"כ בשידור חוזר בקו השיחות שמספרו 074-740-3629

ע"מ שנוכל להמשיך בהפצת תורתו של מורינו המשגיח שליט"א, אנו זקוקים לעזרת הציבור

לתרומות והנצחות: 054-843-6282

לקבלת הגיליון במ"ל: 4166058@gmail.com

יֵאִיר בִּזְרִי

מאת מורנו הגאון רבי ניסן גולדברג שליט"א מראשי ישיבות אור ישראל וראשון לציון

גליון 57 – בהעלותך – שבועות תשפ"א – שנה ב'

ביקוש למצוות לתורה

"בהעלותך את הנרות" (בעלותך ח, ב)

בפרש"י נסמכה פרשת הנרות לפרשת הנשיאים לפי שחלשה דעתו של אהרן שלא היה עמהם בחנוכת המזבח, אמר לו הקב"ה שלך גדול משלהם שאתה מדליק ומטיב הנרות: ושואל הרמב"ן מדוע חלשה דעתו הרי כל הקרבנות מקריב אהרן ובכל יום מביא מנחת חביתין וא"כ שלו גדול משלהם ואין מקום לחלישות הדעת.

ונראה שאף שלאחר היו קרבנות רבים שהקריב יותר מן הנשיאים אבל הנה ישנו קרבן שהנשיאים מקריבים ואהרן לא מביא, חלשה דעתו לא הסתפק במה שיש לו ויותר מאחרים אלא יש להוסיף עוד בעבודת ה' בעוד קרבן שיש לנשיאים א"כ חלשה דעתו חסר לאהרן מילוי רצונו ותאוותו לעבודת ה' בכל האופנים והדרכים.

וכן מצינו בבנימין הנקרא ידיד ה' מדוע כי חופף עליו כל היום ופרשו חז"ל שרוצה לחטוף חלקו של יהודה שהיה ליהודה כמה אמות בביהמ"ק רצועה בלבד, לבנימין קה"ק כל ההיכל עם הכלים מנורה שולחן ומזבח הפנימי כל העזרה חוץ מרצועה אחת אעפ"כ. חופף עליו כל היום לבלוע את חלקו של יהודה אע"פ שיש כל כך הרבה טובה וקירבת ה' אין הסתפקות בזה אלא לרצות עוד ועוד ובה הוא ידיד ה'.

ובאמת כן מצינו גם לצד הרע מתאוננים אומרים זכרנו את הקישואים ואת הבצלים, ולכאורה יש להם את המן עם כל הטעמים בעולם עדיין מתאוננים חסר להם קישואים, אין גבול לתאוה.

אכן נראה כי באמת כך טבעו של אדם אין אדם מת וחצי תאוותו בידו ואמרו חז"ל אין אדם הינו שכולל בין הצדיקים ובין הרשעים רק ההבדל הוא מהו תאוותו של האדם הצדיק תאוותו הוא תורה ומצוות א"כ לא מסתפק אף פעם במה שיש לו רק תמיד מרגיש חסר לו עוד תורה ומצוות, ואם לא תאוותו בתורה ומצוות אזי תאוותו הוא באכילה ושתייה וכדו' ואף פעם לא יספק את תאוותו. [במהר"ם שיף בסוף חולין מקשה שמצד אחד איתא מי שיש לו מנה רוצה מאתים הרי חצי תאוותו בידו ומצד שני קתני אין אדם מת וחצי תאוותו בידו הרי שגם החצי אין לו ויתרין שהחצי שאין לאדם שהוא בדמיון ובתאוה יותר גדול מהחצי שיש לו שבמה שכבר יש לו אין לו כ"כ תאוה רק התאוה הגדולה הוא לעוד ולדמיון של מה שחסר לו].

הנס מגיע רק אחרי העבודה שלנו

"כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המטרה" (בהעלותך ח, ד) ובפרש"י עשה את המטרה שנעשית מאליה.

וצריך באור אם נעשית מאליה מדוע היה הצווי על משה איך לעשות המטרה וכן צווי על עצם עשייתה. (וזה י"ל להביא ככר ולהטיל לאש שיצא נזאלי) ועוד בחז"ל שקודם נתקשה משה לעשות המטרה ולא עלתה בידו ובא מלאך והראה וג"כ לא עלתה בידו עד שנעשית מאליה וא"כ יותר קשה שנגלה אליו מלאך אע"פ שלבסוף לא הצליח לעשות מעצמו ונעשית מאליו א"כ למ"ל כל הטירחא להראתו.

טנא מלא ברכה

למעלת מורנו הרב שליט"א והרבנית תחי' לרגל הולדת הנכדה בת לחתנם הרה"ג ר' דוד ינקלביץ שליט"א ולבתם תחי'

יזכו לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים, ביחד עם כל יוצאי חלציהם

ונראה בזה שכל מעשה נס מהקב"ה הוא רק אחר שהאדם עושה את כל הטצדקי אשר באפשרותו ולא הצליח אזי יעשה נס שתעשה מאליה. וכמו שכתב כן הת"י ביומא (לח, א) שכאשר רצו חכמים להרחיק את בית גרמו שהיו עושים את לחם הפנים ולא רצו ללמדה לאחרים הביאו אומנים ממצרים לאפות את לחם הפנים ולא צלחה בידם והקשה הת"י הרי כל מעשה לחם הפנים בנס א"כ מדוע שלא יצליחו אומני מצרים ויתרץ כיון שבית גרמו יודעים ואפשר להעשות ע"י אדם לא יעשה ע"י הנס, היינו כמשנ"ב שנס הוא אחר שנגמר עשיתו של האדם אזי באה הנהגה ניסית. וא"כ במנורה לא ייעשה נס קודם שעשה משה את אשר יכול, ואחר אשר לא יכול לעשותה אזי נעשה הנס.

אצל משה אין פסולת

"כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המטרה" (בהעלותך ח, ד) ובפרש"י שנתקשה משה בעשיית המנורה ונעשית מאליה והקשו המפרשים מדוע כ"כ נתקשה משה לעשות המנורה הרי שלמה המלך עשה עשר מנורות וכן בבית שני עשו מנורה עם כל ציציה ופרחיה. ויתרץ הגרי"ז זצ"ל שהצווי למשה היה להכניס ככר זהב וממנה להוציא את המנורה אבל שלמה המלך לקח אלף ככר וממנה עשה מנורה של ככר, ולכן היה קושי מיוחד למשה להוציא מככר זהב ככר של מנורה.

ונראה הביאור בזה מדוע אצל משה היה צווי שתעשה המנורה מככר, והוא מטעם שעשיית משה אין בה פסולת הכל בשלימות הכל הוא קודש לה' מככר זהב יצא ככר של מנורה וכך אכילתם של בני"י במדבר, במן אין פסולת הכל הוא בשלימות בלי גרעון, הכל לצורך אין פסולת.

בזכות הויתור זכו לעולמי עד

"קח את הלויים מתוך בני ישראל וטהרת אתם" (בהעלותך ח, ו) באוה"ח כתב שאמר הכתוב לשון קח ולא שבאו מעצמם להורות שהלויים לא רצו לבא לעבודה אע"פ שכ"כ חמדו להיות משרתי ה' אבל כיון שע"י בחירתם יפסלו הבכורות לעבודה לא הלכו ברצון שהרי נוטלים עכשיו את העבודה מאחרים מהבכורות והוסיף ע"י האוה"ח שבזכות זה שהלכו בע"כ כדי לא ליקח מהבכורות את הכהונה יזכו הלויים שלעתיד לבא כשתחזור העבודה לבכורות ישארו גם הלויים על משמרתם ויעבדו ג"כ הם בבית המקדש.

הנה מבואר ע"י האדם שדואג לשני, ורצונו בטובתו של השני ונראה כמי שיפסיד ע"י שמוותר לשני סוף דבר לא רק שלא יפסיד אלא יצא נשכר לדורי דורות הלויים שזוכים להיות משרתי ה' לנצח נצחים כל זה בזכות זה שלא רצו ליטול מהבכורות דאגתם וחרדתם מפגיעה בבכורות הביאה להם כל זאת.

והוסיף חתני הרב אברהם יצחק וולפא שכע"י מצינו במסירת הסימנים של רחל ללאה שלכאורה בזה הפסידה את זווגה ליעקב, שהרי לא ידעה שישא שתי אחיות ומ"מ ויתרה לאחותה כדי שלא תתבייש, וזכות זו עמדה לה לזכות לבנים מיעקב כמש"כ רש"י ויזכור אלוקים את רחל, שזכר שמסרה הסימנים.

פסח ראשון ושני

דע"י הבאת היחידים חל בקרבן גם תורת הקרבה עבור הציבור ויחשב אף כקרבן ציבור.

חילוק דין פסח ראשון משני

ואשר נראה דכל האי דינא דאיתחדש לן מהמכילתא דאיכא תורת הקרבה על הציבור בק"פ הוי רק בפסח ראשון דהוי גם חובת היום, אבל בפסח שני לגבי דין חובת היום לא שייך כלל לחייב בפסח שני וכל דין תשלומין הוי רק לדין חובת היחידים, ולפ"ז שפיר הוי בפסח ראשון תרי דינא חובת היחיד ודין קרבן ציבור דנפקי ע"י הבאת היחידים מה שאין כן בפסח שני דהוי רק קרבן יחיד. וכן נראה להדיא בגמ' ביומא שם דפשיטא להו דפסח שני הוי קרבן יחיד ולא כפסח שני, ועיין בתוס' דבזבחים בדף ק"ח ע"א דמבואר כן להדיא דחלוק פסח ראשון מפסח שני דפסח ראשון הוי קרבן ציבור ולא פסח שני ועיין מ"מ פ"א מק"פ הלכה ג' מה שכתב בזה.

ולפ"ז אתי שפיר היטב מה דאין פסח שני דוחה טומאה אע"פ שהיו בפסח שני רוב הציבור, דבפסח ראשון שפיר חשיב רוב הציבור כשנטמאו דהוי גמי קרבן ציבור א"כ שייכי כל חובות היחיד הדדי דחשיבי צבור טמאים, אבל בפסח שני אע"פ שנטמאו רוב הציבור הוי רק הרבה יחידים החייבים בפסח שני וממילא שפיר שייך גם בצבור טעמא דמפני הטומאה דחיתו. דיחיד אין עושה פסח ראשון מפני הטומאה. ובפסח שני הוי הציבור כיחידים ולפ"ז אתי שפיר נמי טעמא דאינו נשחט בשלש כיתות דנראה פשוט דכל האי דינא שנשחט בשלש כיתות הוי מדין חיוב הציבור בקרבן פסח דע"י דמקיימי חובת הפסח מדין קרבן הציבור שייכי כל הקרבן אהדדי. ולכן שייך בזה שיקריבו כל הקרבנות בשלש כיתות אבל בפסח שני דהוי כל חובה לעצמו לא שייך שישחט בשלש כיתות וכן ביקור שייך רק בקרבנות ציבור כמו דילפינן לה בגמ'. ועי' במ"מ פ"א מק"פ הלכה ג' מה שכתב בזה.

מבואר לפי"ז שינוי הדינים

ולפ"ז אתי שפיר היטב מה דאין פסח שני דוחה טומאה אע"פ שהיו בפסח שני רוב הציבור, דבפסח ראשון שפיר חשיב רוב הציבור כשנטמאו דהוי גם קרבן ציבור. א"כ שייכי כל חובות היחיד הדדי דחשיבי צבור טמאים, אבל בפסח שני אע"פ שנטמאו רוב הציבור הוי רק הרבה יחידים החייבים בפסח שני וממילא שפיר שייך גם בצבור טעמא דמפני הטומאה דחיתו דיחיד אין עושה פסח ראשון מפני הטומאה ובפסח שני הוי הציבור כיחידים.

ולפ"ז אתי שפיר נמי טעמא דאינו נשחט בשלש כיתות דנראה פשוט דכל האי דינא שנשחט בשלש כיתות הוי מדין חיוב הציבור בקרבן פסח דע"י דמקיימי חובת הפסח מדין קרבן הציבור שייכי כל הקרבן אהדדי ולכן שייך בזה שיקריבו כל הקרבנות בשלש כיתות, אבל בפסח שני רהוי כל חובה לעצמו לא שייך שישחט בשלש כיתות וכן ביקור שייך רק בקרבנות ציבור כמו דילפינן לה בגמ' בפסחים בדף צ"ו. א"כ שפיר שייך האי טעמא רק בפסח ראשון וכן אתי שפיר מה דפסח שני נשחט לפני תמיד של בין הערבים ודלא כפסח ראשון דנראה דכל מה דנאמר זמן בתורת הקרבת הפסח שיהיה אחר התמיד הוי מטעם דחשיב נמי קרבן צבור. ועי' שו"ת סדר דין הקרבת היום דתמיד קודם וא"כ הפסח כמו דאיכא דינא דסדר בכל קרבנות הציבור אבל בפסח שני דהוי רק חובת היחיד א"כ הוי כשאר חובות היחיד דקריבים בין תמיד של שחר לתמיד של בין הערבים.

אין דין חבורה בפסח שני

ואשר לפ"ז נראה דמה דכתב הכא הרמב"ם בפסח שני נאכל בבית אחד, אבל אין דין יוצא של מחוץ לחבורה דבאמת סבירא ליה להרמב"ם דאיכא דין יוצא בפסח שני וכפשטא דברייתא בפסחים אך בזה שונה פסח ראשון משני דבפסח ראשון הוי יוצא אף מחוץ לחבורה דכיון דשם קרבן ציבור עלה. א"כ נראה דמה דיוצאים כל בני החבורה בפסח אחד הוי הגדר דכל החבורה חשיבי כחובה אחת ושייכי כל אכילות של בני החבורה למקום אכילת דשם קרבן ציבור עלה, א"כ נראה דמה דיוצאים כל בני החבורה בפסח אחד הוי הגדר דכל החבורה תשיבי כחובה אחת ושייכי כל אכילות של בני החבורה למקום אכילת הקרבן דשם הקרבן הוי ק"צ וכשמוציא ממקום אכילת החבורה הוי יציאה מחוץ למקומו. אבל בפסח שני אע"פ שיוצאים בפסח אחד כמה אנשים אבל לא שייך אכילת כל אחד לחבירו דכל אחד מקיים רק חובתו וא"כ לא שייך בפסח שני שם חבורה דנאמר דמקום אכילתו הוי בחבורה ולכן אם איכא דין יוצא סבירא ליה להרמב"ם דהוי מחוץ לבית ולא מחוץ לחבורה וכמשנ"ב

ולמבואר יתיישב מה דהקשו בפסחים שם אמאי בעינן תרי קראי לפסח ראשון ופסח שני דאין נשחטים על היחיד. דאם איכא קרא בפסח ראשון שאין נשחט על היחיד נימא שהיו דוקא לפסח ראשון דהוי חובת הציבור אבל פסח שני דחובת היחיד הוי שפיר נשחט על היחיד וכן להיפך אם נאמר רק בפסח שני שאין נשחט על היחיד נימא דדוקא בפסח שני דכשנשחט על היחיד הוי קרבן רק עבור היחיד, א"כ שפיר אינו נשחט על היחיד אבל בפסח ראשון דאע"פ שנשחט על היחיד מקיים בזה חובת כל הציבור בק"פ שפיר יקרב על היחיד קמ"ל דבין בפסח ראשון ובין בפסח שני אין נשחט על היחיד.

חילוקים בין פסח ראשון לשני

כתב הרמב"ם (פ"י מקרבן פסח ה"ט) "מה בין פסח ראשון לפסח שני הראשון אסור בחמץ בבל יראה ובל ימצא ואינו נשחט על חמץ ואין מוציאין ממנו חוץ לחבורה וטעון הלל באכילתו ומביאין עמו חגיגה ואפשר שיבא בטומאה אם נטמאו רוב הקהל בטומאות מת כמו שביארנו, אבל פסח שני חמץ ומצה עמו בבית ואינו טעון הלל באכילתו ומוציאין אותו חוץ לחבורתו ואין מביאין עמו חגיגה ואינו בא בטומאה ושניהם דוחין את השבת וטעונין הלל בעשייתן ונאכלין צלי בבית אחד על מצה ומרור", וכו'.

ובכס"מ מקשה על מה דפסק הרמב"ם דבפסח שני אינו נפסל ביוצא חוץ לחבורה, והרי בברייתא בגמ' בפסחים (צ"ה, א) מרבה יוצא לפסח שני, ותיירך דברייתא אמרו דמרבין יוצא משום דדמי לנותר דהוי ניתק לעשה וכתב רש"י דלית ליה האי תנא דהאכלו הרי זה בל"ת דבשר בשדה טריפה דאיכא ביה מלקות וא"כ לדידן דאיכא לאו דבשר בשדה טריפה לא מרבין יוצא חוץ לחבורה ע"י"ש.

בספר הר המוריה כאן מקשה דאם נימא דגרסינן ברמב"ם דפסח שני מוציאין אותו חוץ מחבורה א"כ אמאי כתב הרמב"ם לענין פסח שני ונאכלין צלי בבית אחד על מצה ומרור הרי פסח נאכל חוץ לחבורה א"כ אין צריך לאכול בבית אחד דחז"ל דינא הוא מיוצא חוץ מחבורה ע"י"ש.

בתוס' בפסחים שם (ד"ה מה בין ראשון לשני) הביאו מתוספתא דחלוק פסח ראשון משני נמי לענין דהראשון נשחט בשלש כיתות ואין השני נשחט בשלש כיתות, וכתבו ע"ז התוס' ותנא שייך דשייר נמי ביקור, וצ"ע אמאי לא הביא הרמב"ם הני נפק"מ בין פסח ראשון לשני ובשלמא ביקור גם בפסח ראשון לא הביא, וכבר עמדו בזה באחרונים, עוד מצאנו נפק"מ בין ראשון לשני בתוס' ביומא בדף נ"ט לענין יאחור הדבר דכתבו התוס' דאפשר דפסח שני נשחט לפני התמיד ולא כפסח ראשון שנשחט לאחר התמיד, וגם בזה לא נמצא רמז בדעת הרמב"ם. והנה באמת צריך ביאור דאמאי חלוק פסח ראשון מפסח שני לענין שלש כיתות וביקור ויאחור דבר הרי לכאורה הוי מצות שבגופו, וא"כ מנ"ל למעט בזה פסח שני דהרי מרבין מצות שעל גופו גם לפסח שני, ובשלמא שלש כיתות אפשר דהוי מצות שאינו על גופו אך בפשטות נראה דגם זה הוי מצות שבגופו דהוי בדין הקרבנות, אבל ביקור ויאחור דבר ודאי דהוי מצות שעל גופו מנ"ל למעט בהו מפסח שני, ועיין מ"מ פ"א הלכ' ד'.

אין פסח שני בא בטומאה

בגמ' בפסחים שם בע"ב מיייתי טעמא דת"ק דאין פסח שני דוחה טומאה דמפני הטומאה דחיתו יחזור ויעשה בטומאה. והנה צ"ע מה מהני האי טעמא דמפני הטומאה דחיתו, דהתינה במקום דיחיד הוא העושה פסח שני א"כ שפיר שייך האי טעמא דהרי דחיתו מפסח שני אבל במקום שהציבור לא עשו פסח ראשון ובאים לעשות פסח שני אמאי לא יעשו בטומאה הרי ליכא בזה טעמא דמפני הטומאה דחיתו דצבור עושים פסח ראשון בטומאה, וכבר רמז לקושיא זו במאירי וכתב פסח שני אינו דוחה את הטומאה שהרי הציבור אינו נדחה לפסח שני ואפי' היו רובם זבים שאי אפשר להם בראשון אינן עושין אף השני והיחיד אין טומאה נדחית מפניו לעולם ואם טמא אף בשני הופקע מצותו, הנה כתב דאף הציבור אין עושין בטומאה ולא ביאר לן טעמא, וזה אין לומר דטעמא הוי מה דכתב בתחילת דבריו שהרי הציבור אינו נדחה לפסח שני וממילא לא נאמר תורת דחיה לשני בדין טומאת צבור, דזה אינו דהרי אף במזיד שלא הקריב בראשון עושה בשני אע"פ שלא נדחה לשני והיה ראוי בראשון אלא ודאי דכונת המאירי דאם רובם היו טמאי מתים בפסח ראשון ודאי מיירי שעשו השני ולכן נקט רק לענין דהיו רובם זבים.

גדר קרבן פסח כקרבן ציבור או יחיד

אשר נראה בזה דהנה בגמ' ביומא בדף נ"א ע"א בעי לאשכוחי קרבן יחיד דדוחה שבת וטומאה ובעי לאוקמי בפסח דחזי דפסח הוי קרבן ציבור דאין שוחטין הפסח על היחיד דאתי ככנופיה. והנה בגמ' תלי לה בזה דהוי קרבן יחיד או צבור אם שוחטין הפסח על היחיד דאם שוחטין על היחיד הוי קרבן יחיד ואם אין שוחטין הוי קרבן צבור. והנה הרמב"ם פסק בפרק ב' מק"פ הלכ' ב' דשוחטין על היחיד וכן כתב בפ"א ממעשה הקרבנות דהוי פסח קרבן יחיד. אך הנה בגמ' בפסחים בדף ע"ט ע"ב הרי שהיו הטמאין עודפין על הטהורים אפי' אחד יעשו שהיו הטמאין עודפין על הטהורים אפי' אחד יעשו בטומאה שאין קרבן צבור חלוק, הרי דשם קרבן צבור בק"פ דאיכא שייכות בהקרבה דהציבור יתנו דין ליחידים שיקריבו בטומאה, ואם הוי רק קרבן יחיד מה שייך דהציבור יתנו על היחידים בטומאה.

אשר נראה בזה ע"פ המבואר בספר זרע אברהם דהביא בשם המכילתא דאם אין לכל כלל ישראל אלא פסח אחד יקריבו לכולם, אע"פ שלא יגיע לכל אחד כזית. והוכיח מזה הזרע אברהם דהוי דחוף מחובת היחיד בקרבן פסח איכא דין דהוי קרבן צבור שזמנו קבוע ב"ד בניסן ובמקום דליכא אלא פסח אחד יקרב האי פסח לחובת הציבור בלבד. אבל כשמקריבין היחידים התחדש לן דאע"פ דתורת הבאתם הוי מדין חובת היחידים דאיכא על כל יחיד חיוב הקרבת פסח מתקיים בהקרבנות גם חובת הציבור, דהתחדש לן בפסח דאע"פ דקרבנות ציבור באים מן הציבור הכא בפסח שפיר נפקי הציבור במה דהיחידים מביאים הקרבן לחובתם

ליום היארצייט של הרב חיים מאיר נתנון גלב"ע כ"ב סיון תשס"ג

דברים שכתב מורנו שליט"א לאחר פטירתו : מבני ברק נעקרה בשבת אחת מדמויות הוהד לחסד ועזרה רבי חיים מאיר נתנון זצ"ל, הנפטר נולד בארה"ב ובגיל צעיר גלה לבדו לא"י ללמוד תורה בתחילה למד בישיבת סלבודקה ולאחר מכן בישיבת חברון בירושלים באותה תקופה עזר ומסר נפשו להציל נערים עולים חדשים לשלחם לישיבות ודאג לכל מחסורם ובתים רבים של ת"ח הוקמו בזכותו, במשך הזמן עבר לישיבות שטיפלו בעולים וסייע רבות לקליטתם בדרכי התורה ולרווחתם. לאחר מכן קיבל על עצמו לסייע חומרית לישיבות שעסקו בקרוב רחוקים וכך נסע שנים רבות לאסוף כספים במס"נ למען רווחתם של בני תורה בתוך כך הביא בימים עברו בגדים רבים שהיה מחלק לבחורי ישיבה אותם הביא מנסיעותיו הרבות ביתו היה מלא וגדוש בבגדים עבור נצרכים בני תורה.

היה חביבם של גדולי הת"ח בבני ברק שהתארח אצלם מידי שבת ונהנו לשמוע דבריו שנאמרו ביראת שמים טהורה קבע מקום תפילתו בבית"כ ירחי כלה כל דרכיו ומעשיו היו בפלס ההלכה לכל דבר שאל וחקר הדין בדקדוק ההלכה. לא זכה להקים משפחה אי לכך כמת מצוה ידידיו קבלו ללמוד לעילוי נשמתו רבי חיים מאיר ב"ר צבי.

בהליותו שהיתה במוצאי שבת השתתפו מסלטה ושמונה של ב"ב, הספידו רבי ניסן גולדברג מראשי ישיבת אור ישראל שהזכיר שבפרשה נזכר מיתתו של איוב, שהיה אדם כשר.

עונג שבת או כבוד שבת

שמעתי מרבי חיים מאיר נתנון ז"ל [גלב"ע כ"ב סיון תשס"ג] ששאלו את החזו"א מה עדיף עונג שבת או כבוד שבת. הבין מיד החזו"א את השאלה וכוונתה וכך פסק לו "יכול אתה לאכול בלי חליפה".

למה לך לשלחם הביתה

סיפר הרב חיים מאיר ב"ר צבי נתנון ז"ל שהביא פעם אחת לישיבה פלונית שלשה בחורים מעולי תימן סידר להם מקום בהישיבה וכן שילמדו עמם בסוף הזמן אמר לו ראש הישיבה באמצע הזמן לא רציתי לומר לך שתקח אותם אבל לזמן הבא אין להם מקום בהישיבה בעל המעשה הלך לשאול את החזו"א על העניין ואמר לו החזו"א בחריפות תגיד לו לראש הישיבה בשמי למה לו לשלחם הביתה שיקח אותם לאמצע הים ויזרוק אותם שם כששמע זאת ראש הישיבה חזר בו מכוונתו והחליט להשאיר את הבחורים בהישיבה וכהיום הם ת"ח יראים ושלמים (מהג"ר אליהו מן שליט"א)

דברי החזון איש עלי

מכתב החזון איש מספר גזוים ושו"ת ח"א סי' לו אחדשה"ט. אם כי ידעתי הטרדא. לא מנעי מהבא בזה. ומוטב טרדא דמצוה שבשבילה יבטלו טרדות הרשות. המצב בארץ ידוע. כל ישיבה שעולה בידים חרוצות לייסדה היא בית מבצר וחומת אש לתורה ולממצות בארץ, אבל אין שיעור וקצב לעמל הבונים.

הרב טורצין רב ביהודי הוא אחד הבונים ליסד ישיבה בעירו והוא מוסר נפשו באופן מצוין. במקרה לבש רוח הר' חיים מאיר נתנון נ"י והיה עובר בידים חרוצות פה בארץ לקיים את הישיבה הנ"ל ונסע לארה"ב למצוא תמוכים להקם את הבנין, והוא איש אמונים וכל ליבו ונפשו לקרב את הצעירים לתורה, ולפי מכתבו לא יתנו בו אמון, ומן הראוי להגיד לאדם ישרו למען יעלה בידו לעשות פעלים לתורה. .... ואחתום שלו' וברכה דושי"ת אי"ש.

כחור של מנהג

סיפר לי ר' חיים מאיר שבאחד מנסעותיו לאנגליה התארח אצל משפחה שהאמא היתה גירית, וסיפרה לו שהיא היתה גוי והתגיירה ואחרי הרבה שנים שחמותה נפטרה ובבית האבלים כיסו את המראות נזכרה שלפני עשרות שנים בהיותה ילדה קטנה מאוד כך עשו בבית סבתה כשהיו אבלים, ואז טרחה ובדקה והתברר לה שהיא בעצם יהודיה רקנשכח במשך הדורות את זה, ובזכות מנהג זה זכתה לגלות את זה שהיא יהודיה כשרה.

וכסיל לא יבין את זאת

היה רגיל ר' חיים מאיר ז"ל לומר בשם הקדמונים, דהנה אומרים ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה, ונדפס מעליהם קול, צום, ממון, וכל אחד מהם יוצא בגימטריא 136. וביחד זה יוצא 408 כמנין זאת. וא"כ זהו דברי הפסוק וכסיל לא יבין את זאת, שלא יודע דרכי התשובה. וכן זהו דברי הפסוק על הכהן גדול 'בזאת עבוא אהר אל הקודש, היינו בג' ענינים אלו.

הדאגה למענן

ועקב שאנו בשנה על פטירת חמי, נביא דברים שכתב אחד הנכדים : כידוע הרבה גלמודים היו אצל סבא וכולם זוכרים את ר' חיים מאיר נתנון זצ"ל שהיה ידידו בשנים עברו ואיך סבא היה שומע ומקשיב לו, וסבתא היתה מכינה לו אוכל שהוא אהב ותמיד אם היה מרגיש רעב היה מגיע להשלים את סעודת השבת אצל סבתא.

ואני זוכר בילדותי שכמה פעמים היה צריך לקחת את חיים מאיר לבית חולים, וסבא נסע את האוטו ולקח אותו לאט לאט לאוטו ומשם לבית חולים. וכן הוא היה האפטרופוס על נכסיו, כי סמך עליו. ואחרי הפטירה שחילקו את נכסיו לצדקה, והיה צד לתת לאיזה ארגון ששייך למישהו מהשפחה חשש על כך מאוד סבא שאולי זה לא נקי מספיק לקחת את זה לצדקה עבור זה.

ראה עוד אודות פעליו למען ישיבת מקור חיים בס' היובל לישיבת מקור חיים עמ' כ"ח

יצחק ירנן

מדברי חמי רבי יצחק אלחנן גיברלטר זצ"ל בלב"ע ב' תשרי תשפ"א

עקב היותנו בשנת האבל לפטירתו של היקר באדם – חמי זצ"ל נביא אי"ה מידי שבוע דברים ועובדות הקשורות לפרשה לזכרו

מתי נאסרו בעריות

וירץ הנער ויגד למשה ויאמר אלדד ומידד מתנבאים במחנה. (בהעלותך יא, כז)

כתב הדעת זקנים וז"ל "אחי משה היו, כי כשניתנה תורה ונאסרו על העריות פירשו כולם, שנאמר וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו, ודרשינן על עסקי משפחתיו, וגם עמרם אבי משה פירש מיוכבד דודתו שהיתה אשתו, ונשא אשה אחרת והוליד ממנה אלדד ומידד". וצ"ע דהנה מעשה זה היה שנה אחר מת"ת, (שהיה עוד קודם מעשה המרגלים שהיה בשנה השנית) ואם עמרם נשא את אדם אחר מת"ת נמצאו דהיו פחות מגיל שנה וצ"ע. (ויש להוסיף בקושיא דזה היה אפשר דבאמת היו קטנים כ"כ דמצינו דהיו נביאים גם בכזה גיל קטן, וכדוגמא מצינו בפסיקתא רבתי פכ"ז שירמיהו ועוד נביאים שהתנבאו בקטנותם, וכ"פ הסעמא דקרא כאן. אכן הנה רש"י מביא שצפורה אמרה על נשותיהם שיתגרשו מהם עכשיו, ומבאר דכבר היו נשואים וצ"ע).

(ואולי י"ל דהנה כתב הרמב"ם פ"ט מלכים ה"א "ובמצרים נצטוו עמרם במצות יתירות, עד שבא משה רבינו ונשלמה תורה על ידו". ובמדרש החפץ פר' שמות פירש דהכונה למצות נשואין וגירושין שנצטוו עמרם, ודרש ליה מדכתיב ויקח עמרם, והיינו לשון קידושין, (ועי' נזה"ת שם מש"כ בביאור הדבר), וא"כ י"ל דאז נצטו גם את מי מותר לקדש ומי לא, ואז פרשו מנשותיהם האסורות ועמרם התחתן עם אחרת וא"כ בזמן ההוא הכונה למתן תורה היינו דניתן הלכות הללו, ואז נולדו אלדד ומידד נמצא דהיו עכשיו כבר מעל גיל פ'. שו"ר בס' דרשות ר"י אבן שועיב וז"ל "וקבלה ביד הראשונים ז"ל כי אלו אלדד ומידד היו אחי משה מן האב, כי ידע עמרם איסור עריות מן משה שעתידה תורה לאסורם, ופירש עמרם מיוכבד דודתו ולקח אשה אחרת והוליד את אלו, כמו שאמ' בוכה למשפחותיו על איסור עריות, וזהו אלדד אל דוד שאין בו איסור וכן מידד". ולפי"ז מה שכותב הדעת זקנים שבוכה למשפחתיו היינו דעמרם כבר ידע אז את מה שהם בוכים עליו עכשיו).

מי זוכה לכרין להאמת

והאיש משה עני עניי מאד מכל האדם אשר על פני האדמה. (בהעלותך יב, ג)

איתא בגמ' סוטה (ז, א) "א"ר אבהו, מריש הוה אמינא להו, (פסוקים בברכת כהנים) כיון דחזינא ליה לרבי אבא דמן עכו דלא אמר להו, אנא נמי לא אמינא להו. ואמר רבי אבהו, מריש הוה אמינא עינותא אנא, כיון דחזינא ליה לרבי אבא דמן עכו דאמר איהו חד טעמא ואמר אמוריה חד טעמא ולא קפיד, אמינא לאו עינותא אנא".

ונראה לבאר דבאמת תלום הדברים זה בזה, דנראה דכח לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא ולכוין להאמת ניתן, למי שעניו במעשיו, והטעם דכדי לכוין לאמיתותה של תורה צריך להיות שכינה עליו, ואדם שהוא בעל גאווה נאמר עליו (סוטה ה, א) אין אני והוא יכולים לגור בכפיפה אחת, וא"כ ככל שאדם יותר עניי זוכה יותר להשארת השכינה עליו וממילא יכול הוא לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

וע"כ כיון שראה ר' אבהו את ענותנותו של רבי אבא דמן עכו, הבין דמעשיו מדוקדקים כפי הלכה, וע"כ ראוי לנהוג כמותו.

מכתבי חיזוק ממרן ראש ישיבת חברון הגר"א כהן זצ"ל לסבא זצ"ל

ירושלים עה"ק ת"ו יום ב' לס' ירכיבהו על במתי ארץ

לכבוד ש"ב רב חביבי היקר מר יצחק אלחנן גיברלטר נ"י שלום רב

קבלתי מכתבך ועגמה נפשי לשמוע שהושיבך משערי ארה"ק אחרי נדודיך הרבים בתוך שאר שארית לפטי החרב שקווו לבא אל המנוחה והנחלה אחרי שבעם תלאות וצרות רבות והנה תקותם היתה למפח נפש ובהלה אך מאידך גיסא הנני מתנחם בזה שסוף כל סוף נתקרבת לארה"ק ותקותינו חזקה שלא ירבו עוד הימים ותזכה לבא בארה"ק ולשבת במנוחה במקום תורה ועלי" אשר זו היא בטח משאת נפשך ואני מקוה כי גם אביך ואחיד יבואו בקרוב בארה"ק ונשמח כולנו בכס.

חזק והתחזק בתורה ויראה והשי"ת יכתבך ויחתמך בספר חיים טובים ארוכים בספרן של צדיקים גמורים והש"י יאמר לצרותיכם די ותזכו לשוב בקרוב לארץ אבות.

ש"ב המקוה לראותך בקרוב ומצפה לישועה אהרן כהן

כל בני משפחתנו דורשים בשלומך.

*

בע"ה יום ה' לס' והייתם לי סגולה עה"ק ירושלם ת"ו

לכבוד ש"ב יקירי הבחור היקר המצויין ב"ש ומדות נעלות מר יצחק אלחנן גיברלטר.

מכתבך קבלתי והנה חשבתי כי לא אצטרך עוד לכתוב לך כי נתראה במהרה בשמחה פנים אל פנים. אך כפי הנראה לא תבא בזה לפני החדש הבא ולזאת באתי לחזק לבך בדברים אחדים למען אשר תשדל להתחזק בתורה ויראת שמים. כי אתה ובני גילך הם ממתי מספר ומהשרידים אשר ד' קורא בהם שהותיר השי"ת לפליטה מרבבות אלפי ישראל ואשר יש בהם כח וזכות של הכלל אשר שבו לנו את חייהם ונספו על קדושת עם ישראל ואנו צריכים להיות הקדושים בחייהם המוסרים נפשם תמיד על מזבח התורה והעבודה למען יתקדש שם שמים תמיד על ידינו. אני מקוה שתצליח בתורה ויראת שמים כי כן אנו רואים מהנסיון מן התלמידים משארית פליטי המחנות שזכו לבא ולהתקבל בישיבתנו שיש להם הצלחה היוצאת מן הכלל רק שתשדל עתה להיות יותר מוכן לקבל עול תורה ויראת שמים בעת שתזכה לבא בארה"ק ולהתקבץ בישיבה הקדושה ולהתמסר בכל כחך לחיי שלמות ועלי". אני מקוה כי זה יהי המכתב האחרון ובמהרה נזכה להתראות איתך בשמחה.

ב"ה שלום לאבא מארי שליט"א ולכל בני משפחתנו. ש"ב מחבבך אהרן כהן

*

ובמכתב לר' אברהם ילין כותב ר' אהרן זצ"ל

הנני בזה לבקשו שהיות שנמצא בקפריסין שני אחים נכדי דודי ז"ל מקובנא אשר הם מהשרידים שנשארו מכל בני משפחתי בליטא. אחד מהם הוא מהגולים הראשונים שמו יצחק אלחנן גיברלטר והוא יקר ומצויין בתורה ויראה טהורה וכל משאת נפשו הוא עסק התורה אשר בטח יכנס בישיבה בעת אשר יזכה לעלות בארצה"ק. והשני בא מקרוב שמו הוא דוב..

הלכה למעשה

תשובות מורינו ראש בית ההוראה
במשנת מרן רבינו הגר"ש אלישיב זצוק"ל

שהה כדי לגמור את כולה

שאלה העומד בתפילת שמונה עשרה ושומע אזעקה, האם צריך להפסיק בתפילה לעקור רגליו ולנוס למרחב מוגן.

תשובה פשוט שחייב לרוץ, והוא בגדר 'פיקוח נפש' הדוחה כל התורה כולה. ושונה מדין נחש כרוך על עקבו שאינו מפסיק (אורח חיים קד, א) ש"אינו נושך ברוב הפעמים" (פירוש המשניות לרמב"ם ברכות ה, א), אך טיל מזיק והורג. ומה שעניינו ראו ולא זר כי רובם בחסדי ה' רובם יורטו או לא הזיקו בנפש, אכן זהו נס מחודש בכל פעם בפני עצמו, אך במהותו עומד להמית.

ולמרות שהחשש שייפול בכל האזור ולא דווקא במקום בו עומד, והרי אין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב, אכן ביאר רבינו (שיעורי מרן הגר"ש אלישיב - ברכות שלא) שאין צריך דווקא ודאי פיקוח נפש, אלא מקום שיש חשש קרוב לסכנת נפשות נחשב בגדר פיקוח נפש שיש להישמר ממנו כמפני עקרב שמפסיק בתפילה (וכן ביאר מרן הגר"ל שטיינמן - פרי חיים).

וביותר אם אין כוונתו מיושבת בעקבות האזעקה, בוודאי עליו לפנות למקום שלא תוטלד כוונתו, כמבואר בשערי תשובה (קד, א בשם מהר"י מולכו) שגם בתינוק בוכה וכל כיו"ב הטורד כוונתו, צריך להרחיק ממנו.

אזעקות - פיקוח נפש?

שאלה האם אכן התרעות פיקוח העורף עומדות בהגדרת פיקוח נפש?

תשובה כתב החזון איש (אגרות וכתבים מה): "ההודעה לציבור למחר למקלט לפי מצב הנוכחי יש לחשוב להצלת נפשות. אך יש להזהר ממלאכה דאורייתא בכל מאי דאפשר כיון שאין כאן סוף סוף שאלת נפשות לפנינו, ואף שאין הולכין אחר הרוב בפיקוח נפש, מכל מקום בדברים רחוקים הרבה מפיקוח נפש אין דנים כפיקוח נפש, ותלוי כפי מדת הביטחון והמחמיר בכאן אין מוחזק בידו. ולענין הוראה לרבים יש להורות בזה כדין פיקוח נפש. ובמלאכות דרבנן אין להחמיר כלל, והמחמיר במלאכות דאורייתא אינו רשאי להחמיר ולמנוע מלהודיע לאחרים האזעקה, רק רשאי להשתמש ושיעשה על ידי אחרים, אבל במלאכות דרבנן אין ראוי להשתמש. אך לכבות הנר בבית האפל יש להחמיר שזה בכלל דברים רחוקים הרבה מפיקוח נפש ואין כאן גורם בטוח לפיקוח נפש במצב הנוכחי דיש כאן יותר מתלאת מי יאמר".

והנה דברי החזון איש נכתבו בימי מלחמת העולם השנייה כשנכנס מטוס אויב הופעלה אזעקה בכל רחבי הארץ מחשש שיטיל פצצות על התושבים, כפי שאכן קרה בתל אביב ר"ל. ובוודאי שהסכנה באותם ימים היתה פחותה מזמננו, שהרי האזעקה היתה בכל רחבי הארץ ממטוס בודד, ולא כפי שהיום מתריעים רק באזור המועד, ולא סתם ממטוס אלא מפצצה

<<<

"בכל יום ויום יורין בהן חצים"

הרבה שלוחים למקום, ואחד הנפלאים שבהם הנראה לעיני בשר ודם היא אותה מערכת המיידית את הטילים להציל מפני פגיעה בנפש. וכבר היו דברים מעולם. על הפסוק בפרשתנו (במדבר יג, ז) "וארון ברית ה' נוסע לפניכם" העוסק בשנות המדבר, מביא המדרש (תהילים כג): כמין זיקוקים של אש היה יוצא מבין שני בדי הארון ושורפין את הנחשים שהיו נקורות בית הבד ועקרים שהיו כקשתות שנאמר (דברים ח, טו) "המוליכך במדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב", שהיו שורפין את הקוצים ואת הברקנים והיו אומות העכו"ם רואין את העשן ואומרים (שיר השירים יג, ג) "מי זאת עולה מן המדבר" כתמורת עשן ורואין איך הקב"ה עושה להם נסים.

לא היה כאן בבחינת 'יוגבר' מול המחבלים אלא רק בבחינת 'יחלוש עמלק', והיו רצונו של מקום שלא נחשוב כי באה הישועה ושלום עלי נפשי אלא נמשיך בתפילותינו "אלה ברכב ואלה בסוסים, ואנחנו בשם ה' אלוהינו נזכיר" לבקש ולהודות על הנסים שבכל יום.

שומה עלינו להודות על כל הנסים והנפלאות המקיפים אותנו, ובעת האחרונה שבעתים, כאשר ארצנו הקדושה מהמקומות הבודדים בעולם בהם ה'נניף' כמעט ואינו, ונוספו עתה גם הנסים הגדולים מול אויבנו הבאים עלינו לכלותנו כאשר מאות רבות של טילים נורו לעברנו, ורובא הרוב לא פגעו בנפש ובעירנו פ"ת אף ראינו בחוש "שפך הקדוש ברוך הוא חמתו על העצים ועל האבנים" (איסר רבה ד, יד).

אכן שלוש פעמים ביום אנו מודים "על נסוך ונפלאותיך שבכל יום עמנו". על ההבדל בין 'נס' ל'פלא', עמד מרן הגר"ח קניבסקי כי בעוד נפלאות הם אפילו בדרך הטבע, שהקב"ה הזמין דבר זה בדיוק ברגע זה - נסים הם "בכל יום" שעושים לו נסים מיוצאי מצרים (תנא דבי אליהו א, והיו שבכל יום עומדים עלינו לכלותינו והקב"ה מצילנו מידם, וזה רק לישראל. ובגדרים (ט, א) בכל יום ויום יורין בהם חצים וחניתות ומאירים.

אין לישראל טבע כלל

ערב.

כמו כן למדו בני ישראל מכאן את מידת הבטחון של "ברוך ה' יום יום", וההכרה כי צבירת ההון וההכנה ליום המחר אינה מועילה למי שאינו זכאי לה ואינו אוהבו של ה' - בבחינת "להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא" (משלי יח, כא).

כדאיתא במדרש (שמות רבה ט, יג) "ויצא העם ולקטו - הדא הוא דכתיב ברוך ה' יום יום, אמר הקב"ה לישראל במידה שאדם מודד בה מודדים לו. אני נותן לכם את התורה שתהיו עוסקים בה יום יום, חייכם שאשביע אתכם לחם מן השמים יום ביומו. וכשתם עושים רצוני אני קורא אתכם העמוסים מני בטן ומעמים אני לכם כוס ישועות".

עוד רואים אנו כי מוונותיו של אדם קצובים לו ולא תועיל הצבירה למחוסרי אמנה. איש איש מבני ישראל קיבל מנה שווה של עומר לגולגולת, ואילו מחוסרי הבטחון ו"בעלי החיסכון" שהותירו: "ויתורו אנשים - אלו מחוסרי אמנה שבהם" (פד"ר שם), סופם היה "וירם תולעים ויבאש".

כדי לחיות בהנהגה ניסית זו של הארת פנים אשר העליה והשפע מחד, והירידה והמחסור מאידך - תלויים ומותנים במדרגה הרוחנית

"והאספסוף אשר בקרבנו התאוה תאוה, וישונו ויבנו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכילנו בשר"

(במדבר יא, ד)

פרשה זו דורשת בירור וליבון. ראשית דבר, יש להבין את עצם ה"ויתאוה תאוה" - אל מה התאוה ויבנו ויתלוננו "מי יאכילנו בשר". הרי כבר (שמות טו) נענה הקב"ה לבקשתם ויתן להם בשר בין הערביים ובבוקר השביעם לחם.

ובנוסף, הלא מעידים חז"ל במדרש (שמות רבה ט, א) כי אף כמון היה טעם בשר "הוריד להם את המן שהיו בו כל מיני טעמים והיה כל אחד מישראל טועם כל מה שהיה רוצה שנאמר לא חסרת דבר וכו', היה אומר בפיו אלולא היה לי פטמא [=עוף מפותם] מיד היה נעשה לתוך פיו פטמא".

אמנו"ד זצ"ל עמד ביסודיות על הדברים בשיחה שמסר בפני תלמידיו בשיבת מונטרה בשווייץ (פרשת בהעלותך תשי"ג, הדברים הודפסו בספרו 'מחשבת שלמה').

בני ישראל זכו להנהגה ניסית שנתגלתה בכל פרט ופרט, והיתה להם הארת פנים "בלתי אמצעית" - שמלתם לא בלתה מעליהם ורגלם לא בצקה, את מימיהם שאבו מבארה של מרים אשר הלכה לפניכם, ולחמם ירד מהשמים מדי

הלכה למעשה

ששוגרה, ואף על פי כן כתב החזו"א שבמלאכות דרבנן אין להחמיר כלל, ומעתה כל שכן שאין להחמיר מלהפסיק באמצע התפילה.

חזרה לראש התפילה

שאלה כשיצא למרחב המוגן שהיה כדי לגמור את כולה, האם צריך לחזור לראש התפילה.

תשובה חזר לראש התפילה רק אם שהה באונס. ואמנם נפסק במ"ב (קד, יז) שדיני הפסק בתפילת חמורים מקריאת שמע וכל שהפסיק מחמת אונס כגון נחש או שור בר כנגדו, אם שהה כדי לגמור את כולה, חזר לראש התפילה, אכן נראה שלא נחשב אונס מלהתפלל רק עד הגיעו למרחב המוגן שצריך למהר ואינו יכול להתפלל, אך לאחר שכבר הגיע הרי יכול תיכף להתחיל להתפלל ומה שיש המולת בני אדם ונתינות המבלבלים אותו ומזיזים אותו ממקומו אין זה אונס מלהתפלל שהרי יכול להמשיך להתפלל גם בעודו הולך. ואף שלכתחילה אין להתפלל בצורה זו, מכל מקום כיוון שבדיעבד ייד"ח בצורה כזו, אין זה אונס שמחמתו יחזור לראש אף אם בפועל שתק ולא המשיך להתפלל וכעין זה נתבאר במ"ב (ק"ג, ה') ובה"ל שם ד"ה ועיי'.

ונראה שלכתחילה ראוי לומר כמה תיבות מהתפילה בתוך כל ההמולה כדי שלא ישהה כדי לגמור את כולה שהרי לדעת השו"ע (קד, ה) בכל אופן ששהה כדי לגמור את כולה אף שלא מחמת אונס צריך לחזור לראש ויש לחשוש לדעתו שלא לשהות כל כך בשתיקה כדי לא להיכנס בחשש ברכה לבטלה.

ספר תורה בשעת אזעקה

שאלה מה ההנהגה הראויה באזעקה באמצע קריאת התורה כשספר התורה מונח על הבימה.

תשובה יעשה הכל להצלת נפשו, ואם אין שעות יניח את הס"ת כמות שהוא ויציא. אך אם הזמן מאפשר לו, יכסהו, ואם הממ"ד קרוב ויכול לטול את הספר עמו או להכניסו לארון הקודש מבעוד מועד, ראוי לעשות כן. את הברכה שלאחריה רצוי לברך תוך כדי המנוסה אף בלא עשרה שומעים, בכדי שלא יהיה הפסק בין הקריאה לברכה, ואם לא בירך בסמוך לקריאה אינו רשאי לברך שוב כשהזכרים להיכל בית הכנסת להמושך הקריאה.

מוקד ההלכה
שע"י בית ההוראה

0722-133-466

Beithorah.co.il

להנצחה בעלון באמצעות

בקופת בית הוראה הכללי ירושלים שע"י מכון ציוני הלכה

ניתן לשלוח שאלות וכן לקבל העלון מדי שבוע בדוא"ל:

Beithorah@gmail.com

יד, הוקשה לו, הרי כל מונתם היא רק בצאן ובקר של ממש הנשחט ("ישחט להם"), לא בדגת נס היודרת להם מהשמים. וכיצד יעשה להם טבע זה? שהרי עצם עשיית ה' דבר שכזה היא עצמה נס.

ולכן היה עונשם מידה כנגד מידה - "הבשר עודנו בין שיניהם טרם יכרת" - כי כל זמן שהאדם אינו מכניס את טרפו לפיו עלול הוא להפסיק את רכושו בעסק רע. אולם בלעסו את אכלו בין שיניו נדמה לו שכלו כל הקיצים, ומי יצליח להוציא את בלעו מפיו?

וכאן למדנו ה' ית' כי אם אינם זכאים וחדורי בטחון בו - לא יצליחו, ובעוד הבשר בין שיניהם "ויד' ה' בעם מכה רבה מאוד". כי אין עצה ואין תבונה נגד ה', הכל נס, ותלוי בדביקות האדם בה', ואין לישראל טבע כלל.

הרבה שלוחים להכין מזון ליראיו

המן בא ללמדנו שהכל בכל מכל כל מגיע הישר מידו הפתוחה והרחבה של בורא עולם ולא תעלה חלילה אף לרגע קט מחשבה אחרת.

ולא היה זה בגדר נס זמני אלא כתמרוור המורה דרך לכל ימות עולם שהקב"ה הוא הון ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כינים ואין מעצור מידו להושיע, לכן ציווה הקב"ה (שמות טו, לב) להניח מן "למשמרת לדורותיכם למען יראו את הלאה אשר האכלתי אתכם בהוציא אתכם במדבר", והביא רש"י שבימי ירמיהו כשהוכיחם מדוע לא עוסקים בתורה, ואמרו אם נניח מלאכתנו ונעסוק בתורה מזהין נתפרנס, אמר להם ירמיהו 'ראו דבר ה' - ראו את הצנצנת שהתפרנסו ממנה אבותיכם, והרבה שלוחים יש למקום להכין מזון ליראיו.

אכן הסומך ובטוח בלב שלם שהקב"ה ימלא כל צרכו, וזכה להבחין בהנהגת חסדו בכל צעד ושעל, ואם זכאי הוא אף נעשים לו נסים גם בדור בו לא חיים בהנהגה נסית כמדובר, כפי שהראה הקב"ה לרבי שמעון בר יוחאי אחר שנכנס למערה שברא לו מעין והצמיח לו עץ חרובים לזון.

האגדה מספרת כי בימי הצנע כתב אחד העניים מכתב לקב"ה 'חסר לי מאתיים לירות'. וכשהבחין בדואר במכתב ללא כתובת עם בקשה לתמיכה, העבירוהו ללשכת הסעד. הפקידה הרחומה התרימה את העובדים ושלחה לו מאה לירות. לאחר שבועיים קיבלו ממנו מכתב נוסף שיועד כביכול לקב"ה בו כתב 'תודה על מה ששלחת לי. אך בבקשה ממך בפעם הבאה אל תעבירו דרך הסעד, כי הגנבים הללו הפרישו לעצמם חצי'...

למבט מעוות זה בו לא מצליחים לראות את יד ה' המיטיבה, גם בזמן שזה נעשה בצורה ברורה לכל, יכול כל אחד להגיע אם רק לא יירשש בתוכו את מידת בטחונו ויתמיד להכיר בחסדי ה' המושפעים עליו בכל עת, אלא יתרגל לבחון את העולם בהסתכלות של השפעה 'טבעית', כי אז מסמא היצר את עיניו עד שלא יצליח כלל להעלות על דעתו שנשלחה אליו ישועתו מהטוב ומטיב.

של המושפע ובדבקו בה'. יש צורך בדריכות ועלייה מתמדת ובטחון ואמונה בה' ללא מיצרים.

לאמיתו של דבר, כללי הנהגת ה' בעולם וכן ההשפעה שהפרט מישראל מקבל, תלויים תמיד אך ורק בכללים הנ"ל, ודומים תמיד באופיים להנהגה במדבר. אלא שהם באים בצורה של "הסתרת פנים", אולם תוכנם - ניסים נסתרים המתגלמים בצורת חוקי טבע קבועים כביכול.

כפי שנמארך הרמב"ן בסוף פרשת בא "שאיין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם ניסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם בין ברבים בין ביחיד, אלא אם יעשה המצוות יצליחו שכרו, ואם יעבור עליהן יכרתו עונשו, הכל בגזירת עליון".

בכדי להבחין ולהכיר בזה יש צורך להיות מחונן בלב טהור וישר ובעין טהורה ובלתי משוחדת, החודרת מבעד למעטה חוקי הטבע הבלתי משתנים, ורואה את הניסיות שבהם וחשה באור פני ה', על אף הסתר הפנים.

וכאן - ביסוד מוסד זה "שאיין לאדם חלק בתורת משה עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שאין בהם טבע כלל" - חלה ירידת-מה בעם. בעומדם מול ההנהגה הנעלית ורבת ההוד של הארת פנים, והתלות הגמורה אך בניסים בין לשכר בין לעונש, כשכל יום היה מותנה אך ורק בדביקות עילאית - חששו הם שמא ירדו ממדרגתם קמעה ויפסידו את עולמם.

לכן בקשו בני ישראל מעט "הנהגה שבהסתר", שהשפע והטוב של מתנת ה' יהיה מכוסה בדרכי הנהגתו ית' שהטביע בטבע.

ובזה יובנו דברי חז"ל על הפסוק "זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם" (במדבר יא, ה) "אם תבן לא היו נותנים להם חנם, דגים היו נותנים להם חנם? ומהו אומר חנם, חנם מן המצוות" (ספרי פ' בשלח). ביאור הדברים: במצרים היה העם בהנהגה של הסתר פנים, בדרך ההסתר שהטביע ה' ית' בטבע. הם אמנם סבלו ועבדו עבודת פרך, אבל הפרוטה שנשתכרו למחיתם היתה כביכול בטוחה. ובמידה שעבדו וצברו מזון, היה הוא מוצי להם. וזהו - חנם מן המצוות, כלומר בכסף מלא ללא תשלומי מצוות ומעשים טובים שהנם המטבע היחיד לקניית הקיום במדבר. עתה יובן לנו מדוע לא הסתפקו במן ובשלו שנסה את המחנה מידי ערב, כי המן על אף שהיה לו גם טעם של עוף מפוסם הרי היה הוא לחם אבירים ניסי שאסור היה לצברו לעת מחסור. אי לזאת חששו בני ישראל שמא לא יוכלו לעמוד בהנהגה נעלית וגלויה זו, ויפסידו את מחיתם.

ובזה תוסבר שאלתו של משה רבינו "הצאן והבקר ישחט להם וצא להם אם את כל דגי הים יאסף להם ומצא להם" (במדבר יא, טו). שחלילה לא הסתפק משה רבינו ביכולת ה' לעשות נס נוסף על רבבות הניסים שאירעו עד עתה. אלא בידעו כי כל הפצם הוא בהנהגה נסתרת, הנהגה שהטביע ה' בטבע, וכל זה נובע מפגם בבטחון ומנטייה דקה להאמין בכחי ובעוצם

חקרי לב

משיעורי רבינו הגאון רבי חיים קלופט שליט"א

"בית המדרש נפש החיים"

גליון מס' 11

פרשת בהעלותך תשפ"א

שומרי משמרת ה'

א[משמרת ה' - במדבר, ולדורות

בפרשתינו ישנה פרשה שלמה על ענין המסעות: "...ולפי העלות הענין מעל האהל ואחריו יסעו בני ישראל, ובמקום אשר ישכן שם הענין שם יחנו בני ישראל... ובהאריך הענין על המשכן ימים רבים ושמרו בני ישראל את משמרת ה' ולא יסעו". דהיינו שהתורה מדגישה שכל ענין המסעות היה אך ורק על פי ה', ולכן מאריכה התורה שלפעמים יום אחד היו במקום ולפעמים יומיים, ולפעמים חודש וכו', "על פי ה' יסעו בני ישראל ועל פי ה' יחנו".

והנה מלבד שצריך להבין מה שהתורה כ"כ מאריכה בכל זה, עוד צ"ב מה בכלל הרבותא שנסעו ע"פ הענין, הרי הענין היה המדריך שלהם במסעם, ומה שייך ליסוע במדבר שממה שלא רואים את סופו בלא מדרך?

אלא מבורא בספורנו (וכ"ה ב"מ"ן ובאורו) שהיה פה נסיון גדול. שהרי לפעמים מגיעים למקום טוב ונעים אז רוצים לשוב בו הרבה זמן, ולעומת זאת כשמגיעים למקום שםם יובש רוצים לקצר כמה שיותר את ההשבות במקום זה, אבל בנ"ל לא עשו שום דבר על דעתם אלא הכל היה ע"פ ה' ית', היו פעמים שבקושי הספיקו לפרוק את הדברים וכבר צריך לארוז הכל ולהתכונן למסע. היתה דרושה כאן עבודה קשה של "משמרת ה'", להרגיש שהם לא מונהגים בכח טבעי אלא הכל בכח עליון.

ואז כ"כ שהענין עולה או יורד, אין זה סתם מורה דרך, אלא שזה הראה להם על רצון ה', וכלשון הנצי"ב - "שמסתמא היה כוונה ודעת עליון ית' שיהי דווקא כך, וכך ימים יתעכבו כאן".

וכשחיים עם כזו הרגשה שהכל רק ע"פ ה', זה נקרא "שומרי משמרת ה'". וכמו שמצינו שהלויים נקראו "שומרי משמרת הקודש", משום שהלויים היה להם תפקיד לשמור על אוהל מועד לא רק כדי שלא יכנסו זרים או גנבים, אלא כמ"ש הרמב"ם (ריש פ"ח מהל' בית הבחירה) "שאין שמירתו אלא כבוד לו, אינו דומה פלטרין שיש עליו שומרים לפלטרין שאין עליו שומרים", דהיינו שהלויים תמיד הרגישו בתפקיד.

וכך גם ישראל במדבר, כל הזמן היו במהלך שהכל ע"פ ה' וכל הזמן הם היו בשמירה, דהיינו שמירת דבר ה', וכמו שהקב"ה אמר לאברהם אבינו "לך לך מארצך וגו' אל הארץ אשר אראך", בלא שום מהלך טבעי, אלא רק כפי שיווה השי"ת.

ואומר הנצי"ב שיש כאן "רמז לדורות המאוחרים בנודדי ישראל... וזהו בכלל הנסתרות לה', כמו כל סתרי הטבע והשתלשלות עיני ישראל לדור דורים". ור"ל שבמדבר היה כל ההנהגה הניסית בגלוי, אבל זה בא לדורות לדורות המאוחרים, שגם כשלא רואים הנהגת ה' בגלוי, מ"מ ודאי שיש הנהגת ה' בהסתר, וחייבים לעמוד על משמרת הקודש, כפי רצון ה'.

ב[להרגיש מונהגים בידי ה'

והנה בהמשך הפרשה, נמצאת הפרשה של מתאוננים - "ויהי העם כמתאוננים רע באזני ה'", אומר רש"י: "אין מתאוננים אלא לשון עיללה - מבקשים עיללה האין לפרוש מאחרי המקום... אמרו אי לנו כמה לבטון בדרך הזה, שלשה ימים שלא חנונו מעיני הדרך".

וגם הרמב"ם מבאר שלא היו מתאוננים באמת, כי לא היה להם על מה להתאונן, אלא הם היו "כמתאוננים" - "כי היו מדברים במר נפשם כאשר יעשו הכואבים, והיה רע בעיני ה'", שהיה להם ללכת אחרי בשמחה ונבטון לבב מרוב כל טובה אשר נתן להם, והם היו כאנוסים ומוכרחין מתאוננים ומתעצמים על עיניהם".

צריך להבין איך זה יתכן, הרי התורה מעידה עליהם - "שמלתך לא בלתה מעליך ורגלך לא בצקה זה ארבעים שנה", א"כ מה זה שפתאום נהיה להם כ"כ קשה ללכת? ולא רק שלא היה קשה ללכת, אלא היה להם כל טוב, ובמין היה להם כל הטעמים והיה להם באר מים שהלכה איתם לכל מקום והענינים סוככו ושמרו עליהם מכל דבר רע, וא"כ על מה יש להתאונן?!

אלא רואים כאן, שגם כשהאדם נמצא בשיא הטוב בשיא השלום, והקב"ה נותן לו כל מה שרוצה, לפעמים דווקא אז מתעורר היצר של ה"מתאונן", שהאדם מתחיל לחפש איפה יש בכל זאת איזה משהו לא טוב, ומסתכל רק עליו. כי האדם לא יודע להעריך את החסד שהשי"ת עושה איתו בכל רגע.

[וזה מה שכתוב בפסוק במשלי (ת"י) "רוח איש יכלכל מחלתו, ורוח נכאה מי ישאנה", ומסביר הגאון "כשהאיש תמיד בשמחה הוא יכלכל מחלתו, אף שתבא עליו מחלה ח", הוא יכלכל מחלתו, בשמחתו יצטלח. אבל מי שיש לו רוח נכאה והוא העצבות, מי ישאנה - מי יכול לישא זאת". שהרי לכל אדם יש קשיים והתמודדות בחיים, הן קשיים גשמיים כפרנסה או חולי הגוף וכו', והן קשיים ברוחניים, שמרגיש שאינו מצליח בלימודו, כגון שחסר לו הבורות וכו' או בנפילה, וכו', לא אחד כפי דרגתו, אבל בא שלמה המלך ואומר מה העצה לכל זה? "רוח איש יכלכל מחלתו" הכל תלוי במצב רוח של האדם. אם יש לו רוח של שמחה הוא הוא יכול להתגבר על כל הקשיים, אבל אם חזו"ש לו "רוח נכאה" רוח של עצבות אז הוא באמת במצב רע מאד].

וצריך לדעת מה שאומר הנצי"ב. שאת אותה הנהגה שהיתה לישראל במדבר בצורה גלויה, כך יש אצלנו בצורה נסתרת, כל הזמן הקב"ה מטיב איתנו, ומה שנדרש מאיתנו להכיר בטובה שהוא מטיב עמנו ולא לבגוד. לא להיות "מתאוננים", ולא "כמתאוננים".

וזה ה"משמרת ה'" שצריך כל אחד באופן פרטי לחזק בעצמו, להרגיש שכל הזמן הוא מונהג בידי אבינו אב הרחמן, וכשהאדם מרגיש את זה ממילא הוא מתחנך, שח"ו לא ירפה מהשמירה. ומה שיש קשיים, אז חלק מהנסיגות של האדם ב"משמרת ה'".

והספורנו מפרש ש"משמרת ה'" הוא מלשון המתנה, כמו "ואבי שמר את הדבר". דהתורה באה לציין את המתנת בנ"ל בסבלנות. וכך האדם צריך תמיד לשמור את משמרת ה', היינו להמתין ולסמוך על השי"ת שיושיענו. [ודאי שזה דווקא כשהוא עושה מצוה את המאמצים להיות ראוי לישועת ה', אבל אחרי שהוא עושה מצוה מה שצוה, צריך להמתין לישועת ה', ונבטון שהיא תבוא. אם האדם יעשה את מה שמוטל עליו, הקב"ה יעשה גם הוא מה שצריך].

ג) התבוננות בדרך החיים ע"פ התורה

וישנה התבוננות נוספת בענין. הרי לאדם יש הרבה לבטים בחיים, יש לבטים גדולים ויש לבטים פחות גדולים, והנה כמה האדם היה שמח אם היה לפניו את משה רבינו שעל כל דבר קטן היה אומר לו את דבר ה', בזה מצב לא היו אף פעם בעיות, שתמיד היה יכול לדעת מהו רצון ה' בכל דבר.

אבל מצאתי ביאור הגר"א נפלא על משלי (טז, 1) מסביר שם הגר"א את הפסוקים: "כי לכל אדם יש לו דרך בפני עצמו ללכת בו כי אין דעתו דומה זה לזה וכו' וכשהיו בניאים, היו הולכים אצל הניבים לדורש את ה', והיה הנביא אומר על פי משפט הניבואה, דרכו אשר ילך בה לפי שורש נשמתו ולפי טבע גופו [וזה הפסוק הראשון "לאדם מערכי לב" - לדורש את ה' בכל לבבו, "ומה מענה לשון" - ע"י הנביא אין יתגלה], ומשבתלה הניבואה היה רוח הקודש בישראל, ורוח איש יודיענו איך יתנהג, אבל מי יאמר זיכיתי לבי שאין ברוחו רמיה כלל, ואין נבועו מתאוה ונוטה חוץ ממדבר ורצון ה', [וזה הפסוק השני "כל דרכי איש יד בעיני וגו'"] שאז יסור מדרכי ה' ומצותיו ולא ידע בעצמו], ולכן אין לנו להלך בגדולות ונפלאות, אלא לראות שהיה מעשינו אל ה' היינו לפי רצונו יתברך [וזה הפסוק השלישי "וול על ה' מעשיר ויכונן מחשבותיך" כלומר המעשים עצמן שהם מ"ע, בקיומן, וזיהיות מל"ת, הם כינון מחשבותיך וכו' ע"ש].

והיוצא מזה, שעשכשו שאין נבואה האדם צריך למצוא הכל בתורה, שבתורה יש הכל, שהיה נקראת "עצה ותושיה", שממנה אפשר לקחת את העצות הכי טובות, [כמו שכתוב בפרק קטן תורה על הלומד תורה לשמה, שנהנין ממנו עצה ותושיה]. וזה התפקיד שלנו להיות דבוקים רק בתורה, וזאת התורה נספדת ברמ"ח ושם"ה, וזאת האדם יודע איך לעצור בחיים ומה לעשות בכל ספק [וכמו שמביא ב"כתר ראש" בשם הגר"א מוולאז'ין, וז"ל (אח"ט): גילה רבינו דרך סוד ליקח עצה מן התורה, והיינו שילמד בחשק רב, עד שיסדמו לו כללד לשמה (בשאלות ומענות קצת לשמה) וזאת לחשוב על המבוקש אם לעשות או לא וכפי שיעלה על הדעת אז כן יעשה, וזו היא עצה התורה]. וזה ג"כ נקרא "משמרת ה'", לשקול כל דבר הכי קטן ע"פ התורה, ולחפש בכל דבר מהו רצון ה', ואם האדם ינהג כפי איך שניראה לו רצון ה', התוצאות יהיו חמורות וטוראות. וכמו שמוכר ב"כתר ראש" (אות קלה) שאמר רבינו הגר"א, שאם מספיק שהאדם יעשה מה שניראה לו שלם שמים, א"כ למה כל תיר"ג מצוות? מה שלשמה יעשה ושלא לשמה לא יעשה אפי' מצוה? אבל באמת אחר מתן תורה אין לזוז מכל תורה ומצוות ודברי רז"ל, (וכמו שמאריך בפניה"ח בפרקים), וכך כותב מרן החז"א זצ"ל באגרות (ח"א, קט) "הענוג היחיד הוא לעשות רצון קונו... רבותי למדוני כי בכל תנועה צריך להתייעץ עם חלקי השו"ע, ואין אני בן חורין לעשות דבר מבלי עיון בהלכה מן ההלכות הנוגעות לתנועות הנידון, ואין לי בעולמי אלא זאת". ומדגיש כאן שצריך להתייעץ עם כל החלקי השו"ע, משום שלפעמים אדם זוכר להסתדר עם א"ח אבל לא עם ח"מ, כמו הדוגמא שהמ"ב מביא לגבי נט"ל [שהלילה לעבור שום איסור עבור הסרן נט"ל] מגון ליקח מים שהכין חבירו עבור צמאון.

וכמה א"כ צריכים להודות להקב"ה שנתן לנו את התורה המורה לנו את דרכנו בחיים בדרך הישר והצדק, ולבנות על ידה את כל ההשקפה הנכונה, ואת כל המידות הטובות שנלמדים ממנה, כמו שמראים לנו בספרי הימורים.

ד) אור התורה הימור במטורה

זה מה שכתוב בתחילת הפרשה "בהעלותך את הנרות", ושואל רש"י: "למה נסמכה פרשת מטורה לתוכנית הנשיאים", ע"ש מה שתי', אבל הרמב"ן עונה על זה שזה מרמז על חוכמת בית חשמונאי, ומביא מהז"ל במדרש "אמר לו הקב"ה למשה, לך אמור לאהרן אל תתיירא, לגדולה מזאת אתה מוכן, הקרבת כל זמן שביית המקדש קיים קונו נהגין, אבל הנרות לעולם אל מול פני המטורה יאירו", וזה"ל אומרים שהמטורה רומזת על תורה [וכן: "הרועה שיהיה ידיו וסימנין מטורה בדרום"].

והנה בבית המקדש היה שני כלים שהם כנגד התורה, היה ארון הקודש עם לחות הברית ששם היה ספר התורה של משה רבינו. והיה המטורה. שואל רבנו חננאל: מה צריך לסמל יותר את התורה, הארון הקודש עם הלחות, או המטורה? למה לא אמרו "הרועה שיהיה יסתכל על הארון", הרי היה אפשר להסתכל, היו פותחים ברגלים ורואים "דאו ויתבטם לפני המקום". איך שהייתם נמצא נמצא משיקו פיהו.

אלא מבואר ברבנו חננאל, שמטרת המקדש היתה מטורה הפוכה, שכל מטורה עשויה להאיר בפנים, אבל המטורה של ביהמ"ק עשויה להאיר בחוץ! הכח של התורה בעצמה הוא סגור בקודש הקדשים, אבל מהתורה יוצא אור שמאיר את כל ירושלים. ולכן עשו חלונות מיוחדים שהאור יאיר לבחון, לכל ירושלים. כי המטורה מראה את האור של התורה, שהתורה מאירה את העולם הזה שלא לטעות, לא להתבלבל. הולכים ברחוב, ורואים איש, חושבים שהוא שר החינוך, בסוף מתברר שהוא נחש שברח מן החיות.

וזה המלחמה של היונים שנלחמו באור התורה, להחשיכו עיניהם של ישראל, בחושך של העוה"ז שדומה ללילה, ואור התורה מראה את הדרך הנכונה בחיים, והם שנלחמו נגד האור של התורה, רצו לבטל את האור של המטורה.

ומתתיהו ויהודה לימדו שנתורה זה אור. מסור נפש על בטורה. וכשאנחנו רואים את האור על פני למדי התורה בזכו ריתחא דאורייתא, אז אנחנו מבינים שניצחנו את היונים ואנו זוכים להמשיך את אור התורה. וכמו שרואים בחל, איך שכל בחור בכוהו ללמוד תורה. רואים לפעמים בחור שיושב ליד הגמרא וחולם, חסר לו העריבות בתורה, פתאום מגיע מישהו וזורק לו איה שאלה מענינת בסוגיא. ואז פתאום רואים איך הבחור מתחיל להתלהב והפנים נהיות זורחות, לפתע מתגלה בחור חדש, ממש תענוג.

צריך רק להאמין שאתה יכול. קצת להלהיב את האש. בכל אחד בעזרת ה"אש דת" של תורה, רק שזה בחינת גחלת שהאש כמסה בתוכה (כמו שכתוב הדרך עץ חיים), ורק ע"ש שנופנים בה יצאתה האש החוצה. האש הזאת שהייתה במתן תורה לא מוסקת, ואצל כל אחד ישנה האש של תורה, רק הוא צריך להלהיב אותה בעצמו.

זה ע"ש שקורא וחוזר וקורא, כמו שאומר ה"דרך עץ חיים", שכשהאדם משתדל להבין וקורא וחוזר וקורא ומתחזק להתבונן, אז ע"כ מוצת השלהבת מתוך הגחלת, והוא דווקא אם האדם כל הזמן משלהב את האש ע"ש שחוזר וקורא ומתחזק להתבונן, שאז הגחלת מתלהבת, אבל אם מניח ח"ו אז האש חוזרת ומסתררת בגחלת.

זה מה שמביא רש"י "בהעלותך" ד... צריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה. מבואר מרש"י שלהדליק נקרא "להעלות" משום שאש זה דבר שעולה, כך גם אש התורה בעצמותה היא דבר שעולה, אבל נדרש מאיתנו החלק השני שאומר רש"י שצריך להדליק עד שתהא השלהבת עולה מאליה, דהיינו להדליק קצת ולהניח, אלא כל הזמן "לעלות על תמיד".

- - - נערך מכתבי תלמידים - - -

הקודש לע"נ הנאמן הגדול הצדיק י"ד יוחנן ב"ר אברהם הלוי ליבוביץ זצ"ל, משגיח ישיבת "מיר", נלב"ע י"ח סיון תרצ"ז

לתרומות ולהנצחה להפצת הגליון: נדרים פלוס < חיפוש מוסד > ישיבת קהילות יעקב < קטגוריות > "עלון חקרי לב" או להשאיר הודעה ב"ק בית המדרש נפש החיים" במספר: 077-26-111-78, או במייל: k688042@gmail.com
לפניות, הערות והארות בכל נושא הגליון, וכן למסירת דברי תורה בכל נושא מרכיבו שלט"א, ניתן ליצור קשר באופנים הנ"ל.
- כל שיעורי רבינו שלט"א ב"ק בית המדרש נפש החיים: 077-26-111-78 -

פרשת בהעלותך תשפ"א

מישפטי התורה

הליכות חיים

בס"ד

נזקים שנגרמו כתוצאה מנזילת מים מדירת העליון לתחתון

שאלה

בבניין משותף נסדק צינור המים של הקומה השנייה בשני מקומות, וכתוצאה מכך חדרו המים לדירת השכן התחתון, והזיקו לטיח ולצבע שבקירות בשני חדרי שינה. לאחר שהודיע הניזק לשכנו על הנזילה, הזמין העליון פועל שהסכים לבוא רק בעוד יומיים כדי לתקן את הצינורות. כעת הם שואלים:

א. האם השכן העליון חייב לתקן את הנזקים שגרמו המים בדירת השכן התחתון?

ב. האם ישנו הבדל, בין אם החור בצינור המים נמצא לפני הברז שבביתו, כלומר המים נוזלים מאליהם לדירת התחתון, לבין אם החור נמצא לאחר ברז המים, כלומר שהמים נוזלים רק לאחר שהמשתמש פותח את הברז?

תשובה

א. מעיקר הדין כל זמן שלא נודע לשכן העליון מהנזילה - הוא פטור גם בדיני שמים מנזקי המים שלו. פטור זה קיים, בין אם המים נזלו מעצמם דרך החור שבצינור, ובין אם נזלו כתוצאה מפתיחת הברז ע"י המשתמש, כאשר החור היה בהמשך הצינור. 1

אמנם למרות הפטור האמור, כדי להימנע ממחלוקת ואי נעימות בין השכנים, ראוי לשכן העליון, לפני משורת הדין, לשאת בעלות תיקון דירת התחתון, או עכ"פ להשתתף עימו בעלות ההוצאות שהיו לו, למרות שכאמור מעיקר הדין הוא פטור. אלא אם כן, השכן התחתון ובני ביתו מוכנים לקבל עליהם ברצון את דין התורה, שאז יישא רק התחתון בתיקון הנזק.

ב. לגבי הנזקים שנגרמו מהמים בימים שחיכו עד שהגיע הפועל לתקן, לאחר שנודע לעליון מהנזילה - ישנו חילוק כיצד חדרו המים לדירת התחתון, ועיין במקורות את החילוק ההלכתי. 2

מקורות

1. כתוב בגמ' בב"ק (נה:) א"ר אלעזר, וי"א שכך כתוב בברייתא: ארבעה דברים התורה מיעטה בשמירתם, ואלו הם: בור, אש, שן, ורגל. כלומר בנזקי בור מספיק שבעל הבור כיסה כראוי את הבור שחפר, ואפילו אם לא סתמו בעפר, ופטור על הנזקים שייקרו אם לאחר מכן מכסה הבור נעלם, והוא לא ידע מכך, למרות שאנשים או בעלי חיים נפלו לבור וניזוקו. פטור זה קיים למרות שבורו נחפר שלא כדין ברשות רבים.

כמו כן מבואר במשנה שם בתחילת פרק הכונס, שאם אדם הכניס את בהמתו לרפת ונעל את דלת הרפת כראוי, ונפרץ המנעול ע"י גנבים או ע"י רוח חזקה שאינה מצויה באותה עונה, ומתוך כך יצאה בהמתו מהרפת ואכלה והזיקה לערוגות הירקות של חבירו, כלומר - ממנו הזיק ע"י שן ורגל, למרות זאת פטור בעל הבהמה על נזקי בהמתו, כל זמן שלא יודע שבהמתו עזבה את הרפת. פטור זה קיים עד הזמן שידע היכן היא נמצאת, ויוכל להחזירה לרפת.

והנה אומר רבי יוחנן בב"ק (נב.) לגבי בור שכיסהו כראוי והכיסוי נעלם, שבעל הבור מתחייב על נזקי בורו רק משעה שנודע לו שבורו פתוח, ומעתה נותנים לו חז"ל זמן סביר שיוכל לשכור פועלים כדי לכרות עץ ארז, ולעשות ממנו מכסה חזק ואמין לבורו. ובכל הזמן הזה - פטור בעל הבור מנזקי מי שיינזק מבורו גם בדיני שמים. ורק אם התרשל ולא טרח לכסות את בורו - הוא מתחייב מכאן ואילך על נזקיו.

לאור דברי רבי יוחנן, פסק היד רמ"ה שהובא בטור ובשו"ע חו"מ (ס"ח) תק"ו, שאם בעל הבור אינו מוצא אפשרות לקנות עץ ארז רק במחיר יקר מעבר למקובל בשוק, מותר לו לחכות [זמן סביר] עד שימצא לקנות מכסה מתאים במחיר המקובל בשוק.

סיבת פטור העליון על נזקי מימיו

לאור האמור, בנידון השאלה דנן, מכיוון שהמים המזיקים עברו את שעון המים הפרטי של דירת העליון, ונמצאים כעת בצינורותיו שהינם רכוש הפרטי של בעל הדירה - הם נחשבים כליו וזוכים לו בקניין חצר את המים שעוברים דרכם. ולכן מכאן ואילך גדר המים הללו שיוורדים לדירת התחתון הינם ממונו המזיק של העליון, ודינם כמו בהמתו שהזיקה ע"י שן ורגל וכפי שהתבאר לעיל. והנה מאחר ומים אלו היו במקום שמור כראוי שהוא - צינורות תקינים שניתנו ע"י הקבלן כשבנה את ביתו, לפיכך נחשב הדבר כמו ששמר את בהמתו ברפת שנעולה כראוי שלא תוכל להזיק. ולכן כל זמן שלא נודע לעליון שיש חור בצינור - שנפרצה הרפת וממונו הולך ומזיק - הוא פטור גם בדיני שמים על נזקי ממונו.

והנה פטור זה קיים גם אם החור בצינור נמצא במקום שאחרי הברז בביתו והמים נוזלים לשכן שמתחתיו רק אם פותחים את ברז המים. ולכאורה בנידון זה החיוב היה צריך להיות מדין אדם המזיק. כי ע"י פעולתו של פותח הברז, הוא דוחף את המים לעבר הצינור שאינו תקין, ולכן ממונו מזיק לתחתון. אמנם גם בגדרי אדם אומר תוס' בב"ק (כז:) ד"ה ושמואל אמר, שאונס כעין גניבה, גם אדם המזיק פטור. וממילא גם בנידון דנן, כל זמן שלא יודע פותח ברז המים שבכך הוא מזיק לשכנו - דינו כאנוס שפטור.

ואפילו לדעת הרמב"ן שסובר, שאדם מועד לעולם אפילו אם הזיק באונס גמור, אולם בנידון דנן גם לדבריו הוא פטור. מכיוון שרק אם אדם עשה "מעשה מזיק" שאסור לעשותו, אלא שהיה אנוס לעשותו, במקרה זה חייבו הרמב"ן. אולם כל זמן שהמשתמש בברז לא ידע מהחור בצינור, נחשב מעשהו כמעשה היתר ולא כמעשה מזיק. שהרי גם אם היה שואל את בית הדין לפני שפתח את הברז, האם יש בעיה בפתיחתו, היו אומרים לו שמותר לו לכתחילה לפותחו, כי אין חיוב לאדם שיעלה בדעתו ללא סיבה, שיקרה דבר פתאומי כמו חור בצינור המים. ולכן דומה נידון דנן לגמ' בב"ק (ק"ב.) גבי יתומים שהניח להם אביהם פרה שהייתה שאולה, ונפטרה האב באופן פתאומי. והיתומים חשבו שהפרה היתה שייכת לאביהם, כי חזקה שכל מה שתחת יד האדם - הרי הוא שלו, ולכן שחטו את הפרה, ואח"כ נודע להם שהייתה שאולה. ואמר רבא - שהם פטורים על הנזק שגרמו לבעליה. ורק אם אכלו ונהנו מבשרה, ישלמו עבור הנאתם שני שליש משווי הבשר שנמכר בשוק. ולפי"ז גם בנידון דנן אפילו לרמב"ן, מעשהו של פותח הברז נחשב מעשה היתר ולא מעשה מזיק. והדין שאדם מועד לעולם, נאמר רק בפעולת מזיק

שאסור היה לו לעשותו ולא בפעולת היתר, למרות שהתברר אח"כ שנגרם נזק מחמת מעשיו.

לאור האמור, בשני המקרים עד שנודע לעליון שמימיו מזיקים - הוא פטור מלשלם על מה שהזיקו לתחתון ואפילו בדיני שמים, כי גם הוא וגם ממונו אינם נקראים בשם "מזיק" שחייבה התורה לשמור עליהם שלא יזיקו. אמנם מעת שנודע לו שמימיו מזיקים - הוא חייב להביא פועל [אינסטלטור] שיתקן או יחליף את הצינורות, וכל עלות התיקון חלה עליו בלבד.

2. והנה לפי דברי היד רמ"ה שהובאו לעיל, הוא אינו חייב להביא פועל באמצע הלילה וכדומה, מכיוון שהמחיר בזמן זה יקר בעשרות אחוזים מהמחיר שעולה התיקון בשעת היום, אלא יכול להזמין את הפועל לשעות הבוקר במחיר המקובל. וכמו כן אינו חייב להזמין את הפועל היקר למרות שרק הוא פנוי לתקן, אלא יכול לחכות לפועל שלוקח מחיר סביר, אם הוא מוכן לתקן בתוך זמן סביר. ובמקרה כזה, בימים הבאים עד שיתקן הצינור, הוא עדין יהיה פטור מלשלם את נזקי המים שיחלחלו מעצמם דרך החור שבצינור המים.

אולם אם המים נשפכים לדירת התחתון רק כאשר פותחים את ברז המים, במקרה זה, מכיוון שכעת המים מזיקים לתחתון ע"י מעשהו של אדם המזיק שמודע לנזק שגורם, לפיכך אפילו לשיטת התוס' - אסור לו לפתוח את ברז המים עד שיתקן צינור המים שלו. כי אין היתר להזיק לשכן לצורך שימוש המזיק. ואם למרות זאת פתח את ברז המים - חייב לשלם לניזק עבור כל נזק שיקרה לו מחמת מים אלו. ולכן גם לדעת היד רמ"ה, אם ירצה העליון להשתמש בברז שביתו, ויש לו אפשרות להזמין כעת רק פועל יקר שיבוא לתקן - יצטרך להזמין את הפועל היקר, כי עושה זאת לתועלת עצמו בלבד, כדי שיוכל להשתמש בברז שבביתו. ואחרת יהיה אסור לו לפתוח את ברז המים עד שיגיע הפועל הזול לתקנו.

מסרים ורעיונות בפרשת השבוע

מרים הנביאה

מבואר בסוף פרשת בהעלותך (יב, ד-טו) חטאה של מרים שהשוותה בדברה עם אהרון את דרגת נבואת משה אחיה לדרגת הנבואה שלהם, ולכן נענשה מיידית ונעשתה מצורעת, ובני ישראל חיכו למענה שבוע עד שהתרפאה מצרעתה. ומבואר ברש"י בסוף הפרשה ע"פ המשנה בסוטה (טו:) ששילמו לה כעת מידה כנגד מידה, בעבור שחיתכה למשה על שפת היאור כשהושלך למים לאחר לידתו.

ולכאורה קשה, הרי העובדה שמרים חיתכה למשה זוהי סיבה מוצדקת שמשה היה צריך להכיר לה טובה בחזרה, לחכות לה, ולהתפלל לרפואתה וכו', אבל למה כלל ישראל חייב לחכות לה? ולכאורה ניתן ליישב בפשטות, שמכיוון שמשה היה צריך לחכות לה כהכרת הטוב, ובלעדיו כלל ישראל לא יכולים לנסוע במדבר, לכן גם הם "נאלצו" לחכות לה. או שהיות ומשה היה שקול כמו כלל ישראל, לפיכך גמילות החסד שעשתה מרים למשה, נחשב כמו עבור כלל ישראל.

אמנם כשנתבונן מעט בגדולתה ובזכויותיה הרבות של מרים הנביאה, נבין שאין מקום כלל לשאלה זו, וחז"ל נתנו טעם אחד מתוך סיבות רבות. כתוב בגמ' תענית (טו.) שבזכות מרים נתן הקב"ה לבני ישראל את באר המים במדבר. ולכן לאחר מיתת מרים, כתוב בחומש במדבר

(כ, ב) שלא היה מים לעדה, כמבואר שם ברש"י. נמצא לפי"ז שאפילו אם בני ישראל לא היו רוצים לחכות למרים - לא היו יכולים להמשיך ללכת במדבר בלעדיה, כי לא יהיו להם מים לשתות. וכל זמן שמרים היתה בחיים, המים ניתנו בזכותה. כך שלטובתם ולצורך קיום חייהם, הם היו חייבים לחכות למרים. נמצאנו למדים, שזכויותיה הרבות של מרים, קיימו והחיו את כל בני ישראל ארבעים שנה במדבר, ואין כאן רק הכרת הטוב למעשה שעשתה בזמן מועט, לפני כשמונים שנה.

פעליה של מרים להצלת חייהם של בני ובנות ישראל

אמנם כשנתבונן יותר בחיי מרים עוד מערש לידתה נבחין, שכלל ישראל הן הגברים והן הנשים חייבים למרים את כל חייהם הגשמיים והרוחניים. והיא בפועל הרבים, בתפילתה, ובסגורה לפני הקב"ה שיושיע את ישראל מגלות מצרים, זכתה לקרב את הגאולה. וכפי שכתוב במדרש רבה שמות (פ"א, ג) למה נקרא שמה פועה - שהופיעה את ישראל לאלוקים.

כתוב בגמ' סוטה (יב.) ובמד"ר שמות (פ"א, ג) שעמרם אביה של מרים היה גדול הדור. וכאשר גזר פרעה הרשע שכל הבן הילוד מבני ישראל יושלך ליאור, אמר עמרם, לשווא אנו יולדים ילדים, מאחר וכשייוולדו יהרגו אותם המצרים, ולכן גירש את אשתו. ומאחר ונחשב לגדול הדור ומנהיגו, לכן כל הזוגות הנשואים שבישראל הלכו אחריו והתגרשו. אמרה לו בתו מרים שהייתה בת חמש שנים בלבד, שגורתו יותר קשה מגזרת פרעה שגזר רק על הזכרים, ומחמתו מתכלה עם ישראל שלא ייוולדו יותר ילדים וכו', וכשראה שצדקה בדבריה, נשא בחזרה את יוכבד לאשה, וע"י כך כל ישראל נשאו בחזרה את נשותיהן. ובזכות דבריה נולד משה רבינו, וכן כל הבנים והבנות שנולדו בעם ישראל בשמונים השנים האחרונות שהיו במצרים - כולם נולדו בזכות מרים. ולפי החשבון שהאנשים והנשים נישאו לכל המאוחר בגיל שמונה שנים כמבואר בגמ' בסנהדרין (טו:), ושהיו יולדות ששה ילדים בכרס אחד. נמצא שמיליוני ילדים נולדו בעם ישראל בזכותה. לפיכך כשבני ישראל חיכו למרים שבוע במדבר - הם עצמם היו חייבים את חייהם למרים, כי בזכות דבריה לאביה המיוסדים על אמונה חזקה בקב"ה הם נולדו, וכפי שנכתב שם בהרחבה בחז"ל וע"ש.

מבואר בגמ' בסוטה (יא:) על הפסוק "ותחיינה את הילדים" שלא רק שיוכבד ומרים, שהיו המיילדות, לא המיתו אותם, אלא שעוד סיפקו להם מים ומזון כדי שיחיו. והוסיף שם רש"י: שהיו מסייעין להחיותם. והיו טומנות אותם בבתיהן ומגדלות אותם, ע"כ. כלומר, שהן עצמן גידלו את ילדי ישראל תוך סיכון חייהן כפשוטו, ולא חששו לפרעה ולצבאו למרות שיכלו להרוג אותם, אלא סמכו ובטחו בקב"ה. ומבואר במדרשי חז"ל, שאפילו אם נולדו ילדים בעלי מומים, היו מתפללות לקב"ה שירפאם, כדי שלא יחשדו בהן שהן גרמו לכך, ובזכות מסירותן להצלת ילדי ישראל זכו שהקב"ה שינה את הטבע עבורן וכל הילדים נהיו בריאים.

המיוחדות שבהנהגת מרים את נשות ישראל

ומחלקה הגדול של מרים בהתהוות ובקיום הגשמי של עם ישראל במצרים, נתייחס כעת להנהגתה הרוחנית במצרים. כתוב בנביא מיכה (ד, ה) ובמפרשים שם, שמרים התנבאה לנשים במצרים החל מגיל חמש שנים, חיזקה והדריכה אותן באמונה ללא סייג בקב"ה, ולימדה אותן את מצוות התורה שנשים צריכות לדעת.

אמרו חז"ל: "בזכות נשים צדקניות שבאותו הדור - זכו בני ישראל לצאת ממצרים", וכפי שביארו חז"ל במדרשים את מעשיהן הכבירים. והנה מנהיגת נשים אלו, ואבוקת האור שהאירה להן את האמונה היוקדת

בה' וחזקה אותן למרות הגלות והחושך שנמצאו בה, היתה מרים, שבכוח האמונה החזקה שהייתה לה בבוא ית"ש לבדו, בלי להתייחס ולהתפעל מההצלחות הזמניות שהיו לפרעה ועמו, הצליחה לרומם את רוחן של הנשים במצרים, להאמין ללא סייג בקב"ה בלבד, ולעמוד כצוק איתן גם נגד בעליהן. ולמרות שהגברים ניסו להטעותן מאמונה זו - הן סירבו לשמוע להם, וכפי שיבואר להלן.

כתוב בשמות (טו, כ) "ותיקח מרים הנביאה אחות אהרן את התוף בידה, ותצאנה כל הנשים - אחריה, בתופים ובמחולות". ואמרו חז"ל, וכפי שכתב שם רש"י: "מובטחות היו צדקניות שבדור שהקב"ה עושה להם ניסים, והוציאו תופים ממצרים". כלומר, אמונת איתן בקב"ה שהשרישה מרים בנשים, ושהן הלכו אחריה ללא סייג, וכלשון הפסוק "ותצאנה כל הנשים אחריה", גרמה לכך שהיו בטוחות שמעבר לניסים שהיו להם במצרים, עוד יהיו ניסים רבים לבני ישראל בכל שהותם במדבר. ולכן הוציאו ממצרים תופים כדי לשיר בחזקה, ולהודות להקב"ה על הניסים שייעשה לבני ישראל. ולמרות שעדיין לא ראו את הניסים, ואפילו משה לא התנבא עליהם, אלא רק מרים בנבואתה ובהדרכתה לנשים, גרמה להן לחיות שבוודאות יעשה להם הקב"ה כך.

והנה האמונה החזקה שהייתה למרים בקב"ה וביכולתו הבלתי מוגבלת, שעמה היא סחפה את כל נשות ישראל, גרמה לכך שכאשר הגברים מבני ישראל חטאו בחטא העגל כשלושה חודשים לאחר צאתם ממצרים, ורצו לשתף עמם את נשותיהן - הנשים נשארו באמונתן השלמה בקב"ה ובמשה עבדו. ולמרות שמשה בושש מלהגיע - לא הסכימו לתת שום תכשיט משלהן לעשיית העגל. וכמו כן כשחטאו הגברים מבני ישראל בחטא המרגלים וכפרו בקב"ה ובהבטחתו להביאם לארץ ישראל, שהינה ארץ זבת חלב ודבש - נשארו באמונתן השלמה בקב"ה, ולא רק שלא ערערו על הבטחתו, אלא אדרבה הן שאפו שיהיה להן חלק בארץ ישראל כמו שאמרו בנות צלפחד למשה במדבר (כו, ד) "תנה לנו אחוזה". ולכן אמרו חז"ל במדרש רבה במדבר (כא, י) ובילקוט שמעוני פ' פנחס (סוף רמז תשעג) שהנשים שיצאו ממצרים - זכו להיכנס לארץ. מדויק בפסוקים בפר' שלח (יד, כב-כג) שכתוב: "כי כל האנשים הרואים את כבודי וגו' ודרשו חז"ל - אנשים - ולא נשים. וכן בפ' פנחס (כו, טז) כתוב: "ובאלה לא היה איש, כי אמר ה' להם מות ימותו במדבר" וגו' ודרשו חז"ל גם כאן איש - ולא אשה.

והנה את כל עוצמת חוסן של נשות ישראל, הן קיבלו ממרים הנביאה שהנהיגה אותן קרוב למאה ועשרים שנה, ובזכותה כולן זכו להיכנס לארץ ישראל, בעוד שמרים מסיבות הידועות לקב"ה בלבד, נשארה קבורה במדבר, כמבואר בחומש במדבר פ' חוקת (כ, א). וכתב שם רש"י, למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה, לומר לך, מה קורבנות מכפרים - אף מיתת צדיקים מכפרת, ע"כ. כלומר, מרים הנביאה לא רק בחייה הצילה את כלל ישראל, אלא גם במיתתה היא נלקחה כדי לכפר על בני ישראל, ולהציל את חייהם.

תיאור חייה המרים של מרים

והנה למרות כל האמור לעיל על גדולתה ופועלה הגדול של מרים הנביאה, בהתבוננות בחייה האישיים של מרים לאור דברי חז"ל, אנו מבחינים שהיו קשים מנשוא יותר מחייהן של שאר נשות ישראל.

מבואר בחז"ל, למה נקראה בשמה - מרים? מאחר ובשנה שנולדה נגזרה הגזרה של עבודת הפרך על בני ישראל במצרים. ולכן על שם המרירות שבגזרה זו, קראו לה הוריה בשם מרים. והנה ידוע ששמו של האדם הוא גם מהותו, ובפרט בדורות התנ"ך. ואכן חייה האישיים היו קשים ומרים מנשוא, וכדלהלן.

מבואר בגמ' סוטה (יא: - יב.) שמרים היתה חולה במחלה קשה, ולכן מראה פניה היה רע ביותר, ולפיכך לא רצה אף אחד מבני ישראל לשאת אותה לאשה, למרות גדולתה והיותה נביאה. והנה לפי חשבון השנים שיוצא מהגמ' בסנהדרין (סו: ורש"י בדברי הימים א' (ב, ט) מתבאר, שרק לאחר שהייתה מעל גיל חמישים, נשא אותה כלב בן יפונה לשם שמים, כדי שיהיו לו בנים צדיקים שדומים למשה ואהרן אחיה. ואכן נולד להם בן צדיק - חור, שנהרג אח"כ ע"י הערב רב בחטא העגל כאשר ניסה למנוע מהם לחטוא.

התמורה בחייה האישיים של מרים שנקראה לבסוף - אפרת

נמצא שבעוד שרוב הנשים שהנהיגה מרים - היו נשואות, למרות היותן צעירות ממנה בשנים רבות, וכפי החשבון שמבואר בגמ' בסנהדרין שם, וברש"י בדברי הימים א' (ב, ט) מוכח שלכל אחת מהן היו מאות צאצאים, ורק מרים נשארה עדיין ברווקותה, ודחיה שאף אחד לא רצה לשאת אותה, למרות זאת התגברה מרים בגבורה על אנושיות, והתעלמה במשך יותר מחמישים שנה ממצבה הטראגי, ואדרבה הקרינה אמונה יוקדת בקב"ה, וסחפה אחריה את כל הנשים באמונה זו עד שזכתה להינשא לכלב בן יפונה הצדיק, ומחמת זכויותיה הרבות, והדברים שעשה כלב למענה כמבואר בגמ' סוטה (יב.), ריפא אותה הקב"ה, ונתן לה יופי וחן מיוחד במינו כמבואר שם בגמ', והשתנה שמה ממרים - לאפרת. שם שמהותו - חוזק מיוחד, כמבואר ברש"י במגילת רות (א, ב). וגבורת הנפש העילאית של מרים, עברה בירושה למעולים שבשבט יהודה שזכו להיקרא - "אפרתיים", להורות שיש להם חוזק וגבורה ושלמות עילאית ברוחניות ובגשמיות שאותה הם ירשו מהסבתא הגדולה - מרים הנביאה שנקראה לבסוף אפרת.

הליכות והלכות בדף היומי

יומא מט.

נסילת תרופות בשבת לאנשים בריאים שסובלים ממחשבים בלבד

כתוב בגמ', שרבי חנינא התיר לרבי יהושע בן לוי לשתות בשבת משקה שנקרא - שחלים, למרות שהוא מועיל גם כרפואה.

לצורך הבנת הנושא, נרחיב בס"ד את הביאור בזה. מבואר בגמ' בשבת (קט:): שאמרו חכמים, שמי שחש בגופו מיחוש קל, והוא ממשיך עדיין להתנהג כאדם בריא - אסור לו לקחת בשבת תרופה להקל את כאביו או לרפא את מחלתו, בין אם התרופה קיימת בצורה מוצקת, כמו הכדורים השכיחים בזמן הזה, ובין אם התרופה נלקחת באופן נוזלי. טעם האיסור הוא משום - שחיקת סממנים. כלומר, בזמנם היה שכיח שהיה להם מידע רפואי, שלקחו לכל מחלה עלים מצמחים מסוימים והיו טוחנים אותם, ואת הרסק היו בולעים עם מים או כמו שהם. והנה במעשה זה של טחינת העלים, יש בכך איסור מלאכת טוחן שאסרה אותו התורה, והוא אחד מה-ל"ט מלאכות שאסור לעשותן בשבת.

לפיכך אסרו חכמים לקחת תרופה זו בשבת אפילו אם התרופה היתה מרוסקת מערב שבת. כי חששו שמא מי שיחלה בשבת, אם לא ימצא תרופה מוכנה, מחמת בהילותו וכאבו יטחן בשבת את העלים הראויים לרפא את מחלתו, ויעבור בכך על איסור עשיית מלאכה בשבת ר"ל.

ובגלל החשש הזה, אסרו חז"ל לקחת כל דבר שעשוי לרפואה גם בזמן הזה. למרות שהתרופות מיוצרות בבתי חרושת מיוחדים לכך ובאופן שונה, וע"י אנשי רפואה שמייוחדים לכך, ואינם נעשים על ידי כל אדם, בכל זאת נשארה גזירת חז"ל בעינה.

אמנם ישנם מקרים שמותר לקחת תרופות בשבת, וישנם מקרים שחייבים לקחתן בשבת מפני ספק פיקוח נפש או מסיבות אחרות, וההלכות בנידון זה התבארו בהרחבה בשו"ע אור"ח (סי' שכח) ובמפרשיו, ואין מגמתנו לכתוב כעת על הלכות רפואה בשבת. אמנם מאחר והגמ' ביומא (מט:) מתייחסת לגבי ההיתר לאכול או לשתות מאכל או משקה שגם אנשים בריאים אוכלים או שותים אותם, למרות שהם מועילים גם לרפואה, לפיכך נרחיב בס"ד פרטים בנידון זה ששייכים גם בזמן הזה.

ביאור ההיתר לאכול או לשתות דבר שלא ניכר שנעשה לרפואה

כתב השו"ע אור"ח (סי' שכח, לב) וז"ל החושש בשינוי - לא יגמע בהם חומץ ופלוט. אבל מגמע ובוֹלַע או מטבֵּל בו כדרכו. החושש בגרונו - לא יערענו בשמן, אבל בולע הוא שמן ואם נתרפא - נתרפא, עכ"ל. והנה ביאורה של הלכה זו בתוספת דברי המשנ"ב שם (ס"ק קא-קד) הינו, שמותר לאדם שחש באחד מאבריו, לאכול ולשתות מאכל או משקה שגם הבריאים דרכם בכך, למרות שדבר זה גם מרפא את מחלתו. אולם התנאי לכך הוא - שיאכל או ישתה את זה באופן שבריאים אוכלים או שותים אותו, ולא יהיה ניכר ממעשיו שעושה זאת לצורך רפואה. ולכן מי שמרגיש כאב סביר בשינוי [ולא כאב חזק שמחמתו נחלה כל גופו או שצריך לשכב במטה. וכמו כן אם החולה הינו תינוק או אדם עם חולשה ומחלות נוספות - ההלכות לגביהן הינן שונות] ורוצה להקל על כאביו - יכול לשתות משקה שיש בו כוהל כמו: יין, ליקר, יי"ש לסוגיו השונים. כמו כן הוא רשאי לטבול לחם או עוגה במשקה הנ"ל, ולאכול ע"י לעיסה איטית בפיו, כי כך גם דרך אנשים בריאים לעשות. ואע"פ שכוונתו היא כדי שהכוהל יחדור לשן הכואבת וישכך את כאביו.

אולם אסור לו להכניס לפיו את המשקה שמכיל כוהל ולגרגר עמו בצד של השן הכואבת ולפלוט אח"כ את המשקה לכיור וכדו'. מאחר ופעולה זו ניכרת שנעשית רק לצורך רפואה, כי אדם בריא - שותה כמקובל את המשקה ולא מגרגרו, ובפרט לא בצד מסוים בלבד, ולכן יש בכך את גזירת חכמים של שחיקת סממנים, למרות שבנידון דנן הוא לא צריך לשחוק סממנים כדי להתרפאות. אולם אם הכאב בשן הינו חזק משמעותי אע"פ שאינו מצריכו עדיין לשכב במטה, ולא נחלה מחמת זה כל גופו, בדיעבד מתיר החיי אדם (כלל סט סעיף ג) להשהות את היי"ש בפיו זמן מה ואח"כ לבולעו. ובשעת הדחק מתיר שם החיי אדם גם לפלוט אח"כ. וישנם מהאחרונים שהביאו אותו להלכה, אמנם המשנ"ב לא הביא להלכה את כל דבריו.

כמו כן אסור למי שחש כאב בשינוי, לשתות אלוהול שנועד לחיטוי ואין דרך אנשים בריאים לשתות זאת, כי ניכר שעושה זאת לצורך רפואה. והנה האיסור קיים גם אם עושה זאת כשהוא לבדו בחדרו, ואין אנשים נוספים שרואים אותו. כלומר, המושג שאמרו חז"ל שאסור לעשות דבר שניכר שעושהו לצורך רפואה, אין כוונתם אם זה ניכר לאנשים אחרים שרואים אותו, אלא מספיק שזה ניכר לחולה עצמו.

והנה הגדרים שהתבארו לגבי כאבי שיניים קיימים גם כלפי כאבי גרון או למי שיש פצעים בפיו או בחניכיים. ולכן אסור למי שסובל מכאב גרון לקחת סוכריות מציצה שנועדו כאמצעי ריפוי לכאבי גרון, ואדם בריא

אינו לוקחם, מאחר וניכר שלוקחם לצורך רפואה ואע"פ שסוכריות אלו מתקוות. אולם סוכריות מציצה רגילות הנמכרות בחנויות המזון - יכול לקחתן, מכיוון שגם אנשים בריאים לוקחים אותן ונהנים מכך, ואע"פ שהוא לוקחן לצורך הקלת כאביו.

מי שהשפתיים שלו יבשות - אסור לו לשים דבר שומני עליהן ואפילו אם הוא נוזלי, כי ניכר שעושה כך לצורך רפואה. אולם הוא יכול לאכול לחם שמרוח בחמאה ו/או במרגרינה בכמות שישנם גם אנשים בריאים שמורחים כך, ולשפשף את שפתיו אחת בשנייה [לא ביד] עם ממרח החמאה שעל הלחם, מכיוון שמעשהו הינו כדרך שגם בריאים עושים.

מאכל לבריאים שמועיל לרפואה

בהמשך לאמור לעיל, מוסיף השו"ע אור"ח (סי' שכח, לו) שכל המאכלים והמשקים שהינם מאכלי בריאים - מותר לאוכלם ולשתותם, למרות שכוונת האוכלם והשתותם היא לצורך רפואה. ואע"פ שישנם אנשים בריאים שמאכל זה מזיק לבריאותם, וכן גם לאותו אדם מאכל זה מועיל לאבר אחד שבגוף ומזיק לאבר אחר, ואם כן לכאורה ניכר שהנ"ל אוכלם לצורך רפואה בלבד, בכל זאת מכיוון שאכילתו או שתייתו אותם הינו באותו אופן שמקובל כך גם אצל אנשים בריאים - לפיכך מותר לאוכלם, כי אין ניכר במעשהו שנעשה לצורך רפואה.

לאור האמור, מותר לאדם שנחירי אפו נסתמו, לשאוף טבק כדי לפותחם, אע"פ שאינו רגיל בכך. כמו כן מותר לחש בגרונו, לשתות תה חם עם דבש או עם יי"ש חזק כדי להקל על כאבי גרונו או לרפא את הצטננותו, למרות שכשהוא בריא - אינו שותה תה באופן הזה. שמכיוון שישנם אנשים בריאים ששותים באופן הזה לצורך הנאתם, לכן לא ניכר שהוא עושה זאת לצורך רפואה, אלא נראה שותה אותו אופן ששאר הבריאים שותים.

תרסיס נגד ריח זיעה שנותן ריח טוב, מכיוון שאינו מרפא, לכן מותר להתזיז אותו על גופו.

מותר למי שסובל מעצירות לשתות מיץ שזיפים או קולה, מכיוון שישנם אנשים בריאים ששותים זאת, לכן לא ניכר ששותה לצורך רפואה.

כמו כן מותר לאכול שקדים או שאר מיני קטניות שאינם קלויים או כל מיני ירקות נדירים לצורך רפואה ממחלות שונות, למרות שאותו אדם לא אוכלם במקרה אחר, ורק אנשים טבעוניים אוכלים אותם. מאחר והירק או הקטניות הנ"ל נאכלים גם ע"י אנשים בריאים, ולא ניכר שהם לצורך רפואה, אלא כמו שאר הירקות והקטניות שבשוק.

כמו כן מותר בזמן הזה למי שכואבת לו בטנו או אבר אחר בגופו, להניח עליו בקבוק שעשוי מגומי שבתוכו מים חמים [שנקרא - וואר"ם פל"ש], מאחר וגם אנשים בריאים שמים אותו על בטנם או על המטה כשקר להם.

נחלקו פוסקי דורנו לגבי לקיחת ויטמינים בשבת לאדם בריא לצורך חיזוק גופו, האם מותר לקחתם מאחר והם נחשבים כמאכל בריאים. או מאחר והוא, וכן שאר האנשים לוקחים אותם בעיקר לצורך חיזוק גופם, א"כ נחשב הדבר כעין צורך רפואי. ובפרט כאשר הוויטמינים נמצאים בתוך קפסולות או בתוך כדורים מוצקים, שניכר שנלקחים לצורך רפואי כמו שעשויים שאר התרופות המקובלות לריפוי מחלות שנמכרות באופן הזה.

העלון יוצא לע"נ: הר"ר חיים יצחק ז"ל בהר"ר צבי הי"ד, ומרת נחמה בת הר"ר יחיאל הלוי ע"ה

הפרשה המחנכת

בהעלוי: 60

חינוך והגות על פי משנתו של הרש"ד הירש

עורך הרב שלמה רזנשטיין

חוסר מימוש עצמי

חוסר מימוש עצמי, זו אחת הסיבות לתסכול מתמשך של רבים וטובים. כאשר האדם מרגיש אינו ממלא את ייעודו בעולם, הוא מרגיש שאינו ממצה את עצמו ואינו מביא לידי ביטוי את כישרונותיו.

יש מקרים שתחושה זו מגיעה לאדם בעקבות מבט פנימי על עצמו, כאשר הוא חושב שהיה יכול להיות במקום אחר מזה שהוא נמצא בו כיום, או שיש בו תחושה של עמידה במקום וחוסר התקדמות. יש מקרים שבהם תחושה זו מגיעה לאדם בעקבות קנאה באדם אחר המצליח מאד ומתקדם היטב, ההרגשה היא, מדוע חברי התקדם כל כך ונמצא בעמדה משפיעה או בעמדה שבה הוא מתפרנס טוב ממני, ומדוע אני לא הגעתי למקום ההוא.

תסכול ותחושת חוסר מימוש עצמי, מביאים את האדם לידי עצבות, כעס, מירמור, ולעיתים אף דיכאון, חוסר מעש, עייפות שבא לידי ביטוי באי תפקוד או תפקוד לקוי.

מה התפקיד שלי

השאלה שכל אדם שואל את עצמו שוב ושוב, מה התפקיד שלי בעולם, להיכן אני אמור לשאוף, מה אעשה, מה אני עתיד לעשות ולהיכן עלי להגיע בסוף המסע. שאלה זו לגיטימית, למרות שהתשובה ליהודי המאמין היא פשוטה יותר – לעומת מי שאין האמונה בליבו – כי היהודי המאמין, עושה את הנדרש ממנו ואמור להאמין שתכליתו בעולם היא קיום התורה והמצוות ויש בכך מטרה כשלעצמה.

השאלה לגיטימית כאמור בכל מקרה, כי לכל אדם יש תפקיד המשלים את הפסיפס המושלם הנקרא 'עם ישראל'. וידועה ומפורסמת אמרתו של רבי זושא מאניפולי, לעולם יאמר אדם מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב, והרי לא כל אדם יכול להגיע למעלתו של אברהם אבינו, אלא שכפי שאברהם אבינו מילא את ייעודו בעולם באופן המושלם, כך ישאף

אדם למלא את ייעודו בעולם באופן המושלם, כשאגיע לשמים לא ישאלו אותי מדוע לא הייתי אברהם אבינו, ישאלו אותי מדוע לא הייתי זושא.

שלמה המלך החכם מכל אדם אומר במשלי: לְאָדָם מַעֲרָכִי לֵב; וּמִדָּ' מַעֲנָה לְשׁוֹן. כָּל דְּרָכֵי אִישׁ, וְד' בְּעֵינָיו וְתֵכֶן רוּחוֹת ד'. גַּל אֶל ד' מַעֲשֵׂיךָ וְיִכְנֹ מַחְשְׁבֹתֶיךָ. וּמִבְּאֵר הַגֶּאֱוֹן מוֹיִלְנָא שְׁסוּד הָעֵנִין שֶׁל פְּסוּקִים אֵלּוּ שֶׁהֵם דֶּרֶךְ לָאָדָם אֵיךְ לִהְיוֹת וּלְיֵלֶךְ בְּרִצּוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וְעֵצָה טוֹבָה, כִּי לִכֹּל אָדָם וָאָדָם יֵשׁ לוֹ דֶּרֶךְ בְּפָנֵי עֲצֻמוֹ לֵיכָךְ בָּהּ, כִּי אֵין דַּעַתָּם דּוֹמָה זֶה לִזֶּה וְאֵין פְּרָצוּפֶיהֶן דּוֹמִין זֶה לִזֶּה וְאֵין טֵבַע ב' בְּנֵי אָדָם שׁוּוִים. וְכִשְׁהִיוּ נְבִיאִים, הָיוּ הוֹלְכִין אֲצֵל הַנְּבִיאִים לְדְרוֹשׁ אֶת ד' וְהָיָה הַנְּבִיא אֹמֵר ע'פ' מִשְׁפָּט הַנְּבוּאָה אֶת דְּרָכֵי אִשְׁרֵי יֵלֶךְ בָּהּ לְפִי שׁוֹרֵשׁ נִשְׁמָתוֹ וּלְפִי טֵבַע גּוֹפֹו, וְזֶה הוּא "לָאָדָם מַעֲרָכִי לֵב", שֶׁלוֹ לֹא הָיָה רֶק לַעֲרוֹךְ לִבּוֹ לְדְרוֹשׁ אֶת ד' בְּכָל לִבּוֹ וּמִדָּ' הָיָה מַעֲנָה לְשׁוֹן – ע"י הַנְּבִיא, אֵיךְ יִתְנַהֵג.

דהיינו, בתקופת הנביאים, היו הדברים פשוטים בתכלית. אם האדם היה מסתפק מה תפקידו בעולם, ובאיו דרך עליו ללכת לפי שורש נשמתו וטיבעו, הוא היה הולך לנביא שהיה מביא לו את דבר ד' ולאדם היה נותר רק לערוך את לבבו ולדרוש את ד', וד' היה המענה לשון, תשובת הנביא מאת ד' מה עליו לעשות. הנביא היה אומר לאדם אחד להיות ראש ישיבה ולאחר הוא היה אומר להיות נהג, מחנך, טבח, רואה חשבון, מלמד דרדקי או משגיח בישיבה קטנה.

אולם מעת שאין לנו נביאים – אומר הגר"א "משבטלה הנבואה, יש רוח הקודש בישראל. ואיש – רוחו הוא יודיענו איך להתנהג. ורוח הקודש יש לכל אדם ואדם.."

רוח הקודש – לכל אחד

מפליא, לכל אדם יש רוח הקודש המורה לו ומנווטת אותו לדעת מה דרכו וכיצד עליו לנהוג ומה עליו לעשות ומה תכליתו בעולם. רוח הקודש הניתנת לכל אדם כיום, היא מורה לו מה עליו לעשות, מה תכליתו, האם הוא יהיה ראש ישיבה או משגיח, או הנהג של ראש

חלוקת תפקידים במקדש

בפרשתנו, אהרן הכהן מקבל את תפקיד העלאת הנרות במנורת המקדש, תפקיד זה ניתן לכהנים, כאשר רמז גדול יש בנרות כפי שאומרים חז"ל, האורות הפונים ממזרח למערב מסמלים על ישראל המצפים לאור של קדושה שיאירו את עיניהם ויחיו את לבם בתורת ד' ובהבטחותיה, ורוח התורה המתגשמת בישראל וההתמסרות הנלהבת של ישראל לרוח זו, שתיהן מכוונות רק למטרה אחת – העליה וההתעלות אל ד'.

שבעת הנרות המאירים אל מול פני המנורה והמתאחדים באור האמצעי, הם הרוח המעשית של בינה, גבורה ויראת ד' שתצטרף אל הרוח העיונית של חכמה, עצה ודעת, ורוח יראת ד' תשא את כל אלה. היא תביא לידי פריחה והתפתחות רוחנית, עד שרוח הקודש תשרה על האדם "ונחה עליו רוח ד'".

בפרשה הקודמת ראינו את נשיאי שבטי ישראל שהביאו לבית המקדש את הטוב והמובחר שברכושם, את הכסף והזהב, את הסולת, השמן וסמי הבשמים ואת המובחר שבעדריהם. בכך ביטאו שהם מוסרים לד' את כל נכסיהם ואת כל הווייתם ורצונם. כן ביטאו את שמחת ליבם בשמם ובשם שבטיהם, על שמסרו את כל אלה לד' ולמקדשו, ובגלותם כך את יחסם למקדש ובלב אחד ובעצה אחת, השלימו את חנוכת המזבח.

בני שבט לוי ואהרן נשיאם, לא היו שותפים בחנוכה זו של שבטי ישראל ונשיאיהם. שכן לא להם היו הסולת והשמן, הכסף והזהב והבשמים, לא להם היה עושר העדרים, כי לא היה להם מעמד כלפי המקדש, אלא הם עמדו בצד המקדש, והמקדש עצמו היה חלקם ונחלתם.

הכהנים, מכוונים את העם לשאיפה אל הנר המערבי

ולפיכך, בעוד נשיאי ישראל הקריבו את חנוכת המזבח וכך ביטאו את יחס האומה לבית המקדש, נתבאר לאהרן ואחר כך לשבטו מה יחסם למקדש בקרב האומה. להעלות את הנרות, כך ש"אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות", שכל הרבגוניות של שאיפות הרוח תתאחד בשאיפה אל ד'. הנה זה תפקיד הכהן ומשמעות עבודת הלוויים. מה שהנשיאים ביטאו בימים הגדולים של החנוכה, על כך ישקדו הכהנים יום יום, הם ידאגו לכך, שרוח זו תהא שורה בעם בכל יום, וחיי האומה יבשילו בכל עת לקראת שלמותם הרוחנית והמוסרית, הנה זה התפקיד המוטל על הכהנים, ואהרן יתן לו ביטוי על ידי הפניית כל האורות אל האור האמצעי.

והכתוב מוסיף מיד – ויעש כן אהרן – אהרן ביטא את התפקיד המוטל על הכהן, עליו להפנות את כל השאיפות הרוחניות של האומה אל ד' ואל תורתו, ואהרן נתן ביטוי לכך על ידי הפנייה מתאימה של נרות המנורה, ולא היה בזה משום יוהרה של כהן, אלא הוא רק עשה כאשר צווה ד' את משה, מילא את התפקיד שהוטל עליו להשלמת הפאזל המופלא של העם היהודי.

הישיבה ובוזה הוא משלים יעודו להשלמת הפסיפס המושלם של עם ישראל.

אך, ישנה הסתייגות גדולה – ממשיך ואומר הגר"א – אשרי אדם לא יחשוב לו ד' עוון ואין ברוחו רמיה, "מי יאמר זיכיתי ליבי", "ש"אין ברוחו רמיה" כלל, ואין טבעו מתאוה ונוטה חוץ מדבר רצונו יתברך. האדם צריך להיות בנקיות מושלמת, שאין בליבו נטיות לב המושכות אותו מרצון ד' למקומות אחרים – שאינם מקומו.

לעיתים אנו שומעים אמירות "לו אני הייתי בתפקיד זה, הייתי עושה את הדברים אחרת" ומאחורי משפטים אלו מסתתר רצון עז להיות במקום שהוא לא המקום של האדם, ובמקרים אלו נאמרים דברים שלעיתים אינם בנקיות הנדרשת כלפי שמיא וכלפי תפקיד האדם בעולמו, כי אם רצון להיות במקום שאינו מקומו של האדם. ובמקרים גרועים יותר, מבקש האדם להיות במקום שכלל אינו תואם את כישוריו או את יכולותיו.

ובכן, אין ספק כי כדי הגיע לתוצאה הנכונה והראויה, על האדם לשאת תפילה שראשו וליבו יהיו נקיים מכל מחשבה זרה, ולאחר שינקא את ליבו והרגשותיו, ולאחר שישא תפילה על כך, ירגיש ליבו מה הוא תפקידו ולהיכן ליבו נוטה, כך יגיע למסקנה אודות תפקידו בעולמו, ויראה ברכה בכך.

בחן את עצמך

לכך יש להוסיף גם את המקום שבו ניצב האדם, הן מבחינת עצמו והן מבחינת מקומו, כי הקב"ה מגלגל את האדם למקום ולסיטואציה שבה יש בידו להשפיע ולמלא את ייעודו. האדם יבחן את עצמו וישאל את עצמו, היכן הוא מתגורר, להיכן גלגלה אותו ההשגחה העליונה, מה הם התכונות הבולטות שחנן אותו ד', מה הם הדברים שהוא מצוין בהם, מה היא סביבתו הקרובה, מה הם הדברים שנקדים בדרכו באופן שלא תזמן בדווקא, אלא נקרה בדרכו.

כך אנו מוצאים לגבי מינוי שליחותו של משה רבינו משהימנא, שבדרכו נקרה לראות את הסנה תוך כדי רעיית הצאן, ובאמצעות מראה הסנה קיבל את שליחותו להיות מושיען של ישראל, ובתוך הדברים הוא מברר את אופן שליחתו והאם היא אפשרית לאור קושי הדיבור, והוא מעלה בפני הקב"ה ששולחו את החששות מגודל השליחות, את העובדה שאחיו הגדול ממנו אולי ראוי יותר – כדי לוודא את נקיות ליבו שאינו נוטל שררה יותר מאחיו הגדול, ומה הדרך שבה יקבלו בני ישראל שליחותו זו, וכאשר ברור לו כי ד' שלחו לשליחות זו, הוא מקבל על עצמו את השליחות ומבצעה – למרות שהיא נראית באותה העת כנגד כל הסיכויים.

הגליון מוקדש לעלוי נשמת
בן-ציון בן בנימין

גליון רנ"ה פ' בהעלתך
י"ח סיון ה'תשפ"א
רמת - השרון

רבי יעקב אדלשטיין זוקללה"ה

מסיחותיו של מו"ר הגאון הגדול

נכון שכבר למד כל מה שצריך, למה הוא מחפש בספרי הלימוד? ....

ולכן הם מחליטים לפטר את הרב! ...!

אך – כמובן, מסכנים אלו ראשי הקהל, דלים ומדולדלים מכל מושג מה זה שקידה בתורה, הם מדמים הגברת לשפחותיה, ומודדים במהלך מחשבה של חולין.

כי לא כשאר חכמות היא חכמת התורה, וחכמת המוסר ויר"ש.

(סיפור זה הוא בניגוד, למעשה הפוך, שאירע בעיירה אחת קטנה בפולין או בליטא, שג"כ החליטו לפטר את הרב. אך הסיבה שם היתה, בגלל שעברו כמה פעמים ע"י חלון ביתו בחצות לילה, ואפי" קצת לפני חצות, והי' שם חושך, והרי זה סימן שאינו מתמיד כראוי בלימוד התורה. אך הם לא ידעו את הסיבה האמיתית, שהרב כ"כ עני, שאין בביתו כסף עבור נרות להאיר, והוא לומד בע"פ בחושך).

וכל זה אמר שלמה המלך בחכמתו (משלי כ"ב) "חנך לגער ע"פ דרכו, גם כי יזקין לא יסור ממנה".

ופירשו חכמי המוסר, שסוף הפסוק הוא הדרכה אל מה שיש לחנך נער, את הצעיר, בשנות ילדותו ונעורותו.

ואמר שיש לחנכו כך, כדי שגם כי יזקין לא יפסיק מלעסוק בחינוך עצמו, ובעבודה על עצמו, להשתלם עוד ועוד מדרגא לדרגא.

ופירוש הביטוי "לא יסור ממנה" – הוא הכוונה לא יסור מלעסוק גם בזקנותו בעבודת החינוך.

ונסביר הדבר בתוספת העמקה. הרי כתוב (תהלים קיא י) "ראשית חכמה יראת ה'", כלומר, שהחכמה הזאת, דהינו יראת שמים, היא הראשית והמובחרת מכל החכמות שבעולם, וכן כתוב בס' איוב (כח כח): "הן יראת ד' היא חכמה". ואם כך הדבר, בודאי יש להתמקד ביותר, בקנין ערך יקר זה, דהיינו יר"ש. ואיך קונים יראת שמים?

כבר אמרו חז"ל (ברכות לג ע"ב): "הכל ביד שמים, חוץ מיראת שמים". כל דבר ה' מביא על האדם, עניות או עשירות, בריאות או להיפך, אך יראת שמים הוא הדבר שתלוי רק בנו, וה' רוצה שזה ייעשה רק בכחנו.

ולכן על כל צרה שלא תבוא אפשר לומר: "ה' יעזור", או "זה לא גורא", בטחו בה', וכו', אבל לגבי יראת שמים, ח"ו מלומר ה' יעזור, ואני לא צריך כ"כ להתאמץ. כי זה ענין אבסולוטי שלי בעצמי, ואם זה שייך לי, אז אין

בתורה, אפילו בשעה שאינו תחת רבו, ובמחיצתו.

כי, עיקר החינוך הוא, לבנות את האישיות של החניך.

ומדוע חכמי התורה נקראים בדברי חז"ל בכינוי "תלמידי חכם", או: "תלמידי חכמים", הרי מדובר באנשים מבוגרים או קשישים, שעברו כבר את גיל ההתלמדות.

אלא – כל ימי חייו ירגיש את עצמו בבחינת תלמיד. בשאיפה ללמוד עוד ועוד.

וזהו מאמר בן זומא בפרקי אבות ד', איזהו חכם? – הלומד מכל אדם. רק מי שעדיין ממשיך ללמוד, כי יודע הוא חסרונו כמה שכבר למד – הרי יש עוד הרבה והרבה להוסיף לימודים, ודרגות בתורה, ובמוסר, וביר"ש.

השקפה זו, אינה קיימת אצל העוסקים בלימוד חכמות חיצוניות, אצלם העמל הוא רק מתי שהתלמיד מתכוון לקראת הבחינות. ואם נבחן והצליח, והוא כבר באמת יודע את כל מה שדרשו ממנו, כגון בהגדסה, או במתמטיקה וכדומה, הרי כבר סיים חוק לימודיו, ואינו ממשיך להיקרא בשם תלמיד, כי הוא כבר גמר הכל.

ומספרים, שפעם אחת שלחו מאמריקה, מקהילה אחת, בקשה לירושלים, שישלחו אליהם רב גדול בתורה, שיוודע הרבה ויוכל לענות על כל שאלה שישאלוהו. ואז שלחו להם אחד מבחירי האברכים בישיבת "עץ חיים" גאון גדול ובקי נפלא, ה"ה הרב שלמה נתן קוטלר, ואמנם הגיע לאמריקה, והתחיל בתפקידו.

אולם, ראשי קהילה זו היו עמי הארץ כאלו שלא היה להם מושג באיכות לימוד תורה, ויהי היום, הגיע לירושלים מכתב מראשי קהילה זו, בתלונה חריפה, למה רמיתם אותנו, המינוי של רב זה הוא מקח טעות. ולמה?

כי, אנו ביקשנו רב כזה שכבר יודע הכל, והנה שמנו לב שאצל רב זה (ר' שלמה נתן) האורות דולקים בביתו גם לאחר חצות לילה, ועשינו מעקב לראות, כמה הוא עוסק בשעה מאוחרת כ"כ, (כי לא רצינו לחשוך שיש שם משחקי קלפים ח"ו), ובסוף התברר לנו שהוא יושב ע"י השולחן מול ערימה של ספרים רבים, וגם כותב שם בתוך מחברות אשר מכל זה הוברר לנו שעדיין לא סיים את חוק לימודיו, שהרי הוא עוסק בלימוד וכתובת מבחנים, כי אם זה

חינוך עצמי

חינוכו העצמי של האדם
מכתבי מו"ר זצוק"ל, מתוך
הספר 'חיי יעקב'

יום ד' בהעלותך תשנ"ה

שנת הלימודים מסתיימת, ימי החופש מתקרבים ובאים.

אך – רק שנת הלימודים, היא מתקרבת לקיצה, אבל הלימודים עצמם, אינם מסתיימים.

כי אצלנו, לימודים, אינם רכישת ידע גרידא. לימוד – עיקרו הוא חינוך. ועבודה חינוכית היא, שאיפה לעלות עוד ועוד מבחינה רוחנית. הוספת עוד מעלה נפשית, עוד מדה טובה. חינוך זה אינו מסתיים אף פעם.

וגם, כאשר כבר מסיימים לגמרי את כל כתות בית הספר, הרי יש צורך להמשיך ולעמול על חינוך עצמי.

ובנושא זה נפתח במילה מתוך פרשת השבוע, פרשת בהעלותך.

נאמר שם "בהעלותך את הנרות", ופירש רש"י (הסבר מדוע לא כתוב בהדלקתך) שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה "מאליה".

ובודאי ברור, שהמאמר אינו יוצא מידי פשוטו, דהיינו שהכהן צריך לעסוק באש ובפתילה, עד שיראה השלהבת כבר דולקת כראוי, ועולה מאליה על גבי הפתיל, כדרוש. אך, ידוע, שיש גם כוונה על דרך הרמז.

והמנונה רומזת ללימוד התורה, והכהן המדליק, הוא הרב או המורה, והפתילה היא התלמיד, שיש להכניס בתוכו את אור התורה ואהבתה.

ועל זה אמר רש"י "שצריך להדליק", כלומר, צריך לעסוק בחינוך התלמיד, "עד שתהא שלהבת עולה מאליה", כלומר, עד שהתלמיד כבר יחשוק בעצמו, להתעלות, ולעסוק

אלא שהביאור בזה, שאמנם מותר לאכול בשר, אך תלוי מאיזו סיבה אוכלים אותו. אם אכילת הבשר היא לשם קיום הגוף, הרי שדבר נורמאלי הוא לאכול ירקות או בשר. אבל לאספסוף הייתה תאווה גדולה לתענוגות ובשר ובזה הדביקו את בני ישראל בתאוות אכילתם, עד שכתבו "וישבו ויבכו" וכל זאת בשביל לקבל בשר.

משמים מקפידים על מידות רעות

ומן השמים מקפידים גם על המידות הרעות הללו של תאווה ותענוג, וזאת הסיבה שהיה חרון אף, כי בשר נוצר בשביל לאכול בשבתות וימים טובים, או בשביל קרבן פסח, אבל לא לשם תאווה גשמית גרידא.

כשהמוסר של משה רבנו לא השפיע, נעשו

כשיש תאווה לבשר, הדבר מצביע על קלקול חזק במידות האדם. ובזה רצה הקב"ה לחנך את בני ישראל, חינוך להתקרבות אל השם וחינוך להתענגות אך ורק על מצוות ומעשים טובים. וכשלא הועילו דברי המוסר שאמר משה רבנו לבני ישראל, רק אז נתן הקב"ה עונש. ונקבע שם המקום שבו נקברו את המתאווים לבשר, "קברות התאווה". כי שם קברו את העם המתאווים.

וכן יש לדקדק בלשון הפסוק "כי שם קברו את העם המתאווים". שלכאורה היה צריך לכתוב "קברות המתאווים" ולא "קברות התאווה", אלא שדבר זה בא ללמד, לקבור את המידה הזו של תאווה, לקבור אותה בארץ. שאם תרצו לאכול בשר, אכלו! אבל לא "לשם בשר".

מעשה בר' אבא גרוסברד שנוף בבחורים

זכורני כשהייתי בחור בישיבת פתח תקווה, הרעים המשגיח ר' אבא גרוסברד זצ"ל את קולו על דבר חמור שנעשה בישיבה, ומעשה שהיה כך היה:

באחד מימות החול, בארוחת הצהריים בישיבה, הגישו בסוף הסעודה ליפתן שזיפים בצבע אדום. הטבח הניח את הלפתן בצד כדי שהבחורים יקחו ממנו לאכול לאחר הסעודה. הבחורים, דחפו האחד את חברו כדי להגיע ולאכול מן הלפתן. צעק לעבריו ר' אבא גרוסברד זצ"ל: "כמו עשו, שרצה מן האדום האדום הזה".

אכן, אין שום פסול ומותר לאכול ולשתות, אך שיהיה הדבר בדרך ארץ. והדברים נוגעים לימינו שידוע שמי שהתענוג שלו הוא מן הדברים החומריים הללו, הדבר מפריע לו להתענג מסוגיית הגמרא ומעוד שטיקל ר' עקיבא איגער. לשאיפות חומריות אלו אין מקום כלל וכלל, יש לקבור את התאווה הזו. 'קברות התאווה'.

משל לשדה זיבורית, שגם לאחר שהאדם משקיע הרבה עמל בחרישה ועיבוד הקרקע, יוציא ממנה רק כמות קטנה של יבול תבואה. אולם מדת ההנהגה של הקב"ה, שאינו דורש מאף אדם יותר ממה שאפשר לו בכחו הוא. אך, מאידך, מי שבכחו ובאפשרותו לעסוק יותר, בעבודת הבורא, הוא נתבע, למה לא נתת כפי יכולתך.

סיפור נפוליאון. וסיפור מעשר שני של עני ועשיר.

(המשך מאמר הלל) "ואם לא עכשיו - אימתי", לא לדחות את העבודה למועד מאוחר.

כשיצאו בני ישראל מארץ מצרים, כידוע, לא היו אז שומרים ששמרו על גבולות מצרים. וממצרים ברחו אספסוף של ערב רב יחד עם בני ישראל, אותם ערב רב החליטו להתגייר ומשה רבנו קיבלם. בסופו של דבר, כידוע, היו לעם ישראל צרות רבות מן הערב רב שיצא אתם ממצרים.

הערב רב דרשו בשר והדבר השפיע אף על בני ישראל העם הקדוש, עד שאמרו "מי יאכלנו בשר...?", "וַיַּעַתָּה נַפְשֵׁנוּ יְבֶשֶׁתָּה אֵין פֶּלֶא...".¹ אנו יבשים. המן לטעמם היה חם מדי, ואף על פי שגם במן היה טעם של בשר, הרי שרצו לחוש במציאות גם תחושה של בשר ולא רק טעם של בשר. ומיד כתיב "וַיֵּן ה' קָצֶם מִקֶּה רָבָה מְאֹד".² וכשנקברו המתים, הנציחו בני ישראל את המקום בשם "קברות התאווה".

על שום מה חרון האף הגדול הזה

בהתבוננות ומחשבה מעמיקה על איזו מצוות לא-תעשה הם עברו, הרי שבשר טריפה לא אכלו, רק ביקשו בשר, ופשוט הדבר שביקשו בשר שחוט וכשר. וכי אסור לאכול בשר? פשוט שמותר, ואם כן מה חרון האף הגדול הזה שהיה כאן, ובעוד שהיה הבשר בין שנייהם מתו אחד אחר השני.

¹ שיחה שנאמרה בישיבה קטנה אחת, ע"פ חוברת הבחור המצויין (וכעת מרביץ תורה בדרום) הרב משה חליוה שליט"א

² במדבר י"א, ד

³ שם פס' ו'

⁴ במדבר י"א, לג

להתירש רק להרעיש את עצמו, למלא כל חדרי לבי בריכוז המאמץ לרכוש יראת שמים. והביא הרה"ג ר' שלום שברדון שליט"א סיפור נפלא, שנותן לנו משל ומוסר השכל להתעורר. בהיותו אברך, ומתגורר בשכונת "שערי חסד" בעה"ק ירושלים, שיחקו שם ילדים בשכונה, בסוס וברכיבה, כגון ילד אחד ה' הסוס, ואחר הפרש וכו', ורץ ילד אחד מאירקה שמו במהירות לכיוון מדרגות הבית, ונתקל ונפל, ונחבט מצחו בחוד המדרגה, ונפתח סדק במצח, ודם נוזל ממנו. מיד רץ ר' שלום ותפש את הילד על זרועותיו, ושם מטלית רטובה על הפצע, שעדיין שותת וצובע בדמו את המטלית, וכך רץ עם הילד על זרועו, אל בית הרופא.

והנה בצאתו מן החצר, ראתהו מרחוק אשה שהיתה סבתו של התינוק, והיא חשבה שזה תינוק של ר' שלום שרץ הוא ואשתו אחריו. ותאמר הסבתא מרחוק, אל תבהלו, זה לא נורא, זה לא נורא, ה' יעזור, וזה יעבור לו לתינוק שלכם. בינתיים, הסבתא התקרבה יותר, והכירה שזה מאירקה שלה, נכדה, אז פתחה בצעקה היסטרית: מ-א-י-ך-ק-ה! שלי, מ-א-י-ך-ק-ה!! אוי לי מה קרה!

השכנות, ששמעו צעקותיה, מיד ענו לה, באותן המלים, שהיא עצמה הרגיעה, רגע לפני כן, וקראו לה, סבתא יקרה! זה לא נורא, זה לא נורא, ה' יעזור, זה בקרוב יעבור, וכך נהיתה הסבתא ללעג.

ושאל ר' שלום מה קרה כאן? קודם דיברה בנחת וברגיעה, ד' יעזור, ועכשיו פתאום, כל כך רועשת ודואגת?

והתשובה פשוטה, קודם – זה היה סתם ילד, ועתה זה "מאירקה שלי".

כך, עלינו לדעת שהחינוך ליראת שמים זה "מאירקה שלי".

זה דבר שאין לומר: "ד' יעזור", אלא זה בנפשנו, וכל המאמצים נשקיע בזה.

הכל בידי שמים, חוץ מיראת שמים. על יר"ש ועל דקדוק בקיום מצוה, אין לסמוך על בטחון.

ועתה נאמר: שנת הלימודים מסתיימת – עונת חינוך עצמי מתחלת!

וכך אמר הלל (אבות פרק א'): "אם אין אני לי – מי לי", ופירש רבנו יונה: אם האדם לא יעורר את עצמו, מה יועילוהו המוסרים (אף אחד לא יעשה המלאכה במקומך), ואפי' אם נכנסו הדברים בלבו ביום שמעו, ישכחם היצר, ויעבירם מלבו, ולכן – לא יסמוך על תוכחת המוכיח לבדו, אלא יוסיף לעורר עצמו, בלימוד מוסר, ובהתבוננות רבה.

(המשך מאמר הלל) "וכשאני לעצמי מה אני", פירש רבנו יונה גם כש"אני לי", להשתדל לתקן נפשי בכל כחי... "מה אני"? כי גם עם כל הטורח, יגיע ויצליח להשיג רק מעט מן מעלות הרוחניות, וא"כ, ראה והתבונן, מי אני ומי חיי, כאשר אינני טורח ומשתדל!

פנינים משולחן רבינו הגאון רבי אברהם גנחובסקי זצלה"ה בהעלותך תשפ"א • גליון ת"ל

לע"נ הרבנית הצדקנית מרת אסתר הדסה ע"ה בת הר"ר רפאל יונה זצ"ל

לשון הרע בעד יחידי

וְתִדְבֵּר מִיָּמִים וְאַחֲרָיו בְּמִשְׁפָּה עַל אֲדוֹת הָאִשָּׁה הַכִּשִּׁית וְגו' (י"ב א')
הנה איתא בקרא שעברה על איסור לשון הרע. וכתב רש"י, מה מרים שלא נתכוונה לגנותו כך נענשה, קל וחומר למספר בגנותו של חבריו.

והנה אמרינו (פסחים ק"ג ב') דעד אחד המעיד דבר איסור בחבירו, עובר בלאו ולוקה.

וזה לשון החפץ חיים (פתיחה לאון אות י') אם קם והעיד עליו לפני בית דין בדבר אסור ביחידי, כיון שאין יכול לבוא מזה שום תועלת לענין ממון ושבועה ולא לענין לפסול את האיש הזה מחזקת כשרותו, כיון שהוא עד אחד בדבר, אם כן שם ביש בעלמא הוא דקא מפיק עליו, ועובר על ידי זה גם כן על לאו (דברים י"ט ט"ו) דלא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת, וצריכין בית דין להלקותו עבור זה הדבר.

וכתב בחפץ חיים (באר מים חיים שם) דלשיטת סמ"ג (לאון ר"ג) ויראים (ס"י רל"ז, דפוס וילנא ר"ה) לוקה מן התורה. [וצריך לומר דאירי בהתראה].

וצריך ביאור אמאי חשיבא לאו שיש בו מעשה. דבשלמא לענין לא תענה ברעך עד שקר דלקי, מבואר בגמרא מכות (נ"ב ב') דבאמת חשיבא לאו שאין בו מעשה רק גזירת הכתוב דלקי, והרי לענין לאו דין ליכא גזירת הכתוב שלוקה.

ולענין לאו דחסימה [ולא תחסום שור בדישו] בחסמה בקול דלקי, שאני התם משום דבדיבורו קא עביד מעשה, דבשעה שהבהמה שוחה לאכול והוא גוער בה זוקפת ראשה, [ענין סנהדרין ס"ה ב' ותוספות שם ד"ה הואיל], אמנם הכא אמאי ילקה.

ואולי מפאת דבעדותו גרם שם רע, ואם כן דמי ללאו דחסימה דבדיבורו קעביד מעשה. וצריך עיון.

הגיע עוד עד

הנה יש לעיין בעד אחד שהעיד שעבר ראובן על איסור, וחייב העד אחד מלקות מחמת לאו הנ"ל, ואחר כך בא עוד עד אחד והעיד כדבריו, האם נימא דמקבלין העדות ונפסל ראובן, דהשתא איכא ב' עדים שראובן עבר העבירה, ואע"פ דהוה עדות מיוחדת, הרי עדות מיוחדת מצטרפות לפסול עדות.

א. שורש הספק

שורש הספק, דלחד גיסא נימא שהעד הראשון לא יצטרף כיון שכבר נפסל. אך לאידך גיסא נימא דיצטרף, דלמה יפסל הרי אם יצטרף נמצא דעדו מעליא דהרי עכשיו דאיכא ב' עדים פקע האיסור.

ב. לימודי השם

הנה דן בלימודי השם (להגאון רבי יהודה נאר זצ"ל, לימוד ר"ג) במי שחלל שבת ואחר כך נעשה פקוח נפש, שמכל מקום חייב סקילה. כגון במבשל בשבת ואחר כך נזדמן לו חולה שיש בו סכנה והוצרך לתבשיל זה להחיות החולה, דחייב סקילה מכיון שלא כוון בשעת המלאכה שיהא לפיקוח נפש.

ואם כן הכי נמי נימא בנידון דידן, דמכיון דבשעה שהעיד העד אחד היה באיסור, תו לא פקע האיסור.

אמנם יש לדחות, דאף אם נימא כהצד הנ"ל בלימודי השם, הכא עדיפא דיש לדון דדמי למי שאכל קונם ונשאל, דלמפרע הוה אכילת היתר. [כמבואר בתשובות הרשב"א (ח"ו סי' פ"ו) דמי שעבר על קונם או שבועה חייב להשאל ובוה יתקן חטאו למפרע]. אך אינו מוכרח.

תו, דבעיקר הנידון דלימודי השם אייתי התם גאוני בתראי דכתבו דבאמת נפטר ממיתה.

ג. רצונו היה לעבור על איסור

אבל באמת עיין בתשובות בית יצחק (וי"ד סי' ח') שמביא הא דדנו הפוסקים, במי שאכל קונם ונפסל לעדות, ואחר כך נשאלו על הקונם, אם יהא עד כשר למפרע, כיון דרצונו היה לאכול איסור, וכתב דאינו מתכשר, [ענין שם מה דאייתי בשם פרי מגדים], ואם כן הוא הדין בנידון דידן לא יתכשר, דבשעה העדות היה רצונו לעבור על איסור.

ד. נפסל בבת אחת

הנה נידון דידן היינו דוקא להסוברים דכיון דחל על העדים פסול הגוף בתוך כדי דיבור לעדותם נפסלו בשעת עדותם, וכל שכן בחל הפסול בבת אחת עם העדות דנפסלו עם העדות, ואם כן העד אחד נפסל מכיון דבבת אחת עם עדותו נפסל. ועיין בקצות החושן ונתיבות המשפט (סי' נ"ב סק"א) שנקטו כך.

[והביאו שם קושיית תוספות (ב"מ ע"ב א' ד"ה שטר) בשטר שיש בו רבית. וכן הביאו דילץ מהרי"ט (ח"א סי' קל"ח) דיפסלו העדים אם יעברו עבירה תוך כדי דיבור לעדותם או קל וחומר ביחד עם עדותם].

אמנם אם נימא דאינו נפסל בעת עדותו אלא רק לאחריה, נמצא דבשעת עדותו היה כשר לעדות, ואם כן דאי תתקבל עדות השני. [וגם להאי צד יש לזון דאחרי שתתקבל עד השני פקע פסולו של עד הראשון].

ה. התראת ספק

העירוני היאך לוקה הא הוה התראת ספק שמא יבוא עוד עד להעיד. ויש לומר דלא חשיב התראת ספק מכיון דלא שכיחא שיבוא עוד עד. עוד יש לומר דלא חשיב התראת ספק מכיון דהוי מחוסר מעשה שיגיע עוד עד להעיד, וכמו שכתבו תוספות (גיטין ל"ג א' ד"ה ואפקעיהו) לענין התראה בנזיר שלא ישתה יין, דהוה התראת ודאי אע"פ שיכול לישאל על הנזירות.

אך אין דברי תוספות מוסכמים, דרמב"ן בשיטה מקובצת בכתובות (נ"א א') פליג דאמרינו הכי דוקא בשאלה דתליא בדעת אחרים דמי ימר דמוזדקקי ליה תלת. [א"ה, ענין שם שכתב בזה ב' תירוצים, חדא משום דמחוסר פעולה, ועוד משום דתליא בדעת אחרים].

מסופק אם יבוא עד שני

הנה יש לעיין האם שרי להעיד עכשיו יחידי, באופן שמסופק אם אחר כך יבוא עד שני להעיד.

א. ספיקא דאורייתא לחומרא

לכאורה אסור, דספיקא דאורייתא לחומרא. וכי תימא דשרי מכיון

דאינו מכין להוציא שם רע, והוא דבר שאינו מתכוין ואינו פסיק רישיה דהרי דילמא יבוא עד אחר. אך צריך עיון אם שייך בזה דבר שאינו מתכוין שהרי גוף האיסור הוא להעיד יחידי.

[והנה כתב בחפץ חיים (באר מים חיים, א"ה. לא מצאתי) לענין לספר עדות לבית דין, דשרי רק כשיש שנים הכא, אבל בלא זה מיתסר מדין עד יחידי, וצריך עיון שם].

ב. אינו מכין ללישנא בישא

מעתה במסופק שיבוא אחר כך עוד עד אחד, ולאחר מכן לא יוכל לבוא להעיד דהולך למדינת הים, מה יעשה, ובשלמא שלא בתור עדות שרי, דהוה לספק תועלת דשרי, אך לומר בתור עדות תיקשי. והעירו דשרי כל היכא דאינו מכין ללישנא בישא. ולענין צריך לזה ראייה גמורה.

ג. עדות או בית דין על תנאי

הנה יש לומר תקנתא, דבאמת יכוין העד להעיד רק על תנאי שאחר כך יצטרף עוד עד, וכמו כן הבית דין יכולים לכוון לשמוע עדותו בתור בית דין רק אם יצטרף אחר. ומצאנו לדון כך בג' אופנים:

חליצה בבית דין

לענין חליצה בבית דין, שכתב בחזון איש (אה"ע נשים סי' נ"ו סק"ח) דאע"ג דאין תנאי בחליצה, מכל מקום אם הבית דין אין מתרצים להיות דיינים אלא בתנאי, תנאים קיים, ואם כן היכא דבית דין מתנין שאינם בית דין אלא רק לחליצה מעליה, והבית דין מעכב לחליצה, ואם כן אם אינו חליצה מעליה הוי כחליצה חוץ לבית דין שודאי אינה פוסלת על האחים.

והביא ראייה מסוגיא דבבא בתרא (ק"יג ב') דאין אדם נעשה דין בעל כרחו, וכל שהדיינים אינם מתרצים להיות בית דין אין כאן צירוף ג' ואין כאן כח בית דין.

דיין שאינו רוצה להיות דיין

לענין דיין שאינו רוצה להיות דיין, ראיתי בישועות ישראל (סי' ג' סק"ב) שהביא ספיקא דמהריב"ל אם אדם יכול להיות דיין בעל כרחו לענין שיאמר שאינו מקבל עדות.

וכתב בישועות ישראל ראייה מגמרא יבמות (מ"א א') דלא מהני, דהרי אמרינן התם דחיישינן שהעבד יאמר שטובל לשם גירות ויפקיע השעבוד, ודיינינן בעצות היאך להטבילו שלא יוכל לומר כן, ואמאי לא נימא דאין רצון הדיינים להיות דיינים לגירות אלא רק לטבילת עבדות, אלא ראייה דלא מהני.

מעידים רק אם הם כשרים

לענין עדות, ראיתי בתשובות שיעב ציון (להאון מהר"ש בן הונדע ביהודה, סי' ק"א) בהא דדן בירושלמי ביבמות (פ"א ה"ה) באשה ושפחה שילדו ונתערבו הולדות, האם יכולים תרויהו להעיד עם עד שלישי, דממה נפשך שנים מהם עדים כשרים, וכתב בשיבת ציון דאין בזה פסול דנמצא אחד מהם קרוב או פסול, דאע"פ דלא ידעינן מי הפסול, מכל מקום העדים מכונים להעיד רק אם הם כשרים, וממילא אין כאן נמצא קרוב או פסול. וזה חידוש שיכול להעיד על תנאי. [ועוד עיי' מה שהבאנו בכל זה בגליון פרשת וישלח תשפ"א].

להאמין בנאמן לו כבי תרי

הנה קיימא לן (פסחים ק"ג ב') דאע"פ דאסור לשמוע לשון הרע ואם שמע אסור להאמין ורק למיחש בעי, מכל מקום היכא דהמספר נאמן ליה כבי תרי שרי להאמינו.

וכתב בחפץ חיים (הל' רבילות כלל ו' סע' ז') דהאידינא לית לן אדם דנאמן כבי תרי שאינו משקר, ועל כן אסור לקבל דבריו בשום אופן, ורק לחוש לבד.

[והא דאיתא בשולחן ערוך (אה"ע סי' קט"ו סע' ז') באמר לו אחד מקרובי או מקרובותי שזנתה אשתו, והוא מאמינם וסומכת דעתו עליהם, והואיל וסמכה דעתו לדבר זה שהוא אמת, הרי זה חייב להוציאה ואסור לו לבא עליה, אמנם שאני התם דהוי רק לחומרא משא"כ בנידון דידן הוי לקולא].

וכתב בחפץ חיים (שם סע' ה') דאף לדינא דגמרא דמהימנינן ליה, היינו דוקא כשנוגע לו מכאן ולהבא, כגון שסיפר לו שפלוני רוצה להזיקו בגופו או בממונו וכל כיוצא בזה, אבל אם אינו נוגע לו אסור לקבל ולהאמין.

ויש לעיין בדברי החפץ חיים, אמאי אסור להאמין כשאינו נוגע לו, הרי כיון דשרינן להאמין כשנאמן לו כבי תרי אע"פ דבעלמא אסור להאמין רק צריך לחשוש, ועל כרחך שבאופן דנאמן כבי תרי ליכא איסור להאמין להלשון הרע, אם כן מאי שנא אם נוגע לו או לא. [א"ה. דבשלמא לשמוע אסור כשאינו נוגע לו, אבל אם כבר שמע, אמאי אסור להאמין, הרי נאמן לו כבי תרי, ואם כן נקטינן שודאי הסיפור נכון].

תו תיקשי, דהא איתא בסוגיא בפסחים (שם) דאם נאמן לרבו כבי תרי שרי לאומרו לרבו, ושרי לרבו לשונאו, ולא משמע דיש לרבו שום נגיעה לדעת הענין. אבל על כרחך דלא קשה, דאם ליכא נגיעה אמאי מותר לספר, ועל כרחך זה גופא שרבי יידע הוא סיבה.

ויש לדון ליישב בכמה אנפי:

א. שם לשון הרע

הנה יש לדון דאם חייל על דיבורו איסור לשון הרע, אסור להאמין. וצריך תלמוד בגדר הדבר.

ב. מותר להאמין אם מותר לשמוע לחוש

עוד יש לדון דכל הא דמותר להאמין בנאמן כבי תרי היינו רק היכא דמותר לשמוע כדי לחוש, אבל היכא דאינו נוגע לו הרי אסור לשמוע, ואם כן גם אסור להאמין. וגם זה צריך תלמוד.

ג. באמת הכוונה שאסור רק השמיעה

אולי כוונת החפץ חיים במה שכתב דבנוגע מותר לקבל ולהאמין ובאינו נוגע אסור, היינו באמת שיש איסור רק על השמיעה, ומה שכתב אסור לקבל ולהאמין הכוונה איסור שמיעה. וצריך תלמוד. [ועיי' בספר עלי באר על החפץ חיים].

ד. ריעותא בחזקת כשרות

היה מקום לומר דטעם החפץ חיים דאם נוגע לו אם כן מותר להשני לספר הלשון הרע, וממילא יכול להאמין לו כיון דנאמן לו כבי תרי, אבל כאשר אסור להאומר לספר אם כן איתרע חזקת כשרות ידיה ולא שייך להאמינו כבי תרי. ועיי' לקמן.

איתרע החזקת כשרות

הנה כתבנו לעיל (תירוץ ד' הנ"ל) שהיה מקום לומר דטעם החפץ חיים שאם נאמן לו כבי תרי אין להאמין לו אם אינו נוגע לו, דדוקא אם נוגע לו אם כן מותר לו לספר וממילא יכול להאמין לו כיון דנאמן לו כבי תרי, אבל כאשר אסור להאומר לספר איתרע חזקת כשרות ידיה ואם כן באמת לא שייך להאמינו כבי תרי.

ויש לדון בזה בכמה אנפי:

א. חידוש לומר שכבר אינו כבי תרי

אבל הוא חידושא לומר דמי שסיפר לשון הרע, כבר לא שייך לומר שמאמינו כבי תרי.

ב. האומר חשב שזה נוגע

הנה נפקא מינה מביאור הנ"ל בדעת החפץ חיים, באופן שהאומר חשב שזה נוגע להשומע, אם כן יכול להאמינו דלא איתרע החזקת כשרות.

כגון שסיפר בהיתר לראובן, משום דנגע לראובן, וגם שמעון שמע אע"פ שלא נגע לו, והאומר לא הוה ליה לאסוקי אדעתיה ששמעון שומע, אם כן שמעון יכול להאמינו.

וכמו כן נפקא מינה היכא דאינו נוגע להשומע רק השומע שיקר להאומר שזה נוגע לו, השומע יכול להאמין לו. וצריך תלמוד.

ג. האומר לא חשב שזה נוגע

תו יש לדון דנפקא מינה גם איפכא, באופן שהאומר לא חשב שזה נוגע, אם כן אין להאמינו, דהרי איתרע החזקת כשרות. כגון היכא דלשומע נוגע לו להבא אבל האומר לא ידע מזה והיה אסור לו לספר, אם כן נימא דיהא אסור להאמינו.

ואם כן הא דכתב בחפץ חיים הנ"ל דאם לשומע יש נגיעה לדעת הסיפור אז שרי להאמינו, איירי דוקא באופן שהאומר ידע מזה. ולא משמע כך. אך מכל מקום יש לומר דבאמת כך הוא, דאיירי דוקא בכחאי גוונא שידע האומר.

ד.

היה אפשר לדון בנפקא מינה בהנ"ל, דאף אם נימא דהאומר לא ידע, מכל מקום שרי להאמינו כיון דלקושטא יש להשומע תועלת אם כן

כן בגמרא דטעמא דר' יהודה נשיאה דבעי למימר דהוה חילול שבת היינו רק לפום טעותו, אם כן משמע דבאמת אסור לצאת עמו. וצריך תלמוד.

שבעה טובי העיר

הנה כתב בחפץ חיים (הל' לשון הרע, כלל ב' סעיף י"א) כשיושבין שבעה טובי העיר לעיין בדבר הנהגת אנשי העיר בעניני המסים וכיצא בזה, בדבר שהוא חוב לזה וזכות לזה, ונחלקו בדעות ועמדו למנין והלכו בתר הרוב, כשיצאו מחדר הקהל צריכין לזהר מאד כל אחד ואחד שלא לספר אחר כך דעתו או דעת פלוני שהיה מתחלה בענין זה להקל על אותו פלוני אך חבריו רבו עליו והכריחוהו לילך בתר דעתם.

והקשה בחפץ חיים (במ"ח שם ס"ק כ"ג) אמאי לא נימא בזה היתר דאפי תלתא, דהרי היו עכ"פ רוב מחייבים, שהם לפחות ד' מהשבעה טובי העיר, נמצא דהמזכים זיכו אותו לפני המחייבים, שהוא באפי תלתא, ואם כן אמרינן דודאי לבסוף יתגלה דעתם.

ותירץ בחפץ חיים, דהיה חושב שאע"פ שמתחילה היו ג' שחלקו וזיכו אותו, אך יתכן דאחר כך חזרו המיעוט והסכימו כולם לנגדו, ואז לא היו לו טענות שהרי בסוף כולם הסכימו שהוא חייב, משא"כ אם ישמע שגם עתה דעת היחידים עמו ואומרים שהיה עוול שחייבו אותו, בודאי יתעוררו מדנים. [עיין שם עוד מה שביאר בזה].

[ושאלוני בלאו הכי הא ביראי שמים לא אמרינן באפי תלתא. וצריך לומר דאירי באופן שהשבעה טובי העיר אינם יראי שמים].

ותיקשי בסובר שהצדק עמו אמאי לא יוכל לומר שזיכה, הרי הוא סובר שהם עשו שלא כהוגן וגם לא נחלט עליו החשד ובה שרי כדלקמן:

א. אני לא עשיתי

הנה כתב בחפץ חיים (הל' לשון הרע כלל י' סעי' י"ז ובמ"ח שם ס"ק מ"ג) באופן שנעשה דבר שלא כהוגן, ובא ראובן ושואל לשמעון מי עשה את הדבר הזה, ומבין שראובן חושדו בזה, ואם שמעון יאמר שלא אני עשיתי, יבין ראובן מי באמת עשה את הדבר.

תליא, דאם המעשה באמת לא כהוגן, יכול לומר כך, אף שכך ידעו שזה חבירו, דלאו כל כמיניה לגרום שיחשדו בו.

אבל אם המעשה כהוגן רק לראובן נראה שזה עוולה, ויהא לשמעון הפסד אם ראובן יחשדו בו, תליא, דאם כבר הוחלט עליו החשד אצל ראובן, לא יאמר לו שלא אני עשיתי, אבל אם לא הוחלט החשד יכול לומר. [וכך איתא בחפץ חיים גם בהלכות רכילות (כלל ט' סעי' י"ד ט"ו)].

ב. עשו שלא כהוגן

מעשה תיקשי כהנ"ל דבנידון דידן הרי המזכה סובר שהם עשו שלא כהוגן וחייבו אותו שלא כדין, אם כן אמאי אינו יכול לומר שאני זיכיתי אע"פ שהחשד יהא על האחרים.

ויש לומר דנחי שסובר אחרת מהם, אבל אין להם עוולה שהם סוברים אחרת. [וכן תירץ בנתיבות חיים על החפץ חיים שם].

ג. לא נחלט עליו החשד

אך אכתי תיקשי דהא כאשר לא נחלט עליו החשד, רשאי לומר שלא הוא עשאו. וזה צריך עיון.

והנה איתא במשנה בסנהדרין (כ"ט א') מניין לדיין כשיצא מהבית דין, לא יאמר אני מזכה וחביריי מחייבים אבל מה אעשה שחביריי רבו עלי, ועל זה נאמר לא תלך רכיל בעמך, והולך רכיל מגלה סוד.

ותיקשי הרי לא נחלט עליו החשד, אמנם מהתם לא תיקשי מתרי טעמי, חדא, דהתם אומר בשביל לקבל ידידות של הנידון אבל לא משם שלא יופסד.

תו יש לחלק, דהתם אומר גם על אחרים שהם היו המחייבים, וזה אינו צריך לומר.

ד. עדיין לא יודע מי חייב

הנה כתב בחפץ חיים (שם כלל י' במ"ח ס"ק מ"ג) דכל האמור היינו דוקא אם על ידי תשובתו ממילא יודע לו מי העושה, כגון שלא היה הספק כי אם על שניהם, אמנם אם עדיין לא ידע השואל מי עשה את הדבר,

נמצא דלא קא עבר עבירה בעצמותה, הלכך אכתי נאמר שיש לו חזקת כשרות.

אבל לכאורה אינו כן, דלענין לאבד הכח דמהימן דבי תרי סגי בהא דחזינן שקל בעיניו איסורין.

ומצאנו נידון כעין זה לענין מחלל שבת בפרהסיא דבעינן לשכור ממנו מקום בשביל עירובי חצירות, ואם אדם חשב שהוא חילל שבת בפרהסיא אך באמת לא הוה חילול שבת, חשיב מחלל שבת בפרהסיא, אע"פ בעצם לא חילל שבת, אלא סגי בהא דחזינן שקל בעיניו השבת כדי להחשיבו כמחלל שבת בפרהסיא. [ועיין לקמן].

ולפי זה שפיר יש לומר דהכי נמי כוונת החפץ חיים כהנ"ל, שאם חשב שאינו נוגע להשומע אם כן איתרע החזקת כשרות.

אך יש לדון אם דמי דינא דנאמן כבי תרי, לדינא דמחלל שבת בפרהסיא.

חשב שעושה עבירה

הנה הבאנו לעיל שמצאנו נידון לענין מחלל שבת בפרהסיא דבעינן לשכור ממנו מקום בשביל עירובי חצירות, שאדם שחשב שהוא חילל שבת בפרהסיא אך באמת לא הוה חילול שבת, האם חשיב מחלל שבת בפרהסיא.

ומצאנו הנידון בפסקי תוספות על מועד קטן (פ"ב אות נ"ג) דאיתא התם דבכהאי גוונא חשיב מחלל שבת בפרהסיא, דדבר שהוא באמת מותר, והעושהו סבר שהוא אסור ואפילו הכי עושהו, מיקרי עברין. אך תיקשי דתוספות שלפנינו במועד קטן לא הוזכר כלום בענין זה. ויש לבאר מקור דברי הפסקי תוספות ע"פ כמה הקדמות:

א. סתירה האם מותר לצאת בחומרתא

הנה אמרינן בגמרא מועד קטן (י"ב ב') דרבי יהודה נשיאה נפק בשבת לחצר בחומרתא דמדושא. [פירש רש"י, דהיינו טבעת דהיא של מתכת וחותרמה של אלמוג]. חזינן דאין בזה משום מלאכת הוצאה.

והקשו תוספות בעירובין (ס"ט א' ד"ה כיון) דבסוגיא בעירובין חזינן לא כך, דהנה אמרינן התם דר' יהודה נשיאה חזי להווא גברא דנפק בחומרתא דמדושא, וכשראה ההוא גברא את רבי יהודה נשיאה, כסחו לחומרתא כדי שר' יהודה לא יראה שיצא בהחומרתא. ועל זה אמר רבי יהודה נשיאה, דלא חשיב מומר ויכול לבטל רשות, מפאת שנתבייש ממנו, ואם כן אינו אלא מחלל שבת בצנעא.

חזינן דלדעת ר' יהודה באמת אסור לצאת עם האי טבעת בשבת. ותיקשי סתירה בדעת ר' יהודה נשיאה.

ותירצו תוספות בעירובין (שם ד"ה כיון) דחלוק חצר מרשות הרבים, דרבי יהודה נשיאה נפק עמו בחצר, אבל בגמרא בעירובין איירי שיצא עמו ברשות הרבים דבכהאי גוונא אסור.

ב. עוד ישוב לקושיית תוספות

מעשה שמעתי מהגאון דרך אמונה שליט"א לבאר הפסקי תוספות, דהיה לפני הפסקי תוספות עוד קטע בתוספות במועד קטן שאינו לפנינו, שהקשו תוספות במועד קטן האי קושיא הנ"ל דתוספות בעירובין, ותירצו באופן אחר, דשפיר הוה מחלל שבת שהרי חזינן שכיסה החומרתא.

ומזה יליף בפסקי תוספות דחזינן דסבירא להו לתוספות דאע"פ דבאמת אינו עבירה, מכל מקום מכיון דכיסהו שמעינן שחשב דהוי עבירה, אם כן כיון דעבר עליו דינו כמחלל שבת בפרהסיא, אלא הא דיכול לבטל רשות היינו רק משום שמתבייש מר' יהודה נשיאה.

ג. במה פליגי התוספות

אמנם תוספות עירובין שלא תירצו כן שמעינן לכאורה דלא חשיב מחלל שבת בפרהסיא.

והג"ר ידידיה מנת שליט"א קאמר דיש לדחות, דאולי בעיקר הדבר מודה תוספות בעירובין דבכהאי גוונא חשיב מחלל שבת, רק היה קשה לתוספות בעירובין לומר דההוא גברא לא ידע דרבי יהודה נשיאה גופיה נפק בחומרתא דמדושא. ואינו מוכרח.

תו יש לדחות כהנ"ל, דאולי כוונת תוספות בעירובין דמדלא פירש

יכול לענות שלא הוא עשה הדבר, אע"פ שהשני עשה כהוגן ולא נחלט עליו השד. אלא איכא רק מידת חסידות שלא לומר לא אני עשיתי אם יכול להיות שעל ידי זה השני יתבייש.

מעתה שאלוני הרי בנידון דידן, כשיש כמה מטובי העיר חוץ ממנו, הרי אינו אומר שכולם חייבו אותו המס אלא רק הרוב, ואם כן הרי רק מידת חסידות שלא לומר לא אני.

ויש לומר דאיירי דהיו רק שלשה טובי העיר שדנו בהענין.

אך לומר שכיון שהרוב זולתו אמרו כנגדו הוה כאומר על אחרים, לא נהירא, והרי גם בלא אמירתו יודעין שהרוב קבעו עליו המסים.

[ויש לעיין היטב בחפץ חיים בסוף הלכות רכילות].

להפיג צערו

הנה מותר לספר לשון הרע לתועלת. ויש לדון האם מותר לספר לשון הרע כדי להפיג צערו. ומצאנו בזה ב' אופנים:

א. להפיג את דאגתו מלבו

כתב בחפץ חיים (כלל י' סעי' י"ד בה"ה) שכמו שמותר לומר לשון הרע לתועלת, אפשר דהוא הדין מותר אם כונתו בסיפורו להפיג את דאגתו מלבו, דהוי כמכוין לתועלת על להבא, ולפי זה מה שאמרנו חז"ל דאגה בלב איש ישיחנה לאחרים קאי גם על ענין כזה. [אך שיזוהר שלא יחסרו

עניני שבת

ידע שאינו מעושר, האם דמי לדון הנ"ל דנמלך.

ושורש הספק, מי אמרינן דלא חשיב בורר, דהרי דמי לבורר על מנת לאכול ונמלך שלא לאכול, או דילמא חשיב בורר, דנימא דלא חשיב כנמלך שלא לאכול דהרי מהרגע הראשון לא היה ראוי לאכילה.

ג. התירו להפריש להיתר הטבל

הנה אם נימא דאע"פ שטעה וחשב שיכול להשתמש בו מכל מקום הוי בורר, יש לדון בב' תקנות האידך לינצל מהמלאכה.

חדא, דחנה איתא בגמרא שבת (ד' א') לענין רדיית הפת, שאם הדביק פת בתנור בשבת, התירו לו לרדותה וכך לעבור על איסור דרבנן דרדייה, כדי שלא יבא לידי איסור סקילה דאפייה בשבת.

ואם כן הכי נמי בנידון יש לומר דיהא מותר לעבור על שבות דהפרשת תרומות ומעשרות מהטבל כדי שיהא מותר באכילה וכך לא יחא בורר.

ד. להחליף לשימוש של היתר

שנית, יש לעיין אם מהני לינצל מבורר אם יחליף לשימוש האסור לשימוש המותר, כגון שאת הטבל לא יאכל, אבל ישתמש לנוי או לעשות רוח.

ברר אוכל ונמצא טבל

הנה מי שביירר בשבת אוכל על מנת לאכול מיד, אבל לא ידע שהאוכל אינו מעושר, ואחר כך נתברר לו שאינו מעושר ונמצא דאינו ראוי לאכילה, יש לעיין האם הוה בורר, והאם יש תקנתא להציל אותו מהמלאכה:

א. ברר לאכול לאחר זמן או נמלך לאכול לאחר זמן

הנה יש להקדים, דמי שבורר אוכל מתוך פסולת לאכול לאחר זמן, חייב חטאת, ואף שימלך אחר כך לאכול מיד, כגון אם יחזיר לתוך התערובת. [אך עיין בשביתת חשבת (א"ה). לא מצאתי דין להתיר במחזיר מיד לתערובת].

אמנם אם בירר בהיתר ואחר כך נמלך לא לאכול, אינו חייב חטאת, ובפרי מגדים (סי' ש"ט משב"ז סק"ב) כתב דלא ראוי לעשות הכי, ובמשנה ברורה (סי' ש"ט שער הציון סי"ה) נשאר בזה בצריך עיון דיש לומר דמותר לכתחילה.

ב. שורש הספק

מעתה יש לעיין בנידון דידן, במי שברר על מנת לאכול מיד אבל לא

ענינים שונים

להיות חביב עליו אפילו אם עתה חפץ במין השני. אמנם דעת הרמב"ם (מובא בשולחן ערוך שם סעי' ב') דאזלינן בתר השתא.

[ולענין קדימת אדמה לעץ, כתב במשנה ברורה (ביאור הלכה שם סעי' א') סוד"ה וי"א] דבעינן תרתי חביבות, גם השתא וגם בדרך כלל].

ג. מהו במאכל קר

מעתה יש לעיין בנידון דידן, במאכל קר שאמנם שייך לאוכלו אבל מהאי טעמא אינו חביב כל כך.

והנה להרמב"ם דאזלינן בתר השתא, איבד מעלת חביב, אמנם לדעת המחבר יש לעיין, מי אמרינן דיש כאן מעלת חביב דעלמא, כיון דבאינו קר חביב עליו, או דילמא נימא דבמצב זה לעולם אינו חביב עליו. ולא ידענא אולם לעני"ד יותר נראה דחשיבא כחביב דעלמא.

מאכל קר אם הוה חביב

הנה יש לעיין במאכל קר, שאמנם שייך לאוכלו, אבל מהאי טעמא אינו חביב כל כך, האם יש בו מעלת חביב:

א. קדימה לחביב

הנה קיימא לן מעלת חביב בקדימה לברכות.

ובמין אחד לכולי עלמא אזלינן בתר חביב. ונחלקו תנאי (ברכות מ"א א') אם כנגד שבעת המינים אזלינן בתר מעלת חביב. ובשתי ברכות כגון עץ ואדמה, בזה אמרינן דבחביב יברך על אדמה קודם.

ב. מהות חביב

הנה במהות חביב, דעת השולחן ערוך (סי' ר"א סעי' א') דלא אזלינן בתר השתא אלא בתר מה שבדרך כלל, והיינו דנקרא חביב המין שרגיל

התיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 283
סיון תשפ"א

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

החידושים התמידיים בשאלות מעשיות בעירובין

דבר מעניין ביותר אנו רואים שוב ושוב בהלכות עירובין, למרות שאנו עוסקים בו שנים רבות ובכל שבוע מגיעות עשרות שאלות, שהרבה מהן חוזרות על עצמן, יש תמיד גם שאלות חדשות ונידונים הלכתיים חדשים, שיש מה לדון ולהסתפק בהכרעתם. חלק מהשאלות מגיעות מהאחראים על העירובים, מתוך הדברים שהם מנסים לעשות במסגרת עבודת הקודש המוטלת עליהם, וחלק מהשאלות באות מאברכים יקרים שמנסים לעשות עירוב פרטי לבנין שהם גרים בו, או לצימרים שהם נסעו להתארח בשבת. כמובן השאלות כוללות נושאים רבים בהלכה, וחלקם תלויים גם בהלכות שונות בתורתנו, חלקם תלויים בידי חושן משפט, כגון מי הבעלים להשכיר דירת גוי, עד כמה אפשר לשכור מראש ואינו נחשב דבר שלא בא לעולם, האם חדר המדרגות בקומות העליונות שייך גם לדיירי הקומות התחתונות והאם זה מחייב לערב איתם, ועוד. וכן מהלכות יורה דעה, מי נקרא מומר שדינו כגוי לפסול את העירוב, וכן מהשאלות החמורות של יוחסין וגירות על הבאים מארצות שונות משפיע על דין השכירות מגוי. ואפילו מהלכות אבן העזר, כגון באיזה צורה אפשר לזכות את הפת של העירוב ע"י האשה.

התועלת בעירוב בבנין בפרט בתקופת המלחמה

מתוך מגוון השאלות יש סוג של שאלות שמגיעות מאברכים שעושים עירוב פרטי בבנין שלהם, כי באזור שהם גרים לא סידרו את השכירות מהתושבים הגויים כדן, או שאין עירוב שכונתי, והעירוב העירוני בעייתי מאוד, והם רוצים שלפחות בתוך הבנין יוכלו לטלטל כדן, להוציא מפתח לנעול את הדירה, או כשחסר איזה דבר וצריך לשאול חפץ מהשכנים, וגם יש בזה תועלת מסוימת למי שעושה את הפתרון שנקרא "כלים ששבתו בחצר" כפי שבארנו במק"א, שיכול ע"י להכניס אחרי בין השמשות את החפצים שהיו באותו בנין בבין השמשות, [אך לא להכניס לדירה חפצים שהגיעו בשבת ממקום אחר, ואכמ"ל].

יש לציין שבשבוע האחרון שארץ ישראל שרויה במלחמה עם החמאס ברצועת עזה, ויש אזעקות ומטחי טילים שדורשים להיכנס למרחבים מוגנים ולמקלט, והגרים בקומה עליונה צריכים לצאת מדירתם לחדר המדרגות שבקומות האמצעיות, יש צורך מיוחד לטלטל דוקא בתוך הבנין, כאשר צריכים לקחת את הילדים הקטנים על הידיים להוציאם מהדירה בשעת האזעקה. והנה כאשר יש אזעקה ולפי ההוראות צריך לצאת מהדירה, ודאי שאין להתעכב רגע מחמת חוסר העירוב, ומי שצריך להוציא יש לעשות זאת ללא שהות וספק. אלא באופן שלא צריך לצאת ובכל זאת יש שמעדיפים לרדת למקלט, או לגבי מי שרוצה לקחת גם חפץ כלשהו להעסיק את הילד או מוצץ להרגיע את התינוק, או ספר תהילים להתפלל ברגעים של ההתעוררות וקירבה מתוך צרה, בזה יש לשים לב שצריך שיהיה עירוב טוב לפחות בתוך הבנין. [במקומות שאין עירוב כדן, ניתן להשאיר את החפצים מערב שבת במקלט, או בחדר המדרגות].

החזרת התינוק לדירה לאחר הפסקת הטילים

לאור התקופה נוסף כאן שתי שאלות שהגיעו מיוירי המקלטים. שאלה ראשונה, מה הדין להחזיר את התינוק לאחר שנגמר מטח הרקטות, במקום שאין עירוב בבנין. הרי ההוצאה היא פיקוח נפש, אבל בהחזרה אינו פיקוח נפש, כי אפשר להישאר איתו שם עד סוף השבת [ואין לומר שהגדול לא מחויב להישאר וממילא החזרתו היא הצלתו, דא"כ לעולם יאמר שהולך בשבת מהדירה להוריו ואינו מחויב להישאר ואז פיקוח נפש להשאיר תינוק בלי אוכל עד אחרי שבת זו ודאי אינו, ומבואר בגמ' שהילדות בשדה אסורה לטלטל את התינוק הנולד, אלא ע"י מוסרו לחבירו וחבירו שכל א' רק פחות מד' אמות וזה פשוט וא"צ לפנים]. ומ"מ י"ל שאע"פ שאינו פיקוח נפש להוציא, מ"מ זה בגדר צורך חיותו של הקטן, בין במקלט ובין בחדר המדרגות זה יחליש את הקטן אם לא יהיה במיטה המסודרת אלא יוחזק על הידיים או על הקרקע במקלט, וכן עוד סיבות דומות, וקיי"ל שצרכי קטן הם כחולה שאין בו

עירוב חדש בקיבוץ על שפת הים

בשבוע האחרון זכה עוד ישוב בצפון בהשלמת העירוב, בישוב שלא היה בו עירוב מעולם. האמת היא שלפני הרבה שנים כבר עשו שם היקף מסביב עם עמודים וחוטים, ורק חלקים ממנו נהרסו. אבל כשהגענו למקום התברר שמה שעשו, לא היה עירוב כלל. מדובר בקיבוץ חילוני השוכן על שפת הים, ויש בו מלון מפורסם שהרבה דתיים מגיעים אליו במשך השנה. לפני כשנתיים פנה משגיח הכשרות שבמטבח להנהלה, ואמר לה שאין עירוב למקום, החוטים קרועים, חסרים עמודים, וזה מכשול גדול לאורחים הדתיים, לא כדאי לכם לקחת את העבירה הזו, תשקיעו כמה אלפי שקלים ויהיה עירוב. מעניין מאוד שמדובר בהנהלה חילונית, ובכל זאת זה השפיע עליהם ונתנו לו אישור לעשות.

המשגיח הזמין את מוקד העירוב לתת תכנית והצעת מחיר, אחרי שכבר היה שם בעל מלאכה מזדמן שהציע הצעות לקשור חוטים לעמודי חשמל כשהגענו למקום ראינו שהעמודים של העירוב הישן, שרצו להסתמך עליהם גם עכשיו, שעדיין נותרו לאורך החוף, אינם כשרים כלל. החוטים שם היו חוטי ברזל, והם נשארו עדיין קשורים, אלא שצורת קשירתם, וגם הברזל עם הלולאה שהותקן לצורך קשירתם היה מהצד של העמוד ממש, ללא שום צד להכשירו. הערנו את תשומת ליבו של משגיח הכשרות, והוא הבין שמבעל מלאכה מזדמן יצא לו "חוטים", לא "עירוב"! והוא בחר את מוקד העירוב לתקן את העמודים הקיימים ולבנות את החלקים החסרים, שיהיה עירוב כשר ושלם. העבודות החלו בס"ד לפני תקופת הקורונה, והן נעצרו במשך יותר מחצי שנה, מחמת שהמלון לא פעל עד לחודש זה, וכעת הגענו שוב למקום להשלים את העירוב. גם כאן הופתענו לראות שבמשך השנה שחלפה הוסרו שלשה עמודים שהותקנו אחרי הקיבוץ. חידשנו אותם, והשלמנו את קשירת החוטים, ובעז"ה יהיה לזכות להציל רבים מחילול שבת.

המצאת פתרון נוסף לתיקון ראשי העמודים

בתיקון ראשי העמודים, היה נדרש להמציא פתרון מקורי, ונציין אותו כאן כדי שהעוסקים יקישו ממנו לפתרונות אחרים, וגם לשמח את הקוראים שמתעניינים בפתרונות פרקטיים. העמודים שהיו על החוף, היו עמודים מרובעים, ומהצד קרוב לראש העמוד, היה כעין לולאה עגולה מברזל מולחמת לעמוד. והנה לחבר ראש עמוד בגובה, הוא דבר קשה וגם מסוכן, העמודים כאן היו מחוברים רק עם ברגי ג'מבו חלודים, שאי אפשר להשעין עליהם סולם ולעלות עליו. גם להעמיד סולם שני צדדים שעומד בפני עצמו, מול הרוחות שבחוף, אינו דבר פשוט. יש מקרים כאלו שעושים 'ראש הלבשה', כלומר חתיכה שמתלבשת על העמוד, לוקחים צינור קצת יותר רחב, ומחברים עליו כובע עם V, ומרימים אותו ע"י מקל ארוך, ומלבישים אותו על הראש הפסול.

אבל כאן גם להלביש לא היה אפשרי, כי הלולאה המחוברת בצד, עוצרת את ההלבשה. ואם יעשו משהו רחב מאוד, הוא לא יהיה יציב, וימשך ויטה לצד, והחוט שמעליו לפעמים לא יהיה מעל העמוד. [בהרבה מקרים יש צורך לעלות לחתוך את החלק הישן, ואז צריכים להזמין טרקטור ולעלות בתוך הכף עם מכשיר נייד מתאים. אבל כאן היה קשה להביא טרקטור לצורך העניין]. ולכן הפתרון שהומצא כאן, שעשינו הלבשה עם חרוץ מותאם ללולאה, שבצד אחד חסר בצינור המתלבש חתיכה, ואז הלולאה לא מונעת להיכנס, והלבשנו אותם לכל העמודים שעל החוף.

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM

סכנה, שהותר אמירה לנכר, וכן מצונו שיש דברים דרבנן שהותרו עכ"פ בשינוי, לכן בתוך הבנין שהטלטול נאסר רק מדרבנן, מותר להחזיר את הקטן לבית, ועדיף בשינוי באופן שלא יסתכן.

האם הגוים בקומות העליונות אוסרים את המקלט, וגדר דריסת רגל
שאלה נוספת שהגיעה השבוע מאברך שהדבר נגע אליו, האם השכנים החילונים אוסרים לטלטל למקלט, עד שיעשו עירוב עם כל שאר השכנים. וביאור הדבר, שבאמת כאשר אין עירוב אסור להוציא לכל החצרות המשותפות, וגם להוציא מהבית למקלט בכלל האיסור, אבל השאלה היא בדוגמא מסוימת ושכיחה, כאשר יש לשכנים הגוים והמומרים יציאה בכניסה הראשית, ויש אברכים שגרים בקומה מינוס, ושם או יותר למטה נמצא המקלט. וכן כאשר הגוי יכול לצאת דרך החניה או שיש לו יציאה מהחצר החיצונה ולא דרך חדר המדרגות, ואינו זקוק לעבור בחדר המדרגות המוביל למקלט.

הנה הדין הוא שבשאר השבתות יכולים לערב את הקומה למטה, והדיירים העליונים אינם אוסרים עליהם, כי החלק הזה של החצר המשותפת אינו משמש אותם. [והשייכות בבעלות בלבד ללא שימוש, אינה אוסרת, כאשר יש מחיצה או צורת הפתח, או מדרגות שונים כמחיצה]. נשאלת השאלה האם בשבת זו, שיש לדיירים העליונים צורך וזכות שימוש במקלט, האם עכשיו הם יאסרו על התחתונים לערב את הקומה שלהם עם המקלט שלמטה מהם.

והתשובה בזה, שאינם אוסרים על התחתונים, כי רק דרך להגיע למקום אכילה אסור, ולא דרך להגיע לשימוש אחר כמו מחסן או חדר עבודה וכל שימוש אחר מאכילה, כמו שמבואר בשו"ע שרק מקום אכילה מצריך עירוב, אבל אם יש לאדם בית נפרד שהוא רק ישיב בו, אינו מצריך עירוב, וממילא גם הדרך אליו אינה מצריכה לערב איתו.

אמנם יש לשאול, הרי כאשר יש לאדם דירה בקומות העליונות, צריך לערב איתו אם רוצים להציא לחצר [אף חצר שאינו עובר בה]. כי צריך לערב עם כל דיירי החצר. יש לבאר שכאן זה שונה, וזה יסוד גדול בנושא חלוקת החצר ומי אוסר בה. כי יש דין שאחד מהשותפים בחצר, מותר לחלוק את החצר לשימושים לענין עירוב שבת, כאשר מבדיל וחוצה את החצר ע"י צורת הפתח או פס ד' טפחים וכדומה (עי' שו"ע סי' שס"ג סל"א), וכאשר חוצה את החצר אז השותף אינו אוסר אלא במקומות שיש לו דריסת רגל, וכיון שכאן הקומה מחולקת במדרגות שנחשבות למחיצה בדרך כלל, ממילא הדיירים בקומות העליונות אוסרים רק בחלקים שיש להם דריסת רגל, ושאר המקומות המובדלים מהם בכל סוג מחיצה שיהיה [ובתנאי שמשתייכים לדירה אחת מהשותפים בחצר], אינם נאסרים, כביכול ליזמנים של שבת זה שייך לפלוני. משא"כ בחצר גדולה שאינה מחולקת, צריך לערב עם כולם גם כשאינם עוברים באותו מקום.

באיזה אופן צריך לשכור מעובד זר שגור בדירת בעליו

בשבוע זה התקשר אברך שמנסה לעשות עירוב פרטי בבנין שלו, כי באזור שהוא גר לא סידרו את השכירות מהתושבים הגוים כדן, והוא רוצה שלפחות בתוך הבנין יוכל לטלטל כדן, והנה באותו בנין יש דירה של אשה מבוגרת, שיש לה עובדת זרה גויה, שיש לה חדר בתוך הדירה, וכדי לשכור את רשות הגויה הוא ביקש להניח אצלה חפץ כלשהו, שע"ז יחשב כמו שכירו ולקטו של הגויה, וישכיר את רשותו [החדר שלה] שלא מידיעתה, כמ"ש השו"ע (סי' שפ"ב ס"ב). יש לציין שלא בכל מקרה כזה צריך לשכור את דירת הגויה, כיון שהיא גרה עם הזקנה יחד ואוכלת משל הזקנה, ויש בזה הרבה פרטים שיכולים לשנות את הדין [כגון אם הזקנה נוסעת לשבת ומשאירה את הגויה בדירה].

ובאופן כללי עיקר הדין הוא, שאם הגוי אוכל משל בעה"ב וגר עם בעה"ב, יש להקל שאין צריך לשכור ממנו, אפילו שישן בחדר נפרד, אבל אם הוא אוכל בנפרד בחדר הפרטי שלו, ובפרט אם יש לו כיריים לעצמו [כגון בשביל שלא יטרף ויאסור את הכלים של בעה"ב], אז יש לחוש שהוא אוסר, וצריך לשכור את רשותו. והשכירות תהיה ממנו, או מבעה"ב בתנאי שיש לו זכות להניח חפץ בחדר של הגוי, או שנייה בפועל.

באיזה חדר בבית הגוי צריך להניח את החפץ

האברך רצה להפקיד חפץ אצל העובדת הזרה, והבין שהדרך הכי טובה לכך היא, שישלח את אשתו שתדבר עימה. וכך הם עשו, האשה דיברה עם העובדת, שבקושי הבינה מה היא רוצה, אבל בסופו של דבר היא הבינה שהשכנה מבקשת לשמור לה את החפץ, והיא קיבלה אותו והניחה בבית לאחר מעשה התקשר האברך ושאל, האם זה בסדר שהגויה הניחה את החפץ סתם בדירה בכל מקום שהוא, או שמא צריך שהיא תניח את החפץ בחדר הפרטי שלה, שהרי זה הדירה האוסרת.

התשובה לכך שאפשר שהיא תניח את החפץ בכל מקום בדירה, כיון שהכל נחשב כחלק מהבית שהיא גרה בו. ואע"פ שכאמור האיסור הוא בגלל שיש לה חדר פרטי שנחשב דירה שלה, [וגם אם רק נתנו לה לשהות שם

והיא לא הבעלים על המקום כלל, מ"מ לענין עירוב גם דירת אורח בחינם יכולה לאסור כשנמצא יותר משלושים יום], וא"כ החפץ צריך להיות בדירה שלה. בכל זאת כל חדרי הבית נחשבים שימוש דיורים ממש גם עבורה, שהרי השימושים שלה בדירה הם צורת שימוש של אדם בתוך ביתו.

ויש לעיין האם דין זה דומה למה שנחלקו הפוסקים בדיני כלים ששבתו בבין השמשות באחד מחדרי הבית שאינם משמשים לאכילה, האם נחשבים כלים ששבתו בחצר, שברע"א ובמשנ"ב מבואר שכל חדרי הבית נחשבים בית, ואף חדר בית הכסא, וכן משמעות הרמ"א והבית מאיר, ושיטת החזו"א ששאר חדרי הבית אינם כבית אלא כחצר, וא"כ לכאורה לדעת החזו"א יצטרכו במקרה הנ"ל שהגויה תניח את החפץ בחדר שלה דוקא, ולא בשאר חדרי הבית שנחשבים לה כחצר, [אלא אם נסמך ששכירו ולקטו בחצר בלבד מועילה. וי"ל שבדוגמא כזו הרי זה כמ"ש הב"י (סי' שפ"ב ס"ב על דברי רש"י) שאם מניח בחצר ויכול להניח גם בבית, נחשב שכירו בבית ומועיל לכ"ע, ודוק]. אבל נראה שאינו דומה לדיני כלים ששבתו בחצר, ובגדי שכירות בבית גם החזו"א מודה ששימוש בשאר חדרי הבית נקרא שכירות בדירה עצמה. ועיין בזה. ותן לחכם ויחכם עוד.

מדוע המפקיד חפץ אצל הגוי צריך גם להשכיר

לאחר שהוכרע שהפקדת החפץ נעשתה כראוי, הוסיף האברך ושאל, מה עליו לעשות כעת אמרנו לו שצריך להשכיר את דירת העובדת הזרה, ולא להסתפק בהפקדת החפץ. ויש לזה שני טעמים, א. לכתחילה פוסק המשנ"ב (סי' שפ"ב ס"ק מ"א, כדברי השו"ע בדעה הראשונה) שדירת הגוי ניתנת בשכירות דוקא, ולא בהפקדת חפץ, אלא הפקדת החפץ מועילה שבמקום לשכור מהגוי שזה דבר קשה, שוכרים מהמפקיד את החפץ.

ב. בזמנינו שרק מפקידים חפץ ולא מקבלים זכות בדירה להניח חפצים [שע"ז לא דיברה הגמ' והפוסקים, אלא פוסקי זמנינו הכריעו לדמות לקבלת מקום בביתו, כמ"ש במק"א], הרי זכות זו קיימת רק כשהחפץ מונח בפועל, אבל אם הגוי יוציא את החפץ מביתו [שכך סביר שיקרה כעבור זמן מה], מתבטלת הזכות של המפקיד, ובטל ההיתר לעירוב מכאן ולהבא. משא"כ אם ישכיר את דירת הגוי לאחרים, ויקבע זמן שהשכירות תהיה לעשרים שנה וכדומה, אז לא תתבטל השכירות, כמ"ש המשנ"ב (שם ס"ק מ"ח) [ואינו דומה למש"כ שם ס"ק ל"ז במקבל זכות בבית וכנ"ל]. לכן הוא צריך להשכיר את דירת העובדת הזרה לאחרים.

אשה שהפקידה חפץ האם הבעל כשכירו ולקטו

שאל האברך, מי במקרה הזה צריך להשכיר. מי נחשב שכירו ולקטו של העובדת הזרה, האם הוא ששלח את החפץ ביד אשתו, והחפץ הוא שלו, או שמא אשתו נחשבת שכירה של הגויה, כי הגויה לא יודעת מכל הענין שבעלה שלח אותה, והתכוונה לשמור לאשה בלבד.

והנה ברור שעיקר הזכות לענין עירוב היא לאשה, כי בעירוב הענין אינו בעצם החפץ למי הוא שייך, אלא הענין הוא המקום המושאל, והרי המקום המושאל לאשה להניח חפץ של בעלה. אמנם יש להסתפק אולי גם בעלה ראויה להחשב כמו שכיר של הגויה, כיון שעכ"פ מה שקנתה אשה קנה בעלה, וכל השימושים שלה משמשים גם את בעלה. [ויש לעיין גם בדיני חושן משפט, אם חלים בכה"ג חיובי שמירה כלפי בעלה, ומי ראוי לתבוע תשלום במקרה נזק. ועי' בסוגיות שאל מן האשה ושילם לבעלה, ובעוד מקומות. ישמע חכם ויוסף לקח].

והשאלה הבאה, האם הבעל יכול לשכור מאשתו, או שמא יש כאן חיסרון כלשהו. והנה מצד הדין שכל מה שקנתה אשה קנה בעלה, והיא אינה זוכה ממנו, כמ"ש לגבי זיכוי הפת של העירוב (סי' שס"ז ס"ו). אינו דומה לענייננו, לפי מה שנפסק באותו העזר (סי' פ"ה ס"ז) שאם הבעל נותן לאשתו ומתנה על מנת שאין לו רשות במתנה, זה שייך לה ואין לו רשות בזה, לכן היא קונה מידיה, ואינו דומה לעירוב שצריך שתזכה עבור אחרים, (ועי' שמירת שבת כהלכתה). ועוד יש לעיין אם נאמר שגם הבעל נחשב שכירו ולקטו של העובדת, האם זה מונע ממנו להיות השוכר. ונראה שזה לא מונע, ומה שיש לו גם כח הלכתי לעמוד תחת הגויה, אינו מונע ממנו מלעשות קנין עם מישהו אחר שיש לו זכות כזו. ובפרט שהשכירות היא לא רק אליו, אלא לכל המשתתפים בעירוב, וזה ודאי לא מוגבל מחמת הזכות העצמית שלו. לכן להלכה הוא יכול לשכור מאשתו, ויתן את הכסף לה על מנת שאין לו רשות בו.

נסיים את הענין בפתרון שהציע המשיב במוקד העירוב, תוך מתן מענה מיידי כדי לברוח מכל הבעיות עד שיכריעו בהם. הבעל יקבל מאשתו להיות שליח שלה להשכיר מכח זכויותיה, וישכיר ע"י שכן או חבר, שיתן לבעל פרוטה וישכור עבור כל השותפים בעירוב של השכונה, למשך עשרים שנה. בדברים אלו עמדנו על מעט מהשאלות שמגיעות למוקד העירוב מידי יום, וראינו שאפילו שעמדנו בזה"כ רק על בנושא אחד מסוים, יש כ"כ הרבה הלכות ופרטים, שכל תשובה צריכה לכלול שימת לב לכל ההלכות יחד, ולא לפספס שום פרט, ובמיוחד להבין ולדעת איזה בעיות יש בכל מקרה, ומה הפתרון לכל דבר.

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת בהעלתך

הדרך אל הענווה

שלא קם ולא יקום עוד נביא כמשה, ומי שיטען שהוא קיבל נבואה מה' לבטל את נבואתו של משה רבינו, הרי הוא נביא שקר (עי' רמב"ם פ"ח מהלכות יסודי התורה).

משה רבינו האמין בוודאות שלא קם נביא כמותו, ושה"מילה האחרונה" של תורת ה' נמסרה לעם ישראל על ידו. ואם כן, מתעוררת השאלה - כיצד יתכן שמי שהיה גדול מכל האדם אשר על פני האדמה, היה גם העניו מכל האדם - אם אכן ניצמד להבנה הפשוטה במושג "ענווה" - ההבנה שהורגלנו אליה.

הכר את מעלותיך

להבנת העניו, צריכים אנו לחזור על דברים שאמרנו בעבר, בשם החובות הלבבות (שער הכניעה פרק ב), בהגדרת הענווה. שהרי, כך אומר החובות הלבבות, גם הבהמה נדמית לנו כבעלת ענווה. לדוגמא - ניתן לראות ילד קטן המוביל שור ענק-מימדים במורד הרחוב. וראה זה פלא: שור ממוצע שוקל כארבע מאות וחמישים קילוגרם, ואילו הילד שוקל לא יותר מארבעים. השור יכול בשניה אחת למחוץ את הילד תחתיו, אולם הוא הולך בצייטונות, ממלא אחר הוראותיו של הילד. האם השור הינו עניו? לא ולא! הוא רק טיפש! אין לו שכל, והוא אינו מודע לכוחותיו; הוא לא מכיר את יכולותיו.

מנהיגו של עם ישראל בוודאי אינו דומה לשור חסר שכל. הוא לא היה אדם "מסכן". הוא לא היה אדם שלא ידע לעמוד על שלו - כמו שלא ויתר ונכנע לקורח ולאחרים. הוא היה אדם חזק ועוצמתי. משה גם ידע להראות כעס כאשר היה צורך בכך, "וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵי"ל" (במדבר לא, יד). גם כאשר שעיר החטאת נשרף, כתוב "וַיִּקְצֹף עַל אֱלֹעֶזֶר וְעַל אִיתָמָר" (ויקרא י, טז). משה רבינו "דָּרַשׁ דָּרֵשׁ" - הוא דרש לדעת מדוע השעיר נשרף! הוא לא הלך משם בהכנעה, בעודו מהסס בצדקתו. הוא תבע מהם בתקיפות: "מִדּוּעַ לֹא אָכַלְתֶּם אֶת הַחֹטָא בַּמָּקוֹם הַקָּדָשׁ?"

סימן לאדם גדול

ובכל זאת, עם כל גדולתו של משה, ועם כל זה שהיה אדם עוצמתי ותקיף, כאשר היה צורך בכך, משה התנהג כלפי אחרים בענווה ובכבוד. כך זה היה אצל כל גדולי

השבח הגדול ביותר

בפרשת השבוע, אנו מוצאים כמה ממילות השבח המדהימות ביותר שאמרה התורה כלפי אדם כלשהו - "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עֲנִיו מְאֹד מְכַל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה" (במדבר יב, ג).

והנה, התורה לא אמרה "והאיש משה חכם מאוד מכל האדם" - אף שהוא היה כזה, גם לא כתוב "והאיש משה זריז מאוד מכל האדם" - אף שבוודאי היה גם כזה. המעלה האחת והיחידה, בה בחרה התורה לשבח את משה רבינו, שהיה מושלם בה יותר מכל אדם אחר, היא מדת הענווה.

מהי ענווה?

אמירה כזו של התורה כלפי משה רבינו, דברי שבח בסדר גודל שכזה, ראוי ללמוד אותם באריכות; האמת היא שאפשר להקדיש שעות רבות ללימוד הנושא הזה, ועדיין לא יהיה זה מספיק. אולם הדבר הראשון עליו יש לתת את הדעת הוא, שלכאורה הכרזה זו בדבר ענוותנותו המיוחדת של משה רבינו, צריכה עיון רב. שהרי, על פי הדרך שאנו רגילים לפרש את המילה "ענווה", היה נראה מפסוק זה שמשה רבינו היה אדם כנוע ושפל, איש שקט ונחבא אל הכלים, שאינו מכיר את מעלותיו. עניו הוא אדם שיש לו ערך עצמי נמוך, וחושב שאינו חכם וצדיק כמו האחרים, הלא כן?

ואם כן, לכאורה היינו מסבירים פשט בפסוק הזה, "והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה" - שמשה ראה את עצמו כנחות מכל האדם אשר על פני האדמה. כך לכל הפחות אני הייתי מבין.

מסקנה בלתי אפשרית

אולם המסקנה הנ"ל הנה בלתי אפשרית בעליל! לא יתכן כלל לומר שמשה רבינו ראה עצמו כנחות דרגה כלפי כל האדם, שהרי התורה מעידה בפירוש: "וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בִּישְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה" (דברים לד, י), ופשיטא שמשה לא הכחיש פסוק זה. הוא היה מחוייב להאמין שלא קם נביא כמותו, שהרי זהו חלק מהתורה.

ובאמת, לא רק שזהו חלק מהתורה, אלא זהו כל התורה כולה! משום שהסמכות של כל התורה מבוססת על כך

אומר לעצמו, "גם אם מפעם לפעם אני טועה, אבל עדיין, השכל שלי הוא הישר ביותר". הוא גאה כל כך, ומביט בבוז על כל השאר.

גאוה אינסטינקטיבית

הרגשה זו שמרגיש האדם - אין מקורה במחשבה או במחקר. מעולם הוא לא הקדיש זמן לחקור את יכולותיו וכשרונותיו לעומת אלו של חבריו. זוהי גאוה אינסטינקטיבית! באופן אינסטינקטיבי אדם יודע שהוא הטוב ביותר! זהו האינסטינקט הטבעי ביותר שקיים!

ולכן, אם חפצים אנו לגבור על התכונה המולדת הזו, הדבר ידרוש ממנו מאמץ מסוים. בשביל להתנגד לרגש הזה של עליונות וחשיבות עצמית, נצטרך להתחיל ללמוד את מעלותיהם של הסובבים אותנו. הכרת מעלותיהם של מאחרים, היא השלב הראשון להפוך לאדם עניו, כזה שלא יתבייש לענות לשאלה שישאלו אותו לעתיד לבא: "המלכת את חבירך בנחת רוח?" זהו התרגיל הראשון אותו נצטרך לתרגל, כדי לחזק את "שרירי" הענווה שלנו - להקדיש זמן בחיפוש מעלות אצל אחרים.

הקצה לזה זמן

אם תחפש מעלות - תמצא אותם! לכולם יש נקודות טובות, ואתה תופתע כמה יש! יתכן שתגלה שיש אנשים שמשתווים אל גדולתך, ואולי אולי גם עולים עליך. התרגלנו להעלים עין ממעלותיהם של בני אדם אחרים, ולהתמקד רק במעלותינו - זה יותר נח לנו. אולם הענין כאן אינו להשפיל את עצמך, אלא לרומם את האחרים.

אל תטען שאתה כבר מכיר את הענין - אין זה נכון! מעולם לא עסקת בזה - מעולם לא הקדשת זמן למחשבה אודות מעלותיהם של אחרים. יתכן אמנם שפעם נכנסה בטעות מחשבה לראשך, שלאדם פלוני יש מעלה כזאת וכזאת, אבל זה לא מספיק. צריך להקדיש זמן למחשבה אודות מעלותיהם של אחרים. אם תהיה מוכן לחשוב על זה קצת, תגלה באיזשהו שלב שאתה אינך הצדיק היחיד בעולם, אלא יש אנשים אחרים המלאים במעלות טובות. לאט לאט, תתחיל לגלות אנשים שמשתווים אליך, ואולי גם תתחיל להרגיש נחות כלפי אנשים רבים.

ענווה מעשית

כאשר תתחיל לבחון ולהתבונן באנשים אחד אחד, תתפלא מהמעלות הטובות הקיימות אצלם, ולאט לאט, הגאוה שלך תתחיל להיסדק. חיפוש מעלות טובות אצל אחרים, וההבנה שיש עוד אנשים טובים בעולם, זוהי אחת מדרכי העבודה להתגבר על מדת הגאוה, ולהתחיל לצעוד בדרך הענווה, הדרך בה פסע משה רבנו במשך כל חייו.

ללכת בדרכי הענווה פירושו ללכת בדרכי הגדולה - כך כתוב בספרים. מי שילמד את נושא הענווה בספרי המוסר,

עולם, ואדרבה, מי שלא התנהג כלפי אחרים בענווה, ידעו כולם שהוא אינו אדם גדול. אין שום סתירה בין להיות אדם גדול ומכובד, לבין להכיר את גדולתם של האחרים ולכבדם.

הישג זה של משה רבינו - להכיר את הערך של עצמו, ועם זאת לדעת כיצד להתנהג בענווה כלפי אחרים, הוא דבר שעלינו לחקות. וכך כתב בספר ראשית חכמה (בעניני חיבוט הקבר שבתוך שער היראה פי"ב): "אמרו, בשעה שאדם נפטר מן העולם... שואלו כלום... המלכת את חבירך בנחת רוח"? כל אחד מאתנו יצטרך לענות על שאלה זו ביום הדין הגדול והנורא: האם המלכת או לא המלכת? במקום למלוך על חברך על ידי יחס מזלזל, על ידי דיבורים שאינם מכבדים, האם דיברת אליו בעדינות? האם נתת לו להרגיש שהוא יותר חשוב ממך? זו שאלה שתצטרך לתת עליה תשובה!

הגאוותן הבור

זה נשמע כמו דבר קל - להמליך את השני, אבל למעשה זהו דבר קשה ביותר, משום שאליבא דאמת אנחנו איננו בעלי ענווה! אנחנו חושבים גבוהה גבוהה על עצמינו! וכאשר אדם מחשיב את עצמו מאוד, הוא נוטה להמעיט מערכם של הסובבים אותו. לעתים הוא גם ידבר נגדם וימעיט בערכם.

שומעים את זה כל הזמן - גם מאנשים שהם ממש בבחינת "בור ועם הארץ". שומעים אותם משוחחים בטלפון ומשפילים את ההוא ואת ההוא. אם תשב ליד אדם כזה בבית הכנסת ותאזין לו אפילו למשך זמן קצר ביותר, אתה תהיה בטוח שיושב לידך אדם גדול ממש. הוא משמיץ את כולם - את זה שיושב מאחוריו, את הרב, את הגבאי, את החזן. אף אחד מהם אינו מתקרב לקרסוליו. הוא מביט על כל האנשים "מלמעלה למטה".

תינוק מגודל

האמת היא, שזהו דבר טבעי ביותר. הרי כל ילד קטן הוא בעל גאוה. הוא אוהב לעשות כל מיני דברים בכדי לזכות לתשומת לב. ילד קטן סבור ש"אני ואפסי עוד". הוא סבור שכל העולם נמצא במלחמה נגדו, ושמה שהוא רוצה - חייב להגיע אליו. ואם הוא אינו מקבל את מה שהוא רוצה - הוא נכנס להיסטריה, בוכה וצועק ורוקע ברגליו, כי כל העולם סובב סביבו.

אמנם, ככל שהוא גדול, הוא מבין שיש כאן עוד אנשים חוץ ממנו, והוא מתחיל ללמוד כיצד לסגל את עצמו אליהם. הוא מבין שכדי לחיות חיי חברה תקינים, הוא מוכרח לכבוש את גאוותו בפנים, אבל הגאוה נמצאת שם בתוך תוכו, והיא לא נחלשה במהותה!

מה שהוא חושב ומה שהוא רוצה - זה מה שחשוב. "אני יודע ששיקול הדעת שלי הוא הטוב ביותר" כך הוא

להבין הכל בדרגה שמושה רבינו הבין, אבל דבר אחד אנחנו כן יודעים, והוא, שהעניו מכל אדם לא נולד עניו, אלא הוא קנה את מדרגתו בעמל רב. אשר על כן, בוודאי שעבודה זו היא משהו שאנחנו יכולים וחייבים לעסוק בה גם-כן. ולשם כך, מתחילה עלינו לברר מהי העבודה שעל ידה ישיג האדם ענווה.

לשם הבנת העניו, עלינו לשוב ולהתבונן בפסוקים שבפרשתנו. נשים לב, שהתכונה הראשונה אותה מונה התורה לאחר שהיא משבחת את משה על ענוותנותו היא "וְתִמְנַת ה' יָבִיט" (במדבר יב, ח). יותר מכל אדם אחר אשר חי, משה רבינו שם לנגד עיניו את "תמונת ה'" - בוודאי שהוא לא ראה את ה', אלא הוא השיג הכרה במציאות ה', בדרגה הגבוהה ביותר אליה יכול בן אנוש להגיע.

הדוכס העניו

נתאר לעצמינו דוכס חשוב ומכובד, המשמש כאדון ומושל על תושבים רבים, וחבלי ארץ שלמים מתנהלים על פי החלטותיו. עם כל גדולתו, ברגע שהוא עומד בפני המלך - הוא מתמלא בענווה, ומשתחוה למלך. כשנמצאים בנוכחותו של המלך, נכנעים מלפניו, שהרי אתה נמצא ליד אדם חשוב. כך ינהג מי שיש לו אפילו טיפת שכל.

וכמו כן, להבדיל, מי שמרגיש שהוא עומד לפני ה', בדרגה בה הרגיש כך משה רבינו, ממילא הוא יתמלא בענווה. לכן היה משה העניו מכל אדם - דוקא מפני שהוא דיבר אל ה' פנים אל פנים. ולא בגלל שהוא כלום, הוא הרי היה גדול מכל אדם, והוא ידע זאת היטב, אלא הכרתו הבהירה במציאות ה' - גרמה לו לענווה והכנעה.

מציאות ה' היתה חקוקה בשכלו באותיות בלתי ניתנות למחיקה, אפילו לא לרגע. לא היה לו היסח הדעת כלל, ולרגע הוא לא שכח שהוא עומד לפני ה'. ומי שעומד לפני ה' - ממילא מתמלא בענווה. הוא אינו צריך ללמוד ספרי מוסר בענין הענווה, אלא הוא מרכין ראשו בענווה באופן אוטומטי. כך חי משה רבינו את חייו, וכך הוא הפך לעניו מכל אדם.

ביקור ב"בית המוסר"

מכיון שהתברר לנו שהענווה האמיתית אותה דורש ה' מאיתנו, מבוססת על ההכרה שהאדם נמצא תמיד לפני ה', ממילא יוצא שככל שיתרגל האדם להכיר בכך שהוא עומד לפני ה', כך הוא יקנה יותר ויותר את מדת הענווה.

כתוב בתהילים (יד, ב): "ה' מְשִׁימִים הַשְׂקִיף עַל בְּנֵי אָדָם לְרֹאוֹת הַיֵּשׁ מִשְׁכֵּיל דָרֶשׁ אֶת אֲלֻקִּים". ה' מביט בך כל הזמן, לבדוק האם אתה חושב עליו. ובפרקי אבות (ב, א) למדנו שאנחנו צריכים לחיות עם הבנה זו, "דַּע מֶה לְמַעַלָּה מִמֶּךָ, עֵין רֹאֶה". "דע" פירושו שהאדם צריך להרגיש את זה בכל הוויתו! אדם ששם לנגד עיניו את הידיעה הזו

יראה שהענווה היא יסוד לכל כך הרבה מדות טובות. "ענווה" הוא שם כולל, ביטוי כללי הכולל בתוכו כל כך הרבה דברים טובים; המדות הטובות כולן הנן חלוקות משנה של מדת הענווה. אדם ענוותן הוא אדם שאהוב על כל הסובבים אותו. לא רק שאינו גאוותן, הוא גם טוב-לב, סבלני, וסלחן. אדם כזה הוא בדרך לגדולה אמיתית.

ענווה מזווית אחרת

והנה, על-פי רוב, כאשר הספרים עוסקים במדת הענווה, הם מדגישים את הבחינה של בין אדם לחבירו, את הענווה שמוטל עלינו להרגיש כלפי חברינו. אכן, זוהי ההבנה הפשוטה בענווה - כלפי מי אנשים מתגאים? כלפי חבריהם! זוהי ההגדרה שאנו רגילים לחשוב עליה כאשר מדובר בענווה, ולכן עבודה זו של ללמוד את מעלותיהם של האחרים הינה חשובה כל כך.

אולם, מי שילמד את ספר חובות הלבבות, כאשר יגיע ל"שער הכניעה" - השער בו עוסק הספר במדת הענווה, אם יחפש שם את הענין הזה שדיברנו בו עד עכשיו - חיפושיו יהיו לשווא. ספר חובות הלבבות הוא ספר של בין אדם למקום - זהו "מדריך למשתמש" כיצד לחיות יחד עם ה'. אשר על כן, כאשר הוא עוסק במדת הענווה, הוא מציג בפנינו מושג חדש לגמרי. שימו לב לדברים שהוא כותב, כי זהו כל הנושא של שיחתנו זו - זהו מושג יסודי שראוי ללמודו היטב.

כאשר החובות הלבבות מדבר על מדת הענווה, הוא כותב שענווה פירושה להיות עניו כלפי הקב"ה. זוהי ההגדרה של ענווה, כפי שהיא ניתנת על ידי החובות הלבבות - ללמוד כיצד להיות עניו כלפי השי"ת.

רובם של בני אדם, כאשר הם שומעים את הדברים הללו, חושבים לעצמם, "האם זהו באמת דבר שכל כך נחוץ ללמד אותנו - להיות עניו כלפי ה'?" הם אפילו לא יודעים מה זה אומר. אולם החובות הלבבות כותב שזהו דבר נחוץ ביותר! והוא כותב חידוש גדול - שכאשר התורה משבחת את משה רבינו על ענוותנותו, כוונתה בעיקר לענווה זו - ענווה כלפי הקב"ה!

כמובן שאם התורה אומרת שהוא היה העניו ביותר מכל אדם, נכלל בזה שהוא היה עניו גם כלפי אנשים אחרים. הוא התייחס לכולם בכבוד, ובוודאי היה מושלם בענווה בין אדם לחבירו. אולם מה שלמדנו מדברי החובות הלבבות הוא, שגם ענווה זו בין אדם לחבירו, היתה בנויה על ענווה נשגבה יותר - ענווה כלפי הבורא יתברך.

תמונת ה' יביט

אם נרצה לקחת עמנו משהו מהשיחה הזו, עלינו לנסות ולהבין כפי יכולתנו, מה עשה משה רבינו כדי לקנות את המדה הנפלאה הזו של ענווה כלפי השי"ת, שמחמתה שיבחה אותו התורה כל כך. אין ספק שלא נוכל

פשט ברמב"ם

על פי יסוד זה, נוכל להבין באופן נכון את דברי הרמב"ם, שמתחילה נראים מוקשים. שהנה בפ"ב מהלכות דעות (ה"ג) מדבר הרמב"ם בגנות מדת הגאווה ובשבח מדת הענווה, וכותב שבמדה זו ראוי ללכת בה אל הקצה ולנהוג בתכלית הענווה, וזה לשונו: "וְיֵשׁ דְּעוֹת שְׁאֶסּוּר לוֹ לְאָדָם לְהִגָּב בָּהֶן בְּבִינּוּנִית אֲלֵא יִתְחַק מִן הַקְצָה הָאֶחָד עַד הַקְצָה הָאֲחֵר, וְהוּא גְבָה לֵב, שְׁאִין דֶּרֶךְ הַטּוֹבָה שִׁיְהִי אָדָם עָנּוּ בְּלִבָּד אֲלֵא שִׁיְהִי שְׁפָל רוּחַ וְתִהְיֶה רוּחוֹ נְמוּכָה לְמָאֵד. וּלְפִיכֶךְ נֶאֱמַר בְּמִשָּׁה רַבְּנוּ 'עָנּוּ מְאֹד' וְלֹא נֶאֱמַר עָנּוּ בְּלִבָּד. וּלְפִיכֶךְ צוּ חֻקִּים מְאֹד מְאֹד הֵנִי שְׁפָל רוּחַ". והנה, באמצע דבריו בענין הענווה, מזכיר הרמב"ם את נושא השתיקה, וכותב (ה"ד): "לְעוֹלָם יִרְבֶּה אָדָם בְּשִׁתִּיקָה וְלֹא יִדְבֵּר אֲלֵא אוֹ בְּדִבְרֵי חֻקִּים אוֹ בְּדִבְרֵי שְׁצָרִים לָהֶם לְחַיֵּי גּוֹפוֹ". בפשטות נראה שהרמב"ם עובר כאן לנושא חדש, ובמקום ענווה, הוא מדבר כאן על ענין אחר של שתיקה, ולפי זה אין כל קשר בין הדברים, וצ"ע.

אולם לפי האמור, הדברים מוסברים היטב, שכן שתיקה היא היא הענווה, הן מצד זה שהיא **מביאה** לידי ענווה, והן מצד שהיא **תוצאה** של ענווה, שהרי מי ששותק מראה שהוא עומד בפני המלך.

יסוד זה למדנו משלמה המלך (קהלת ה, א), "אֵל תִּבְהַל עַל פִּיךָ וְלִבְךָ אֵל יִמְהַר לְהוֹצִיא דָּבָר לְפָנֶי הָאֱלֹקִים כִּי הָאֱלֹקִים בְּשִׁמִּים וְאַתָּה עַל הָאָרֶץ עַל כֵּן יִהְיוּ דִבְרֵיךָ מְעֻטִּים". כאשר אתה יושב בשלחן עם משפחה וחברים - הקב"ה מסתכל עליך, אז כדאי שתהיה בשקט - כך אומר לנו שלמה המלך.

שתיקה בפני גדולים

אדם שאינו שם מחסום לפיו, ומילותיו זורמות משם בחפשיות, פירושו של דבר שהוא אינו מרגיש את נוכחותו של הקב"ה! להבדיל אלף הבדלות, אם היית נמצא בנוכחותו של גדול הדור, לדוגמא מרן הגר"מ פיינשטיין או מרן הגרא"מ שך - האם היית מדבר כל כך הרבה? אם יש לך אפילו טיפה שכל - לא היית אומר מילה!

נאמר שאתה עומד בפני האדמו"ר שלך, ולפתע ניגש אליך חבר ושואל: "תגיד - מה השעה?" האם היית עונה לו: "שלוש וחצי"? בוודאי שלא! כאשר אותה עומד בפני רבך - עליך לשתוק. תן לו לדבר, ואתה תשתוק. "חֻקֶּם אֵינוֹ מְדַבֵּר בְּפָנֶי מִי שֶׁהוּא גָּדוֹל מִמֶּנּוּ" (אבות ה, ז).

ולא רק בפני אנשים גדולים - גם אם היית נמצא בנוכחותו של אדם עשיר - היית מדבר בטון ביישני ושקט. פעם הגיע גביר עשיר מאוד כדי להשתתף ב"ירחי כלה" שערכנו. מיד עם כניסתו לחדר - הדיבורים הקולניים פסקו. ועבור מה? בעבור שום דבר! שמא תאמר - כדי לקבל ממנו תרומה, אנחנו כבר הכרנו אותו וידענו שהוא לא יתן כלום. לעתים העשירים הם אלו שנותנים את

תמיד - הוא יהיה עניו אמיתי. על ידי הכרת מציאות ה', ממילא הוא יתמלא בענווה והכנעה מלפניו.

כאשר למדתי בישיבת סלבודקה בליטא, סיפרו לי בני הישיבה המבוגרים, שבעיירה קובנה הסמוכה ישנו "בית המוסר". הם אמרו שבית המוסר נעול תמיד, אבל המפתח נמצא מתחת ללבנה רופפות שבקיר החיצוני. החלטתי פעם לעזוב באמצע ה"סדר", לעבור את הנהר המפריד בין קובנה לסלבודקה, ולבקר בבית המוסר.

מצאתי את הלבנה הרופפת, ומתחתיה את המפתח, ונכנסתי פנימה, אל תוך בית המוסר הישן. ישבתי שם וחשבתי לעצמי, "ובכן, כעת אני נמצא כאן. מה אני אעשה? יש לי כאן הזדמנות, ועלי לנצל!" החלטתי לעבוד על הנושא עליו דיברנו, ולחשוב ש"ה' מביט עלי". כך ישבתי במשך שעה תמימה, ישבתי לבדי וחשבתי על כך שה' מסתכל עלי. איני מתחרט לרגע על הביקור הזה שערכתי בבית המוסר הישן בקובנה.

עבודה זו היא חשובה ביותר, וכל אחד מוכרח למצוא זמן לעסוק בה. צדיקי הדורות עבדו על כך במשך שבועות וחדשים - כמובן שבו בזמן הם עסקו בדברים אחרים, אולם הם עבדו ללא הרף לקנות בעצמם את ההכרה הזו, שהקב"ה מביט בהם כל הזמן.

"לא איש דברים אנכי"

ישנה עוד שיטה יקרת ערך, כיצד להשיג את הענווה הנכספת הבאה מהכרה במציאות ה', שהיא הענווה בה נשתבח משה רבינו. כאשר הקב"ה צווה את משה לשוב למצרים ולדבר לפני פרעה, אמר משה "לא איש דְּבָרִים אֲנִי" (שמות ד, י). יש שמבינים את כוונת משה רבינו שהוא מגמגם ואינו יכול לדבר ברהיטות, אבל אין זה הפשט בפסוק. הפירוש של "לא איש דברים אנכי" הוא, שלא הורגלתי לדבר. הוא הרגיל את עצמו לשתוק. ועל ידי התרגלות זו, זכה משה לתואר הנצחי "העניו מכל אדם אשר על פני האדמה". זהו לימוד חשוב ביותר - אחת מן הדרכים להשיג ענווה היא, להיות אדם שתקן.

לפעמים אנו רואים אדם שיושב ומדבר עם חבריו במשך שעות. יתכן שאנחנו אפילו מקנאים בו - אתה חושב לעצמך שאם אתה היית צריך לפתוח את הפה, היו נגמרות לך המילים, ואילו הוא - נראה שיש לו מעין בלתי נגמר של דיבורים! ואנשים מאזינים לו! אתה מסתכל עליו וחושב לעצמך, "על מה יש לו לדבר כל כך הרבה זמן?"

התשובה היא, שהוא מדבר על **עצמו** - מה הוא ראה, מה הוא שמע, מה הוא עשה. הוא מרוקן את כל מה שיש לו בפנים. זוהי מדה של אגואיזם - אדם זה מעוניין רק בעצמו, והוא רוצה להראות עצמו לאחרים. ריבוי דיבור זה ההיפך מענווה.

יתחיל להרגיש התלהבות פנימית בתפילתו. על זה הדרך - אם יש אדם שאינך מחבב במיוחד - אם תחייך אליו בנעימות כשאתה עובר לידו, זה ימלא אותך בהרגשה חמימה, ותתחיל להרגיש אחרת כלפיו.

יסוד זה הוא חשוב ביותר - אם אתה רוצה להשתנות, תנהג כפי אותה מדרגה אליה אתה שואף להגיע, גם אם אינך מרגיש כך באמת, וזה יגרום אצלך לתגובה פנימית, ולבסוף אף יביא לשינוי המיוחל. תתנהג כמו "מענטש". תתנהג כאילו אתה מתפלל בכוונה. אינך מרמה אף אחד, משום שפעולות אלו אכן יביאו אותך למדרגות אלו, אותן אתה משתדל לקנות.

לקנות הכרה בה'

אנחנו יכולים לעשות שימוש בעיקרון החשוב הזה גם בנושא דידן. אז מה אם אינך מרגיש את מציאות ה' בצורה מוחשית? הרי אתה שואף להגיע לזה, אתה חפץ לעבוד על קניית מעלה זו! אם חפצים אנחנו לקנות את מדת הענווה ולצעוד בדרכיו של משה רבינו, עלינו לעשות פעולות חיצוניות שיעוררו בקרבנו את אותן רגשות של הכרה במציאות ה'.

אם אדם מתנהג, כפי יכולתו, כאילו הוא עומד בנוכחותו של הקב"ה - למרות שהוא אינו מרגיש את זה כלל, אבל הוא רוצה להרגיש את זה, וכך, כשמגיעה בפניו ההזדמנות לפתוח את פיו, הוא משאיר אותו סגור, זה יגרום לו להרגיש שהוא עומד בפני האלקים. אמנם הוא לא מרגיש את זה עכשיו, אבל זה ישפיע עליו. ממש כמו אותו עניו אמיתי ששותק משום שהוא כן מרגיש שהוא נמצא בפני ה', כך גם אדם זה שאינו מרגיש זאת עכשיו, שלב אחר שלב, הוא מתקרב יותר ויותר לקראת הרגשה זו, וזאת על ידי מעשים חיצוניים.

זו עבודה; זה דורש תרגול. צריך לתרגל את זה כמה פעמים במהלך היום. "במקום לפתוח את הפה, אני הולך לדכא את האמירה השנונה אותה רציתי לומר, משום שאני נמצא כעת בנוכחותו של הקב"ה". על ידי ריסון ה"ליצנות" היא שרצית לומר, על ידי התנהגות כאילו אתה עומד בפני האלקים, תקנה בעצמך תחושה אמיתית של אמונה שאתה עומד בפני ה'.

שב בצד

זו דוגמא אחת של "חיצוניות שמעוררת פנימיות" בעבודת ההכרה בה'. נציע עוד דוגמא לעבודה מעין זו: כדאי לך לא לבלוט כאשר אתה נמצא בחברתם של בני אדם. אם אתה מגיע לחתונה - אינך צריך לעמוד באמצע

הסכומים הפחותים ביותר. אולם בכל זאת, קולותינו נהיו שקטים ודיברנו בלחישת, משום שידענו שאנו נמצאים בנוכחותו של אדם עשיר.

רואים את זה כל הזמן - ברגע שהתורם נכנס לבית המדרש - כולם משתתקים. אפילו רבני הישיבה מדברים בקולות מהוססים, לא כל שכן הבחורים.

האדון האמיתי

יש מישהו שהוא גדול יותר מהגביר, ולהבדיל גדול יותר אף מהגרא"מ שך והגר"מ פיינשטיין. מי שמדבר כאוות נפשו - אות היא שהוא אינו מרגיש שהוא נמצא בנוכחותו של השי"ת. הוא אינו מרגיש את זה כלל! מי שמדבר כפי שרירות לביו - אין לו שום אמונה בה! ואין זה משנה כיצד הוא נראה או איך הוא מגדיר את עצמו - הוא אינו עומד בפני ה'!

אינני מדבר כעת על "פרומקייט" - "פרומקייט" אינו יראת שמים, אלא זהו הרגל, אמנם הרגל טוב, אבל בכל זאת הרגל בלבד. יראת שמים היא דבר אחר לגמרי - יראת שמים פירושה להיות מודע למציאות השי"ת. ומי שהוא ירא שמים ומודע לכך שהוא עומד לפני ה', ממילא הוא אינו מדבר כל כך הרבה, שפי שלא היה מדבר בפני אדם חשוב.

לא בשמים היא

מדרגה כזו נשמעת כמחוץ להשגתינו. וזאת משום שעבורנו ה"זה שם בסידור, זה הכל. אולי הוא גם נמצא בבית הכנסת. הלוואי שהיינו מפסיקים לדבר בבית הכנסת בזמן שהסידור פתוח לפנינו. כיצד א"כ יכולים אנשים כמונו להשיג הכרה כזו במציאותו של הקב"ה, הכרה תמידית בכל זמן ועת.

את התשובה לכך נוכל להבין על פי יסוד גדול שמבאר לנו בעל המסילת ישרים בכמה מקומות, זהו עיקרון יסודי ביותר, והוא ש"החיצוניות מעוררת את הפנימיות" - פעולותינו הגשמיות גורמות לנו לתגובה פנימית.

לדוגמא - אדם מגיע לבית הכנסת בבוקר, הוא עייף, ואין שום חשק ותשוקה להתפלל. מה הוא עושה? על-פי רוב - שום דבר, אבל אם הוא למד את העצה הזו של המסילת ישרים, הוא יפתח את הסידור ויתחיל להתפלל בקול רם: "מזמור שיר חנוכת הבית לדוד, ארוממך ה' כי דיליתני" - הוא אומר את המילים ללא כוונה כלל, אבל בכל זאת הוא צועק את המילים בקול רם. לאחר זמן מה, הפעולות החיצוניות שלו יעוררו אותו מבפנים, והוא

ניתן להשיג ספרי רבינו בחנויות ספרי קודש ואצל המפיצים:

ספר שער אורה-ועדי מוסר, ספר לב אביגדור-עבודת האדם בקניני השלמות מכתב יד: קולמוס 072-244-1670
תפילת אביגדור-פירוש וביאור על התפילה מכתב יד: אזל מן השוק

פרושים וביאורים על סדר התפילה

מתוך ספר תפלת אביגדור - פירוש התפילה מאת רבינו זצ"ל

וטוב ויפה - הדבר הזה הוא לבדו **הטוב**, ולכן אין אנו דורשים שום דבר בלעדיו, ואותו נדרוש כמי שמבקש כסף, כי רק לטוב הזה אנו נכספים.

ויש טוב מפני תכליתו אבל אינו מהודר במראה, כמו הלחם שאינו נוצץ כזהב וכאבנים טובות אף על פי שהוא חיים לאדם, ולכן הוסיף לומר **שהדבר הזה** הוא יפה ומהודר, וכל התורה יפה והדורה, והוד והדר לפניו (תהילים צו, ו) יתברך, ולו התפארת והנוי. אף על פי שהתיבה **טוב** כוללת גם כוונת **יפה** [כמו שנאמר (שמות ב, ב) ותרא אותו כי טוב הוא], מכל מקום הוסיף לבאר **ויפה** כדי שלא יטעו שהטוב הוא מחמת תכליתו.

הדבר הזה - מכוון לכל פרשיות קריאת שמע, הכוללת קבלת עול מלכות שמים, קבלת המצוות, בריתו של ה' עם עמו, הבטחותיו בשכר ועונש ושאר הענינים הנזכרים בה. כל תארי השבח ראויים **לדבר הזה**, כי אין אמת ונכון וישר ואהוב ונחמד ונורא ומתוקן וטוב [עם זוגי פירושיהם] בעולם אלא הקדוש ברוך הוא ותורתו.

עלינו לעולם ועד - קאי על כולם דהיינו **אמת ויציב עלינו, ונכון וקיים עלינו**, כלומר אנחנו מקבלים את הדבר הזה לאמת ויציב, והקבלה היא לעולם ועד. הנה ענין הקבלה הוא כן: כחות השכל נמשכים אחרי כחות הרצון, וכאשר האיש הישר מכיר טובות המטיב אזי מתעורר בו רגש הנאמנות אל המטיב. והמסתכל בחסדי ה' בבריאה [יוצר אור] וביחוד לעמו הנבחר [אהבה רבה], מתעורר בו כח הרצון להיות נאמן לה' ולתורתו, ומקבל עליו **לעולם ועד** ליחס כל תארי המעלה לתורת ה'. וכאשר יקבל קבלה זו, אזי נפתחות עיניו והוא רואה דר' והדר תורתו.

לבד מהלך זה של הליכת כחות השכל אחר כחות הרצון, יש עוד ענין חשוב מאד של הבא לטהר מסייעים לו (שבת קד, א), ההתחלה צריכה לבוא מהאדם שרוצה להיות נאמן לה', וזוכה בשכרו למתנה של הכרה ואמונה חזקה.

אמת אלקי עולם מלכנו - אחרי הקבלה הכוללת [הדבר הזה] הריהו בא לקבל עול מלכות שמים ואחר כך עול תורה בקבלה מיוחדת. אנו מקבלים עלינו מלכות שמים, מתוך הכרת חסדי הבורא ונפלאות חכמתו הנראית בבריאה [שעליה ברכנו בברכת יוצר אור] שמהן נכיר שהוא **אלקי עולם**. ובמיוחד, עלינו לקבל כי אלקי עולם הוא מלכנו, כי גבר **עלינו** חסדו (תהילים קיז, ב), ולכן אנו ממשיכים לקבל עולו ממה שהכרנו באהבה רבה.

האולם ולקבל את פניהם של כל המוזמנים, כביכול אתה הוא האדם החשוב ביותר הנוכח באולם, משל היית נשיא ארה"ב שמקבל את פני האורחים בקבלת הפנים הנשיאותית. תחת זאת - שב בשקט בצד, כמו אדם בלתי חשוב - לא בגלל שאתה עניו, אלא בגלל שאתה מתאמן להיות עניו.

כשאתה מגיע לבית המדרש - השתדל לעשות כמה שפחות רעש. נסה לדכא את התשוקה הזו שיש לך למשוך תשומת לב, ולא בגלל שאינך שווה כלום - בוודאי שאתה שווה הרבה, אבל הקב"ה הרי נמצא כאן, אז עם כל חשיבותך, עדיף שתשב בשקט.

הסיבה שאדם רוצה לפתוח את פיו היא משום שהוא רוצה להכריז: "אני כאן! תסתכלו עלי!" לכן דרושים לו מאמצים רבים לסגור את הפה. אתה נלחם כנגד הבהמה שבתוכך, שחפץ לנבוח להראות את נוכחותו. מי שמסוגל להתנהג להיפך - לסגור את הפה מתוך כוונה הפוכה, דהיינו לזכור על ידי זה שהקב"ה נמצא כאן - הוא כבר פוסע בדרכיו של משה רבינו.

ענווה אמיתית

נשוב כעת למשה רבינו, שהיה עניו מאוד, יותר מכל האדם אשר על פני האדמה, וזאת משום שהכרתו בה' היתה בהירה יותר מכל האדם אשר על פני האדמה - "ותמונת ה' יביט". ענווה אמיתית היא סימן לאדם שהוא עבד ה', משום שהיא מגיעה מכח הכרה והרגשה אמיתית במציאות ה'.

לכן נקראו עובדי ה' האמיתיים בשם "ענווים", וכמו שאמד דוד המלך כאשר הוא מספר כיצד הקב"ה הציל אותו: "בה' תתהלל נפשי ישמעו עֲנוּיִם וְיִשְׁמְחוּ" (תהילים לד, ג) - מדוע הוא מדבר אל הענווים? איזו שייכות יש כאן לענווה? היה לו לומר "ישמעו צדיקים וישמחו" או "ישמעו יראים וישמחו".

התשובה לכך היא, שהעניו אליו מדבר דוד המלך, הוא אותו העניו עליו למדנו בפרשתנו, היינו אדם שיש לו הכרה אמיתית במציאות ה'. הוא מרגיש תמיד, בכל ישותו, שהוא נמצא בנוכחותו של הקב"ה. כאשר הוא אומר "אני מאמין" - הוא אינו אומר את זה מן השפה ולחוץ, אלא הוא חש את מציאות ה' ברמה כזו, שהוא נכנע מלפניו. ההכנעה הזו אינה בשליטתו; הוא אינו צריך ללמוד בספרי מוסר כיצד להיות עניו, כי הוא באמת מרגיש ענווה! וזאת משום שהוא **יודע ומרגיש באמת** שהוא נמצא לפני ה'. ומי שהרגיש כך יותר מכל האדם אשר על פני האדמה, היה משה רבינו - העניו מכל אדם.

שבת שלום ומבורך!

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

שאלה:

אם חיי התורה והמצוות הם דבר מהנה ומענג כל כך, מדוע שומרי התורה הנם מעטים כל כך?

תשובה:

אשאל אותך שאלה מקבילה: יודע אתה, שלחיות חיים בריאים זה דבר מהנה, וזהו דבר אפשרי ובר השגה לכל אחד. אם כן, מדוע אנשים מועטים כל כך מנצלים את ההזדמנות הזו? האמן לי, אם היית עושה הליכה מהירה במשך ארבעים וחמש דקות כל יום, אוכל את ארוחותיך בזמן, והולך לישון בזמן, היית הופך לאדם בריא ומאושר. כמו כן, צריך לשתות כוס מים כל יום לפני התפילה, ולהתרחק מסוכר ומיני מתיקה, ולא לאכול אכילת יתר!

אפשר לחיות חיים מאושרים, אז מדוע ישנם כל כך הרבה משוגעים? רואים אותם יוצאים מהמאפיות והמגדניות, מחזיקים בידיהם שקיות נייר מלאים עוגות ובורקסים. זה רעל!

מדוע כולם משוגעים? ההוכחות לכך שהם משוגעים נמצאות בכל פינה - בכל מקום יש חנויות לממכר אלכוהול. חנות כזו היא עדות חיה לכך שיש אנשים משוגעים. מי זקוק לאלכוהול?

התשובה לכך היא, שהעולם משליך לפח האשפה את כל ההזדמנויות הניתנות לו לחיות חיים מאושרים. הרי אם הם היו מנפצים את הטלוויזיות שלהם ויוצאים לטיול רגלי מסביב לשכונה, אין ספק שהיו להם חיים טובים יותר. עיניהם היו נוצצות, לחייהם היו מתמלאות סומק, הם היו הולכים לישון מוקדם וקמים מוקדם, וחיים חיים של שמחה.

השמחה נמצאת בכל פינה! העולם מלא בדברים משמחים, ורובה של האנושות לא התחילה אפילו לגעת בהם! אפשר להנות מהכל: ממזג האוויר, ממשב רוח רענן, מהגשם שמצליף בפנים. להנות מאור השמש - איזו הנאה!

עונות השנה מלאות בעונג - מי שילמד "לטעום" כל עונה, יגלה שלכל עונה ישנה ניחוח מיוחד משלה. הוא

ימתין לחורף הקסום, לאיכות המענגת של הקיץ, לאביב, לסתיו. לכל חודש מחדשי השנה מגיע שיר משלו! צריכים ללמוד כיצד להנות מהחיים - וזו חכמה גדולה!

ישנם אנשים יראי שמים חסרי דעת, הטוענים: "חס ושלום - איננו רוצים להנות מהחיים!" הטיפשים הללו מחמיצים את הנאות החיים. אי אפשר לתאר כמה הנאה יש בעולם! היודע אתה כמה תענוג יש בכך שיש לך שתי ידיים, שתי רגליים, שתי עיניים, ושתי כליות?! אם אינך מאמין לי - תשאל אדם שיושב בכסא גלגלים, כרות רגליים. תאר לעצמך שהוא היה יכול לקנות לעצמו רגל אחת. רגל אחת! כך הוא היה יכול להסתובב עם קביים! הוא היה מיליונר! ולך יש שתי רגליים! אתה מיליארדר! יש כל כך הרבה שמחה - אפשר להשתגע מרוב שמחה!

אז מדוע אנשים רבים כל כך הורסים את בריאותם, הורסים לעצמם את השיניים, את הבטן, את הלב?! וזה לא רק במאכלים - רבים הם האנשים ההורסים את בריאותם על ידי מריבות וכעסים! סכרת נגרמת על פי רוב מכח מריבות והתקוטטויות. גם התקפי לב מגיעים כתוצאה מהתרגשות שלילית. ועל מה מתגוששים? על כלום! כמה טרגדיות מגיעות כתוצאה של "נארשקייט" [שטויות]!?

אלו מעשים שבכל יום! הכרתי אשה צעירה שחלתה ונפטרה ממחלת הסרטן בגלל בעלה האכזרי שפשוט רצח אותה באכזריותו! אנשים מתים מרגשות! אם כולם היו לומדים לחיות חיים שקטים, לא לקחת כל דבר ללב, וללמוד את אומנות ה"שמח בחלקו" - חייהם היו משתנים לחלוטין.

שאלת - מדוע ישנם אנשים רבים כל כך שאינם מרגישים את התענוג הקיים בחיי תורה ומצוות? את התענוג של לשבת מסביב לשלחן שבת יחד עם משפחתך ולשיר את זמירות השבת? היודע אתה כמה "גישמאק" [הנאה] יש בזה? זה ממש "עולם הזה" במיטבו - גן עדן בעולם הזה! כמובן שכולם מתענגים על מאכלי השבת שהכינה עקרת הבית בעמל רב - הם נהנים מזה! הם נהנים מהשבת! במקום לשבת מאחורי ההגה ולהריח את ריח אדי הדלק היוצאים מהאגוז של הרכב שמלפניך, אתה זוכה לשבת מסביב לשלחן השבת! אחר כך כולם נהנים מ"שינה בשבת תענוג"! איזו שלוה! לאחר מכן קמים, לומדים, הולכים לבית הכנסת. כל המשפחה יחד. איזו שמחה יהודית אמיתית! מדוע לכל כך הרבה אנשים חסרה הדעת הזאת - לחיות חיים מאושרים? תשאל אותם!

כף זכות

"והוי דן את כל האדם לכף זכות"

גליון מס. 4 | סיון תשפ"א | יו"ל ע"י מערכת 'קובץ גליונות'

לדון את הרשע לכף חובה

תנן במס' אבות [פ"א מ"ו] והוי דן את כל האדם לכף זכות. ופירש רבינו יונה בתוך הדברים וז"ל, ...מן הרשע הגמור לא אמר, אפילו מעשהו כולו טוב, ואין נראה לחוש עליו משום צד עון, יש לאדם לדון לכף חובה, ולומר לפנינו עשה ואין תוכו כבוד, וכמו שנמאר [משלי כו, כה] כי יחנן קולו אל תאמין בו כי שבע תועבות בלבו, וכ"כ הרמב"ם ז"ל, ע"ש.

שאלה: מדוע צריך לדון את הרשע לכף חובה?

תשובה: אדם צריך להיות אמיתי!

כיצד שופטים בצדק

כתיב בצדק תשפוט עמיתך, ודע דאין פירוש המצוה לשפוט בצדק, לחשוב מהו האופן שהוא זכות, אף שהוא לא רואה שום זכות, אלא סג' לחשוב שהוא לא ראה את כל הפרטים או את כל השתלשלות הענין, ובפרטים אלו יכול להשתנות הענין לזכות, ומה דכתיב "תשפוט", אין הכוונה לשפוט ולהחליט לגמרי שיש כאן צדק, אלא להחליט שיתכן שיש כאן צדק, ותשפוט – הכוונה הוא דאסור להחליט שהמעשה הוא מעשה רע.

וכלולים כאן שני פרטים: א. לחשוב שלא ראה את כל הפרטים. ב. דסג' להחליט שיתכן שיש כאן צדק.

מסתברא דאף ההאפשרות להחשיב שהמעשה שהוא ראה הוא זכות ולא חובה, היא רחוקה מאוד, מ"מ נצטוונו בזה לשפוט לכף זכות.

אם טעה דון לכף חוב במקום לדון לכף זכות, ולבסוף התברר שהמעשה היה חוב ולא זכות וזכמו שחשב בתחילה, פשיטא שעבר איסור, דכל מה שנתחייב לדון לכף זכות, הוא לא להתחשב בצדדים של החוב.

כתיב בצדק תשפוט עמיתך, החיוב לדון את עמיתך, ולא את המעשה, עלכן אדם שאינו מוכר כלל, אין הנידון על האדם אלא רק על המעשה, ומה שייך לשפוט אדם אם אינו מכירה, ובוה מעקר הדין אין מצוה לדון לזכות, אלא רק מצד מדת חסידות.

אם יש מחלוקת בין בני אדם, או בנושאים ציבוריים, אם מדובר במוחזק בכשרות, יש לדון לזכות דמסתמא כוונתו לטובה.

(חוט שני)

למה הבחור חוזר כל שבת לביתו, ומחזיק טלפון בכיסו

אצלנו בישיבה מאד מקפידים שהבחורים ישארו בישיבה בשבת, וגם זה מאד מגבש את הבחורים, כמו כן מקפידים בישיבה שלבחורים לא יהיה טלפון פרטי בכיסם.

יש בחור שהוא בחור טוב מאד, והוא חוזר כל שבת לביתו, למרות שהוא יודע מכך, שכשישיבה מקפידים על כך, כמו כן יש לו טלפון פרטי בכיסו.

היות ואני ישן עמו בחדרו, נגשו אלי כמה בחורים, ואמרו לי, תדע לך שחבר החדר שלך, הוא אמנם נראה בחור טוב, אבל בשביל מה יש לו טלפון פרטי בכיסו, כמו כן למה הוא חוזר כל שבת הביתה.

אמרתי להם, אני באמת לא יודע, ושאלתי אותו כמה פעמים על כך, והוא לא השיב לי,

אולי הוא מאד מתגעגע הביתה, איני יודע. למרות שהבחור סבל על כך מהצקות שונות של הבחורים, בכל זאת הוא לא סיפר כלום, והוא המשיך במנהגו – חזר כל שבת לביתו, וגם החזיק טלפון בכיסו.

ניסינו לדון אותו לכף זכות, ולא הצלחנו, וגם ניסינו את העצה לדבר ישירות עם הבחור, ולא הצלחנו.

התשובה לסיפור משבוע שעבר

למה לקח את הספר שלו

אמר לי: טוב מאד שבאת אלי לשאול ישירות, אתה מכיר את האדם שחילק את הספרים? לא, האמת שאני מכיר.

אז אני אגלה לך את הסוד, את הספרים אני חילקתי, כשנסגרה הרשימה הצלחתי לאתר את כל הנרשמים, חוץ מאחד. לקחתי דף ורשמתי את שמך בגדול, והרבקותי על גב הספר, בתקווה שתראה את שמך ותקח את הספר.

עבר שבוע, והנה אני מגיע להתפלל בישיבה תפילת שחרית, ואני רואה את הספר מונח על השולחן והפתק עם השם עדין עליי.

הוצאתי את הפתק עם השם והשלכתינו לפת, ואת הספר החזרתי לביתי. לא ידעתי שזה אתה, ולא ידעתי שלמדת בספר, והשארתי את זה במקום, חשבתי שאתה התחרטת, ולכן לקחתי את הספר לביתי, החלטתי להעביר אותו הלאה ליוכר הרכים...

אמר לי אותו בחור: "מהמעשה הזה למדתי את השיעור הגדול ביותר בלימוד לכף זכות. גם אם אתה לא מצא שום דרך לזכות, דון לכף זכות!".

אי"ה בגליון מיוחד זה יובאו עובדות הקשורות לכף זכות. במשך השנה הקרובה יוקדש מדי שבוע גליון אחד לזכות כל אחד מארבעים וחמישה שנהרגו במירון אשר רבים מהם לא זכו לזש"ק ויהיו חיזוקים אלו לזכותם ולעילוי נשמתם הטהורה.

ניתן לשלוח עובדות ומעשים בענייני כף זכות למייל המערכת: k.gilyonot@gmail.com

כמו"כ ניתן להשתתף בהקדשה ע"ג גליון זה במס' 053-3145900

יישר כח גדול למערכת "ווי העמודים" על הרשות להביא סיפורים מיוחדים בענייני כף זכות.
(בטעות נשמט קרדיט זה מהגליונות הקודמים ועמם הסליחה)

טללי חכמה ורשמי קודש

ממרן גדול המחשבה והמוסר הגאון רבי ירוחם ליוואוויץ זצוקללה"ה משגיח דישיבת מיר

❖ סיפר הגה"צ רבי נתן וויכטפויגל זצ"ל, המשגיח דישיבת לייקוואד: זכורני שתלמיד אחד משיבת מיר, ממקורביו של המשגיח זצ"ל, התלונן בפניו כי הלימודים בישיבה מערערים את עצביו.

נענה המשגיח ואמר: "כלום ראית מימך כי עבודת האדמה תערער את עצביו של האיכר?! אין זאת אלא מפני שידוע הוא האיכר כי עבודת האדמה היא חלק בלתי נפרד מעצם הוויתו, לפיכך אין עמל כפו מזיק לו לנפשו"

"כן הוא בעמלה של תורה" - פירט המשגיח דמיר ואמר - "אם האדם יודע ומכיר כי עמל התורה הוא העמל האמיתי אשר לבעבורו נברא האדם, וכי העמל הזה הוא עצם מעצמיו, שוב לא יזיק לו העמל ולא יערער את עצביו."

❖ הגאון הגדול רבי משה שמואל שפירא זצוק"ל הגיע למיר בקיץ האחרון לחיי המשגיח, ושמע "רק כמה שמועסין וכמה ועדים" כלשונו. אבל הצליח להתרשם כיצד הבכירים התרשמו כפי שסיפרו:

למדתי עם רבי איסר יהודה מאלין, וראיתי היאך הוא, בחור מבוגר כבן ארבעים, עומד בשמוע'ס של מרן המשגיח רועד כולו בפחד נורא. כבחור צעיר שזה עתה הגיע התופעה היתה זרה לי.

עוד הבחין בהנהגה אופיינית למרן המשגיח, בבקשו להוכיח תלמיד דווקא מתוך פלח שתיקה:

מפעם לפעם היה מהלך באמצע הסדר, וסוקר את בית המדרש סביב. לא פעם אירע שנעצר, נתן עיניו בבחור ולא הסיטן שעה ארוכה. התלמיד, שלא נע ולא זע, כבר הבין את המסר שהנחילו המשגיח במבטו.

❖ "זכיתם לשמוע את רבי ירוחם?" נשאל פעם רבי ישראל ספינר, והשיב:

"בודאי! אבל מה זה 'לשמוע את רבי ירוחם'? עמדתי שם... ראיתי אותו! וגם זה דבר גדול. נאמר 'שלוש פעמים ייראה כל זכורך', במשמע, שראיית פנים גרידא אף הוא ענין גדול!"

"קרויז שנחרת בזכרוני. פעם דיבר על קבלת יסורים באהבה, והתבטא שעלינו להודות ולומר: "טאטינקע! מיר דאנק דיר פאר דע יסורים [אבאל'ה! אנו מודים לך על היסורים]!"

בחוגינו לא נהגו להתבטא כלפי הקב"ה בביטוי "טאטע", ומ"טאטע" עד טאטינקע" המרחק רב. אולם הוא בדוקא נקט במטבע של חיבה ואהבה מיוחדים כלפי שמיא, ללמדך מה גדולה זכות הייסורים.

❖ רבי שמואל בלוך, שנמנה אף הוא על צעירים, סיפר:

באחת השיחות דיבר מרן המשגיח בענין עמוק, קשה להבנה, שלא נתיישב על לבי, ובפניי הבעתי פליאה על החידוש. הוא קלט זאת בזווית עיניו והוסיף כמבלי משים: "אנשים צעירים אינם יכולים להבין..."

❖ תיאור מרתק, סיפר רבי מאיר רוך:

בהלויית מרן ה"חפץ חיים" זצקו"ל, דודי מרן הגאון רי"מ גורדון ראש ישיבת לומז'ה, הציגני לפני מרן המשגיח, ואמר "אנו חושבים לשלוחו אליכם בעוד שנה".

עמד עימנו שניאור בן דודי, שהגיע מהישיבה במיר. אמרתי לו: "כבר אוחזים בסוף 'אלול', כדאי שתצטרף אתנו ללומז'ה". רבי ירוחם, שבזה הרגע שמע כי 'החפץ הזה' מועמד לבוא אליו בשנה הבאה, שואל אותי "ומה עם אלול?! השבתי: הוא יכול ללמוד אצלנו..."

אחרי שנה אני מגיע, והוא אומר לי ברוב חכמה "איך השתנית מאז שנה שעברה, קשה לי להאמין שזה אותו ילד שהכרתי אז!!"

כמה חכמה טמונה כאן. מצד אחד הוא מראה לי 'תשמע אדוני! אני זוכר את הופעתך המחוספסת והשובבה מאז...' ומאידך נותן לי צ'אנס לפתוח דף חדש... 'איך השתנית, היום אתה אחר לגמרי...' זהו רבי ירוחם!

❖ עוד מסופר היה:

בחור בישיבה החליט שלקה במחלת הסרטן, ועשה לכולם את המוות... כל היום "סרטן, סרטן, סרטן". מרן המשגיח ראה שאין לזה כל יסוד, וקרא ואמר לו: "שמע נא! אני אומר לך, ווני לוקח על עצמי את האחריות, שאין לך סרטן! אתה נקי מכל!"

התלונן הבחור: "אבל, הרי זה אמר וזה אמר", כנראה שמצא מי שהסכימו עמו...

"תראה, אומר לו רבי ירוחם, בכל אופן, אני פה המנהל הרוחני של ישיבת מיר, ויש בזה איזו סמכות.

על מה שכתב הרמב"ם שאין שדים בעולם, אומר "העולם": אין הכונה שלא היו מעולם, רק כיון שהוא פסק שאין, ממילא מכאן ולהבא אין שדים. כך אני אומר, אין לך סרטן! אפשר שהיה, יתכן, אבל מהיום ואילך אין!"

לבסוף פקד עליו: "מהיום אין יותר דיבורים, הכל נגמר!" וכך הווה. אגב, היהודי האריך ימים עד לאחרונה.

❖ ממשיך רבי מאיר רוך לספר:

הכי התרשמתי בישיבה, מכוחו העצום של רבי ירוחם על התלמידים.

אפילו 'עלטערע בחור' שהוא גדול בדורו, חש כלפיו יראת כבוד, קירבה של ממש לא היתה, רק הערצה והערכה מופלגים. הוא עצמו דאג לשמור על המרחק, כפי שהשתמש באמצעים אחדים למטרת חינוך.

לדוגמא, השיעור בחומש נועד לבני חו"ל, אך כשרצה לכבד מישהו הזמינו לשיעור, הגם שלא היה חוצניק, פיקח היה, פדגוג מעולה...

אפילו לא הכרת, אם רק הסתכלת עליו, הערכת אותו. מאידך, היה הדגשה על שמירת מרחק, 'דע מי אתה ומי אני'. כל אחד ודרכו היאך ישמעו ויקלטו המסרים המוסריים טוב יותר.

לישיבת מיר התנקזו מיטב הבחורים, מהם שהיו לגדולי הדור עוד בין כותלי הישיבה. והתבטלות שלהם כלפיו אין כדוגמתה בשום מקום. האיש הקרין אישיות וסמכות, אחריות מלאה.

❖ בשיח חברים במיר היה מי שקבע, שמעולם לא קרה בישיבה, ולו פעם אחת, שימרו את פיו! לא נשמע כדבר הזה! ובחורים תהו 'היתכן?' הרי לא מדובר באדמו"ר חסידי. היאך, אם כן, מילה שלו הכריעה ללא כל עוררין.

קם רבי אליה חזן, בעצמו פיקח גדול, וענה: זו עצמה היתה הפיקחות שלו, שמעולם לא נתן הוראה שאי אפשר לקיימה. כך שלא היה זה סוג של איסור, שפעל על כולם לבל יעברו על הוראתו, רק שחכם היה, וידע מה גבול היכולת של כל אחד, מה ניתן להורות לו ומה לו.

❖ שח רבי שמואל שכטר זצ"ל מוותק ימיר וקלם: מרן הגר"ע גרודזינסקי זצוקל התבטא על מרן המשגיח שהוא "הרבי של עולם הישיבות".

ובהזדמנות אחרת אמר עליו: שהוא גדול הדור של עולם הישיבות ואין דומה לו בגדול השפעתו.

❖ לימים סיפר רבי משה ברנשטיין:

אחת מנפלאותיו של המשיח דמיר היה, שהצליח להנהיג בישיבה שכולם ללא יוצא מן הכלל עמדו על מקומם בתחילת התפילה, ומתוך מאות החורים אחד לא איחר! היה בחור אחד שאיחר פעם באמירת סליחות, וכששמע שהתחילו כבר סליחות פרץ הבחור בבכי באמצע הרחוב... עד כדי כך היה החינוך לזה. ולא מדובר על חיסור לתפילה אלא על איחור, ולא לתפילה אלא לסליחות.

נאה דורש

פנינים

ממייטב ספרי המגידים בהוצאת "יפה נוף"

איש את קדשיו - לו יהיו!

ואיש את קדשיו לו יהיו איש אשר יתן לכהן לו יהיה (ה.)

נתינת צדקה - 'עסקה' טובה

ברש"י מובא: "לפי שנאמרו מתנות כהנה ולויה, יכול יבואו ויטלו בזרוע, תלמוד לומר: ואיש את קדשיו לו יהיו, מגיד שטובת הנאתו לבעלים", כלומר, מהמלים "ואיש את קדשיו לו יהיו" למדנו, שיש לבעלים זכות לתת את מתנות הכהנה והלויה לכל מי שלבו חפץ, ואין הכהנים או הלויים יכולים לסתם בעל כרחו של הבעלים בשענה ששיכים להם.

רש"י מוסיף וכותב: "ועוד מדרשים הרבה דרשו בו בספרי. ומדרש אגדה: ואיש את קדשיו לו יהיו, מי שמעבב מעשרותיו ואינו נותן - לו יהיו המעשרות. סוף שאין שדהו עושה אלא אחד מעשרה שהיתה למודה לעשות". כלומר, בעל שדה ש"מתקמצן" ולא נותן תרומות ומעשרות מיבול שדהו - סופו ששדהו תניב רק עשירית מהתנובה שהיתה רגילה להניב. סוף כל תנובתה יהא כשעור התרומות והמעשרות שהיה עליו לתת ולא נתן.

התורה הקדושה אומרת: "נתן נתן לו, ולא ירע לבבך בתתך לו, כי בגלל הדבר הזה יברכה ה' אלקיך בכל מעשך ובכל משלח ידך" (דברים טו, י). יש פעמים שאדם בן נותן כסף לצדקה, אבל בזמן הנתינה יש לו "קועטש" בלב... למה נתתי, מדי הרבה נתיני... עבדתי קשה להרויח את הכסף, למה השני לא יעבד... וכדומה. באה התורה ואומרת: אדוני הנכבד! אם אתה נותן - אתה עושה "ביזנעס" מצוי! כי בגלל הדבר הזה יברכה ה' אלקיך בכל מעשך ובכל משלח ידך! הוצאת מהכיס אלף שקל - הקב"ה יוסיף עליך אלף פעמים ויברך אותך כאשר דבר.

מורי ורבותי!

יש משהו שלא "ירוצ" לקנות מגרש בצפון תל אביב ששווה מליון שקל שהצע למכירה ב"מחיר מציאה" של מאה אלף... הרי לא יהיה אחד שלא ירוץ!

רגע! רגע! "מה אתה רץ?" קוראת לו אשתו, "הרי מאה אלף הוא הון עצום עבורך..."

"הו! פתיה שכמותך!" ישיב לה בעלה, "את המאה אלף אני מקבל בחננה, על המקום, ועוד פי עשרה מזה, ולא ארוץ?" ואם הקב"ה מבטיח לך שאם תתן צדקה, ולא ירע לבבך, יברכה ה' אלקיך בכל מעשך ובכל משלח ידך - לא "תרוצ" לתת? הרי אין "ביזנעס" טוב מזה!

אשה אחת הגיעה בוכיה לרבה של סלוצק ובקשה את עצתו: "אין לי ממה לחיות! אני מרויחה כמה פרוטות, שאינן מספיקות לי לפרנסת ביתי".

הרב מסלוצק אמר לה: "בכל חדש תעשי חשבון מדויק כמה את מרויחה, ועשירית מזה תביאי אלי ואני אחלק כסף זה לעניים". האשה הודעתה: "רבי! הרי כל מה שאני מרויחה לא מספיק לי וכיצד, אפוא, אתה מיעץ לי לתת חלק מהרווח המזערי לאחרים?"

עשר בשביל שתתעשר

אדם שנותן צדקה - רק מרויח מכך! חז"ל דורשים את הפסוק (דברים יח, כב) "עשר תעשר" - עשר בשביל שתתעשר! מי שמקפיד לתת מעשרות, מכל מה שחננו ה' יתברך - לא זו בלבד שאינו "מפסיד" מכך כלום, אלא אדרבה, סופו שיתעשר בשל כך!

והנה לפניכם ספור קצר, אחד מני אלה:

הייתי בבית הכנסת "קומרנא". נגש אלי אברך צעיר, שנתים אחרי החתונה, ושאל אותי: "אפשר לספר לכבוד הרב ספור?" ואתם הרי יודעים, רבתי, שאני "צריך" הרבה ספורים... כמובן, השבתי בחיוב, וכך הוא ספר:

במשך שנתים אשתי חפשה עבודה - ולא מצאה. הסתובבה במקום למקום, פה ושם, אך ללא תוצאות! נאלצנו לחיות מהמשכורת הזעומה שקבלתי בכולל. היה לנו קשה...

חדש אחד החלטנו שנינו, אני ואשתי, כי מכאן ולהבא אנו מקבלים על עצמנו, בלי נדה, לתת "חמש" לצדקה ולא רק "מעשר" כפי שנהגנו עד כה.

"מה אמר ומה אדבר", המשיך הלה לספר לי, "כעבור תקופה קצרה ביותר אשתי מצאה עבודה, שמשכרת נאה בצדה, ואני יכול לשבת במנוחת הדעת באהלה של תורה!"

שנתיים היא חפשה עבודה ולא מצאה, ובזכות הצדקה היא מצאה תוך פחות מחודשיים!

עשר בשביל שתתעשר!

ידוע כי אסור "לבחון" את הקב"ה. אבל בדבר אחד מתר! הכתוב אומר: "הביאו את כל המעשר אל בית האוצר, ויהי שרף בביתי, ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבקות, אם לא אפתח לכם את ארבות השמים והיריקתי לכם ברכה עד בלי די" (מלאכי ג, י). הקב"ה אומר: ובחנוני נא בזאת, מי שנותן - יקבל!

וכך כותב השלחן ערוך (יורה דעה סימן רמז סעיף ב): "לעולם אין אדם מעני מן הצדקה, ולא דבר רע ולא הוצק מתגלגל על ידה, שנאמר: והיה מעשה הצדקה שלום".

חז"ל מדמים את מעשה הצדקה לנה מאורו של הנר לא יחסר כלום גם אם יקחו ממנו אור למאה, או לאלף, גרות אחרים.

בן הוא הדבר בנתינת צדקה, וזה לשון המדרש (שמות רבה לו, א) על הפסוק בספר משלי (י, כג) "כי נר מצוה ותורה אור":

"מהו 'כי נר מצוה'? אלא כל מי שעושה מצוה - הוא

כאלו מדליק נר לפני הקדוש ברוך הוא, ומחיה את נפשו

שנקראת נר, שנאמר: 'נר ה' נשמת אדם'. ומהו 'ותורה אור'? אלא הרבה פעמים אדם מחשב בלבו לעשות מצוה, ויצר הרע שבתוכו אומר לו: מה לך לעשות מצוה ולחסר את נכסך? עד שאתה נותן לאחרים - תן לבניך... ויצר טוב אומר לו: תן למצוה! ראה מה כתיב: 'כי נר מצוה' - מה נר הנזה כשהוא דולק, אפילו אלף אלפים מדליקים הימנו, אורו במקומו - כך כל מי שיתן למצוה, אינו מחסר את נכסיו".

רש"י בפרשתנו מסיים את באור הכתוב: "איש אשר יתן לכהן - מתנות הראויות לו, 'לו יהיה' - ממון הרבה!"

נו? מה אתם אומרים רבותי? "ביזנעס" טוב - אה?

ביידיש קוראים לזה: א גאלדענע געשעפט...

(רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל - יחי ראובן)

פרשת סוטה - לדורות ולא לשענה

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל (ה' י)

חז"ל אומרים במדרש, כי פרשה זאת לא נאמרה לשענה אלא לדורות.

באור הדברים: במדבר לא היה כל צורך בבדיקות, כדי לדעת אם מישוהו חטא או לא. המן, שירד מן השמים, גלה זאת. התורה כותבת עליו (שמות טו, לא): "והוא כזרע גד", דורשים על כך חז"ל שהמן היה מגיד לישראל את כל הדברים הנעלמים.

המדרש אומר: "ולמה נקרא שמו זרע גד? לפי שהוא מגיד מה בחורים ובסדקים. כיצד? אם אדם מוכר לחברו שפחה מעברת וילדה באותה שעה שמכרה, והיו באים לפני משה, זה אומר: 'ברשותי ילדה', וזה אומר: 'ברשותי ילדה'. היה אומר להם משה: 'לבקר משפט', והיה משה הולך בביתו של מוכר, אם היה רואה המן יותר מאנשי ביתו - נמצא חלקו של וילד בבית המוכר, והיה יודע שברשות המוכר ילדה, ואם לאו - היה יודע שברשות הקונה ילדה".

ממשיך המדרש: "היה איש מגרש את אשתו, ונשאת בתוך שלשה חדשים, וילדה לסוף שבועה חדשים, ואין ידוע אם היה בן תשעה לראשון או בן שבועה לשני, היה המן מגיד בן מי הוא: אם למגרש היה - כשהיה לוקח את המן היה מוצא עמר יותר ממה שהיו אנשי ביתו, והיה יודע שהבן שלו הוא, ואם היה הבן לשני, היה עמר הנולד על השני".

ומסיים: "וכן אשה המורדת על בעלה, והיתה הולכת אל בית אביה. היא אומרת 'בעלי סרח עלי', והוא אומר 'אשתי סרחה עלי' - המן היה מגיד, אם נמצא העמר שלה בבית אביה - הוא סרח עליה, ואם נמצא עמר שלה בבית בעלה - היא סרחה על בעלה".

נמצא, אפוא, שבשעתו, לא היה כל צורך בהשקנת הסוטה במים המקוריים! המן היה מברר אם חטאה או לא, וכל הפרשה נאמרה רק לדורות.

(רבי בן ציון מוצמי שליט"א - דורש ציון)

נהיית שוב סוס?!

וכפר עליו מאשר חטא על הנפש (י. יא)

הרב נבנצל מ"זכרון יעקב" דרש פעם על דין הנזיר, שצריך להביא בסוף ימי נזירותו קרבן חטאת. אחד מן השעמים על כך הוא שהואיל והוא התעלה בימי נזירותו, התקרב לקדוש ברוך הוא, ושעם את השעם הטוב של קרבת ה', ולאחר מכן הוא שב וחוזר למהלכם השגרתי של בני אדם, עליו לכפר על כך בקרבן חטאת.

והוא הסביר זאת באמצעות משל:

גנב אחד נתן את עינו בסוס טוב שהיה בארצו של אי מי, והחליט כי הטוב ביותר יהיה להעביר את הסוס הגזעי הלזה לרשותו.

עוד באותו לילה, הוא מהר לארוה, נטל את הסוס ויצא לדרך. כאשר הגיע למקום מבטחים וקשר את הסוס כהלכה, נזכר כי לצדו של סוס זה עמד סוס נוסף, שגם הוא נראה משבח לא פחות ממנו, ואם כה בקלות הצליח להעביר לרשותו סוס אחר, אין סבה שלא ינסה לעשות זאת גם עם הסוס השני.

מבלי להסס, הוא מהר אל הארוה, אולם הפעם לא נזהר דיו והכה בדלת. כעבר שניות אחדות נדלק האור, ובעל הבית נכנס בצעדים מהירים אל תוך הארוה והבחין בו.

"מה מעשיך כאן?", שאל בעל הבית ונתן בו את עינו המפחידות, "והיכן הסוס הנוסף שעמד כאן?", המשיך וחקר, כשאינו גורע ממנו את עינו.

פתח הגנב את פיו ואמר: "אדוני, רוצה אני לומר לך דבר מה, אמנם חייב אני לציין שדבר סוד זה אינני אומר לך אחר, אולם אותך מצאתי ראוי, כדי לגלות לפניך את צמונות לבי".

שם בעל הבית את אזניו באפרכסת, והגנב המשיך: "ובכן, דע לך, שבגלגולי הקודם הייתי אדם עשיר והעסקתי אותך בעובד. אולם מאחר שהעבדתי אותך בקשי רב, ואף את משכרתך לא שלמתי בזמן, כאשר כלו ימי ונשמתי עלתה למרומים, נפסק לי שעלי לשוב חזרה לעולם הזה, להתגלגל בגוף סוס שיעבד אצלך, עד שאשלם לך את כל מה שלקחתי ממך שלא כדין".

"במשך שנים עבדתי אותך בנאמנות רבה, אולם בלילה זה נגמר התקון, ואנכי הפכתי חזרה לאדם. זה פשר הסוס שנעלם והמצאי כאן".

עיניו של בעל הבית נקרעו לרוחה, והוא התבונן באיש מכף רגל ועד ראש: "מה בפיך?" ספק את כפיו זו לזו, "בחיי לא שמעתי ולא ראיתי ספור מפלא כמו זה!".

"אמר לי", הוסיף לומר לגנב לאחר הרהור קצר, "האם ברשותך כלי משה, שמכיה או כרית?".

"מה פתאום?", השיב הגנב, "רק ברגע זה נהייתי".

"אביא לך משלי", הציע בנדיבות, "ומה בדבר אכל ושתיה?" המשיך להתעניין.

"אין לי כלום", השפיל הגנב את עינו, וקבל בתודה את כל מה שהביא לו, ואף את הבגדים הנוספים שבהם ציד אותו בעל הבית.

הוא צעד לעבר הפתח כשמזודה גדולה מלאה בכל טוב על גבו, כשבצל הבית נזכר במשהו, הוא שפח על מצחו וקרא: "איך קוראים לך?".

"בגלגול הקודם", השיב הגנב, "קראו לי משה".

"שמע, משה", נפרד ממנו בעל הבית והניח את ידו בידידות על כתפו, "אני כה אוהב אותך, ולכן אני מבקש בלב כואב לומר לך את הדברים הבאים: ראה מה קרה לך בגלגול הקודם, בגלל התנהגותך, לכן לפחות כעת שמר על עצמך, שלא יעלה על דעתך לנהוג באופן כה מביש".

הנהו הגנב בראשו, ומהר ללכת לדרך.

כעבר שלשה ימים, צעד בעל הבית התמים בשוק, והנה לתדהמתו הוא רואה את הסוס שלו עומד למכירה! נרעש ונפחד הוא מהר לגשת אליו, ולצעק אל תוך אזניו: "משה, משה! האם כבר שכחתי? כה מהר נהיית שוב סוס?!"

(רבי שלמה לוונשטיין שליט"א - מתוך האור)

אריה שאג

לקט פנינים ושביבי מוסר מתוך ספרי "אריה שאג"
משיחותיו של מגיד המישרים
רבי אריה שכטר זצוק"ל

פֶּרֶשֶׁת בַּהֲעֹלֹתָ תִשָּׁפֵא

לְנִצֹּל אֶת הַהוֹדְמָנוּת בַּעֲוֹלָם הַזֶּה

דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלתך את הנרות (ח, ב)

מבאר רש"י וזו לשונו: "למה נסמכה פרשת המנוחה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנכת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמם בחנכה, לא הוא ולא שבטו. אמר לו הקדוש ברוך הוא, חיה, שלך גדולה מושלם, שאתה מדליק ומיטיב את הנרות". כאבו של אהרן לא נבע מקדש הנשיאים הקריבו ולא הוא. בענותנותו הרבה חשב אהרן שהוא אינו ראוי להיות המחנך המניח את אבן הפנה וקובע את המשך חנוך העם. דבר זה גרם לו צער רב. אהרן היה גדול המפרגנים. הוא זה ששמו בלבו על שאחיו הקטן קבל תפקיד מכבד ממנו. אם כן איך יתכן שהוא קנא בנשיאים?

התשובה היא שאהרן לא קנא על כך שהנשיאים נכו לחנוך את המשכן, אלא כל פאבו היה על שהוא עצמו לא זכה לכך. כאשר צוה אותו ה' על הדלקת הנרות, הוא הבין שגם הוא זכה בדבר גדול שהוא צווי לדורות, קובע לדורות, ויש לו המשך לדורות. בכך הוא מצא נחמה.

"הפסח חיים" ממשיך זאת לאדם שנכסע לארץ רחוקה על מנת להביא פרנסה וטרף לבני ביתו. כשהגיע למחוז חפצו הוא הבחין כי על האדמה מתגלגלות אבנים נוצצות ויפות, שאיש לא טרח להרימן. אנשי המקום רק ראו בהן מכשול ואבני נגף. החל האיש לאסוף מהם מלא חפנים ולמלא שקים רבים, במחשבה לקחת את האבנים הנאות לארצו, ולהביא אותן כמתנה לילדיו הפעוטים. לאחר זמן מה גלה האיש כי בארץ אליה הגיע, שמן הבהמה נמכר במחיר פשוט. חשב האיש בלבו: "הרי בארץ מגורי שמן הבהמה נמכר ביקר, ואילו פה הוא נמכר בזיל הנזל. כמעט חנם! יש לי רעיון אדיר, ארכש פה שמן בהמה לרב, אוביל אותו באניה לארצי, שם אמכרהו בהון תועפות, ואהיה עשיר מפלג!".

האיש אמר ועשה. לקח שקים רבים, ומלא אותם בכמויות אדירות של שמן בהמה. במחשבה שניה אמר האיש לעצמו: "חבל על המקום שתופסות האבנים שאינן שוות מאומה". השליך את האבנים ארצה ומלא תחתן בשקים שמן בהמה... שמוח וטוב לב עלה האיש על ספון האניה, כשהוא נושא עמו שקי שמן לרב. הוא הפליג לארצו מלא תקוות לעתיד עשיר ומאשר. אך הנה שד ושב. בטרם הגיע לחופי ארצו, הדיפו השקים ריח מצחין. כל השמן הסריח, והאיש נאלץ להשליך את השקים למצולות הים בבשת פנים...

שבור ורצוצ שם האיש לביתו, וספר לבני ביתו המרעבים, שהמתנו לשונו בשבוע כולו עינים, על האסון הנורא שארע בדרכו. "את כל הוני השקעתי בשמן שהתקלקל! חזרתי הביתה בלי פרוטה!". הילדים העצובים והמאכזבים, נסו לברר אולי בכל זאת הביא להם אביהם דבר מה ממסעו הארוך. בניסיון לרצות את הילדים פשפש האיש בכיסיו, ושלף כמה אבנים צבעוניות קטנות שנותרו משום מה בין קפלי כיסיו. לפתע עלה בדעתו כי אולי האבנים הללו בעלות ערך. הוא פנה לצורך והציג בפניו את האבנים הבהקות. להפתעתו בשר לו הצורך כי כל אבן כזו שנה הון תועפות. לשמע הדברים נפל האמלל מעלף מרוב צער. כמה רבבות אבנים הוא השליך בטפשותו! הרי לו היה משיכיל להבין את ערך האוצר שהיה בידיו, הוא היה יכול להיות כעת מעשירי תבל!

המשאבים על חמור חולף הנמשל לזנב הסוס. מי שאינו יודע זאת, נשאר בהגיעו ליריד, חסר כל, מסכן ובזוי, ללא זנב וללא ראש...

נתן לדמות את עניני העולם הזה לתבלין המוסיף טעם למאכל העקר. אומנם התבלין חשוב וחיני, אך המאכל הוא המטרה והעקר. אם יכינו את המאכל המשובח ביותר, אך לא יוסיפו לו קורט מלח ומעט פלפל, טעמו יהיה חסר ותפל. אך מנגד, אם יקחו כמוט גדולה של מלח ופלפל, יוסיפו להם מעט מהמאכל, לא יהיה טעם נורא מזה!

עלינו לזכר כל חיינו להשקיע בעקר, בהכנת המאכלים לעולם הבא, וביצירת החפץ שהקב"ה יעשה לנו בגן עדן.

היסודות הם שמעמידים ומכונים את הבית

שמעתי ממחנתי הגאון רבי יוסף מן שליט"א, ששמע מפי ר' צבי אלימלך וגשל זצ"ל, שכאשר הוא עמד להקים את מלון ואולם וגשל הנודע בבני ברק, הוא פנה אל מרן ה"חזון איש" זצ"ל ושאלו: "מה להורות לקבלן בנוגע ליציקת היסודות?". השיב ה"חזון איש": "איני קבלן!" אך ר' צבי אלימלך לא הרפה, ושאל את שאלתו בשנית. ה"חזון איש" השיב לו: "אני לא קבלן!". ר' צבי אלימלך לא ותר, ושאל בשלישית: "מה להורות לקבלן בנוגע ליציקת היסודות?". ה"חזון איש" הרבה מספר דקות ואמר: "אמר לקבלן שיכניס כמוט מלט וברזל גדולה פי שלשה ממה שתכנן להכניס מלכתחלה!".

מה בא ה"חזון איש" ללמד את בן שיחו? שעקר הבית נתמך על היסודות ועל הדרך בה יצקו אותם. לכן בחר הקב"ה באהרן הכהן שיהיה זה שיחנך ויצק את יסודות החנוכה, שיאירו את דרכו של עם ישראל לדורותיו.

לפני כמאה וחמשים שנה נשבו באירופה רוחות זרות של השכלה, אשר הורידו את כבוד התורה וערכה. באחת העירות בליטא היה יהודי בשם ר' אליעזר יעקב חוה"ס. הוא היה יהודי פשוט, הוא לא נודע כתלמיד חכם גדול, ואף לא היה בעל אמצעים, אולם הוא מאד לקח ללב את מצב כבוד התורה שהיה בשפל, והחליט שעליו לקום ולעשות מעשה. היה לו אח בכרלין שהיה מקרב לגביר בשם עובדיה לחמן. ר' אליעזר יעקב רצה להגיע לגביר בכרלין, ולבקש ממנו להקים קרן למען לומדי התורה בליטא. אך כיצד יגיע לכרלין, הרי אפלו דמי נסיעה אין לו? אולם כשהחל חם לתורה, שום דבר אינו עוצר בעדו! ר' אליעזר יעקב צעד ברגל מעירתו שבליתא עד לכרלין שבגרמניה! הגיע אל הגביר, ותאר בפניו את כבוד התורה המשפל. דבריו חדרו ללבו של הגביר, אשר נאות להרים תרומה ענקית של עשרת אלפים רובל עבור קרן מיוחדת שתתמך בלומדי תורה בליטא. אך הגביר התנה זאת בתנאי אחד, שאיש לא ידע את זהות התורם. ר' אליעזר יעקב שב לליטא ומסר את סכום הקסף הגדול לידי רבי ישראל סלנטר זצ"ל. באותם ימים לא היה מושג של כולל אברכים! רק יחידים נשאו לבנות עשירים, שהחזיקו את חתניהם הילמדנים, ואפשרו להם להמשיך בתלמודים ולשקד על התורה ועל העבודה. היו גם בחורים בני עליה שנשאו לבנות רבנים וראשי ישיבות, ולאחר שנשואיהם קבלו משרות תורניות או משרות רבנות. אך מה עם כל שאר אלפי תלמידי הישיבות הקדושות? בליט בררה הם נאלצו לעזב חיי עולם ולעסוק בחיי שעה. ותורה מה תהא עליה?

הנמשל הוא, שהאדם נשלח לעולם הזה כדי לדאוג לפרנסת הנשמה ולחיי הנצח. בעולם הזה מתגלגלים אינספור יהלומים אמתיים. קימות פה הודמניות לקיים מצוות ללא גבול. אך איש אינו שת לבו להן. האנשים מדמים בלבם כי השמן, הלא היא החמריית, הוא העקר. כך מנסים הם לצבר שמן חסר ערך שלא יביא להם כל תועלת אמתית. כאשר תם המסע בעולם הזה, השמן והגוף החמרי מסריח וכלה בפרק, והנשמה מגיעה לעולם האמת, למקום יעודה, כשהיא חסרת כל, ללא יהלומים ומצוות שהיתה יכולה לאגד בקלות כה רבה...

גבוא האדם לעולם האמת נערך לו מושפט, ומעשיו נבדקים בעיניו. הדינים מחפשים אחר כל יהלום. כל מעשה טוב וכל מצוה נשללים ומתברר כי שנים גדול לאין ערוך, ממש הון תועפות. כאשר רואה האדם כמה משלמים על כל מצוה ומבין את ערכה, הוא מתמלא צער אדיר על שהחמיץ את ההודמנות הנדירה שנתנה לו בעולם הזה. הרי בכל שניה היה יכול לרכש קניני נצח ולאגר זכויות. תחת זאת, במישך שבעים - שמונים שנה עסק בהנאות הגוף, שאין להן כל ערך בעולם הבא.

אין לתאר את הצער ואת עגמת הנפש שיאחזו בו באותה שעה.

לא להפך טפל לעקר

מעשה באברך צעיר ובלתי מנסה שנשלח על ידי חותנו ליריד לרכש סחורות בזול, כדי למכר אותן בעירו ברוח. החותן הביא לחתנו פנקס, והדריך אותו לרשם כל הוצאה שיוציא בדרך, על מנת שידעו כיצד לתמוך את הסחורה. באותה מדינה היה נהוג לשלם בתחנת המס מס על זנב הסוס. אם היה בעל הסוס משלם את המס המוטל עליו, היו נותנים לו קבלה, כדי שיוכל לעבר בתחנות המס הבאות בלא תשלום. אך במדה ולא היה לו לשלם, היו קוצצים את זנב סוסו.

בתחנת המס הראשונה שלם האברך חסר הנסיון את המס כנדרש, ורשם את ההוצאה כעצת חותנו, אך לא ידע כי עליו לשמור את הקבלה שנתנה לו, כדי להציגה בפני המוכסים בתחנות המס הבאות, ולהפטור מתשלום כפול. כך ארע שבכל תחנת מס שעבר, שלם האברך את המס פעם נוספת עד שחם כל כספו. בתחנה האחרונה כשלא היה לו לשלם, קוצצו את זנב סוסו. והאברך אשר נותר עם סוס קצוצ זנב ואונק ריק, לא הצליח לקנות ביריד מאומה.

בבשת פנים שב האברך לעירו, בלי כסף ובלי סחורה. לשאלת חמיו שתמה מדוע שב בחסר כל, הצטנן האברך וטען כי שמע בקולו ורשם כל הוצאה. "מה אני יכול לעשות שכל הפסד תם עוד בטרם הגעתי ליריד?". הציץ החותן בפנקס ואמר לחתנו: "סכל שכמותך, מס משלמים פעם אחת, ואתה בנזות את כל הפסד על מס כפול ומקפלו!".

הנמשל הוא שהאכל והגשמיות בעולם הזה על שלל הנאותיו דומים למס. כל העולם והנאותיו הם רק מס שעלינו לשלם כדי להגיע ליריד שהוא מושל לעולם הבא. אמנם אנו זקוקים לפרנסה, אמנם אנו זקוקים לאכל כדי להתחזק כדי שנוכל לעבד את ה'. אך לנו לכלות את כל זמננו ויכולותינו על המס זה. אל לנו לבזבז את כל

הגה רבי ישראל סלנטר רעיון להקים כולל מיוחד, שבו תתקבץ קבוצה מכותרת של למדני ליטא, שישקדו על התורה ועל העבודה, כשקיימים החמרי ימון מהקרן שהוקמה מפספי הגביר לחמן. כך קם 'כולל פרושים' דקובנה. בראש הכולל עמד רפן של כל בני הגולה, רבה של קובנה, הגאון רבי יצחק אלחנן ספקטור וצ"ל. כעבור זמן התמנה לעמוד בראשו הגאון רבי יצחק בלאוור וצ"ל. בתחלה מנה הכולל עשרה אברכים. עם הזמן התרחבה המסגרת ומנתה ששים אברכים בני עליה, גדולים בתורה ויראה, שלא היה להם בעולםם אלא תורה ומוסר ועבודת ה'. לימים התמנו רבים מאברכי הכולל לרבנים וראשי ישיבות ומרבצי תורה בישראל.

כולל זה זכה לשמש כאבן פנה לכל הכוללים שנוסדו בעקבותיו בחוץ לארץ ובארץ ישראל. בזכות מה? בזכות 'חנכת הבית' שלו! בזכות מסירות הנפש של יהודי פשוט, ר' אליעזר יעקב חיה'ס, שיזם ומסר נפשו להקמת הקרן למענם של עמלי התורה, ובזכות תרומת ענק של גביר יהודי בעל לב חם לתורה, אשר הציב תנאי שישאר באלמוניותו. מן השמים שלמו לר' אליעזר יעקב כגמולו, והוא זכה להקים משפחה של גדולי תורה. חתנו הוא ראש ישיבת ראדין, הגאון רבי נפתלי טרופ וצ"ל. גם ה"חפץ חיים" וצ"ל הקים 'כולל קדשים' בראדין. היה זה בית מדרש מיוחד לאברכים גדולי תורה, שהקדישו חלק נכבד מזמנם ללמוד סדר קדשים. בין אברכי הכולל היו גדולי עולם כמו הגאון רבי יוחסם ליבוזיץ וצ"ל והגאון רבי אלחנן וסרמן הי"ד.

באותם ימים היו אברכי הכוללים עוזבים את בתיהם למשך תקופה ארוכה, ושוקעים בד' אמות של תורה. פעם בא אחד מאותם אברכים אל ה"חפץ חיים", ובשר כי נולד לו בן. למזל טוב, ובקש רשות לנסע לברית. אמר לו ה"חפץ חיים": "מדוע אתה צריך לנסע לברית? האם אתה מוהל?"... כאשר האברך גדליה תורה, שהקדישו חלק חלקש מאד!" שאל אותו ה"חפץ חיים": "האם אתה רופא?!" בכזו מסירות נפש למדו בכולל קדשים של ה"חפץ חיים"! אלו היו המשגים של אותו דור!

בעצומה של מלחמת העולם השנייה, בעוד דם ישראל נשפך כמים בקהלות ישראל באירופה, וישיבותיהן השמידו והקחדו עד היסוד, קם בארץ ישראל הרב מפוניב' וצ"ל, לבש רוח גבורה וקומם את ישיבת פוניב' בארץ ישראל. הנחת אבן הפנה של הישיבה התקיימה על ידו, בנזיחות מנן מצמצם של אנשים, בראשות מרן ה"חזן איש" וצ"ל. באותו יום היה הרב מפוניב' שרוי בצאז. כל העת הוא התייחס בבכי ובדמעות. אמר לו ה"חזן איש": "תבכה, תבכה, תורה לא בונים בכסף, תורה בונים בדמעות..."

דמעותיו של הרב מפוניב' התערבו במלט ששמש ליציקת יסודות הישיבה. כך בונים ישיבה, כך יוצקים את יסודותיה וכן חונכים אותה. לא בתפיס ובמחולות, לא בצלצולים ובכותרות גדולות, אלא בצום ובתענית, בכבי ובדמעות! אלו המשגים של פעם. בית המדרש היה מוסד על מסירות נפש, על פרישות מכל היות העולם הזה, על הסתפקות במועט. רק בית מדרש שזכה לחנכת הבית בקדושה ובטהרה, יכול להכיל בתוכו מעלות נשגבות כאילו.

מנהיג המורה דרך לעם מדי יום ביומו

ההשקפה של התורה שונה לגמרי מהשקפת העולם. "דעת בעלי בתים הפך דעת תורה". אם ישאלו בני אדם, איזו עברה חמורה יותר, רציחה או חילול שבת? הם יאמרו: "מה השאלה? בודאי שרציחה!" לטל נפש של הזולת הוא מעשה חמור מאין כמוהו. אדם שרצח, לעולם לא יוכל לתקן את מעשהו, הוא לעולם לא יוכל להחזיר את הנרצח לחיים. לעומת זאת, המחלל שבת, יכול תמיד לעשות תשובה ולכפר על עונו.

הבה נתאר לעצמנו בעל מפעל המחפש פועל. והנה מתחבים לפניו שני מעמדים, האחד רוצח והשני מחלל שבת. וכי יש ספק את מי הוא ידחה ואת מי יקבל? ברור כי הוא ישלח את הרוצח, ויעסיק את מחלל השבת. מהי האקמת? מי מהם גרוע יותר? מהי השקפת התורה בענין זה?

נתן להביא ראיה מדברי הגמרא (סנהדרין מז ע"א). כפי הידוע לשון ארבע מיתות בית דין בדרגות חמרה שונות, מן החמור אל הקל, שהן סקילה, שרפה, הרג וחנק. רוצח דינו בסיף שהיא מיתה קלה, לעומת זאת מחלל שבת דינו בסקילה שהיא החמורה ביותר. אומרת הגמרא שהיו שני בתי קברות נפרדים, אחד לנסקלים ונשרפים ואחד לנהרגים ונתנקים. זאת משום שהרוצח שנהרג בסף אומר כביכול: "איני רוצה להיות קבור ביד הרשע שחלל שבת. איך אפשר להשוות בינינו, הוא חלל שבת וענשו סקילה, ואלו אני - ענשי בסף, ומכאן שהוא רשע ממני, ולכן אין זה לפי כבודי שגויף ינוח לידו..."

נפשו של כל אדם יקרה, והקב"ה אינו חפץ שבית הדין יוציא פסקי דין של מיתה. הדברים מצוים לעשות הכל כדי למצא לנדון צדדי זכות שיצילו אותו מגור דין של מיתה. סנהדרין שהוציאה אדם להורג פעם בשבעים שנה נקראת 'סנהדרין קטלנית'. נשאלת השאלה: הרי הכל ביד ה', ואם ה' אינו חפץ במיתת האדם, מדוע קצעה התורה ענש מות בכלל, וארבע דרגות בפרט?

התשובה היא שכפי שבחקי התנועה נתן לאמד את חמרת המעשה לפי חמרת הענש, כך גם בחקי התורה נתן להסיק את חמרת העון לפי חמרת הענש. ולכן נתן לנו הקב"ה סלם ענשים של ארבע מיתות בית דין, כדי שנדע להעריך את חמרת המעשה לפי השקפת התורה, ולא לפי תחושות בני האדם. זאת משום שתחושות בני האדם משתנות לפי ההרגלים ובהתאם לרוח הזמן.

כך כותב ה"חפץ חיים" ב"משנה ברורה" בהקדמה להלכות שבת: "ונוכל לראות עוד את חמור העון שיש באסור חלול שבת, הלא בכל העוונות לבד מאסור עבודת כוכבים, קומא לן דאם הוא מומר חס ושלום לאחד מהם, אינו מומר לכל התורה, ואלו באסור שבת קומא לו דאם הפקר אצלו אסור שבת, ועובר עליו כמה פעמים בפרהסיא, הוא מומר לכל התורה ודינו כעובד כוכבים ממש... ושחיסתו נבלה גמורה. והטעם לכל זה דהמחלל את השבת כופר במעשה בראשית".

בהערה הוסיף ה"חפץ חיים" את דברי הרמב"ם (הלכות שבת פ"ל ה"ט'): "השבת ועבודת כוכבים, כל אחת משתיהן שקולה כנגד שאר מצוות התורה, והשבת הוא האות שבין הקב"ה ובינינו לעולם, לפיכך כל העובר על שאר מצוות, הרי הוא בכלל רשעי ישראל, אבל המחלל שבת בפרהסיא הרי פעול עבודת כוכבים". יש המנסים לשנות את השקפתנו על חילול שבת, בטענה שבפעבר היה צורך לשפשף אגנים ולעמל קשות כדי להבעיר אש, ולכן נחשב הדבר למלאכה. אולם כיום שהשתנו הזמנים ובאמצעות לחיצה קלה על מתג נתן להעלות אור ולהדליק אש, אין זו מלאכה, וממילא מתר לעשות זאת בשבת. אבל הם אינם מבינים כי הגישה של התורה למלאכות אינה נקבעת לפי הקשי והטרחה, אלא מחמת שהקב"ה קבע שמלאכות מסוימות היו חשובות במשכן. הראיה לכך היא, שכאשר אדם רוצה לעשות מסבה בשבת, אין לו כל אסור לסחב שלחנות וספסלים כבדים, למרות שהדבר כרוך בטרחה רבה. אבל הקוטרפרי או פרח במזיד, חייב סקילה.

כדי לשבר את האזן נתן להביא על כך משל. פשאדם מתושב בתא הטס ונלחץ על מתגים שונים, הוא מורם לאייר מטוס עם שבע מאות נוסעים ותכולה. על כך הוא מקבל משכרת גבוהה מאד, למרות שהוא בסך הכל לחץ על מתגים!

מספרים כי ברשות כמה ממנהיגי העולם קימת מוודה שחורה, שבתוכה יש מתג המפעיל פצצה רבת עצמה המסגלת להחריב חצי עולם, וכל זאת בלחיצת כפתור. הרי לנו מה רב כחה של לחיצה על מתג, ואיזו השפעה היא מסגלת לחולל.

רק הקב"ה יודע איזה חרבן בא לעולם על ידי לחיצה על מתג. בחכמתו הוא קבע שחיצה על כפתור בשבת גורמת לעולם את החרבן הפי גדול. לכן עלינו לסמוך על הקב"ה בבחינת "נעשה ונשמע", לקים את דבריו בלי לשאל שאלות, ולדעת כי חסרים לנו נתונים כדי להבין את הדבר לעמקו.

נתן היה לשדרג את הקטרת עם טפה אחת של דבש, ואז האדם לא היה יכול לעמוד בפני ריחה. אולם אין עושים זאת מפני שהתורה אומרה: "כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה" (ויקרא ב, יא). אנחנו סומכים על הוראות הציין שברא את העולם. ואם הוא אומר שלא להוסיף קרטוב דבש לקטרת, אז רק הוא יודע למה זה יכול לגרום. ולפיכך עלינו להשמע להוראותיו ומצוותיו.

בדורות עברו היה חלול שבת חמור ביותר בעיני המון העם. אוי לו ואבוי לנפשו של יהודי שהעז לעשן בשבת בפרהסיא. אך ירידת הדורות בשמירת התורה והמצוות, טשטשה את התיחסותנו להשקפת התורה וגרמה לבלבול ערכים מחלט. בעוונותינו הרבים, חלול שבת כבר אינו חמור בעיני הבריות כפי שהיה בעבר הלא כל כך רחוק.

כך גם הועזע ממעשי רצח התרופף ונחלש. פעם היו מוודעזים מכל מעשה של שפיכות דמים. כיום כמעט בכל יום שומעים על מעשי רצח, ואפלו בתוך המשפחה, ואיש כבר אינו מתרגש כבעבר.

כפי הידוע, הנאצים יצרו לעצמם דמוי של אנשים הכי מתרבתים בעולם עד שתגיעת ההשכלה המליצה לכל יהודי להדמות לגרמנים. סיסמתם היתה: "היה יהודי באהלך ואדם בצאתך". כאלו האדם השלם זהו הגרמני, עפרא לפומיה! כאשר הגרמנים רצו להסיר את המסכה מעל פניהם ולהתנהג כחיות טרף, הם פשוט שנו את דעת הקהל, על ידי תעמולה שטענה כי היהודים הם בסך הכל עלוקות וכנים שאפשר למעך אותן בלא נקיפות מצפון.

אחד השופטים במדינת ישראל, העתיק את לשונם וקרא לחרדים "עלוקות וטפילים". במקום שיפטרו אותו בבשת פנים, עוד העלו אותו בדרגה. זאת ההשפעה ההרסנית של דעת הרחוב ההפוכה מדעת התורה. לכן אנו צריכים לעקב בכל נפשנו אחר השקפת התורה שלא תשנה בקרבנו. לכן נקבע באחד משלשה עשר העקרים כי "זאת התורה לא תהא מתקלפת ולא תהא תורה אחרת מאת הבורא יתברך שמו".

כדי להבין את החרבן הנורא של העברות השונות, צריך ראש של תורה והשקפה של תורה. לכן, צריך שתמיד יהיה בעם ישראל איש רם מעלה, שיבין את כל התחבולות של הסטרא אחרא ומשרתיו, שעסוקים כל היום בצנזן התחושות הרוחניות שלנו. כבר הגדיר אותם רבי אלחנן וסרמן הי"ח, כי הם השלוחים של עמלק לצנז את עם ישראל. לכן נזקק עם ישראל למנהיג שיבדק ושיבחן כל דבר, כדי להאיר לפניהם את הדרך, ולהזהיר אותם מפני העברות וחרבן הנורא.

אחרת הלהן הדליק את המנורה והיה צריך לפקח ולשמר על כל עם ישראל, שכל מעשיהם יתאימו עם ההשקפה הטהורה של התורה. "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות". רק כך הם יצילו מהמכשולות הרבים שעמלק ושלוחיו ממציאים חדשים לבקרים.

הרמב"ם (הלכות סוטה פ"ד ה"ט) כותב: "וכל שאינו מקפיד על אשתו ובניו ובני ביתו ומוזהירן ופוקד דרכיהן תמיד עד שיידע שהן שלמים מכל חטא ועוון הרי זה חוטא, שנאמר 'וידעת כי שלום אהלך ופקדת נון ולא תחטא'".

איך מזהירים ופוקדים את דרכיהם של בני הבית?

פשלאדם יש פתם בבגדו, הוא לא מסגל לצאת החוצה לרחוב. כך צריך להדריך ולסגל את בני הבית, שכשייש להם חלילה פתם בנשמה, הם לא יהיו מסגלים לתפקד כרגיל. איך אפשר לתפקד במצב כזה? חייבים לנקות את הפתם מהנשמה!

אני זוכר כיצד אבי וצ"ל היה עומד על המשמר בביתנו ומוזהיר מפני כל מיני פצצות שנפצצו ברוח הזמן. כל הלדים היו מתאספים סביבו בסעדה שלישית, והוא היה מדבר בפנינו על הצורך לעמוד איתנים כנגד הרוחות הנורות שנושבות ברחוב, ומתריע על כל פצצה, ולו הקטנה ביותר, לבל תחדר חלילה אל תוכפי הבית פנימה.

קדושת בתי מקדש מעט

בהמונות הגרמ"מ לזבין שליט"א רב שכונת רמת אהרן בני-ברק

דבר המערכת

מליבו ודומה לקדושת ארץ ישראל והתפילה עולה למעלה במסלה העולה בית אל כי השר אין לו שליטה על אויר בית הכנסת, משא"כ כשמתפלל בבית שחסר כל המעלות ומכל שכן אם מתפלל ביחיד בלי מנין שאז עונשו מרובה וכו'.

ובדרוש י"ז כתב וז"ל: ...והנה כבר הוכחתי ואמרתי שבדאי בשעת מיתתו של אדם הנשמה רוצה לעלות למעלה עיין מנחות ק"י ע"א ובתוס' שם, **והנה הנשמה אם היא זוכה לעלות למעלה עולה היא דרך בית הכנסת רמיכאל הכהן הגדול העליון מקריב אותה למעלה אבל כשכל ימיו או רוב ימיו לא בא לבית הכנסת איך תעלה נשמתו דרך שם! והמקום הזה הוא לו מזכרת עון ונשמתו משוטטת בין הקליפות, וזה שאמר הכתוב 'לא הבאת לי שה עולתיך לא הבאת לי' שלא הביא קרבנו למקום השראת השכינה בבית הכנסת רק התפלל בביתו ובדאי שהתפילה נפסלת בפסול חוץ למקומו, 'וזבחיך' פירוש זבחיך בשעה שהוא נזבח בשעת מיתתו גם כן 'לא כבדתני', כי אין הנשמה עולה למעלה כי אפס מקום לעלות ומכ"ש אותן שבאים לבית הכנסת ומשיחין שיחה בטלה, וריב לי עם בעלי הבית המדרש שפקרו בדבר הרבה עכ"ל.**

המגיד מקאזניץ בספרו עבודת ישראל (אבות פ"ה מ"ה) כותב: לכן צריך להיזהר שלא לדבר בביהכ"נ שום דיבור קל חוץ מן התפילה, כי כשמדבר דברים בטלים דומה כמי שמדבר עם המלך והופך פניו ממנו ואומר אדוני המלך אי אפשר לדבר עמך רק אדבר חפצי והוי בזה דוחק רגלי השכינה ח"ו, ואף שאר העם המתפללין בכוונה תפילתן ג"כ יוכל להיות שלא תקובל תפילתם ח"ו בעון האחרים וכו' ע"ש.

ובגליון 17 הבאנו דהוה עובדא ביהודי שנתגלתה אצלו מחלה קשה ר"ל ובצר לו פנה אל רבו רבי אביגדור מילר להתחנן על נפשו שיתפלל עליו שיושע. שאלו הרב: האם אתה מתפלל בביהכ"נ אשר שם משוחחים בעת התפילה? והשיב לו כן, אמר לו הרב א"כ אין לי תקנה למחלתך, מאחר שמבואר בזוהר ובספרים הקד' שבביהכ"נ אשר מדברים בו בשעת התפילה, **התפילה נשאת שם ואינה עולה למעלה, וא"כ כל התפילות שלך אינן עולות למעלה.** התלמיד העתיק את מקום תפילתו לביהכ"נ אחר אשר לא מדברים בו בעת התפילה ונתרפא. וכמו"כ הוה עובדא באחד מבתי הכנסות של חניכי הישיבות, ביהודי שנחלה במחלה קשה רח"ל ומצבו היה קשה מאוד והרופאים אמרו נואש לחייו, נכנסו למרן הגרא"ל שטינמן צוק"ל ושאלוהו מה לעשות בכדי שהחולה יברא, ענה להם שכל המתפללים באותו ביהכ"נ יקבלו על עצמם שלא לדבר מתחילת התפילה ועד סופה וכן עשו ובס"ד נתרפא החולה.

ונסיים בדברי הגר"ח פלאגי זיע"א בספרו 'תוכחות חיים' (ח"ב פר' תרומה) שכתב: ע"י שנוהג קדושה בביהכ"נ זוכה שה' שומע תפילתו ומצילו מיד האויב שלא יעשה כליו. ובסוף דבריו מביא: מי שנוהג שלא לדבר בביהכ"נ שיחה בטילה בחיים חיותו שיראה זרע ויארץ ימים וחפץ ה' בידו יצליח ולא ימות לשחת ולא יחסר לחמו... וכי לאחר מותו תנונו נפשו בקבר לבטח ואינה לרקבים גופו ועצמותיו... כי אף בשרו ישכון לבטח שלא ירקב בקבר ואפילו במיתתו קרוי חי והריהו בחיים.

בירורי הלכה

וודאי צ"ל דהוי כאלו התנו מעיקרא כיון שהמנהג כן, והוא מדברי התורה"ד הובא ברמ"א בסי' קנ"ד ס"ח, דנהגו ליהנות בכמה הנאות מדברי קדושה כמו מטפחות של ספרים ושלחן של בית הכנסת והטעם דכיון שנהגו כן וא"א ליהנה, לב ב"ד מתנה מעיקרא כדי שלא יבואו בני אדם לידי תקלה, ואע"ג דלא התנו כאילו התנו דמי.

ויש לדון לפי דאף אם מועיל תנאי, האם יהיה אפשר להשתמש שימוש

בהמשך למה שהבאנו בשבועות האחרונים בענין שמירת קדושת ביהכ"נ שזהו הגורם ל"קדושה" שתשרה בביהכ"נ, ברצוננו השבוע להרחיב בזה עוד. **הסמ"ק בסוף מצוה י"א** (ומובא במשנ"ב קנ"א סק"א) כותב בתו"ד: ומצינו במדרש ובתלמוד גם ספרו לנו אבותינו וראינו בעינינו כי כמה בתי כנסיות אשר נהפכו להיות בתי עובדי אלילים על שהיו נוהגין בהם קלות ראש וכן הנביא אומר 'המערת פריצים היה לי הבית הזה'... ולכאורה כוונתו לגמ' ביבמות צ"ו ע"ב מעשה בבית הכנסת של טבריא בנגר שיש בראשו גלוסטרא שנחלקו בו רבי אלעזר ורבי יוסי עד שקרעו ס"ת בחמתו, קרעו ס"ד, אלא אימא שנקרע ס"ת בחמתו, והיה שם רבי יוסי בן קסמא, אמר תמיה אני אם לא יהיה בית הכנסת זו עבודת כוכבים, וכך הוה. (וברור שאין אנו חנו ברי הבנה במעשיהם של תנאים, ועיין בערוך לגר שם בבאור למה נקרא הס"ת). ובשו"ת מהרש"ם (ח"ב ס"י וס"ד) נשאל גבי ביהמ"ד שנמצאו המזוזות חתוכות האם צריכים הציבור לקרוע ולהתענות ובתוך דבריו מביא מסוגיא זו שנקרע ס"ת שע"י עון שעשו רק מקצת אנשים ואפילו שהיו עסוקים במחלוקת לש"ש וגם נקרע מאליו ולא בשאט נפש ח"ו, למרות זאת נענשו כל אנשי ביהכ"נ שנהפך המקום לבית ע"ז. ולכן השיב בתשובתו ע"ד ביהמ"ד שנמצאו חתוכות המזוזות, **שצריכים לבקש רחמים שלא יענשו בחורבן ביהמ"ד ח"ו**, אבל אין בידנו להטיל תענית בדור חלוש וע"ש שביאר להם אופן של כפרה. חזינו מכאן כמה חומרה יש למעשה בזיון (אפילו של יחידים) בביהכ"נ עד כדי חורבנו.

ומצאנו ג"כ שהזלזול ושיחה בטילה בביהכ"נ גורם ח"ו שהתפילות לא יתקבלו: הזוהר הקדוש בפר' תרומה (מובא בחפץ חיים בעשין ז' בהג"ה) וז"ל: מאן דאישתעי בבי בנישתא מילין דחול, וי ליה דאחזי פרודא וכו' דאחזי דהא לית אלהא ולא אשתכח תמן ולית ליה חולקא ביה ולא דחיל מיניה וכו' [תרגום: מי שמספר בבית הכנסת דברי חול אוי לו שהראה פרוד וכו' שהראה שאין אלוקים ואינו נמצא שם ואין לו חלק בו ואינו ירא ממנו וכו']. ובפר' ויקהל כתב הזוהר וז"ל: מאן דמשתעי בבי כנישתא אנהיג קלנא בשכינתא ועל דא מתעכבי ישראל בגלותא ולית ליה חולקא באלוקי ישראל וכו' [תרגום: מי שמדבר בבית הכנסת מנהיג זלזול בשכינה, ועל זה מתעכבים ישראל בגלות, ואין לו חלק באלוקי ישראל...].

החתם סופר בדרשות (ח"ב עמ' שטב) כותב: ...כי הקב"ה ברחמי וחסדיו השאיר לנו 'מקדש מעט' בתי כנסיות ובתי מדרשות אם אנו נוהגים בהם קודש אזי הם עתידים לקבוע בא"י (כמגילה כט.) ויש להם גם עתה קדושת א"י והתפילות נשלחות לשער השמים, אך אם ח"ו אנו נוהגים בהם בזיון ח"ו ומדברים בהם דברים בטלים, וההבל של דברים בטלים הוא טמא ומתלבש בו שר של חול' והוא גם הוא נעשה בעה"ב בבית הכנסת ר"ל ומקבל התפילות ומכניסם אל החיצונים והו"ל כעובד ע"ז ככל הדר בחו"ל שדומה כמי שאין לו אלוך.

היערות דבש (ח"א דרוש ד') כותב וז"ל: 'סכותה בענן לך מעבור תפילה' (איכה ג, מד) **הענן נוצר מהאידים וההבל היוצא מפייהם של המדברים בשעת התפילה ומונע את התפילה למעלות רח"ל.**

הצל"ח בדרוש ה' בתו"ד כותב וז"ל: ...שאנו דומה קדושת בית הכנסת שהוא מקדש והקב"ה מצוי בו, וכשאדם נכנס לבית הכנסת יצר הרע נעקר

אלא מקום תפילה ולא יתקדש כלל להיות ביהכ"נ, משא"כ בתשמישי קדושה כשאין אנו מייחדים אותם כלל לכתחילה לתשמישי קדושה בלבד לא ירדה עליהם מעולם קדושת תשמישי קדושה. ומעתה יש לומר גבי ריהוט ביהכ"נ, כיון דאין חיוב ודין שיהיה ריהוט בביהכ"נ ואין ע"ז דין כפיה, וממילא אם יתנה על הריהוט שלא יתקדש לכאורה יהני בו תנאי, דאינו מתנה שלמרות היותו קדוש ישתמש בו לחולין, אלא מתנה שמעיקרא לא יחול בהם קדושת ביהכ"נ, דלא יעשה כחלק מקדושת ביהכ"נ אלא שיהיה ככסא שמביא מביתו דפשיטא שלא מתקדש.

ואלא דמ"מ יש לעיין, האם מותר להשתמש בו תשמישי בזיון ומגונה, דהא גבי תשמישי קדושה כתב המשנ"ב דאף אם התנה להשתמש בו תשמישי חולין ולא נתקדש מ"מ אסור בתשמיש מגונה ובזיון, ומעתה אף ברהיטי ביהכ"נ אף שמועיל תנאי ואינו נעשה כתשמישי ביהכ"נ, מ"מ יש לדון שיהיה אסור בתשמיש מגונה ובזיון, ויש לחלק דהא דבתשמישי קדושה אסור בתשמיש בזיון ומגונה, היינו משום שבפועל משמש את הקדוש, ואף שאהני התנאי לומר שלא חל בו דין תשמיש קדושה לאסור תשמיש חולין מאחר והוא עומד לקודש ולחולין, מיהו כיון שהוא גם תשמיש קדושה, הוא אסור בבזיון או תשמיש מגונה, דאינו בדין דכוס שמשמש לקודש ישמש לבזיון וגנאי, משא"כ כלפי ריהוט שהתנה עליו מתחילה שלא יתקדש, הרי זה ככסא חולין שהביא מביתו להשתמש בביהכ"נ, דפשיטא שמותר להשתמש בו כל תשמיש, דאהני התנאי לומר שאינו כלי בית הכנסת, וממילא מותר להשתמש בו בשואל אותו מבית הכנסת לכל תשמיש שרוצה ואפילו תשמיש בזיון או מגונה.

[הדברים נכתבו ע"י הגאון רבי אביעד אברהם קורצטג שליט"א, רמות ג']

וכבר הובא בשבוע שעבר מה שכתב מו"ר הגרמ"מ לובין שליט"א וז"ל: במשנ"ב כתב דמסתבר דיש איסור סתירה על כלי ביהכ"נ כמבואר ברמב"ם ובירושלמי. ואמנם שם מירי בתיבה ופרוכת ומשמש קודש, אבל לא נתבאר להדיא על ספסלים ושולחנות, ד"ל דמשמשי אדם ולא משמשי קודש אין עליהם קדושה. אמנם מנידון המהר"ם פדאוהו בביה"ל קצת משמע דסתירת ספסלים איכא נמי איסור, אך צ"ע מנלן. אמנם בתשובת מהר"ם המובא בחת"ס חו"מ צ"ה, מבואר דאף בסטנד אסור להוציא מביהכ"נ, ולפ"ז מבואר דס"ל דספסלים ושולחנות יש בהם קדושה ע"כ. **והוסיף מורנו הגרמ"מ לובין שליט"א:** דלפ"ז היה נראה דכיון דלא התנו במפורש יהיה אסור להשאילם, ולא שייך בזה סברת תרוה"ד דלב ב"ד מתני, דאיהו איירי בדברים שא"א ליהזר בהם וכמו שכתב המשנ"ב, ואפשר דמ"מ שייך לב ב"ד מתנה כסברת הערה"ש הנ"ל.

חיזוקים בבתי הכנסת

שיחה בטילה בביהכ"נ כלל וכלל. כמו"כ ישנה הקפדה יתרה על כך שלא ישארו פלאפונים דלוקים מחשש לבזיון קדושת ביהכ"נ. יה"ר שהחיזוק ימשיך הלאה ויזכו מתפללי ביהכ"נ זה ובכל מקום לשמור על קדושת ביהכ"נ.

סיפור השבוע

ביהכ"נ' תעמוד לי לזכות במשפט. והנה אני רואה שהענינים מתחילים להתנהל לרעתי, ואז אני מתפלל בלחש לרבש"ע שיציל אותי בזכות התחזקותי בשמירת ביהכ"נ. השופט מתחיל להקריא את הפסק דין, ואני שומע שהוא מדבר לרעתי, **אך לפתע השופט מודיע את סכום החיוב והשופט מקריא 900 במקום 9000**, השופט השמיט ספרת אפס אחת, לאחר עיון במסמכי התביעה התברר שהעו"ד הוא זה שהשמיט (בטעות) את הספרה 'אפס', ובמקום 9000 רשם 900, העו"ד ניסה להצטדק שברור שלא היה מגיש תלונה על סכום של פחות מאלף שקל, אך טענותיו לא התקבלו אצל השופט, ובס"ד ניצלתי **90% מהתביעה**. הקב"ה הראה לי **90% הצלחה במשפט אבל למעשה זה 100%** של הצלחה **לראות עין בעין איך שבזכות הקבלה הזאת הקב"ה עושה שגם עו"ד מלומד משמיט 'אפס' בתביעתו לבית המשפט**, מכאן נתחזק כולנו בתוספת שמירת קדושת ביהכ"נ ובזכות כך נזכה לראות בישועת אין עוד מלבדו 'אפס' זולתו. ב.ב. 0527101970

בזיון או מגונה, וכדוגמת לעמוד על הכסא או להניח עליו חפצים שיש בהם בזיון (ואולי אף להשתמש בהם למכירת חפצי חולין הנהוג לפעמים לעשות בכניסת ביהכ"נ) וכדו'. דהנה במשנ"ב שם סקל"ד כתב דאף שמהני תנאי לתשמיש קדושה שיוכל להשתמש בו תשמישי חול, מיהו לא מהני תנאי לתשמיש מגונה, וזהו מהמג"א בסימן קנ"א (מובא במשנ"ב שם סקל"ד ובביה"ל שם) וכן כתב בס' מ"ב סק"ז. ומעתה אף רהיטי ביהכ"נ שיש בהם קדושת ביהכ"נ אף אם מועיל תנאי מיהו יש לצדד שאסור בתשמיש בזיון וגנאי, ושוב הראוני שכ"כ בספר צדקה ומשפט בהל' ביהכ"נ.

אולם לאחר העיון נראה דיש להתיר ולא דמי להנ"ל, דהנה במג"א סי' קנ"א סק"ד הקשה להסוברים שלא מועיל תנאי לביהכ"נ בישובו דמ"ש מתשמישי קדושה דמועיל בהם תנאי להשתמש בהם חולין, ותירץ דהכא איירי במילי דבזיון דבזה לא מועיל תנאי, דלענין מידי דבזיון אסור בין בביהכ"נ ובין בתשמישי קדושה, ולגבי תשמישי חולין בתרויהו מועיל תנאי.

ובביה"ל סי' קנ"א סי"א ד"ה לא מהני תנאי, כתב דיש לתרץ דביהכ"נ ס' שאני כיון שמצוה ישראל יהיה להם מקדש מעט בכ"מ שהם כדאיתא בס' ק"נ דכופין זה את זה לבנות ביהכ"נ לכן גזרו חז"ל דביהכ"נ הקבוע לא יועיל תנאי בישובם שישתמשו בהם תשמישי חול דא"כ אין שם ביהכ"נ עליו אלא כבית דעלמא משא"כ גבי תשמישי קדושה אפילו אם נאמר שאין על המטפחת שם תשמישי קדושה מאי איכפת לן בזה, עיי"ש. ותוכן ביאור דבריו, שבתשמיש קדושה המכוון בתנאי דהיינו שאינו מיועד דוקא לתשמיש קודש, אלא מיועד אף לתשמישי חולין (אף שהוא משמש גם קדושה), אולם גבי ביהכ"נ לא שייך האי תנאי ולומר שאינו קדוש והוא כבית רגיל שמתפללים בו (וכמו הקובע מנין בביתו שודאי לא מתקדש להיות ביהכ"נ), דהא מתיקוני העיר שיהיה 'בית הכנסת' בכל עיר ועיר, כמבואר בשו"ע סי' ק"נ וברמב"ם פ"א מתפילה, ואלא דמ"מ יש לדון דיתנה למרות היותו ביהכ"נ שיהיה מותר בתשמישי חולין, ובזה נחלקו הראשונים אם מועיל תנאי שיוכל להשתמש בו תשמישי חולין בישובו, או שההיתר רק לאחר חורבנו, דהשיטות שלא מועיל תנאי סברי דכיון שביהכ"נ מהותו 'קדוש' אם מתנה שיוכל להשתמש בו תשמישי חול מעתה הוא כאילו מתנה על מה שכתוב בתורה, דכשם שא"א לקדש אשה ע"מ שאין שאר כסות דהוא סתירה לקידושין, כמו"כ א"א להתנות על ביהכ"נ שיהיה בו תשמישי חולין, וכל מה שיוכל להתנות הוא לומר שלא יהיה ביהכ"נ אלא סתם מקום תפילה, מיהו זה אינו יכול לעשות דיש חיוב לעשות ביהכ"נ בכל עיר ועיר. [ובאמת אילו ישנו כבר ביהכ"נ בעיר המכיל את כל יושביו, ורצו לבנות ביהכ"נ נוסף, בזה לכאורה אפשר להתנות מתחילה, וגדר הדבר יהיה שאין זה בית הכנסת

ביהכ"נ ברח' גורדון 6 ב"ב בראשות הגאון רבי משה מזרחי שליט"א.

בבית הכנסת קיים חיזוק תמידי בענין שמירת 'קדושת ביהכ"נ' ובדגש על **הימנעות משיחה בטילה**. הרב שליט"א משלב בדרשותיו הלכות וחיזוקים בענין שמירת קדושת ביהכ"נ. והוא עצמו מהווה דוגמא אישית לא לדבר

ברצוני לספר סיפור ששמעתי מבעל המעשה, שקיבל ע"ע לא לדבר בביהכ"נ כלל וכלל גם שלא בזמן התפילה. וכך סיפר הרב י.ר. ה"ו לפני מספר שנים פניתי לעורך דין לצורך ענין מסוים (סידור בניה וכדו'), ובסופו של דבר ה'יועץ' נתהפך ל'רועץ', העו"ד הגיש נגדו תביעה של 9000 שקל (לא סכום בשמים, אבל בכל זאת סכום די נכבד).

החלטתי שאני מקבל ע"ע בל"נ לא לדבר בביהכ"נ כלל גם שלא בזמן התפילה, ושבזכות חיזוק זה יהיה לי הצלחה במשפט. בהתחלה זה לא היה בכלל קל ואפילו מאוד קשה ובמיוחד שאני מדריך תיירים בבתי כנסת עתיקים ב'צפת', וכיון שהחלטתי לא לדבר בביהכ"נ, א"כ אני מוכרח להסביר לתיירים את כל המידע על ביהכ"נ טרם היכנסו בו, וגם כשאנחנו נכנסים לביהכ"נ באימת כבוד 'לחזות בנועם ה' ולבקש בהיכלו' **אינני מדבר כלל ורק מסמן באצבעי לתיירים על מה שהסברתי להם קודם כניסתינו לביהכ"נ**, דבר שאינו פשוט כלל וכלל.

והנה יום המשפט הגיע, ואני בטוח שהתחזקותי בשמירת 'קדושת

לעילוי נשמת מזכי הרבים

הגה"צ רבי יהודה אריה בן רבי יעקב שכטר זצ"ל והגאון הגדול רבי עוזר בן רבי שלמה זלמן דרורי זצ"ל

לתרומות ולהפצת העלון 052-7101970 | לשליחת חומר ולקבלת העלון: פקס 15335792498 y0527176420@gmail.com

מהתיקון הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

מה העיד מרן הרבי הקדוש בעל הבאר יעקב מנדבורנה זצוק"ל על אבי מורי הצדיק זצ"ל

המכתב המטלטל שנחשף לראשונה

כ"ח שנים לפטירת אבי מורי הצדיק רבי שמואל צבי בן רבי בנימין זצ"ל שנחשף מאיתנו בליל שב'ק' פר' שלח כ"ג סיון תשנ"ג. מי שזכה לקשר עם אבא זצ"ל, מי שזכה ללמוד ממנו תורה, יראת שמים, מידות טובות וחסידות, חש עד עצם היום הזה את החסר והחלל שנפער בהסתלקותו. אנשים שפגשו את אבא ולו פעם אחת בודדת מספרים שאינם יכולים לשכוח אותו. בשביל להקיף את מסכת חייו, אנו צריכים להוציא גליון של עשרות עמודים וגם אז לא ניגע באפס קצהו, השתדלנו במסגרת קטנה זו להביא טעימה מי היה אבא, אפשר לקרוא בהרחבה על דמותו בספר הנפלא "אנא עבדא", שמרן שר התורה רבינו רבי חיים קנייבסקי שליט"א העיד שהספר מביא לידי יראת שמים.

במסגרת זו נפרסם לראשונה מכתב מלא וגדוש בתורה ויראת שמים, שכתב לי אבי מורי הצדיק זצ"ל בימי לימודי בישיבה.

ההבטחה שקיימה במלואה

אהבת התורה בערה בו באבי מורי הצדיק זצ"ל. לא היה בעיניו חסד גדול יותר מאשר לזכות יהודי בשיעור תורה. בכל בוקר היה מוסר שיעור גמרא לבעלי בתים בבית המדרש "בית דוד" בבני ברק, בו למדו את הדף היומי בהסברה נפלאה, ובמסגרתו סיים כמה פעמים את הש"ס.

בסיום האחרון קם אחד המשתתפים, רבי נחמן לייכטר ז"ל, שעבר זה מכבר את גיל השמונים, וסיפר:

"כאשר התחילו ללמוד את המחזור הנוכחי, דחק בי הרב קובלסקי להשתתף בו. אמרתי לו שאני כבר זקנתי ושכתי, בשביל מה אתחיל עתה את הש"ס. הבטיח לי הרב קובלסקי שאם אתחיל – אזכה לסיים. לא הסתפקתי בדברים שבעל פה, ותבעתי ממנו הבטחה בכתב". ובדבריו הוציא פתק ישן מכיסו והציגה לעיני כל הקהל: "הנה ההבטחה, והנה מימושה!"...

דבריו אלו עוררו תהודה רבה, והרבו ספסלים בבית המדרש.

בס"ד, יום ג' לסדר "אשר יבחר בו מטהו יפרח" (קורח) תש"ן

שעת חילופי משמרות הלילה, וסימנך 'תינוק בוכה' (עי' ברכות דף ג' ע"א).

לבני מחמדי יקירי הנקרא על שם גדול וקדוש (הלא הוא מרן פאר הדור החזון איש זצוק"ל) **הבחור אברהם ישעי'** נרו יאיר ויגדל ויפרח

דברתי אתמול עם המגיד שיעור המסור אלך הרה"ג ר' יוסף שליט"א, ומסר לי דרישת שלום טובה ממך, שהנך משתתף יפה בשיעור וגם שואל לענין, וניכר שאתה מעונין להצליח ולהתקדם, וע"ז מצאתי לנחוץ לכתוב לך עוד מהרהורי לבי על אף שכתבתי כבר השבוע.

ידוע כי האדם מורכב מעליות וירידות בבחינת 'עולים ויורדים' בו, זה הסולם שהראו ליעקב ע"ה בחלום. מאושר הבן אדם, ובפרט בחור, שהצליח למצוא את הסולם הנכון והמתאים לו כדי לעלות ולהתעלות בדרך המובילה אותו לבצוע משימתו בשלימות האמיתית.

המשנה באבות בפרק ב' (משנה ט"ז): "רבי טרפון אומר היום קצר והמלאכה מרובה והפועלים עצלים והשכר הרבה ובעל הבית דוחק". אומר הרבינו יונה, מה פירוש 'המלאכה מרובה' – **לימוד התורה ותיקון המידות**. זה צריך להיות בשבילך תוכנית החיים ועיקר המטרה שאליה אתה צריך להגיע ולהשיג, ותחזור ותשגה זו הרבה פעמים ותרגיש תועלת מרובה, ותדגיש היטב כל מילה, ובפרט ש"השכר הרבה", ו"היום קצר". שני הדברים, לימוד התורה ותיקון המידות, צריכים לילך יחד, השאיפה לגדול ולצמח ולעלות ולהתעלות בתורה זה המטרה בחיים, ולכן נוצרת (ראה אבות פרק ב' משנה ח').

"טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו" (איכה ג, כה), זה הזמן המובחר והנעלה ביותר מכל זמני החיים. "כחצים ביד גבור כן בני הנעורים" (תהלים קכד, ד), כמו חץ כמה שמותחים אותו יותר, כן הוא נשלח ליותר רחוק, כן בני הנעורים, כמה שעובדים יותר בימי הנעורים, כמה דפי גמרא וכמה הלכות וכמה חידושים יותר שלומדים ונהנים מזה בימי הנעורים, יש תועלת לכל החיים. והעיקר מתוך שמחה ותענוג ולא ח"ו מתוך עצב וצער. אשריך שזכית לישב באהלה של תורה וללמוד מתוך מנוחת הדעת והנפש.

כתוב בפסוק (שם כד, א) "מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו", רואים אנו שיש ב' בחינות, א' מי יעלה בהר ה', וב' מי יקום, שאחרי שעולה צריך שיחזיק מעמד בבחינת ומי יקום במקום קדשו. ב"ה שזכית לבחינת מי יעלה, והעיקר עכשיו שתתחזק בבחינת ומי יקום, שתהיה לך תקומה וקיום, ולא בבחינת עולים ואח"כ ח"ו יורדים, רק עולים ונחים ואח"כ שוב עולים וחוזר חלילה, העיקר עיקרם לא לרדת ח"ו, אחרת מתחילים תמיד הכל מחדש, וחבל.

המשנה באבות שמדברת במעלת המידות אומרת ומלמדת אותנו בפרק ב' משנה ל"ג: אמר להם צאו וראו איזו היא דרך טובה שידבק בה האדם וכו', ר' אלעזר אומר לב טוב, אמר להם ר' יוחנן בן זכאי רואה אני את דברי ר' אלעזר בן ערך מדבריהם שבכלל דבריו דבריהם. עיין ברבינו יונה על המשנה הזו אחר שמביא דברי הרמב"ם על משנה זו, מוסיף פירושו כי לב טוב רצה לומר מדת הרצון, והוא הסבלן שאינו קצר הרוח ומתרחק ממדת הכעס ומשיב במענה רך, אף כי יעשו לו דבר רע יסבלהו, ואין מר בפיהו כי חכו ממתקים וכולו מחמדים (עיין שיר השירים ה' ט"ז). תקח משנה זו עבורך לסמל ולדוגמה ולתכנית החיים שלך, תשגה ותשלש דברים אלו ותדייק בהן בכל מילה, ועי"ז תשלם מטרותך ובוואך לעולם הזה, האמת כי המשנה היא לכל אדם ולכל אחד, וגם אני חזרתי עליה הרבה פעמים, כי זוכרני שאבי מורי זכרונו לברכה ביקש ממני בילדותי ללמוד כסדר אבות עם פירוש רבינו יונה, והרבה פעמים עברתי ביחידות וברבים על פירוש זה.

כתוב (שמות כא, א) 'ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם', אומרים בשם רבינו רבי בונם מפשיסחא זצ"ל, שהחלק בין אדם לחברו שנכלל במילה 'משפטים' זה חשוב לפניהם – לפני החלק של פרשת יתרו ששם מדובר על מצוות שבין אדם למקום, זה לפניהם. וכך אתה גם רואה חמותי שתחי' הסבתא בירושלים שכל חייה הקפידה ומקפידה על בין אדם לחברו, לשמוח אנשים, זוהי מעלת דורנו הגדול הכהן הגאון ר' לוי שליט"א שמקפיד מאוד מאוד על להיטיב עם כל הבריות, ומובן שסמל חייו של ר' לוי נ"י זה שמירת הלשון מדיבור רע. תן לחכם ויחכם עוד, ותיקיים את דברי ר' שמעון במשנה (אבות שם) ותראה את הנולד, ובזה תחכם עוד.

ב"ה שזכית למדריך טוב ונכון בדוגמת ש"ב המשכיל ר' יעקב הכהן נ"י, אבל העיקר זוהי העבודה העצמית שלך והעמל שלך, ויגעת ומצאת תאמין. תתחזק באמונה שתצליח, והשי"ת יעזור לך ויתן לך חן וחסד שתצליח, ואזכה לראות ממך ומכל יוצאי חלצי הרבה נחת.

אביך שמואל צבי

מכתב מאת הגאון הרב מאיר כ"ץ שליט"א ראש כולל ברמת ויז'ניץ חיפה וראש מכון יד רמ"ה

במקום גדולות שם אתה מוצא ענוותנות, 'שמואל בקוראי שמו' - 'ה' עמו והלכה כמותו'. במילים אלו אפתח את דבריי על אותו גאון וצדיק הרה"צ רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל שלצד גדולות בתורה ומצוות בלטה בו מאד מידת הענווה ושפלות הרוח בצורה מעוררת השתאות, עליו אפשר להמליך מה שאמר חז"ל (סוטה מ"ח ע"ב) על שמואל הקטן: כשמת הספידוהו הי עניו הי חסיד תלמידו של הלל. כך התבלט באהבתו לכל אשר בשם ישראל יכונה, היה מתייחס לכל אחד מישראל כקטן כגדול במאור פנים ובלבביות, ומרעיף עליו טללי אהבה וחיבה. ו'כמים הפנים לפנים' - כל מי שבא איתו במגע חש אליו אהבה עזה.

אציין שתי עובדות קטנות על נועם מידותיו התרומיות שיש בהם ללמד על הכלל כולו. עובדה ראשונה, מאד התפעלתי מהתנהגותו האצילית איך שנוהר שלא לסתור את דברי הזולת אף כשידע בבירור שאין הצדק עם השני, זכרני דוגמא אחת מיני רבים, היה זה פעם אחת כשישבתי אצלו בבית, ודבריו כדי הביקור הוא חיפש איזשהו מסמך, לאחר כמה דקות של חיפושים אמרה לו רעייתו שהיא סבורה שהמסמך נמצא במקום פלוני, אבל הוא דע בוודאות שזה לא שם, למרות זאת הוא לא ענה לה ש'זה לא שם', רק 'נדמה לי שזה לא שם'. ולמרות שהיא המשיכה לומר שלדעתה זה נמצא במקום הנ"ל, הוא לא התנגד בנחרצות, ורק אמר שוב שהוא חושב שזה לא שם. אח"כ אמר לי שאף פעם לא אמר לה 'לא' 'אין הצדק איתך', אפי' שידע בוודאות שלא צדקה. היה זה עבדו מעין 'שיעור' באופן הזהירות שצריך לקטוב בכבוד הזולת.

אני אישית מאד אהבתי אותו והתקשרתי עמו, חשתי את אהבתו אליי והשתתפותו בשמחתי מכל הלב. כשבאתי לבשרו כי בס"ד בתי שתח' באה בקשרי שיזכין בשעה טובה ומוצלחת עם חתן חשוב ממשפחה מיוחסת, הרה"ג ר' יעקב שמשון ארנסטר שליט"א, בנו של ראש ישיבת ויז'ניץ, ונכד הישועות משה זצ"ל - לא היה גבול לשמחתי, הרגשתי שהוא שמח כמו אח בשמחת אחיו, באותה הזדמנות הוא הבטיח לי נאמנה כי בענ"ה יבא להשתתף בשמחת הנישואין. ביום החתונה, י"ג סיון תשנ"ג, הוא היה כבר חלש מאד וחולה, אבל את מה שאמר והבטיח הוא לא רצה להפיר, ולמרות חולשתו הרבה הוא הגיע באפיסת כוחות לחתונה, בבואו לאולם החתונה הוא הבחין שלא יוכל להיכנס לתוככי האולם ההומה אדם ושלה לקרוא לי אל הפתח, ואז נכנס ממש לכמה דקות, שם איחל לי מז"ט בלבביות ובירכתי בברכות לרוב. ימים ספורים לאחר מכן החזיר את נשמתו ליוצרה. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים. ויהי רצון שנוכה כולנו ללמוד מדרכיו ומעשיו הטובים, ויהיה למליץ יושר על כל כלל ישראל, ובפרט על בניו החשובים שליט"א שממשיכים את מורשתו וצוואתו לדורות 'אוהב את הבריות ומקרבן לתורה', עדי נוכח להבטחת הנביא (ישעיה כו, יט) 'הקיצו ורגנו שוכני עפר' בגאולה השלימה ובבנין בית המקדש בב".א.

מכתב מאת המחנך המשפיע, המזכה את עם ישראל בקונטרס הנפלא "ישמח ישראל המבואר" הגאון הרב יוסף צבי רכניצר שליט"א

לכבוד הרב אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א, כותב ועורך את מתיקות התורה בגלינו של מלך - העולה על שולחן מלכים - מאן מלכי רבנן, יחד עם רבבות אלפי ישראל, די בכל אתר ואתר, שלום רב וכל טוב סלה.

בהתקרב היום הגדול הילולא רבה של אביכם - מורי ורבי, הגה"ח רבי שמואל צבי ב"ר בנימין זצ"ל אמרתי הנה אבוא במגילת ספר כתוב עליו, מקצת מן המקצת מאוצרות - אוצרות של תורה ויראת שמים, אשר ברוב ענוותנותו שהיה מצוי מאד במקום גדולתו וצדקתו, כאשר זכיתי לעמוד לפניו כננס לפני ענק, ולצוק על ידו מים של תורה עם דרך ארץ, בדרך החסידות והמוסר, מלאים חכמת חיים וענוות חן, שכמעט כבר אין למצוא היום כדוגמתה, וכפי שאמר לי הרבי זצ"ל בעל ה'באר יעקב' מנדבורנה זי"ע, באחת ההזדמנויות כאשר סיפרתי לו על איזה ענין ששמעתי ממנו, והוא שמח על זה כמוצא שלל רב, [כי על ידי זה התברר לו ענין פלא שלא היה מובן רבות בשנים...]: "רבי שמואל צבי ז"ל איז גיווען א יחיד מופלא אפילו אין אפאר דורות צוריק" [רבי שמואל צבי ז"ל היה יחיד מופלא גם אילו היה חי לפני כמה דורות]...

כמובן שאי אפשר להעלות על הכתב במסגרת זו את מה שיש וראוי לכתוב על האי גברא רבה ז"ל, והיות שהנני עומד כעת בשנת האבל על אבי מורי רבי בנימין ז"ל ה"כ"מ, אכתוב לך על הקשר הראשון שהי' לי עם אביכם ז"ל כאשר גם הוא היה אז בשנת אבלו על אביו ר' בנימין ז"ל [שים לב לשמות הזהים בהשגחה פרטית פלאית]...

היה זה כאשר יום אחד התפללתי בבית הכנסת הגדול ברחוב רבי עקיבא, והוא התפלל לפני העמוד כאמור, הוא התפלל [יחסית] קצת מהר, ואני לא הצלחתי להשיגו, נעמדתי על ידו וסימנתי לו אם אפשר להאט קצת, והוא סימן בידו שלאחר התפילה הוא רוצה לדבר אתי.

אכן לאחר התפילה התיישבנו יחד, ובנעימות ובסבלנות שאי אפשר לתאר, עם החיך הידוע על פניו, התחיל להסביר לי את הענין שאבא ל"ע מתפלל כשליח צבור, מלבד הטעם שהוא עילוי גדול לנשמת הנפטר שעבורו מתפללים, יש בזה גם כפרה לאבל: **בזה שהוא יוצא מעצמו ומוסר את עצמו לכלל [וחייב אדם לומר בלשון רבו: "ער גייט ארויס פון זיך און ער גיבט זיך איבער פארן כלל... און ארויס גיין פון זיך פאר יענעם איז אגרויסע כפרה פאר זיך און ממילא א עילוי נשמה פארן נפטר]**. כי שליח צבור פירושו שהוא צריך להתאים את עצמו לציבור, ולא את הציבור אליו, כי הוא שליח של הציבור ולא הציבור הם שלוחיו... "לכן", המשיך בנועם אמרותיו ואמר - "לפני התפילה הבחירה בידך אם אתה רוצה להתפלל במנין זה או לא, אבל לאחר ההחלטה להתפלל כאן, אתה חייב להתאים את עצמך אל הציבור ולא להיפך, **וזהו כבוד הציבור!!!**

ומיד הוסיף עוד: "ואם בכבוד הציבור עסקינן, יש לדעת שאין חולקין בכבוד לרב [ולציבור] במקום שיש חילול ה', ולכן מכיון שהקדיש הוא ענין של תפילה על התגלות כבוד ה', בזה אין להתחשב בלחץ הציבור, ויש לאומרו במתינות בנעימות ובכוונה גדולה". והוסיף לפרש במתק לשונו שזה הכוונה: **להקדיש ליצורם -** זאגן קדיש פארן הייליגער באשעפער, דארף זיין **בנחת רוח בשפה ברורה ובנעימה**, וכשאומרים כך **קדושה** את הקדיש, אז **כולם כאחד עונים** אמן **באימה, ואומרים** יהא שמיא רבה **ביראה**.

ואז התחיל להסביר לי את כוונת הקדיש בפשטות בתוספת ביאור קצת יותר לעומק, כאשר גולת הכותרת היא, שאין הכוונה לבקש שיתגדל ויתקדש שמיא רבא, כי את זה כבר הבטיח הקב"ה שהוא יעשה זאת, כאמור: והתגדלתי והתקדשתי לעיני כל העמים, ודבר אחד מדבריו אחור לא ישוב ריקם, והוא א-ל נאמן בכל דבריו האומר ועושה המדבר ומקיים... אלא שאנו מבקשים שהבטחה זו של 'תגדל ויתקדש שמיא רבא' תתקיים במהרה בחייכון וביומיוכוך ובחיי דכל בית ישראל בעגלא ובזמן קרוב...

את זה הוא למד מתוך מעשה רב שהיה עם הרב הגאון מפוניבז' זצ"ל, כאשר כמה שנים לאחר סיום מלחמת העולם השנייה התקיימה בבני ברק אסיפה של גדולי ומנהיגי ישראל לדון בדברים העומדים על הפרק בעניני חיווך הדת. הנואם הראשון פתח את הערב ואמר: התכנסנו כאן לכבודה של תורה, לטכס עצה ותבונה, כדת מה לעשות שלא תשתכח תורה מישראל, לאחר התקופה הנוראה שעברה על עם ישראל וכו'. לאחריו הוזמן הרב מפוניבז' לדבר, והוא פתח ואמר: "כבוד הרב שדיבר כאן קודם, אמר שהתכנסנו לדון מה לעשות שלא תשתכח תורה מישראל. ברצוני להעיר על דבריו ולומר, חס ושלום, אין זו מטרת הכנס, כי זו היא הבטחה מפורשת מהקב"ה 'כי לא תשכח מפי זרעו'. וימחל לי הרב על ההערה, כי כבר רבי שמעון בר יוחאי כבר העיר כן לחכמים ואמר: חס ושלום שתשתכח תורה מישראל. אלא מטרת הכנס היא לטכס עצה כדת מה לעשות שיהיה גם לנו חלק בקיום ומימוש הבטחה זו...

כך הוא גם ענינו של הקדיש כאמור, הבקשה שלנו היא שההבטחה של התגלות כבוד שמים תקום ותתממש בחיינו ובחיי דכל בית ישראל וכו'.

אני חייב לציין שכל זה היה לפני שהוא הכיר אותי כלל, וגם אני לא הכרתי אותו, פשוט אהבת ישראל במלוא טהרתה...

סיפרתי את זה לא מכבר לאחייך הגדול ידיד נפשי וידיד כל בית ישראל הרב חיים דוד שליט"א, ואמרתי לו שמא פטירת אאמור"ר ז"ל משהתחלתי להתפלל לפני העמוד אין יום שאני לא רואה וחש אותו למולי ושומע את כל דבריו אז בקול גדול ולא יסף, כמי שמזכיר לי מהו שליח ציבור ובעיקר מהו הקדיש! אין לי ספק שגם הוא זוכה בעקבות זה לעילוי נשמתו הטהורה בגן עדן, יהי זכרו ברוך ומבורך לעד לכל בני המשפחה ולכל הרבבות שזכה לכך 'כאילו ילדו', את הידועים לנו ואת שאינם ידועים לנו, על אלו ועל אלו יהיה מליץ יושר טוב ודורש טוב לכל זרעו, אמן כן יהי רצון.

אם תוכל לפרסם את זה בגליון המתוק והנפלא שלך, יהיה זה עבורי מעין תשלום סמלי ומזערי ביותר עבור הכרת הטוב שאני כל כך חייב לו.

בתודה ובברכה, **יוסף צבי רכניצר**, בני ברק

השגחה פרטית

דברי התעוררות וחיזוק וסיפורי השגחה מופלאים המתרחשים בימינו מתוך "קו השגחה פרטית"

פרשיות בהעלותך - שלח תשפ"א ♦ עלון מס': 66

השגחה שבועית

אבא צועק, תרחם עלי נבר!

הזדמן לי להיות עם יהודי שהוא מזכה הרבים גדול. ראיתי שהוא נמצא בבית מדרש ריק ומקבל טלפון דחוף. הוא יוצא החוצה ורק בחוץ עונה לשיחה. "התחלתי להקפיד על זה מאז כ"ה בחשוון תשע"ה", הוא אומר לי, "אז הקב"ה עורר אותי שעלי להזהר משיחה עם פלפון בבית הכנסת".

"מה היה אז?" שאלתי. "הפגוע בהר נון. יהודים נרצחו בתוך בית כנסת, הי"ד. כששמעתי על זה הבנתי שהקב"ה מדבר אלי. כיוון ששמעתי זאת, זה אומר שאני זה שצריך לתקן. אתה מבין? הקב"ה ברא את האדם יחיד, לא ברא בבת אחת הרבה אנשים, אלא קודם כל את אדם הראשון. המשנה בסנהדרין אומרת, שזה כדי שכל אחד יאמר 'בשבילי נברא העולם', אם קורה משהו בעולם זה בשבילי. לעורר אותי. הקב"ה מדבר אתי".

"תאר לעצמך, אבא שנולד לו בן יחיד עשרים וחמש שנה אחרי החתונה. הבן גדל ונכנס לעסקים, והאבא שומע שהבן לווה כסף מהשוק השחור הרמבים אומר שחובה לזעוק ולשוב בתשובה כשיש צרה, ואומר בלשונו: אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו, דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקרת, הרי זו דרך אכזריות!"

ברור שמי שאומר שזה מקרה הוא טיפש, וגם מסתכן בזה שיבואו צרות יותר קשות, אבל למה אכזר? אכזריות זו הגדרה קשה מאד. עכשיו, אחרי המשל הזה, ברור למה זאת אכזריות. כי הרי הקב"ה רוצה לעשות לנו רק חסדים גלויים, וכשאבינו אב הרחמן שאוהב כל יהודי הרבה יותר ממה שאבא אוהב בן יחיד שלו, עושה כזה דבר, אז אנחנו צריכים לדחם על אבא, ולמהר לשוב אליו. פשוט, שיהיה לך רחמנות על אבא שלך, שקורא וקורא וקורא... ילד שלי, אני אוהב אותך!!! מחכה לך! מתגעגע אליך. שוב אלי, שוב אל אביך המצפה לך, אל תתאכזה. תעורר את האהבה, תתקרב אלי, תראה לי שאתה שומע אותי, אנא - - -"

מסיים היהודי ואומר לי, "אתה מבין, אני מנסה לא להתאכזר על אבא שלי, אני משתדל לשמוע כל קריאה, לדעת שאם זה הגיע לאזני או משמים רצו שאני ישמע את זה והאבא האוהב התכווין אלי אישית, וכל פעם אני מנסה לתקן משהו ולהתקרב יותר לאבי הרחום שמחכה לי".

עכשיו הבנתי איך היהודי הזה כל כך מצליח חוכה לעשות דברים גדולים מאד מאד בזיוכי הרבים. אם הוא חי בכזו צורה שהוא שומע קריאות מהקב"ה ונענה להן, אין בכך כל פלא.

אני מודה לאותו יהודי צדיק שנתן בי את ההבנה שהקב"ה קורא לי באופן אישי. הקורונה מכוננת אלי, האסון במידון צריך לדעוך אותי, האסון הנורא באמצע המעמד הקדוש של חנוכה הבית בערב שבועות זועק אלי אישית, הטיילים והמהומות מכוננים כלפי. הגיע הזמן שאני אקום ואצעק: "אבא אני מקבל על עצמי להשתפר, הבנתי כבר את הרמזים". אפילו אם אתקדם בצעד קטן כחוד של מחט, אבא יראה שקיבלתי את המסר ויפתח לי כפתחו של אולם.

הקב"ה יעזור שכולנו יחד נתקרב אליו, וכבר יביא עלינו בקרוב את הטוב הנגלה בביאת משיח צדיקינו במהרה בימינו אמן.

שבת שלום ומבורך
פינחס שפר

דברים שבלב

על פי השיעורים בספר חובות הלבבות "שער הבטחון"

למי יש באמת "כל טוב"?

זהו קל רגליים מגיע ראשון, "ולא לגבורים המלחמה" - לעיתים חושבים שהגיבור הוא זה שינצח במלחמה, אך המציאות מראה שלא דווקא הגיבור מנצח. "וגם לא לחכמים לחם" - אדם עשוי להשקיע במפעל שברשותו את כל כוחו ומוחו וכשרונו במשך עשרים שנה, כדי שתהיה לו פרנסה בשפע כל החיים. הוא עובד ויגע מצאת החמה עד צאת הנשמה, ואחרי שהקים הכל בעשר אצבעות, וחסף לו הון תועפות, בגיל חמישים הוא מתמודד עם בעיות כלכליות. איפה הכסף? כאן נפל מיליון, פה הלך לטמיון עוד מיליון, הבנקים גבו את שלהם, בהוצאה לפועל הציילו מה שאפשר. חכמתו הגדולה לא עמדה לו, והחלומות עם הכסף עפו להם לסתימת הגולל!

אולם "כפירים רשו ורעבו, ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב". (תהילים ל"ד) כפיר הוא אריה בצעירותו. לכאורה הוא החיה הכי מאושרת בעולם, אבא מלך ואמא מלכה, בנשיק מרבייש משפחה, ועם כל זה הוא עני ורעב. כל בעלי החיים אוכלים ידקות ועשב ממה שמזדמן להם, אבל האריה אוכל פעם בשלושה ימים, טורף כבש, ומערכת העיכול שלו עובדת על זה שלוש ימים. ביום השלישי הוא מתחיל לרעוב, מסתכל מרחוק ורואה את כל בעלי החיים אוכלים, שבעים ומרוצים מאוכל שאצלו הוא רק תבלינים. הוא מחפש ארוחה של חמישים קילו בשר ומחכה ברעב. אבל דורשי ה', לא יחסרו כל טוב. זה לא אומר שיהיה שמבקש בנין מפואר של 20 קומות יקבל אותו מיד. אלא הרגשותו היא, שמה שיש לו זה הכי טוב שיכול להיות, ואם בורא העולם יודע שהוא זקוק לדבר נוסף, הוא יתן לו את זה. הרי זה לא הגיוני לאחסן את כל תכולת החנויות בביתו. יש כמה דברים בבית מרקחת, כלים ומוצרי יסוד ביכל בו לבית, בשר ודגים בחנות העופות והדגים, רדזים, אצל הנגז, בגדים אצל החייט, וכן הלאה, ומפעם לפעם חלק מהדברים מגיעים אליו הביתה כפי הצורך. הוא חי בשלווה, יודע שיש לו כל טוב, והוא מאמין שהבורא מזמן הכל בזמן הנכון ובאופן הכי מדויק לכל נברא ונברא!

כן כן. גם לי.

(מתוך שיעור 2 בשער הבטחון)

לפני שלומדים את שער הבטחון, רבינו מבקש לעזור לנו לנקות את הראש ולנטרל את כל העניינים שמפריעים לבטחון בבורא עולם. חבל לבטוח רק באנשים, להשקיע בהם כוחות ללא תועלת. למשל: יש אדם שיש לו הרבה חדים וידידים מוצלחים ומוכשרים מאד שהגיעו למשרות בכירות ביותר. רדוד האחד הוא מיליארדר, ולכן הוא רגוע, אם הוא ידקק לסכום כסף גדול הוא יפנה אליו. הדוד השני הוא רופא לכל ענייני הגוף, והוא מסוגל לרפא את כל החולאים מכף רגל ועד ראש. הוא בטוח שאם יחוש כאב כלשהו, הוא יפנה לדודו והלה ירפא. הדוד השלישי הוא פסיכולוג ופסיכיאטר מספר אחת בעולם. האחייני רגוע, הוא יודע שכשהיה צעבני, הרופא הזה ישמע, ינחם, וירגיע אותו בחינם. חוץ מהדדים יש לו גם שכן ידיד טוב שהוא עסקן בסדר גודל עולמי, ויודע איך לפתוח שערים בכל מקום. הרגשותו היא שהוא מסובב בכל סוגי העוזרים והמסייעים שיעמדו לו בעת צרה, מפני שהוא מבין בדמיונו, כמה כל המאכרים נחוצים לו וכמה הוא תלוי בהם. לכן הוא משקיע בקשר איתם, קונה להם מתנות, מתעניין בשלומם, משתתף באירועים שהם עורכים. הוא משקיע בכך מאמצים מרובים.

אומר רבינו בפתיחת שער הבטחון, חבל על הזמן ועל העבודה. אדם משקיע כוחות הזמן עשרות שנים בדבר שאינו מובטח, כי הנברא מוגבל. אדם הוא רק בשר ודם. הגיבור הכי גדול מזדקן, העשיר עלול לדרת מנסכי, או סתם כך להחליט שהוא מעדיף לשמור את הכסף לשיבה טובה במושב זקנים. אם פונים אליהם לעזרה בשעה לא מוצלחת, הם לא תמיד מתפנים, כי הם עסוקים בעניינים שנראים להם חשובים יותר מאשר להיענות לאחייני שנקלע למצוקה.

הפסוק אומר "לוידי חכמים בערמם" (איוב ה, יג). החכמים שבוטחים בחכמתם ועושים תחבולות בלי לבטוח בהשם, נכשלים לבסוף, דווקא התחבולה הופכת למלכודת עבורם. שלמה המלך אומר בקהלת "שבתי וראה תחת השמש" (ט, יא). תחת השמש - מדובר בדברים גשמיים. התבוננתי בעולם הזה וראיתי "כי לא לקלים המרוץ", לא דווקא מי

הצטרף גם אתה לרבות היהודים מכל העולם ששינו את חייהם, חייג:

מאריך ישראל 02-30-11-300 • מארה"ב 151-86-130-140 • מאנגליה 0-330-3900-489 • מבלגיה פרטים נעמוד האחרון
מדרום אפריקה 87-551-8521 • מארגנטינה 3988-4031 • מאוקראינה 380-947-100-633 • קו לנשים - שלוחה 4 בפרטים הראשי

קו השגחה פרטית

איי.ש. עברית. אנגלית.

ניסיון שבכל יום

סיפורי השגחה מופלאים שסופרו ב"קו השגחה פרטית"

גלגול מלפני 900 שנה

את המעשה המופלא הזה שמעתי מהמחנך הידוע הרב אברהם מרדכי סגל, ששמע אותו מאיש החסד הנודע ר' חיים טובי זצ"ל, שעלה למרום בכ"ו ניסן תש"פ.

וכך סיפר ר' חיים: בצרפת, מרחק נסיעה שעה מפריז, יש כפר קטן. שם גרים יהודים נדיבי לב. הזדמנתי לכפר הזה בשבת קודש. בשבת בבוקר התארחתי אצל רב היישוב, והנה אני מבחין במשהו מוזר. מאחורי הוילון ישנו מרובע סתום בלבנים. לא חלון יש שם אלא קיר. "מה הם הלבנים האלו?" שאלתי את מארחי היקר.

הרב התרגש מהשאלה. בתחילה הוא לא יכל לדבר, ורק אחרי שנגרע קצת הוא התחיל לספר.

גרתי בישראל כמה שנים, והגעתי לכאן במטרה לקרב יהודים לאביהם שבשמים. הכפר היפה והפורח הזה היה שומם. לא היה כאן כלום. לא בית כנסת, לא מוסדות חינוך, שום דבר. שממה רוחנית ממש. לאט לאט, בסיעתא דשמיא יסדנו בית כנסת, נפתחו מוסדות לימוד ושם שמים נישא על שפתיים. עם כל ההתפתחות היה בולט מאד חסרונו של מקוה. הדבר הקשה מאד על חיי התושבים, שבכל פעם שנזקקו למקוה היו צריכים לנסוע שעה הלך ושעה חזור.

משראתי שזה המצב, החלטתי לבנות מקוה. איפה? בחצר הבית שלנו. מי ישלם? אנחנו. הלבנים שאתה רואה כאן סותמים את החלון שפונה לכיוון החצר, שם בנויה המקוה. במשך שלוש שנים וחצי עמלתי על בניית המקוה. רציתי שהכל יהיה מושלם ומהודר בתכלית הכשרות. בכל שלבי הבנייה הזמנתי לכאן רבנים שיבדקו כי אכן הכל נעשה כהלכה, בכל דבר הלכנו לפי הדעה הכי מחמירה, ובסופו של דבר זכינו לברך על המוגמר. המקוה החלה לפעול, ואנשי היישוב החלו להקפיד הרבה יותר על קדושה וטהרה. כיון שהמקוה ממוקמת בחצר, הקפדנו מאד מאד שדלת המקוה תהיה סגורה, וילדים לא יוכלו להיכנס לשם. השמירה היתה מעולה וברוך השם אף אחד לא ניזוק, חוץ מפעם אחת ויחידה. על הפעם הזאת אני רוצה לספר לך.

עד לבניית המקוה זכינו בתשעה בנים בחסדי השם. ציפינו מאד לבת, והנה הקב"ה שלח לנו בן עשירי. שלמה קראנו לו. מאז שהוא נולד הרגשתי אהבה גדולה לבן הזה, משהו מיוחד מעבר לאהבה רגילה של הורים. אני ואשתי היינו קשורים אליו מאד.

באחת השבתות אחרי הצהריים האמא מחפשת את שלמה'לה שלה, והוא לא נמצא. היא קוראת לו והוא אינו עונה. היא בודקת בכל המקומות בבית ואחר כך יוצאת לחצר ומגלה את דלת המקוה פתוחה. בפנים מתברר מיד מדוע שלמה'לה לא ענה. הוא שכב בתוך המים. ירד למקוה ועלה השמימה.

אתה מבין מה עבר עלינו? זה הילד הכי יקר שהיה לנו. כולם יקרים, אבל אליו נקשרנו בקשר בל יתואר. הכאב על הפרידה היה קשה מנשוא. לא גמרתי לבכות עליו, על הבן האהוב שהאיר את חיי באור פלאי. אל האבל נוספה גם התמיהה הגדולה שהציקה והכאיבה לי עד עמקי נשמותי. למה? למה נגזר על שלמה'לה להיפטר מן העולם דוקא באופן הזה? אתה בוודאי מכיר את המעשה שמסופר בגמרא

היונה לא ויתרה

מספר ר' יהושע כהנא מצפת:

אבי, המחנך הנודע ר' יקותיאל צבי בן ר' שלום זכרוננו לברכה, נפטר לפני כחודש בערב שבת, שביעי של פסח, ושהסיפור יהיה לעילוי נשמתו:

ישבנו שבעה בבית אבי בצפת. ביום השני של השבעה אנחנו מסיימים תפילת מנחה, והנה נכנסת יונה דרך החלון. היא נעמדת על כסא ואינה מוכנה לזוז. נתנו לה קצת אוכל, היא אכלה ונשארה במקום. ניסנו להוציא אותה מהבית בכל מיני דרכים, כולם צעקו 'מחול לך' כמו שרגילים כלל ישראל לעשות במצב כזה, והיא לא זזה.

כעבור שעה של ניסיונות, הגיע יהודי שפשוט תפס את היונה, הניח אותה מחוץ לחלון וסגר את החלון.

אבל היונה לא התייאשה, היא דפקה על החלון, ולא זזה משם.

לפעמים היא קצת נרגעה ולפעמים היא דפקה.

עבר עוד כשעה, נהיה מאוד חם בחדר, אז פתחנו את החלון, אנחנו פותחים את החלון וברוך הבא! היונה שוב בבית.

לא ידענו מה לעשות, כעבור כחצי שעה ביקשנו ממישהו שיתפוס אותה ויוציא אותה שוב החוצה, אבל היונה שוב עמדה בחלון ודפקה ולא נתנה מנוחה.

זה כבר שלוש שעות שיש כאן יונה שרוצה משהו ואנחנו לא יודעים מה.

בהשגחה נפלאה, בשעה עשר בלילה הגיע יהודי משכמו ומעלה, תלמיד חכם מופלג וצדיק. שאלתי אותו, רבי מה עושים כאן עם היונה? סיפרתי לו שמאז תפילת מנחה היונה לא זזה מכאן.

היהודי התלמיד חכם אמר שהוא רוצה לחשוב על זה. כעבור כמה דקות שאל אותנו מה עושים כאן בין מנחה למערב, אמרנו לו שמדברים על הנפטר, כמו שעושים כל הזמן, אז הוא שאל אותנו, למה לא לומדים משניות, כמו שכתוב בקיצור שו"ע, שטוב ללמוד בבית אבלים משניות לאחר התפילה ותיקון הנשמה, ש'משנה' אותיות 'נשמה', והבאים אז לנחם לומדים את המשניות והאבלים אומרים אחר כך קדיש.

מיד ביקשנו מהמנחמים שילמדו משניות, והנה, מיד כאשר גמרנו לומר את הקדיש לאחר משניות, היונה פרחת ונעלמה לה לדרכה.

מאז, בכל יום בין מנחה למערב למדו המנחמים משניות, ואנחנו אמרנו קדיש. (בסחון יומי ב-5 דקות - יום שלישי פרשת אמור תשפ"א / מס' 161)

פנס כחול

באחד מהמבצעים הנחמדים שעורכים לילדים בחיידר קיבל הבן שלי פנס שמהבהב באור כחול. הילד שכח את הפנס ברכב, ואני הנחתי אותו מול המושב הקדמי. בדרכי לעבודה באזור הדרום, לפנות בוקר.

אני נוסע לתומי, לפתע אני מבחין ברכב שנוסע מאחורי. הרכב היה חשוך בעיני. פניהם של הנהג ושל היושב לצידו נראו חורשי מזימה. הם היו ערבים ואני חששתי מהם. היה נראה לי שהוא מעוניין להיתקע בי. הם נסעו בצורה מסוכנת שאימה לפגוע ברכב. הגברתי מהירות ואכן החשש התברר כמוצדק. גם הנהג שמאחורי הגביר מהירות.

החלטתי להתקשר למשטרה, הושטתי את ידי קדימה במטרה להתקשר, והנה בידו הפנס של הילד. לחצתי על הפנס ואור כחול החל להבהב ולהאיר לכל הכיוונים. האור הכחול הפחיד את הערבים. הם הבינו שיש משטרה באזור, ובתוך רגע הם הגבירו מהירות ונעלמו מהאופק.

כמה זמן היה לוקח עד שמשטרה 'אמתית' היתה מופיעה? מה הם היו מספיקים לעולל בכביש ריק וחשוך? הרגשתי שניצלתי מסכנה גדולה, ואני מודה להשם על הפנס הכחול שהוא שיל אצלי ברכב בתזמון כל כך מדויק.

(יום חמישי פרשת תזריע מצורע, בוקר, סיפור 3, / סיפור מס' 19032)

הבה נעלה מירונה

מספר הרה"ג ר' משה זילברמן מנתניה: ביום שני, כ"ח באייר,

מתקשר אלי חבר ושואל אותי, אם אני רוצה לנסוע איתו

לטבריה. הוא כבר תכנן מסלול של נסיעה לקבר השל"ה,

ומשם למירון. חשבתי על סדר היום שלי, ולבסוף

(יבמות דף קכא עמוד ב) על נחוגיה שהיה חופר בורות מים לעולי רגלים, והבת שלו נפלה שם. באו והודיעו לרבי חנינא בן דוסא, והוא אמר שהוא בטוח שהיא תחיה, באמרו: דבר שהצדיק מתעסק בו, יכשל בו זרעו?

ואני הרי בניתי את המקוה בשביל כלל ישראל, במסירות נפש עצומה. השקעתי את גופי ונשמתי בדבר, נתתי את כל כולי, ויתרתי על נוחות ועל ממון לתכלית אחת ויחידה, להרבות קדושה וטהרה בעם ישראל לנחת רוח לבורא עולם. איך יתכן שלבסוף כך עלתה לי? שהבן שלי יטבע דוקא במקוה הזה? זו תורה וזו שכרה?

נכנסתי לגדולי ישראל בצרפת ובארץ הקודש. כולם השתתפו בצערי מאד, הרעיפו עלי דברי ניחומים אולם אני לא התנחמתי.

לילה אחד, בשעה שאני ישן מגיע אלי אדם בעל פנים מאירות עם זקן לבן, והוא אומר לי, אבא, תירגע! שאלתי אותו, מי אתה? הרי לפי מראך הנך יכול להיות סבא שלי. אמר לי היהודי הזקן: אני שלמה שלך. אספר לך מי אני. אני אחד מבעלי התוספות, נהרגתי בצרפת על קידוש ה'. עליתי לשמים ונכנסתי לכל מקום שאני רוצה. הרי הנהרג על קידוש ה' מגיע לכל מקום, זאת מלבד המעלות אשר זכיתי לקנות בעולם הזה. ככה טיילתי בעולמות העליונים ונהניתי מזיו השכינה.

עד שהגעתי למקום מסוים ולא רצו להכניס אותי, אמרו לי, נכון שעלית על קידוש ה', אבל בהיכל הזה נכנס רק מי שטבל במקוה טהרה לפני הקבורה. רק נפטר כזה יכול להיכנס כאן.

אומר הבן שלמה: משום שנהרגתי על קידוש ה' קברו אותי בבגדי, בעודם מלוכלכים בדם. אמרו לי בשמים שהעצה היחידה להיכנס להיכל הגבוה הוא, הוא לחזור לעולם ולטבול במקוה טהרה.

כעת בררו, לאיזה מקוה עלי לרדת? למי תהיה את הזכות שאחד מבעלי התוספות יחיה בביתו? הלכו וחזיפו וכך עלה השם שלך, אבא יקר, אתה שמסרת את נפשך על בניית המקוה, אצלך אני איזול.

עכשיו שכבר טבלתי במקוה אני יכול לטייל בכל העולמות בלי שום מניעה.

דע לך אב יקר, היה לי קשה מאוד לרדת למטה כדי לנחם אותך, אבל משום שלושה דברים ירדתי.

דבר ראשון, משום הכרת הטוב על שגידלת אותי, ובשמים עניין הכרת הטוב הוא חשוב מאד.

דבר שני: כדי שתבין עד כמה גדול העניין של זיכוי הרבים. דבר שלישי: אנשים מסתובבים בעולם עם כל כך הרבה שאלות. רציתי לבוא לחזק את כלל ישראל, שידעו שלכל דבר יש חשבון, וכל מה דעביד רחמנא לטב עביד. לפעמים הצרה הכי גדולה זה משהו הכי טוב שיכול להיות וזכות הכי גדולה. יכול להיות שכאשר תקום תאמר לעצמך 'חלומות שוא ידברון', ולכן אני נותן לך שני סימנים שהחלום אמיתי.

דבר ראשון, אזכיר לך שבהיותי בגיל שמונה חודשים הגעתי למצב של סכנת חיים עקב קריסת מערכות. הרופאים לא הצליחו להשתלט על המצב, והנה יום אחד קמתי בריא ושלם בלי שום השתדלות של רופא.

הסימן השני, תקפידו על מצות חלה ובקרום תבוכו בבת. התעוררתי מהחלום והנה אני פוגש את הרבנית מרוגשת לגמרי, היא חלמה, ששלמה שלה הגיע ואמר לה שאם תקפיד על מצות חלה תהיה לנו בת.

כשהוא סיים את סיפורו הוא הראה על בתו בת הארבע ואמר לו, תראה זאת הבת שהגיעה אחרי תשעת הבנים.

(בטחון יומי 5-דקות - יום שלישי פרשת במדבר / מס' 173. בסיפור כאן נוספו פרטים נוספים לאחר בירור מעמיק בפרטי הסיפור עם הרב אברהם מרדכי סגל, ועוד אנשים ששמעו את הסיפור מפיו של הרב חיים טובי ז"ל)

קבעתי על נסיעה בשעה שש בערב. אנחנו גרים בנתניה, והחישוב הוא שלקראת הלילה נגיע לקבר השל"ה ומשם נפנה למירון, לציונו של רבי שמעון בר יוחאי ורבי אלעזר בנו. סיכמנו. בשעה חמש וחצי אני נכנס לבית המדרש של חסידי צאנז, ופוגש שם נער יתום. אביו הסתלק מהעולם ל"ע לפני מספר חודשים. הילד - עוד יומיים חוגג בר מצוה. שאלתי אותו לשלמו, והנה, מה אומר לי הילד? "אתה יודע, לא הייתי במירון בל"ג בעומר, ויש לי חשק לנסוע לשם לפני הבר מצוה שלי. נראה לך שאוכל לנסוע לשם?"

ברגע הראשון לא עניתי לו. הייתי פשוט המום מהשאלה. איך זה שמכל באי בית המדרש הוא בחר לשאול אותי על כך, ואיך זה שבדיק היום אני עומד לצאת לדרך. "תשמע", אמרתי לו. "בעוד חצי שעה אני נוסע למירון. תתקשר לאמא שלך ותבקש רשות לנסוע".

הילד התקשר, אמו נתנה רשות, ואני בקשתי ברכה שיתקבלו התפילות וזכה לפעול ישועה. זכיתי לסייע לנער היקר. הוא טבל במקוה האר"י, וגם השתטח על ציון רבי שמעון ואלעזר בנו. ראיתי בחוש איך מתקיימים בנער דברי היעירות דבש, כי הקב"ה שולח סייעתא דשמיא מיוחדת לילדים יתומים.

(שיחת חברים, אידיש, שיחה מס' 2)

בשביל מה צריך שופר

מספר הרה"ג ר' משה זילברמן מנתניה: תקופה מסוימת בחיי גרתי בעיר וינה שבאוסטריה. בהגיע חודש אלול ניגש אלי יהודי ומציע לי לקנות ממנו שופר. אמרתי לו, "איני יודע לתקוע, לשם מה לי לקנות שופר?" אמר לי המוכר, "אם יהיה לך שופר כשר בבית, תדע לתקוע". המשכתי לומר, "יש מספיק בעלי תוקע בעיר", אבל המוכר לא הניח לי. הוא אמר שזה טוב מאד לדעת לתקוע בשופר, ובכלל, טוב שיהיה בבית... הוא עשה עבודה טובה ובסופו של דבר, כאשר הוא נפרד ממני, היה לי שופר ביד.

אמרתי לעצמי, אם כבר יש לי שופר, אתקע בו. אמנם אין זו מלאכתי, אבל הרי חכם אני, ותקיעת שופר, חכמה היא ולא מלאכה. ניסיתי את כוחי והצלחתי. במשך כל חודש אלול תקעתי בשופר, וכך התאמנתי היטב בתקיעות. בהגיע ראש השנה יצאתי לבית הכנסת עם השופר. אמנם יש בעל תוקע אחר בבית הכנסת, אבל אם כבר יש שופר אז אולי, מי יודע... יכול להיות שהוא יגיע לשימוש.

סיימנו את התפילה בשעה שלוש בצהריים, והנה ניגש אלי רב בית הכנסת, הרה"ג משה אליעזר וייס שליט"א, והוא אומר לי כי בבנין הקהילה, בקומה חמישית מתגורר עתה יהודי מירושלים. הוא שבר את הכתף, ולכן לא השתתף בתפילות. אולי אני יכול לתקוע עבורו בשופר? "כן!" אמרתי בשמחה, ועליתי לביתו של היהודי הירושלמי. אמרתי לו שבהיותי בארץ ישראל, אני רגיל לסיים את תפילת ראש השנה סמוך לשקיעה, ועתה שהתפילה הסתיימה כה מוקדם, בשעה שלוש במהריס, יש לי זמן לשופר. הוא יכול לומר בנחת שבעה פעמים למנוח, גם את הפסוקים "קר"ע שט"ן" אפשר לקרוא בנעימה המקובלת והמעוררת. ככה הוא זכה לקיים את מצות 'תקיעת שופר' עם ההכנה הימצב'. אחרי חצי שעה אני יורד למטה. בנין הקהילה הוא בנין מאובטח מפני חשש מהתנכלות הגויים. ישנו קוד שרק על ידו אפשר לפתוח את השער הראשי, אני פונה אל השער, ומשם מתכוון להמשיך לביתי, והנה, ברגע שאני פותח את השער, נכנס אדם ללא כיפה אל מתחם המבנה.

שאלתי אותו, "אתה איש בטחון?"

"לא", הוא ענה, "אני מארץ ישראל".

"גם אני מארץ ישראל!" אמרתי לו בחזרה.

"אז אולי אתה יודע איפה אוכל לשמוע תקיעת שופר?"

התרגשתי מהשאלה. יהודי רוצה לשמוע שופר בשעה ארבע אחר הצהריים בראש השנה, והנה הוא מוצא אותי במהירות כזאת! אני חושב שאפילו בגאולה הוא לא מוצא בעל תוקע כל כך מהר. אמרתי לו שיש לי פה שופר, וכדאי שניכנס לבית כנסת לתקיעות כמו שצריך. אני עוד הייתי עטור בטלית, וכיון שלא היתה לו כיפה, נתתי לו את הכיפה שלי. העדפתי שהוא יגיד את הברכה על המצוה, ולכן גם מסרתי לו את הגארטל שלי כדי שישגור עצמו. הוא לא ידע מה אומרים, ולכן אמרתי איתו את הברכה מילה במילה. "ברוך" - "ברוך" ; "אתה" - "אתה". כאשר הגענו למילים "אשר קדשנו" הוא פרץ בבכי נורא. הוא בכה ובכה וגם אני בכיתי יחד עימו. חשבתי לעצמי איך הקב"ה סובב את העניינים ושלח לי יהודי שימכור לי שופר. העלה אותי לקומה חמישית ונתן בליבי להאריך בהכנות לתקיעת שופר כדי שאפגוש את היהודי הזה בדיוק ברגע הנכון. בלכינו ובכינו עד שבקושי הצלחנו להמשיך את הברכה. ברוך השם זכיתי לזכות את היהודי במצוה מדאורייתא ולתקוע באזני שלושים תקיעות. הוא ביקש שאשאיר לו את הכיפה כי הוא רוצה גם להתפלל.

מה יצא ממנו אחר כך? איני יודע. אני בטוח שהניצוץ היהודי התעורר אצלו והתלהט. איך שלא יהיה, מדהים לגלות שלקב"ה היה שווה לסובב את כל העולם כדי שיהודי ישמע שופר.

(שיחת חברים, אידיש, שיחה מס' 2)

שאלה פרטית

שאלות ותשובות באמונה, בטחון והשגחה פרטית

להחזיר הביטחון לתוככי הנפש פנימה

האמת היא שהגידון אינו רלוונטי כל כך. משום שביטחון חייב להיות באמת, ולא, הוא אינו מסוגל לשום דבר. מביע את הדבר בבהירות הרב מרדכי הכהן מלאכי מביתר עילית: עבודת הביטחון איננה עשיית מעשה מסוים כנתינת צדקה או לימוד התורה, שאפשר להגיד בה שעושים זאת לשמה או שלא לשמה. ביטחון הוא החדרת הידיעה לתוככי הנפש פנימה שהקב"ה מלווה אותנו בכל רגע ורגע, ובידיעה לא שייך לשמה ושלא לשמה. מי שידע ידע ומי שלא ידע אינו ידע. יצא מכך, מי שעמל להחזיר ידיעה זאת בקרבו ועתה הוא בוטח, אין נפקא מינה לנו מדוע עשה זאת מלכתחילה, סוף כל סוף הוא בוטח.

ובאופן אחר כותב לנו הרב יהודה גבירצמן מבית שמש: ביטחון מן השפה ולחץ ללא עבודת נפש מעמיקה, איננו אלא דמיון ואינו נושא פירות. השתלמות פנימית עמוקה במידת הביטחון יכולה להועיל בכל תחום ואינה סתם סגולה. וביותר חריפות כותב לנו הרב מני דרעי מירמית גן: להשתלם במידת הביטחון כסגולה משמעותו ביטחון בסגולה ולא בבורא. כך גם כותב לנו הרב דוד ישראל מבית שמש: אמונה וביטחון המה מצוות המוטלות עלינו, ויש לדעת אשר מצווה לחזר וסגולה לחזר.

מסביר לנו הרב שלמה שמעון רוטמן מבית שמש: אמנם כן, ביטחון הוא סגולה טובה ובודקה. אך מי שרצה להגיע לעיקר מעלת הביטחון להרגיש את הקרבה להשם יתברך ולחיות ברוגע ובשלווה, לכך אפשר להגיע רק על ידי עבודה פנימית ועמוקה. ומי שנוקט בביטחון כסגולה, משול לחולה אשר לוקח משכך כאבים למחלתו, אמנם הכאב נרגע אך המחלה לא התרפאה.

שאל על מנת לקבל פרס

בהחלט אין זה מלכתחילה להשתלם במידת הביטחון בתור סגולה, הביטחון צריך להיות בשלימות באמונה תמימה מבלי לצפות לשום תמורה. וכך אומר לנו הרב דוד לייפער מירושלים: "אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס, אלא, על מנת שלא לקבל פרס". אך, גם מי שחושב זאת לסגולה מידת הביטחון עומדת לו, הוא לא גרוע יותר מרשע הבוטח, עליו נאמר כי אפילו רשע הבוטח חסד יסובבנו.

יותר מכך, אומר לנו הרב יהושע כהן מירושלים: מהחדר החיצוני באים לחדר הפנימי - כאשר טועמים את טוב מעלת הביטחון גם בתור סגולה, בסופו של דבר זה נכנס לעצמות ומשפיע על הפנימיות.

הרב שלמה בינדיגר מבני ברק ממשיך זאת לילד שמבטיחים

יש רבים המתחזקים במידת הביטחון כסגולה לישועה ולהרווחה בפרנסה. לאכזרה מידת הביטחון היא עבודה פנימית ויסודית שכל יהודי צריך לעמול להגיע לידיו כך. האם ראוי להשתלם במידת הביטחון רק כסגולה?

ג.ד. מחיפה

שאלה מספר 19

לו סוכריה על התנגדות טובה, ברור שהסוכריה איננה המטרה, כך הדבר בעניין הביטחון, הסגולה לישועה היא כסוכריה כדי להגיע לביטחון אמיתי.

וביתר חידוד אומרים לנו הרב משה דייטש מאלעד הרב נתן דוד גרין קרית צאנז נתניה: כאשר אדם רואה שהסגולה פועלת וחסרונו מתמלא, הוא מתחזק בביטחון עד שהוא מגיע לביטחון אמיתי. וכמבואר בספרים אשר הסיבה שיש חסרון מסוים לאדם הוא כדי שיעזב לביטחון בהשם יתברך.

מדגיש לנו הרב חיים שוורץ מבני ברק - ובלבד שיבטח בהשם בכל לבו ונפשו, ולא שידמיון לעצמו שהוא בוטח.

צדיק גמור

הרב יוסף מימון מצפת: כל יהודי צריך להשתלם במידת הביטחון, והוא עיקר במעלת הצדיקים, כמובא ברמ"א בשר"ע סימן א' על הפסוק "ויושי" ה' לנגדי תמיד", אשר משתמע בפסוקים בתהילים (טז) הבאים לפניו שמדובר בענין הביטחון. אמנם כבר אמרו חז"ל: "האומר סלע זו לצדקה על מנת שיחיה בני הרי זה צדיק גמור, והוא הדין לביטחון.

מוסיף לנו הרב שלמה גוטמן ממודיעין עילית: ידועים דבריו של הגר"ח מוולאזין אשר לבטל דינים ונוק יחשוב שאין עוד מלבדו (ראה באורך בספר נפש החיים שער ג' פ"ב). ונוקט בדבר זה שהוא ענין גדול וסגולה נפלאה. חזינו מכך שאפשר לעשות הדבר כסגולה.

הרב חיים קראוס מירושלים מציין לדברי הוזהר הק' (פרשת בהר דף קי עב) וזה תרגומו: "בטח בה" ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה - לעולם יהיה בן אדם זהיר בריבוננו, וידבק לבו באמונה העליונה כדי שיהיה שלם עם ריבוננו, שכשיהיה שלם עמו, לא יוכלו להזיקו כל בני העולם", ע"כ. מוכח מדברי הוזהר שאפשר לבטח בהשם כדי שלא יינזק. האמת היא שאין זה רק סגולה אלא מציאות. מסמך לנו הרב איזיק שטרן מרחובות את הפסוק: "הבוטח בה' חסד יסובבנו", מי שבוטח, גם אם חשב זאת לסגולה, הוא מסיוב בחסדים.

מוסיף בזה הרב חיים מאיר דסקל מאלעד: כך ראינו ומצינו אצל גדולי עולם, שהביטחון הוא ההשתדלות לפרנסה.

שאלה לגיליון 68

ידוע אשר אין רע יורד מלמעלה. יש דברים שמוכת הדבר שהוא רע, לדוגמא, אחד שיש לו צער גדול בנים ובניו אין הולכים בדרך הישר ר"ל. איך אפשר לראות בדבר הזה טוב?

א.ג. חיפה

מסירת שאלות ותשובות: בקו השגחה פרטית 02-3011-300 שעות 5 < (לאחר בחירת השפה) [זמן ההקלטה מוגבל ל-3 דקות] | במייל 023011300@gmail.com
תשובות יתקבלו רק עם שם מלא ושם עיר עד יום ראשון פרשת קורח. שם השואל יכתב בראשי תיבות ושם י.ר.

הארה פרטית

מתוך שיעורי המשפיעים בקו השגחה פרטית

אל תמנע מהשפע לבוא

מגיעות אלי הודעות רבות בנוסח: "הסיפורים שלך לא עובדים", "החלטת על הפסקת גלגול חובות, הפסקת להשתמש בכרטיס אשראי ו... שום דבר לא קורה".

התשובה לכך מאוד פשוטה: זה כן קורה!!!
למה יש אנשים שנתקעים? הסיבה היא שהם עצמם גורמים לכך. כדי שהשפע יזרום יש להאמין "באמת", מבלי שום חשש ופקוק. הסימן לביטחון אמיתי הוא שלווה הנפש (חובת הלבבות). תארו לעצמכם, אם נדיב לב היה אומר לכם שכל ההוצאות שלכם על חשבוננו, האם הייתם רגועים? בוודאי. הקב"ה בעצמו אומר לנו: "השקל על ה' יתברך והוא יכלכלך". מדוע אינכם רגועים? תורידו את המתח ואת הלחץ. איתא בספר באר מים חיים: כל דבר המגיע לאדם בתורת הלואה אמור להגיע אליו בתורת מתנה. זאת אומרת, כל מוצר שהכנסנו הביתה היה רשום עבורנו שנקבל זאת. ברגע שלקחנו הלואה - קלקלנו, הטלנו על עצמנו עול של חובות מיותרים. הדבר היה מגיע אלינו ממילא.

זה לכם לאות, אם יהיה לכם שלווה הנפש, רוגע וביטחון אמיתי, הכול יגיע בדקה הנכונה. הן הן הדברים האמורים בספר ביה הלוי (קונטרס ביטחון): "מי שמחטר בו (-בביטחון) עבידה גדולה היא, ועבידה זו עצמה גורם לו ליפול, כמאמר הכתוב (משלי כט, כה); "חירת אדם יתן מוקש ובוטח בה' ישוב". דעל ידי זה שיחיד האדם ויפחד מאיזה דבר ולא יבטח בה', זה עצמו גורם לו שינתן לפניו מוקש שלא היה כלל מקודם באותו דבר, ובוטח בה' ישוב

שיעורי הר"צ ר' בעריש שנייבאלג שליט"א נמסרים פעם בשבועיים באידיש ופעם בשבועיים בעברית, בשעות 2 < 3 (לאחר בחירת השפה)

השפעה פרטית

הצלחם לי את החיים, הדבר היחיד שהציל אותי באסונות שקרו לאחרונה, זה 'קו השגחה פרטית', זה החזיר אותי לחיים, הרגשתי שזה קיבץ אותי לחקב"ה, זה נתן לי את הכח לקבל את זה כצופן הבורא.

א.ה. - ביתר עילית

מצד המבקרים

מצד הנושעים

הייתי צריך לישועה גדולה בפרנסה, הבטחתי תרומה להשגחה פרטית וראיתי עין בעין את ישועות ה'.

ב.ק. - מודיעין עילית

קח גם אתה שותפות קבע בהצפת האמונה בעולם

ותוכה להבטחת הוזהר למזכי הרבים:

בנים ובני בנים יראים ושלמים

התקשר עכשיו

לקו השותפות 02.6313.742

העברה לבנק	משלוח בדואר	בעמדות נדריס
לאתר סניף 902	ד.ת. 5475	פלוס על שם
חשבון 57390056	ירושלים	'שער הבטחון'

הנצחה פרטית

הסכם ישועה זבולון

בח"י אלף מאזינים לחודש

בכולל העולמי השגחה פרטית

על ידי ולכות עירן ישראל בן טרז אסתר וזוגי איריס בת סוליקה ויוצ"ח שיחיו

לזכר הרחיק רבי שלמה בן יוסף וצוקל"ל הי"ד מקרלין והרחיק רבי ישעיה ב"ר משה וצוקל"ל מקערסטרי

ולע"נ הילדה מרים חנה הי"ד בת יבלחטי"א הרב יעקב

ולכות עובדי מרים פינגס

עלונים ל-200 בתי כנסת

לע"נ ה"ר תרי נשמות טהורות

שעלו בסערה השמימה באסון הטראגי שאירע בחצר הקודש קרלין סטולין בפרוס חג השבועות העל"ט

האבן היקר ר' מרדכי בנימין ז"ל

בן יבלחטי"א ר' יוחנן רובינשטיין שליט"א

ועלם התמורות הבה"ח מאיר יחיאל מיכל ז"ל

בן יבלחטי"א ר' יהודה לייב גלוברמן שליט"א

ולרפואת כל הפצועים

יחיש השני"א את רפואתם השלימה

ימציא מזור ויחשב את כאנם במהרה

תרמתי כמנין 'ישועה'

ובזון ה' ראיתי הישועה שהייתי צריך

עלונים ל-40 בתי כנסת

נתרמו בעילום שם שנצליח למכור את הדירה בקלות

נתרמו בעילום שם

לפרנסה ושפע והצלחה בכל העניינים

ולמכירת השקעה ולקניית דירה למגורים בקרוב

לכות חיה שרה בת רייזל

ולכות צאטל רבקה בת רייזל לישועה הכללית והפרטית

המעוניינים להפיק את העלון

מחמנים להתקשר למשרד ההפצה

בטלפון 02-5866-075

מנחה אנדו"י בין 12:00-14:00

ויחיש להשאר הודעה בכל ששת הימים ובהודעה אליכם בס"ד

משלוח העלונין יהיה לא תשלום להפציה 250 עלונים ומעלה

בדצמבר נקודות התקנה 20 עלונים במחיר משלוח בלבד

העלון יוצא לאור בשפות

עברית, אידיש ואנגלית

לקבלת העלון במייל ל- 023011300@GMAIL.COM

הכלית העלון הוא, לקרב את האדם לבורא עולם. חלילה שהוא יתיר זה שיפריע ולתחפר ולשמוע קריאת התורה.

תורת הבטחון ∞ פרשת בהעלתך

שא"א להעלות על השכל, כמו לשנות את הטבע, שהרי הוא כל יכול, ובכל מצב שהוא, השי"ת יש לו יכולת לעזור אפילו אם נראה שאין שום אפשרות טבעית שעל ידה תבא הישועה, שהשי"ת הוא כל יכול.

חובה להאמין שהשי"ת כל יכול

הנה הרמב"ן (סוף פר' בא) כתב וז"ל, "ולכן יאמר הכתוב במופתים "למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ" (לעיל ה, יח), להורות על ההשגחה, כי לא עזב אותה למקרים כדעתם. ואמר (שם ט, כט): "למען תדע כי לה' הארץ", להורות על החידוש, כי הם שלו שבראם מאין ואמר (שם, יד): "בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ". להורות על היכולת, שהוא שליט בכל, אין מעכב בידו, כי בכל זה היו המצריים מכחישים או מסתפקים. אם כן האותות והמופתים הגדולים עדים נאמנים באמונת הבורא ובתורה כולה", עכ"ל. ומבואר מדבריו, שתכלית כל הנסים שהיו במצרים, היו להורות על עיקר האמונה שהקב"ה הוא בעל היכולת, ואין שום מעכב בידו, אפילו אם נראה שעל פי טבע אין עצה, מ"מ השי"ת הוא למעלה מדרך הטבע, ואין שום דבר נמנע מיכולתו מלעשות.

המאמין שהקב"ה הוא בעל היכולת לעולם יש תקווה

ומי שמאמין בהקב"ה שהוא "הכל יכול - בעל היכולת", לעולם אינו נופל לייאוש מתוך מצבו, שאפילו אם נראה לו שעל פי דרך הטבע אין שום לו שום דרך ועצה להנצל מהמצב הגרוע אליו נקלע, הרי עדיין הוא מאמין שהקב"ה הוא בעל היכולת, ותמיד יש לה' דרכים להצילו מאותו מצב. וכן מפורש בדברי הגמ' (ברכות ז, א): "אפילו הרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרהמים". ועי' במש"כ רבינו יונה בפ' משלי (ג, כו) וז"ל, "עוד יחייב ענין הבטחון, שידע האדם עם לבבו כי הכל בידי שמים, ובידו לשנות הטבעים ולהחליף המזל, ואין לשם מעצור להושיע ברב או במעט" (שמואל א' יד, ו). וגם כי צרה קרובה, ישועתו לבוא קרובה, כי כל יוכל ולא יבצר ממנו מזמה, ונאמר (ישעיה נא, ו): "שאו לשמים עיניכם והביטו אל הארץ מתחת כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה ויושביה כמו כן ימותון וישועתי לעולם תהיה וצדקתי לא תחת". על כן יבטח על השם יתברך בכל צרה וחשכה, וידע באמת כי הוא רב להושיע מכל צרה, וישועתו כהרף עין, ועל כן יקוה לישועתו גם אם החרב מונחת על צואר האדם, כענין שנאמר (איוב יג, טו): "הן יקטלני לו איחל", והיא תוחלת אצולה מן הבטחון שהזכרנו. ונאמר (תהלים סב, ט): "בטחו בו בכל עת" - פירוש "בכל עת", גם בעת שהצרה קרובה, ולא ידע אדם דרך להנצל ממנה", עכ"ל. וכל זה הוא מתוך אמונה בהשי"ת שהוא בעל היכולת, ולעולם יש תקווה, ואין שום מצב בעולם שיתייאש ממנו.

בענין 'כל יכול'

ויאמר ה' אל משה ה' תקצר עתה תראה ה' יקצר דברי אם לא. (יא, כג)

הנה כבר עמדו המפרשים על לשון הקרא, מדוע כתיב ה"יד" ה' תקצר - בלשון יחיד, ולא כתיב ה"ידי" ה' תקצרו, בלשון רבים?

ובענין זה נראה לומר ולבאר מדוע כתיב דוקא בלשון יחיד. הנה איתא בכתובות (ה, א): "דרש בר קפרא: גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, דאילו במעשה שמים וארץ - כתיב: אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, ואילו במעשה ידיהם של צדיקים - כתיב: מכון לשבתך פעלת ה' מקדש אדני כוננו ידיך", ע"כ. הרי מבואר מדברי הגמ', דשאני בריאת העולם מבנין בית המקדש, שהעולם נברא רק ביד אחת של הקב"ה, אבל בית המקדש נברא בשתי ידיו של הקב"ה.

וא"כ י"ל, דלהאמין שהשי"ת הוא "כל יכול - בעל היכולת", ואין שום דבר נמנע מיכולתו מלעשות, צריך להאמין שהשי"ת ברא את העולם - יש מאין, שאין זה דבר שהוא שייך כלל על פי טבע, שזהו דבר שהוא למעלה מדרך הטבע, וא"כ בכל מצב שהוא, השי"ת אינו מוגבל כלל להנהגת הטבע, והוא יכול לעשות דברים שהם למעלה מדרך הטבע, כיון שהוא ברא את כל העולם כולו - יש מאין, והוא הוא שיצר את חוקי הטבע המוגבלים. וע"כ מובן היטב מדוע לישנא דקרא דוקא בלשון יחיד - ה"יד" ה' תקצר, שיד' ה' מורה על בריאת העולם, שברא השי"ת את העולם ביד אחת, ואם מאמין שהשי"ת ברא את העולם יש מאין, הרי יכול להאמין שאין שום דבר נמנע מאת השי"ת מלעשות, והוא "כל יכול - בעל היכולת", ובכל מצב שהוא השי"ת אינו מוגבל כלל להנהגת הטבע.

לבטוח בה' צריך להאמין שהשי"ת כל יכול

כתב החובת הלבבות דאחד מן הסיבות שבהן יגיע האדם לבטוח בהשי"ת, הוא ע"י שיאמין שהקב"ה הוא "בעל היכולת" - והוא "כל יכול", ואין שום דבר עומד ומונע ממנו מלעשות כל דבר שבעולם, שאם אינו מאמין באמונה שלמה שהקב"ה הוא בעל היכולת ויש ביכולתו לעשות גם מה שנמנע האפשרות לעשות על פי דרך טבע, לעולם לא יושלם בטחונו בהשי"ת, שהרי אפשר שאין ביכולתו לעשות מה שבטח עליו. וכן כתב רבינו יונה (משלי ג, ה) וז"ל, "ועוד יחייב ענין הבטחון, שידע עם לבבו, כי הכל בידי שמים, ובידו לשנות הטבעים ולהחליף המזל, ואין לה' מעצור להושיע ברב או במעט", עכ"ל. הרי אין שום דבר נמנע מיכולתו מלעשות, אפילו דברים

ישועת ה' דוקא כשאין תקוה

ר' יחזקאל לעווינשטיין זצ"ל (אור יחזקאל, אמונה עמו' מז) כתב יסוד גדול בדרכי שמים וז"ל, "וכשנעמיק עוד בענינים אלו נראה כי להפך הוא, דרכי שמים הם שהישועה וההצלחה באה רק בשעה שנראה כי אין שום תקוה, רבות רעות צדיק ומכולם יצילנו ה'" (תהלים לד, כ). הצלת ה' באה דוקא בשעה שנראה כי רבות רעות, וחרב חדה מונחת על הצואר ולא נראה כל סיבה ואפשרות לישועה, באותה שעה מתרחשת הצלת השי"ת, והסיבה לכ"ז כי הבריא כולה לנסות את האדם ולכן מביא הקב"ה את האדם בסכנה עד שרואה ואין לו אפשרות לתקוה. ועי"ז נבחן האדם האם אמונתו שלימה בהקב"ה ועדיין לא התיאש מן הרחמים. וכאשר אמונתו ראויה, מצילו הקב"ה בשעה האחרונה ממש דהרי לכח הצלת הקב"ה אין כל נ"מ אם זה רגע האחרון או לאו, והדברים מבוארים בחז"ל (דברים רבה ב כט), גבי משה רבינו ע"ה "אמר ר' יצחק בא וראה אין מעשי הקב"ה כמעשי בשר ודם, בנוהג שבעולם בשר ודם עושה לו פטרון [אדון] והוא מתקיים עליו והוא נתפס באנקילטון הלכו ומצאו לפטרונו וא"ל נתפס בן ביתך א"ל אני מתקיים עליו יצא ליהרג היכן הוא והיכן פטרונו אבל הקב"ה אינו כן א"ל מלאכי השרת נתפש משה א"ל אני מתקיים עליו הרי הוא יוצא ליהרג והצילו הקב"ה מגין שנאמר: "ויצילני מחרב פרעה", כי דרכי שמים שההצלחה באה דוקא בחרב פרעה כשהחרב מונחת ולא נראית דרך לישועה וטבע האדם אינו כן אלא מחפש מהלכים וסיבות בטבע לישועה ומהלכים וסיבות אינם אמונה ובטחון", עכ"ל. דברים נפלאים! ישועת ה' באה דוקא כשנראה שאין שום אפשרות לישועה! דדוקא באותו שעה, שהיא שעת הנסיון אם יאמין באמונה שלימה שהשי"ת הוא "כל יכול", אפילו אם אינו רואה שום אפשרות לישועת ה', עדיין אינו מתיאש מישועת ה', גם כשאינו יודע האופן היאך תבוא הישועה על פי שכלו, מ"מ יודע ומאמין כי השי"ת הוא כל יכול, ויש לו ית' דרכים רבות, גם כשנסתרים דרכי ה'! לעולם יש תקוה! ואפילו אם כל העולם כולו מעידין דלא שייך שום אפשרות שינצל מאותו צרה, גם אם כל הרופאים בעולם מעידין שאין שום רופאה לאיזה חולי וכדומה, הרי הם מעידין עדות שקר, שכל יהודי חייב להאמין ביכולתו של השי"ת שהוא "כל יכול", ואין נמנע ממנו היכולת שינצל מכל צרה שהיא, ואינו מוגבל לטבע כלל.

כל הדאגות מחסרון אמונה שהוא ית' כל יכול

ידועים דברי הגמ' (סוטה מה, ב): "תני ר' אליעזר הגדול אומר מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר אינו אלא מקטני אמונה". ועיי' במש"פ המהר"ל (הידושי אגדות) וז"ל, "והיינו דאמר רבי אליעזר מי בז ליום קטנות מי גרם שיתבזבוז שלחנם לעתיד שלא האמינו בהקב"ה. ויש לך לדעת ולהבין כי עיקר האמונה שהוא מאמין בו יתב' שבכחו כל ולכך הוא מאמין בו ית', ובשביל זה כאשר הגיע הזמן שהוא יתב' יתן הטוב אז יתן לו כפי מה שהוא היה מאמין בו שכך גדול כחו ויכולתו וכו'", עכ"ל. הרי כל מי שדואג כל דאגה שהיא,

הוא אך ורק משום שיש לו חסרון בעיקרי האמונה בהשי"ת, שאילו היה מאמין בהשי"ת שביכולתו לעשות גם הנמנעות, אין שום מקום לדאגה, שגם אם אין לו מה יאכל למחר, מדוע דואג? הרי ביכולת השי"ת לפרנסו בכמה וכמה אופנים, וע"כ אם יש לו דאגה הוא משום שאינו מאמין ביכולתו של השי"ת.

ישועת ה' - "יש מאין"

הנה כתיב: "מאין יבא עזרי - עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ". וכבר עמדו המפרשים על מקרא זה, דמה נוגע סיפא דקרא שהקב"ה עושה שמים וארץ, לרישא דכתיב "עזרי מעם ה'?" ותי' המפרשים שאפילו אם נראה דלא שייך הישועה בשום אופן כלל ועיקר, דכבר נתייאשו הרופאים ואין להם תרופה, או בכל מצב שהוא שנראה דלא שייך הישועה על פי דרך הטבע, מ"מ אנו מאמינים שהקב"ה שברא השמים וארץ "יש מאין" והוא 'הכל יכול' כמו כן השי"ת יכול לחדש 'יש מאין', ולחדש אופנים חדשים לעזור. וע"כ אנו בטוחים בהשי"ת בכל מצב, משום שהוא עושה שמים וארץ, ויכול לחדש בריאה חדשה אפילו אם בדרך הטבע לפי המצב נראה שאין שום תקוה. ואפילו אם המצב נראה שאין לו תקוה בדרך הטבע, ועל פי השכל לא שייך שום עזרה, מ"מ הבוטח בהשי"ת, מאמין שבכל מצב שהוא, יש תקוה!

וע' במש"כ ר' אלי' לאפיאן (פרשת וארא) וז"ל, "אמר הכתוב (תהלים קכא, א): "שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי, עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ. ואמרו חז"ל (ב"ר סה, ב) יעקב אבינו אמרו בשעה שאלפז רדף אחריו ונתן לו כל כספו וזהבו ואבנים טובות ומרגליות שלקח אתו ונשאר בעירום ובחוסר כל, יעו"ש מה שאמרו חז"ל בפ' הכתובים. ויש עוד לפרש, מאין משמש בב' לשונות: א] מהיכן מאיפוא, וזה לשון שאלה מאין יבוא עזרי? אבל יש לפרש עוד מאין מאפס, מכלום, וזהו תשובה בניהותא מאפס אמנם יבוא עזרי, כלומר: יעקב אבינו הסתכל בעצמו וראה שנשאר בלא כלום, ונשא עיניו אל ההרים ואמר מאין יבוא עזרי, השאלה היא מהיכן יבוא עזרי, אבל התשובה היא ג"כ מאין יבוא עזרי מאפס ולא כלום יבוא עזרי כי ממה נבראו ההרים הגבוהים הללו לא מאין ומאפס, כן עזרי מעם ה' שהוא הלא עושה שמים וארץ - יש מאין, כן הוא יכול לעזור לי מאין ומאפס", עכ"ל. אם הוא מאמין שהשי"ת ברא את העולם יש מאין - הרי הוא ית' "כל יכול" בכל מצב שהוא!

לימוד למעשה:

בכל מצב שהוא, אפילו כשאנו רואה אפשרות לישועת ה' - אין שום תקוה! ידע ויאמין ויכיר כי השי"ת הוא כל יכול, ואין שום דבר נמנע מיכולתו מלעשות, אפילו אם כל הרופאים החליטו בהחלטה גמורה שאין שום אפשרות לרפואה וכדומה, "שקר הם דוברים" - השי"ת הוא כל יכול, ביכולתו לעשות גם מה שאינו עולה על השכל, אם יבטח בהשי"ת יראה ישועת ה' באופן למעלה מדרך הטבע!

בני הבחור הי"ו שנפל מכל הגובה העצום יצא ממש 'שלם בגופו שלם בממונו', עם הכובע לראשו והמשקפיים לעיניו, ממש, כביכול, מלאכים סוככו והגנו עליו בנפילתו. וכמוהו עוד מאות בחורים, שב"ה לא נזקקו לשום טיפול רפואי

מגיד השיעור של 'דרשו' הג"ר אפרים סגל שליט"א, בטור רשמים אישיים מהרגעים הנוראים בחצה"ק קרלין סטולין

היה זה רגע נשגב ומרומם. הרגע לו ציפינו במשך שנים רבות, הרגע בו זכינו לחנוך לאחר ציפייה אינסופית ויגיעה רבה, את המבנה החדש שעתיד לשמש את קהל עדת חסידי קרלין, להתאספויות המרכזיות בצלו של מורנו ורבינו שליט"א.

אנשי החסידות, שילמו מכיסם כסף רב, כל אחד יותר מכפי יכולתו, למען בנייתו של המבנה הזה, שנמשכה שנים ארוכות. סוף סוף אנו זוכים לראות את הפירות, חנוכת הבית, אומנם חלקית, רק של אחד האגפים, גם הוא אינו מושלם, אבל בכל זאת, סוף סוף אנחנו כאן, בגבעת זאב, בהיכל ענק המתאים להתכנסות הגדולה של רוב מניין ובניין של חסידי קרלין, בצל הקודש בחג מתן תורה.

אני באופן אישי התרגשתי במיוחד גם מהעובדה שהגבאים במקום כיבדו אותי למסור את שיעור התורה הראשון בהתכנסות ההיסטורית. עוד מאות שנים יתכנסו כאן חסידי קרלין בחגים ובמועדים, רבבות שיעורים יתקיימו כאן בכל ימות השנה, ואת השיעור הראשון מכולם אזכה אני למסור בליל חג השבועות, בשעה 12:00 בלילה, במסכת יומא דף ל"ה ודף ל"ו...

כמדומני שרוב הציבור שהיה כמובן עסוק בהכנות לחג ברוחניות ובגשמיות, דאג להרבה מאוד דברים לאוכל שיספיק לכולם, לספרי הלימוד בוודאי יחסרו במבנה החדש, לסידורי תפילה, למקום ישיבה או עמידה, אבל נושא אחד לא הדאיג אף אחד. נושא הבטיחות...

הרי ידועה ומפורסמת היא זהירותו המופלגת של האדמו"ר מקרלין שליט"א בנושאים אלו של שמירת הגוף והנפש אשר נצטוינו עליהם בתורה באזהרות חמורות, והציות לתקנות הרפואה והבטיחות בלי להתווכח ובלי לנסות ולחלוק על הרופאים או המומחים בתחומים אלו.

הזהירות הזאת עוד התגברה והתעצמה ביתר שאת אחרי אסון מירון. כולנו שמענו את השיחה הנוקבת והמפורסמת של מרן האדמו"ר שליט"א, שאת תחילת דבריו הקדיש לחשיבות של ההתעוררות לתשובה ומעשים טובים, מאידך בסיום השיחה עורר על כך שכפי שרואים בחז"ל, לאחר מקרה שקורה צריך לעשות גם השתדלות גשמית כדי שח"ו לא ישנו מקרים כאלו, וכגון מה שלמדנו ממש בימים אלו בדף היומי, על ביטול הריצה על הכבש כקביעה מי יזכה בעבודת תרומת הדשן - לאחר שכהן שבר את רגלו, ותיקון הפייס מאז ואילך, ועוד כמה וכמה מקומות בש"ס כגון זה.

ואכן גם בהתכנסות זו הושקע ממון רב לבטיחות המקום, כשרובה של ההשקעה היא זמנית בלבד ולא כהשקעה לאורך זמן כאשר המבנה יהיה מוכן בעז"ה, ובכל זאת לא חסכו ממון כדי שח"ו לא תצא שום תקלה. כמו כן מונו אברכים שיפקחו על כל הנושא של הבטיחות והזהירות בכניסות והיציאות.

אך כפי שאמר האדמו"ר שליט"א בקול בוכים, בליל החג לאחר תפילת ערבית, כבר אמר דוד המלך (תהלים קלט ז) 'ואנה מפניך אברח'.

גם אני בתוך הקהל הקדוש הזה זכיתי להשתתף במעמד יחד עם חמשת בני הי"ו, וגם בנותי עמדו בעזרת הנשים.

בני הנשוי עמד על הקומות הנמוכות של הפארנצ'עס, והשני עמד יחד על כלל הבחורים על הפארנצ'עס

המיוחדות לבחורים, ורקד בכל עוז, ואני עם בני הקטנים יותר עמדנו ממש ליד הפארנצ'עס, ושמחנו יחד עם כולם.

דקה לפני האסון, אמרתי לגדול מבין ילדי שעמדו עמי, ראה הנה חבריך שלך עומדים על הפארנצ'עס, יחד עם הבחורים למרות שעדיין לא חגגו בר מצווה. אולי תעמוד לידם, ואח"כ תחזור להיות לצידי?

תוך כדי שהוא מתחיל להתקדם לעבר הפארנצ'עס קרה לעינינו האסון המחריד, כאשר ראינו את כל הקומות העליונות קורסות תחתיהן.

הפאניקה היתה נוראית, והמחשבות כמובן איומות ביותר, בפרט לאחר המקרה במירון בו מדחיפות בלבד קרה כזה אסון, קל וחומר לכזה מקרה של קריסה מכזה גובה.

אין צורך לתאר את הפאניקה שאחזה בציבור, כאשר כל אחד מחפש אחרי בני ביתו לראות שהם שלמים ובריאים.

כל הורה מבין את ההרגשה הנוראית של הפחד על ילדיו שאולי נמצאים במצוקה, אמנם אני ברוך ה' תוך כמה דקות ממש נפגשתי עם כל בני משפחתי וראינו שכולנו בחיים ב"ה בריאים ושלמים. אך כמובן שהדאגה לכלל הציבור כאשר כל אחד ואחד הוא בשר מבשרינו היתה עצומה.

בני הבחור הי"ו שנפל מכל הגובה העצום של למעלה מ-6 מטר - יצא ממש 'שלם בגופו שלם בממונו', עם הכובע לראשו והמשקפיים לעיניו, ממש כביכול מלאכים סוככו והגנו עליו בנפילתו. וכמוהו עוד מאות בחורים שב"ה לא נזקקו לשום טיפול רפואי.

השבר הוא גדול, בפרט על אלו שנסתלקו מהעולם במיטב שנותיהם, והפצועים שצריכים רחמי שמים לרפואה שלמה בקרוב.

אכן למרבה הפלא, תוך כדי חוסר הבהירות במצב הפצועים והנעדרים, אחרי כמה שעות התאסף חלק גדול מהציבור ברחוב שלפני בית הכנסת וכן בבית הכנסת הקטן הישן, ללמוד 'תיקון ליל שבועות' כבכל שנה ושנה, וראו בחוש את האמור 'לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי'.

היה מדהים גם לראות בחורים צעירים שפנו לאמבולנסים כשהם שוכבים על אלונקות, ובידיהם - גמרות קטנות ושאר ספרי קודש. גם למחרת התנהלה התפילה בקול רעש גדול ובהתלהבות על אף כל המצב וכל ההרגשות...

אני כשלעצמי הרגשתי ווארט ששמעתי אחרי אסון מירון, על המשנה הידועה במס' סוכה על ירידת גשם בחג הסוכות שהוא משל לעבד שמזג כוס לרבו ושפך לו רבו קיתון על פניו, וכפשוטו הכוונה היא שרבו מראה לו שאינו מרוצה ממנו ואינו רוצה בשימוש. אך באמת כידוע שצדיקים ישבו בסוכה על אף ירידת הגשמים, ושמעתי לבאר כוונת המשנה שלפעמים האדון רוצה לנסות את עבדו האם הוא מסור לו באמת או שמא אינו אלא כעבד העובד למשכורתו, ולכן מנסה אותו איך יגיב לכך שישפוך לו קיתון על פניו - כדוחה את שימוש, האם ימשיך וינסה לרצותו ולעבוד את אדונו כבתחילה, או שמא יאמר - אם אינך רוצה אז לא! והנמשל מובן מאליו, וזו היתה ממש ההנהגה שהיתה בהנהגתו הישירה של כ"ק אדמו"ר שליט"א, בל ניפול ברוחנו כביכול ח"ו אין הקב"ה רוצה בנו, אלא אדרבה, נראה מסירותנו כאשר על אף כל זאת נמשיך לעבדו בתמימות ולעשות המוטל עלינו, וכמובן כפי שדיבר בקדשו, שצריך כל אחד להתעורר לשוב בתשובה שלמה....

גם בתפקידי בישיבה הק' בביתר עילית התפעמתי מכך, שלמחרת היום ישבנו עם אנשי מקצוע שהדריכו אותנו כיצד לסייע לבחורים לצאת מהטראומה הקשה, והכינו אותנו לשאלות קשות שיהיו לבחורים, כגון רגשי אשם, או חיפוש אשמים באירוע, שאלות באמונה ח"ו וכדו', ולמעשה רוב רובם של הבחורים, גם אלו שנפגעו ומאושפזים בביה"ח, חזקים בנפשם וברוחם, וברור להם שהכל משמים והכל לטובה.

התרגשנו גם מהשתתפות הציבור הרחב בצער הקהילה, אשר נתנו הרגשה שאין זה צער פרטי של הקהילה עצמה, אלא צער של כלל ישראל כולו, וסימן משמים לכולם כהמשך ישיר לאסון הנורא במירון.

ויהי רצון שנזכה להבין ולהתעורר ולא נזדקק חלילה וחלילה לתזכורות נוספות, ולא יישמע עוד ושבד בגבולנו, ומחה ה"א דמעה מעל כל פנים, ונאמר אמן.

מתיקות החפץ חיים

שו"ת בעניינים אקטואליים

"מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב נצור לשונך מרע"

גיליון מס' 37 | פר' נשא - בהעלותך | תשפ"א

בס"ד

כלל ג' - איסור לשון הרע בין בפניו ובין שלא בפניו, ואפ' בדרך שחוק

המשך סעיפים ז' ח' א

א. לא כל דבר נכנס תחת המטרייה של פיקוח נפש - ודוחה שבת

שאלה: ראובן הלך לשאול את רבו בעניין מסוים של פיקוח נפש - האם לעשותו בשבת קודש או שאסור לעשותו, ואותו רב פסק לו להיתר - וגם עשה 'מעשה רב' על פי זה, ואף שראובן חזר והראה לו ע"פ הפוסקים הקדמונים שכאן לא שייך להתיר, והרי זה אסור ויש בו משום חילול שבת קודש - לא הסכים עמו. ואמר לו: כך דעתי אם אתה רוצה, וגם אם אתה לא רוצה. האם יש כאן וצריך לדון לכף זכות - ולומר שוודאי עשה תשובה וחזר בו או לא. (המקור גמ' ברכות (יט.) בעניין תלמיד חכם.

ושים לב: שכאן זה שונה - שהרי עדיין דעתו משובשת)

תשובה: לאותו רב אין דין תלמיד חכם שנאמר שוודאי עשה תשובה, כיון שכאן זה שונה שעדיין דעתו משובשת עליו, ואין נאמר שוודאי עשה תשובה - ולכן אין צריך לדון לכף זכות. (נחלי דבש) ומכל מקום איסור לשון הרע יש כאן, ואין לו לספר זאת לאחרים.

ב. אסור לעלות להר הבית בזמנינו - ספק כרת

שאלה: יש כמה מן הרבנים שסוברים בעניין עלייה להר הבית בזמנינו, שמותר לעלות לשם ולפי הכללים, ודבר זה בוודאי יש לאסור בכל תוקף - וכן הורו כל גדולי ישראל, וכן הלכה. והנה הלך אחד מהרבנים שסובר להתיר, וגם עשה מעשה על פי זה - ועלה להר אשר לא כדת. האם יש לדון לכף זכות ולומר שוודאי עשה תשובה או לא. (המקור גמ' ברכות (יט.) בעניין תלמיד חכם. **ושים לב:** שכאן זה שונה - שהרי עדיין דעתו משובשת)

תשובה: לאותו רב אין דין תלמיד חכם - שנאמר שוודאי עשה תשובה, כיון שכאן זה שונה שעדיין דעתו משובשת עליו, ואין נאמר שוודאי עשה תשובה - ולכן אין צריך לדון לכף זכות. (נחלי דבש) ומכל מקום איסור לשון הרע יש כאן, ואין לו לספר זאת לאחרים.

ג. תלמיד חכם עם דעות אשר לא כדת - ונגד גדולי ישראל

שאלה: יש עוד דבר מצוי, שלפעמים רואים רב שהוא תלמיד חכם, ויש לו כל מיני דעות בחינוך, או בהשקפה, או לתמוך ולתת במה, ולהיפגש עם

שונאי ישראל - אשר לא כדת ונגד כל גדולי ישראל. האם יש לדון לכף זכות ולומר שוודאי עשה תשובה או לא. (המקור גמ' ברכות (יט.) בעניין תלמיד חכם. **ושים לב:** שכאן זה שונה - שהרי עדיין דעתו משובשת)

תשובה: לאותו רב אין דין תלמיד חכם שנאמר שוודאי עשה תשובה, כיון שכאן זה שונה שעדיין דעתו משובשת עליו, ואין נאמר שוודאי עשה תשובה - ולכן אין צריך לדון לכף זכות. (נחלי דבש) ומכל מקום איסור לשון הרע יש כאן, ואין לו לספר זאת לאחרים.

ד. מורה הוראה לרבים, שסומכים הרבה אנשים על פסקיו - בטעות

שאלה: יש פעמים שהתלמיד חכם חב לאחרים, וכגון: שמורה הוראה ברבים, והולכים הרבה אנשים וסומכים על הוראותיו, ועשה אחת מהעבירות המפורסמות - וגם כשניסו להוכיחו ראו שאין עם מי לדבר, והמעשה נוטה לכף חובה. האם יש לנו לדון לכף זכות שמא עשה תשובה או לא. (גמ' ברכות יט. **רמז:** יש להתבונן שהרי כאן ניסו להוכיחו ולא הועיל כלל, וביותר שהרי הרבה אנשים טועים והולכים אחרי - וצריך להזהירם)

תשובה: בכזה אופן שהתלמיד חכם חב לאחרים - אין צריך לדון לכף זכות. ואדרבה צריך להזהיר את האנשים, שלא יסמכו על הוראותיו. (נחלי דבש) וכמובן לפי הכללים המבוארים לקמן בכלל י'.

ה. מעשה בכהן גדול עם שמעיה ואבטליון - בגמר עבודת יום הכפורים

שאלה: מעשה בכהן גדול אחד, שיצא מבית המקדש בגמר עבודת יום הכיפורים, והלכו כל העם אחריו ללוותו עד לביתו. וכיון שראו העם לשמעיה ואבטליון שהיו גדולי הדור, הניחו את ליווי הכהן הגדול - והלכו אחרי שמעיה ואבטליון.

לסוף לפני שפרשו לביתם, באו שמעיה ואבטליון להיפרד מהכהן הגדול, אמר להם הכהן הגדול לשמעיה ואבטליון "ייתון בני עממין לשלם" - והיינו שיבואו בני העמים לשלום, וכינם כן על שם שהיו מבני בניו של סנחריב הרשע, אמרו לו שמעיה ואבטליון לכהן הגדול - אכן כן, יבואו בני העמים לשלום, לפי שמכל מקום הרי הם עושים כמעשה אהרון שהיה רודף שלום, אבל לא יבוא לשלום בן אהרון, [והיינו כהן גדול זה] שאף שהוא מבני

ז. ציער ובייש לחברו - לאחר שיצא משיעור תורה, ודעתו זחה עליו

שאלת חכם: עד כאן דיברנו בעבירות שבין אדם למקום, וכן בנזקי ממון של חברו. מה יהא הדין לעניין עבירות של בין אדם לחברו אשר יש בהם **צער דגופא** [צער הגוף] וכגון: תלמיד חכם שציער או בייש לחברו, לאחר שיצא משיעור תורה - ודעתו זחה עליו או בסעודות מרעים, לאחר שסעד את לבו - והיה לו מצב רוח מרומם. האם יש לנו לדנו לכף זכות ולומר שוודאי עשה תשובה או לא. (רמז: גם כאן יש ללכת אחר הטעם, שיש כאן עוד אדם באמצע - שנפגע, ולא ראינו שנתפייס)

תשובה: גם כאן יש לו דין כמו בנזקי ממון, וכל כמה שלא ראינו שפייס לחברו - אין צריך לדנו לכף זכות. (חלקת בנימין - אות כב, ולקמן כלל י' - אות ו', והוכיח כן גם מהמאירי בברכות יט.) [ומה שכתב החפץ חיים' בסתמא "בין ממה שבין אדם לחברו" - יש לפרש שזה דווקא בעבירות שאין בהם צער הגוף, וכגון: נקימה ונטירה, וכיוצא בזה] ומכל מקום איסור לשון הרע יש כאן, ואין לו לספר זאת לאחרים.

ח. האם בימינו יש דין תלמיד חכם - לעניין זה שצריך לדנו לכף זכות

שאלה: האם היום בימינו יש דין תלמיד חכם, לעניין זה שיש לדנו במעשה לכף זכות, ולומר שבוודאי עשה תשובה, או לא ואין דין תלמיד חכם לעניין זה. (רמז: יש להתבונן בטעם הדבר - שאמרינן שעשה תשובה, ואם כן זה שייך אף בזמנינו שיש הרבה אנשים בימינו עם יראת שמים, ועושים חשבון נפש על מעשיהם, ומה זה שונה)

תשובה: גם היום בימינו יש דין תלמיד חכם - לעניין זה שיש לדנו לכף זכות, וכנ"ל. משום שהרי אנו מדברים בבן אדם שלא יאחר מלשוב בתשובה מיד, (רגשי חיים - אות כו') והיינו שעושה חשבון נפש, וזה שייך גם בירא אלוקים. (קונטרס מתורת הלשון - ודקדק כן מלשון ה'חפץ חיים' ששינה מלשון הגמ' וכתב "ירא אלוקים" ולא תלמיד חכם כלשון הגמ' [בברכות יט.] ונמצא: שאין זה בדיוקא)

ונמצא: שאם יודע באחד שהוא תלמיד חכם, שרק יודע ספר ואין בו יראת שמים - אין לו דין תלמיד חכם, שנאמר שוודאי עשה תשובה.

זיכוי הרבים גדול לאין שיעור!!!

2012 ה' ה'לון מוסף באלפי עותקים, ורבים אומרים והלוינים 12.

ואתה יכול להיות שאתה בנצחית אל!!!

ע"י תרומה סמלית (אפי"ר 20 פאמילי).

וכן ניתן להקדיש ה'לון (או אף אחר) לע"י (ארגון) "ע"י

בנצחית אל!!! שמינית ה'לון בודאי יפלו אלהים בשמיים, כלשון הכתוב:

"מי האיש הגדול איהם אוהב ימים ארוכים 216 - (צור אשון מרע"

בדוק והנחמה!!!

ארגומות: בנק הפועלים (12) סניף 766 מ.א. 29181

חדש!

ניתן לתרום להוצאת העלון דרך "נדרים פלוס" עבור: מתיקות החפץ חיים

לעילוי נשמת

הרה"ג יעקב בן צבי יהודה זצוק"ל

מרדכי בן רחל ז"ל
אסתר בת חנה ז"ל

הרב אברהם בן שמחה זצוק"ל
כדורי בן מסעודה ז"ל

אהרון - אבל מכל מקום לא עושה כמעשה אהרון, שהרי ציער אותם במה שאמר, ועבר על "לא תונו איש את עמיתו" - שזה אזהרה על אונאת דברים.

ומבאר **הבן איש חי** (בספרו אם המלך, על מגילת רות - פרק ב') שוודאי הכהן הגדול התכוון לשבח, שראה אצלם מידת הענווה יתירה, שאפילו אתם שהגעתם מבני אומות העולם - כבשתם את מידותיכם ושינתם את טבעכם למידת הענווה, עד כדי כך שבאתם לדרוש בשלומי, על אף שראיתם את הכבוד שקיבלתם - ולא נתגאתם כמו סנחריב. אמנם הם הקפידו עליו, וסברו שאפילו שאנו יכולים לדנו לזכות, וכנזכר לעיל. אבל כל העולם ושאר העם לא הבינו כך, אלא כפשוטו שמתכוון לבזותם - ולכן השיבו לו: מפני כבוד התורה - שעדיף בני העממין אבל עושים מעשה אהרון, ולא להיפך. (עכ"ד)

ויש להקשות: למה שאר העם לא ידונו גם כן את הכהן הגדול לכף זכות, ואף שנוטה לחובה - הרי מבואר להלכה שחייבים בכזה

אופן לדנו לכף זכות. (רמז: יש לחלק שכאן זה שונה שהתלמיד חכם הוא גורם לאנשים שיטעו בו - ומביא עצמו לידי חשד)

תשובה: בכזה אופן, שהתלמיד חכם מביא עצמו לידי חשד שיטעו בו - אין צריך לדנו לזכות. (מאירי - בבא מציעא כד, וכן בשו"ת מהר"י ברנא, - והביא כן באמרי ש"ח על החפץ חיים) ואם כן גם כאן, הכהן הגדול הביא עצמו לידי חשד כשאמר "ייתון בני עממין לשלם" - שבפשוטו נתכוון לבזותם כשהזכיר להם מעשה אבותם, ועוד בסיטואציה שכזו, ולכן אין צריך לדנו לכף זכות.

ומכל מקום איסור לשון הרע יש כאן, ואין לו לספר כן לאחרים.

ו. עישן סיגריה, ובסופה זרקה מהחלון - ונחתה היישר על הכביסה של השכר

שאלה: מבואר בגמ' שצריך לדון את התלמיד חכם כשעשה מעשה מסוים - לכף זכות ובוודאי עשה תשובה. מה יהא הדין לעניין נזקי ממון, וכגון: שראה אברך ירא שמים שנסע ברכבו לאחר - ובטעות פגע מעט בחזקה ברכב שחונה שם, והמשיך הלאה בנסיעתו בלי להשאיר פרטים על הרכב הנפגע. או עישן סיגריה במרפסת, ולקראת הסוף זרקה לחוץ - ונחתה על הכביסה של השכן מתחתיו, ועשתה במקרה הטוב רק חור בבגד, [ולא פרצה שריפה] והמשיך הלאה בלא להודות במעשיו. האם יש לדנו לכף זכות שבוודאי עשה תשובה ושילם את נזקו או לא. (רמז: יש לחלק בין נזקי ממון לבין שאר עבירות. שכאן בממון יש עוד אדם באמצע - שנפגע, ולא ראינו שקיבל את חסרונו)

תשובה: בגמ' ברכות (ט.) מבואר שלעניין ממון הרי זה שונה - ואין צריך לדנו לכף זכות, כל זמן שלא ראינו שהחזיר את הכסף לבעלים שניזוק על ידו. ומכל מקום איסור לשון הרע יש כאן, ואין לו לספר זאת לאחרים.

קו משמרת המקדש

מענה לבירורי הלכה בעניני המקדש והקרבנות

שע"י מכון תורת הקרבנות

03-676-2034

מתוך התשובות של רבני משמרת המקדש על שאלות שנשאלו בגליון הקודם

שאלה. האם מותר לשוער לשורר כשאין מי שישורר, ולהיפך.

תשובה. הנה מצינו בדברי רבותינו הראשונים והאחרונים ג' טעמים בגדר איסורו של בן לוי לעבוד עבודת חבירו. א. מדין זרות. שכל שלא נתמנה על עבודה זו נחשב כזר. ב. מדין מניח עבודתו. ג. מדין עובד עבודה בלא שנתמנה עליה. ויש כמה נפק"מ בין הטעמים.

ואף שאלה זו תלויה בגדרי האיסור הנ"ל, שלהצד שיסוד האיסור משום זרות, לשיטת המהרש"א שבמקום שאין לוי מותר לזר לשורר, א"כ הוא הדין שבמקום שאין משורר מותר לשוער לשורר.

ולמעשה, אי אפשר להתיר ללוי משורר להיות שוער או ללוי שוער להיות משורר אף במקום שאין אחרים שיעשו העבודה, שאף אם נאמר שאין כה"ג איסור זרות מ"מ אסור ללוי להניח עבודתו ולעבוד עבודה שלא נתמנה עליה. ובפרט שי"ח על חידושו של המהרש"א שאסור לזר לעבוד עבודת הלויים אף במקום שאין לויים אחרים שיעשו העבודה.

אמנם יש עיצה, לשיטת הרמב"ם שבכל יום ממנים מחדש הלויים העובדים במקדש, שהראש בית אב ימנה אותו לעשות שניהם לשורר ולהיות שוער, וכמו שהוכיח היעב"ץ מעובד אדום הגיתי מתתיהו אליפלו מקניהו ויעיאל שהיו משוררים ושוערים [ובאמת שאינו מוכרח, לפי שהיו משוררים בכלים וכן משוררים ושוערים לפני הארון], ובאופן שימנוהו מלכתחילה לעשות שניהם, מותר להיות משורר ושוער.

שאלה. האם אכילה על השובע מקיימים רק באכילת חגיגה או בכל בשר, והאם אפשר בכל מאכל.

תשובה. במנחות כ"א ע"ב מבואר שאוכלין תרומה כדי לאכול קרבן על השובע.

שאלה. האם חובה קודמת בהקרבה ואכילה לנדבה.

תשובה. בזבחים פ"ט ע"א דנו בגמ' רק על קדימה של תדיר מקודש ומכפר, ולא הוזכר שם חובה ונדבה. ויש לדייק מדאמרו אשם קודם לתודה שהוא קודשי קדשים, ולא אמרו דהוא חובה והיא נדבה.

שאלה. האם חותכים האליה עד הכליות ממש.

תשובה. רש"י זבחים ט' ע"ב כ' כנגד הכליות ולמטה, ובויקרא ג' ט' כתב למעלה מן הכליות. ומקורו בספרא דבורא דנדבה פרשה יד פרק יט יכנס לפניו מן העצה. וכן להדיא בתוספתא חולין ט חותך ויורד עד שמגיע לעצה נכנס לפניו מן העצה עד שמגיע לפרק חותך ונוטל את כולה.

הרב ישראל יוסף הכהן רפפורט

רב יראש כולל מרכז הורני - בני ברק

מען: הרב הירש 23 בני ברק

טלפון 03 5708211

0527612717

בס"ד

לכבוד הרבנים שליט"א העוסקים בתורת הקרבנות הי"ו

כידוע מן החפץ חיים וצוק"ל טרם ויגע רבות להעמיד ת"ח העוסקים בלימוד קדשים להלכה למעשה כרי שנהי' מוכנים לעבודת בהמ"ק. וכתב בספרו תורה אור (פ"ב) ובצפית לישועה (פ"ג) שאליהו לא יענה על שאלות שיכלו לברר כבר עיי"ש.

מכון תורת הקרבנות במשך כ- 12 שנים חולל מהפכה בתודעת הציבור אודות השיבות לימוד עניני קדשים להלכה, וזכו שהרבה לומדי תורה עוסקים בזה.

והנה הת"ח העוסקים בזה העלו הצעה לחלק את דיני המקדש והקרבנות, ולהעמיד ת"ח שכל אחד יהי' בקי במיוחד בחלק אחד לפחות, ויוכל לענות על שאלות באותו נושא. וודאי שאין הכוונה להכריע במהלוקות וספיקות, אלא רק לענות על הדברים הברורים, ובמהלוקות - לומר מי ומי החולקים, ובספיקות - לומר מה הצדדים ומה שיש לדון. נוגם אם לא יודעים תשובה, יכיר הדברים ויחזור לענות להשואל.

לתועלת הדברים מצורף רשימה חלקית של אנרכים ת"ח עם רשימת נושאים בעניני המקדש והקרבנות שכל אחד התמחה בהם.

רצוי לרשום את השאלות והתשובות, ובס"ד בל"ג נפרסם בחוברת מיוחדת ויהי' בזה תועלת כפולה להרב העונה שיתבררו אצלו הדברים, ותועלת לכלל שיהיו מודעים להלכות הללו.

והנה פונים לתי"ח שכבר ביררו נושאים בשלמות שיצטרפו ללגיונו של מלך להיות ראויים לענות בנושא שעוסקים בו, ואף שיש בדבר טירחה, כדאי הדבר כדי לזכות לראות בישיעת ישראל ובחשבת העבודה לירושלים, תקות עם ישראל במשך כל שנות גלותם.

בס"ד

ג"א בצטרף לענין הגדול הזה. להרבות לימוד עניני הקרבנות ולברר כל הדינים והספיקות, וכמו שהובא שאמר רבינו הגר"א זי"ע לרבינו רפאל מהמבורג זי"ע לעסוק בסדר קדשים בעיון כדי להיות מוכנים לכיאת הגואל ובנין ביהמ"ק, וכן הרבה לעורר בזה רבינו הח"ח זי"ע בדברים חוצבים להבות אש בגדול ענין הגדול הזה, ונוכח בקרב שפתאום יבוא הארון אל היכלו ולראות בבנין בהמ"ק.

בברכה מרובה

אברהם יצחק

ניתן השאלות שהגיעו למשמרת המקדש

- א. דם קדשים מצניו שנפסל בשקיעת החמה, ויש לדון האם דם שלא התקבל בכלי שרת ג"כ נפסל בשקיעה או דוקא בנתקבל בכלי.
- ב. לוג שמן במצורע ששייריו נאכלים לכהנים, האם אפשר לקיים אכילה ע"י סיכה כשתיה, או שצריך דווקא אכילה.
- ג. האם יש חיוב העלאה בחוץ בהיפוך בצינורא, או דווקא בהקטרה ממש.
- ד. כהן המתחנך לעבודה שצריך להביא מנחת חינוך לחינוכו, האם באה עשר חלות כשאר המנחות או י"ב חלות כמו מנחת חביתין.
- ה. האם יש איסור לזרוק חולין בעזרה.
- ו. האם מספיק שהדם יגיע לאוויר המזבח או שצריך שיגע בו.
- ז. האם הגשת המנחה צריכה להיות דוקא בכלי שרת.
- ח. האם יש תשלומין אחר חג השבועות לשלמי שמחה.
- ט. האם שיכור כשר לשחוט קדשים.
- י. האם יולדת צריכה להביא קרבן תודה.
- יא. האם בבכור מעשר ופסח (לדעות שאין שפ"ש) צריך לשפוך הכל?
- יב. השלמים הבאים יחד עם הבאת הביכורים, האם אפשר להביאם קודם הביכורים או אח"כ, ועד מתי.
- יג. האם בקצירת שתי הלחם יש דין אין מעבירין על המצוות לקצור הקרוב לירושלים כמו במנחת העומר.
- יד. מאימתי מותר להביא מנחות מתבואה חדשה, האם משעת תנופת הלחם או זריקת הכבשים או הקטרתם.
- טו. מה מתיר אכילת שתי הלחם, זריקת דם הכבשים או הקטרת האימורים.

ניתן לשלוח תשובות לדוא"ל: e036166932@gmail.com

שלוחה 4

כשרות הקרבנות, פסולי קרבן (טמא יוצא ונותן)

שאלות בדיני:	שלוחה
מומים ופסולים בקרבנות	1
קרבן בעל חי שנפסל או התערב	2
פיגול ושלא לשמה	3
פסולי הקרבנות - לן טמא יוצא	4
שריפת פסולי המוקדשין	5
עלו לא ירדו	6

שלוחה 5

כהנים, לויים ובית המקדש

שאלות בדיני:	שלוחה
משמרות הכהנים והלויים	1
בגדי כהונה	2
קידוש ידים ורגליים	3
הפסולים לעבודה	4
הלויים	5
בנין ביהמ"ק והמזבח	6
כניסה למקדש	7
ברכות במקדש	8
מחצית השקל, ותרומה חדשה	9
ערכין וחמרין	10

שלוחה 3

חיוב חטאת ואשם מחוסרי כפרה בכור, מעשר, פסח ורגלים

שאלות בדיני:	שלוחה
שננות המחייבות חטאת ואשם	1
הוריות	2
קרבן תודה ולחמי תודה	3
קרבנות זב ויולדת	4
קרבן פסח	5
עליה לרגל וקרבנות ראייה חגיגה ושמחה	6
ביכורים	7
בכור	8
מעשר בהמה	9

שלוחה 2

קרבנות ציבור, תמידין ומוספין ויום הכיפורים

שאלות בדיני:	שלוחה
המעמדות	1
קרבן התמיד	2
תרומת והוצאת הדשן	3
הקטרת הקטורת	4
הטבת והדלקת המנורה	5
ניסוך היין והתקיעות	6
שיר של יום	7
לחם הפנים	8
העומר ושתי הלחם	9
עבודת יום כיפור	10
ניסוך המים וערבה	11

שלוחה 1

הקרבנות זבחים עופות ומנחות

שאלות בדיני:	שלוחה
לקיחת הקרבן, ההקדש ודינים לאחר ההקדש	1
קדימה בקרבנות	2
סמיכה	3
ארבע עבודות הקרבן	4
מחשבות בהקברה	5
חלקי הבהמה (אימורים, דברים הנאכלים)	6
תנופה	7
חלוקת הקרבנות	8
אכילת הקרבנות	9
נותר מריקה ושטיפה	10
חטאת ועולת העוף	11
קנים שנתערבו	12
הקרבנות המנחות	13
מנחת חביתין	14
מנחת חינוך	15

כמו כן ניתן לשלוח שאלות בדוא"ל לאיגוד רבני משמרת המקדש בכתובת 6183442@gmail.com ולציין בשורת הנושא את הנושא המדובר כגון נותר, סמיכה וכדו'.

אוצר החידות והדיעות לפרשת בהעלותך

ע"י

מרדכי זיסקינד הגר
ומאיר שולביץ

נתקשה משה בכמה דברים- היט קשר?

חידה. הנה נמצא במדרש שהתקשה משה רבנו, בכמה דברים והם, מעשה המנורה, בקידוש החודש, ובבהמה טהורה [ושרצים]. ואף במחצית השקל, האם היה שייכות בין כל הדברים הללו או לא?
תשובה.

בספר לב שלמה כתב דהשייכות בין הדברים הללו שכל הדברים הללו שווה באנשים כנשים במנורה שבא לכפר על מעשה העגל, והנשים נתנו נזמי זהב, ור"ח שלנשים אסור בעשיית מלאכה יותר מזכרים, ושרצים שאיסור אכילתן שווה.

דין אמירה בקידושין

חידה. היכן יש רמז בפרשה לדין אמירה בקידושין, ושבלא אמירה א"א לעשות מעשה לקיחה.
תשובה.

הנה הגאון ר' דוד מן זצ"ל אמר שלדעתו המקור שבעינין אמירה בקידושין היא מהאמור בפרשתנו, ראה במדרש אגדה (פרק ח סימן ו) קח את הלויים. שיקח אותם בדברים אמור להם אשריכם שמשמשים לפני המקום: וחזינן דהמושג קיחה הוא באמירה.

גר חייב לראות כאילו יצא ממצרים?

חידה. האם גר חייב להראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים והכין זה רמז בפרשה.
תשובה.

כתב כאן באור החיים (ט-יד): ודקדק לומר אתכם לומר שהגם שאתם רואים זה חדש מקרוב בא עם כל זה אתכם הוא כאחד ממנו, ויצאתנו ממצרים היתה גאולת עולם גם לנפש הגר, הגם שלא היה בנגלה היה בנסתר, כי שורש הקדושה אחד הוא וכשהיו אבותינו במצרים היתה כללות הקדושה טבועה בטומאת מצרים ואם חס ושלום הי' כללות הקדושה נטבע אין תרופה לענפים כי הכל הולך אחר העיקר והצלת העיקר נוגעת גם לענפים, ואמר כחקת הפסח, חש הכתוב שיאמר האומר הן האמת כי עשה יעשה כל משפטי פסח אבל דברים שהם ממש דברי שקר כמו שתאמר להגיד עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאונו וגו' וכדומה עדיין דן אנכי כי לא ישעו בדברי שקר, תלמוד לומר כחקת הפסח כי יכול יוכל דבר כדברים האלה כי היה היה גם הוא במצרים בבחינת השרשים, ועיין מה שפירשתי בפסוק (שמות כג) ואתם ידעתם את נפש הגר, ואומרו כן יעשה בא לחובה שלא תאמר שלא בא הכתוב אלא לרשות שיכול לומר כן תלמוד לומר כן יעשה חובה, ומאמר חקה אחת בא להשוות כל התורה כולה:
ב. יש למצוא רמז בדברי משה ליתרו "כי על כן ידעת חנתנו במדבר", ופירש"י "כי נאה לך לעשות זאת על אשר ידעת חנותנו במדבר וראית נסים וגבורות שנעשו לנו". משמע שראוי אף הוא להראות עצמו כן.

חזה ושוק בקרבן פסח

חידה. מדוע בקרבן פסח אין חזה ושוק לכהן ואיך זה שייך לפרשתינו?
תשובה.

כתב כאן במשך חכמה פרשת בהעלותך, וזה לשונו: אף משריש בלבב ישראל כי כולם שוים ועם קדוש לה' א - להיות, וכל אדם ראוי לבא להשגחה הא - להיות, לכן אין חזה ושוק בפסח. ומורה על רצון השי"ת כי יבטל השעבוד מהאדם להאדם, "ועבדי הם" (ויקרא כה, נה) - ולא עבדים לעבדים (בבא קמא קטז, ב), וכולם בני חורין. וכאשר רצונו שהאדם לא יעבוד זולתו כן ברא אשר האדם לא יעמוד תחת נמצא אחר - יהיה גלגל או רוחני או כח טבעי - רק כולם כאחד המה מושפעים ומושגחים בפרטיות מהשי"ת, וכולם כאחד רחוקים ממנו בתכלית ובהשויה. כי המלאך הרוחני אינו קרוב להבורא יתברך משלשול קטן שבים, כי כולם הם אפשרי המציאות האמיתי, וחיותם תלוי בהשי"ת המחויב המציאות האמיתי. כל זה מורה עשיית הפסח!

אנוס אבל אילולי האנוס לא היה מקיים חטוב כרצון

חידה. היכן בפרשה חזינן שאדם שעושה מעשה אנוס אבל גם ברצון היה עושה כן אינו נחשב אנוס אלא כרצון.
תשובה:

ראה בפנים יפות כאן שביאר מדוע לא עשו פסח כל מ' שנה במדבר.

וז"ל: (א) בחודש הראשון. פירש רש"י אין מוקדם ומאוחר בתורה, ולמה לא פתח בזו מפני שהוא גנותן של ישראל וכו', כבר כתבנו

בוזה בפרשת שילוח טמאים דאף דאין מוקדם ומאוחר מכל מקום היה בו איזה טעם ע"ש באריכות, כתב הרמב"ן דברייתא זו לא סבירא להו מילת זכריו ועבדיו מעכבין מלאכול בפסח, ...וכו'. ונראה ליישב שיטת הרמב"ן על פי מה שאמרו בריש כתובות דף ג' [ע"א] דלא מיקרי אונס לענין גיטין אלא היכא שברצונו לקיים התנאי אלא שאינו יכול מפני האונס, אבל אם רצונו לעבור על תנאו אפילו בלא אונס, לא מיקרי אונס, אף שאם היה רצונו לקיים התנאי לא היה יכול מפני האונס, מכל מקום כיון שרצונו כן בלא אונס אין זה אונס, אם כן יש לומר דלא ציוה להם משה לעשות הפסח משום דסבר דרצונם בכך שלא לקיים מצות מילה כמו שעשו במצרים, ואם כן אין זה אונס במה שלא נשבה רוח צפונית כיון דבלא זה לא היו מקיימים, ובוזה אתי שפיר דבשנה ראשונה ידע השי"ת שכולם היה רצונם לקיים לולי האונס, ובוזה אתי שפיר הא דאיתא בספרי ר"ש אומר שבט לוי עשו פסח במדבר דסבירא ליה דשבט אחד הוי ציבור לעשות הפסח, וקשה והא לא נימולו כדאיתא בספר יהושע שלא מלו, ולפי מה שכתבתי דאין מילת זכרים מעכבת מפני האונס, אלא שישראל לא היו אנוסים מפני דניחא להו בכך, אבל שבט לוי שקיימו מצות מילה אף במצרים, כמו שאמרו חז"ל [ספרי] שזה שאמר משה ובריתך ינצורו שפיר הוי אנוסים במה שלא מלו במדבר כיון דאלולי אונס היו מקיימים:

רמז למצוה דרבנן בפרשה

חידה: איזה מצוה דרבנן מרומזת בפרשתינו.

תשובה.

מצות הדלקת נר חנוכה. וכמו שכתב הרמב"ן כאן בתחילת הפרשה, וז"ל:

(ב) בהעלתך - למה נסמכה פרשת מנורה לחנכת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקדוש ברוך הוא חייך שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות בקר וערב, לשון רש"י ממדרש אגדה:

ולא נתברר לי למה נחמו בהדלקת הנרות, ולא נחמו בקטורת בקר וערב ששבחו בו הכתוב (דברים לג י) ישימו קטורה באפך, ובכל הקרבנות, ובמנחת חביתין, ובעבודת יום הכפורים שאינה כשרה אלא בו, ונכנס לפני ולפנים, ושהוא קדוש ה' עומד בהיכלו לשרתו ולברך בשמו, ושבטו כלו משרתי אלהינו. ועוד מה טעם לחלשות הדעת הזו, והלא קרבנו גדול משל נשיאים, שהקריב בימים ההם קרבנות הרבה כל ימי המלוואים. ואם תאמר שהיו חובה ונצטוו בהם, וחלשה דעתו על שלא הקריב נדבה כמוהם לחנכת המזבח, גם הדלקת הנרות שנחמו בה חובה ונצטוו עליה. אבל ענין ההגדה הזו לדרוש רמז מן הפרשה על חנכה של נרות שהיתה בבית שני על ידי אהרן ובניו, רצוני לומר חשמונאי כהן גדול ובניו:

ובלשון הזה מצאתיה במגלת סתרים לרבינו נסים שהזכיר האגדה הזו ואמר, ראיתי במדרש כיון שהקריבו שנים עשר שבטים ולא הקריב שבט לוי וכו', אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה דבר אל אהרן ואמרת אליו, יש חנכה אחרת שיש בה הדלקת הנרות ואני עושה בה לישראל על ידי בניך נסים ותשועה וחנכה שקרויה על שמם, והיא חנכת בני חשמונאי, ולפיכך הסמיך פרשה זו לפרשת חנכת המזבח עכ"ל:

וראיתי עוד בילמדנו (תנחומא בהעלותך ה) וכן במדרש רבה (טו ו), אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, לך אמור לאהרן אל תתירא, לגדולה מזאת אתה מוכן, הקרבנות כל זמן שביית המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו - וכל הברכות שנתתי לך לברך את בני אינן בטלין לעולם. והנה דבר ידוע שכשאינן בית המקדש קיים והקרבנות בטלין מפני חורבנו אף הנרות בטלות, אבל לא רמזו אלא לנרות חנכת חשמונאי שהיא נוהגת אף לאחר חורבן בגלותנו. וכן ברכת כהנים הסמוכה לחנכת הנשיאים נוהגת לעולם, דרשו סמוכין לחנכת הנשיאים מלפניה ומלאחריה בכבודו של אהרן שלא נמנה עמהם:

מברך שהכל ופוסט המוציא כיצד

חידה. איך יכול להיות שיברך שהכל ופוסט לחם - ואיך זה שייך לפרשה.

תשובה.

א. מצה בפסח שני לדעת הגר"א נבנצל שליט"א. והגרא"ל שטיינמן זצ"ל.

ב. במן [הנזכר בפרשתינו] בסתמא מברך שהכל ואף שאח"כ במחשבתו יכול לטעום בו טעם לחם.

ח. למ"ד ביומא (דף עה) שבמן היה מורגש טעמן וממשן, והרי על המן היה מברך שהכל והיה פוסט את הלחם, וזהו הקשר לפרשתינו העוסקת באכילת המן.

כתב באבן עזרא בפרשתו: "וביום שמחתכם ובמועדיכם. ששבתם מארץ אויב, או נצחתם האויב הבא עליכם וקבעתם יום שמחה כימי פורים...".

ט. בספרי בפרשתינו איתא וביום שמחתכם אלו שבתות, ובירושלמי מגילה אמרין אם לעשות סעודת פורים בשבת, א"ל לעשות אותם ימי משתה ושמחה, את ששמחתן תלויה בבי"ד, יצא זה ששמחתן תלויה בידי שמים, א"כ מפרשתינו שכתוב וביום שמחתכם מרומז ימי משתה שכולל בהם פורים.

מצוות יישוב ארץ ישראל במקום שצריך להטיל עצמו על הציבור

חידה: מהיכן יש לפשוט מה שדנו האחרונים האם מי שאין ידו משגת לפרנס את עצמו בא"י, וצריך להטיל את עצמו על הציבור, ובחוצה לארץ מפרנס את עצמו ביגיע כפו, האם יעלה לא"י או יישאר בחו"ל.
תשובה.

כתב בשערי צדק שער משפטי הארץ חכמת אדם פרק יא, ד) מי שאין ידו משגת לפרנס את עצמו שם, וצריך להטיל עצמו על הציבור, ובחוצה לארץ מפרנס את עצמו ביגיע כפו, אין ספק שמוטב לו לדור בחוצה לארץ, וכמה הפליגו חז"ל במעלת המפרנס את עצמו ביגיע כפו. ומהר"ם שיף בסופו בלקוטיו כתב שזהו כוונת חז"ל שאמרו [ב"ב קי ע"א] מוטב לאדם לעבוד ע"ז ולא יצטרך לבריות, רוצה לומר על דרך שאמרו חז"ל כל הדר כו':

והוסיף שם בבית אדם פרק יא סעיף ב, (ב) ועם זה ישבתי בפרשת בהעלותך שאמר משה ליתרו [במדבר י, כט - לב] לך [צ"ל לכה] אתנו והטבנו לך כו', ויאמר יתרו כו', ויאמר משה כו', והיה מהטוב [צ"ל הטוב] כו', והם דברי מותר שהרי כבר אמר לו בתחלה והטבנו לך. ועוד למה הוסיף עכשיו בדבריו ושינה ממה שאמר לו בתחלה. ואמנם גרים אין להם חלק בארץ, ואמר משה והטבנו לך כי ה' דבר טוב על ישראל והיו כלם עשירים וניטיב לך במתנות עניים, ולכן השיב יתרו לא כי אל ארצי כו', כי מוטב שישאר בחוצה לארץ ויתפרנס משלו, ולכן השיב לו משה והיה מהטוב ההוא, רוצה לומר מחלקנו ניתן לך חלק, ולכן נתנה לו דושנה של יריחו:

והנה בשו"ת אבני נזר חלק יורה דעה סימן תנד, כתב חידוש גדול לדינא, שמי שמתפרנס מאנשי חו"ל חסר במצוות יישוב הארץ אצלו. (ח) מעתה אם ידור אדם בא"י ואין לו שם שום מצב פרנסה רק הנשלח לו מחו"ל ועדיין השפעת מזונותיו ע"י השר שמחו"ל. מה זו ישיבת א"י. וזה נ"ל טעם הגדולים שלא נסעו לא"י. הגם שי"ל הלא שלחום להם רק מעות והם קונים ואוכלים פירות א"י. מ"מ מסתבר יותר דבכה"ג נקרא השפעתם מח"ל. והרי יעקב אבינו כל מה שהי' לו מבית לבן נתן לעשו שאמר אין נכסי ח"ל כדאי לי [עי' רש"י ויגש מ"ו י']. ואף שיקנה בדמים פירות א"י. ואם כה אמר יעקב אף שבלכתו לבית לבן ביקש מהשי"ת ונתן לי לחם לאכול וגו' ופירש באלשיך שבקש שלא יהי' פרנסתו באמצעות השר ובטח נתקבלה תפלתו כדכתיב וארא בחלום וגו' שמלאך הביאן מבית לבן. מ"מ אמר אין נכסי חו"ל כדאי לי שאר בני אדם היושבים בא"י ומתפרנסים ממעות הנשלח להם מחו"ל לא כ"ש שחשיב פרנסתם באמצעות שר חו"ל. ובאמת צריך טעם מה עול מצא יעאצ"ה בנכסי חו"ל שלו הלא הי' מהשי"ת שלא באמצעות השר. וי"ל מאחר שתפלתו לא הי' רק לחם לאכול ובגד ללבוש. אבל כרי של כסף וזהב שהם עושר רב חשש יעקב אולי לא הי' זה בכלל ההבטחה ובאו לא באמצעות השר לכן נתנם לעשו. ממילא הדרים בא"י ומתפרנסים ממעות חו"ל לענ"ד שממעטים המצוה ואינו ברור כלל אם יקיימו המצוה:

ואף בסוף תשובותיו שם כתב, בעל האבנ"ז. - קיצור דברים הנ"ל. עיקר מצות ישיבת א"י היא בהיות לו פרנסה מריוח א"י אבל אם נשלח לו מעות מחו"ל במתנה מאנשי חו"ל לענ"ד אין זה עיקר מצות ישיבת א"י בשלימות ומ"מ הוא מקיים מצות ישיבת א"י:

אמנם מצאתי בשו"ת מנחת אלעזר (להגאון ממנוקטאש זצ"ל - לקוטים סימן יב) שכתב שאינו מאמין שדברים הללו יצאו מפה קדשו של האבני נזר, וזת"ד - ומ"ש (שם באבני נזר אות י"ח) וז"ל מעתה אם ידור אדם בארץ ישראל ואין לו שם שום מצב פרנסה רק הנשלח לו מחוץ לארץ ועדיין השפעת מזונותיו על ידי השר שמחוץ לארץ, מה זו ישיבת ארץ ישראל וכו' עכ"ל. ונבהלתי משתומם וישתומם כל עובר כי מי לא ידע מהגזירות וחרמות שעשו רבותינו הקדושים הראשונים כמלאכים המה הב"י והאלשיך זי"ע כי כל מה שמנדבין בחוץ לארץ לרמבה"נ אפי' להדלקת נרות ישלחו הכל לאה"ק כדי שיתחזקו עניי הכוללים היושבים על התורה והעבודה באה"ק ואנחנו נפרנסם ממעות קופות רמבה"נ מחוץ לארץ כנודע זה בארוכה ונדפס בס' מגיני ארץ ישראל בתשובות רבותינו האחרונים שבגולה ז"ל הגה"ק מבארדיטשוב זי"ע והגאונים מהר"ח מוואלאזין ובריסק דליטא זצ"ל ועוד הרבה גאו' ארץ וכן הרבה מרבותינו מתלמידי הבעש"ט הק' זי"ע חתומי ועוד תשו' גדולי האחרונים אחרי דבריהם למלאות לחזק ולסעדה והמפורסם א"צ ראי' ומי מת"ח בכל המדינות בפרט מגדולי הדור שלא ידע מזה (וראיתי בעיני שהדפיס אדמו"ר הקדוש משינאווא זי"ע מכתב קול קורא על דברי התחזקות הכולל רמבעה"נ זי"ע וכ' שם בשם

הגה"ק מאפטא ומעזיבו זי"ע "בעל אוהב ישראל" כי יוכלו לידע כמה חלק כח הנשמ' היינו חלק הקדושה שבנפשו שיש לו זהו עד כמה שירגיש בנפשו ויעשה בצדקת רמבעה"ס לעניי אה"ק עכד"ה) וא"כ איך נוכל להאמין שיצאו ח"ו דברים זרים כאלו נגדם מפי או קנה קלמסו של הגה"ק המחבר אבני נזר ז"ל, אלא ודאי כנראה (בהשערה) שהוא באבני נזר כי תשו' זה נמצאה ניירות מפורדות בין הכתבים וכו' כו' ונקבצו ונצטרפו לתשו' אחת עכ"ל, וסופו מוכיח על תחלתו כי גם בתחלה (התשו' תנ"ד מקודם) שלטו בה ידי אחרים, בשינוי הלשון והדברים, (בעת הדפסתו) בצירוף וליקוט נפזרים, ושהמחבר בעצמו לא חיברן שיהיו יחדיו תואמים, ואולי נשאר עוד נייר מפורז בין הכתבים שהוא בעצמו דחה הרעיון בלשון חכמים, וה' הטוב יכפר.

האם טיף נבואה בקטנים

חידה: מהיכן בפרשתינו יש להוכיח שילד-קטן שייך אצלו נבואה.

תשובה.

ראה בספר טעמא דקרא בסוף פרשתינו, והוכיח ממרים שהתנבאה וזה העתקת דבריו שם: מצינו במגילה יד א מרים הנביאה אחות אהרן שהיתה מתנבאה כשהיא אחות אהרן ואומרת עתידה אמי שתלד בן שמושיע את ישראל ומבואר שם שאבי חש לנבואתה והיא היתה אז בת ה שנים כמבואר בשמו"ר פ"א סי' י"ג, ובפס"ר פכ"ז אי שירמי נתנבא ביום שנולד. ובזה יש ליישב מש"כ בדעת זקנים מבעה"ת פ בהעלתך שאלדד ומידד היו אחי משה כי כשנתנה תורה ונאסרו על העריות פרשו כולן וגם עמרם פירש מיוכבד אשתו ונשא אשה אחרת, ובתרגום יהונתן איתא שיוכבד נשאת לאליצפן בן פרנך וזה יותר נכון כי עמרם כבר מת לפי החשבון והולידה את אלדד ומידד נמצא הם אחיו מן האם ולא מן האב. וקשה דלפי חשבון זה היו בני שנה כשנתנבאו תמהנו בזה בס בשער המלך. אמנם להנל י"ל דבאמת היו בני שנה ונתנבאו והא דקרי להו זקנים דזקן היינו שקנה חכמה והא דקרי להו ד אנשים כבר כ התוס בסנהדרין ס"ט א בידוע דדורות הראשונים גדלותן קדמה הרבה ולפי חכמתן קרי להו אנשים.

צדיקים בפטירתם מטמאים

חידה. צדיקים בפטירתם מטמאים או לא, מה מוכח בפרשה ומה התשובה על כך.

תשובה.

מישאל ואלצפן נטמאו בקבורת נדב ואביהוא שהיו צדיקים גמורים, וכפי שאמר משה לאהרן שהם גדולים ממני וממך, וביאר בספר משלחן רבי אליהו ברוך עפ"ד הרמב"ן בפרשת חוקת והחינוך שכתבו דמה שצדיקים אינם מטמאים הני מילי בצדיקים שמתו במיתת נשיקה, ולפי"ז כיון שמיתת נדב ואביהוא היתה בתורת עונש, שוב אין היא בכלל מיתת נשיקה. וכע"ז כתב הגר"ש קלוגר בספרו גבורות שלמה ליישב מדוע היו נושאי ארונו של יוסף טמאים, הלא כתבו התוס' צדיקים אינם מטמאים, ומדברי הגמרא דנושאי ארונו של יוסף היו טמאים, הרי מוכח דצדיקים מטמאים. ותידך נמי שיוסף ע"י שאמר אנכי אכלכל אתכם תלה הגדולה בעצמו, ומיתתו לא היתה בנשיקה רק ע"י מלאך המות, ולכך היו נושאי ארונו של יוסף טמאים.

חלשה דעתו של אהרן מטבט מסויים

חידה. מאיזה שבט חלשה דעתו של אהרן, ומדוע דווקא משבט זה.

תשובה.

במדרש רבה (במדבר פרשה טו, ג) מבואר שחלשה דעתו של אהרן כשראה שבטו של אפרים מקריב, דאיתא התם, את מוצא למעלה י"א שבטים הקריבו ושבט אפרים הקריב, וכל הנשיאים הקריבו חוץ מנשיאו של לוי וכו', ואהרן לא הקריב עם הנשיאים, והיה אומר אוי לי שמא בשבילי אין הקב"ה מקבל שבטו של לוי. וביאר בספר משולחן רבי אליהו ברוך עפ"ד פירוש העץ יוסף שהטעם בזה שבכל דבר שנחלק לשבטים צריך שיהיה מנין של שנים עשר, ובמקום שהיה גם שבט לוי בכלל אז שבט יוסף הוא רק אחד, וזהו מנשה שהוא הבכור, אבל במקום ששבט לוי לא היה בכלל היה נמנה אפרים תחתיו, ולכן כשראה אהרן שבטו של אפרים מקריב בנפרד חוץ ממנשה, מיד הבין דשבטו שבט לוי לא יהיה עמהם בחנוכה וחלשה דעתו. ובמשאת המלך תידיך עוד דהרי הקרבת הנשיאים היתה לפי סדר הדגלים והמסעות, ושבט אפרים בא אחר שבט לוי בסדר המסעות, וכן מפורש בפסוקים דהקהתים נסעו לפני דגל מחנה אפרים, וביום השביעי הרי הקריב שבט אפרים, ולכן כשראה אהרן שבטו של אפרים מקריב מיד הבין ששבטו לא יהיה עמהם בחנוכה, וחלשה דעתו.

איזה עוד אחים היו למשה

חידה. איזה אחים של משה מוזכרים בפרשה, וכיצד היו אחים שלו.

תשובה.

בתרגום יהונתן כתוב שהיו בנים של יוכבד מאליצפן בן פרנך שנשא אותה לאחר שעמרם פרש ממנה אחר גזירת כל הבן הילוד היאורה

תשליכוהו וקודם שהחזירה, והם נולדו לפני משה, נמצא שהיו אחי משה מן האם. אולם בדעת דקנים מבעלי התוס' ובפירוש הרא"ש כתוב שהם היו אחין מן האב, דהיינו מעמרם, שכשנתנה תורה ונאסרו העריות פרשו כולם על עסקי משפחות, ואז פרש עמרם בפעם השנית מיוכבד, משום שהיתה ערוה עליו, ונשא אשה אחרת ונולדו ממנה אלדד ומידד.

האשים אחרים בחטא ובסוף נכשל בו

חידה. באותו חטא שהאשים אחרים הוא עצמו נכשל, מי וכיצד?

תשובה.

בגמרא סנהדרין (יז ע"א) מבואר דלחד מ"ד הא שאמר יהושע כלאם דלאו אורח ארעא להתנבאות דהו"ל כתלמיד המורה הלכה מפני רבו. ובגמ' עירובין (סג ע"א) מבואר דיהושע חטא נמי בהוראה לפני רבו, דאיתא התם א"ר לוי כל דמותיב מלה קמיה רביה אזיל לשאול בלא וולד שנאמר ויען יהושע משרת משה מבחוריו ויאמר אדוני משה כלאם, ומבואר שם שנענש כי לא היו לו בנים שהיה משיב דבר ומורה הלכה בפני רבו, ומה שאמר למשה כלאם הו"ל כמורה הלכה.

חידה. מה הקשר בין הפרשה שלנו למתן תורה?

תשובה.

במדרש רבה סוף פרשת בהעלותך, על מה שנאמר במינוי זקנים וירדתי ודברתי, ונאמר גם במעמד הר סיני וירדתי, ודרשו חז"ל "וירדתי וירדתי" ללמדך שחביב מינוי זקנים אצל הקב"ה כמתן תורה. והמהר"ל מבאר ע"פ דאיתא בשבת ת"ר ויהי בנסוע הארון, פרשה זו עשה לה הקב"ה סימניות מלמעלה ומלמטה וכו', כמאן אזלא הא דאמר ר"ש בר נחמן א"ר יונתן חצבה עמודיה שבעה אלו שבעה ספרי תורה. ופירש"י דפרשה זו ספר לעצמה. נמצא שלמעלה ספר לעצמו, ושלמטה ספר לעצמו הואיל וזה מקומה. נמצא ספר במדבר נחלק לג' ספרים. כמאן כרבי. והיינו ששבעת הספרים הם נגד ז' קולות שכתובים במתן תורה, וחשיב כל קולות שכתוב במתן תורה.

חידה. היכן טמון הרמז (בפרשתינו) לשוני בדין בין הגירות של עם ישראל במתן תורה לגירות רגילה בעלמא?

תשובה.

איתא בזבחים (קא ע"ב) מרים מי הסגירה, אם תאמר משה הסגירה, משה זר הוא ואין זר רואה את הנגעים, ואם תאמר אהרן הסגירה, אהרן קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים, אלא כבוד גדול חלק לה הקב"ה למרים באות שעה, אמר אני כהן ואני מסגירה, אני חולטה ואני פוטרה. והקשה המהרש"א, הלא בשעת מתן תורה היו כל ישראל גרי צדק לפני המקום, ואהרן ומרים בכללם, וכיון שכן הלא קי"ל דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, וליתא בו דיני קורבה של קודם גירותו, וא"כ אמאי מיפסל אהרן מלהסגיר את מרים. וע"כ כתב בספר מאיר עיני חכמים (מהדו"ק סי' יח) ליישב עפ"ד המהר"ל (בספר גור אריה פ' יגש) והובא בהקדמת השב שמעתתא שגירות של מתן תורה לא עשתה כקטן שנולד דמי. ושפיר קאמר הגמ' אהרן קרוב הוא, ואינו רואה את הנגעים. וכן מבואר ברש"י בפרשת בהעלותך שנאסרו להם עריות. והביא הגר"מ שטרנבוך לבאר בשם הגר"נ טרופ שמגוי שנהפך ליהודי, אמרינן גר שנתגייר כקטן שנולד, אבל הם היו יהודים רק חסר קדושה, בזה לא אמרינן כקטן שנולד דמי.

חידה. היכן רמזו דין פרסומי ניסא בהנוכה בפרשה.

תשובה.

בבעל הטורים כתב בהעלותך את הנרות. סמך נרות לחנוכה. רמז לחנוכה לפרסומי ניסא בנרות. והיינו מדכתיב בהעלותך את הנרות, שצריך להעלותם שייראו, והיינו משום פרסומי ניסא.

חידה. אברהם ויעקב בפרשתנו, היכן רמזים?

תשובה.

רבינו אלעזר מגרמייזא והובא בספר סודי רזיא. כתב ויהי בנסע הארון. בנסע בגימ' יעקב. ודמות פניהם פני אדם (יחזקאל א) המרכבה על אבות העולם. וכתוב בפרשת וישלח ויעל מעליו אלקים וכתוב ויעל אלקים מעל אברהם בפרשת לך לך וכו' עיי"ש.

לקראת שבוע מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 226

פנינים לפרשת בהעלותך

אמרתי למרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל, שאני רוצה לגדול, ואז הוא קם ואמר לי: "וכי אני לא רוצה לגדול? אני הולך ומלמד במשך שעה וחצי ומספר סיפורים ובשבילי זה ביטול תורה. בזמן הזה הייתי יכול להספיק הרבה יותר. לי מותר לבטל ואתה לא תבטל את עצמך?"

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על החובה לרומם את נשמות ישראל

"דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרת" (במדבר ח, ב')

הפסוק לכאורה כופל את עצמו - "דבר אל אהרן, ואמרת אליו". ועוד, ידוע ש"ידבר" הוא לשון קשה (מכות יא ע"א), "דברים הקשים כגידים" (רש"י שמות יט, ג), ואילו "ואמר" הוא לשון רכה (מכילתא פרשת יתרו), לשון רוממות ואמרי נועם. ואם כן לא מובן, בתחילה הקב"ה פותח עם הציווי לדבר עם אהרן בלשון קשה - "דבר אל אהרן", ואילו אחר כך משמע שיש לפנות אליו בלשון רכה - "ואמרת אליו", מה הסברם של דברים? הביאור נראה כך: אף על פי שמצוה זו של הדלקת הנרות היתה בדרגת רוממות וצריכה להיאמר רק בלשון "ואמרת", מכל מקום על אהרן הכהן היה מוטל גם להדליק את נשמות ישראל, וזהו תפקיד קשה הדורש עמל וטורח רב. לכן קיבל אהרן גם ציווי בלשון "ידבר" לשון קשה, לפי שעבודה לא קלה להרים ולרומם את נשמות ישראל, לא קל להפסיק באמצע הלימוד וההתעלות האישית ולדרוש בפני אנשים ולקרבם.

"אתה תאכל בשר והם יאכלו חציץ?..."

לפני קרוב לחמישים שנה, אחד משומעי לקחו של מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל, הציע לי למסור שיעור תורה בבית כנסת מסוים בירושלים, שבכדי להגיע לשם הייתי צריך לנסוע במשך כשעתיים באוטובוסים [הלוך וחזור] כדי למסור דרשה של חצי שעה. בתחילה דחיתי אותו על הסף, כיון שהייתי אז אברך צעיר שישב

ועסק בתורה ולא הייתי מעוניין לבזבז את זמני. אם אלק לשיעור זה, תורה מה תהא עליה?
יום אחד לאחר השיעור של מרן, קרא לי הרב והכניס אותי למכוניתו בדרך לביתו. כשהגענו לביתו, פנה אלי מרן ואמר: "שמעתי שאתה לא רוצה ללכת למסור שיעור תורה שהציעו לך".
"רבינו, תורה מה תהא עליה?" עניתי לו.
"והאנשים המסכנים האלה מה יהיה עליהם?" השיב לי מרן זצוק"ל.
"הלא אין אפילו מי שיגיד להם הלכה אחת!..."
אמרתי לו שאני רוצה לגדול, ואז הוא קם ואמר לי: "וכי אני לא רוצה

לגדול? אני הולך ומלמד במשך שעה וחצי ומספר סיפורים ובשבילי זה ביטול תורה. בזמן הזה הייתי יכול להספיק הרבה יותר. לי מותר לבטל ואתה לא תבטל את עצמך? אתה רוצה את ההתקדמות האישית שלך ושהם יישארו עמי ארצות גמורים? אתה תאכל בשר והם יאכלו חציץ? [הלימוד נמשל למאכל ומשקה, כפי שדרשו רבותינו (חגיגה יד ע"א) על הפסוק "לָכוּ לֶחֱמוּ בְלֶחְמִי וְשִׁתּוּ בַיַּיִן מִסִּכְתִּי" (משלי ט, ה)].

ואז סיים ואמר: "אל תדאג, תלך, והקב"ה ישלם לך על זה כפל כפליים".

שמעתי לדברי מרן והלכתי לשם [בשעות הערב, ולאחר מכן הייתי הולך לכולל ערב] ונדהמתי לראות ארבעה אנשים... אפילו מניין לא היה. אך לאט לאט ליקטנו מניין ותוך תקופה קצרה, פחות מחודש ימים, ארבעים איש היו מגיעים לשיעור ועוד למעלה מעשרים מילדיהם! ואלו אנשים שלא היו באים להתפלל בבית הכנסת אלא היו מתפללים בביתם [או בכלל לא, רח"ל], ומחוסר ידיעה היו מוכרים ארטיקים וגלידות ביום שבת קודש.

בחסדי ה' יתברך, לאט לאט התחילו אותם אנשים להתעניין בדברי התורה הקדושה והיו שואלים שאלות בהלכה. כיום הם יראי שמים בתכלית וקובעים עתים לתורה, ובניהם תלמידי חכמים מופלגים וכל נכדיהם זרע קודש ברח"ל.

ברוך ה', בזכות ששמענו לעצת מרן זכינו לקבל את רבנות שכונת "בית ישראל" והסביבה, וממנה צמחה תנועת התשובה בארץ ובעולם. כמובן שאנו תמיד רוצים להגדיל תורה ולהאדירה עוד יותר ועוד יותר, בחינת 'יש לו מנה רוצה מאתיים', אך גם בזה צריך זהירות וסבלנות, וכפי שאמר לי פעם מרן זצ"ל שבחינת איזהו עשיר השמח בחלקו, שייכת גם בתורה הקדושה!

לא תוכל להתעלם

זה לא קל לדבר אל העם, לרומם אותם ולהוציאם מההסתכלות כלפי הארץ, הארציות, ולהובילם למצב של "שְׂאוּ מְרוֹם עֵינֵיכֶם וְרְאוּ מִי בָרָא אֱלֹהִים" (ישעיה מ, כו). לא פשוט לגרום ליהודים לעזוב את הבלי העולם ולהשקיע בדבר האמיתי שזהו לימוד התורה הקדושה, להרבות בקביעות עתים לתורה, לקום להתפלל מוקדם בבוקר ולהספיק ללמוד קודם העבודה, אבל התלמיד חכם מחויב בזה, "מִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלֵּם" (ישעיה נח, ז), "לא תוכל להתעלם" (דברים כב, ג).

לא כולם מתאימים לכך, במדבר זה היה תפקידו של אהרן הכהן, שהיה אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה (אבות א, יב), אך הרבה אברכים יקרים שחשבו שאינם מתאימים התחילו, ונוכחו לגלות שיש להם לשון לימודים והם מצליחים לקרב ולחזק את העם, ולכן צריך כל אחד לנסות, וה' יהיה בעזרו.

מעלת זיכוי הרבים בתורה

האדם צריך למסור את עצמו למען ה' ותורתו. אם יש ציבור צמא לתורה, ובאפשרותך לזכות אותו בדרכה, בשיעור, בדבר תורה -

אסור לך לעמוד מנגד ולפטור את עצמך בכל מיני תירוצים: "אני לא בנוי לזה, אין לי כוחות, אין לי זמן, יש לי את סדרי הלימוד שלי, יש לי צרכים משפחתיים..."

הכל תירוצים! אם אתה צריך לעשות - אתה יכול לעשות! ואם תעשה - הקב"ה יהיה בעורך, תראה הרבה סיעתא דשמיא בכל התחומים.

יש לך את סדרי הלימוד שלך? אין לך מה לחשוש. כבר אמרו חז"ל (אבות ד, ה): "הלומד על מנת ללמד - מספיקין בידו ללמוד וללמד". מי שמקדיש מזמנו ומתורתו לאחרים - לא רק שתורתו לא תיפגע מכך, אדרבה, תורתו תתגדל, תתרומם ותתעלה.

אין לנו מושג איזו זכות גדולה יש למי שמזכה את הרבים. **התועלת איננה רק לאחרים, גם הוא עצמו יוצא נשכר, הוא נבנה ומתגדל מכל הבחינות.**

כאשר אדם מקהיל קהילות ומזכה את הרבים בתורה וביראת שמים, הקב"ה מתקלס על ידו. ומי ששם שמים מתקלס על ידו, אין ערוך לשכרו מן השמים.

אומר המדרש (מדרש משלי י'): "בא לפניו מי שיש בידו חמשה חומשי תורה, אומר לו הקב"ה: בני, למה לא למדת הגדה ולא שנית?" - יכולת להקהיל קהילות וללמד ברבים את תורת ה', יכולת לזכות אותם בדבר תורה - למה לא עשית זאת?!

ממשיך המדרש: "שבשעה שחכם יושב ודורש, אני מוחל ומכפר עוונותיהם של ישראל".

עזבת את הבית, הנחת בצד את כל העיסוקים שלך ונסעת למסור שיעור - דע לך שבזכותך הקב"ה מוחל ומכפר על עוונותיהם של ישראל! אין לך השגה באיזה מקום מרומם אתה נמצא!

יש תוהים: מה כל כך חשוב בשיעור, הרי כל אחד יכול ללמוד לעצמו! נכון, אבל אין תחליף ללימוד תורה ברבים. כשיש דרשה או שיעור, באים ציבור ושומעים את דבר ה'. "ברוב עם הדרת מלך" - הקב"ה מתהדר ומתקלס, הקב"ה אומר: בניי אהוביי מניחים את כל עיסוקיהם וטורחים ובאים לבית המדרש לשמוע את דבר ה'. איזה קידוש ה'!

לא תמיד זה קל. יש קשיים, יש התמודדויות. לפעמים הדבר כרוך בטרחה, בחוסר נוחות. נתאר לעצמנו: אדם יושב בחיק משפחתו בשבת, משוחח בדברי תורה עם ילדיו. איזו שעה של קורת רוח, מעין עולם הבא! ואז, בבת אחת, עליו לקטוע הכל ולצאת מהבית לשיעור הקבוע שלו. קשה לו לעזוב, הוא מרגיש שעדיין לא מיצה את ה'עונג שבת' שלו עם הילדים. אבל אין ברירה - הציבור מחכה. אין ספק, זו הקרבה גדולה, מסירות נפש. ומי שמוסר נפשו לזיכוי הרבים, הקב"ה ישלם לו כגמולו בשפע רב.

מזכה הרבים זוכה לסיעתא דשמיא

פעם הוריתי לאברך מהישיבה שילך לבית הכנסת פלוני בשבת וידרוש שם בפני הציבור.

האברך ניסה להתחמק, אמר לי: "כבוד הרב, אין שם ציבור. למי אדרוש?"

אמרתי לו: "איך יהיו אנשים אם אין דרשה?... תתחיל לדרוש, וכך יהיו אנשים".

לאחר ששב משם, שאלתי אותו: "נו, איך היה שם? כמה היו?"
אמר: "היו שניים..."

אמרתי לו: "מצוין. איזו זכות גדולה יש לך! הנה, כבר יש לכם זמון... תמשיך, אל תרפה, וה' יהיה בעזרך! בעזרת ה', מהשניים יהיו שלושה, מהשלושה יהיו ששה, כן ירבה וכן יפרוץ..."

לאחר כמה שבועות הוא בא אלי ומספר לי שיש לו בשיעור למעלה מעשרים וחמישה אנשים!

וזה לא נגמר בזה. כדי לרתק את הציבור צריך לעשות להם 'עונג שבת', להגיש כיבוד, עוגות, שתיה... זה פותח את הלב. "גדולה לגימה, שמקרב את הרחוקים" (סנהדרין קג ע"ב).

האברך אינו משופע בממון, מאין יהיה לו תקציב לכיבוד? אמרתי לו: "זה דבר חשוב, תיקח מהמעשר, ה' לא יעזוב אותך, תראה שפע".

האברך הלך למכולת וקנה כיבוד לשבת. פגש אותו אדם אחד שהסתקן לשם מה הוא קונה את הכיבוד. הוא סיפר לו שהוא מוסר שיעור קבוע בבית הכנסת פלוני בשבת, והוא קונה את הכיבוד עבור משתתפי השיעור.

אותו אדם התלהב מהעניין, הוא פנה לבעל המכולת ואמר לו: "כל הקניה שלו עבור בית הכנסת - עלי!"...

פעם דרשתי באיזה מקום. ניגש אלי אדם ואמר לי: "כבוד הרב, אני שייך לבית הכנסת פלוני. איזה מגיד שיעור נפלא שלחת לנו! אנחנו מוכנים לתת לו כל מה שביקש!"

ואיך הכל התחיל? בקושי הוא הסכים, ניסה להתחמק... הוא לא האמין בעצמו: מי אני ומה אני, מי יבוא וכמה יבואו...

היה צריך להכריח אותו להתחיל. וההתחלה לא היתה מרשימה. הכל התחיל משני אנשים... וראו להיכן הגיע!

הכוחות האדירים שבאדם - מן הכח אל הפועל

בכל אדם טמון פוטנציאל עצום, כוחות אדירים! עליו להאמין

בכוחות הטמונים בו. אם רק יאמין - ייוכח!
היה גאון אחד שהיה לומד בעוצמות אדירות, בהתמדה נוראה, עם כוחות נפש עצומים, כמעט בלתי אנושיים. שאלו אותו: "מאין אתה שואב את הכוחות הללו?"

אמר: "יש לי שריפה במוח! אני מרגיש חובה לחטוף ולהציל כמה שאפשר מתוך השריפה".

כשפורצת שריפה, האדם פורץ לביתו כרוח סערה ומוציא מתוכו חפצים כבדים. הוא גורר במהירות את המקרר, את מכונת הכביסה ואת הספה שבסלון. מהיכן שאב את האומץ להיכנס לבית הבוער,

הרי בחיי היום יום הוא פחדן גדול?... ומהיכן שאב את הכח לשאת את החפצים הכבדים, הרי ביום יום הוא לא מסוגל להרים כסא?...
התשובה היא: בכל אדם אצורים כוחות עצומים - בגוף וברוח. אלא

שבחיי היום יום הכוחות הללו מודחקים וחבויים, ואינם באים לידי ביטוי. אך כשמגיע רגע האמת וצריך להשתמש בכוחות הללו, או אז הם מתגלים במלוא עוזם.

ראיתי שמביאים מרבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל, שהיה אומר לתלמידיו: 'אל תסתפקו להיות חיילים, תמיד תשאפו להיות מפקדים, גנרלים. בכל דבר - במחשבה, בלימוד, בהנהגה - תלכו על גדול. תחשבו בגדול ותפעלו בגדול!'

כשאדם מחשיב את עצמו כחייל זוט, מראש הוא מצמצם ומגביל את עצמו. הוא לא מאמין בעצמו. הוא חושב לעצמו: מה אני כבר שווה?...

ואכן, מה כבר אפשר לצפות מאדם שזה הלך המחשבה שלו? אבל אם אדם חושב בגדול והולך על גדול - הוא יוכל לפעול גדולות ונצורות, עם כל הכוחות הטמונים בו. הגישה הזו מרוממת אותו ומעצימה את מעשיו ופעולותיו למען ה' ותורתו.

כל דבר רוחני צריך לעשות בגדול. אם לימוד התורה בקנה מדה גדול ואם הקהלת הקהילות וזיכוי הרבים בקנה מדה גדול - גם השכר והגמול יהיה גדול, אין לתאר ואין לשער.

(מתוך הספר 'משכני אחרים')

להתחיל את היום ברגל ימין

חווייה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
אקטואלי ומרתק.

הצטרפו בחינם לאלפי המנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום...

המייל היומי של 'דרשו'

פגש אחד המשולחים את רבי משה אהרן שטרן, ואמר לו: "מדוע הלכת לחפש מניין אחר, אם היית נשאר איתנו, היית מקבל מאה פרנק"...ענה רבי משה אהרן: "אני מאמין באמונה שלמה שמחמת שהלכתי לחפש מנין של זמן קריאת שמע, לא יהיו לי הפסדים!". סיפר רבי משה אהרן: מיד פניתי לרבנו של עולם בבקשה, שיראה ליהודי הזה...

הגה"צ רבי ראובן אליצור קרלנשטיין זצוק"ל: דע מה שתשיב ליצר הרע

"את משמרת ד' שְׁמֶרֶו" (במדבר ט', כ"ג)

הסטייפלר זצ"ל אמר פעם לפלוני שרצה לעזוב את הכולל: "שמע, אם תשב בכולל אני לא מבטיח לך שתהיה עשיר, אבל זה כן אני מבטיח לך - כי כל מה שאתה יכול להשיג במקום אחר, לא תפסיד על ידי שאתה יושב בכולל. הפסד מהתורה לא יהיה לך!".

אלו הדברים שאמר הסטייפלר לאותו אברך - אינני מבטיח לך שתהיה עשיר, אבל כל מה שאתה יכול להרוויח - לא תפסיד מהקב"ה. מוראדיג! תשובה זו יש לדעתה ולשננה. כי היא בבחינת - דע מה שתשיב ליצר הרע. בישיבת קמניץ שימש כמשגיח רבי משה אהרן שטרן זצ"ל. פעם הוא נסע לאמריקה לאסוף כסף לישיבה. ביום הראשון בבוקר גילה כי בבית המדרש המרכזי הגדול ליד האכסניה מתפללים שחרית וקריאת שמע לא בזמן של ה"מגן אברהם". הוא רצה להתפלל בזמן "מגן אברהם". הלך אפוא להתפלל במקום אחר.

בדיוק באותו יום הגיע לבית הכנסת המרכזי עשיר מצרפת. אחרי התפילה נתן לכל ה'משולחים' שהיו במקום, מאה פרנק. כל מי שרק ניגש אליו - קיבל.

באמצע היום, פגש אחד המשולחים את רבי משה אהרן שטרן, ואמר לו: "מדוע הלכת לחפש מנין אחר, אם היית נשאר איתנו, היית מקבל מאה פרנק"...

ענה רבי משה אהרן: "אני מאמין באמונה שלמה שמחמת שהלכתי לחפש מניין של זמן קריאת שמע, לא יהיו לי הפסדים".

אמר לו האיש: "רבי משה אהרן, עם כל הכבוד לביטחון שלך, אבל סוף כל סוף לי יש מאה פרנק, ולך אין". דיבורים מבטלים.

סיפר רבי משה אהרן: "מיד פניתי לרבנו של עולם בבקשה, שיראה ליהודי הזה שמצווה לא מפסידים".

הגיעה שעת מנחה ומעריב, ורבי משה אהרן הלך לבית כנסת ההוא, המרכזי. נגש אליו אותו משולח, והצביע לו: "תראה, הוא נמצא פה שנית, העשיר מצרפת".

כיון שיש עוד זמן למנחה, נגש אליו ואמר "באתי בשביל ישיבת קמניץ". הוציא מאה פרנק ונתן לו.

העשיר נשאר להמתין לשיעור שהיה בין מנחה למעריב. רבי משה אהרן, כאורח, כובד לומר את שיעור המשניות. מיד אחרי השיעור נגש העשיר לגבאי והתעניין: "האם אתה מכיר את מגיד השיעור?".

"לא, אינני מכיר אותו אישית, אבל הוא נראה בן אדם ישר". בסיום השיעור נגש אליו העשיר ואמר: "אני שומע שאתה בן אדם ישר, אם כן תיקח עוד שלש מאות פרנק".

ר' משה אהרן היה מאריך בתפלה. אחרי מעריב, המתין לו העשיר, ואמר לו: "תשמע, אמרו לי כי אתה בן אדם ישר. באתי מצרפת, היה לי כך וכך כסף שיעדתי לחלק כאן, ונשארו לי אלף פרנק שלא חילקתי עדיין, אם כן, תיקח אתה את האלף פרנק בשביל ישיבת קמניץ".

המשולח שהתריס בבוקר, ראה את המחזה והתפעל. ניגש אל רבי אהרן ואמר: "אם היית בא איתנו ובבוקר, הוא לא היה שואל עליך דבר. היית מקבל מאה פרנק ושלוש על ישראל. אך כיון שלא היית בבוקר, בערב כבר היית מולו כבן יחיד הוא שם עליך עין כיצד אתה מלמד משניות, התעניין ושאל, ומכך קבלת סך הכל אלף ארבע מאות פרנק. כל זה בזכות ההקפדה על זמן קריאת שמע של המגן אברהם".

זה מעשה אחד ממיליון, שמתורה ומקיום מצוות לא מפסידים. "נאמן הוא בעל מלאכתך לשלם לך שכר פעולתך".

שמעתי רעיון עצום השווה מיליארדים!

כאשר אדמו"ר מסוים מפזר קללות, ואילו משנהו מחלק ברכות, אין כל שאלה למי הולכים. בודאי פונים הכל לרבה המאחז ברכות!

והנה יש לנו שני פסוקים. בראשון נאמר: "ארור הגבר אשר יבטח באדם" (ירמיהו יז, ה) ובשני נאמר: "ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו" (שם פסוק ז). אם כן ברור ומחזור, כי עלינו לפסוח על הדרך המובילה לקללות, ולנהוג על פי הפסוק שבו מובטחות הברכות.

(מתוך "יחי ראובן")

הכלה כבר היתה יושבת בנווה אפריון שהכינו במיוחד לכבוד חופתה, מקושטת ומפוארת בשמלת הכלה ובכ"ד קישוטי כלה כנהוג. אך בהגיע החתן לראותה, מצאה צולעת מעט ברגלה. הוא אמר שיש כאן 'מקח טעות', כי לא ידע זאת מתחילה. הוא אינו חפץ בה, ובלי לחשוב פעמיים עזבו החתן ובני משפחתו את המקום...

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א על כוחה של מידת הענווה

"וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁחָה" (במדבר י"ב, א')

שנקר, שבכיתתה של הכלה וזעקות השבר שלה מאד נגעו ללבו הרחום. על אתר הוא הציג את עצמו להינשא לאותה ריבה, כדי שלא תצא לחרפה ולביזה. ההורים נדברו ביניהם תכף ומיד על כל הפרטים, הם הכירו זה את זה מכבר, ונשא הזיווג חן בעיני כל הצדדים הנוגעים בדבר. אכן ישבו לסדר את שטר התנאים ביניהם. ערכו מיד החופה וקידושין כדת משה וישראל, וכך הציל אברהם את כבודה של הכלה ושל כל משפחתה.

ובכן מובן מאד - היו זקני ירושלים מציינים - שמחתונה שכזו יצאו נכדים שכאלה: גדולי תורה ויראה, ורבנים חשובים מגדולי הדור והדרו.

שאלו פעם את נכדתו של הגאון רבי אברהם שנקר זצ"ל, היא הרבנית קופשיץ עליה השלום (אשת חבר של הרב הגאון רבי הערש קופשיץ זצ"ל ואמה של משפחת קופשיץ המפוארת): "כיצד זכית לבנים גאונים וחשובים כאלו, מן השורה הראשונה של רבני הדור?" ענתה האם בתשובה פשוטה וסתמית: "זכיתי בהם, כי רציתי!" כך, תשובה ישרה וחלקה...

שאלוה חברותיה: "הלא גם אנחנו רצינו ילדים טובים תלמידי חכמים וחשובים, וכי מי אינו רוצה ילדים טובים?"

בפסוקים הללו רבו הפרושים והדעות [עיין במפרשים], אולם מסיים הפסוק: "והאיש משה ענו מאד", לרוב ענוותנותו לא שת לבו ליופיה, כי אם למעשיה. דווקא משום כך דיבר עמו ה' ושרתה עליו השכינה, כאשר במידת הענווה שבו.

הגאון רבי אברהם שנקר זצ"ל, היה מחותנו של הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל. הרבנים הגאונים שליט"א לבית משפחת קופשיץ הם כולם נכדים של רבי אברהם זצ"ל, ושל מורנו הגאון רבי יוסף חיים זצ"ל. זקני ירושלים היו אומרים טעם שזכה רבי אברהם לשובילתא דדהבא נפלאה והדורה שכזו, נכדים ונינים גדולי תורה ויושבי על מדין - מחמת שכל השידוך והזיווג הזה, נעשה מתוך מסירות נפש והקרבה עצמית לכבודה של מצוה, ושלא לבייש בת ישראל.

ומעשה שהיה כך היה: באחת החתונות שנערכה בימים ההם, לא נפגשו החתן והכלה עד עת החופה ממש, כפי אשר היה הדבר מצוי בימים ההם, שלא עלה ביד החתן לראות את הכלה עד הנישואין ממש, מחמת מרחקי המקומות, והיה החתן רואה את הכלה ממש לפני החופה, כדי לקים הדין שצריך לראות הכלה לפני הקידושין, כדאיתא בש"ס (קידושין דף מא ע"א): "אסור לאדם שיקדש את האישה עד שיראנה, שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו, ורחמנא אמר (ויקרא יט, יט) ואהבת לרעך כמוך".

באותה חתונה לא הספיק החתן לראות את הכלה, רק ברגע האחרון שלפני החופה ממש, כשהכלה כבר היתה יושבת בנווה אפריון שהכינו במיוחד לכבוד חופתה, מקושטת ומפוארת בשמלת הכלה ובכ"ד קישוטי כלה כנהוג. אך בהגיע החתן לראותה, מצאה צולעת מעט ברגלה. הוא אמר שיש כאן 'מקח טעות', כי לא ידע זאת מתחילה. הוא אינו חפץ בה, ורוצה להפריד החבילה, ובלי לחשוב פעמים עזבו החתן ובני משפחתו את המקום.

בראות הכלה את הדבר פרצה בבכי קורע לבבות, והרגישה פגיעה עד עמקי נפשה בשל העלבון הנורא והצורב שספגה, בהיותה יושבת כבר על כיסא המלכות. היא בכתה ובכתה מאין הפוגות, ונעשה שם רעש גדול מכל המעשה.

עמד שם בין הקהל שבאו להשתתף בחופתם, גם הבחור אברהם

**שאלו פעם את נכדתו של הגאון
רבי אברהם שנקר זצ"ל, היא
הרבנית קופשיץ עליה השלום:
"כיצד זכית לבנים גאונים
וחשובים כאלו, מן השורה
הראשונה של רבני הדור?"
ענתה האם בתשובה פשוטה
וסתמית: "זכיתי בהם, כי רציתי!"
כך, תשובה ישרה וחלקה...**

"תגיד לו שאני שלחתי אותך!"

ואכן השליח עשה את שליחותו. לאחר מכן מיד התארס הבחור עם בת רגילה בריאה וטובה מבית רגיל, בשעה טובה ומוצלחת. הסביר החזון איש, שהתנהגותו של אותו בחור מקורה בגאוה - הוא החשיב עצמו כעילוי משובי הבחורים שבישיבה, ולכן דחה כל הצעה שבאה לפתחו; אך כאשר התבגר וראה אלו הצעות מגיעות אליו - גרושה או צולעת - הצטמצמה ושפלה גאותו (די פארשטונקענע גאוה), וממילא כבר הסכים בדעתו גם להצעות רגילות, והוא פלא. (מתוך 'טיב המעשיות')

ענתה להן האם בפקחותה: "אתן רציתן 'גם' ילדים טובים, וגם עוד כמה דברים טובים בחיים, פרנסה, דירה, כסף וכו', אבל אני רציתי כל החיים שלי רק דבר אחד בלבד: ילדים טובים וישרים, תלמידי חכמים, ההולכים בדרכי השם! ועל כך בלבד שפכתי צקון לחשי כל ימי חיי, והתפללתי בדמעות שלישי, אך ורק על זה!"

היה טעמה ונימוקה עמה, כאשר זכתה פעם אחת להיכנס אל מרן החזון איש זצוק"ל - אף שהיה זה קשה מאד לנשים לבוא לפניו, כי לא היה מקבל נשים - ושטחה בקשתה מעמק לבבה, שרוצה שיהיו בניה תלמידי חכמים. החזון איש במקום לתת לה ברכה כבקשתה, השיב את בקשתה אליה בעצמה, ואמר לה במילים ספורות: "אם תרצי הם יהיו תלמידי חכמים". עד כאן לשון קודשו. כלומר, הכל תלוי ברצונך בלבד, ואם את תרצי הרי בניך יגדלו תלמידי חכמים! צריכה את רק לרצות!

מאז לא הפסיקה הרבנית קופשיץ, עליה השלום, לרצות ולרצות ולרצות! ואכן זכתה להקים ממלכה מפוארת של תלמידי חכמים ורבנים מגדולי הדור!

כבר נודע מאמר החכם: "אין דבר העומד בפני הרצון", ולא בפני 'הרצונות', הרצון האמיתי האחד והיחיד שבעומק הלב פנימה!

מעשה בבחור אחד, שכל שידוך שהוצע לו - דחה: "זה לא מתאים לרמה שלי", "זה לא מתאים למשפחה שלי", "זה לא מספיק לפי דרגת היראת שמים שלי"... וכנהנה רבות.

פעם אחת שלח מרן החזון איש זצ"ל אדם שיציע לו שני שידוכים, שיבחר מביניהם מה עדיף לו - אשה גרושה או בחורה צולעת... השליח אמר שהוא מתבייש להציע זאת, יען כי הבחור ייעלב ויפגע מאד בגין הברירה המוזרה המוצעת לו. אך החזון איש אמר לו:

* חדש - שיעורים וטיפים ב'גישמאק בלימוד' (שלוחה 33)

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

בשהותי פעם בחדרו של מרן הגרי"י קנייבסקי זצ"ל, הייתי עד למחזה קורע-לב. אדם שהיה חולה מאוד נכנס לחדר, התייפח נוראות, ובקש מהסטייפלער שיתפלל עליו. בכיו של החולה קרע את לבם של הנוכחים, ובתוך כדי הדברים אמר לו הגאון: "כיון שתפילתו של החולה נשמעת, הייתי מציע לך שתתפלל על עצמך!"

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על עיניהם של גדולי ישראל

"וְהָיִיתָ לָנוּ לְעֵינָיִם" (במדבר י', ל"א)

הגאון רבי מרדכי שולמן זצ"ל, ראש ישיבת סלבודקא, עזב את אירופה זמן קצר לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה, כדי לאסוף כסף עבור ישיבת סלבודקא שבליטא. כשהחלו התותחים לרעום, היה ראש הישיבה באמריקה, ולא היה סיפק בידו לשוב לאשתו ולילדיו. במשך כל שנות המלחמה לא ידע הגר"מ שולמן מה עלה בגורל אשתו וילדיו. למרות הייסורים הנוראיים הכרוכים באי ידיעה שכזו, המשיך האיש הגדול הזה בסדר יומו הרגיל, הרביץ תורה באמריקה, והמשיך גם באיסוף הכסף.

והנה, כשהגיעה המלחמה לקיצה, ערך ראש הישיבה בירור, והשמועה שהגיעה לאזניו היתה טובה עד מאוד. אשתו וילדיו נותרו בחיים.

מה היה עושה כל אדם עם ידיעה שכזו?

עולה על המטוס הראשון בדרכו לאירופה, כדי להתראות עם בני משפחתו הקרובים ביותר, לא כן?

אבל ראש הישיבה לא עשה כך. "אני חייב קרבן תודה להשי"ת על שהשארני בחיים, ועל כל החסדים שעשה עם בני משפחתי, ומכיון שכך אני אתאפק במסירות נפש, לא אסע לראות את אשתי וילדיי, ואמשיך לאסוף כספים עבור הישיבה, כדי שאוכל אחר כך לבנות את סלבודקא מחדש!"

ראש הישיבה אמר שהוא חייב קרבן מיוחד לקב"ה, ומשום שרוב רובם של הרבנים שנותרו באירופה עלו על המוקד, ומי שנשאר - לא מצא את אשתו, ובוודאי לא את ילדיו. לכן, אמר, אני מקריב בהתאפקות זו את קרבני שלי לה', וממשיך מיד בבניית הישיבה. היה זה בחודש חשוון, רק עשרה חודשיים לאחר מכן, בחודש אלול, נפגש הגר"מ שולמן עם בני משפחתו.

מסירות נפש שאין דוגמתה.

בכיו של החולה קרע את לבם של הנוכחים, ובתוך כדי הדברים אמר לו הגאון: "כיון שתפילתו של החולה נשמעת, הייתי מציע לך שתתפלל על עצמך, ודע לך שאין תפילה החוזרת ריקם. אין דבר כזה. אין תפילה שאינה פועלת במשהו, למחצה לשליש ולרביעי, וגם אם הדבר לא מורגש מיד: יש מקרים שהתפילה פועלת לאחר שבוע, חודש או חודשיים, שנה או שנתיים, ולפעמים אחרי חמש שנים ועשר שנים..."

וכאן עצר הסטייפלער את דבריו.

עקבתי אחרי האיש ההוא, וראיתי שאכן החל להתפלל הרבה יותר בכוונה, ויכול אני להעיד שבדיוק לאחר עשר שנים מאז ביקורו בבית ה'קהילות יעקב' זצ"ל, נרפא ממחלתו והפך להיות ככל האדם...

בואו ונשמע מה הן השגותיו של גוי בתפילה...

שמעתי על קבוצת בני ישיבה שבתקופת הקומוניזם ברוסיה התאספו לתפילה בהסתר, סמוך לנהר הוולגה. הם קיוו שאף אחד לא יגלה אותם בתפילתם, ולכן עמדו בתפילה בשעת בוקר מוקדמת מאוד, אבל רצה השי"ת וקצין רוסי בכיר שהתגורר בסביבה, השכים אף הוא בשעה זו, ותפס אותם 'על חם'.

בשהותי פעם בחדרו של מרן הגרי"י קנייבסקי זצ"ל, הייתי עד למחזה קורע-לב. אדם שהיה חולה מאוד נכנס לחדר, התייפח נוראות, ובקש מהסטייפלער שיתפלל עליו.

מפואר אליו הגיעו גדולי הנדבנים היהודים בארצות הברית. בראש השולחן ישב, כמובן, ראש הישיבה, הגר"א קוטלר, וחברי ההנהלה, שהסבירו בנאומיהם את החשיבות המרובה שתהיה לבניין החדש בתקומתה של ישיבת ליקווד בפרט, ויהדות אמריקה בכלל.

לפתע קמו שני גבירים גדולים, והודיעו על מוכנותם לתרום סך של שבעים וחמישה אלף דולרים, וזאת בתנאי אחד, שגביר נוסף הנמצא באולם, ונקבו בשמו, יתרום גם הוא סך של חמשת אלפים דולר להקמת הבנין.

והי' כשמוע הגביר ההוא את הדברים יוצאים מפייהם של שני עמיתיו, כעס וקצף מאוד, וחמתו בערה בו. "באיזו זכות אתם מרגישים עצמכם כבעלים על הכיס שלי?" - שאל ברתחה. "וכי זו היא הצורה שבה מנסים להוציא מומני כסף, ולהכריחני לתרום?"

המשתתפים יצאו להפסקה קצרה, והנהלת הישיבה התכנסה לדון בעניין. הכל היו תמימי דעים שלא בכל יום ניתן להשיג תרומה בסדר גודל של שבעים וחמישה אלף דולר, ולכן יש לעשות הכל, ולנקוט בכל האמצעים על מנת לממש את התנאי של שני הגבירים, בענין תרומתו של הגביר השלישי.

ההצעה שהתגבשה דיברה על כך שיש לבוא בדברים עם הגביר השלישי, ולומר לו שאין הוא צריך לתרום את חמשת אלפים הדולרים מכיסו הוא, אלא יאסוף את הכסף מחבריו ומעמיתיו, וכיון שהגמרא אומרת שגדול המעשה מן העושה, לכן יהיה זה נחשב כאילו הוא עצמו תרם את הכסף, ובכך יתקיים התנאי של שני הגבירים.

שמע רבי אהרון את הדברים, והביע את סירובו המוחלט לביצוע העסקה בדרך זו. הוא פנה אל חברי ההנהלה ואמר להם: "תורה בונים רק עם אמת. כל מה שחורג ולו בסטייה קלה מן האמת, לא מתאים לדרכה של תורה, וממילא דרך זו לא תצלח!" ראש הישיבה הוסיף שאם שני הגבירים דרשו שעמיתם יתרום חמשת אלפים דולר, אם כן הוא צריך להוציא את הכסף מכיסו ההוא. אי אפשר להערים עליהם, ולעשות זאת בדרך הנ"ל, שהלה ישכנע את חבריו לתרום.

לאחר ההוראה של ר' אהרון, לא יצאה התכנית לפועל, והגבירים לא תרמו את הסכומים האמורים. אבל, מי שחושב שהבניין לא הוקם, מוזמן לערוך סיור בקומפלקס הענק של ישיבת ליקווד, ולראות את כל הבניינים המפוארים עומדים שם על תילם... הבניינים הללו הוקמו עם האמת של רבי אהרון קוטלר!

עם אמת כזו בונים את ישיבת ליקווד, וזוכים להצלחות שכאלו!

על דלת ביתו של מרן החזון איש זצ"ל, התדפק יהודי, כולו שפוף, ופניו המיוסרות גילו שהוא זקוק לישועה רבתי.

הוא סיפר למרן זצ"ל שלפני כמה ימים לא הרגיש בטוב, עד שאולץ להתאשפז בבית חולים. לאחר סדרת בדיקות גילו הרופאים זיהום בגופו, וה'הודיעו' בצער שנותרו לו רק ארבעה ימים לחיות...

האיש פרץ בבכי נסער, והחזון איש הרגיעו וליטפו בחיבה. בתוך כדי

"האם אינך יודע שהמשטר שלנו אוסר עליכם להתפלל? כיצד זה שהנכם מעיזים להפר את ההוראות?" - צעק הקצין, ושלף את אקדחו. הבחור הבין שבדרך הטבע המצב אבוד. ומן הסתם בעוד דקה הוא יהיה כבר במרומים, והחליט להתל בקצין: "מה, לא שמעת?"

הבחורים שעמדו בתפילה בערגה מופלאה, נבהלו מאוד למראה הקצין החמוש מכף רגלו ועד קודקודו. איש הצבא שאל מי ממונה על הקבוצה, ואחד הבחורים המבוגרים מיהר להתייצב בפניו ולהציג עצמו כ'ממונה'.

"האם אינך יודע שהמשטר שלנו אוסר עליכם להתפלל? כיצד זה שהנכם מעיזים להפר את ההוראות?" - צעק הקצין, ושלף את אקדחו.

הבחור הבין שבדרך הטבע המצב אבוד. ומן הסתם בעוד דקה הוא יהיה כבר במרומים, והחליט להתל בקצין: "מה, לא שמעת?" - הוא פונה בתמיחה אל הקצין: "אנחנו מתפללים לאלוקים שמימיו של הנחר הזה, הוולגה, יהפכו לוודקה, כדי שיהיה לכם הרבה מה לשתות ולא תצטרכו לבזבז כסף על קניית וודקה בחנות" - - -

שמע הקצין כך, ומראה פניו השתנה מן הקצה אל הקצה. "אם כך הם פני הדברים", אמר, "אני עצמי אשמור עליכם בתפילתכם, ואשלח לכאן פלוגה שלימה של חיילים שתשמור אף היא עליכם..." אלו הן השגותיו של גוי בתפילה, שהוולגה יהפך לוודקה...

הצליח הגאון רבי אהרון קוטלר זצ"ל לעשות מה שלא זכו גדולי תורה אחרים, בהעמדתה על תילה של הישיבה המעטירה בליקווד, על רבבות בני התורה שלמדו בה מאז הקמתה, גם בתוך כור-הכסף וחיי העושר של אמריקה.

הרבה כתרים נקשרו לאישיותו של האי גברא רבא, מקים עולה של תורה, כדי להסביר את העילות להצלחתו הגדולה. אני רוצה לספר כאן סיפור אחד, המלמד, לדעתי, על אחת מן הסיבות הללו.

כאשר שמה של הישיבה יצא כבר בכל רחבי העולם היהודי, והמוני בני תורה התדפקו על דלתותיה, ואי אפשר היה להכיל את התלמידים המרובים בבניינים הקיימים, הוכרחה ההנהלה להקים בניין נוסף. עלות ההקמה נאמדה בסך של כמאה אלף דולרים. שהיה סך עתק בימים ההם של לפני יובל שנים, לשם כך התקיים 'דינר'

כך פתח לפניו חומש בראשית ואמר ליהודי החולה:

"הנה תראה מה ברא השי"ת ביום הראשון", והחל לפרט בפניו את הדברים שנבראו ביום הראשון. "ותראה מה הספיק הקב"ה לעשות ביום השני לבריאת העולם", ושוב קורא החזו"א את הפסוקים ומונה אחד לאחד את הדברים שנבראו ביום השני. וכך ביום השלישי, וכך ביום הרביעי.

"נו, ואם בורא כל העולמות, יכול היה בארבעה ימים לברוא כל כך הרבה דברים, האינך מאמין" - אמר מרן החזו"א - "שבתוך ארבעה ימים הוא יכול לברוא עבודת תרופה שתשקם את גופך ותהפוך אותך לאדם בריא לחלוטין?!"

החזון איש עודד את החולה שלא יתייאש, אלא יתפלל על עצמו, ויפיל תחינה ובקשה לפני בוראו שירפאו מהזיהום, "וכיון ששערי תפילה לא ננעלו, בוודאי לא בפני תפילת החולה, שהיא תפילה בעת צרה, תיוושע גם אתה בישועת עולמים", אמר מרן זצ"ל.

הדברים יצאו מפיו של מרן זצ"ל, ועיניו של היהודי אורו. בימים הבאים הוא הרבה להתפלל לפני השי"ת, ומאחר שהדברים יצאו מפה קדוש, אירע לו נס של ממש, וממש באותם ימים הובאה ארצה

מאמריקה תרופה חדשה נגד זיהום.

החולה שלנו היה אחד הראשונים שעליו נוסתה התרופה, והתברר שה'נסיוב' שלה התאים במיוחד לזיהום שקינן בגופו. בתוך זמן קצר הבריא האיש וחזר להתהלך כאחד האדם.

מסיפור זה אפשר ללמוד עד כמה האמונה שלנו בכח התפילה לוקה בחסר. צר לנו לומר זאת, אבל אם היו שואלים אותנו במקרה הנ"ל של החזון איש 'האם התפילות שנתפלל על חולה זה, יביאו לרפואתו', התשובות לא היו מעודדות, בלשון המעטה. ומה שקרה הוא ההפך הגמור. החולה התרפא, ויצא משברו.

פעם הציעו למרן הרב מבריסק סכום עתק בשווי של כמיליון דולר כתרומה לשיבתו. מרן זצ"ל שמע את ההצעה, אבל לא התבלבל למשמע הסכום.

הוא סרב לקחת את התרומה, מחשש שבמקרה זה יאבד מעט מביטחונו בה', שהרי יש לו כבר כסף בצד, די והותר...

[מתוך הגדה של פסח 'חשוקי חמד']

לא רציתי לגשת בעצמי לאותו בחור פן יתבייש, פניתי אליך ואמרתי לך שתמהר לאותו בחור, ותזכיר לו כי שבת היום, ואין צריך להניח תפילין. אתה אכן ניגשת אליו, אבל אמרת לו את הדברים כשחיוך על שפתותיך. הבחור הלז נפגע מאוד. בחיוך הזה דקרת אותו בכל רמ"ח איבריו!

הגה"צ רבי אהרון טויסיג שליט"א, על כבוד הזולת ואהבת ישראל

"וְהָיִיתָ לָנוּ לְעֵינָיִם" (במדבר י', ל"א)

התעוררות מהזמנה לבר המצווה

בבתי נייטין התגורר הדיין הנודע רבי שלום אייזן זצ"ל, שעוד זכיתי להכירו היטב כשהתפלל בבית המדרש בבתי אונגרין, וגם אני התפללתי שם.

כאשר ערך רבי שלום בר מצוה לבנו בכורו בשבת קודש, הלך אל רבי איסר זלמן מלצר בלוויית בנו, חתן המצוות, לקבל את ברכתו. שאל רבי איסר זלמן היכן ומתי תערך שמחת בר המצווה, ורבי שלום השיבו שזמן בר מצווה הוא בשבת קודש בביתו בבתי נייטין, והיות והמרחק רב ממגורי רבי איסר זלמן ב'מחנה יהודה' לבתי נייטין, תכף ומיד בקש ממנו שלא יטריח את עצמו לבוא.

אולם למעשה, ביום בר המצווה הגיע רבי איסר זלמן להשתתף בשמחה.

על אף שרבי שלום התגורר בקומה השלישית, והמדרגות היו גבוהות

וקשות לעליה, הטריח רבי איסר זלמן את עצמו לעלות ולברך את חתן המצוות.

לתמיהת רבי שלום הסביר רבי איסר זלמן, שהיות והייתה לו התעוררות לתשובה בזכות חתן המצוות, החליט לבוא ולהשתתף בשמחה.

לי דבר כזה? רצוני לשוב בתשובה על כך! שהרי בוודאי עוונותי גרמו לי שיארעו לי בושות כאלו".

אמר לו הסבא מסלבודקה תכף ומיד:

"הזכר נא כמה שארע לפני עשר שנים. למד כאן בישיבה בחור תלמיד חכם מיוחד, שהיה שקוע כל כולו בלימוד. פעם ארע שהגיע בשבת בבוקר לתפילת שחרית. מרוב שהיה שקוע בלימוד, הפשיל את שרוולו כדי להניח תפילין, למרות שלא היו התפילין לפניו. מאחר שהיה רגיל שבעמדו לתפילה הוא משפיל את שרוולו- מרוב שקיעותו בלימוד עשה כן בשבת קודש.

היות ולא רציתי לגשת בעצמי לאותו בחור פן יתבייש, פניתי אליך ואמרתי לך שתמהר לאותו בחור ותזכיר לו כי שבת היום, ואין צריך להניח תפילין.

אתה אכן ניגשת אליו, אבל אמרת לו את הדברים כשחיוך על שפתותיך. הבחור הלז נפגע מאוד. בחיוך הזה דקרת אותו בכל רמ"ח איבריו!

דע לך שלהשי"ת 'יש זמן', אבל העוון דאז לא נמחל לך! חלפו עשר שנים מאותו מעשה, והיום קיבלת את עונשך הראוי, על כך שחייכת אז וגרמת לחלישות הדעת לאותו בחור!".

רבותי, ענין זה של גרימת חלישות הדעת לזולת - "אש אוכל" הוא! נדגיש, איך הבדל בין פגיעה באדם גדול לבין פגיעה בילד קטן! אדרבה, הפוגע בילד קטן חמור יותר, שהרי "לאו בן מחילה הוא". ואף בבחור בישיבה קטנה, בבחור בישיבה גדולה, באברך בגיל העמידה או בשנות הזקנה, איך הבדל! איסור חמור לגרום חליה וחס צער או חלישות הדעת לאדם מישראל- ה' ישמרנו ויצילנו.

הכל נאבד- בגלל הלבנת פנים אחת!

במשנה באבות (ב') שנינו: "הי כבוד חברך חביב עליך כשלך", ותכף אחר כך אמרו: "שוב יום אחד לפני מיתתך"- מהר הקשר בין המשניות הללו?

אפשר לומר, שלעיתים קורה לאדם, שמזדמן לו לראות טעות גדולה ביותר של חברו, וקשה ביותר להתאפק שלא ללגלג על הטעות. אבל, זכור נא שאין אדם יודע עיתו וזמנו, ואין הוא יודע מתי יפטר מן העולם, לכן עליו לשוב בתשובה בכל יום. באותו רגע, שבו מזדמן לך ללגלג על חברך, חשוב על כך שיתכן, שזהו הרגע האחרון שנגזר עליך לחיות בהאי עלמא, ואם כן, איך תוכל שלא להיזהר בכבוד חברך!...

הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל. מי היה רבי יחזקאל? אנחנו יכולים לדבר ולא לגמור... יהודי שכיחן כרב בכמה וכמה ערים בחוץ לארץ, וכשהגיע לכאן היה ראש ישיבת סלבודקה. הוא סבל "סורים" נוראים ברוסיה אצל הקומוניסטים, "סורי" תופת שאי אפשר לתאר, וחיבר עשרים וחמישה חלקים של "חזון יחזקאל" על התוספתא. הוא נפטר בתשל"ו, וציווה שבהלווייה שלו יניחו על מיטתו את עשרים וחמישה הכרכים של ספרו.

פעם אחת התפלל בבית מדרש, ובעל התפילה שם לא ידע כל כך לקרוא. שגיאה אחת הציבור עוד יכול לסבול, אבל כשעוד פעם

"איזו התעוררות תשובה היתה לו מחתן המצוות?", תמה רבי שלום. השיב רבי איסר זלמן: "כשבאת להזמיני לשמחה, נזכרתי שכבר חלפו ארבע-עשרה שנים מיום נישואיך, וקלטתי כמה מהר חלפו השנים, וחשבתי לעצמי מה עשיתי בשנים אלו, מה הועלתי וכמה תורה למדתי, ועל ידי כך התעוררתי לתשובה, לנצל מהיום והלאה יותר ויותר את זמני. לכן החלטתי לבוא לשמחה".

אלו היו השגותיו של רבי איסר זלמן, בעיניים כאלו הוא הסתכל על הזמנה שגרתית לבר מצווה...

כך הוא מכיר טובה למי שהיטיב עמו וגרם לו תועלת! הוא לא חסך מאומץ וטרח. וצעד דרך ארוכה, שבסיומה היה עליו לטפס מדרגות רבות, כדי להכיר טובה למיטיבו...

צער בעלי חיים - קל וחומר צער יהודי

רבי איסר זלמן נהג לומר מדי יום שעור קבוע בישיבתו - "עץ חיים". היה לו מסלול הליכה קבוע, הקצר ביותר האפשרי, מביתו ועד לישיבה.

באחד הימים הודיע למשמשו, שמהיום והלאה יאריך את דרכו לילך במסלול אחר, ארוך יותר.

לתמיהת המשמש הסביר לו: "מחמת זקנותי וחולשתי נאלץ אני להשתמש במקל הליכה, ובלכתי הנני נוקש בחזקה על הקרקע. והנה שמתי לב שבמסלול הליכתי נמצא באחד הבתים הסמוכים לול תרנגולים, והתרנגולים נחרדות מנקישות המקל, החלטתי לשנות את מסלול הליכתי, הגם שיש בזה ביטול תורה, כדי שלא יחרדו התרנגולים, ולא יצטערו מנקישותיי..."

למעשה צריך "רבי" שיסביר את המעשה. הלא רבי איסר זלמן ידע מהי תורה, ומה חמור ביטולה. וגם ידע שאין זה נקרא "צער בעלי חיים" בפועל. ובפרט שהליכתו היתה ברשות הרבים, שהיא נתונה לכל אדם להלך בה כרצונו. ומכל מקום החליט שאם בעקיפין יצטערו בעלי חיים - הוא יאריך את מסלולו, ובלבד שלא לצערם!

ובאמת אפשר להוסיף בזה כמה וכמה דוגמאות מעניין זה, שיש להקפיד שלא לצער בעלי חיים. כגון סיבת האסור "לא תחרוש בשור ובחמור יחדו", היא כדי שלא יצטער בעל החיים. וכן רבינו הקדוש נתיישר שנים רבות מחמת צער בעלי חיים שגרם, כמבואר בגמרא (ב"מ פה ע"א)

ומכאן נלמד קל וחומר: אם על חשש דחשש של צער בעלי חיים היה נזהר עד כל כך, קל וחומר שיש להיזהר בכל מיני זהירות ושמירה, על צערם של בני אדם.

וכל אחד יעשה חשבון נפשו מה עליו לתקן במידה זו. שלא יגרום שום צער ועוגמת נפש ליהודי.

להשי"ת "יש זמן"

ראיתי דבר נורא מאוד על הסבא מסלבודקה זצ"ל:

פעם בא לפניו אחד ממקורביו, והתאונן שהיום התבייש עד מאוד בבית המדרש. הוא שאל את הסבא: "אמנם מה שארע לי הוא בוודאי לכפרת עוונות, אבל יש לחשוב מה הגורם אשר גרם שיארע

המנוחה והטבתה הצטווה אהרן הכהן לעשותה פעמיים בכל יום, בוקר וערב. שבחו של אהרן הוא, כי למרות שעשה זאת פעמיים בכל יום לא עשה זאת כמצות אנשים מלומדה, אלא בכל פעם היתה עבודתו מלאה בתשוקה והתלהבות, כמי שעושה זאת בפעם הראשונה בחייו. זוהי הכוונה 'להגיד שבחו שלא שינה', שינה מלשון שונה וחוזר. כלומר, לא היתה התיישנות בעבודתו, אלא כל פעם התחדש בעבודת השם, וקיים רצונו בהתלהבות ושמחה.

המגיד מדובנא, רבינו **יעקב קראנץ** זצ"ל, בספרו 'אוהל יעקב', מיישב את הדברים באופן מעט שונה, על פי משל כדרכו בקודש: למה הדבר דומה, לשלושה חולים שחלו במחלה זהה, והרופא העניק לשלושתם את אותו סם רפואה להחלמתם השלימה.

החולה הראשון היה חסר מושגים בסיסיים בענייני רפואה, לא חקר ולא דרש מימיו ברפואה, ולא הבין מימינו לשמאלו בטיב הסם שקיבל. לכן סמך על הרופא בעינים עצומות, נטל את הסם כפי שהורה לו, וכעבור תקופה קצרה קם מחוליו והתחלך בחוץ כאחד האדם.

לעומתו, החולה השני היתה לו ידיעה כלשהי בענייני רפואה, והחליט כי הוא נשמע להוראות הרופא רק באופן חלקי; את התרופות שהכיר לקח במינון שהוא קבע כפי דעתו, ואילו את התרופות שלא עמד על טיבן נמנע מלקחת, ואף זרה אותן לרוח. לא ארכו הימים והוא מת מחוליו.

החולה השלישי, אף הוא הבין מעט בחכמת הרפואה, אלא שבשונה מקודמו השכיל להבין כי בכל זאת הרופא הוא אומן גדול ממנו, ובקי בטיבן של תרופות טוב יותר ממנו, וכדאי לו לסמוך על שיקול דעתו. לכן למרות שלא כל התרופות מצאו חן בעיניו, הקפיד להישמע להוראות הרופא, וזכה לקום אף הוא מחוליו ולהחלים.

אומר המגיד מדובנא, הנה באמת שני החולים מילאו אחר הוראות הרופא, אולם למי מגיע השבח על כך שציית לרופא? לחולה הראשון חסר המושגים בענייני רפואה, או שמא לחולה השלישי שבאמת הבין מעט בחכמת הרפואה?

פשוט כי הצייתנות הזאת מהווה שבח רק לגבי החולה השלישי, אשר על פי תבונתו וחקירת שכלו, היה עלול להיכשל בהמרת פי רופאו ולמות מחוליו, אילו היה מסתמך על עצמו וידיעותיו. נקיטת זהירותו וצייתנותו למרות בינתו וחכמתו, היא זו שהצילה את חייו. לעומתו, החולה הראשון אין לו כל הבנה בסיסית ברפואה, ואין בכח שכלו לחקור אחר הוראות הרופא אם כדאי לו להישמע להם או לא, ולכן אין זה שבח עבורו שציית להוראות.

הנמשל, אומר המגיד מדובנא, הוא אהרן הכהן. הוא היה מבין גדול בעומק המצוות סודותיהן וטעמיהן, ולבטח העמיק דעת בעומק פנימיות המצוות בעת עשייתן. שבחו הגדול של אהרן היה, כי למרות רוחב דעתו לא פעל מאומה על פי שיקול דעתו. מעולם לא שינה. מעולם לא התפתה להסיק מסקנות כלשהן מתוך הבנתו האישית. אך ורק מטרה אחת עמדה למוול עיניו - למלא בדייקנות את רצון קונו, ופעל בדיוק כפי שנצטווה.

מזן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל העלה על נס את אחת ממעלותיו העצומות של מזן הרב מפוניבז', הגאון רבי **יוסף שלמה כהנמן** זצ"ל, שהקפיד עד מאד לא לשנות כמלוא נימה ממסורת רבותיו הגדולים מצוקי ארץ, וממה שהונהג בכלל ישראל ובעולם הישיבות מדור דור.

הרב שך פתח בקושיא המפורסמת: מהו השבח הגדול ששיבחה התורה את אהרן שלא שינה, מהיכי תיתי שישינה? והשיב, כי אם התורה אומרת שזה שבח, בהכרח צריך לומר כי היה לו נסיון גדול לשנות. מדוע? משום שמוטבע באדם רצון חזק שבווער בו לשנות, להתחדש, להתקדם. אך שבחו של אהרן הכהן היה שלא עירב את רצונו הטבעי, ולא שינה מעצמו ומדעתו מאומה, אלא עשה בדיוק כפי אשר ציווהו השם.

אך עדיין קשה, המשיך הרב שך לשאול, כיצד יעלה על הדעת שאהרן ישנה? הכיצד יש הוי אמינא לומר שאהרן יעדיף את רצונו האישי על פני רצון השם יתברך? הרי איננו עוסקים באנשים פשוטים? מדובר כאן על אהרן קדוש השם?

אלא, אמר הרב שך, הנסיון שבער בו לשנות אינו לגריעותא, כי בזה אכן אין שום חידוש, פשוט שלא היה משנה, השבח הוא שלא שינה לטיבותא!

נרחיב איפוא מעט בכוונת הרב שך, מהו הרצון שבער בו לשנות לטיבותא, בתיאור שקראתי פעם בספר נפלא שהתמקד בכך:

הבה נתאר לעצמנו את אהרן הכהן עומד לבדו בקודש פנימה בדחילו ורחימו, בתוך היכל המקדש, המקום המקודש ביותר לעם היהודי, ומתכונן להדליק את הנרות. הוא עומד מולן ומתבונן בזכות העצומה שנפלה בחלקו להאיר לפני השם יתברך במנוחת זהב, ובעומק משמעות הנרות על כלליהן ופרטיהן.

רצונו הטבעי כוסף להוסיף הדר ושלימות, ומעורר בו מחשבה ושאיפה לפאר ולייפות את המנוחה יותר ממה שנצטווה. אולי להוסיף מעט זהב על מקשת הזהב הגדולה ממנה יצרו את המנוחה. אולי להדר בהוספת גביע, פרח או כפתור נוספים. אולי לומר 'לשם יחוד' בעת ההדלקה, אולי להוסיף בגד נוסף לכבוד המעמד. אולי להוסיף דבקות מיוחדת, ולהתנוועע ברוב עוצמה, בבחינת 'כל עצמותי תאמרנה'.

אך כל הרגשות הלב הללו, בשונה ממצוות הנעשות על ידי הדיוט, אינן תואמות עם ההלכה הצרופה בתוך בית המקדש. שכן ישנה הלכה של דרך שירות. ישנה הלכה של יתור וחיסור בגדים. ישנה הלכה כיצד בדיוק אמורה להיראות הטבת והדלקת המנוחה.

כאן, מול המנוחה, עמד אהרן הכהן בגבורה יום יום, וכבש את רצונותיו הבעורים לטיבותא. את אותן רצונות זכים שבאים ממקור טהור. את אותן כוונות טהורות להדר, לפאר ולרומם את הקדוש ברוך הוא, ולא שינה מפני שההלכה הצרופה מורה אחרת, והבין בשכלו כי אין הידור גדול יותר, מאשר לקיים את המצוה בדיוק כפי אשר נצטווה, מבלי להחסיר או להותיר.

כך גם היה הרב מפוניבז', אמר הרב שך. שבחו הגדול היה שלא שינה מהקו של אבותיו ורבותיו הגדולים אף לא לטיבותא. הוא בנה

את הישיבה הקדושה, ישיבת פוניבז', כמתכונת וכמסורת היכל הישיבות המפוארים בליטא; גרודנא, מיר, וואלז'ין, ללא שום שינוי, וללא שום זיוף. לא חיפש לשכלל, להדר ולפאר יותר ממה שקיבל מאבותיו ורבותיו, מייסדי עולם הישיבות.

במשך השנים, סיפר הרב שך, כי יודע הוא באופן אישי, שכאשר הקים הרב מפוניבז' את הישיבה בארץ הקודש, הוא קיבל לא אחת הצעות מגורמים ידועים שיצרף למסגרת הלימודים בישיבה לימודי חול למיניהם. בתמורה הבטיחו לו מימון מלא של תקציב הישיבה, עימו היה יכול להחזיק את הישיבה מבחינה כלכלית בשובה ונחת כל השנים, מבלי שישתרגו על צווארו חובות עצומים. אך הרב מפוניבז' החזיק בדעתו, ודחה את אותן הצעות מפתות בשתי ידיים, ולא רצה אפילו לשמוע על כך. רצונו היה אחד ויחיד, להקים ישיבה קדושה על טהרת הקודש, ללא כל שינוי מהמסורת.

נקודה זו של שמירת המסורת, שימור ההנהגה וניחוח הוד הקדומים מהדורות שלפניו, היתה בנפשו של הרב מפוניבז', ודיבר על כך הרבה בהתפעלות.

אבי מורי שליט"א סיפר, כי פעם הזמינו את הרב מפוניבז' למסור שיחה בפני ילדי תלמוד תורה צעירים. לאחר השיחה שרו הילדים כמה ניגונים מעוררים, והרב התרגש עד דמעות. אחר כך הסביר את פשר התרגשותו: "אני מתרגש לראות כי 'נצח ישראל לא ישקר'. כשאני הייתי בחיידר בגילם לפני עשרות שנים בליטא, גם כן שרו ממש את אותם ניגונים... כלל ישראל לא מחדשים דבר! עברו שנות דור, עוד דור ועוד דור ועדיין נשאר אותו הדבר..."

שמירת המסורת במנהגים, בלבוש ובמאכלים

שמענו על גדולי עולם שהקפידו לא לשנות אף במנהגים והנהגות שונות, גם כשאנים גופי תורה, מצד 'אל תיטוש תורת אמן'. מה גם שכל מנהג שיש לו מקור קדום, כשמתחקים אחר שורשו מגלים כי יש לו מקור בהלכה.

הגאון רבי **יחיאל מיכל שטרן** שליט"א, רב בשכונת 'עזרת תורה', מספר כי דודו עמוד ההוראה מרן הגאון רבי **שלמה זלמן אויערבאך** זצ"ל, היה מרבה לומר כי כל מנהגי ירושלים בנויים על פי ההלכה, אף במלבושים ובאוכל, ולכן אין לשנות כקוצו של יו"ד מכפי איך שנהגו.

לדוגמא ציין רבי שלמה זלמן, להוכיח כי מנהגים קדומים שורש הלכתי יש להם:

מה שהנהיגו אנשי ירושלים להגיש דוקא עוגות 'לקח' בברית, מבוסס על כך שדאגו בעבר שגודלו של ה'לקח' יהיה כשיעור ברכת 'על המחיה'. גם הנהיגו כן מחמת המקפידים בשבת לקדש על לחם משנה, וכשמקדש בבית הכנסת הרי אין לחם משנה, לכן הנהיגו

לאכול 'לקח' שאפייתה שלמה כדי לקדש עליה.

ענין זה שמחלקים קוגל בקידושים בשבתות, אמר רבי שלמה זלמן, נובע מכח ההלכה שמא יאכלו הרבה עוגות ויבואו לחשש קביעות סעודה. לכן יצרו בירושלים את מאכל הקוגל, כי בזה אין שאלה של קביעת סעודה.

אציין בדרך אגב, כי הסבר זה אודות הקוגל, אומרים בשמו של מרן הגאון רבי **יוסף חיים זוננפלד** זצ"ל, רבה של ירושלים. אבל מדודי זקני עמוד ההוראה מרן הגאון רבי **יוסף שלום אלישיב** זצ"ל שמעתי, כי בכל זאת יש לחשוש לחומרא לקביעת סעודה, כי זה נכלל בגדר אפיה. כך גם מאכל ה'געפילטע פיש' שאוכלים בליל שבת, נוצר כדי למנוע מלאכת בורר שעלולים להיכשל באכילת דג רגיל.

לכן, הסיק רבי שלמה זלמן, כי אין לשנות מכל מנהג שהוא, אשר ממקור קדוש יבוא, מתוך כוונה של מניעת מכשולות והידורי הלכה. עוד סיפר רבי מיכל, כי לפני כחמישים שנה היו לו הצעות שונות לרכישת דירה בירושלים, בשכונת רמות או בשכונת גבעת שאול. הוא ניגש אל רבי שלמה זלמן ושאלו - היכן לקנות? ורבי שלמה זלמן השיב: "לרכוש בגבעת שאול", כשנימוקו עימו: "שכונה זו היא שכונה ותיקה, יש בה גם אנשים זקנים וגם צעירים, וכדאי לגור סמוך לזקנים, מהם ניתן לקבל את מסורת המנהגים וההלכה של הדורות הקודמים". נסיים באמרה נפלאה ששמעתי מהגאון רבי **אברהם יצחק ברזל** מראשי ישיבת 'מיר ברכפלד':

הגאון הצדיק רבי **נפתלי צבי ריף** זצ"ל, ראב"ד העיר קמזון בניו ג'רסי, ויושב ראש המפעל הגדול 'עזרת תורה' בארצות הברית, שמע בילדותו בעיר מולדתו 'זאג', כיצד אב מוכיח את בנו, ואומר לו כך: "ראה בני! העובדה שיש ירידת הדורות מדור אחד לדור שבא אחריו, היא עובדה מוגמרת. למשל סבי היה אדם שלא הפסיד כל חייו קימת חצות, אחר כך נהג ללמוד עד ותיקין, ואחר התפילה היה לומד כמה שעות עד ארוחת בוקר, עובד עד מנחה גדולה, ואחר כך לומד עד הערב, כך היה נראה סבי. אבי כבר היה הרבה פחות, לא קם כל לילה בחצות, אבל לפחות קם לותיקין ואחר כך לומד כמה שעות, ואני אף פחות מכך... אך דבר אחד אני מזהיר אותך בני יקירי! שלא תעשה אותי לגביך כמו 'אָלְטֶר זיידע', אל תתרחק ממני כמנין ארבע דורות, אלא תרד כמו בן מאביו..."

עלינו לשמר את מסורת אבותינו ורבותינו, לא לשנות מחינוכם, לא לשנות ממורשתם והנהגתם. כולם ספוגים בניחוח קדום, ויסודם בהררי קודש. גם אם נראה לנו כי השינוי ישכלל, יפאר וירומם, השבח הגדול ביותר הוא, אפוא, לא לשנות כמלוא נימה! "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה!"

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל
שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

ברטט ובזיע קרא את דברי אביו: לבני יקירי חמדת לבבי הבוחר בחיי עולם חיי התורה, אמנם הורשתי לאחיך את כל נכסיי ולך איפה השארתי אך את בית האוצר... אמנם דע לך בני, 'שלך גדולה משלהם', גש לאלתר לפקיד הבנק המרכזי והצג בפניו את מכתבי המצורף בזה והוא יגיד לך כדת מה לעשות, לטוב לך כל הימים. זונדל אביך

גאב"ד חרדים הרה"צ אשר אנשיל כ"ץ שליט"א באור התורה והאמונה הנשקף מהמנורה

"בְּהֶעֱלֹתְךָ אֶת הַנֵּר אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה" (במדבר ח', ב')

עין מעצם ראות את ים התלמוד הפרוס לפניו, הבבלי והירושלמי ספרא ספרי וד' חלקי שולחן ערוך לפניו כשולחן הערוך. אולם מה גדלה תמיהתו כשהבחין מיד בתוך שורות הספרים בחסרונו הבולט של כרך הראשון של סדרת הבבלי מסכת ברכות דפוס וילנא מהדורה ראשונה שיצא לאור אך לפני כשלושים וחמש שנה קודם, הוא הסיק מניה והבין כי דברים בגו, הלא מימים ימימה למד יחד הוא ואביו בכרך זה, ואיו, למה נפקד מקומו. מיד החל לחפש בחורין ובסדקין ולפליאתו מצא את אבדתו מוחבאת בסתר בתוך מגירה נסתרת, שם שוכן אחר כבוד במקום שאינו שלו. שמחתו בוטלה בשישים בתמיהתו שהתעצמה וגברה שבעתיים - מה לה לתורה שמונחת בקרן זווית מוחבאת מעין אדם באין רואים עמוק בתוך מגירת סתרים. בהדרת קודש הוציאה באהבה וביראה, ובחרדת קדושה הניחה על השולחן פתח אותה בחביבות יתירה וכמעט שלא אחזו עלפון כשגילה למולו את כתב יד אביו המנוח ז"ל המתגלגל עלי שורות הגיליון שלפניו. ברטט ובזיע קרא את דברי אביו בזה הלשון: לבני יקירי חמדת לבבי הבוחר בחיי עולם חיי התורה, אמנם הורשתי לאחיך את כל נכסיי ולך איפה השארתי אך את בית האוצר, מעט הכמות ורב האיכות... אמנם דע לך בני, 'שלך גדולה משלהם',

ברש"י למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה וכו' אמר לו הקב"ה חייך 'שלך גדולה משלהם' שאתה מדליק ומטיב הנרות. ומקורו בדברי המדרש (רבה טז. תנחומא ה).

קראקא, עיר ואם בישראל, בשלהי יומי דקייטא שנת תרע"ה בסמטאותיה הישנות של הרובע היהודי. בני העיר מתהלכים כסהרורים, ותהום כל העיר. בכל זווית מובכים את האבידה הגדולה שאין לה תמורה עם פטירתו של פרנס התורה רחים מוקיר רבנן ותלמידיהון רודף צדקה וחסד, ר' זונדל ע"ה שהיה טוב לכל ורחמיו על כל אחיו. ר' זונדל היה ממקימי אהלי התורה בקראקא ומפטרוניהם, ובצדק קנה לו בחייו שם משמן טוב.

שני בנים השאיר אחריו ר' זונדל. הבכור, תורתו אומנתו. לא פסיק פומיה מגירסא ובתורתו יגהה יומם ולילה בר אוריין ובר אורייתא, והשני, תפס אומנות אביו בידיו ושקע בעסקי המשק, בגידול פרות וחליבתן, ובזריעת קש וחציר וקצירתם, כשראשו ורובו טמונים בהררי השחת. כאשר פתחו האחים את הצוואה נחשכו עיניו וליבו של אותו אח הבן-תורה. בראותו שאביו ר' זונדל ע"ה הוריש בצוואתו את עושרו הרב בהם אחוזות פאר ורפתות בקר ובהמות שדי וכל אשר בהם לאחיו הצעיר עובד האדמה הבקיא בכגון דא, ואילו לו האח הבכור הותיר לפליטה את בית אוצר הספרים הכולל בתוכו ספרייה תורני פרטית ואוצר ספרים כללי לטובת בני העיר לאלו שחשקו נפשם בתורת משה. הבן הבכור שהכיר בטיב אביו, תמה תמיהה כפולה ומכופלת הזו תורה וזו שכרה !?, הרי כל ימיו אשר חי היה מחשיב ומוקיר רבנן בכדי להגדיל תורה ולהאדירה, ועתה ציווה לנו איפכא, אתמהא. מי כמוהו ידע והעריך את ה'ששכר' על פני ה'בולון', ועתה העדיף להעניק לאחיו העם-הארץ את רוב עשרו ואילו להעוסק בתורה לא הותיר ולא כלום.

אולם, לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי, כאשר נכנס הבן לאוצר הספרים וראה את אשר לפניו מדפים עמוסים גדושי כתבי הקודש וספרים בכל המקצועות, התמלאו ריאותיו בהבל יינה של תורה שהפיג ממנו את צעריו והשכיח את שהעיק עליו. הוא שבע

ח"ק קובע עיתים בקרקא ברח' יזופע 42. עד היום ניתן לראות שלט המנציח אשר עדיין מתנוסס עליה

גם שהרי 'אין נחמה כנחמת התורה' שעליה הכתוב אומר (תהילים יט) שהוא משיבת נפש, והיא הנחמה האמתית.

עוד י"ל שמצאנו מטמון נוסף הטמון בתוך המנורה הוא האמונה בה' - אורו של עולם, וכדאמרו (שבת כ"ב ב) מתיב רב ששת וכי לאורה הוא צריך והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו, אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל, בכל מצב ובכל עת עדות היא לישראל שבוודאי גם שם נמצא הקב"ה ומאיר לעולם כולו וליושבינו במידת הרחמים וה' אור לי.

האמונה היא יסוד לכל התורה כולה, ושקולה מצוות אמונה כנגד כל התורה וכדאמרו (מכות כד.) בא חבקוק והעמידה על אחת 'וצדיק באמונתו יחיה', ולכן הוא יסוד הכל 'ואמונה כל זאת וקיים עלינו כי הוא ה' אלוקנו' ומבעלי האמונה אין לנו תקומה. ומבהילים המה דברי הרמב"ם בזה, וז"ל (פי' המשניות ברכות ט א): 'יקר בעיני ללמדך עיקרי הדת והאמונה יותר מכל אשר אלמדהו' עכ"ל. הנשר הגדול, הרמב"ם ז"ל, ראשון לראשונים ממסדרי ההלכות והמשנה, מאור הדורות המלמד לעמו ישראל תורה ומצוות ביד"ו החזקה בספרו משנה תורה בספר המצוות ובשאר חיבוריו המהווים יסוד לכל בר בי רב להיכנס לשערי ההוראה, אומר בבהירות שללמד דברי אמונה - יקר לו יותר מכל אשר אלמדהו, יותר מכל תרי"ג המצוות, במאות פרקי ספריו, באלפי חידושי ובעשרות אלפי הלכותיו ונושאי כליהם המרובים, דקדוקי תג ותג ותילי תילים של דינים והלכותיהם, ועל כל אלו גוברת האמונה ויקרה היא מהם. נוראות.

ללמדך מעלת האמונה שהיא יסוד הכל ותכלית הכל.

ואי לכך בדין הוא 'ששלך גדולה משלהם' כיוון שהמנורה רומזת לאותה אמונה החשובה מכל, ולכן נחמו השי"ת בתורה ואמונה, מכיוון שהם גדולים מכולן.

ובאמת הני תרי מילי מעלייתא התורה והאמונה הרמוזים במנורה הינם כתר רעין דלא מתפרשין ויחדיו יהיו תמיים. וכמובא בספה"ק

ושכרך הרבה מאוד, גש לאלתר לפקיד הבנק המרכזי והצג בפניו את מכתבי המצורף בזה והוא יגיד לך כדת מה לעשות, לטוב לך כל הימים. זונדל אביך.

אחר התאוששות ניגש בסקרנות רבה לנציג הבנק הציג את אשר הציג ומיד קד לו הפקיד בשמחה ובישר לו על העושר הגדול שהוריש לו אביו - אוצר עצום, הגדול ביותר במחוז, של מטילי זהב... שלך גדולה משלהם.

כשהשכיל הָבֵן להבין שבתורתו זכה גם לגדולה החליט להקים שם לאביו ולהוסיף בתוך בית האוצר שחקוק היה בשם 'חבורה קדושה קובע עתים לתורה' גם חדר גדול אשר ישמש לבית תפילה, ומאז והיה כל מבקש את ה' יקבע בה עיתים הן לתורה והן לתפילה. עד היום, מאה וחמש שנים מאז ניתן עדיין לראות בקראקא את בניין האוצר שעדיין מתנוסס לתפארה, וחרוטה כעטרה בראשה כיתוב נוסח: ח"ק קובע עיתים לתורה.

אציין כי בעת שהותי בפעם בפעם בקראקא לצורך פיקוחי על מערכת הכשרות, נכספה וגם כלתה נפשי להיכנס לחצרות ה' של אותו אוצר הקודש ולקבוע בה עיתים לתורה, אולם מה מאוד כאבה נפשי בראותי ששועלים הילכו בה ונחלתנו נהפכה לזרים, ובתינו נהפכה לבתי מגורים לנכרים, סגורה ומסוגרת.

תורה ואמונה

הרמב"ן בפרשתן מקשה על דברי רש"י בהם פתחנו, שחלשה דעתו של אהרן שלא היה בחנוכת הנשיאים אמר לו הקב"ה, חייך, שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב הנרות, ולכאורה, הרי בעבודת המשכן היו לאהרן עוד עבודות שהיה מצווה בו יתר על הנשיאים דוגמת הקטורת ומנחות ועבודת יוהכ"פ וא"כ למה נחמו הקב"ה בנרות דייקא. גם יש להוסיף על קושינו, מה שאמר לו שלך גדול"ה משלהם במה גדולה הדלקת הנרות מהקרבת הקרבנות.

אלא יש לומר ולתרוץ שמצינו במנורה מעלה יתירה שהייתה טמונה בה. דהנה ידוע שמנורה מרומזת לתורה דכתיב (משלי ו כג) כי נר מצווה ותורה אור, ומטעם זה הרגיל בנר הוי"ן ליה בנים תלמידי חכמים. כך גם ז' קנים שבמנורה מרומזים לתורה ע"ש חצבה עמודיה שבעה (שם ט א), שהוא התורה שיש בה ז' ספרים (חומש במדבר מחולקת לשלשה ספרים עד ויהי בנסוע. ויהי בנסוע. ומשם ואילך. רש"י וילקוט שמעוני שם, ויסוד דבריהם בגמ' שבת). וששינוי במשנה (פאה א א) ותלמוד תורה כנגד כולם ששקולה לימוד התורה נגד כל שאר התרי"ג מצוות, אם כן הוא הדין נרות המנורה הרמוזים לתורה ג"כ גדולים משאר כל המצוות וקרבת הנשיאים ביניהם. ולכן לזאת הייתה נחמתו של אהרן בנרות דייקא שבדין הוא ששלך גדולה משלהם.

מה גם הרי מקרא מפורשת הוא חשובת התורה לעומת עבודת הקרבנות כלשון הכתוב (שמואל א טו כב) החפץ לה' בעלות וזבחים כשמע בקול ה' הנה שמע מזבח טוב להקשיב מחלב אילים. הרי שהתורה ובתוכה המנורה הרומזת לה חשובים טפי מהקרבת עולות וזבחים, ויש בה נחמה נכונה על חסרון הקרבנות בחנוכת המזבח. מה

טהורה ואור התורה גם יחד עד שיהיו שלהבות ישראל עולים מאליהם לעבודת הבורא ברוך הוא, באור המנורה היה אהרן הכהן הגדול מאיר לארץ ולדלים עליה באמונה ובתורה ובהם היה מטיב את הנרות - נשמות בני ישראל 'נר ה' נשמת אדם', הזריח בהם אורה ותורה שיהיו מאירים אל מול פני המנורה הטהורה דא היא אורו של עולם בלבבות בוערים באש קודש.

ובזה יש להוסיף עוד ולפרש את מה שאמר לו ה' חיי"ך שלך גדולה משלהם, היינו שהדבר הזה של 'תורה ואמונה' צריך להיות יסוד גדול שבו יתחזק האדם בכל ימי חייו, ומבלעדי זאת חיו אינם חיים.

(נעתק משיחה של גאב"ד חרדים)

דהא בהא תליא דעל ידי לימוד התורה זוכה האדם לאמונה בה' שהמאור שבה שמחזירו למוטב לראות באור ה', וכך גם להיפך כפי גודל אמונתו בנותן התורה כך יתרבה תורתו ומאי טעמא 'אנכי' ו'לא יהיה לך' מפי הגבורה שמענום כיוון שלא שייך שיזכה האדם לתורה מבלעדי אמונה באנכי ה' וכן להיפך לכן נאמרו שניהם מפי הגבורה, ולא בכדי מרומזים הני תרי יחד במנורה שהרי וילכו שניהם יחדיו, ולכן נחמו בנרות שיש בהם אלו השנים. והוא זה שאמר רב נחמן בר יצחק (שבת סא.) ירא שמים יוצא ידי שניהם, וזהו אהרן שהיה מקיים שניהם כאחת בעת הדלקת הנרות.

וזה היה עבודת אהרן הכהן בהעלתו את הנרות היה מטיב ומדליק עמם גם את לבות בני ישראל לאביהם שבשמים באמונת ה'

אני מסיים את מלאכתי ואז מבטי נופל על הדופן הכפולה שבמכסה המזוודה, אולי נשאר שם מסמך חשוב כלשהוא, אני מהרהר. אני ממש בתוך התא ומוציא מעטפה חומה שלפליאתי הרבה היא נושאת את שמי לכבוד הר"מ המסור הרב...

סיפור מדהים של השגחה פרטית בימינו אנו

מאת: הרב יהושע לייבוזון

"וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יִיטֵב ד' עִמָּנוּ" (במדבר י', ל"ב)

שמי יעקב. אני גר בלונדון בשכונת סטמפורד היל. בערב שבת פרשת בהעלותך תשע"ט, היה ראשי תפוס. ידעתי שהשיר "לכה דוד לקראת כלה", עומד להתקיים במשפחתי על האופן של המשל. היו לי שלוש הצעות שידוכים לבתי היקרה שתחי, וכולם עשו רושם מצויין. הייתי נבוך ומבולבל, לא ידעתי להחליט מזה מביניהם הוא המתאים ביותר, וכך נכנסתי לשבת קודש.

היה פרט נוסף שטרד את שלוותי. נשמע קצת מוזר ביחס לשמחה הגדולה שעמדה לפקוד את מעוננו, אבל כאשר דמיינתי את הרגע הזה שבו נשתה לחיים, זכרתי שאז יגיע הזמן לשלם לשדכן את המגיע לו, ואין לי שום מושג מהיכן להביא את הסכום הדרוש. השידוך לא יתעכב בגלל עניין פעוט כזה, ואם השידוך ייגמר לפני שיהיה לי כסף ביד, אאלץ ללוות ממישהו.

ואני אינו לווה כספים, ברוך השם יתברך, אני חי בצניעות, כשיש לי כסף - קונה, וכשאין - אין. בני ביתי למדו להסתדר, ואני את השתדלותי עושה להביא טרף לבני בתי. עכשיו, עם השידוך הקרב, הבנתי כי כמויות הביטחון שצריך לגייס כדי לעבור את התקופה הזאת, הם ברמה אחרת לגמרי מזו שהורגלתי בה עד עתה. הלחץ תפס אותי, בעיקר על הספק באיזה שידוך לבחור, וגם על דמי השדכנות. לא הכרתי את התחושה הזאת, ותהיתי על עצמי, איך יתכן שבשעה שכולנו מרוגשים מהעומד

להתרחש אני נתפס לפכים קטנים. איפה כל מה שידעתי עד היום? איפה כל משפטי האמונה ופסוקי הביטחון? עלי לאסוף אותם מחדש, ולהקשיב להם כמו לא שמעתי מעולם.

וזאת היתה ההארה הראשונה שברצוני לספר עליה. באותו שבת התארח על שולחני בחור צדיק שיד ושם לו בספרי קודש ובסיפורי צדיקים, פה מפיק מרגליות. האורח הזה, כך חשבתי, נשלח אלי במיוחד משמים, לחזקני בזו השעה.

"בוא נדבר על העניין של ביטחון בהשם, ביקשתי מהבחור, "אני צריך חיזוק".

הבחור נענה לאתגר, וכמו תמיד, גם הפעם הוא מצד מיד סיפור

עיני הוצפו דמעות. בשום שלב לא יכולתי לדמיין שככה יתגלגלו הדברים, מעולם לא קיבלתי מתלמיד אפילו רבע מהסכום הזה. ריבנו של עולם דאג לי, ארגן לי, סידר לי את כל הסכום שאני צריך בדיוק בזמן!

בימים הבאים התבהרה התמונה, וכבר ידענו לאיזה שידוך הקב"ה מוביל אותנו.

ביום חמישי י"ז סיון, בסיעתא דישמיא, עמדנו לברך על המוגמר, וכשנודע לי שהשדכן גם אמור להופיע במסיבת האירוסים, התפללתי שוב להקב"ה במילים אלו: איני יודע באיזה מדרגה של ביטחון אני, אבל רצוני להיות בעל ביטחון, אנא, אינני רוצה ללוות, תעזור לי שלא אצטרך להגיע לזה. והתחננתי מעומק הלב: נא, ריבנו של עולם, קח את מקצת הביטחון שאני מסוגל להעמיד לפניך, ויהא חשוב בעיניך כאילו בטחתי בך בשלמות. בשעה שמונה וחצי שערב עמדתי לצאת מהבית לכיוון תחנת האנדער גראונד 'זו הרכבת התחתית הלונדונית' שתוביל אותי לאזור גולדרס גרין, לבית החתן למסיבת האירוסין, אלא שאז נזכרתי במצווה שלי.

בישיבה בה אני משמש כ"מ, לומד בחור חשוב. הבחור הזה פרוש מענייני העולם הזה. שום דבר הוא אינו מסדר לעצמו, היו כאלה שניסו לעזור לו ולכוון אותו להסתדר, אבל אני, רוח אחרת היתה עמי. אמרתי לעצמי, שתהא זו זכות עבורי לארגן לו את הדברים. בסופו של דבר, אי אפשר לדעת מה יקרה בעוד ארבעים שנה, ואפילו רק בעוד עשרים שנה. שמו של הבחור תמיד לצאת ברבים לגאון ולתפארת, כתלמיד חכם מובהק אשר שם לילות כימים בלימוד התורה, ואני עוד עשוי להיות זה שיספר בהתרגשות כי זכיתי להציע את מיטתו בישיבה... גם את בסופו של דבר ישאר הבחור אלמוני, הרי שאין סיבה לעצור אותי מהדמיון המבורך הזה, שיש בו לבחור הן הטבה גשמית והן הטבה רוחנית, שכן כאשר חושבים טוב על השני, הטוב שבו צף ועולה למעלה, וזה משפיע עליו למעשה.

בשבועיים האחרונים, לא חש הבחור בטוב ולא היה בישיבה. בבוקר התקשר אלי אביו של הבחור והוא סיפר לי שבעז"ה היום

רבי אשר פריינד זצ"ל בנה כמה בניינים ברמות, והיה צריך לשלם מקדמה של שני מיליון שקלים מזומנים לקבלן. לא היה לו שום מושג מזהיכן להשיג אותם, והוא הלך להתבודד ולבקש ממי שהכל שלו, שיתן לו. עמד וביקש הפציר והתחנן, ופתאום שינה את טעמו. נעצר מתחננוני, ועשה חשבון כזה: הרי אינני צריך להביא היום את הכסף. תאריך התשלום יחול רק בעוד שלושה ימים, אז מה קרה לי היום? מה פתאום אני מודאג כל כך? הרי אם יהיה לי היום את הכסף הלא אפקיד אותם בבנק, וכי אני סומך על הקב"ה שהבנק שלו עובד טוב לפחות כמו הבנק שלי?

הרי ברגע שאצטרך, הוא ישחרר לי את הסכום! "ריבנו של עולם", קרא ר' אשר פריינד מעמקי לבבו, "אני רוצה לסמוך עליך!!! תחזק אותי בביטחון גמור!" מרגע זה ואילך שוב לא התפלל על שני מיליון שקלים, אלא על מצרך יקר בהרבה. הוא ביקש על ביטחון, שהקב"ה יחזק אותו ויטע בקרבו את התחושה האיתנה כי הוא סמוך ובטוח בחסדו יתברך. כך התפלל במשך כמה שעות!

למותר לצין שביום שהוא היה צריך את הסכום, הגיע אליו כל הכסף באורח פלא.

הסיפור חיזק אותי מאוד. השבת, מקור הברכה, עברה עלי התרוממות גדולה. התענג על השם- ויתן לך משאלו ליבר. ביום ראשון שיניתי כיוון בתפילת 'אתה חונן'. במקום לבקש שיחונן אותי בדעת להחליט באיזה שידוך לבחור, התפללתי מעומק הלב שיחונן אותי שאדע ואבין שאני עומד לגמרי מהצד, והקב"ה מוליך אותי לשידוך הנכון. בקשה נוספת ביקשתי בברכה הזו, שהשם יתן לי את השכל הישר, לדעת עד כמה אני צריך להשתדל להשיג את הכסף לתשלום לשדכן.

נכון שאני מתפלל ומבקש מהקב"ה שיחזקני בביטחון, אבל איך אדע מהי דרגתי ומה אכן נדרש ממני? קראתי לאחרונה במאמריו של המשפיע רבי צבי מאיר זילברברג שליט"א, ששמע מחתנו של האדמו"ר מתולדות אהרון זצ"ל, שחמיו זצ"ל הוציא ספר על אמונה, ורצה להוציא גם ספר על ביטחון. הוא כבר כתב את הספר, אך לבסוף, לא הוציאו לאור. הוא הסיבר זאת בכך שאנשים יכולים לטעות בענייני ביטחון. זהו דבר מסור ללב, וכל אדם צריך לעשות השתדלות לפי מידת הביטחון שיש לו. קשה לקבוע את הגבול הדק שבין השתדלות רצויה שהיא מצווה, לבין איש השתדלות יתרה. לפעמים אדם משאיר את בני ביתו רעבים בתואנה שהוא בוטח בהשם שישלח לו את מזונו ללא השתדלות, כאשר האמת היא שהוא בסך הכל מתעצל. להוציא ספר לרבים, ולקבוע כללים מתאימים לכולם, זה דבר בלתי אפשרי.

ומפני שאכן אין ספר כזה, ואין מי שיעמוד ויפסוק לי בצורה מפורשת כמה עלי להשתדל עמדתי ופרשתי תחינתי לפני המגן לכל החוסים בו, שיחונני דעה בינה והשכל, ויכוון אותי להתנהג באופן הנכון לי, כרצוני יתברך.

שבמכסה המזוודה, אולי נשאר שם מסמך חשוב כלשהוא, אני מהרהר. אני ממשש בתוך התא ומוציא מעטפה חומה שלפליאתי הרבה היא נושאת את שמי לכבוד הר"מ המסור הרב... ומה במעטפה? 2,000 יורו! לא פחות ולא יותר. עיני הוצפו דמעות. בשום שלב לא יכולתי לדמיין שככה יתגלגלו הדברים, מעולם לא קיבלתי מתלמיד אפילו רבע מהסכום הזה. ריבנו של עולם דאג לי, ארגן לי, סידר לי את כל הסכום שאני צריך בדיוק בזמן! היה לי די כסף לשלם לשדכן, לקנות ש"ס לחתן, ואף לקנות מתנה לכבוד ה'תנאים' שיתקיימו בקרוב. טאטע זיסער! אין עסק טוב יותר מלבטוח רק בכך. תן לי את הכוח והשכל לסמוך עליך תמיד!

(מתוך עלון השגחה פרטית, עלון מס' 29)

הערב יחזור הבחור לשיבה, וביקש לי שאעזור לו להתארגן. הדבר פרח מזכרוני. בדיוק כשהייתי בדרך לרכבת נזכרתי בכך, ידעתי שאם לא אסדר לו מקום לישון, הוא פשוט יישן על ספסל. נלחמתי עם עצמי, אם לפנות ימינה או שמאלה, לכיוון התחנה או לכיוון הישיבה, ולבסוף החלטתי שעל המצווה אני מוותר בשום אופן. הלכתי לכיוון הישיבה ומצאתי את הבחור עייף ויגע. כיוונתי אותו אל החדר שלו, פתחנו את המזוודה וסידרתי לו את חפציו. יש בגדים שצריך לתלות בארון, יש חפצים שחשוב להניח במגירה, ויש כמה פריטים שצריך לקפל ולהניח על המדף. תוך זמן קצר היתה על המזוודה מאורגנת יפה בחדר.

אני מסיים את מלאכתי ואז מבטי נופל על הדופן הכפולה

תוך כדי שהוא מביא את הספרים לשולחן, שמע הגר"א גניחובסקי את שיחת רעייתו הרבנית עם השכנה, וכהרף עין נטל את שפופרת הטלפון, והתקשר לכמה שכנים שהכיר. עד מהרה מצא את השכן שברשותו זוג הנעליים הדרוש...

ומדוע חשש הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל מפני הפיכתו לפרופסור?

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

והאיש משה עניו מאוד (י"ב, ג)

לכולנו, כל מי שמסתובב בעולם, יש הרבה שאיפות, רצונות ומאווים. אנשים שואפים להיות תלמידי חכמים, רוצים להיות גם בעלי חכמה ותבונה בכל התחומים, להיות מוערכים, לזכות בנחת יהודית, להיות בריאים ועשירים. אנשים רוצים להיות מוגנים בשמירה עליונה שמימית מפני כל מרעין בישין הקיימים בעולם, וגם גיבורים ורבי כח, מוצלחים, משכילים ומאושרים.

רשימת השאיפות היא ארוכה, הקושי הוא במימושה. כמה קשה לממש כל שאיפה ורצון, כמה השקעה נדרשת כדי להגיע לכל הישג קטן. כולנו מחפשים את הדרך הבטוחה, הקלה והמבטיחה, נוסחת קסם שכזו שתפתח בפנינו את השערים כולם - רוחניים וגשמיים כאחד, ותוביל אותנו להגיע להישגים, למימוש השאיפות, להצלחה הנכספת. האם יש דרך כזו? האם יש מפתח מאסטר שפותח את השערים כולם?!

התגלית היא שיש דבר כזה. יש דרך חיים שאם הולכים בה, ערך נעלה שאם פועלים לאורו, מידה שניתן לקנותה ולנהוג על פיה, שמבטיחים את מימוש היעדים הללו, את מכלול השאיפות שלנו. לערך הזה, למידה הזו, יש שם: מידת הענווה.

מידת הענווה אינה התכחשות להישגים אליהם הגענו, או שלילת המעלות בהן זכינו. משה רבינו - שפרשת השבוע שלנו מכתירה אותו

כעניו מכל האדם, ידע גם ידע כי הוא מנהיג ישראל, ומי שבורא עולם משוחח עמו כדבר שגרתו. הוא גם ידע על צדקות ופרישותו, והכיר בכך שהוא גדול הנביאים מאז ולעולם. ודווקא לכן - - - משה רבינו היה עניו. ענווה - היא לדעת שכל מעלה שיש לך - היא לא שלך. כל הישג שהגעת אליו - הוא לא בזכותך. כל יעד שכבשת - זה לא בגבורתך. בין בהישג רוחני כביר ובין בהצלחה גשמית פעוטה, ענווה - בהגדרתה - היא ההכרה שאין זה מכח האדם, אלא מתנת שמים. לענווה יש צורות ביטוי רבות, אבל ראשיתה היא בשינוי החשיבה האישית, בחידוד התובנה שכל הישג אינו אישי!

ברגע בו יושב האדם לבדו, והוא עורך את מאזן הצלחותיו והישגיו, כאן מקום הענווה. ענווה היא להבין שהידיים אינן שלי, המוח המבריק הוא לא בגללי, החכמה שיש לי אינה בזכותי, והרגליים בכוחן רצתי למרחקים אינן רכוש. כל הישגיי - הכל מתנת שמים. ואני לכשלעצמי - מה אני? מה חיי? האם אני חכם לולא נתן בי בורא עולם חכמה? האם אני גיבור לולא קיבלתי כוחות ממעל? האם יכולתי לראות, לשמוע, להחכים, להתעשר ולהתאשר - לולא ה' נתן לי הכל?

זוהי ענווה, זו משמעותה. הכרה בכך שכל מה שיש לי הוא מאבא שבשמים, הוא נתן לי את הכל. את העניים שרואות למרחוק, את המוח שמעבד מידע, את האוזניים ששומעות, את הידיים שפועלות, את הנשימה שנותנת חמצן. הכל הוא ממנו, אני בסך הכל גוף זעיר, בורג פצפון במערכת. כשם שאני מה שאני - יכולתי להיות מישהו אחר לחלוטין, נטול כל הישג ומאופס מכל הצלחה. מי שעשה את ההבדל - הוא מלך מלכי המלכים, אני פשוט כלום!

ומי שמחדד את התובנה הזו במוחו, מי שמטמיע אותה בתהלוכות חיו - הוא עניו. וענווה - היא נוסחת הפלא המבטיחה הישגים כבירים בכל תחומי החיים, כפי שמגלה הרבינו יונה בפירושו לפסוק 'עקב ענוה יראת השם, עושר וכבוד וחיים':

הלא בערכים המנויים כאן, יש את כל הישגי החיים החשובים: יראת שמים, עושר, כבוד - הניתן רק לאנשים חכמים, וחיים - הבריות, אריכות ימים. ארבעת הערכים הללו מקפלים בתוכם את כל מה שאדם זקוק לו לצורך חיים מאושרים, וארבעתם - מגיעים בעקבות ענווה, כי היא נוסחת הפלא שמבטיחה אותם, מפתח המאסטר שפותח את שעריהם!

אם אנו רוצים להגיע להישגים בחיים, רוחניים כגשמיים, כל מה שעלינו לעשות הוא לסגל לעצמנו את מידת הענווה, להכיר בכך שאנחנו לא 'כאלה' חכמים ונבונים, 'כאלה' מוכשרים ומצליחים, 'כאלה' גיבורים ורבי עוצמה. כל מה שיש לנו ניתן לנו במתנה מבורא עולם, וככל שנכיר בכך - ייקל עלינו להיות ענווים באמת, בלי לזלזל במה שהשגנו ובלי להפחית מהאושר לנוכח הצלחותינו, ובכל זאת - לדעת שזה לא משלנו, זה משל בורא עולם!

הבה נאמץ את דרך החיים של הענווה, נבין שהעובדה שאנחנו מוצלחים בתחומנו - אינה הצלחתנו, אלא קביעה שמימית רוחנית, שיכולה להשתנות בכל רגע. לפיכך, הבה נראה את עצמנו כשווים בין שווים, ננהג בכבוד וברגישות כלפי כל אדם, נכבד וניתן יחס אוהד לכל יהודי באשר הוא. ננסה לעזור לכל אחד, לחייך לכל אדם, להעניק סיוע לכל מבקש - בלי להתנשא, בלי להתפאר, בלי להתייחר. כי הענווה - היא המפתח לחיים מאושרים באמת!

ארוחה בהמתנה...

היה זה בבוקרו של יום י"ג בניסן, היום שבערבו בודקים את החמץ. בכל בתי ישראל שוררת תכונה רבתי לקראת החג המתקרב, הכל עסוקים וטרודים בנקיונות וקניות אחרונות. הגאון רבי ישראל גרוסמן זצוק"ל - ראש ישיבת פינסק קארלין, שהיה באותה עת בחור צעיר, נכנס לבית כנסת מקומי וביקש ללמוד בו.

עד מהרה פנו אליו הגבאים, והסבירו כי בשעות אלה מנקים את בית הכנסת לקראת החג, והוא מתבקש לחפש בית כנסת אחר ללמוד בו. הבחור הצעיר יצא ופנה לבית כנסת אחר, אך עוד טרם כניסתו גילה כי נחל מים שוצף עיגולי קצף לבן יוצא משעריו - מה שאומר שגם בית כנסת זה בעיצומה של מלאכת הנקיון. לפיכך הבחור פונה גם ממנו, ובאין בית כנסת נוסף בקרבת מקום - הוא מביט אנה ואנה, לחפש מקום ללמוד בו.

לפתע הוא מבחין בביתו של גדול הדור, הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל. 'ניחא', מהרהר הבחור, 'אעלה לביתו של הגאון בינתיים, ואשוחח עמו בדברי תורה!' - שש על ההזדמנות. הוא מגיע אל הבית, נוקש בדלת, ורבי איסר זלמן מקבל את פניו בברכה ובחיוך רחב, ומזמינו להיכנס.

הבחור הצעיר נכנס, וכשנשאל לפשר בואו - הסביר כי בא לדבר בלימוד עם הגאון. 'נפלא!' - שש הרב מלצר כמוצא שלל רב, ומיד שקעו השניים בדיון ער בסוגיות חג הפסח ובמצוותיו השונות. בזווית עינו הבחין הבחור כי על השולחן מונחת פרוסת לחם ולצידה כמה מומרים וכוס קפה, אך הואיל והיו שקועים בדיון לימודי עיוני - לא שת לבו לכך שכנראה הגאון בעיצומה של ארוחת הבוקר...

חולפת שעה, וגם יותר. שעת חצות היום הגיעה, ולפתע נכנסה הרבנית הביתה - שבה מקניות בשווקי העיר לקראת החג. עם כניסתה, הבחינה כי ארוחת הבוקר שהכינה מוכנה על השולחן וטרם נאכלה, ושאלה את בעלה הגדול לפשר הדבר. ורבי איסר זלמן, בענווה אופיינית, השיב בפשטות:

'הלא נכנס לכאן בחור בן תורה, לשוחח עמי בלימוד. איך יכולתי להפסיק באמצע השיחה עמו?!' - - -

'והרי' - שבה הרבנית והקשתה - 'היה ניתן לומר לבחור כי ימתין קמעא כמה דקות, עדי יסיים הרב את ארוחתו! הלא בטוחני כי הבחור היה מסכים לכך, להמתין כמה דקות כדי שהרב יסיים את הארוחה ותוכלו לשוחח בלימוד בנחת!' - אמרה הרבנית, כשהבחור מהנהן בראשו...

'אכן כן', חייך רבי איסר זלמן, 'וכי אני פרופסור נכבד שיש להמתין לו? הגיע הבחור, ביקש לדבר עמי בלימוד. מהיכן תהא לי התעוזה להורות לו להמתין?!' - - -

את הסיפור, שהובא בספר 'לב ישראל', סיפר גיבור המעשה - הגאון רבי ישראל גרוסמן זצ"ל בעצמו, והוסיף: 'האמת היא, שאינני סולח לעצמי על שהעזתי לעכב את גדול הדור מסעודתו, על שבגללי התעכב רבי איסר זלמן מלאכול. לו הייתי יכול להשיב את הזמן לאחר - בוודאי שהייתי מקדיש תשומת לב כדי להבין שהרב אמור לאכול עכשיו, והייתי מציע מעצמי להמתין. ובכל זאת - הדבר היה כדאי':

כי יותר מכל מה שלמדתי באותה שיחה עם הרב מלצר - למדתי מהי ענווה. מהי פשטות. כיצד גדול הדור, רבי איסר זלמן מלצר שכל עולם היהדות רועש ממנו, שספריו 'אבן האזל' הפכו לאבני יסוד, והוא מתחייך בפשטות ומגחך על הרעיון שמישהו יצטרך להמתין לו, ואפילו הוא בחור צעיר...

וללמדנו בא: לא רק שענווה לא מקטינה את האדם - היא מגביהה את קומתו שבעתים. הנה כי כן, גאון הדור לא העלה בדעתו לבקש מבחור צעיר להמתין, פשוט כי לא העלה על דעתו שהוא במעלה יתירה ממנו. כי כשאדם עניו באמת - יחסו לזולתו משתנה, מסירותו לאחרים גואה, נכונותו כלפי יהודי זר - צעיר כמבוגר מתעצמת. הבה נאמץ את המסר הנפלא הבוקע מהסיפור. אדרבה, ככל שאנו גדולים, חשובים, נכבדים יותר - כך כדאי לנו לאמץ את מידת הענווה, להתמסר לכל יהודי בלי להתנשא עליו, לפעול למען הזולת בלי להתייגר עליו. ענווה - היא הגדלות האמיתית!

הגאון הזקוק ל'גאון'...

מדי יום ביומו, היה הגאון רבי משה הלברשטאם זצ"ל משכים קום לבית המדרש, להתפלל במניין הקבוע. כשם ששעת התפילה ומקומה היו קבועים, כך - פחות או יותר - היו המתפללים קבועים אף הם. והנה, ביום מן הימים הוא מבחין באורח חדש שהגיע למניין, ולאחר התפילה - כדרכו להקדים שלום לכל אדם - פנה אליו הרב הלברשטאם בלחיצת יד חמה ובברכת 'שלום עליכם' לבבית... הרב נכנס עמו בשיחה, ודי מהר הבין כי האיש שלפניו אינו בריא בנפשו. הלה דיבר גבוהה גבוהה על מעלותיו הנפלאות וחכמתו המרובה, כשניכר גם ניכר כי האיש פשוט סובל ממחלה לא עלינו. עתה, כשהרב הלברשטאם פנה אליו ושוחח עמו בנעימות, החליט האיש כי בשלה השעה להרצות את חוות דעתו המקצועית בכל תחומי החיים, והחל מסביר לרב מה דעתו על הכלכלה ומדיניות החוץ, על הפוליטיקה וחדשות אמש, ועוד ועוד...

והרב הלברשטאם, שכל הנושאים הללו גם יחד לא עניינו אותו כקליפת השום, עמד והאזין ברוב קשב, מביע התעניינות והתפעלות מה'חכמה' הרבה הגלומה באיש שלפניו ובתובנותיו. והאיש לא נחה דעתו, ולאחר שסיים להרצות את משנתו הסדורה בנושאי חולין, פתח והחל להרצות משנה סדורה לא פחות בסוגיות הש"ס ובפרשת השבוע, כשהוא מדבר רחוק ממין העניין ובכל זאת הרב הלברשטאם מקשיב לו ומתפעל ממש מ'חידושו' הגאונים...

אכן כן, מני אותו יום הבין הלה כי הגיע אל המנוחה ואל הנחלה. שנים רבות הוא מחפש מישהו ש'יעריך' את תבונתו הרבה ויקשיב למאמריו המחוכמים, ועתה מצא את האיש הנכון. הוא החל הקפיד לבוא ולשוחח עם הרב מדי בוקר, כשהרב מודה לו, מחמיא לו, ומבקש לוודא כי יבוא גם מחר...

בהמשך, כשהבין הרב כי הלה חסר מקום אירוח בשבת, פנה אליו ואמר: 'הלא וודאי כבודו יואיל לסור אליי, ולסעוד על שולחני את סעודות השבת! כך נזכה ליהנות מצוף אמריקאי מדי שבת בשבתו, ויותר מזה: הלא בתפקידי כרב, מוטל עליי לומר דברי תורה בסעודה שלישית לכל הקהל, ולא תמיד יש לי רעיון יפה לומר. עתה, בזכותך, יהיה לי תמיד מה לומר, פשוט אצטט מדבריך המאירים!'

הלה לא ידע את נפשו מאושר, ושש ושמח על ההזדמנות. עתה, משניתנה לו הרשות ואדרבה - הרב ביקש ממנו לסייע לו להכין דרשה לסעודה שלישית, לא היה מאושר ממנו. ברוב עיוז וגבורה

התייצב לסעודת השבת, ולכל אורך הסעודה היטיב להסביר אמרים 'נפלאים' על פרשת השבוע, 'מצייד' את הרב באמרי חן לקראת הדרשה בסעודה שלישית...

ויהי באחד הימים, הכביד עליו החולי בו לקה, והוא נשלח לאשפוז. ימים ושבועות ארוכים נעדר מבית הרב, ובשובו - צהל לקראתו הרב כמוצא שלל רב: 'הלא תבין, שכל תקופת היעדרותך התקשיתי כל כך למצוא רעיון יפה לסעודה שלישית! ברוך בואך בצל קורתך!' - שש הרב לעברו ושם להאזין לו בקשב...

סיפור מופלא זה, שפורסם בגילון 'תורני-המבשר', מאיר ומחדד עד כמה הענווה היא תנאי יסודי להשלמת בניין אישיות האדם, עד כמה הגאווה וההיירות מרחיקות כל סיכוי לכך. הנה כי כן, אותו גאון שרבים כל כך צעדו לאורו ונהגו לפי פסקיו, לא ראה כל פחיתות מעמד או נמיכות קומה בהאזנה לאותו הלך זר ומוזר, ואדרבה - שש ושמח להעניק לו תחושת חשיבות כשווה בין שווים...

הבה נאמץ את הגישה הזו, להתייחס לכל אדם בכבוד ובהערכה, מתוך הבנה שאיננו בעלי מעמד מיוחד או רם ונישא, ההיפך - כולנו אנשים, צנועים, ענווים, מכבדים כל אדם באשר הוא אדם. רק כשאדם מפנים אל לבו את הענווה, רק כשהוא מחדד בנפשו את ההכרה שאינו בעל מעמד עילאי על סובביו - הוא יכול להתפתח ולצמוח, להעצים את אישיותו ולהגיע לכל הישגיו הנשואים!

מאתר הנעליים לתחפושת...

היה זה במוצאי שבת זכור, בשעת ערב מוקדמת יחסית. השבת יצאה זה מכבר, גביע ההבדלה כבר הושב לארון, והגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל שמח לארח בביתו את החברותא שלו במוצאי שבתות, עמו נהג ללמוד בקביעות מדי שבוע. על השולחן כבר הונחה ערימת הספרים לקראת הלימוד המשותף, ואז שמע רבי אברהם את רעייתו הרבנית משוחחת עם אחת השכנות, השואלת אם אולי יש לה זוג נעליים לבנות, מס' 24...

מה קרה? ובכן, היום שלמחרת הוא יום מסיבות הפורים בבתי הספר, ובכל בתי ישראל שוררת תכונה רבה - להתאים את התחפושות השונות. זה זקוק לכתר ואחר לציץ של כהן גדול, וגם בקרב הבנות - זו צריכה תחפושת של אסתר המלכה וזו משלימה את השרביט של הנסיכה. ובמקרה זה - להשלמת התחפושת של בתה, היתה השכנה זקוקה לנעליים במידה 24, והדבר דחוף למדי - שכן המסיבה היא מחר בבוקר...

הרב גניחובסקי, תוך כדי שהוא מביא את הספרים לשולחן, שמע את שיחת רעייתו הרבנית עם השכנה, וכחרף עין נטל את שפופרת הטלפון, והתקשר לכמה שכנים שהכיר. עד מהרה נמצא השכן שברשותו זוג הנעליים הדרוש, והרב גניחובסקי צהל כשבישר לרעייתו הרבנית: 'נא הודיעי לשכנה שלמשפחת ג. מהבניין הסמוך יש נעליים מתאימות, והם מוכנים להשאילן בחפץ לב!' - אמר הגאון, ושקע אל סדר הלימוד עם החברותא כאילו לא קרה דבר...

סיפור מופלא זה, שמובא בספר 'ויאמר הנני', פותח לנו צוהר לענווה אמיתית - שאינה אלא גדלות בלתי נתפשת. אותו גאון, שכל דקה

וארטים לפרשת השבוע

ח. ג. ויעש כן אהרן. אומר רש"י להגיד שבחו של אהרן שלא שינה. ידועה השאלה מדוע שינה אהרן מצינוי ה', ומה השבח שלא שינה? וי"ל ע"פ מה שמובא במגילה כא': בעניין ג' קרואים בקריאת התורה שביים חול מבואר שם בגמ' שלכל אחד יש עדיפות על השני, לראשון בגלל שהוא הראשון והוא הכי חשוב. לשני יש עדיפות בגלל שמצינו במנורה שהנר האמצעי הוא החשוב כי כולם מכוונים אליו, והשלישי ג"כ הכי חשוב כי מעלין בקודש ואין מורידין. וא"כ י"ל כשהאחרן הטיב את הנרות הוא כיוון את כולם לנר האמצעי ע"פ ציווי ה' ועי"ז הוא מראה שהשני חשוב מכולם והוא בכך מוריד את ערכו כי אהרן הכהן עולה ראשון לתורה ועי"י פעולתו הנוכחית הוא מגלה שהראשון פחות חשוב ורק האמצעי חשוב ואעפ"כ אהרן עשה זאת וזהו מלמד שלא שינה. חנוכת התורה.

ח. ח. ולקחו פר בן בקר וגוי ופר שני בן בקר תיקח לחטאת. פרש"י שהפר הראשון היה עולה וכו' והוא קרבן ציבור בע"ז. ויש להקשות (כה"ק הגמ' בזבחים פט:) הא רש"י בויקרא ה ה הרחיב טעם שחטאת קודמת לעולה משום שקודם מרצים אח"כ נותנים מתנות ולא להיפך, וא"כ קשה למה כאן הקדים מתנות (עולה) לריצוי (חטאת)? וי"ל דהנה איתא בתידושין שמחשבת ע"ז הקב"ה מכפרת למעשה, ועולה כידוע מכפרת על המחשבה, וכפרה צריך רק בע"ז שרק אז נאמר שמחשבה כמעשה, וכאן נתינת העולה הוא על ע"ז ולכך כיוון שהעולה כאן מכפרת לכן נותן זאת קודם החטאת, וזה מה שכותב רש"י ולקחו פר בן בקר והוא עולה שהוא קרבן ציבור לע"ז.

ט. א. וידבר ה' אל משה בשנה השנית לצאתם ממצרים. וברש"י שזאת השנה היחידה שהקריבו פסח במדבר. והקשו בתוס' קידושין לו: מה הטעם שהקריבו רק באותה השנה? ועי"יש. ועו"ש. אומר הסטופלער, שקרבן פסח חייבים רק מי שיש לו קרקע בארץ ישראל, ובשנה השנייה זה היה נקרא שיש להם קרקע בא"י שהיתה מוחזקת להם מאבותיהם דאר"י מוחזקת מאבותיהם, מלבד קנין פירות שעדיין לא היה להם, ואף שעדיין לא נכנסו לארץ, היו רשאים לכבוש אותה והקב"ה הרי הבטיח שיכבשו, וקיי"ל כל שבידו הוי דבר שבא לעולם. אבל אחרי הפסח בשנה השנייה זה היה אחרי חטא המרגלים שהיה בט' אב (תענית כט.) ואז נגזר שלא יזכו להיכנס לארץ, ממילא זה כבר לא היה 'בידו' עד שחזרה להם שוב הזכות לכבוש לאחר ארבעים שנה שמתו כל יוצאי מצרים.

ט. א-ב. וידבר ה' אל משה בשנה השנית ויעשו בני" את הפסח במועדו. ופרש"י במועדו אף בשבת. והתורה חידשה את זה בשנה השנית ע"פ שבת פז: שפסח חל בשבת כי הקמת המשכן היתה באותה השנה בא' ניסן שלח ביום ראשון. וממילא יד ניסן יום הקרבת הפסח חל בשבת. והקשה המשך חכמה, א"כ אמאי הסתפקו בני בתירה בפסחים סו. האם פסח דוחה את השבת הרי להדיא איתא בתורה שעשו את הפסח במועדו והמועד שם היה שבת, ואת מה שכתוב מפורש בתורה הם וודאי לא שכונו: וי"ל ע"פ פסחים נ: בתוס' ד"ה מאלה, דאיתא שם דמי שאין לו קרקע פטור מקרבן פסח. והנה איתא בשבת קלא. דמזוזה וציצית אינם דוחים את השבת כי יכול להפקירם. וא"כ גם את הקרקע יכול להפקיר וא"כ את ידחה שבת וכל מה שדוחה זה רק בזמן שהיבל נוהג וזה א"י אלה הקפיק את גוף השדה כי זה חוזר ביובל זה גופא היה ספקם של בני בתירה. עוי"ל שבזמן המדבר כשהקריבו פסח בשבת היה וודאי שהבהמה לא טריפה, וכדאיתא במדרש (הובא בשבת כב. תוס ד"ה וכל) שהענן היה יודע מה קורה בגוף הבהמה כרנטגן. וזה בני בתירה הסתפקו שמה רק במדבר פסח דחה שבת, משא"כ היום שזה מוכרע רק ע"פ רוב אולי לא ידחה את השבת.

ט. ו. והי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח וכו' ויקרבו לפני משה ואהרן ויאמרו האנשים ההמה אליו אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע וגוי'. יש להקשות דהפסוק מתחיל ויקרבו לפני משה ואהרן וממשיך ויאמרו אליו והיינו אל משה ויש להקשות הלא הרי היו כאן שניים, גם משה וגם אהרן? ועו"ק דהא הם אמרו להדיא שהם היו טמאים לנפש אדם אז למה שאלו למה נגרע, הא

הם טמאים? וי"ל ע"פ מה דאיתא בסיפרי בפרשתנו פיסקא ז דאפס"ל ק"ו דקרבן פסח בא בטומאה מפרה אדומה שבאה בטומאה כי היו מטמאים את הכהן השורף את הפרה, וזו היתה טענתם. ובעקרון היה אפשר ליישב שפרה היא חוקה. אבל מצינו במדרש עה"פ ויקחו אליך פרה אדומה לך אני מגלה טעמה של פרה לאחרים חוקה. לפי"ז נמצא שלגבי משה אינה חוקה, ולכן האנשים אמרו אליו למשה למה נגרע הרי ילפינן מפרה שבאה בטומאה, אבל לאהרן לא יכלו לטעון כי אהרן יאמר להם שפרה היא חוקה, משא"כ למשה שלו לא היתה חוקה. אהל תורה קאצק.

ט. ח. עמדו ואשמעה מה יצווה ה' לכם. הפסוק מדבר על טמאים שבאו לשאול את משה רבינו איך יקיימו את הפסח. ענה להם משה **עמדו** ואני אבדוק מה ה' מצווה לכם. וקשה מה זה ה'**עמדו**' הזה, הא בכל מקום אחר כמו למשל אצל בנות צלפחד לא אמר עמדו אלא: ויקרב משה את משפטן לפני ה'. מתרץ המשך חכמה, כיון שמשה היה יושב במשך היום במחנה לויה ושם היה מקבל את הקהל הרב, ורק כשדיבר עם הקב"ה היה נכנס לאהל מועד, כדכתיב ובא משה אל אהל מועד לדבר אתו. א"כ על כל השאלות משה נכנס בלי שום חשש, כי השואלים לא היו טמאים. אבל כאן משה חשש שמא הטמאים יכנסו עמו וזה אסור, ולכך א"ל **עמדו** ואני אלך לשמוע מה יאמר ה'.

ט. יא. על מצות ומרורים יאכלוהו. בהגדש"פ אנחנו מביאים את דברי הלל שהיה כורך מצה ומרור לקיים מה שנאמר על מצות ומרורים יאכלו. רבים תמחו למה הלל למד את הדין שלו מפרשתנו שהוא פסח שני, ולא מפרשת בא דכתיב שם בעניין פסח ראשון ואכלו את הבשר בלילה הזה וכו' ומצות ומרורים יאכלוהו. מתרץ האדמו"ר השר שלום מבע"ז: הנה יש להקשות מה זה התוספת שיש במצווה הזאת יותר משאר המצוות ומה היא 'לקיים מה שנאמר' הרי לא מצינו כזה נוסח בשום מצווה. אלא מה, אנחנו היום (כשאומרים ההגדה) לצערנו נמצאים בפסח ראשון ועדיין לא נבנה ביהמ"ק, ואנחנו מתפללים לקב"ה שנוכה לקיים מה שנאמר ב'פסח שני' על מצות ומרורים יאכלוהו היינו שנוכה לפסח שני, וזה מה שאומרים בפסח ראשון שנאכל בפסח שני לקיים על מצות ומרורים וכו'. והקשה עליו הישואל ומשיב: הא כל ישראל לא נידחים לפסח שני. ותיקרא האדמו"ר צ"ל שעל כזה מקרה שנבנה ביה"ק בין פסח ראשון לפסח שני כותב הירושלמי בפסחים פ"ט שכן נידחים לפסח שני.

י. לג עד יא. ד. ויסעו מהר ה' דרך שלשת ימים וגוי' והיו העם כמתאוננים וגוי' ויאמרו מי יאכלנו בשר. מה קרה כעת אחרי שלשת ימים שהתורה מדגישה את הזמן הזה שנוכרו לבקש בשר, היכן הם היו כל השנה האחרונה ששהו בסני' והיכן היו בג' ימים מאז שיצאו. תשובה: הנה בחולין טז: איתא שמאז שהוקם המשכן עד כניסתן לארץ ישראל נאסר עליהם בשר תאוה והותר להם רק בשר שלמים. כלומר, כל האפשרות לאכול בשר היתה רק אם יקדישו לשלמים ויקרבו ואז יאכלו, כי שלמים נאכלים לבעלים. וא"כ כל עוד שחננו יכלו להקדיש את הבהמות לשלוט ולאכול, וגם כשנסעו עדיין היתה להם אפשרות לאכול יומיים אחרי ההקברה כי שלמים נאכלים לשני ימים ולילה, אבל ברגע שעברו 3 ימים, ועדיין לא הוקם אוהל מועד מחדש, ואין היכן להקריב, וא"א לאכול בשר, הם התחילו להתלונן מה יהיה עם הבשר.

יא. ד. מי יאכלנו בשר. יש להקשות הלא טעם המן היה משתנה למה שרוצים, אז על מה הם התלוננו שיחשבו על טעם הבשר ויקבלו את זה? וי"ל שמצינו שנאמר על המן שטעמו כציפחית דבש והיינו שטעם המן תמיד נשאר בו גם טעם של דבש ולמשל שכחשב על דגים הרגיש בזה דגים עם טעם של דבש וכן הלאה. והנה מצינו בחז"ל שטעם הדבש פוגם את טעם הבשר וכן נפסק בשו"ע יו"ד קג.ד. שבשר בדבש דינו כנותן טעם לפגם, וזה טענו ישראל אנו רוצים להרגיש טעם בשר וזה אין לנו בדרך שיש בו גם טעם הדבש שפוגם בטעם הבשר. ישועות יעקב.

יא. ד – ה. ויאמרו מי יאכלנו בשר, זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חינם. אומר רש"י חינם מן המצות. ויש להקשות מה הקשר כאן מצוות, הא הם

פרשת בהעלותך תשפ"א

טענו שאכלנו בעבר דגים בחינם? וי"ל שמצינו בב"ק עב. שרבא שאל מרב נחמן שאלה והשיב לו, ולמחרת התנצל רב נחמן שאתמול לא ענה כהלכה והתשובה אחרת, והוסיף רב נחמן שאתמול לא ענה כהלכה כי היה שריו בתענית ולא אכל בשר לכן לא יכל לענות כהלכה. הרי לנו שע"י אכילת בשר עונים כהלכה, וכ"ה בעירובין סד סה. וא"כ י"ל שזוהי מה שאמרו ישראל זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חינם ואז לא היינו צריכים בשר כי היינו חינם מהמצוות ועדיין לא קיבלנו את המצוות, אבל כעת שקיבלנו ע"ע עול תורה ומצוות, מי יאכילנו בשר, הלא אנו זקוקים לזה. קהלת משה.

יא. כח. ויען יהושע ויאמר אדוני משה כלאים. ויאמר לו משה וגוי' מי יתן כל עם ה' נביאים. בביאור פלוגתת משה ויהושע י"ל ע"פ ב"ב עה. דשם איתא פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני חלבנה. והכוונה דמשה ס"ל כהחמה שאפשר ששני מלכים ישתמשו בכתר אחד, ולכן אמר מי יתן כל עם ה' נביאים, אבל פני יהושע כלבנה שבבריאת העולם טענה אין שני מלכים משתמשים בכתר אחד ולכן אמר אדוני משה כלאים כי כולם מקבלים את כוחם ממשה בלבד. רוח חיים לרבי חיים מוולאז'ין.

יא. כח. אלדד ומידד מתנבאים במחנה. אומר רש"י שהתנבאו ש'משה מת ויהושע מכניס את עם ישראל לארץ'. אומר הגאון, הנה לקמן פרק כ פסוק יב. הקב"ה אמר למשה שהטעם שמשה לא יכניס את בני" לארץ כי משה לא דיבר לסלע אלא היכה אותו, ואם משה היה מדבר אל הסלע, אזי אלדד ומידד לא היו מתנבאים שמשה מת ויהושע מכניס, כי משה היה מכניס וזמ"ש **מילה בסלע** (משה יאמר מילה לסלע) **משתקותא בתרין** (משתיק שטים, אלדד ומידד).

יב. ג. והאיש משה עניו מכל האדם אשר על האדמה. השל"ה אומר שיש כאן רמז מיוחד בפסוק והוא ע"פ מה שמצינו בתורה שלשה ענווים משה אמר ונחנו מה, אברהם אמר ואנכי עפר ואפר, ודוד אמר ואנכי תולעת ולא איש, ומשה היה עניו מכולם כי אברהם המשיח עצמו לעפר, דוד לתולעת ומשה אמר אני כלום. וזהו עניו מכל האד"ם. אד"ם ר"ת אברהם, דוד, משה, והיינו שמשלושתם משה הכי עניו.

יב. ח. פה אל פה אדבר בו. יש להקשות הנה כידוע אהרן ומרים דיברו במשה ע"ז שפרש מאשתו, והקב"ה אומר להם פה אל פה אדבר בו, יש להקשות מה הקב"ה עונה להם בזה שפה אל פה אדבר בו? וי"ל דמצינו בברכות כ: דבעל קרי אסור בדברי תורה אבל בהרהור מותר וילפינן לה ממתן תורה דכתיב ביה אל תגשו אל אשה ושם היה דיבור ושומע כעונה אבל הרהור בעלמא מותר. והנה נבואה בעלמא היא רק חזיון ואין בכך דיבור ונביא רגיל לא צריך לפרוש מאשתו כשהוא מדבר עם הקב"ה, וזו היתה טענת אהרן ומרים שכיון שנבואה היא רק הרהור לא היתה למשה לפרוש מאשתו כיוון שנבואה היא רק הרהור ובעל קרי מותר בכך, וע"ז אמר להם הקב"ה עבדי משה פה אל פה אדבר בו, וכיון שכך יש לו דין של שומע כעונה והוי כדיבור ולכך הוא צריך לפרוש. רבי דב דיסקין.

יב. י. והנה מרים מצורעת כשלג ויפן אהרן אל מרים והנה מצורעת. יש לעיין מדוע אהרן לא נענש ונהיה מצורע, הא שניהם דיברו במשה דכתיב ותדבר מרים ואהרן במשה, ואף אם נאמר שויפן אהרן הכהן שנפנה מצרעתו והיינו שהיה מצורע ונתרפא מיד כמבואר בחז"ל והוא בגמ' בשבת צז. ג"כ קשה למה הוא נתרפא מיד והיא לא? וי"ל ע"פ ערכין טו: מה תקנתם של מספרי לשה"ר אם ת"ח יעסוק בתורה. ולפי"ז מובן היטב דאהרן שהיה יכול לעסוק בתורה לכן נתרפא מהנגע מיד אבל מרים שלא יכלה לעסוק בתורה עדיין היתה מצורעת. כרם חמד.

יב. יג. ויעצק משה אל ה' לאמר קל נא רפא נא לה. רש"י אומר שהתפלל תפילה קצרה כדי שלא יאמרו ישראל על אחותו מאריך בתפילה ועלינו לא. וקשה הרי על בני" התפלל משה ארבעים יום? וי"ל הנה החפץ חיים מחשבן שאפשר לומר מאתיים מילים בדקה, ובחשבון 40 ימים ולילות שמשה היה בשמים והתפלל על עם ישראל זה יוצא שהספיק 11.520000 מילים, והנה מובא במשך חכמה בפרשת בא ששם ישראל ביציאת מצרים מנו כשני מיליון איש ו. 11.520000 מילים לחלק ל 2.000000 יוצא 5 מילים עבור כאו"א.

מאמרי מוסר וסיפורים מענייני הפרשה

הכרת הטוב: פרשת השבוע מסתיימת עם מעשה מרים ואהרן שדברו במשה ולאחר שהצטרעה מרים בשל כך נאמר והעם לא נסע עד האסף מרים והמתנינו לה כל העם שבעת ימים עד שנתרפאה מצרעתה. ובמה זכתה לכך שכל העם יחכה לה, אומר רש"י, זה הכבוד חלק לה המקום בשביל שעה אחת שנתעכבה למשה כשהושלך לאיור. רואים מכך יסוד עצום של הכרת הטוב. הלא זה לכאורה לא כזה מעשה גדול ס"ה היא חיבתה לראות מה שיעשה עם משה מתוך שהיא אחותו ודואגת לו, למרות זאת היא קיבלה חזרה שמילוינו בני אדם המתנינו לה שבעה ימים כהכרת הטוב על אותה השענה. וז"א שיש הרבה פעמים שאדם אומר מה לו להכיר טובה לפלוני הלא הוא לא עשה זאת בשבילי אלא בשבילי, רואים מכאן שזו לא טענה, אלא אם אדם עשה בשבילך משהו אתה כבר נהיה משועבד אליו ומחויב לו הכרת הטוב. והתכונה הטובה הזאת של הכרת הטוב היא תורשה מאבותינו שהיו בולטים בעניין זה באופן נפלא. כעין זה מצאנו במכות מצרים הקשורות לאיור או לעפר הארץ, צוה הקב"ה למשה שיימנע מלעשות אותן, אלא יאמר לאהרן שיטה את ידו על מימי היאור או יכה על עפר הארץ, וזאת משום שמשה נעזר ביאור כאשר אמו הצפינה אותו שם בתיבה, ועפר הארץ הגן עליו כשהרג את המצרי. למדו מזה חז"ל מדת ק"ו, אם לדומם נצטווה משה להכיר טובה, לאדם החי על אחת כמה וכמה שמצווים אנו להכיר טובה. וביארו כבר בעלי המוסר, שמכאן אנו לומדים שמדת הכרת הטוב אינה רק משום שמן היושר להשיב טובה למי שמטיב עמנו, כי אם כן הרי היאור והעפר הדוממים, אינם חשים בטובה שעושה עמם משה כאשר לא הוא המכה אלא אהרן, הם הרי כלל אינם מצפים להחזרת טובה מצדו של משה. אלא הכרת הטוב היא מעלה עבור מכיר הטובה, כי בזאת הוא קובע בנפשו מדות טובות. עוד מצינו בתורה לכלל תשליכון אותו וכן מצוות פדיון פטר חמור והכל משום הכרת הטוב לכלב שלא חרץ כלב לשון, ולחמור שעזר לנו ביציאה ממצרים לשלוח המסעות. וכעין שמצאנו בחז"ל גם שצריך להוכיר טובה גם למי שלא מתכווין להנות אותך כמו שמובא ביבמות סג. שאשנתו של רבי חייא היתה מצערת אותו והוא היה משקיע רבות לקנות לה דברים. שאלו רב למה אתה עושה זאת הלא היא מצערת אותך! ענה רבי חייא בכ"א כיון שמגדלות בנינו ומצילות אותנו מהחטא אז מחובת הכרת הטוב אני קונה לה מתנות. והנה אשת רבי חייא בודאי לא התקשטה בשביל לעשות לו טוב כי הלא היא ציערה אותו והיא התקשטה בשביל עצמה ובכ"א כיון שאס"ס רבי חייא נהנה מזה הוא פייסה במתנות, רואים כאן שעניין הכרת הטוב הוא אפי' כשאין כוונה לכך.

ובבדי לקבל מהקב"ה הפע צריך להקדים ולהודות לו כמו שמצינו בברכת המזון שקודם אנו מאריכים בנודה לך על כל הטובות ורק אח"כ נפתח השפע לבקש רחם נא וגו' ונא אל תצרכינו וכו'. וכ"ה במודים שבשמו"ע אחרי שמודים לקב"ה על חיינו המסורים בידך וכל הטובות שנמלטנו אז אנו יכולים לבקש שישים שלום טובה וברכה חיים חן וחסד ורחמים וכו' וכו' בהרחבה, כי הצינור לפתוח את השפע זה ההודיה והתודה שאומרים קודם לכן. והכרת הטוב היא היסוד בעבודת ה', ועד כדי כך רגש של הכרת הטוב אמור להיות גדול עד שהגמ' אומרת לא התעב מצרי כי גר היית בארצו. ואפי' ששיעבדו אותך כיון שהיו לך למחיה אתה חייב להכיר טובה עיי"כ זה חידוש אדיר בהכרת הטוב. וביותר מצוי במידת הכרת הטוב שאפי' כשיש ציווי מפורש מה', אם זה סותר את רגש הכרת הטוב אז יש להימנע מלעשות זאת, כמו שמצינו שהקב"ה בקש ממשה לנקום נקמת מדיין מובא בילקוט שמעוני משה אמר שהוא נתגדל במדיין ואינו יכול, לכך והוא עשה זאת עיי"כ שליח. ואותו הדבר משה לא הסכים לגאול את ישראל למרות ציווי ה' עד שיבקש רשות מיתרו ואם חמיו יתרו לא היה מסכים הוא לא היה גואל למרות ציווי ה'. אומר רבי חיים שמואלביץ בשיחות מוסר בענייני הכרת הטוב שהרואים מכאן יסוד עצום בעניין זה של הכרת הטוב. והטעם הוא כי כל המצוות פתח לחבירו נפשו חייב לו, ולעולם לא יוכל להשיב לו טובה על מה שעשה, כי כשחברו עשה לו טובה הוא לא היה חייב לו הכרת הטוב, והוא כשמשיב זה משום הכרת הטוב אז זה פחות ממה שהוא קיבל. והחל שיש להכרת הטוב הוא גדול ועצום, עד שמצינו בחז"ל שאליהו החיה את בן הצרפתי וכן את אלישע בן איתנה ושומית משום

רגשות של הכרת הטוב. וכאשר והן מתבונן סביבו הן לאביו ואמו והן לבני ביתו והן לחבריו לספסל הלימודים או למקום העבודה ובודאי שנהנה מהם באיזה עניין כמה רגשי הכרת הטוב יהיו לו שיחזיר ע"כ טובה. והכרת הטוב אינה מסתכמת באמירת תודה, אלא להשתדל תמיד לעשות כל צרכיו של המטיב באופן המופלא ביותר.

והכופר בטובתו של חברו סופו שיכפור בטובתו של הקב"ה, כי הכופר בטובתו של חברו, הרי חש הוא שחברו כלל לא עשה לו טובה, אלא זה מגיע לו, ואם כן חלילה גם כלפי הקב"ה, קישה עליו להרגיש כי הוא חן אותו תמיד במתנת חנים, ואינו חייב לו כלום. והדברים מבוארים בספר החינוך, שביאר כי מצוות כיבוד אב ואם, שורשה הוא להכיר טובה ולגמול חסד עם אביו ואמו, שהם סיבת היותו בעולם. וצריך להוסיף שכשאדם לא מכיר טובה לקב"ה ושוכח מי נתן לו את השפע אז גם הקב"ה לא נותן לו הלאה שפע. הרב דסלר במכתב לתלמיד (מכתב מאלהו ח"ג) מעיר: "לא מצאתי במכתבך אפילו מילה אחת של תודה. הלא כי תבין כי לא מאשר אני צריך לתודתך אני מוכיחך, אך מאהבתי אותך, האם תהיה כפוי טובה?... הזהר לחזק רק את רגש הכרת הטוב, והיה זה לאושרך תמיד...". והמשיב רעה תחת טובה כתוב במשלי לא תסור רעה מביתו, ואמרו חז"ל אין לך קשה מלפני הקב"ה יותר מכפיות טובה, ומזה הטעם נטרד אדם הראשון מגן עדן, ובעירות דבש כתב ששורש כל המידות הרעות מקורו בכפיות טובה. ובחינוך כתב שכפיות טובה היא מידה רעה ומאוסה בתכלית לפני אלוהים ואדם. ובלב אליהו כתב שהדרך להכיר את הבן אדם זה לפי מידת הכרת הטוב שלו. והרב מבריסק היה אומר מי שהוא לא מכיר טובה הוא לא רק מושחת אלא הוא לא בן אדם. וכע"ז מובא ברמב"ן פרשת האזינו שמי שאינו מוכיר טובה למי שגמלו טוב הוא קרוי נבל.

ואצל אנשים גדולים מצאנו מאוד את רגש הכרת הטוב באופן נדיר ומיוחד אפי' עד דברים קטנים שעשו להם. הגמ' בכתובות דף קה מספרת על אחד שהפריח נוצה מגל בגדו של הדיין והוא כבר פסל עצמו לדון משום שחייב לו הכרת הטוב. בשנת תרע"א היה החפץ חיים לבדו בבית המרחץ, ופתאום התעלף עד שכמעט שלא נותרה בו רוח חיים. בסיעתא דשמיא הגיע למרחץ הבלן, ולאחר מאמצים רבים הצליח להציל את חייו של מרן הח"ח. במשך כל ימיו, היה הח"ח מכיר לו טובה בעצמה של מה שהציל את חייו, והיה מעמידו בבית הכנסת בסמוך למושב, ובחגים אף היה מזמנינו ושותה עמו 'לחיים'. ולא הסתפק בזה, עד שביכרו שיאריך ימים יותר ממנו, ואכן זכה הבלן להיפטר בשיבה טובה, כמה חודשים לאחר פטירתו של הח"ח. פעם כשהגיע האמרי אמת אל העיר ברלין שבגרמניה לצורכי רפואה הוא היה כבר רבי מפורסם וכל תושבי העיר העשירים חפצו מאוד לארח אותו אך הרבי אמר שהוא מתארח רק בביתו של השוחט רבי אליעזר פרידמן שהיה בקצה העיר ורחוק מאוד מבתי הרופאים, וכן היה זה באכסניה פשוטה וצנועה לעומת האכסניות הרבות והמפוארות והקורבות שהגיעו לו. בזמן היותו באכסניה הוא היה שרוי בשמחה גדולה והשמיע דברי תורה ערבים לרוב עד שהנוכחים התפלאו מהאורות בהם היה שרוי, וכשנשאל למה בחר באכסניה פשוטה ורחוקה זו הוא ענה משום שארבעים שנה קודם לכן כשהגיע למקום לדרוש ברופאים ועדיין לא היה מוכר מספיק מי שאירח אותו היה רבי אליעזר, וכעת חש כלפיו הכרת הטוב להשיב לו על האירוח דאז. **בנו של** רבי שלום איזן הגיע לגיל מצוות, ועלה עם אביו לרבי איסר זלמן מלצר לקבל את ברכתו ולהזמין לשמחה. אמנם עקב גילו המופלג וחולשתו של רבי איסר זלמן, היה ברור שלא יכול להשתתף בשמחה. בעיצומה של השמחה, נראתה לפתע בפנת דמותו של רבי איסר זלמן. הכל השתוממו על מה ראה הגאון הישיש לטרוח כל כך. הסביר להם רבי איסר זלמן שיש לו הכרת הטוב לבעלי השמחה, משום שכשבאו להזמין לבר המצוה, חלף הרחוק במוחו: 'הרי רק עתה אביו של הנער התחתן, וכבר בא להזמין לבר המצוה של בנו... איך שהזמן חולף מהר!...' וזה עורר אותי שיש להודיר ולשוב בתשובה. "בזכותם זכיתי להרהר תשובה! לא מגיעה להם על זה הכרת הטוב!..."

החזו"א נסע לתל אביב לבר המצוה של בנו של ר' מנדל דייטש, משום הכרת הטוב על ששער למרן

החזו"א וזוגתו ברדתם מהאניה כשהגיעו ארצה, לשחוב את מזוודותיהם. וכשפגע הגיע לביתו של החזו"א, והרבנית סירבה להכניסו בטענה שהדבר מפריע ללימוד של בעלה, אמר לה מרן החזו"א: "הלא זהו ר' מנדל שעזר לנו עם החבילות, וצריך לתת לו להיכנס!".

יש תמונה ידועה של רבי אליהו לופיאן שהוא מגיש ספל עם חלב לחתול, סיפר נכדו שהסיפור שמסתתר מאחורי התמונה הוא כדלהלן. בשיבת כפר חסידים סבלו מהצקות של עכברים והחליטו להביא חתול לשיבה כדי שייסר את מכת העכברים שהישיבה סבלה ממנה כאשר נודע הדבר לרבי אליהו הוא בעצמו הלך להביא חלב לחתול תוך שהוא מסביר שעושה זאת משום הכרת הטוב לחתול על שרותיו למען הישיבה. וידוע שכשהיה מוסר שיעורים לתלמידיו בחיק הטבע לאחר השיעור היה מנקה את האבנים לאות הכרת הטוב. וכן כל שמחה שהיתה אצל משפחתו של הספר שהיה מסתפר אצלו היה קונה מתנה והיה מגיע לשמחה והיה יושב ומשתחה הרבה זמן אצל כל נכדי וצאצאי הספר. **בברית מילה** לנינו של רבי אליעזר יהודה פינקל השתתף רבי יחזקאל סרנה. כשנכנס למקום רבי שלום שבדרון שהיה כהן ביקש ממנו רבי יחזקאל שיברך אותו שיוכה גם הוא להשתתף בשמחת ברית לנין, ואכן רבי שלום ברכו בברכת כהנים שיוכה במהרה לעשות שמחת הברית לנינו. כעבור 13 שנים בשעות הבוקר נשמעות דפיקות בדלת ביתו של רב שלום שבדרון היה זה נכדו של רבי חצקל סרנה שהגיע בשליחות סבו להזמין לברית שמתקיים כעת וכחכרת הטוב על ברכתו של אז הוא בא להזמין בהוראת סבו לברית. **כשנפטר רופא השניים** ד"ר משה לרנר שהיה הרופא האישי של האדמו"ר הישועת משה מוויזניץ, הרבי עוד לפני הלויה פתח משניות והחל לשלוח לו חבילות למעלה ולמד משניות לעי"ן, אח"כ השתתף בלויה ודיבר רבות שיש לו חובות כלפי הרופא ועליו להכיר לו טובה בכל מה שיכול. **רבי שלום משאש** שהיה רבה של ירושלים היה מופלא במידת הכרת הטוב, אחד הסיפורים המופלאים של הכרת הטוב שלו היה שבעירותיו הוא רצה לשחוט את העוף של הכפרות והשוחט הקבוע נאנס ולא בא אז הוא נאלץ לנסוע לשוחט שהיה גר באיזה מושב רחוק כדי לקיים את המצווה של הכפרות. לאחר יום כיפור הגיע אותו שוחט וביקש להזמין את רבי שלום לביקור אצלו בחג הסוכות ורבי שלום אמר בטח אני מגיע, וכך כל שנה עד סמוך לפטירתו היה מגיע אותו שוחט ומזמין לחוה"מ סוכות ורבי שלום היה זוכר לו חסד נעוריו שלפני עשרות שנים הוא שחט את התרנגול של הכפרות, וכל שנה בא אליו לביקור בחוה"מ סוכות ולא עזרו כל תחנוני המשפחה שהוא כבר החזיר מספיק, באומרו שהכרת הטוב היא מעל לכל ואין לזה גבול.

מסופר על רבי משה פינשטיין שפעם הוא עלה לאיזה נדיב לדבר עמו על איזה עניין והנדיב היה גר בקומה גבוהה והמעלית לא פעלה אז וכשידד מהנדיב הוא הוא אמר למקורביו שהוא צריך לעלות חזרה. מקורביו שידעו כמה קשה עליו ההליכה לעת זקנותו הציעו שהם עלו לומר את הדברים שהרב רוצה, אך רבי משה אמר שזה דבר חשוב מידי בשביל שהוא ישלח שליח, ואכן רבי משה עלה שוב מספר רב של קומות, להפתעת המקורבים רבי משה עלה בשביל לומר תודה ויישר כח על הכוס תה שהכין לו שזה מאוד הרווה את נפשו וע"כ יישר כח, המקורבים שאלו מה כ"כ חשוב לעלות למה לא עשה אותם שליחים לכך? אמר רבי משה הלא אני שתיתי את התה ולא אתם ועלי מוטלת ההודיה. **ופעין הסיפור** הזה היה עם הרב אלישע שכעשר שנים לפני פטירתו הוא עבר טיפול רפואי מורכב עיי' פרופסור גדול מחו"ל. לאחר הטיפול אמרו לו שהפרופסור רוצה להיכנס אליו טרם נסיעתו אמר הרב אלישע אנה מכס תלמדו אותי איך אומרים תודה באנגלית, לפליאת מקורביו אמר הרב אלישע תודה א"א לומר עיי' שליח תודה זה מחויבות שלי לאומרו ולכן עלי ללמוד איך אומרים באנגלית בשביל שאוכל להודות לו באופן אישי, וכמו שמצינו באמירת מודים שלא מהני שומע כעונה אלא כל הציבור אומר מודים דרבנן.

רבי יואל מסטמאר היה מצויין מאוד במידת הכרת הטוב והיה מכיר טובה כל ימיו למי שעשה לו טוב

והיה מחזר אחר עצה למצוא דרך להחזיר טובה למטיבו ולא רק לאותו אדם אלא גם לבניו אחריו לדורותם תמיד זכר להשיב להם כגמולם הטוב. ולעומת זאת כשהיה רואה חלילה כפיות טובה אצל מישהו זה היה נחשב אצלו לדבר הגרוע ביותר.

פעם הגיע רבי מיכל יהודה ליפקוביץ וביקש מרבי חיים קניבסקי איזה קונטרס בשם 'ברית איתן' והוסיף ואמר לרבי חיים שאביו היה יהודי פשוט ובתור ילד צעיר הוא היה מראה לי ברחוב סנדלר פלוני שהיה יהודי פשוט אך היה לו בן ת"ח ותמיד אבי היה אומר אתה רואה את פלוני שהוא פשוט בכ"א יש לו בן ת"ח כך אני רוצה שאפי' שאני פשוט אתה בני תהיה ת"ח, ודבר זה דרבן אותי כל החיים ללמוד בהתמדה, ולאחרונה שמעתי שאותו בן ת"ח הוציא קונטרס ברית איתן אז מהכרת הטוב לאותו ת"ח אני מעוניין ללמוד בקונטרס הזה. והוסיף רבי חיים בשבעה לרבי מיכל יהודה שגם הוא כיון שהוא תלמיד לרבי מיכל יהודה הוא מרגיש צורך ג"כ ללמוד בספר

ידיעות חשובות, וכן דברים מגדולי ישראל, ערוך בדרך של שו"ת

שאלה: מהי דרך הלימוד שיקנה בליבו באופן ברור ומסודר שבביל שיזכור ויתבאר אצלו הדברים היטב, וכן יקבל סיפוק בלימוד?
תשובה: על הפסוק בפרשתנו וזה מעשה המנורה כותב הבעל הטורים ארבע פעמים הזכירה התורה מנורה ועי"ש, ויש להוסיף שמנורה רומז לתורה כי הרוצה להחכים ידרים ומנורה בדרום, ונרמז כאן שבבביל לזכור את הלימוד יש ללמוד כל עניין ד' פעמים. וידוע מחז"ל שמשא למד מפי הגבורה ד פעמים וזה המספר המינימלי להבנת הגמ' וזכירתה. וזה מה שהופך את הבן אדם להנות מהלימוד, כי מה שאין חשק זה משום שלא מבנינים היטב ולכן זה לא מעניין, אבל אחר ארבע פעמים כבר מבנינים היטב את הגמ' ואז זה נהיה מעניין ונהיית תחושה טובה כשלומדים והכל נהיה מסודר ומעניין. והסטיפלער כתב ע"כ רבות במכתביו, ורבי משה שטרנבור בספר תשובות והנהגות סימן תקלט הביא מהח"ח שבלימוד של פחות מארבע פעמים לא יוצאים כראוי מצוות ת"ת.

שאלה: בפרשתנו מובא על משה שהיה עניו מכל האדם אשר על האדמה. איך עובדים על ענווה?
תשובה: פעם הרב שטינמן הלך ברחוב יחד עם תלמידו רבי נחום ברנשטיין, לפתע הם ראו מולם שני נמלים אחד גדול ואחד קטן, אמר הרב שטינמן לר"נ תראה כעת הנמלה הגדולה אומרת לקטנה אני יותר חשובה ממך, תראה איזה גדולה אני אני שווה הרבה ואז בלחיצת נעל אחת הכל נגמר ושני הנמלים נעלמים. כך האדם מתגאה על חברו אני שווה יותר בגלל זה ובגלל זה ואז הקב"ה ברגע אחד יכול למחוק הכל, וא"כ במה יתגאה לב האדם? - ומהי ענווה? לעשות הכל בצנעה, וכשעושה דבר בפרסום ובגדול זה מזיק. הסטיפלער היה מאוד מזהיר מכל פעולות ועניינים שיש להם פרסום. והוא היה חוזר ומשנן שפרסום מזיק להצלחה בכל עניין שהוא. הנה לוחות ראשונות שנתנו בפרהסיא נשתברו ולוחות שניות שניתנו בצנעה נתקיימו.

שאלה: מה הדרך הנכונה מחז"ל לזכות לבנים ת"ח?
תשובה: בפרשתנו מובא מעשה המנורה, ואיתא בשבת כג: הרגיל בנר הווי ליה בנים תלמידי חכמים ופרש"י על ידי נר מצווה של שבת וחנוכה באור התורה. איתא במדרש גומאם ריש בהעלותך שחיבב הקב"ה שמן זית על כל השמנים והוא מצווה מן המובחר, וכן מובא בספר חסידים מעשה באדם שהאריך ימיו ולא מצאו לו שום זכות אלא שהיה מדליק בשמן זית בער"ש ולא בחלב. וכן בסידור האריז"ל הביא שיש להדליק שני נרות שבת משמן זית. והגר"א הקפיד מאוד בהדלקת נרות בער"ש בשמן זית. וכן כתב החיד"א שבמקום שמצוי שמן זית צריך להיזהר להדליק בשמן זית כדי לזכות לבנים המאירים בתורה שנמשלה לשמן זית. וכ"ה בפלא יועץ. לכן מי שמחפש סגולה עניקת מחז"ל יקפיד להדליק נרות שבת משמן זית, לכה"פ שני נרות משמן וזיכה לבנים ת"ח. והנשים נוהגות אז לשפוך שיח לפני ה' שיזכו לבנים ת"ח משום שהוא זמן ועת רצון גדול מאוד לזכות בכך.

שאלה: ישנם רבים המקפידים לעשר שמן סויה וקנולה פעם נוספת למרות שבשאר דברים אינם נוהגים לעשר כשזה בהכשר טוב, מה טעמים?
תשובה: התורה ופולי הסויה אינם חריש בארץ לכן אינם

הזה. מתוך הספרים מידות והנהגות טובות, בידיי הוי עובדא, יערב נא שיחי, טוב להודות לה', מידות טיש.

סיפור אחרון על חובת הכרת הטוב לגוי שלא התכוון כלל לעשות לי טובה. היה זה לפני מספר שנים בתחנת רכבת בארה"ב חיכו מספר רב של אנשים. כשלושים שניות לפני שהגיעה הרכבת נפל יהודי שומר תורה ומצוות לתוך המסילה והרכבת עוד רגע מגיעה. היהודי נשאר בבור כמאובן ללא יכולת לזוז וכל הציבור שאג שאגות נוראות בידעם שעוד כמה שניות אותו יהודי נדרס למוות במיתה משונה. לפתע קם כושי גדול קפץ לבור העלה את היהודי ויצא החוצה. שנייה אח"כ הרכבת הגיעה. נפשו של היהודי הייתה לשלל בזכות אותו כושי. היה שם במקרה איש תקשורת מפורסם שמיד ניגש אל הכושי ואמר לו אתה יודע איזה מעשה גדול עשית הצלת אדם ממוות בטוח, מסרת נפשך למען הצלת נפש אחר התסכים להתראיין אצלינו! אותו גוי אמר אין לי זמן אני חייב

ידיעות חשובות, וכן דברים מגדולי ישראל, ערוך בדרך של שו"ת

חייבים במעשר, ובעבר התקיים פולמוס גדול בשמן סויה וקנולה האם הוא מחוייב בהפרשת תרומ"מ כיון שהמיצוי של השמן נעשה בארץ אז יש שטענו שהוא גמר מלאכה ומחוייב ע"כ בתומ"מ, ויש שטענו שגמר המלאכה הוא הוסף הפולים מהשדה שזה נעשה בחז"ל. ולהלכה דעת החזו"א ועוד פוסקים לחוש ולעשר את שמן הסויה בלי ברכה וכן נוהגים בחלק מועדנות הכשרות, אבל ועדת הכשרות של העדה החרדית נוהגת לא לעשר כלל את השמן, ולכך יש שמחמירים כהוראת החזו"א לעשר זאת שוב. ובזמנינו רוב השמן כבר מגיע מחז"ל כשהוא שמן וזה לכו"ע ל"צ לעשר וכיום מסומן על השמן האם הוא מיצוי מקומי או מהארץ. ישנן חברות שמייצרות בארץ ואת השמן שלהן צריך לעשר שוב למי שנוהג בחזו"א ושאר פוסקים שמחמירים. ולכאורה הוא עוד טעם לנוהגים לעשר כל דבר פעמיים כי ברוב המאכלים יש גם שמן שמצריך לאותן דעות לעשר שוב.

שאלה: בפרשתנו והמן כזרע גד. מה הדרך להתפרנס בכבוד?
תשובה: ירמיהו הנביא הוציא לפני בני דורו את צנצנת המן, להראות להם ולומר כי אע"פ שכיום כבר לא יורד מן מהשמים אבל העיקרון והיסוד קיים תמיד, שכל שאדם בוטח יותר בקב"ה פרנסתו באה יותר בקלות. השתדלות לפרנסה זו חובה רק בתור מטלה ומשימה קודמית והיא גזירת מלך - כמו הלכה, אבל אין שום קשר בין ההשתדלות לתוצאות בשטח. במקביל ניתנת ביד האדם בחירה איך לקבל את הנגזר עליו בדרך איסור או בדרך היתר. ומעמידים לאדם נסיונות אם עומד בהן, מקבל את עולמו דרך היתר, ואם לא אז בדרך איסור. ויעיקר ההשתדלות זה מעשר שכתוב ע"ז שמתעשר, וביחודי נא בזאת'. וברכת המזון בכוונה - 'ברכת ה' היא תעשירי', וכתב בחינוך שהמברך בכוונה לא יחסר לו מזונותיו כל ימיו בכבוד.

שאלה: בפרשתנו ויאצל מהרוח ויתנבאו ולא יוסיפו, האם בזמנינו יש רוח הקודש?
תשובה: הגמ' בסוטה אומרת משמת חגי וכו' נסתלקה רוח הקודש מישראל, וקשה ע"ז הא מצינו אצל התנאים ועד דורינו שגדולי הדור אמרו דברים שלא ידעו מזה כלל מקודם וכן היה, אומר ע"כ רבי חיים קניבסקי באורחות יושר שיש הרבה מדרגות ברוח הקודש, ובזמננו הקב"ה משפיע שפע דרך הצדיקים שכשאדם מתייעץ ומאמין בצדיק, הקב"ה מכניס לצדיק בפיו הקדוש מה לומר וזה כעין רוח"ק, כי הקב"ה שם לצדיק בפה הדברים שאותם יאמר, ומה שהצדיק אומר זה רצון ה' שיעשו וזה הכי טוב לשואל ולעם ישראל.

שאלה: ביום שני הקרוב הוא כ סיון מה שונה יום זה משאר הימים שבחודש?
תשובה: יום זה הוא יום שנקבע כסכנה בגלל שנעשו בו פרעות גדולות גדולות ליהודים במסעות הצלב וכן בשנת ת"ח ויש שקבעו יום זה לתענית ויש שקבעו קניות וסליחות ליום זה. והובא במג"א, ותפקידנו ביום זה לכה"פ לא לערוך חגיגות וכדו', וכ"א ישאל לרבותיו בזה.

שאלה: בימים אלו חלק בחורי הישיבות קטנות קובעים את עתידם הרוחני ויש לכל בחור ספיקות רבות להיכן ללכת, מה דעת גדו"י איזה ישיבה

לצאת לדרך. ניגשו אליו שאר האנשים שהיו שם ואמרו איך אתה מסרב אחרי כזה מעשה אדיר ונדיר. אמר אותו גוי אני לא מבין מה אתם רוצים? אני ראיתי אדם שנופל לתוך המסילה והבנתי שאם הוא יידרס הנסיעה תתעכב לפחות כשעה, ואני מאוד ממהר לעבודה שאני מקבל שם עשר דולר לשעה, לכן קפצתי להצילו והכל למען הזמן שלי שחשוב לי כי חבל לי להפסיד את הכסף שאני מרוויח מהעבודה. אותו אדם שניצל הגיע לשאול לרב זילברשטין מה יעשה, הנה בשעת מעשה הוא קיבל ע"ע שמי שיציל אותו הוא יתן לו מאה אלף דולר, האם מומי הוא לתת מדין הכרת הטוב או שפטור הוא לתת כי הוא לא התכוון כלל להצילו אלא פעל לטובתו האישית? ורבי חיים קניבסקי אמר שחובה משום הכרת הטוב לשלם כל המאה אלף דולר. ומצינו כע"ז על המן הרשע שמבני בניו למדו לפעול בניה ברק וזכה לכך משום שהיה חיזוק גדול בעקבות גזרותיו להשמיד ולהרוג. אז אפי' שלא כיוון לחיזוק, כיון שהתחזקו בגללו מגיע לו שכר ומבני בניו למדו בב"ב.

תשובה: רבי מיכל יהודה ליפקוביץ שמלבד שהיה גדול הדור הוא היה במשך שבעים שנה ראש ישיבה לצעירים ושלח רבבות רבות של בחורים לישיבה גדולה, והוא אמר שבזמנינו יש לבחור ישיבה שבה הבחור יהיה ראש לשועלים ולא זנב לאריות - דהיינו לרוב הבחורים מתאים ללמוד בישיבה שבה הוא יהיה מהטובים בה וזה בגלל שקשה בימינו להתמודד עם אריות מכל הסיבות שבעולם, ולכן מי שחפץ בטובת עצמו או בנו אם הוא מסכים לשאול את דעתו, ייךך או ישלח את בנו למקום שבו הוא ירגיש טוב בלימוד. וראוי היטב שרבים מהאברכים המיוחדים והמוצלחים השקדנים ויש להם גישמאק מיוחד בלימוד לא הגיעו בדווקא מהישיבות עם השם המפוצץ.

שאלה: אנשים מחפשים דרך לקבל את השפע של פרנסה משמים, מה הדרך לזה?
תשובה: האדמו"ר בעל הבית אברהם כותב על הפסוק והמן כזרע ג"ד שהשפע האלוקי ניתנת לאדם כזרע ג"ד באותה מידה שאדם מתאמץ ומשקיע בסיועו לזולת והיינו בגמילות דלים שלו כך הוא זוכה לשפע של פרנסה משמים. ויש להוסיף שיש הרבה חסדים בזמנינו שהם חסד בגדר מת מצווה ומצווה על כאו"א לפעול בזה הרבה למשל נושא השידוכים הוא עניין שמאוד מאוד מציק לרבבות עמך ישראל שמשוועים להצעות, וכן נושא משפחות בעלי התשובה או המשפחות המתחזקות שאין מי שיארח אותם בשבתות. ולרבים מזדמנא מוכר או שכן שמשווע רבות להזמנה לסעודת שבת ואין מי ששם על ליבו לכך, ולכן מי שיתעסק בעניין זה בוודאי יזכה לשפע רב ממעל.

שאלה: ביום שישי האחרון הוחלט על הפסקת אש, מה השקפת התורה על עניין זה, האם החלטה זו היתה ראויה או שהיה מקום להיענות לקריאות שנשמעו מפי ציבורים שונים להמשיך להכות את האוייבים אף שזה כרוך בהמשך מצב הסכנה שנקפה מהטילים?
תשובה: ככל הידוע הדבר לא הגיע להכרעת גדולי התורה, והנתונים כלל לא הגיעו אליהם. אבל צריך לזכור שאנו נמצאים בגלות ומשום כך אין לנו ברירה אלא להשתדל לא להרגיז את המלכויות ששולטות כיום בעולם וכן לא להרגיז את שונאי ורופאי היהודים הנמצאים ברתחי תבל שהם קמים לפגוע ביהודי העולם ככל שהם מרגישים שמדינת ישראל פוגעת באוייביה (וכפי שאכן מגיעות ידיעות רבות על רדיפת יהודים במדינות שונות, כולל בארה"ב). ויש גם שיקולים של סכנת נפשות מיידית על ידי הטילים, שרק בחסדי שמים נמנעו הרבה אבדות בנפש למרות שגורו לכאן אלפי טילים שכל אחד יכול היה לגבות דם יקר, אילולי שהקב"ה סובב אותנו בניסים ונפלאות בכל יום ובכל עת ובכל שעה. ולכן אין מקום להשתדלות עם אלו שדרשו להמשיך את המלחמה למרות ירי הטילים על קטלניים על ישראל, עד שייחסלו את החמאס לגמרי אחת ולתמיד. בנוסף, צריך לומר כי טענות אלו חסרות בסיס. לא רק שאין כל סבירות להשיג את התוצאה הזו כשמולינו עומדים מיליוני אוייבים מוסתים ומלאי מוטיווציה לפגוע בנו, ר"ל, עם או בלי שלטון החמאס. אלא מי שמעלה טענות מסוג זה אינו מודע כלל למגוון השיקולים והנתונים (כמו מה קיבלו מארה"ב וממדינות אירופה תמורת ההפסקה, אולי למשל קיבלו איזו הבטחה בעניין הגרעין האירני ובהסכם המתרקם בימים אלו.

וכן איזה "עונשים" וסנקציות היו מטילים עלינו אם לא היינו נענים לדרישתם להפסיק את המלחמה. בקיצור כמעט כל הציבור כולל מומחים ואנשי צבא לא יודעים כלל את הנתונים ומי הם שיחליטו אם זה טוב או לא ובדרך כלל דברים כאלו מתבררים רק לאחר עשרות שנים. עוד יש להוסיף שזה מזעזע איך אנחנו שוכחים הכל כ"כ מהר, הרי בחודשים האחרונים עברנו אירועים מסעירים מהקורונה שעד לפני שלושה חודשים עדיין פעלה בכל הכוח ולאחמ"כ אסון מירון, והאסון בקרלין והמלחמה - ואיך בכלל אפשר להעלות על הדעת רעיון להכניס במודע את יושבי הארץ לפיקוח נפש נוסף רק בגלל ההסתמכות על ה"יכוחי ועוצם ידי" שיש ביכולתנו לקחת את גורלינו בידינו ולהסיר מעלינו את הסכנות העתידיות. עלינו להודות לקב"ה על הניסים הגדולים שגמל עמנו ולהמשיך להישען עליו שהוא ישיענו וניוושע.

שאלה: כולם דיברו על האסון הנורא שהיה במירון ובקרלין, האם מלבד החיזוקים בתורה ויר"ש מוטל עלינו לעשות עוד דברים? **תשובה:** אמנם אנו מאמינים בני מאמינים ואין לנו שום הבנה בחשבונות שמים, אבל ברור שעלינו להשמר שלא להיכנס למצב שעל פי דרך הטבע הוא מצב של סכנה. כעת כולם יודעים שיש מקומות שעל פי דרך הטבע הן מקומות סכנה. דחיפות וצפיפות זה מקום סכנה, וכן בנייה לא מספיק תקינה כמו שנקבע ע"פ כל הכללים והמהנדסים הכי טובים זה סכנה. כל הזלזול

הלכות

בהעלותך את הנרות. בנרות שבת הדין הוא קודם מדליקים ואח"כ מברכים, כי כשמברך נכנסת השבת ואז נאסר עליו להדליק. מה קורה אם ברכה קודם ההדלקה, האם מותר לה להדליק או לא? רבי שלמה זלמן קותב שיש ברכה קודם הדלקה ועשית כאומרת שלא קיבלה ע"י שבת עד לאחר ההדלקה ולכן יכולה להדליק, אבל בעמק ברכה החמיר בזה וכתב שתאמר בעלה שידליק כי חל עליה שבת.

בהדלקת הנרות היה אהרן צריך לעלות מדרגה בשביל שלא להרים את ידו מעל הציץ שיש בו שם השם. כך מבואר בסוטה לח. מכאן לומד הרב אלישיב שאף הלוכב תפילין צריך להיזהר לא להרים ידו מעל התפילין כגון לקחת ספר ממדף גבוה וכדו' כי בתפילין יש הרבה שמות וכמבואר במגילה ז': שתפילין חמור מציץ

קצת הלכות בתפילה על החולה. ויצעק משה אל ה' קל נא רפא נא לה. איתא בברכות יב: כל שאפשר לו לבקש רחמים על חברו ואינו מבקש נקרא חוטא. ולכן כשרואה מודעה להתפלל על משהו חובה להתפלל.

בעניין להזכיר שם החולה בתפילתו: ר"ח פלאגי" רוח חיים או"ח תקסט א כתב שאין להזכיר שם החולה בתפילה כי זה מעורר עליו מידת הדין, והרבה

חידות

חידות פרשת שבוע: א. איך אפשר לקחת משהו בלי לנגוע בו? **ב.** סוף הפרשה מובא צרעת, מי הראשון בתורה שלקה בצרעת? **ג.** היכן בפרשה פסוק עם האות ט 5 פעמים? **ד.** שתי מילים 5 פעמים באותו הפסוק? **ה.** חמשה סוגי מאכלים באותו הפסוק? **ו.** מילה שנקראת ישר והפוך אותו הדבר?

חידות (כולל ידע תורני): ז. היכן מצינו שחול המועד חמור משבת ויו"ט? **ח.** עשרה דברים (לפחות) של משהו קל שאינו במובן של משקל נמוך. **ט.** עשרה דברים (לפחות) של משהו קל שאינו במובן של משקל גבוה. **י.** מתי מברכים "שהכל" גם כשלא אוכלים או שותים אחרי הברכה? **יא.** מה שבע? עשרה דברים (לפחות) שקשורים בשבע? **יב.** איפה היתה השתיה בבית המקדש? **יג.** מה חמור יותר, שמיעת לשה"ר או דיבור לשה"ר?

חידות לשאל את הילדים וגם הבוגרים: יד. מה אדם שהוא לא אדם? **טו.** מה שחור שהוא לא שחור? **טז.** מה קשה אפילו שהוא לא ממש קשה? **יז.** מה נכנס הביתה אפילו כשהחלון סגור? **יח.** מתי א אפשר להרטיב את הרצפה? **יט.** מי שמח בחלקו? **כ.** מתי לא מברכים כשנוטל ידיים? **כא.** מתי מברכים על נטי"י ולא נוטלים? **כב.** איזה בוגר נקרא תינוק? **כג.** באיזה

בהוראות הבטיחות בכל נושא ונושא, בדרך הטבע הוא מגביר סכנה. ואנו שאנו אמונים על מצוות ונשמרתם עלינו להיזהר ביתר שאת לא לעגל פינות לא בבנייה ולא בתוספות ולא לזלזל בכל כללי הבטיחות. והדברים ידועים.

שאלה: מהי המחלה הכרונית השכיחה בעולם המערבי? **תשובה:** השמנת יתר בילדים ובני נוער. ההשמנה אינה בעייה אסתטית בלבד, אלא יכולה לגרום לסיבוכים רפואיים כחץ דם גבוה; עלייה בשומני הדם; הפסקות נשימה בזמן השינה; אבנים בכיס המרה; סוכרת; ובעיות אורטופדיות. ולכן כדאי כבר לטפל בעניין זה למי שיכול בגיל צעיר כי אז קל יותר לשנות הרגלי אכילה. ושינויים שנעשים בגיל זה נשמרים לאורך זמן. וכן כל עוד נמצאים בתהליך גדילה ניתן להוריד את שיעור השומן אפי' ללא ירידה במשקל.

שאלה: כיצד אפשר להעצים את יחס הכבוד ההדדי בבית בין הבעל והאשה ובין ההורים והילדים? **תשובה:** על ידי הבעת הערכה של ההורים זה כלפי זו, ובפרט ליד הילדים האשה צריכה לספר לילדים על המעלות של האבא וטוב אם תעשה זאת על יד האבא, וכן להיפך כל אחד ישבח את בן הזוג על יד ילדיו בכל מיני אופנים. וד"ו הוא מועיל גם לילדים שרואים הערכה בין ההורים ומשפיע רבות על גידולם

מהפוסקים מחלקים בין בפני החולה שאז לא יאמר, לשלא בפניו שאז אומר שמו ושם אמו. וכן כתב בחת"ס בנדרים. **החזו"א פסק כשאין יודע שם אמו של החולה יזכיר שם אביו או משפחתו וכדו'.** אמא על ידו שלה תאמר בני .. והאבא כן יזכיר שם האמא. ויבדל מאומץ הורה הסטיפלער להזכיר שם אמו המאמצת. (מקורות אורחות רבינו א. סד. אישי ישראל כג קפט. דעת נוטה תפילה שצו).

ובעניין אמירת תהילים בלילה עבור חולה. הנה מצינו שאין לומר תהילים בלילה משום שמפסידיה לא ללמוד מקרא בלילה, והארי"י החמיר בזה ע"פ קבלה כמובא במשנ"ב, ולרוב הפוסקים לאחר חצות אין בכך בעיה כלל. **נשים וילדים** וכן תמימי העם שאינם הולכים ע"פ סוד ואינם מסוגלים ללמוד משנה וגמ' מותר להם לקרוא תהילים בלילה אף לפי האריז"ל, ובהרבה מהפוסקים כתבו כשזה בעת צרה או כשמתפללים על חולה מותר לומר אף קודם חצות כיון שהוא דרך תפילה ותחנונים ואף לפי האריז"ל יהיה מותר, ויש להוסיף דה"ה בלילי שבת ויו"ט אין בזה בעיה כלל והתירו לכתחילה. כל הנ"ל מאשל אברהם. חיד"א. אורחות רבינו. ועוד רבים מהפוסקים.

וברדת הטל על המחנה ירד המן עליו. ובערב שבת ירד לחם משנה. נפסק בשבועות שבת צריך לעשות המוציא על לחם משנה. בפוסקים דנו האם שרי לעשות המוציא כשאחת החלות קפואה. עיין בשבט

ברכה בשמו"ע יש 6 שמות? **כד.** איזה מכשיר חשמלי שמכניס בו אוכל מתחיל ונגמר בט? **כה.** על איזה מאכל מברכים 6 ברכות?

תשובות: א. ח נח ואקח את הלווים. **ב.** משה בסנה. **ג.** יא ח. ד. ח. ט. בני ישראל. **ה.** יא ה. ו. יא יב. תשת. **ז.** מו"ק יב. בענין גויים שעושים מלאכה בקבלנות עבור ישראל, עיי"ש. **ח.** קל דעת. קל להשגה. משקה קל. קל וחומר. קל רגלים. לחם קל. קדשים קלים. צום קל. שעה קלה. דגש קל. רכבת קלה. **ט.** כבד אוזן. וינהגו בכבודות. כבד לב פתעה. תכבד העבודה. בלב כבד. ועיני צחק כבדו מווקן. כבד את אביך ואת אמך. כבד פה ועל שפה. ארוחה כבדה. כבד ראייה. **י.** שבע ברכות: "שהכל ברא לכבודו". **יא.** שבע ברכות. שבעת ימי אבל. שבעת ימי השבוע. "קברה שנת השבע". "שבע יפול צדיק וקום". "שבע שבתות תמימות תהייה". שבעת המינים. שבעה דנחמא. שבע הזאות ביום הכיפורים. באר שבע. "והסגיר הכהן את הנגע שבעת ימים". **יב.** אבן השתיה היתה בקדשי המקדשים. **יג.** הרמב"ם בדעות פ"ז כתב השומע לשה"ר חמור מהמספר. **יד.** "צבע אדום". **טו.** קפה שחור. **טז.** ביצה קשה. **יז.** אור. **יח.** כשהיא רטובה. **יט.** עשיר. **כ.** כל בוקר, ובביל הסדר ורוחץ. **כא.** כל בוקר בתפילת שחרית. **כב.** תשבי"ר. **כג.** שים שלום. טובה. ברכה. שלום. רחמים. **כד.** ישראל. **כז.** טוסט. **כה.** לחם. על נטי"י המוציא וד' ברכות אחרי הסעודה.

חידון משמעויות מילים לפרשת בהעלותך ז' משמעויות למילה צבא

וכמו שהרחבנו בעבר, וכן בונה מאוד חזק את הקשר ביניהם.

שאלה: מה צריך לעשות כדי שהילד יהיה פתוח עם הוריו בגיל המתבגר, שאז עלולים להיות הרבה סיבוכים נפשיים? **תשובה:** בגיל המתבגר הילד זקוק מאוד להורה להכוונה ושיעמוד לצידו בכל הבעיות שנוצרות אז. לשם כך חובה שכבר בגיל קטן הוא יקבל יחס מאוד מאוד חם הכולל מגע חם ואז כשהוא יהיה בגיל המבוגר, שאז זה קשה כבר את זה, הוא יהיה מחובר ופתוח להוריו ויוכל לעבור את התקופה בקלות. אבל כשבגיל קטן הוא לא מספיק מקבל המון חום ואהבה אז בגיל 14 ההורים מגיעים ובוכים לא יודעים מה קורה עם ילדינו וזה מאוחר מידי בשביל לתקן.

שאלה בחושן משפט: מקום שהורגלו רבים לעבור בו וכעת בעל הבית רוצה לגדור את השטח ולמנוע מאנשים לעבור בו האם יכול לגדור או לא? **תשובה:** מבואר ברמ"א חו"מ שע"ז מצר שהחזיקו בו רבים **ברשות** אסור לקלקלו, וכותב שם הסמ"א שאם רבים החזיקו ללכת טוענים עבורם שהוא ברשות כשאין הוכחה הפוכה. ובזמנינו שיש טאבו תמיד יכול בעה"ב לטעון שלא מחה משום שרשום בטאבו ולא חשש למחות. ועי' בגר"א שם. וכל מקרה לגופו צריך שאלת רב.

הלוי ו לא. שהחמיר בזה. ובש"כ ב נה. הקל בזה. ומשמע שם שזה בתנאי שלא יקפא אותה שוב. ועיין בפסקי תשובות שהביא בזה מחלוקת הפוסקים.

בפרשה מוזכר ועשו אותו עוגות והיה טעמו כלשד השמן. יש בנותן טעם להביא כאן הלכה מהרמ"א שלא רבים מקפידים בזה. הרמ"א בסימן ריא ה מביא שאדם שאוכל משהו ואח"כ אוכל משהו יותר חשוב וברכותיהן שוות כגון אכל קוגל ואח"כ אכל עוגה (מאפה יותר חשוב מתבשיל) צריך לברך שוב על המאכל השני אפי' שכבר בירך על המאכל הפחות חשוב כיון שלא חשב מפורש שבעת הברכה אף תכנן לאכול את הפחות חשוב. והאריך בזה רבות רבי שמחה בונים שרון בספרו (בן מאות העמודים רק על הלכה זו).

בשבוע שעבר הבאנו הלכות נט"י בהלכות הראשונות ללא הרחבה מספקת. נביא כאן את ההלכה המלאה: **י"א** שצריך ליטול ב"פ על כל יד וישפוך על ידו לכה"פ רביעית מים וחיוב שיגיעו המים על כל היד בב"א ובחפץ כלשהו חשיב כב"א. וי"א שמספיק ליטול פ"א. אחר נטילה אסור לדבר ואף אמן אסור לענות עד שיברך על נט"י, ולכתחילה עד אחר הניגוב. אם דיבר אחר נטילה אסור לו לברך הברכה והפסיד הברכה. וי"א שישמא את ידיו ע"י שיגע בנעל וכדו' ואז יטול שוב ויברך.

צבא - "לצבא צבא בעבודת אהל מועד". רש"י: לצבא צבא - ללמוד הלכות עבודה. רשב"ם: לצבא צבא - מלאכת שמירה. רמב"ן: לצבוא צבא - שיבא להקהל בנקהלים בעבודת אהל מועד (במדבר ח כד).

צבא - עורכי המלחמה. "לא יצא בצבא" (דברים כד ה).

צבא - "ויכולו השמים והארץ וכל צבאם" - רמב"ן: "צבא הארץ" הם הנוכרים חיה ורמש ודגים וכל הצומח גם האדם ו"צבא השמים" שני המאורות והכוכבים הנוכרים (בראשית ב א).

צבא - עם ישראל מכונה צבא ה'. "והוצאתי את צבאותי" אור החיים: לא יקרא בכינוי צבאות ה' אלא ישראל המרוממים והמעולים (שמות ז ד).

צבא - ריבוי אנשים. "במראות הצובאות" רש"י: מראות שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים. (שמות לח ח).

צבא - מצור. "צבאו על ירושלים" (זכריה יד יב).

צבא - ימים. "כי מלאה צבאה כי נרצה עונה" אבן עזרא: כי מלאה צבאה - מלאו ימיה (ישעיהו מ ב).

בכל ענייני העלון, וכן להשיג את העלון במיל או בכתב יותר גדול אפשר לפנות למיל:

0527633431 או טל: **456alon@gmail.com**
לקבלת העלון בבקש יש להתקשר לטלפון **036180383**

לראותם

לראות את גדולי ישראל

עלון מס. 43 | סיון תשפ"א | יו"ל ע"י מערכת "קובץ גליונות" | k.gilyonot@gmail.com

מדרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין שליט"א בהיכל ישיבת עטרת שלמה
בראשות הגרש"ב סודוצקין שליט"א

מדרן גאון ישראל הגדול לנדרו שליט"א בהיכל ישיבת אור ישראל בדאשזות הגר"י רוזן שליט"א

מדרן ראש הישיבה הגדול ג' אדלשטיין שליט"א בהיכל ישיבת תורה בתפארתה

מסיבת חג לבני הישיבה תושבי חו"ל
ביום אסרו חג השבועות בבית מדרן הגר"ד פוברסקי שליט"א

הגה"צ רבי שמועזן גלאי שליט"א בהיכל ישיבת בית מאיר

הכנסת ספר תורה לישיבת "גבעת שאול" בראשות הגר"א פשקס שליט"א

שמחת הברית לנין הגאון הגדול ד' אברהם יצחק הכהן קוק ראש ישיבת מאור התלמוד וחבר מועצה"ת
בן לנכדו נאמן ביתו הרב יעקב פינקוס בן הגאון ד' משה אהרן פינקוס מראשי ישיבת הגר"ח מן ההר

מודן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א

מעמד קביעת מזוזות בישיבת היכל מדרכי

י"ש"כ להר"ד יהודה הלפרין מצאצאי רבינו חיים מוולאזקין על התמונות שצילם ממצבתו של רבינו זמסר בטובת עין לגיליון בשבוע שעבר.

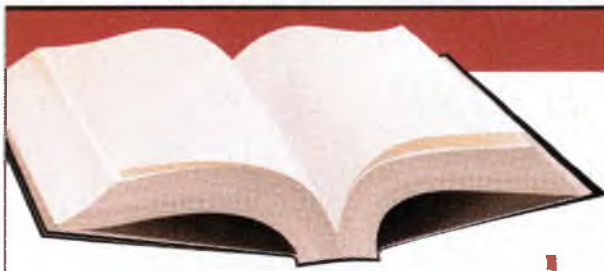
במלאת 85 שנה להסתלקותו של רבינו ירוחם ממיר זצוק"ל

במסע ההלוויה

מפעל
המשניות
והתלמוד

עשרות אלפי משניות ולמדו לעילוי גשמת

הזמנות מיוחדת לקראת ההדפסה
הנצחה על 1000 חוברות משניות לתשב"ר
של "מפעל המשניות והתלמוד"

052-7660707

חבילה כוללת "אמא ואבא"

פרקי גמרא
מהדורת "בארות"
עם באורי רש"י ותוספות
באור דברי רש"י ותוספות
בתכלית הקיצור, מסודר על הדף
בלשון הזהב של המפרשים
ציטוט כל הגמרות
המובאות ברש"י ובתוספות

הגמרות החדשות
שהתקבלו בשמחה
בציבור הלומדים

משניות

עם ילקוט באורים
ציוני דרך, טבלאות וסיכומים,
צוירים במקומות הצורך

המשניות הותיקות
שנלמדו בחיבה
כבר עשרות שנים

ארון יהודי
מפואר
נייד ומסודר לכל החוברות
פרקטי מאד
לכל בית כנסת

אפשרות להנצחה
על כל חוברת
וכן על הארון

מוחזר מסובסד
מיוחד

מפעל
המשניות
והתלמוד

052-7660707

וה"אבות ובנים" שלך מסודר!

כל התורה כולה

בסריקה

אחת!

במקום להקליד ולהקליד שוב ושוב ושוב סריקה אחת והספר שלך מוכן!

מכון תוצאות הופכים כל ספר וקובץ לטקסט חי באמצעות מערכת סריקה חכמה וייחודית בעולם התורה, מהיום כבר לא צריך להקליד, סריקה אחת ויש לך תוצאות.

שירות אישי ומקצועי

עימוד ועיצוב ספרי קודש

צוות תלמידי חכמים

הגהה ועריכה תורנית

תוצאות
סריקה חכמה והוצאה לאור

רח' ירמיהו 26/17 - ירושלים ✉ m0504131411@gmail.com

☎ 050-4131-411 ☎ 052-4726-157 tozhaot.co.il 🔍